



วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์

Journal of MCU. Haripunchai Review

ISSN: 2672-9792 (Online)

ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2568

Vol.9 No.3 July – September 2025

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, ครุศาสตร์ การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอก และเพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ต้องเป็นภาษาไทย จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อบทความ บรรณารักษ์และความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นบรรณารักษ์ของวารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์

เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 <http://lpn.mcu.ac.th/lpn/>

กองบรรณาธิการวารสาร

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ ใจสิทธิ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ บุญรัตน์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ : ดร.พุทธิพงษ์ กันทะรส

กำหนดเผยแพร่ : ปีละ 4 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม - ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน-ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม)

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ

พระครูสิริสุตตานุยุต,ดร.รศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูโกวิทธรรมวาทิ,ดร.ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ อุเทน ปัญโญ	มหาวิทยาลัยนอร์ท เชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนันทธรรณ ขาวงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, ครุศาสตร์
การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์,ดร.
พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์,ดร.
พระครูโสภณปริยัติสุธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
พระครูสิริสุตตานุยุต, รองศาสตราจารย์.ดร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุษะพรหม
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สิงอุดม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรินทร์ ณ วันนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไกรสร แสนวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ มหากันธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาเดช อุปนันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรวิชญ์ วงษ์สอาด

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

สาขาวิชาศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, สังคมวิทยา, รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, การบริหารการศึกษา, นิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ จงแก้ววัฒนา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญลือ เผือกผ่อง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ สิริกร กาญจนสุนทร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงใจ บุญกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง

มหาวิทยาลัยพายัพเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. ชะลอ รอดคอย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ ภักดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ เผือกคง

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการพันธ์ุ

มหาวิทยาลัยพายัพเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. โขติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระธรรม เนียมน้ำเพชร

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์ บุญเหมาะ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล เครือแสง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ แสนคำ

นักวิชาการอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธนต์ ญาณพิสิษฐ์

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกลักษณ์ เพียสา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์(พิเศษ) ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออก

แห่งสุวรรณภูมิ

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พิสูจน์อักษร

ดร.นฤพันธ์ สมเจริญ

พระมหาอรรถพล นริสโร,ดร.

ดร.ปิ่นปัทม์ เหลืองพิทักษ์

ดร.จันทร์สม์ ตาปูลิง

ออกแบบปก ภาพ/ศิลปกรรม:

นายกฤษดากรณ์ กองเงิน

สำนักงาน : ศูนย์บัณฑิตศึกษา อาคาร 2 ชั้น 2 วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน 192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163

จัดพิมพ์โดย : วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
สงฆ์ลำพูน (ออนไลน์)

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร. ทริกยูชียปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม - กันยายน พ.ศ.2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วย นวัตกรรมและเรื่องดังต่อไปนี้

บ่าวอุบล ศิลปบุตร และไพศาล เครือแสง ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนต้องเริ่มจากนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และสร้างความร่วมมือกับชุมชน กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน การอภิปราย และโครงการพัฒนาผู้เรียน การบูรณาการหลักการประชาธิปไตยในหลักสูตรและการฝึกปฏิบัติจริงเป็นแนวทางสำคัญ ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ธีระภัทร ไชยบุญเรือง ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล และธิตวุฒิ หมั่นมี ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า B = Buddhism หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี ทาน ณะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยวาจา พุทธิแจ้งให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อุตถจริยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ และสมานัตตตา ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง

ธนาภัส ไชยบาง และวีระ เลิศสมพร ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า แนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ การจัดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ป่าควรลดความซับซ้อนของขั้นตอนการขออนุญาต (2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ การถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางควรจะมีการอนุมัติและจัดสรรงบประมาณมาพร้อมกัน (3) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรให้ความสำคัญกับการเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแผนที่วางไว้และควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากร (4) ด้านการรายงานผลดำเนินงาน ควรมีการจัดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินโครงการและการใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์

ศรีแพร ศรีวรษา พระครูสุตันทบัณฑิต และธิตวุฒิ หมั่นมี ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน พบว่า 1) ภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ความขยันนำไปใช้เพื่อสร้างกำลังการทำงาน 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักเก็บรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต 3) กัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยความมีเพื่อนเป็นคนดี ขวนขวายใฝ่หาความรู้ และรวมกลุ่มสร้างชุมชนพึ่งตนได้ 4) สมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ทำได้ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้

กิตติศักดิ์ เหมือนแท้ ชาลี ภัคดี และพระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. การออกแบบการเรียนรู้: การออกแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะนั้น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง

ปาณิสรา เทพรักษ์ สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์ สหทัยา วิเศษ สมคิด เศษวงศ์ และศยามล อินทียศ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าววิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยการเสริมทักษะด้านเกษตรอินทรีย์แก่ชุมชน เช่น การปลูกข้าวอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยหมัก ส่งเสริมการตลาดและการสร้างรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวอินทรีย์ เช่น การแปรรูปข้าว และการสร้างเครือข่ายการตลาดผ่านช่องทางต่างๆ และการผลิตข้าวอินทรีย์ช่วยให้ชุมชนลุ่มน้ำจางสามารถพึ่งพาตนเอง สร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

ชิตดนัย อุ่นใจ และวีระ เลิศสมพร ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา พบว่า เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในครัวเรือน การสร้างแรงจูงใจผ่านระบบรางวัลหรือการคืนประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนร่วม การจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลด คัดแยก และรีไซเคิลขยะ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาล ผู้นำชุมชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระกิตติสมภพ อริยธมโม (วสุเพิ่มทวีสกุล) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารงานประธานคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ฝ่ายการปกครองของพระครูสิริสุตานุยุต พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำในการบริหารงานประธานคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ฝ่ายการปกครอง ซึ่งได้แก่ หลักอริยปทัช 3 ดังนี้ 1) ด้านอัตตานิเทศ มี ความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา 2) ด้านโลกานิเทศ การฟังและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านธมมานิเทศ การใช้เหตุผลเป็นใหญ่ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน

อภิวัฒน์ จักรคำ และพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนกลุ่มมีปัญหา ควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมช่วยเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และพัฒนานักเรียนตามสาขาวิชา การสอนซ่อมเสริมที่เน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อาศัยกิจกรรมสร้างสรรค์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียน และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์ สื่อสารพกพา มีระบบการบันทึกและสรุปผลแต่ละครั้ง สารสนเทศและการส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชัน

Litish Karki ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรให้ความสำคัญกับทั้งด้านคุณธรรมและความสามารถในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนผ่านการให้และการเสียสละ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงคุณภาพบริการให้มีความเป็นรูปธรรม การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการรักษามาตรฐานและตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบริการให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของประชาชนในระยะยาว

นภาพร ไชยบุตร ขาลี ภักดีและพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้โมเดลนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้นอกระบบ โดยควรบูรณาการความต้องการชุมชนและการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลจริง แนะนำให้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน งานวิจัยนี้เน้นการบูรณาการความต้องการของชุมชนเข้ากับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์จริงเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในกระบวนการเรียนรู้

ณัฐชัย อภิธรณ์พงศ์ ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า 1) ด้านทาน ควรมีแสดงออกด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง 2) ด้านปิยวาจา ควรมีการใช้คำพูดที่สุภาพและเหมาะสมในการสื่อสาร 3) ด้านอรรถจริยา ควรมีการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง 4) ด้านสมานัตตตา ควรมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาการประเมินที่ดิน

ทับทิม ตาไหว และพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอริยาบท 4 ของโรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ พบว่า 1) นำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบตามหลักธรรมอริยาบท 4 2) ประชุมหารือกับคณะกรรมการโรงเรียน และฝ่ายงานต่างๆ ร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผน

อัตรากำลังตามลำดับความต้องการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) การจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสำรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากร ตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ : ความพึงพอใจ วิริยะ : ความเพียรพยายาม จิตตะ : การเอาใจใส่ และ วิมังสา : การพิจารณาคิดไตร่ตรอง

พระจิรพงษ์ จิรวทฒนเมธี (คำหมื่นยอง) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม"ไหล่อ" ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า 1) หลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาภาวกรรม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน 2) หลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาวัจกรรม ใช้คำพูดที่มีสาระและเป็นประโยชน์ 3) หลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาโมหกรรม เสริมสร้างในเรื่องของสมาชิกเครือข่ายรู้จักให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ 4) หลักสาราณียธรรม ด้านสาธารณโภคี สร้างความเสมอภาคในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน 5) หลักสาราณียธรรม ด้านศีลสามัญญตา ส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่าเชื่อถือรักษาระเบียบวินัยของส่วนร่วม 6) หลักสาราณียธรรม ด้านทัญญูสามัญญตา เปิดโอกาสให้สมาชิกมีเสนอแนะข้อคิดเห็นในพัฒนางาน

ทวิรัตน์ อินทนนท์ ทศนีย์ บุญมาภิ สังवार วังแจ่ม และสุรศักดิ์ สุทธสิริ ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลง คือ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากร ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำองค์กร และด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ตามลำดับ และเมื่อทำการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางตามเป้าหมายพร้อมระบบเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน-ภายนอกแบบ 360 องศา และนำผลประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (PDPA) ไปสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลประเมินบุคลากรนำไปสร้างรางวัลสร้างขวัญกำลังใจ อีกทั้งมุ่งบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระธรรมบุญ สิริภทเมธี (มหาไม้) ศึกษาเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามเวิ้ง ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า 1) อาวาสสัปปายะ การรักษาความสวยงามของพื้นที่ ควรมีกิจกรรมปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น 2) โคจรสัปปายะ ทำเส้นทางสะดวกในการสัญจร ควรคำนึงการให้บริการด้านรับส่งนักท่องเที่ยว 3) ภัสสสัปปายะ มีการสร้างกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความประทับใจในการต้อนรับ 4) บุคคลสัปปายะ การพัฒนาทักษะด้านการบริการ ควรจะมีการตั้งกลุ่มแบ่งงานอย่างชัดเจน 5) โภชนสัปปายะ มีร้านอาหารตามหลักสุขอนามัย 6) อุตสัปปายะ สภาพแวดล้อมในชุมชน จัดผังการท่องเที่ยวให้สวยงาม 7) อิริยาบถสัปปายะ การจัดที่ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

ทานตะวัน ธนัชชัย และพรนิภา จันทรน้อย ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน พบว่า ผลการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูนประกอบด้วย 4 ประการ 1) ส่วนนำ 2) โครงสร้างหลักสูตร

สถานศึกษา 3) คำอธิบายรายวิชา 4) การประเมินผล โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ณกรณ์ จักขุเรือง ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า การนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริการและการพัฒนาด้านการบริการ พบว่า ด้านทาน เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตอาสาในการให้บริการบริการด้วยความเต็มใจ ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ให้บริการใช้ถ้อยคำสุภาพเป็นกันเองเข้าใจง่าย ด้านอรรถจริยา เจ้าหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือประชาชนผู้รับบริการ ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับหน้าที่

เกศริน ศรีวิสัย ทศนีย์ บุญมาภิ และสังวาล วังแจ่ม ศึกษาเรื่อง การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม และด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

มะลิวัลย์ แสนเมืองมูล ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านทาน การกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วย ความเสมอภาค และนำเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันมาใช้ในการให้บริการเพื่อความสะดวกรวดเร็ว 2) ด้านปิยวาจา การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเพื่อความสะดวกและตรงเวลา 3) ด้านอรรถจริยา การเพิ่มการบริการเชิงรุก ก้าวหน้า ทันสมัย ให้บริการด้วยความเคารพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 4) สมานัตตตา ควรให้บริการโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

สายอรุณ ณ ลำพูน สังวาล วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธสิริ ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ผู้บริหารควรวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ละประเภท สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบริหารจัดการสถานศึกษาและสื่อสารกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง

ณกษิต นันทะชัยปก ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) การถึงพร้อมด้วยความขยัน (อุฏฐานสัมปทา) จัดอบรมแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้แก่ประชาชน 2) การถึงพร้อมด้วยการรักษา (อารักขสัมปทา) รู้จักออมทรัพย์ 3) การเลือกคบคนดี (กัลยาณมิตรตตตา) นำนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การ

ปฏิบัติ 4) การอยู่อย่างพอเพียง (สมชีวิตา) นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

จุฑามาส กระทุ์ และจารุวรรณ นาดัน ศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามูลนิธิอานันทมหิดล พบว่า 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ วิเคราะห์สภาพปัญหา สำนวจความต้องการของครูในการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ กำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการนิเทศ จากสภาพปัจจุบันและ ความต้องการ 3) ด้านการสร้างเครื่องมือการนิเทศ กำหนดจากสภาพปัจจุบัน ความต้องการ ให้เป็นไปตามกระบวนการนิเทศ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่กำหนด ร่วมกันสรุปผลการนิเทศภายใน 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล เผยแพร่ผลการนิเทศภายในให้คณะครูในโรงเรียนทราบ และนำผลไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จันทร์จา จาติระเปา ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลท่าปลา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านศีล มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเพณีที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ 2) ด้านสมาธิ การดำเนินชีวิตให้มีความสุข 3) ด้านปัญญา รู้เท่าทันโลกและชีวิตเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

พิมพ์ชนก ชูเกลี้ยง และพรพิมล กะขามาศ ศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มอัตราเข้าพักของลูกค้า กรณีศึกษา ลิบ บิช รีสอร์ท พบว่า ควรมีการส่งเสริมทางตลาดที่เพิ่มขึ้นจากการสื่อสารโดยใช้โซเชียล Facebook, Line, Instagram, Tiktok โปรโมทโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย ระดับราคาห้องพักเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ควรใช้กลยุทธ์ราคาห้องพักตามฤดูกาล ระดับราคาห้องพักเป็นราคามาตรฐาน มีส่วนลดพิเศษ และเปรียบเทียบราคากับโรงแรมในโซนเดียวกัน

พิเชษฐ กันทะลัก ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจ) การสร้างแรงบันดาลใจจากงานที่ทำ 2) ด้านวิริยะ (ความเพียร) การให้เจ้าหน้าที่เห็นถึงโอกาสก้าวหน้า 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) การประเมินอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิมังสา (การพิจารณาไตร่ตรอง) การพิจารณาผลกระทบในการทำงาน

ณัฐกานต์ สุวรรณมังกร สุรศักดิ์ สุทธิศิริ สัจจาว วังแจ่ม และทัศนีย์ บุญมาภิ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำระเบียบสะสม พร้อมมาตรการรักษาความปลอดภัยข้อมูลและการอบรมบุคลากร 2) ด้านการคัดกรองควรมีนโยบายใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้องทันสมัย และได้รับงบประมาณสนับสนุนที่เหมาะสม 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

นักเรียน ใช้ Google Drive, Google Forms และ Google Sheets เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ใช้ Social Network เป็นช่องทางในการส่งเสริมและติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อิสระพงษ์ สนิธิ ศึกษาเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านสัจจะด้วยการกำหนดให้ปฏิญาณตนว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำ ด้านทมะด้วยนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตและจิตใจ ด้านขันติด้วยโครงการฝึกอบรมจิตใจ ด้านจาคะด้วยการพัฒนากิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นจิตอาสา

นภัสสรณัฐ ชนชนก สุรศักดิ์ สุทธสิริ สังวาร์ วังแจ่ม และทัศนีย์ บุญมาภิ ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุขาดี มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า 1) ด้านสะอาด กำหนดตารางเวรทำความสะอาดห้องส้วม มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และครอบคลุมบริเวณที่ต้องทำความสะอาด จัดหาน้ำยา และอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอ 2) ด้านสะดวก สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เฉพาะแก่ผู้สูงอายุและคนพิการให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น 3) ด้านสบาย สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงให้มีห้องส้วมไว้บริการสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ 4) ด้านสุขลักษณะ สถานศึกษาต้องแก้ปัญหาน้ำซึมเข้าบ่อเกรอะในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันส้วมเต็มและปัญหากลิ่นย้อย 5) ด้านสวยงาม สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นการใช้ห้องส้วมจากผู้รับฟังความคิดเห็นหรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และจากการสอบถามผู้ใช้บริการ มีการนำพืชสมุนไพรไม้ดอกไม้ประดับที่ดูดีสารพิษและฟอกอากาศมาประดับบริเวณภายนอก และภายในห้องส้วม 6) นำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษาโครงการสุขาดี มีความสุข โดยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

ฐานิตา อุทธิยะ ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลหาลาดดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านทานควรมีจิตอาสาและยกระดับบริการด้วยความเต็มใจ 2) ด้านปิยวาจาควรยกระดับคำพูดที่ไพเราะ สุภาพและอ่อนโยนต่อผู้มารับบริการ 3) ยกระดับด้านอัตถจริยาควรมีแผนพัฒนาดตนเองให้มีความรู้คู่คุณธรรม 4) ส่งเสริมด้านสมานัตตดำรงใจรับผิดชอบและวางตัวอย่างเสมอต้น เสมอปลาย

กฤตเมธ สุธรรม เสกชัย ชมภูษ และธีระภัทร ประสมสุข ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชี้แจงการบริหารอย่างชัดเจน ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ด้านการวางแผนควรมีความชัดเจนและเหมาะสมกับช่วงวัยโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการจัดสรรทรัพยากรควรมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรและภาวะผู้นำ ด้านการประสานงานควรสร้างความร่วมมือกับชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมควรดำเนินตามหลักสูตรอย่างเคร่งครัด และด้านการประเมินผลควรมีระบบติดตามที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

วโรตติ ไชยวิรุณ สุรัตน์ ศรีดาเดช และสังวาร์ วังแจ่ม ศึกษาเรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ควรใช้แบบประเมิน SDG ในการคัดกรองนักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และครูที่ปรึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้คำปรึกษาและการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

ยัชนะ เขตนคร สิทธิชัย มูลเขียน สุนัน พรเวียง สารโจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติ ญูขร ศึกษาเรื่อง การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพังงา พบว่า) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางการพัฒนา 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู สถานศึกษาควรมุ่งเน้นให้ครูได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง สนับสนุนจากเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีผ่านการปฏิบัติจริงและการจัดหาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอน 3) ด้านภาวะผู้นำร่วม สถานศึกษาควรการพัฒนาครู และบุคลากร ต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายทางเลือก ได้แก่ การอบรมและเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และการสนับสนุนผ่าน Coaching & Mentoring 4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร สถานศึกษาควรสนับสนุนแนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจ ได้แก่ การส่งเสริมภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม และการอบรมและการสนับสนุนด้านภาวะผู้นำ 5) ด้านความเป็นทีม สถานศึกษาควรการพัฒนาเทคโนโลยีในการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองและพัฒนาทักษะของตนเอง ได้แก่ การอบรมและพัฒนาทักษะและการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน

มยุรา ปันโพธิ์ สุรัตน์ ศรีดาเดช ธีระภัทร ประสมสุข และประกอบ สารวรรณ ศึกษาเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าบาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นและนำเสนอข้อมูล การนิเทศติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนร่วมกันเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด รวมถึงการส่งเสริมการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

ปราณี นันโท และศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล ของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารควรเน้นการพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ด้านการประกอบวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูใช้และพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยผ่านการเข้าร่วมอบรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ ด้านการพัฒนาตนเอง โดยสนับสนุนให้ครูเรียนรู้ ผักผ่อน

และปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสอนและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินชีวิต โดยส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย รอบคอบ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ผ่านการอบรมและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

กนกกร เวชกิจ สุรัตน์ ศรีตาเดช อธิภัทร ประสมสุข และประกอบ สารวรรณ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรมีระบบกระบวนการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ ร่วมมือจากทุกฝ่าย ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดำเนินงานอย่างเหมาะสม ซึ่ง ควรมีหลักการในการวางแผนและขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน และนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อังคณา ทำอินแก้ว สิทธิชัย มูลเขียน และสาโรจน์ แก้วอรุณ ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ควรมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ผู้นำองค์กรควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเป็นแบบอย่างที่ดี ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม และควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นภารกิจที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและนำไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างยั่งยืน

นิชาภัทร นันตา สิทธิชัย มูลเขียน สาโรจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติบุญขร ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิสา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ควรนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิธีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

รุ่งฤดี สิงห์ทอง สุรัตน์ ศรีตาเดช สิทธิชัย มูลเขียน และสุรีย์มาศ สุขกลี ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ควรมีการวางแผนที่มีระบบและชัดเจนครอบคลุมทั้งการดำเนินงานและการประเมินผล ควรมีการสร้างกลไกการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายชัดเจนและการติดตาม

ผลที่ต่อเนื่อง รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ชัยรัตน์ ปราศจากอิทธิพล สุรศักดิ์ สุทธรสิริ ทศนีย์ บุญมาภิ และสังวาร์ วังแจ่ม ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ควรเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ออกแบบกิจกรรมแบบบูรณาการ และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ กำหนดนโยบายและเป้าหมายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้จากการลงมือทำและการแก้ปัญหา พร้อมสนับสนุนงบประมาณ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ Active Learning ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีระบบนิเทศที่ชัดเจนและเป็นมิตร ใช้เทคโนโลยีในการติดตามผล ส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสนับสนุนการวิจัยโดยให้ทรัพยากรและการอบรมครู ตลอดจนการนำผลวิจัยไปใช้จริงและยกย่องผลงานครู

เครื่องมือ คำสุข และประกอบ สารวรรณ ศึกษาเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลุ่มขุนยวม – แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการดูแล ปรับปรุงห้องเรียนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีกลายามิตร ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งการเรียนรู้

สมชาติ ตกกลาง ศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านกาย วิถีปฏิบัติตามศีลธรรม ด้านสังคม ประกอบอาชีพ สุจริต รักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ด้านจิตใจ มีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน ทำงานด้วยความตั้งใจ ตามเหตุตามผลของหน่วยงานได้ ด้านปัญญา พบว่า สามารถวิเคราะห์งานได้และแยกว่าสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี ดำเนินวิธีชีวิตประจำวันได้โดยไม่ประมาท

ลัดดาวัลย์ ด้วงภูทิมา และจารุวรรณ นาดัน ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

พระจักรพงษ์ จันทปญโญ (สุริน) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านกายภาวนา

คือ การดูแลตนเองให้มีความสุข 2) ด้านสัลภาวา คือ การเป็นผู้ที่อยู่ในคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านจิตตภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็ง 4) ด้านปัญญาภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมตนเองให้มีสมาธิก่อเกิดปัญญา

นาริรัตน์ โสภณ เสกชัย ขมกฤษ และธีระภัทร ประสมสุข ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารศึกษาและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการบริหารจัดการด้านการศึกษา นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้างต่อความคิดเห็น และปลูกฝังค่านิยมด้านความร่วมมือและความสามัคคี ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวโน้มด้านการศึกษาและเทคโนโลยีในอนาคต

ประสพ เขว้าศิลป์ และอรไท ชั่วเจริญ ศึกษาเรื่อง การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ส่งผลต่อการตระหนักด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ มี 2 ด้านคือ ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พิม คงขาว นงคราฐ ตาณเศรษฐ กัญญกณ เกื่อนเหมือน และสุจาริณี เชษฐกุล ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนคือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึด หลักปฏิบัติคือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินการ โดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ สรุปว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดกิจการได้เป็นอย่างดี

ณฤติญา รอดรื้อผิต สุรน วงค์แดง ณัฐญา นาคะสันต์ และบุญญฤทธิ์ อิศรานุวัฒน์ ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) และทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังสูงกว่าก่อนเรียน โดยที่คะแนนก่อนเรียนอยู่ในระดับดี และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเทียบกับ

เกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์เท่ากับ 6.14 3) ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน ในภาพรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยในระดับดี

ชาคริต จันทร และรัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง ศึกษาเรื่อง ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ในคดีอาญา : ศึกษากรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า การที่กฎหมายไทยมีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย โดยนำปัจจัยเรื่องรายได้หรือความยากจนมาประกอบการจัดตั้งทนายความโดยรัฐนั้น เป็นการนำแนวคิดการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในทางแพ่งมาใช้ ทั้งที่ความเป็นจริงผู้เสียหายเป็นบุคคลซึ่งได้รับผลร้ายทางแพ่งโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญา เงื่อนไขจัดตั้งทนายความโดยรัฐเฉพาะผู้เสียหายที่ยากจน ถือเป็นปัญหาในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา จึงควรแก้ไข ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้รัฐมีหน้าที่จัดหาทนายความในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา แก่ผู้เสียหายโดยปราศจากเงื่อนไข

นิพนธ์ โอภาษี อานนท์ เมธีวรฉัตร และชนากานต์ สิงห์เรือง ศึกษาเรื่อง มหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนา : การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากล พบว่า การบริหารมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับสากลจำเป็นต้องอาศัยการปรับปรุงในหลายมิติ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจที่เชื่อมโยงคุณค่าพุทธศาสนากับความต้องการของโลก การส่งเสริมหลักสูตรแบบสองภาษา การพัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

ภคอัศม์ โปษะกฤษณะ และวริศรา กลมทุกสิ่ง ศึกษาเรื่อง ทวีร์ลึกลับกับความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ทวีร์ลึกลับ หรือ ทวีร์ผืนนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความแปลกใหม่และความตื่นเต้นเร้าใจซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวรุ่นที่ต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร การท่องเที่ยวทวีร์ผืนเป็นที่นิยมมากขึ้นทั้งต่างประเทศและในประเทศ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมทวีร์ผืนในประเทศไทยนั้นยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น ผู้เขียนจึงเล็งเห็นถึงโอกาสและความท้าทายของการพัฒนาการท่องเที่ยวทวีร์ผืน ให้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกแนวใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวภายในประเทศไทย

ด้วยความปรารถนาดี



(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ ใจสิทธิ์)

บรรณาธิการวารสาร มจร. ตรีภูมยสัมพันธ์

กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ.2568

สารบัญ

วัตถุประสงค์	ก
กองบรรณาธิการ	ข
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	ท
บทความวิจัย :	หน้า
แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ บัวอุบล ศิลาบุตร และไพศาล เครือแสง	1-14
ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหาร ส่วน ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ธีระภัทร ไชยบุญเรือง ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล และธิดิวิทย์ หมั่นมี	15-28
การบริหารงานงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด เชียงราย ธนภาส ไชยบาง และวีระ เลิศสมพร	29-44
การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลฝาย แก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ศรีแพร ศรีวรษา พระครูสุตตันตบญชิต และธิดิวิทย์ หมั่นมี	43-57
แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ กิตติศักดิ์ เหมือนแท้ ชาลี ภัคดี และพระมหาสกล มหาวีโร, ผศ.ดร.	58-72
การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าววิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ ทะ จังหวัดลำปาง ปาณิสรา เทพรักษ์ สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์ สหัทยา วิเศษ สมคิด เศษวงศ์ และ ศยามล อินทียศ	73-89
แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ชิตดนัย อุ๋นใจ และวีระ เลิศสมพร	90-104
ภาวะผู้นำในการบริหารงานประธานคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัด ลำพูน ฝ่ายการปกครองของพระครูสิริสุตานุยุต พระกิตติสมภพ อริยธมโม (วสุเพิ่มทวีสกุล)	105-119
แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของ วิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อภิวัฒน์ จักรคำ และพระมหาสกล มหาวีโร, ผศ.ดร.	120-136

- การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง
ลำพูน จังหวัดลำพูน 137-151
Litish Karki
- แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของ
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ 152-166
นภาพร ไชยบุตร ชาลี ภักดีและพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร.
- การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของ
สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 167-178
ณัฐรัชย์ อภิธรณพงศ์
- แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
ทับทิม ตาไหว และพระมหาสกล มหาวิโร, ผศ.ดร. 179-193
- การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ"
ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน 194-207
พระจิรพงษ์ จีรวุฒนเมธี (คำหมื่นยอง)
- การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครอง ส่วน
ท้องถิ่น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ 208-222
ทวิรัตน์ อินทนนท์ ทศนีย์ บุญมาภิ สัจจวาร วังแจ่ม และสุรศักดิ์ สุทธสิริ
- พุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอ
บ้านธิ จังหวัดลำพูน 223-236
พระธรรมบุญ สิริกัทธเมธี (มหาไม้)
- การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน 237-248
ทานตะวัน ธนชัย และพรนิภา จันทร์น้อย
- การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงาน
ธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 249-261
ณกรณ์ จักขุเรือ
- การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ
โรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน 262-276
เกศริน ศรีวิสัย ทศนีย์ บุญมาภิ และสัจจวาร วังแจ่ม
- คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอ
เมือง จังหวัดลำพูน 277-292
มะลิวัลย์ แสนเมืองมูล
- การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความ
พิการในจังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 293-308
สายอรุณ ณ ลำพูน สัจจวาร วังแจ่ม ทศนีย์ บุญมาภิ และสุรศักดิ์ สุทธสิริ

- การประยุกต์หลักทฤษฎีธรรมาภิบาลเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง
ขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน 309-325
ณภชิต นันทะชัยปก
- การศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนา
คุณภาพการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น
จุฑามาส กระทุ์ และจารุวรรณ นาดัน 326-337
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่
ทา จังหวัดลำพูน 338-352
จันทรา จาติระเปา
- แนวทางการเพิ่มอัตราเข้าพักของลูกค้า กรณีศึกษา ลิบง ปิซ รีสอร์ท พบว่า
พิมพ์ชนก ชูเกลี้ยง และพรพิมล กะชามาศ 353-364
- ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
เทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 365-378
พิเชฐ กันทะลัก
- การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 4 379-394
ณัฐกานต์ สุวรรณมังกร สุรศักดิ์ สุทธิศิริ สังวาร์ วังแจ่ม และทัศนีย์ บุญมาภิ
- พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดีอาญาของเรือนจำจังหวัด
ลำพูน 395-407
อิสระพงษ์ สนธิ
- การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนา
คุณภาพการศึกษาม่อฮ่อม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 408-423
นภัสสรณ์ชัย วัฒนิก สุรศักดิ์ สุทธิศิริ สังวาร์ วังแจ่ม และทัศนีย์ บุญมาภิ
- การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม
ของเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 424-436
ฐานิดา อุทัยยะ
- การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
แม่ยวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 437-449
กฤตเมธ สุธรรม เสกชัย ชมภูณู และธีระภัทร ประสมสุข
- ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพุทธมณฑลของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนา
คุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต
3 450-463
วรโชติ ไชยวีรกุล สุรัตน์ ศรีดาเดช และสังวาร์ วังแจ่ม

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของ สถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	464-478
<i>ย่นนะ เชนนคร สิทธิชัย มูลเขียน สุปัน พรเวียง สาโรจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติ กฤษ</i>	
การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	479-493
<i>มยุรา ปันโพธิ์ สุรัตน์ ศรีดาเดช อีระภัทร ประสมสุข และประกอบ สารวรรณ</i>	
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่	494-505
<i>ปราณี นันโท และศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์</i>	
การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม โรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1	506-519
<i>กนกอร เวชกิจ สุรัตน์ ศรีดาเดช อีระภัทร ประสมสุข และประกอบ สารวรรณ</i>	
การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	520-535
<i>อังคณา ทำอินแก้ว สิทธิชัย มูลเขียน และสาโรจน์ แก้วอรุณ</i>	
การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพ การศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	536-549
<i>ณิชาภัทร นันดา สิทธิชัย มูลเขียน สาโรจน์ แก้วอรุณ และธรรมรส โชติกฤษ</i>	
การบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1	550-562
<i>รุ่งฤดี สิงห์ทอง สุรัตน์ ศรีดาเดช สิทธิชัย มูลเขียน และสุรีย์มาศ สุขกลี</i>	
การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	563-577
<i>ชัยชนัน ปราศจากอิทธิพล สุรศักดิ์ สุทธิสิริ ทศนีย์ บุญมาภิ และสังวาล วังแจ่ม</i>	
การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพศึกษากลุ่มขุนยวม – แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอนเขต 1	578-589
<i>เครือมาส คำสุข และประกอบ สารวรรณ</i>	
พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน	590-605
<i>สมชาติ ดกกกลาง</i>	

ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1	606-618
ลัดดาวัลย์ ดั่งภูทิพย์ และจารุวรรณ นาดัน	
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักทฤษฎีใหม่ในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอมือ จังหวัดลำพูน	619-633
พระจักรพงษ์ จันทปัญญา (สุริน)	
สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอดงดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	634-647
นารัตน์ โสภณ เสกชัย ชมภูษ และธีระภัทร ประสมสุข	
การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	648-658
ประสพ เชาวศิริศิลป์ และอรไท ชั่วเจริญ	
การพัฒนาแบบแผนการดำเนินงานนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี	659-674
พิมพ์ คงขาว นงคราฐ ตาณเศรษฐ กัญญมณเฑียรเหมือน และสุจาริณี เชษฐกุล	
ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) และทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยาราม จังหวัดนครราชสีมา	675-688
ณฤติญา รอดรื้อผิด สุธน วงศ์แดง ณัฐญา นาคะสันต์ และบุญญฤทธิ์ อิศรานุวัฒน์	
ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	689-703
ชาคริต จันท และธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง	
บทความวิชาการ :	
มหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนา : การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากล	704-717
นิพนธ์ โอภาสี อานนท์ เมธีวรฉัตร และชนากานต์ สิงห์เรือง	
ทวิลักษณ์กับความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว	718-728
ภคอัคม์ โปษะเกษณะ และวิศรา กลมทุกสิ่ง	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์	729-740
วารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์	



วิทยาลัยสมลำพูนเข้าร่วม การคัดตัวนักกีฬาโซนเหนือ (สีน้ำเงิน) ประจำปี 2568
ณ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตลำปาง
ระหว่าง วันที่ 10 – 11 สิงหาคม 2568

แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

The Guidelines For Democracy Promoting of Schools in Nakhon Sawan
Municipality Nakhon Sawan Province

บัวอุบล ศิลาบุตร Baoubon Silabutr
ไพศาล เครือแสง Phaisan Kreuasang
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
Baoubonlawyer2626@gmail.com

Received 2025/04/03

Revised 2025/04/25

Accepted 2025/05/04

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 2) ศึกษากระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์กลุ่ม ที่ใช้ในการศึกษาเป็นการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มต่อบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างน้อย 3 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเทศบาลนครนครสวรรค์ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากชุมชน ครูบางส่วนยังขาดความเข้าใจด้านประชาธิปไตย งบประมาณจำกัด และระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าทักษะชีวิต นอกจากนี้ วัฒนธรรมอนุรักษ์นิยมยังเป็นอุปสรรคต่อการเปิดกว้างทางความคิดของนักเรียน

2) กระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนต้องเริ่มจากนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และสร้างความร่วมมือกับชุมชน กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน การอภิปราย และโครงการพัฒนาผู้เรียน การบูรณาการหลักการประชาธิปไตยในหลักสูตรและการฝึกปฏิบัติจริงเป็นแนวทางสำคัญ ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3) แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องความรู้ ส่งเสริมบทบาทของชุมชนและครู หากทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ก็จะช่วยพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ : ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การส่งเสริมประชาธิปไตย.

Abstract

This study aimed to 1) study the problems in promoting democracy in schools of Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, 2) study the process of promoting democracy in schools of Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province, and 3) study the approach to promoting democracy in schools of Nakhon Sawan Municipality, Nakhon Sawan Province. The groups used in the study were: This study was conducted by a qualitative research method, collecting data from documents and collecting field data through in-depth interviews with individuals or experts involved in promoting democracy for at least 3 years, by selecting 17 people. The instruments used in the study were interview forms, and qualitative data were analyzed by content analysis.

The research results revealed that:

1) Problems in promoting democracy in schools of Nakhon Sawan Municipality include lack of support from the community, some teachers still lack understanding of democracy, limited budget, and an education system that focuses more on achievement than life skills. In addition, conservative culture is an obstacle to students' open-mindedness.

2) The process of promoting democracy in schools must start with policies that support student participation, promote analytical thinking, and create cooperation with the community. Activities that help promote democracy include student council elections, debates, and student development projects. Integrating democratic principles into the curriculum and practical training are important approaches. There should be continuous monitoring and evaluation.

3) The approach to promoting democracy should focus on student participation, develop a curriculum that integrates knowledge, and promote the role of the community and teachers. If all sectors cooperate, it will help develop youths into quality citizens.

Keywords: Democracy in Schools, Democracy Promotion.

บทนำ

ประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองตามอุดมการณ์สากล ที่ผู้นำประเทศได้รับอำนาจและความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรงบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของผู้ปกครองประเทศ (รณชัย โตสมภาค, 2560) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า เป็นแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่าระบอบหมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียม ระเบียบการปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ “ประชาธิปไตย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า Demos หมายถึงประชาชน กับ Kratien หมายถึง การปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตยหรือ democracy หมายถึงการปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน และรัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ผู้เลือกตั้งเห็นว่รัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544) ประชาชนจะมีคุณภาพได้นั้นต้องมีหลักดำรงตนในสังคมประชาธิปไตย เช่น การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ยอมรับในเสียงข้างมากและเคารพในเสียงข้างน้อย การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การมีวินัยความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง ส่วนการดำรงตนในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตยในครอบครัว การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, มปป.) และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างประชาธิปไตยให้กับประชาชนได้

เพราะฉะนั้น การกระตุ้น การส่งเสริม การพัฒนา และการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมจะช่วยให้เห็นภาพของการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้น ๆ เพราะการกระจายอำนาจหรือการปกครองท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญซึ่งนานาอารยประเทศทั้งหลายที่ถือว่าการปกครองท้องถิ่นคือฐานรากของประชาธิปไตย เช่น การให้การศึกษาและฝึกฝนทางการเมือง การส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วม การแสดงถึงความรักดีชอบ และการสนองตอบที่ตรงกับความต้องการของประชาชน(ชำนาญ จันทร์เรือง, 2562) โดยเฉพาะเยาวชนในโรงเรียนหากมีกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยจะช่วยให้รากฐานการปกครองบ้านเมืองเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้ประเทศชาติเข้มแข็งในอนาคต แต่ในทางการกลับหากเยาวชนในโรงเรียนอันเป็นคนรุ่นต่อไปอ่อนแอจะทำให้องค์กรท้องถิ่นและประเทศไทยอ่อนแอตามไปด้วยจึงต้องสร้างเงื่อนไขไปที่การกระจายอำนาจให้มากที่สุดเพื่อการสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนให้มากขึ้นที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการศึกษา คือสร้างบุคคลแห่งการ เรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้

และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยมุ่งหวังว่าผู้ที่ผ่านการศึกษาแต่ละคนจะมี ความสามารถและ คุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ มีสุขภาพพลานามัยที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มี ความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้ อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน มีความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ โดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และ ความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนไทยทุกคน จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามแบบอย่างวิถีชีวิตประชาธิปไตย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้และกำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนที่เป็น เยาวชนจะได้มีโอกาสเรียนรู้ เข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะ เยาวชนไทยคือผู้ที่จะเป็นกำลังสำคัญและพลเมืองของประเทศในอนาคต และจะเป็นผู้ที่มีบทบาท สำคัญในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นและประเทศชาติและต้องดำเนินชีวิตประจำวันที่อยู่ร่วมกันด้วย ความเคารพทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบ และทำประโยชน์เพื่อความสุขของส่วนรวมต่อไป (ภัทรารุณ ภาวะโสภณและจรศักดิ์ รุ่งประพันธ์, 2560) แต่ถึงอย่างไรก็ตามการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนยังคงมีปัญหาหลายด้าน เช่น ระบบการจัดเก็บเอกสาร สภาพแวดล้อมการมีส่วนร่วมของนักเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้ง การทำงานของนักเรียนเชิงระบบ และปัญหา อุปสรรคในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชนองค์กรภาครัฐและเอกชนกำหนดมาตรฐานปรับปรุงการปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่าย ความร่วมมือของสภานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชนในทุกปีการศึกษา (พิเชษฐ์ ใจปวน ,2561)

จากประเด็นที่กล่าวทำให้เห็นว่า การจะส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ความกล้าแสดงออกทางประชาธิปไตยของนักเรียน อีกทั้งคณะครูยังขาด อิสระทางการปฏิบัติการในลักษณะโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นต้น ดังนั้น การจะ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอาจจะต้องมีการพูดคุย เปิดโอกาสให้กับ ครูและนักเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารโรงเรียนอาจจะต้องเปิดกว้างสำหรับการรับรู้ และการรับฟัง ความคิดเห็นแบบสองทางจะช่วยให้ประชาธิปไตยสามารถเดินหน้าต่อไปได้ เพราะฉะนั้น การส่งเสริม ประชาธิปไตยหัวใจหลักสำคัญอยู่กระบวนการในเชิงนโยบายและแผนงานของเทศบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ให้กับโรงเรียนสังกัดเทศบาลให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และนักเรียนให้มากขึ้นเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมที่ตอบสนองต่อการปกครองแบบ ประชาธิปไตยในโรงเรียนอันเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองของประเทศ ดังนั้น เทศบาล นครสวรรค์เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับเยาวชน จะต้องเพิ่มระดับการสร้างเงื่อนไขและแนวทางกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนมีคุณภาพตามที่

ประเทศชาติต้องการ จึงมีความสนใจใคร่ที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์อย่างไรจึงจะเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่และวัฒนธรรมประชาธิปไตยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรเป้าหมายในเขตเทศบาลนคร นครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลนครนครสวรรคร์ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน กลุ่มผู้นำชุมชน/นักปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มองค์กร/ส่งเสริมประชาธิปไตย จำนวน 2 คน กลุ่มนักศึกษา จำนวน 2 คน กลุ่มนักเรียนโรงเรียน จำนวน 2 คน

วิธีการคัดเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมายโดยผู้ศึกษาจะใช้แบบเจาะจงแบบคละกลุ่มต่อบุคคล หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างน้อย 3 ปีทั้งเกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมไม่น้อยกว่า 17 ท่าน โดยคละกันตามบริบทของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 7 กลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลที่หลากหลายและค้นพบแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยได้อย่างครอบคลุมมากที่สุดโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์ทั้ง 10 แห่งประกอบด้วย 1.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2.โรงเรียนเทศบาลวัดไทรใต้ (ท.1) 3.โรงเรียนเทศบาลวัดปากน้ำโพใต้ (ท.2) 4.โรงเรียนเทศบาลวัดพรหมจริยาवास (ท.3) 5.โรงเรียนเทศบาลวัดวรนาถบรรพต (ท.4) 6.โรงเรียนเทศบาลวัดช่องศรีศรีสิทธิวราราม (ท.5) 7.โรงเรียนเทศบาลวัดจอมศรีนาคพรต (ท.6) 8.โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม (ท.7) 9.โรงเรียนเทศบาลวัดไทรเหนือ (ท.8) และ10.โรงเรียนกีฬาเทศบาลนครนครสวรรคร์ (ท.9)

เครื่องมือการวิจัย

- 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรคร์ จังหวัดนครสวรรคร์ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบของแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างปลายเปิด ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล อายุ ประสบการณ์การทำงานทางการเมือง ตำแหน่งหน้าที่ และบทบาทอื่น ๆ ทางสังคม

ตอนที่ 2 ปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์เป็นอย่างไร

ตอนที่ 3 กระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร ได้แก่ 1.นโยบายส่งเสริมประชาธิปไตย 2.กำหนดโครงการกิจกรรมตามนโยบาย 3. แจ้งโรงเรียนในสังกัดนำสู่การปฏิบัติ 4. ดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ 5. ติดตามประเมินผลแต่ละกิจกรรม และ 6. สรุปและการรายงานผล

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ควรเป็นอย่างไร ได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรม 2) ด้านการสร้างบรรยากาศ 3) ด้านการสอนของครู และ 4) ด้านความเข้าใจประชาธิปไตย

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2) การสร้างและการตรวจสอบเพื่อให้เกิดการศึกษาในครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาดำเนินตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

(1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(2) ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีและเอกสารการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้

(3) ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(4) ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จากกรอบแนวคิดในการศึกษา และได้ทำการหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา และเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในลักษณะความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยกำหนดหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่ปรากฏ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อหรือข้อความที่จะถูกนำมา วิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories)

2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น ผู้ให้ข้อมูล ผู้รับข้อมูล ช่วงเวลา เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหาโดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสาร ผู้ส่งสารและผู้รับ

3) การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่า กระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) โดยจะไม่ตีความคำหรือข้อความ เหล่านั้นการตีความ จะทำเฉพาะตอนที่สรุปเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของ เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาล นครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาล นครนครสวรรค์ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากชุมชนและผู้ปกครอง, ความเข้าใจและทัศนคติของครู ที่ไม่ลึกซึ้ง, ข้อจำกัดด้านทรัพยากร, การเน้นผลการสอบมากเกินไป, วัฒนธรรมและทัศนคติอนุรักษ นิยมที่เป็นอุปสรรค, และการขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการสอนประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) ด้านนโยบายส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่ การเสริมทักษะ การมีส่วนร่วม, การเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง, การฝึกคิดวิเคราะห์, การเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิต จริง, และการสนับสนุนจากชุมชนและภาครัฐ 2) ด้านการกำหนดโครงการกิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริม การมีส่วนร่วมของนักเรียน, การบูรณาการประชาธิปไตยในหลักสูตร, การอบรมครู, และการร่วมมือ กับชุมชน 3) ด้านการแจ้งโรงเรียนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน, การฝึกทักษะคิด วิเคราะห์, การนำแนวทางประชาธิปไตยมาปฏิบัติ, และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน. 4) ด้านการดำเนินงานตามกิจกรรม ได้แก่ การเสริมทักษะแสดงความคิดเห็น, การตั้งสภานักเรียน, การ จำลองการเลือกตั้ง, และการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่ การติดตามผล การดำเนินงาน, การประเมินผลจากนักเรียนและครู, การใช้ข้อมูลสำรวจ, และการประชุมทบทวนผล กิจกรรม 6. ด้านการสรุปและรายงานผล ได้แก่ การรายงานผลที่ครอบคลุม, การสรุปผลเพื่อพัฒนา, การรายงานทั้งเชิงตัวเลขและคุณภาพ, และการใช้เทคนิคสื่อสาร เช่น แผนภูมิ/กราฟ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนคร นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

1) กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้แก่ การเลือกตั้งจำลอง, การโต้วาที, การพัฒนาผู้นำ, การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้, และการใช้บทบาทสมมติในการเรียนรู้ประชาธิปไตย

2) บรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้แก่ สอดแทรกประชาธิปไตยในหลักสูตร, การฟัง ความคิดเห็น, การอบรมสิทธิมนุษยชน, และการสร้างกลุ่มนักเรียนอาสาสมัคร

3) การสอนประชาธิปไตยของครู ได้แก่ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง, การทำงานร่วมกัน , การส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น, และการใช้กิจกรรมเสริมการเรียนรู้

4) ความเข้าใจประชาธิปไตยของเยาวชน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม, การฟังและเคารพความคิดเห็น, การทำงานกลุ่ม, และการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 จากผลการศึกษาปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนจากชุมชน ความเข้าใจและทัศนคติของครู ข้อจำกัดด้านทรัพยากร การศึกษาที่มุ่งเน้นผลการสอบ ความท้าทายทางวัฒนธรรมและสังคม และการขาดบุคลากรที่เกี่ยวข้องชาญ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ปัญหาในการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์เกิดจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และระบบการศึกษา โรงเรียนขาดการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของนักเรียน ขณะที่ครูเองก็อาจมีทัศนคติหรือความเข้าใจที่ยังไม่เอื้อต่อการปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตย ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นผลการสอบมากกว่าการพัฒนาทักษะทางสังคมทำให้การเรียนรู้เรื่องสิทธิและการมีส่วนร่วมถูกมองข้าม นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญยังเป็นอุปสรรคสำคัญ ประกอบกับวัฒนธรรมอำนาจนิยมที่ฝังรากลึกในสังคมไทย ทำให้การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมีบทบาทในโรงเรียนยังคงเป็นเรื่องท้าทาย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 จากผลการศึกษากระบวนการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายส่งเสริมประชาธิปไตย 2) ด้านการกำหนดโครงการกิจกรรมตามนโยบาย 3) ด้านการแจ้งโรงเรียนในสังกัดนำสู่การปฏิบัติ 4) ด้านการดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ 5) ด้านการติดตามประเมินผลแต่ละกิจกรรม 6) ด้านการสรุปและการรายงานผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพัตรา ปิตะยัง, 2565) พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชนและ 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมเลือกตั้งจำลอง การจัดกิจกรรมโต้วาที/อภิปราย การพัฒนาภาวะผู้นำผ่านเวิร์กช็อป และการสอดแทรกความรู้ประวัติศาสตร์และคุณธรรม แสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนหรือเยาวชนจะมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยได้นั้น สามารถเกิดขึ้นได้จากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันส่งเสริม ซึ่งทั้งโรงเรียน หน่วยงานของภาครัฐ และชุมชนจะสามารถทำให้เกิดกระบวนการกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีการแสดงออกที่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตยโดยเริ่มจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน พัฒนาไปสู่สังคมและประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภาวินี รอดประเสริฐ และวราวุธ บุญศรี, 2561) วิจัยเรื่อง ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม พบว่า กระแสแนวคิดประชาธิปไตยแบบตะวันตก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อปี พ.ศ. 2475 ภายหลังการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง จนเมื่อเกิด เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในปีพ.ศ.2535 มีการเรียกร้องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิด “รัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน” ฉบับปีพ.ศ.2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ใช้สิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ ท้องถิ่นร่วมกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเรียกรูปแบบการปกครองนี้ว่า “ประชาธิปไตยชุมชน” (Community Democracy) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความเป็น พลเมือง(Citizenship) ควบคู่กับการมอบอำนาจให้ผู้แทนในชุมชนทำแทนโดยผ่านกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ทุกระดับ ตำบลเหมืองใหม่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่นำแนวคิด และกระบวนการ ประชาธิปไตยชุมชน มาปรับใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนและสังคม ถือได้ว่าเป็นชุมชนต้นแบบในการนำหลัก ประชาธิปไตยชุมชนมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

ด้านการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้แก่ สอดแทรกประชาธิปไตยในหลักสูตรการเรียน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการแสดงความคิดเห็นและการฟังความคิดเห็น จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โครงการเสริมสร้างบทบาทนักเรียน การสร้างพื้นที่ในการแสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องมาจาก แนวทางเหล่านี้เป็นแนวทางที่โรงเรียนสามารถทำได้จริง โรงเรียนสามารถบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตร สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัย และจัดกิจกรรมเสริมความเข้าใจเรื่องสิทธิและหน้าที่ การให้บทบาทนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การจัดพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและ

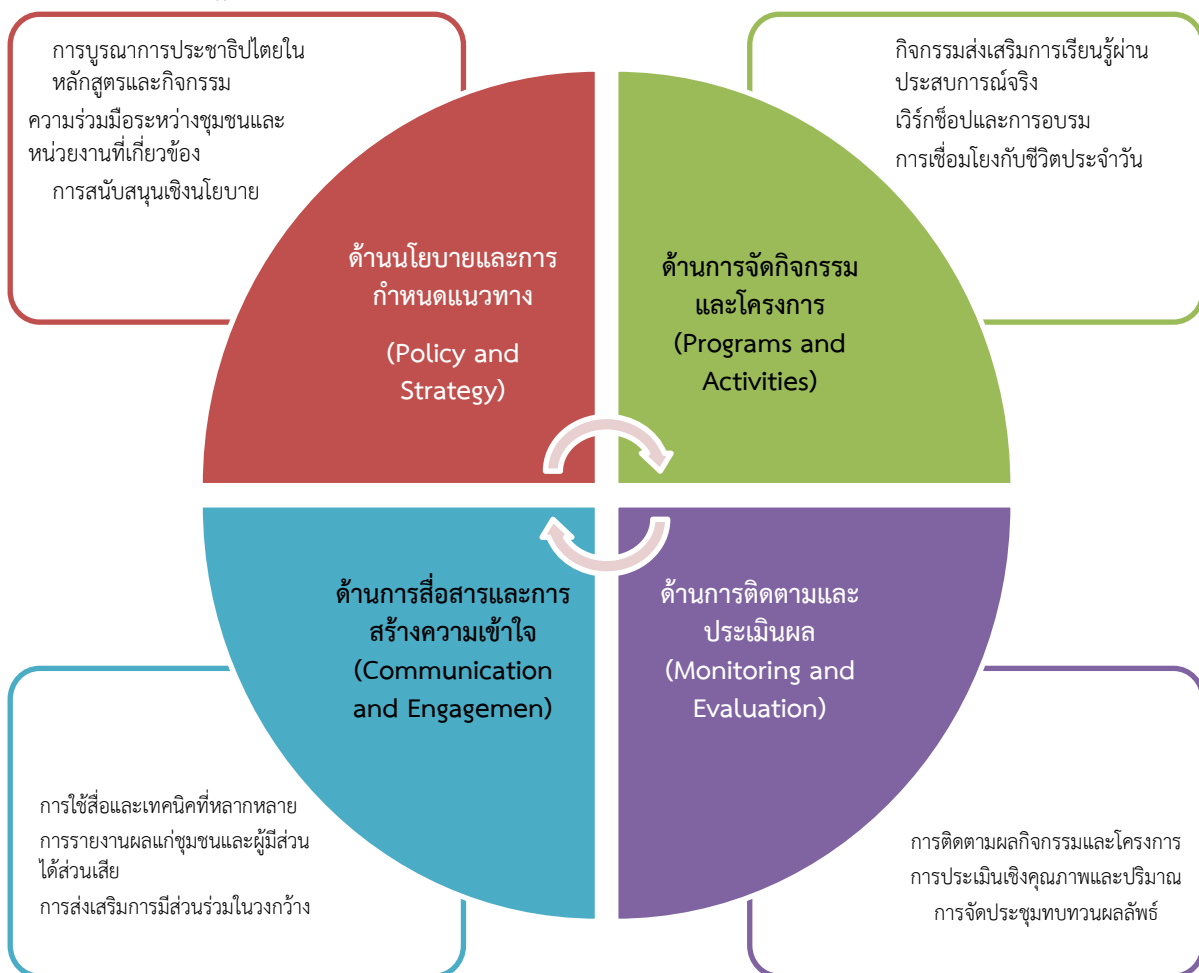
เคารพสิทธิผู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยสร้างพื้นฐานประชาธิปไตยที่มั่นคงในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพิศรา ปิตะยัง, 2565) พบว่า แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของสถานักเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชนและ 4) ผลการปฏิบัติงานของสถานักเรียน โดยผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการสอนประชาธิปไตยของครู จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสอนประชาธิปไตยของครู ได้แก่ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและยอมรับสังคมที่มีความหลากหลาย การทำงานร่วมกันและการสร้างทักษะการร่วมมือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและโครงการ ทั้งนี้เนื่องมาจากครูมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณค่าประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน โดยการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและยอมรับความหลากหลายเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ครูควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เปิดกว้าง ให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากความกลัว และแสดงให้เห็นถึงการเคารพสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันและการสร้างทักษะการร่วมมือผ่านงานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ต้องแก้ปัญหาเป็นทีม จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานในสังคมที่มีความหลากหลาย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูสามารถทำได้จริง เช่น การอภิปรายในชั้นเรียน การโหวตตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ หรือการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจ ทั้งนี้ การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโครงการที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เช่น การจำลองสถานการณ์เลือกตั้งหรือการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและซึมซับประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ แนวทางเหล่านี้จะเกิดผลอย่างแท้จริงเมื่อครูได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ทั้งในด้านทรัพยากรและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยครูต้องมีความตั้งใจและเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการเคารพความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วชิระ เสระทอง และเพ็ญณี แรอรท, 2562) พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบของการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีความสำคัญ เนื้อหาของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เน้นการสอนความเป็นพลเมืองและสอนเรื่องรูปแบบของประชาธิปไตย เทคนิคและบทบาทของครูผู้สอนมีความสำคัญการใช้วิธีการสอนที่แตกต่างมีผลต่อการรับรู้การสอนด้วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์จะเป็นผลต่อการเรียนรู้ที่สุด อย่างไรก็ตามการรับรู้เรื่องประชาธิปไตยของเยาวชนยังไม่เข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองเท่าที่ควร ทั้งนี้ครอบคลุม เพื่อน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ มีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกและแนวคิดของเยาวชนเช่นกัน

ด้านความเข้าใจประชาธิปไตยของเยาวชนหรือนักเรียน จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านความเข้าใจประชาธิปไตยของเยาวชนหรือนักเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเรียนรู้/ฝึกฝน บทบาทประชาธิปไตย ทักษะการตัดสินใจ การทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการแก้ปัญหาอย่างสันติ การฝึกฝนทักษะการฟังและการทำงานกลุ่ม และการคิดวิเคราะห์ และการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวทางการส่งเสริมความเข้าใจประชาธิปไตยของเยาวชนสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยได้อย่างชัดเจน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น การจำลองบทบาทประชาธิปไตยในสถานการณ์จริง หรือการพัฒนาทักษะการตัดสินใจผ่านกิจกรรมกลุ่ม สามารถบรรจุลงในหลักสูตรเพื่อปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับโรงเรียน มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เช่น การจัดเวทีอภิปราย การฝึกแก้ปัญหาอย่างสันติ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้สามารถรวมอยู่ในวิชาสังคมศึกษา หรือจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการฟังและการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง นอกจากนี้ การสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย เช่น การบูรณาการกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของนักเรียน จะช่วยให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การปรับปรุงหลักสูตรในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความเข้าใจประชาธิปไตยให้นักเรียน แต่ยังช่วยพัฒนาความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปริญญา ประจง, 2559) พบว่า 1. หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ 1) แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) โครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตร 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 แผนตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร 2. กรรมการสถานักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับสถานักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา มีความรู้และพฤติกรรมประชาธิปไตยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. กรรมการสถานักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้

จากการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ศึกษานำเสนอแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แนวทางซึ่งครอบคลุมทุกมิติที่สำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยเน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเยาวชนที่มีความรู้ความเข้าใจและพร้อมเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตซึ่งสามารถสร้างเป็นแผนภูมิได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : ปาวอุบล ศีลาบุตร, 2568.

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถนำแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ไปเป็นแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยมีแนวทาง ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การจำลองการเลือกตั้ง กิจกรรมโต้วาที การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ และการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เพื่อให้ให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงและเข้าใจหลักการประชาธิปไตยมากขึ้น

2) เทศบาลสามารถร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านวิชาสังคมศึกษาและพลศึกษา รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้แบบโต้ตอบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและฝึกการคิดวิเคราะห์

3) เทศบาลควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนให้โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน เช่น การจัดตั้งสถานักเรียนที่มีบทบาทจริง การส่งเสริมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน

4) เทศบาลควรจัดโครงการอบรมให้ครูมีความเข้าใจและสามารถส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสอนที่เปิดกว้าง เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และใช้วิธีการเรียนรู้แบบโต้ตอบที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

5) เทศบาลควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น โครงการอาสาสมัคร การเสนอโครงการพัฒนาโรงเรียนหรือชุมชน และกิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดี

6) เทศบาลควรกำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลนโยบายการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจัดให้มีการสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียน ครู และผู้ปกครอง รวมถึงการประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมต่างๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจำลองการเลือกตั้ง การโต้วาที และการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากนี้ ควรสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และคุณธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย

2) ด้านการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนควรบูรณาการหลักการประชาธิปไตยเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง ให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นอกจากนี้ การส่งเสริมการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาโครงการที่ให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3) ด้านการสอนประชาธิปไตยของครู ครูมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังประชาธิปไตย โดยการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อเรียนรู้หรือทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย

4) ด้านความเข้าใจประชาธิปไตยของเยาวชนหรือนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย รวมถึงการฝึกทักษะการตัดสินใจ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาอย่างสันติ การสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้การฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ จะช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและพร้อมนำหลักการประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาและทดลองใช้แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

2) ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาในการใช้แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

3) ควรมีการศึกษาผลกระทบการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

References

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทย 2475 – 2550*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ปริญญญา ประจง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 13 (1), 86-93.
- พิเชษฐ์ ใจปวน. (2561). กลยุทธ์การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนของโรงเรียนวชิรป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 29 (2), 142-157.
- ภัทรารุณ ภาวะโสภณและขจรศักดิ์ รุ่งประพันธ์. (2560). การศึกษาวิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 19 (1), 277-283.
- ภาวินี รอดประเสริฐ และวราวุธ บุญศรี. (2561). ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 37 (2), 166-173.
- รณชัย โตสมภาค. (2560). *ประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วชิระ เสระทอง และเพ็ญณี แนนรท. (2562). *การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจิตรา (อ่อนค้อม) รณริน. (2540). *ปรัชญาเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.

**ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน**

**Effectiveness of public service in accordance with Buddhism of Mae Khaning
Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province**

ธีระภัทร ไชยบุญเรือง Theerapat Chaiboonrueang

ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล Theeratas Rojkitjakul

ธิติวดี หมั่นมี Thitiwut Munmee

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College
thiyadakheancom@gmail.com

Received 2025/02/21

Revised 2025/06/30

Accepted 2025/07/31

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 351 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ระดับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ

S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า B = Buddhism หลักสังคมวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี ทาน แนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยวาจา พูดชี้แจงให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อุตถจริยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ และสมานัตตตา ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การให้บริการ, องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง.

Abstract

The objectives of this research article were 1) Study the effectiveness of public service of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization. 2) Study the relationship between the four social principles and the effectiveness of public service of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization. 3) Study the problems, obstacles, and suggestions for developing the effectiveness of public service according to the four social principles of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province. The research was a mixed- methods study consisting of quantitative research with a sample of 351 people using a questionnaire and qualitative research with in-depth interviews with 10 key informants using an interview form and descriptive content analysis.

Findings were as follows

1) The level of effectiveness of public service of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province, was found to be at a high level overall.

2) The relationship between the four principles of social welfare and the effectiveness of public service of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province, overall, was found to be highly positively correlated, with statistical significance at the 0.01 level.

3) Problems, obstacles, and suggestions for guidelines for developing the effectiveness of public service according to the four principles of social welfare of Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization, Wiang Sa District, Nan Province, were found to be O = One Stop Service, a one-stop service point, S = Service Public Mind, service with public spirit, S = Service efficiency, efficient service, P = Progressive Service, progressive service, B = Buddhism, the four principles of social welfare are a means of binding people's minds, tying people's hearts, and uniting groups of people to be

united, giving, advising on the steps of providing service, kind words, explaining to service recipients to gain understanding, atthachariya, helping people with kindness and unity, providing service with friendliness.

Keywords: Effectiveness, Service Provision, Mae Khaning Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐจึงเป็นเป้าหมายและเครื่องมือกลไกในการรองรับการขับเคลื่อนของยุทธศาสตร์ชาติสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ที่วางไว้ และภายใต้แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มุ่งเน้นพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัย ภาครัฐมีขนาดเหมาะสมกับภารกิจ มีสมรรถนะสูงตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชน และสนับสนุนให้เป็นประเทศไทย 4.0 ที่สามารถก้าวทัน ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนด้วยหลักการ “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งภายในช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2580 จะต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90 มุ่งเน้นพัฒนาการให้บริการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และเป็นการพัฒนาแบบครอบคลุมทั่วถึง บูรณาการไว้รอยต่อให้มีความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัลดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการ ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ เป้าหมายสำคัญของการบริการภาครัฐคือยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้มีความเข้มแข็ง ก้าวสู่การแข่งขันในระดับเวทีโลก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562: 25) โดยประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง ประชาชน มีความสุขเน้นการบริหารจัดการ สภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย มีเอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ คือ (1) “ต่อยอดอดีต” วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่น ทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่างๆ และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการพัฒนาคนรุ่นใหม่รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคน ในทุกมิติ และในทุกช่วง

วัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวมการกระจายอำนาจไปสู่ระดับท้องถิ่นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายที่นำไปสู่การบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อ คนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 27)

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลและมีหน้าที่ในการแปลงนโยบายที่เป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความสำเร็จขึ้นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารงานแบบบูรณาการ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน (ปิยะชัย จันทรวงษ์ไพศาล, 2554 : 4) การบริหารจัดการในองค์การ จึงก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ เป็นการบริหารจัดการที่ปรับตัวเองได้ตลอดเวลาและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารจึงต้องมีการกระจายอำนาจและมีระบบการติดตามผลและตรวจสอบได้ การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ (พระครูภาวนาโสภิต วิ (บุญญรัตน์ เมืองวงศ์), 2556 : 229) การใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการก็ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาและช่วยเสริมสร้าง แนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนได้ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนในประสิทธิภาพการให้บริการไว้หลายประการ โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมหรือคุณธรรมที่เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีเป็นหลักธรรมแนวทางการทำงานให้ประสบความสำเร็จและทำให้สังคมเกิดความ เป็นสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543 : 167)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง 5 ด้าน คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ผลจากการศึกษา จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการ ให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ผู้มารับบริการ และเป็นไปตามประเด็นความพึงพอใจของประชาชนในคุณภาพการให้บริการของ ภาครัฐ เกิดความคุ้มค่าในเชิงงบประมาณ เพิ่มและปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การอำนวยความสะดวก และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพัตถ์ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสัจพัตถ์ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่ใช้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผู้วิจัยใช้สถิติผู้ใช้บริการสาธารณะเริ่มตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 12 เดือน เป็นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีจำนวนผู้มาใช้บริการทั้งสิ้น 2,832 คน (สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ได้มาจากการสุ่มเลือกประชาชนที่ใช้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 12 เดือน จำนวน 351 คน โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารปฏิบัติการ กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา และกลุ่มประชาชนผู้มาใช้บริการ จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

1) เชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert Scale หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80 – 1.0 ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.964

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson's correlation) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543)

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และได้้นำคำตอบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน	$\bar{x}$	S.D	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	4.38	0.50	มาก
2. ด้านการให้บริการอย่างทันต่อเวลา	4.45	0.53	มาก
3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4.47	0.51	มาก
4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.39	0.50	มาก
5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.46	0.48	มาก
ในภาพรวม	4.43	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ รองลงมา คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4

การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4	$\bar{x}$	S.D	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านทาน การให้	4.39	0.48	มาก
2. ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก	4.39	0.42	มาก
3. ด้านอรรถจริยา การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์	4.41	0.50	มาก
4. ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ	4.43	0.50	มาก
ในภาพรวม	4.41	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ คือ ด้านอรรถจริยา การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักสังคหวัตถุ 4	ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง โดยภาพรวม	0.915**	0.01	สูงมาก	✓	
2	ทาน การให้		0.811**	0.01	สูงมาก		
3	ปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก		0.808**	0.01	สูงมาก	✓	
4	อรรถจริยา การประพฤติประโยชน์		0.860**	0.01	สูงมาก	✓	
5	สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ		0.840**	0.01	สูงมาก	✓	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ หลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า B = Buddhism หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ทาน ให้บริการด้วยความเสียสละทั้งแรงกายและเวลา แนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยวาจา พูดประคบด้วยเหตุผล ไพเราะ สุภาพ ให้กำลังใจและพูดชี้แจงให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อุตถจริยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ ให้บริการโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และสมานัตตตา ไม่เป็นคนถือตัว วางตนอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันต่อเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ให้บริการทุกคนด้วยความสุภาพ อ่อนน้อม บริการด้วยความตรงต่อเวลา มีเพียงพอ เหมาะสมสำหรับการบริการ เปิดให้บริการตรงต่อเวลาทำการของทางราชการ และจัดให้มีช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มารับบริการ เช่น กล้องรับความคิดเห็นแบบสอบถาม หรือการติดต่อสอบถามระบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เสาวลักษณ์ ตีมัน, 2560) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการอย่างก้าวหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิรภรณ์ ธีรรัตน์, 2561) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านโครงสร้างชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ด้านการให้บริการ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระใบฎีกาสุทธิพันธ์ จารุฉนโณ พร้อมพวก, 2564) พบว่า ด้านการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 1) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค 2) ด้านการให้บริการ

อย่างทันต่อเวลา 3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ 4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และ การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านทาน การให้ ด้านปิยะวาจา วาจาที่เป็นที่รัก อุตถจริยา การประพฤติในสิ่งที่ประโยชน์ และสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า บุคลากรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มารับบริการในด้านต่าง ๆ ไม่มีพฤติกรรมส่อในทางทุจริตแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ เจรจาดด้วยความจริงใจ รับฟังความคิดเห็น ของผู้มารับบริการด้วยความจริงใจ สามารถติดต่อประสานงาน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว และบุคลากรมีความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคแก่ผู้ มาขอรับบริการเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาจักรพันธ์ คุณงุโร (พวงคำมี), 2566) พบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เสาวนีย์ มิตตะธรรมมากุล, 2565) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านทาน (ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ) ด้านอุตถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) และด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติผู้อื่น) ตามลำดับ

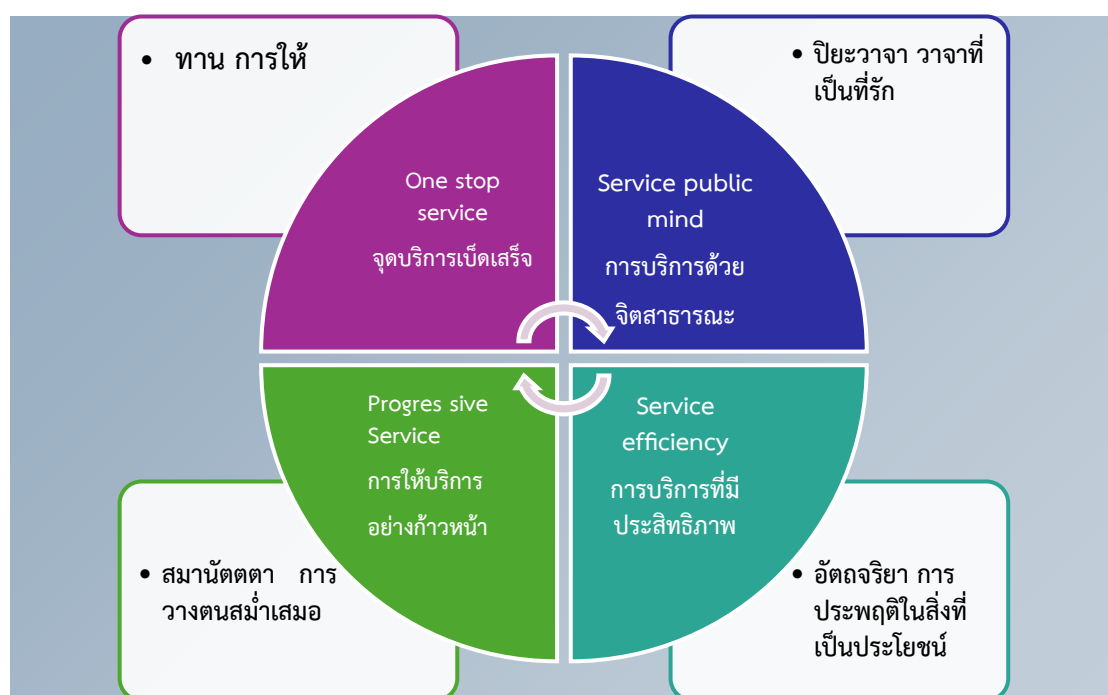
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 กับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระธีระพงษ์ ธีรกุลโร (พลรักษา), 2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการให้บริการประชาชนของสำนักงาน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัสนันท์ พลเคน, 2566) พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก การให้บริการสาธารณะกับความพึงพอใจของประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า B = Buddhism หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ทาน ให้บริการด้วยความเสียสละทั้งแรงกายและเวลา แนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยะวาจา พูดประกอบด้วยเหตุผล ไพเราะ สุภาพ ให้กำลังใจและพูดชี้แจงให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อุตถจริยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ ให้บริการโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และสมานัตตตา ไม่เป็นคนถือตัว วางตนอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ให้บริการด้วยความ

เป็นกันเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวิทยา ธีรปัญญา (แพงศรี), 2566) พบว่า เจ้าหน้าที่ควรให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเวลาในการให้บริการ มีความเป็นกัลยาณมิตร พุดจาทักทายด้วยน้ำเสียงที่จริงใจและให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียม ควรลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้น้อยลงเพื่อให้เกิดความรวดเร็วมากขึ้น

องค์ความรู้

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามแนวพระพุทธศาสนาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสังเคราะห์สร้างเป็นความรู้เชิงนวัตกรรม “ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะเนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” ได้ดังแผนภาพ ต่อไปนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : ธีระภัทร ไชยบุญเรือง, 2568.

จากภาพองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยสามารถอธิบายรายละเอียด ดังนี้

O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ หมายถึงว่า เพื่อลดขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่และยังช่วยให้มีบริการที่รวดเร็วเป็นที่พึงพอใจของประชาชนที่มารับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ปลุกฝังให้บุคลากรในองค์กรทุกคนมีใจรักบริการ

S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ หมายถึง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงาน ช่วยเหลือหรือแบ่งเบาภาระหน้าที่ที่ค้างคาซึ่งกันและกัน เพื่อจะทำให้ประชาชนที่มารับบริการไม่เกิดความเบื่อหน่ายที่ต้องเสียเวลานาน และเจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่นเอาใจใส่การบริการประชาชน ควรประเมินผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มารับบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของประชาชนเพื่อให้การบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน มีความก้าวหน้าต่อไป

P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายขั้นตอนในการให้บริการที่เข้าใจง่าย ชัดเจน เป็นประโยชน์ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการให้บริการด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ และมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มาใช้บริการ

B = Buddhism หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ทาน ให้บริการด้วยความเสียสละทั้งแรงกายและเวลา แนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยวาจา พูดประคบด้วยเหตุผล ไพเราะ สุภาพ ให้กำลังใจและพูดชี้แจงให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อุตถจริยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ ให้บริการโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และสมานัตตตา ไม่เป็นคนถือตัว วางตนอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง

สรุป และข้อเสนอแนะ

ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า O = One Stop Service จุดบริการเบ็ดเสร็จ S = Service Public Mind บริการด้วยจิตสาธารณะ S = Service efficiency การบริการที่มีประสิทธิภาพ P = Progressive Service การให้บริการอย่างก้าวหน้า B = Buddhism หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข ทาน ให้บริการด้วยความเสียสละทั้งแรงกายและเวลา แนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปิยวาจา พูดประคบด้วยเหตุผล

ไพเราะ สุภาพ ให้กำลังใจและพูดชี้แจงให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ อรรถเจียรยา ให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยความเอื้อเฟื้อ ให้บริการโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และสมานัตตา ไม่เป็นคนถือตัว วางตนอย่างเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ให้บริการด้วยความเป็นกันเอง ส่วน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ส่งเสริมแนวปฏิบัติในด้านการให้บริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างขั้นตอนการบริการที่ชัดเจน เพื่อสร้างความคุ้มค่าให้เกิดขึ้นกับการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ควรปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการชุมชนโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาประกอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นบรรทัดฐานการบริหารหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนสามารถรับรู้ ถึงการดำเนินการและรับรู้ ถึงขั้นตอนวิธีการของการตรวจสอบโดยที่ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินการได้อย่างสะดวกและรับรู้ถึงผลการบริการอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ควรตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และควรมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ บุคลากรและการกำหนดขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ควรมีการปรับปรุงด้านการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมให้บริการกับผู้เข้ามาใช้บริการ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เพื่อสร้างความประทับใจและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการรอรับบริการ อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ไว้อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน มีบริการ One Stop Service จุดบริการเดียวเบ็ดเสร็จ ลดขั้นตอนการดำเนินงาน ไม่แบ่งแยกการให้บริการหรือเลือกปฏิบัติงานเฉพาะหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน ผู้มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการการให้บริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ และขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน

2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ชะนิง

References

- คณิสันท์ พลเคน. (2566). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิยะชัย จันทรวงษ์ไพศาล. (2554). *การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพมหานคร : บ้านหนังสือโกสินทร์.
- พระครูภาวนาโสภิต วิ (บุญญรัตน์ เมืองวงศ์). (2556). *พุทธธรรมาภิบาล*. ลำพูน : สำนักพิมพ์รัฐพลการพิมพ์ คณะบุคคล.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธีระพงษ์ ธีร.กูโร (พลรักษา). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการให้บริการประชาชนของสำนักงาน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสุทธิพันธ์ จารุวณโณ (พร้อมพวก). (2564). ประสิทธิภาพการให้บริการจัดการขยะของเทศบาลเมืองท่าใหม่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจักรพันธ์ คุณงกโร (พ่วงคำมี). (2566). การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมการให้บริการประชาชน ของสำนักงานเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิทยา ธีรปัญญา (แสงศรี). (2566). ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีรภรณ์ ธีรธรรมย์. (2561). การบริหารจัดการการให้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภานรินทร์ ไชยเอิก. (2561). ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- เสาวลักษณ์ ดีมัน. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.*
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2561 – 2580). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *“ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580” (ฉบับย่อ). กรุงเทพมหานคร.*
- สำนักทะเบียน. (2566). *สถิติประชากรตำบลแม่ขนิ้ง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. ที่ว่าการอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน, (ณ เดือน มกราคม 2566).*
- เสาวนีย์ มิตตะธรรมมากุล. (2565). พุทธวิธีส่งเสริมความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย

Budget Administration of the Mae Salong Nai Subdistrict Administrative
Organization in Mae Fa Luang District, Chiang Rai Province

ธนาภส ไชยบาง Thanaphat Chaibang

วีระ เลิศสมพร Veera Lertsomporn

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Political and Social Science, University of Phayao

veera.le@up.ac.th



Received 2025/05/09

Revised 2025/05/22

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 2) เสนอแนะแนวทางในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหาและนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณที่งบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการพัฒนาที่เสนอ ด้านการอนุมัติงบประมาณที่ล่าช้าและยุ่งยาก ด้านการบริหารงบประมาณที่เผชิญข้อจำกัดจากกฎหมายและระเบียบที่ซับซ้อน และด้านการรายงานผลดำเนินงานที่ขาดการเปิดเผยที่ระดมความคิดเห็นภายในองค์กร

2) แนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ การจัดทำบริการสาธารณะในพื้นที่ป่าควรลดความซับซ้อนของขั้นตอนการขออนุญาต (2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ การถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางควรจะมีการอนุมัติและจัดสรรงบประมาณมาพร้อมกัน (3) ด้านการบริหารงบประมาณ ควรให้ความสำคัญกับการเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ

สอดคล้องกับแผนที่วางไว้และควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากร (4) ด้านการรายงานผลดำเนินงาน ควรมีการจัดวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินโครงการและการใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

Abstract

This research aims to: 1) examine the problems and obstacles in budget administration of the Mae Salong Nai Subdistrict Administrative Organization in Mae Fa Luang District, Chiang Rai Province; and 2) propose guidelines for improving budget administration within the same organization. This qualitative study collected data through document analysis and in-depth interviews with 15 key informants. Using tools such as semi-structured in-depth interviews. Data were analyzed using content analysis and presented descriptively.

The research findings revealed that:

1) Problems and obstacles in budget administration of the Mae Salong Nai Subdistrict Administrative Organization include: (1) Budget preparation: Limited budget that is insufficient for the number of proposed development projects. (2) Budget approval: Delays and complicated procedures. (3) Budget administration: Legal and regulatory constraints that are complex. (4) Performance reporting: Lack of internal forums for discussion and feedback.

2) The proposed guidelines for budget management include: (1) Budget preparation: Simplify the process of requesting permission for public services in forest areas. (2) Budget approval: When transferring responsibilities from the central government, approval and allocation of budget should be done simultaneously. (3) Budget administration: Emphasize disbursement within the fiscal year to ensure effective implementation according to the planned strategy, and promote the development of personnel's operational skills. (4) Performance reporting: Problems and obstacles encountered during project implementation should be analyzed, and online media should be used for public communication.

Keywords: Budget Administration, Local Administrative Organization.

บทนำ

การจัดทำงบประมาณในรูปแบบปัจจุบันมีต้นกำเนิดจากประเทศอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 และมีการพัฒนาแพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ซึ่งเริ่มต้นจากรัฐบาลกลาง ก่อนขยายสู่หน่วยงานท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นระดับตำบลที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการจัดทำและบริหารงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการให้บริการสาธารณะ (มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558) งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน คือ เงินของแผ่นดินที่กฎหมายอนุญาตให้รัฐบาลนำไปใช้จ่ายในการบริหารราชการแผ่นดิน และรวมทั้งท้องถิ่นอื่น ๆ ของรัฐ นำไปใช้จ่ายตามอำนาจหน้าที่และภารกิจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินนี้ได้มาจากภาษีอากรของประชาชน โดยผ่านความเห็นชอบหรือขออนุญาตจากตัวแทนของประชาชน คือ รัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาผู้แทนราษฎรก่อน ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติการใช้งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ เรียกว่า พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ (อัญชลี จวงจันทร์, 2559) งบประมาณรายจ่ายเป็นจำนวนเงินที่อนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ซึ่งตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ มาตรา 4 กำหนดหลักการของงบประมาณแผ่นดิน และการจัดทำงบประมาณแผ่นดินไว้ดังนี้ 1) งบประมาณรายจ่ายเป็นอำนาจการใช้จ่ายเงินแผ่นดินของรัฐบาลที่รัฐสภาได้อนุญาตให้ไว้ในรูปของพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งให้รัฐบาลกระทำได้ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดหรืออนุญาตไว้เท่านั้น 2) การใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะกระทำได้เฉพาะภายในงบประมาณนั้น ๆ เมื่อล่วงพ้นปีงบประมาณไปแล้วจะไม่ถือเป็นภาระจ่ายเงินในระบบงบประมาณแผ่นดิน กล่าวคือ ต้องนำส่งคืนคลัง เว้นแต่จะได้ดำเนินการโดยวิธีการกันเงินไว้เบิกเหลือมปีตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับตำบลในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่หลักในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดเก็บรายได้ จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และดำเนินการตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ มีโครงสร้างประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการศึกษา การรักษาความสะอาด มีรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและเงินอุดหนุนจากรัฐบาล องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนและตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับตำบล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2537)

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ตั้งอยู่ในอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่กว้างใหญ่ และประกอบด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอย่างกระจัดกระจาย ทำให้เกิดความท้าทายในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึง แม้มีงบประมาณรายรับและรายจ่ายในระดับสูง แต่ยังคงมีการเบิกจ่ายขาดเงินสะสมเป็นประจำ เนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่และจำนวนประชากร จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน เพื่อให้ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริหารงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีหัวข้อหลักดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลที่ปฏิบัติงานและประสานงานด้านการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ไม่น้อยกว่า 1 ปีขึ้นไป โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานจ้าง ประกอบด้วย สมาชิกสภาท้องถิ่น 3 คน ผู้บริหารท้องถิ่น 3 คน พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล 6 คน พนักงานจ้าง 2 คน รวมเป็นจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กำหนดไว้ โดยการกำหนดประเด็นคำถาม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหา และแนวทางในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการรายงานผลดำเนินงาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการรายงานผลดำเนินงาน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก โดยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์และสาธารณสุข จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 2 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษจากเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อรับรองความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นปัญหาสำคัญ และอธิบายความเชื่อมโยงภายใต้วิธีการที่สำคัญ (อลงกต แผนสนธิ, 2557) ได้แก่ 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำเข้าข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ 2) การวิเคราะห์สรุพบัญชี (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ มีข้อจำกัดทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ ที่ต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนจะก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบกับงบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการพัฒนาที่เสนอ ส่งผลให้บางโครงการสำคัญอาจไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาและตอบสนองความต้องการประชาชน 2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ พื้นที่ตำบลแม่สลองในตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การดำเนินโครงการหรือใช้งบประมาณในพื้นที่จำเป็นต้องขออนุญาตจากหลายหน่วยงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนซับซ้อนและใช้เวลานาน อีกทั้งยังประสบปัญหาจากความไม่ชัดเจนและความขัดแย้งของกฎหมายระเบียบ หรือหนังสือสั่งการ รวมถึงการตีความที่ต่างกันของเจ้าหน้าที่และความลำสมัยของกฎหมายส่งผลให้การอนุมัติและดำเนินงานต่าง ๆ ล่าช้าและยุ่งยาก 3) ด้านการบริหารงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในยังมีความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิต

ประชาชน แต่ประสบปัญหางบประมาณจำกัด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผน อีกทั้งยังมีปัญหาในการบริหารงบประมาณ เช่น การโยกงบจากแผนเดิมที่อาจกระทบต่อเสถียรภาพและความโปร่งใสในการบริหารงาน นอกจากนี้ ยังเผชิญข้อจำกัดจากกฎหมายและระเบียบที่ซับซ้อน รวมถึงปัญหาขาดแคลนบุคลากร ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง และเมื่อระบบบัญชี e-LAAS ขัดข้อง ก็ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญ 4) ด้านการรายงานผลดำเนินการ การรายงานผลการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในยังขาดการเปิดเผยที่ระดมความคิดเห็นภายในองค์กร ทำให้ไม่สามารถนำข้อเสนอแนะหรือบทเรียนมาใช้ปรับปรุงงานในถัดไปได้ อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน การรายงานผลการใช้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานภายนอกมักล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอรายงานต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้าตามไปด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ควรมีแนวทางที่ยืดหยุ่นและสมดุล พร้อมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การใช้พื้นที่เป็นไปอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน การพัฒนาชุมชนควรเน้นการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในกระบวนการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การพัฒนาตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน 2) การอนุมัติงบประมาณ การถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นควรพิจารณาความเหมาะสมกับบทบาทและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมจัดสรรงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอ ในด้านการอนุมัติงบประมาณ ควรยึดหลักความเสมอภาคและหลักวิชาการเพื่อประโยชน์ประชาชนทุกกลุ่ม และควรมีการวางแผน เตรียมเอกสารอย่างครบถ้วน ประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างใกล้ชิด รวมถึงมีความยืดหยุ่นในบางกรณีเพื่อให้การบริหารงานคล่องตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การบริหารงบประมาณ ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนงาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริการประชาชนอย่างยั่งยืน 4) การรายงานผลดำเนินงาน ควรส่งเสริมความร่วมมือและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการรายงานผลควรเน้นการรายงานปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ส่วนการติดตามการใช้เงินอุดหนุน ควรดำเนินการภายใน 30 วันหลังจบโครงการ พร้อมจัดทำรายงานผลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนและบริหารงานในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ พบว่า พื้นที่ของตำบลแม่สลองใน เป็นภูเขาและอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมด ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาตามนโยบายต่าง ๆ ที่ต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนจะมีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบกับงบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการพัฒนาที่เสนอ ส่งผลให้บางโครงการสำคัญอาจไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก พื้นที่ของตำบลแม่สลองในอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ทุกโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับอนุญาตก่อนดำเนินการ โดยกระบวนการขออนุญาตตามมาตรา 13/1 ของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ใช้เวลานานถึง 337 หรือ 427 วัน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน น้ำประปา และไฟฟ้า อาจมีกรณีที่คณะกรรมการไม่อนุมัติโครงการ ซึ่งทำให้การพัฒนาไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้ซึ่งข้อจำกัดทางกฎหมายและระเบียบราชการเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตของประชาชนล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รุ่งอรุณ หน่อคำ, ศศิณา ขุนทองวงศ์ และปาณิษตรา บุญส่ง, 2562) ที่พบว่า การออกกฎหมายจากส่วนกลางที่เกี่ยวกับการกระทำการใด ๆ ในพื้นที่ป่าสงวนนั้นมีความล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ พบว่า พื้นที่ของตำบลแม่สลองในทั้งหมดอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ทุกโครงการพัฒนาใดๆ ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการตามมาตรา 13/1 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 การดำเนินโครงการในพื้นที่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน ซึ่งการเห็นชอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีจำเป็นต้องมี “หนังสือยินยอมให้กระทำการในพื้นที่ป่า” ก่อน ซึ่งอาจใช้เวลาหลายเดือนหรือเป็นปี ทำให้การอนุมัติงบประมาณล่าช้า หากไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจไม่ได้อนุญาตให้การดำเนินโครงการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพื้นที่ทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในเป็นพื้นที่ป่าสงวนทั้งหมด ซึ่งก่อนการอนุมัติงบประมาณต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ในการทำกิจการใด ๆ ในพื้นที่ป่า ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รุ่งอรุณ หน่อคำ, ศศิณา ขุนทองวงศ์ และปาณิษตรา บุญส่ง, 2562) ซึ่งพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประสบข้อจำกัดในการขอใช้พื้นที่ป่าเพื่อประโยชน์สาธารณะ ขณะที่หน่วยงานของรัฐส่วนกลางสามารถดำเนินการดังกล่าวได้โดยสะดวกภายใต้กรอบกฎหมายที่เอื้ออำนวย เช่น การสัมปทานในเขตพื้นที่ป่า

3) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในยังมีความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตประชาชน แต่ประสบปัญหาทางงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่มีจำกัด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามแผน อีกทั้งยังมีความปัญหาในการบริหารงบประมาณ เช่น การโอนงบจากแผนเดิม เพื่อไปรวมกับแผนงานที่งบประมาณไม่เพียงพอ ที่อาจกระทบต่อเสถียรภาพในการบริหารงาน นอกจากนี้ ยังเผชิญข้อจำกัดจากกฎหมายและระเบียบที่

ซับซ้อน รวมถึงปัญหาขาดแคลนบุคลากร ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง รวมทั้งระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ e-LAAS ที่ขัดข้องบ่อยครั้ง ก็ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในมีความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ประสบปัญหาด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งขัดต่อความต้องการในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งการบริหารงบประมาณภายในยังมีข้อจำกัด เช่น การโอนงบประมาณจากแผนงานเดิมเพื่อรองรับความจำเป็นเฉพาะหน้า ซึ่งอาจกระทบต่อเสถียรภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงาน นอกจากนี้ องค์การยังเผชิญกับข้อจำกัดจากกฎหมายและระเบียบราชการที่มีความซับซ้อน ส่งผลให้กระบวนการบริหารงานมีความล่าช้า และเจ้าหน้าที่ขาดความชัดเจนในการดำเนินการตามระเบียบ อีกทั้งยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะในสายงานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ ทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อระบบบัญชี e-LAAS ขัดข้อง ก็ยังส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีระศักดิ์ สมยานะ และ กมลทิพย์ คำใจ, 2562) ที่พบว่า การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายไปในแผนงานประจำมากที่สุดเป็นสัดส่วนที่ร้อยละ 60 รองลงมาเป็นรายจ่ายเพื่อการลงทุนร้อยละ 30 และจัดสรรเป็นรายจ่ายในแผนงานเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชนในสัดส่วนที่ต่ำสุดเฉลี่ยร้อยละ 10 ของงบประมาณ อีกทั้งเมื่อได้รับเงินอุดหนุนกับรายได้จากการจัดเก็บในพื้นที่มีน้อย ส่งผลต่องบประมาณที่จำกัดต่อการนำมาวางแผนจัดสรรงบประมาณโดยต้องสัมพันธ์กับพันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มณีนรัตน์ เม่นงาม, เกิดผล ประสพศักดิ์ และ วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, 2566) ที่พบว่า คือ ข้อจำกัดจากระเบียบราชการที่ซับซ้อนและขาดความชัดเจน ระบบ e-LAAS มีการออกแบบมาเพื่อรองรับการใช้งานของหลายฝ่าย แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่เรียนรู้จากคู่มือด้วยตนเอง และปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง

4) ด้านการรายงานผลดำเนินการ พบว่า การประชุมสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นปีงบประมาณยังไม่มีโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อนขององค์กร ซึ่งขาดการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ทำให้แนวทางการพัฒนาอาจไม่ครอบคลุมทุกมิติ และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างขององค์กรได้ ในส่วนของหน่วยงานภายนอกที่ได้รับเงินอุดหนุนมักส่งรายงานล่าช้า ส่งผลให้กระบวนการรวบรวมรายงานและนำเสนอผู้บริหารเกิดความล่าช้า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การประชุม มุ่งเน้นที่การสรุปผลมากกว่าการวิเคราะห์เชิงลึก ขาดวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ ขาดกระบวนการหรือเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการระดมความคิดเห็น เช่น การใช้เวิร์กช็อป การประชุมกลุ่มย่อย หรือแบบสอบถาม และควรกำชับให้คณะกรรมการติดตามการใช้จ่ายเงินอุดหนุนให้ส่งรายงานการใช้จ่ายเงินอุดหนุนให้ทันตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กชกร เดชะคำภู, 2565) ที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดฝึกอบรม หรือให้

เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี เข้าร่วมฝึกอบรมกระบวนการบริหารงบประมาณ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ 4 ด้าน

1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ พบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าสงวนของ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในมักติดขัดข้อกฎหมาย แม้โครงการจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ จึงควรมีแนวทางที่ยืดหยุ่นและสมดุล พร้อมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การใช้พื้นที่เป็นไปอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน การพัฒนาชุมชนควรเน้นการร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในกระบวนการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้การพัฒนาตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตป่าสงวนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในเกิดจากข้อจำกัดทางกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเคร่งครัดโดยไม่มีแนวทางที่ยืดหยุ่นและสมดุล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ยังไม่ทั่วถึงและประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณ แม้ว่าชุมชนมีความจำเป็นในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต แต่กลับติดขัดกับกรอบข้อกฎหมายที่ไม่แยกแยะระหว่างการบุกรุกป่ากับการพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยเดิมอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลการวิจัยของ (สุนี ลำสา, 2559) ที่พบว่า ควรมีแนวทางในการสร้างระบบบริหารจัดการร่วมกับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และทันเวลา

2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ พบว่า การถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาความเหมาะสมกับบทบาทและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมจัดสรรงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอ เพื่อไม่ให้เป็นการเกะกะกำลัง ในด้านการอนุมัติงบประมาณ ควรยึดหลักความเสมอภาคและหลักวิชาการเพื่อประโยชน์ประชาชนทุกกลุ่ม และควรมีการวางแผน เตรียมเอกสารครบถ้วน ประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างใกล้ชิด รวมถึงมีความยืดหยุ่นในบางกรณี เพื่อให้การบริหารงานคล่องตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นเกิดจากการพิจารณาความเหมาะสมกับบทบาทและศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับภาระงาน การอนุมัติงบประมาณที่ขาดหลักความเสมอภาคและหลักวิชาการ การวางแผนและการจัดเตรียมเอกสารที่ไม่ครบถ้วน การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่ใกล้ชิดและการขาดความยืดหยุ่นในการบริหารสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วาสนา ยีรงค์, 2565) ซึ่งพบว่า ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังขาดความพร้อมในการดำเนินการ รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกันในการ

ถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณ บุคลากร และการแก้ไขกฎหมายของส่วนราชการเจ้าของภารกิจเดิมเพื่อรองรับการถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

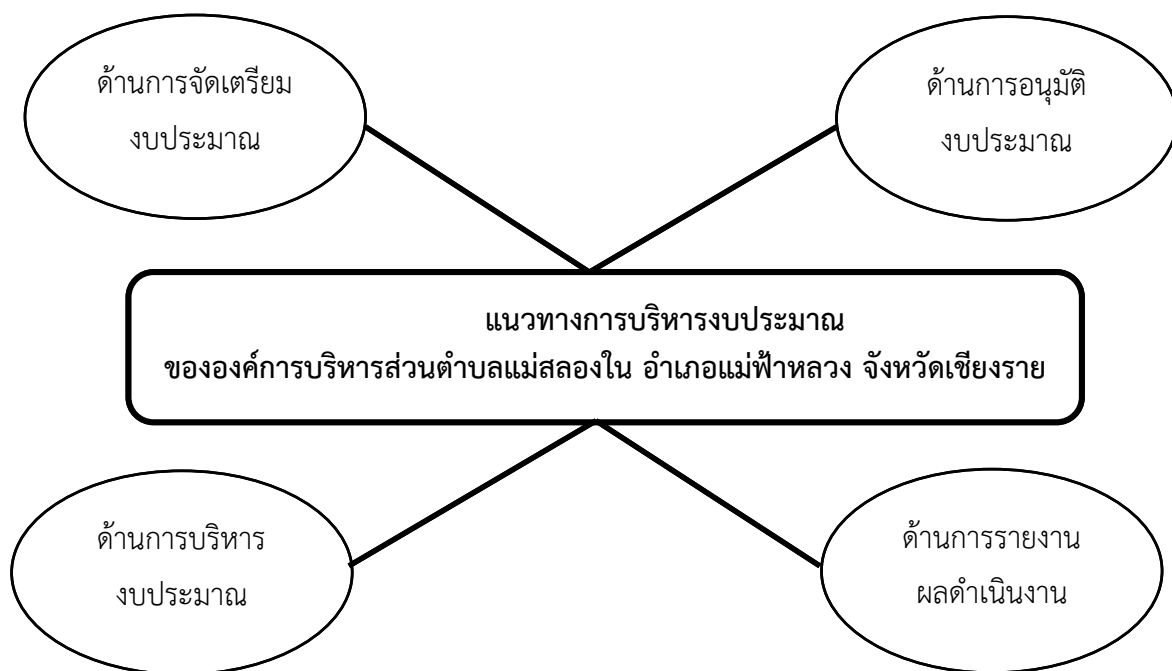
3) ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า การบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กร หากขาดการวางแผนที่เป็นระบบและไม่ทันเวลา อาจทำให้การใช้จ่ายล่าช้าและกระทบต่อประสิทธิภาพงาน ขณะเดียวกัน ภารกิจที่เพิ่มขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีบุคลากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ จึงควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนงาน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริการประชาชนอย่างยั่งยืน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การให้ความสำคัญกับรายจ่ายเพิ่มเติมหรืองบประมาณรายจ่ายเฉพาะกิจมากกว่ารายจ่ายประจำปี และการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรเกิดจากการขาดการวางแผนที่เป็นระบบและไม่ทันเวลา ส่งผลให้การใช้จ่ายล่าช้าและกระทบต่อประสิทธิภาพงาน ซึ่งภารกิจที่เพิ่มขึ้นโดยไม่มีบุคลากรที่เพียงพอและมีคุณภาพรองรับ รวมถึงการขาดการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนงานอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธรรมวิทย์ เกียรติสมกิจ, 2563) ที่พบว่า ควรส่งเสริมการจัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง ในเรื่องกระบวนการดำเนินงานด้านงบประมาณอย่างน้อยปีงบประมาณละหนึ่งถึงสองครั้ง ซึ่งหน่วยงานภายในของเทศบาลนครแหลมฉบังรับผิดชอบเป็นเจ้าภาพ ในการจัดโครงการฝึกอบรมโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการดำเนินงานด้านงบประมาณ เช่น กองวิชาการและแผนงาน และสำนักการคลัง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้ และเปิดโอกาสให้พนักงานเทศบาลทุกคนเดินทางออกไปฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานด้านงบประมาณที่จัดขึ้นภายนอกหน่วยงานเทศบาลฯ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในกรณีตัวอย่างที่ดี และเป็นข้อควรระวังสำหรับข้อผิดพลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่น ๆ

4) ด้านการรายงานผลดำเนินการ พบว่า การสื่อสารและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชนยังขาดระบบที่เป็นรูปธรรม ควรส่งเสริมความร่วมมือและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่นฐานข้อมูลออนไลน์ และ GIS เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการรายงานผลควรเน้นการรายงานปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินงาน เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไขปัญหาค้นทั่วทั้งที่ ส่วนการติดตามการใช้เงินอุดหนุน ควรดำเนินการภายใน 30 วันหลังจบโครงการ พร้อมจัดทำรายงานผลเพื่อใช้ประกอบการวางแผนและบริหารงานในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การขาดการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้จ่ายเงินอุดหนุนจากหน่วยงานที่ได้รับเงินอุดหนุนล่าช้า การรายงานผลดำเนินงานที่ไม่เน้นการแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรคระหว่างดำเนินงาน และขาดการจัดทำรายงานผลเพื่อวางแผนและบริหารงานในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปณณทัต นอชนทด, 2556) ที่พบว่า การจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ แสดงให้เห็นว่าการมีแผนงานที่ชัดเจนจะ

ช่วยให้องค์กรดำเนินงานได้ตรงเป้าหมาย การประชาสัมพันธ์ภารกิจขององค์กรให้ประชาชนทราบเพื่อมีส่วนร่วม สะท้อนว่าการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทั้งภายในและภายนอกมีบทบาทสำคัญ การมอบหมายความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น งบประมาณ วิธีปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ เป็นประเด็นหลักที่มีผลต่อการทำงาน การดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เช่น การรายงานล่าช้าของหน่วยงานภายนอก อาจกระทบถึงความพร้อมด้านข้อมูลของทั้งองค์กร

องค์ความรู้

ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ไปต่อยอดพัฒนาการบริหาร งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน เพื่อให้การปฏิบัติงานในองค์กรเป็นไปในทางที่ดีขึ้น จากประเด็นทั้ง 4 ด้าน (แผนภาพที่ 1) ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ธนภัส ไชยบาง, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ คือ ความยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่ป่าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2) ด้านการอนุมัติงบประมาณ คือ การจัดเตรียมข้อมูลในการขออนุมัติการใช้พื้นที่ป่าให้รัดกุม และพิจารณาศักยภาพของการบริการสาธารณะเมื่อมีการโอนถ่ายภารกิจจากหน่วยงานอื่น

3) ด้านการบริหารงบประมาณ คือ การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณและส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านการรายงานผลดำเนินงาน คือ การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน และติดตามการใช้จ่ายเงินอุดหนุนโดยคณะกรรมการ อย่างใกล้ชิด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย พบว่า การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน ประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณที่งบประมาณมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการพัฒนาที่เสนอ ด้านการอนุมัติงบประมาณที่ล่าช้าและยุ่งยาก ด้านการบริหารงบประมาณที่เผชิญข้อจำกัดจากกฎหมายและระเบียบที่ซับซ้อน และด้านการรายงานผลดำเนินงานที่ขาดการเปิดเวทีระดมความคิดเห็นภายในองค์กร ซึ่งได้กำหนดแนวทางต่าง ๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เช่น กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหาร งบประมาณ ด้วยการให้ความสำคัญกับการเบิกจ่ายให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณเพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแผนที่วางไว้ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะใน การปฏิบัติงานของบุคลากร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ควรกำหนด แผนปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ด้านการอนุมัติงบประมาณ ด้านการบริหาร งบประมาณและด้านการรายงานผลดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหาร งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในควรจัดเวทีประชาคมหรือการประชุมร่วมกับ ประชาชนเพื่อวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้ความรู้และความต้องการโครงสร้างพื้นฐานของชาวบ้านที่ เข้าใจบริบทพื้นที่จริงและนำมาปรับใช้กับแผนพัฒนาท้องถิ่นในปีต่อไป

2) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในควรมีแผนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ชัดเจน พร้อม กำหนดระยะเวลาการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับรอบปีงบประมาณ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในควรจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการบริหาร งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการใช้ระบบดิจิทัลให้กับบุคลากรในองค์กร โดยให้สอดคล้องกับ การบริหารงานภาครัฐดิจิทัล

4) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองในควรประชุมหารือกับทุกกอง เรื่องปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานตั้งแต่ผู้ปฏิบัติงานไปจนถึงนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงบประมาณ

References

- กชกร เดชะคำภู. (2565). การบริหารงบประมาณรายจ่ายขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*. 2(6), 167–180.
- ธรรมวิทย์ เกียรติสมกิจ. (2563). ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานด้านงบประมาณของพนักงานเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง. *วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทบริหารบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). *การจัดทำงบประมาณภาครัฐและองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://plandiv.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2015/คู่มือการจัดการความรู้กองแผนงาน.pdf> [5 กันยายน 2567].
- มนิรัตน์ เม่นงาม, เกิดผล ประสพศักดิ์ และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2023). ปัญหาการบริหารงานคลังและพัสดุ กรณีศึกษา ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. *วารสารไตรศาสตร์*. 9(1): 11–28.
- รุ่งอรุณ หน่อคำ, ศศิณา ขุนทองวงศ์ และปาณิษตรา บุญส่ง. (2562). การอยู่ร่วมกันของชุมชนกับป่าในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์. *วารสารวิชาการราชภัฏอุดรธานี (UDRU Academic Journal)*. 11(2), 228–245.
- วาสนา ยี่รงค์. (2564). การถ่ายโอนภารกิจสู่องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น: ความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคในการถ่ายโอน. *วารสารการบริหารการปกครองและนโยบายสาธารณะ (Journal of Public Administration and Public Affairs)*. 9(1), 61–78.
- วีระศักดิ์ สมยานะ และกมลทิพย์ คำใจ. (2562). การบริหารงบประมาณขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเหนือ. *วารสาร The Golden Teak: Humanities and Social Science Journal*. 27(3), 75–87.

- สุณี ลำสา. (2559). ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแนวทางการพัฒนา การป้องกันพื้นที่ป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2537). *พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.senate.go.th/assets/portals/28/fileups/146/files/สภาตำบล.pdf> [5 กันยายน 2567].
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน. (2566). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.maesalongnai.go.th/info.php> [12 กันยายน 2567].
- อลงกต แผนสนธิ. (2557). *การนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ รบ.ด.. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.*
- อัญชลี จวงจันทร์. (2559). *งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินและหลักการบริหารงบประมาณภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิชาการ.*

**การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน**
**Improving the Quality of Life of Model Community According to Buddhist
Principles of the Faikaew Subdistrict Administrative Organization,
Phuphiang District, Nan Province**

ศรีแพร ศรีวรษา Sripaer Sriworasa

พระครูสุตันทบัณฑิต Phrakru Sutananthapandit

ธิติวดี หมั่นมี Thitiwut Munmee

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College
thiyadakheancom@gmail.com



Received 2025/05/09

Revised 2025/05/22

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว 3) นำเสนอการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน โดยการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 385 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ระดับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว เพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน 1) อนุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ความขยันนำไปใช้เพื่อสร้างกำลังใจในการทำงาน 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อม

ด้วยการรักษา รู้จักเก็บรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต 3) กัลยาณมิตรตา ถึงพร้อมด้วยความมีเพื่อนเป็นคนดี ขวนขวายใฝ่หาความรู้ และรวมกลุ่มสร้างชุมชนพึ่งตนได้ 4) สมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ชุมชนต้นแบบ, หลักพุทธธรรม, องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว

Abstract

The objectives of this research article were 1) Study the quality of life of the prototype community of Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization. 2) Study the relationship between the principle of Dittadhammikathaprayot and the quality of life of the prototype community of Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization. 3) Present the development of the quality of life of the prototype community according to the principle of Dittadhammikathaprayot of Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization, Phu Phiang District, Nan Province. The research was a mixed-methods study consisting of quantitative research with a sample group of 385 people using a questionnaire and qualitative research with in-depth interviews with 10 key informants using an interview form and descriptive content analysis.

Findings were as follows

1) The overall quality of life of the prototype community of the Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization, Phu Phiang District, Nan Province is at a high level.

2) The relationship between the principle of the Dhamma-utility and the quality of life of the prototype community of the Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization is positively related at a relatively low level, with statistical significance at the 0.01 level.

3) Development of the quality of life of the prototype community according to the principle of the Dhamma- utility of the Fai Kaew Subdistrict Administrative Organization to support the sufficiency economy philosophy in the community 1) Uthansampada, complete with diligence and hard work to create work force 2) Arakkhasampada, complete with preservation, knowing how to keep the assets and work that one has done with diligence, perseverance, honesty and integrity 3) Kalyanamitta, complete with good friends, striving to seek knowledge and joining groups to create a self-reliant community 4) Samchittha, complete with making a living

according to the financial means one has, knowing how to determine income and expenses to live in accordance with income.

Keywords: Improving quality of life, Model Community, Buddhist Principles, The Faikaew Subdistrict Administrative Organization.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เริ่มต้น ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งเป็นระยะ 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ดังนี้ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน บนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนารุดหน้าไปข้างหน้า 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย (1) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกกระบวนในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น ให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว (2) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบ และ

แนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และ (3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน 3) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และการมุ่งส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการและการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : ปฐมบท)

จากการประเมินภาพรวมของบริบทและสถานะของทุนทางสังคมของประเทศไทย บ่งชี้ให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยเน้นส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพแก่เด็กและเยาวชนจากครัวเรือนยากจน พร้อมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตให้ทุกคนในสังคมได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างเหมาะสมเพียงพอ สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของการลดความเหลื่อมล้ำของศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจนั้น ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันได้ และมีการเติบโตที่ยั่งยืน โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม อาทิ การสนับสนุนทางเทคโนโลยีและกลไกทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อให้เข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง การยกระดับมาตรฐานและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และบริการ การเพิ่มการเข้าถึงบริการและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมถึงการสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายห่วงโซ่คุณค่าระดับโลกได้โดยง่าย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 12) ประชาชนเดินตามกระแสแห่งความทันสมัย ละทิ้งรากฐานแห่งความเป็นจริงว่า ประเทศชาติของเราเป็นประเทศเกษตรกรรมซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีมากนักเกินความจำเป็น จนเป็นความเคยชิน กลายเป็นทาสเทคโนโลยี ปัญหาต่างๆ จึงถาโถมเข้ามาเนื่องจากปัญหาการไม่รู้จักพอเพียงในการใช้จ่าย ทั้งปัญหารายจ่ายที่มีมากเพิ่มขึ้น ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน ทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขได้ และสามารถพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้ ด้วยการบริหารจัดการที่ดีทั้งในระดับประเทศจนถึงชุมชน โดยให้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไข เช่น นักวิชาการ นักวางแผน นักบริหารระดับต่างๆ เข้ามาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน กระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนาสู่ท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการสนับสนุนความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, 2552 : 3) ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทรวมถึงการมีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักในการทำงาน เพื่อให้ประชาชนและองค์กรชุมชน ท้องถิ่นสามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเอง บริหารการพัฒนาได้ด้วยตนเองในที่สุด

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันของชุมชน เพื่อให้เกิดผลดีอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาเรื่องของจิตใจจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอดคล้องกันน้อมนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมอันประกอบด้วยกรรมนั้นเพียรในการประกอบกิจการงาน การรักษาทรัพย์ที่ตนหามาได้ การมีเพื่อนเป็นคนดี และการมีชีวิตที่พอดีพอเหมาะ (อง.อภฎก. 23/144/289)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งวางรากฐานสังคมให้มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งและยั่งยืน อันได้แก่ หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุข ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน ให้เป็นชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
- 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจก

แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 10,250 คน (สำนักทะเบียน ที่ว่าการอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มเลือกประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 385 คน โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบไปด้วย ผู้บริหาร นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้นำชุมชนหรือตัวแทนประชาชน และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

1) เชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert Scale หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระหว่าง 0.80 – 1.0 ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.964

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson's correlation) (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543)

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และได้้นำคำตอบ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว	$\bar{x}$	S.D	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านความพอประมาณ	4.21	0.59	มาก
2. ด้านความมีเหตุผล	4.24	0.60	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.27	0.58	มาก
4. ด้านความรู้	4.22	0.63	มาก
5. ด้านคุณธรรม	4.29	0.58	มาก
ในภาพรวม	4.24	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรม รองลงมา ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความพอประมาณ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์	$\bar{x}$	S.D	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านอุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น	3.89	0.67	มาก
2. ด้านอารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา	4.08	0.53	มาก
3. ด้านกัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยความเป็นคนดี	4.17	0.44	มาก
4. ด้านสมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้	4.16	0.45	มาก
ในภาพรวม	4.08	0.43	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน

กัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยความมีเพื่อนเป็นคนดีและด้านสมชีวิตา รองลงมา ด้านสมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์	คุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว โดยภาพรวม	0.341**	0.01	ค่อนข้างน้อย	☐	
2	อุฏฐานสัมปทา		0.281**	0.01	ค่อนข้างน้อย	☐	
3	อารักขสัมปทา		0.283**	0.01	ค่อนข้างน้อย	☐	
4	กัลยาณมิตตตา		0.351**	0.01	ค่อนข้างน้อย	☐	
5	สมชีวิตา		0.215**	0.01	ค่อนข้างน้อย	☐	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน พบว่า อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น การดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ขยันหมั่นเพียร พัฒนาคนในพื้นที่เป็นหลักเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน โดยมีการส่งเสริมระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เพิ่มพูนทักษะการดำรงชีวิตของตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเป็นที่ให้ข้อมูล และเป็นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน และผู้ที่สนใจ อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักเก็บ รักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและคุ้มค่า พัฒนาทั้งในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของชุมชนให้มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า มีแผนในการปฏิบัติในการทำงานที่ต้องเตรียมพร้อมให้กับบุคลากรของในหน่วยงาน และส่งเสริมพยายามให้ประชาชนได้เกิดความคิดในการ

ใช้วิธีการแบบพอเพียง กัลยาณมิตตตา คบหาคนดีเป็นมิตร รู้จักเสวนาคบหา ไม่คบไม่เอาอย่าง ผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลี่ยงเสวนาศึกษา ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือและมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพทางการงาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงในการรู้จักเกื้อกูลกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบ ไม่เบียดเบียนชีวิตและทำลายธรรมชาติ สงเคราะห์กันเองในชุมชน เอื้ออาทรต่อกันและมีคุณธรรมในตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว จะทำให้เกิดความสามัคคี และรวมด้วยช่วยกันในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง และสมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดี สมรายได้ การดำเนินชีวิต อย่างพอเหมาะพอดี การรู้จักพอเพียง มีการพอประมาณทั้งในการบริโภคและการดำเนินชีวิต มีความมั่นคงในจิตใจ และไม่ประมาท การบริหารการพัฒนาแต่ละอย่างต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก มีการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการยอมรับของทุกฝ่าย อีกทั้งยังสนับสนุนให้ประชาชนสร้างรายได้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะอบต.ฝายแก้ว ได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย ส่งเสริมการพัฒนาด้านประเพณี ศิลปะวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกของท้องถิ่น โดยยึดหลักความมีเหตุผล มีคณะผู้นำที่ดี มีคุณธรรม และการบริหารจัดการอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ อบต. ฝายแก้ว มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือจัดเวทีการเรียนรู้ในเรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ อบต. ฝายแก้ว ส่งเสริมให้ชุมชนมีการลด ละ เลิก อบายมุข และลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยในการจัดงานประเพณีท้องถิ่นต่างๆ และ การปฏิบัติตามหลักทฤษฎี 3 มิกัดลดประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย อดุลฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา กัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยความมีเพื่อนเป็นคนดี และสมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนมีการเพิ่มรายได้จากอาชีพเสริม และลดรายจ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น การสร้างจิตสำนึกภายในครอบครัว ในการลดละเลิกอบายมุขทุกอย่าง รักษาศีล 5 หรือข้อปฏิบัติของศาสนาของตนเป็นประจำ และประชาชนมีการพิจารณาอย่างถ่วงถี่ก่อนทำการใดๆ โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองครอบครัวและผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐพันธ์ ดวงภูเมศร์, 2565) พบว่า การดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของทหารกองประจำการ โรงเรียนนายสิบทหารบก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การปรับกระบวนทัศน์ ขั้นที่ 2 การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ขั้นที่ 3 การนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระนพพร

ญาณสมปนโน (แก้วคง), 2561) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอ่งที่ดีด้านความรอบรู้ และด้านความมีคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรกฤษณ ไสสม, 2565) พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวิษพงศ์ มหาบุญ, 2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์กับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพ็ญหทัย พงษ์สุวรรณ, 2565) พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เป็นหลักธรรมเพื่อความอยู่ดีมีใช้ด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่เพื่อชีวิตที่ดีทุกด้าน หลักธรรมนี้มี 4 ประการ คือ 1. อุภูฐานสัมปทา ความหมั่นเพียร 2. อารักขสัมปทา การรักษาทรัพย์และชื่อเสียง 3. กัลยาณมิตตา การมีมิตรดี 4. สมชีวิตา ความเป็นอยู่อย่างพอดี โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักต่างๆ ของชีวิตที่ดี

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุญแจ จังหวัดน่าน พบว่า อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น การดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ขยันหมั่นเพียร พัฒนาคนในพื้นที่เป็นหลักเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน โดยมีการส่งเสริมระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เพิ่มพูนทักษะการดำรงชีวิตของตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเป็นที่ให้ข้อมูล และเป็นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน และผู้ที่สนใจ อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักเก็บ รักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและคุ้มค่า พัฒนาทั้งในสังคมเศรษฐกิจ การเมือง ของชุมชนให้มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า มีแผนในการปฏิบัติในการทำงานที่ต้องเตรียมพร้อมให้กับบุคลากรของในหน่วยงาน และส่งเสริมพยายามให้ประชาชนได้เกิดความคิดในการใช้วิธีการแบบพอเพียง กัลยาณมิตตา คบหาคนดีเป็นมิตร รู้จักเสวนาคบหา ไม่คบไม่เอาอย่าง ผู้ที่ซุกงูไปในทางเสื่อมเสีย เลี่ยงเสวนาศึกษา ผู้มีความสามารถ ผู้นำเคารพนับถือและมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพทางการงาน มีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงในการรู้จักเกื้อกูลกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่เบียดเบียนชีวิตและทำลายธรรมชาติ สงเคราะห์กันเองในชุมชน เอื้ออาทรต่อกันและมี

คุณธรรมในตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว จะทำให้เกิดความสามัคคี และรวมด้วยช่วยกันในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง และสมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดี สมรายได้ การดำเนินชีวิต อย่างพอเหมาะพอดี การรู้จักพอเพียง มีการพอประมาณทั้งในการบริโภคและการดำเนินชีวิต มีความมั่นคงในจิตใจ และไม่ประมาท การบริหารการพัฒนาแต่ละอย่างต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก มีการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการยอมรับของทุกฝ่าย อีกทั้งยังสนับสนุนให้ประชาชนสร้างรายได้จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูอาทรประชาสรรค์ (บุญชัด ชนาสโณ), 2560) พบว่า การประยุกต์หลักธรรมเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสังคมปัจจุบัน 1) ความขยันนำไปใช้เพื่อสร้างกำลังการในการทำงานเป็นต้น 2) อารักขสัมปทา คือ รู้จักเก็บรักษาสິงของ ทรัพย์และไม่ฟุ่มเฟือย ป้องกันความเสื่อม 3) กัลยาณมิตตตา คือชวนชววยไฝหาความรู้ และรวมกลุ่มสร้างชุมชนพึ่งตนได้ 4) สมชีวิตา สนับสนุนการดำเนินชีวิตให้มีความสุขทั้งด้านกายภาพและจิตใจด้วยการรักษาศีล สมาธิและพัฒนาปัญญาเพื่อทำจิตให้พ้นจากความทุกข์และปัญหาทั้งหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ถนอมขวัญ อยู่สุข, 2563) พบว่า ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม มีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อสังคมและทำบุญ ร่วมกันทำกิจการ การเรียนรู้ ด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ มีกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ มีการฝึกปฏิบัติธรรม ฝึกให้มีการแสดงออกทางกายที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่ให้ร่วมระดมความคิดพัฒนาสมอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี การแสดงออกต่อกันและกันอย่างสุภาพ ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น

องค์ความรู้

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสังเคราะห์สร้างเป็นความรู้เชิงนวัตกรรม “การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน” ได้วางแผนภาพ ต่อไปนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ศรีแพร ศรีวรษา, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมีปรัชญาหรือแนวคิดที่สอดคล้องกันอย่างสำคัญ คือมุ่งให้มนุษย์ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ขยันหมั่นเพียร พยายามพัฒนาชีวิตด้านฐานะทางเศรษฐกิจด้วยการพึ่งตนเองเป็นหลัก เน้นให้รู้จักการดำเนินชีวิต รู้จักการใช้จ่ายและรักษาทรัพย์ที่ได้มา รู้จักการเลี้ยงชีวิตแต่พอเหมาะพอดีกับตนเอง ดูแลเอาใจใส่กิจการงานของตนอย่างสม่ำเสมอ

2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมีปรัชญาหรือแนวคิดที่สอดคล้องกันอย่างสำคัญ คือ รู้จักเก็บรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ให้เป็นอันตรายและเสื่อมเสีย ละเว้นอบายมุขทุกชนิด

3) กัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยควมมีเพื่อนเป็นคนที่ กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมีปรัชญาหรือแนวคิดที่สอดคล้องกันอย่างสำคัญ คือ รู้จัก คบหาคน ไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือคบเสวนา ศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถ ผู้มีคุณสมบัติเกื้อกูลเกื้ออาชีพทางการทำงาน การละเว้นการคบเพื่อนชั่ว

4) สมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ทำได้ กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมีปรัชญาหรือแนวคิดที่สอดคล้องกันอย่างสำคัญ คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ รู้จักประมาณในการบริโภคในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดี รู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนต้นแบบตามหลักหลักที่ภูมิคุ้มกันมีกตประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว เพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน 1) อนุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ความขยันนำไปใช้เพื่อสร้างกำลังการในการทำงาน 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักเก็บรักษาทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ให้เป็นอันตรายและเสื่อมเสีย 3) กัลยาณมิตตตา ถึงพร้อมด้วยความมีเพื่อนเป็นคนดี ขวนขวายใฝ่หาความรู้ และรวมกลุ่มสร้างชุมชนพึ่งตนได้ 4) สมชีวิตา ถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้ รู้จักประมาณในการบริโภคในการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะพอดี รู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ควรทำการศึกษาข้อมูลพื้นที่และข้อมูลพื้นฐานในการเก็บรวบรวมหรือสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ควรจะบริการการพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนรวมถึง ระดับองค์กร สนับสนุนกลุ่มรวมพลังกันในรูปแบบสหกรณ์ หรือธุรกิจต่างๆ รวมกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ควรทำการประชาสัมพันธ์นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันของกลุ่มงานอยู่ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดจนนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ในชุมชนอย่างถูกต้องตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว บริหารการพัฒนาโดยใช้ต้นทุนของชุมชน มีงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แนะนำเจ้าหน้าที่ รวมถึงการประเมินความก้าวหน้าแต่ละหมู่บ้าน โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จโดยมีการรายงานผล

3) องค์การบริหารส่วนตำบลฝายแก้ว ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากโครงการต่าง ๆ ในชุมชนไม่ว่าระยะสั้น และยาว โดยจัดทำรายละเอียดของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ให้มากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาในด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) การมีการศึกษาในเรื่องบทบาทของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปัญหาความขัดแย้ง ความสามัคคี หรือความเข้มแข็งของกลุ่มที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบว่ามีผลมากน้อยเพียงใด

References

- กรกฤษณ์ ไสสม. (2565). การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลถ่มตอง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ ดวงภูเมศร์. (2565). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของทหารกองประจำการโรงเรียนนายสิบทหารบก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณอมขวัญ อยู่สุข. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. *ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรประชาสรรค์ (บุญชัด ชนาสโภ). (2560). ศึกษาการประยุกต์หลักธรรมเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนพพร ญาณสมปนโน (แก้วคง). (2561). การบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลโพนางคำออก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวัชพงศ์ มหาปัญญา. (2564). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงปลาทุ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม. (ระบุเลขหน้า)
- เพ็ญหทัย พงษ์สุวรรณ. (2565). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้บริหารธุรกิจก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*. 5 (2), 1- 14.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักทะเบียน. (2566). *สถิติประชากรตำบลฝายแก้ว อำเภอยะผิง จังหวัดน่าน. ที่ว่าการอำเภอยะผิง จังหวัดน่าน*. ณ เดือน พฤศจิกายน 2566.

แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริม การเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

A Guidelines for Teacher Competency Management in Lifelong Education at Doi
Saket District Learning Encouragement Center, Chiang Mai Province

กิตติศักดิ์ เหมือนแท้ Kittisak Muanthae

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

พระมหาสกุล มหาวีโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

kittisak.mua@student.mbu.ac.th

Received 2025/04/25

Revised 2025/05/24

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) หาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการ ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครู การศึกษานอกโรงเรียนรวม 8 คน เลือกแบบเจาะจง และการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คนโดยตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย พรรณนาและวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1.การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหลักสูตรที่มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

2) หาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1. การออกแบบการเรียนรู้: การออกแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะนั้น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และ

การประเมินผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การศึกษาตลอดชีวิต, การบริหารการศึกษา, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้.

Abstract

The objectives of this research were to 1. study and analyze the management of teacher competency in lifelong education at the Doi Saket District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province; and 2. develop guidelines for managing teacher competency in lifelong education at the Doi Saket District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province. This research was qualitative research using interviews with key informants, including the center director, civil servant teachers, volunteer teachers for non-formal education, and non-formal education teachers, totaling eight people selected purposively, along with group discussions involving eight participants. The research instruments were validated and revised under advisor supervision. Data were analyzed using descriptive and content analysis.

The results of the research found that:

1) The analysis of teacher competency management in lifelong education revealed that curriculum creation and development were efficient, starting with appointing a working group composed of all relevant stakeholders. The curriculum aligned with the National Economic and Social Development Plan, the National Education Plan, and the Non-Formal Education Curriculum for Basic Education B.E. 2551, focusing on practical learning, as well as morality, ethics, and professional ethics.

2) The proposed guidelines emphasize competency-based learning design, providing opportunities for learners to participate in learning design and assessment, organizing activities that encourage learner participation at all stages of the learning process, and conducting teaching and learning activities focused on practical application.

Keywords: Teacher Competency, Lifelong Education, Educational Administration, Learning Promotion Center.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ระบุว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง

การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อีกทั้งมาตรา 24 กระบวนการจัดการศึกษาต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้เพราะในการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยนั้นยังมีปัญหาที่ต้องพัฒนาอยู่อีกหลายประการ

นอกจากนี้สภาพการปฏิบัติงาน ความต้องการที่คาดหวังและปัญหาการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบลและเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู กศน. ตำบลในเขตภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมของสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาช่องว่างของระดับปัญหาพบว่าด้านการให้บริการเรียนรู้มีระดับปัญหามากที่สุดรองลงมาคือด้านการสนับสนุนกิจกรรมในชุมชนและสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ด้านการวางแผนจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (พรพิพัฒน์ ชื่อสัตย์, 2555 : 15) มีส่วนขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยผ่านการรับรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างดี และองค์ประกอบพฤติกรรมผู้บริหาร สมรรถนะขององค์การ พฤติกรรมของครู และคุณลักษณะของผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (อุบล ทศน์โกวิท, 2556 : 23) ดังนั้น รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ด้านการจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ด้านการสร้างเชื่อมโยงของแหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการประสานความร่วมมือ 5) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 6) ด้านการส่งเสริมการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 7) ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 8) ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตยังมีประเด็นที่จำเป็นต้องแก้ไขในทางวิชาการต่อไป (จักรวดี ชนะพันธ์ และคณะ, 2558: 38) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 นโยบายเร่งด่วนเพื่อร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ข้อที่ 6.4 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานตำแหน่งให้ตรงกับสายงานหรือความชำนาญ และภารกิจต่อเนื่อง ข้อที่ 6.11 พัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทุกประเภทให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่าง

ต่อเนื่อง ทั้งก่อนและระหว่างการดำรงตำแหน่ง เพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสสเกดมีสถานะเป็นสถานศึกษาในกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเดิมคือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (กศน.อำเภอ) ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบ มีครูและบุคลากรจำนวน 24 คน และนักศึกษารวม 1,396 คน ศูนย์ฯ ได้รายงานการประเมินตนเองประจำปีงบประมาณ 2565 (SAR 2565) ซึ่งระบุถึงปัญหาการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา จึงได้กำหนดแนวทางเพื่อรักษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีงบประมาณถัดไป โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบและรูปแบบการวิจัย การวิจัยเพื่อพัฒนางานการศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตชุมชน พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน อันจะส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสด้านการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตตามศักยภาพ พร้อมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ซึ่งจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสสเกด จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสสเกด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสสเกด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาเอกสาร (Documentary Study): ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนา แผนปฏิบัติงานประจำปี สรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เกี่ยวกับการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสสเกด จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) การสัมภาษณ์ (Research Interview): สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์จำนวน 8 คนประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน 1 คน และครู กศน.ตำบล 5 คน รวม 8 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนาครูของสถานศึกษา

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion): ผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 6 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยจำนวนคน 6 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้โครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์สภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2) แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถาม ในการสนทนากลุ่ม ใช้ประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ ศึกษาสภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

(1) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุด หลักการเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกันในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลการดำเนินงานโดยตรงการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 2 คน กลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน กลุ่มครูผู้สอนและครูหัวหน้างานวิชาการ 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ครั้งนี้ คือ (1) กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่าน คือผู้วิจัยเอง ผู้จัดบันทึกการสนทนา (Note - Taker) จำนวน 2 ท่าน และผู้บริการทั่วไป จำนวน 1 ท่าน (2) แนวทางการสนทนากลุ่ม เรื่อง แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่มตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย คำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลัก รวมถึงความเหมาะสม และเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

(3) วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ สมาร์ทโฟน ที่สามารถบันทึกเสียงและถ่ายรูปได้, แบบบันทึกข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2566 – 2570) พบจุดเน้นของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ คือ ส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของผู้เรียนและ สังคม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใช้สื่อเทคโนโลยีที่

หลากหลายและทันสมัยมาเป็นกลไกในการจัดการศึกษา รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นผู้จัดการศึกษาและการเรียนรู้มีอาชีพ เน้นพัฒนากระบวนการคิด และการวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย ใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงรุก โดยให้ชุมชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ภายใต้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนและจากสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี พบว่า มีการกำหนดแนวทางเพื่อรักษาคุณภาพหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาคาดว่าจะนำไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป โดยต้องมีการพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาระบบและรูปแบบการวิจัยอย่างง่าย การวิจัยเพื่อพัฒนางานการศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงการก้าวเข้าสู่สังคมแบบใหม่ที่เรียกว่าสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ การเรียนรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการอยู่รอด และพัฒนากระบวนการทำงาน

2) จากการสัมภาษณ์ พบว่า (1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหลักสูตรที่มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะนั้น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ

3) สรุปผลการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) พบว่า จุดแข็งและโอกาสของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านบุคลากร คือ (1) ผู้บริหารให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือบุคลากรในทุกด้าน (2) ผู้บริหารเป็นคนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา (3) บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (4) บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง (5) บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ (6) บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีใจรักในการบริการ (7) บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ (8) บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในการประสานงานได้ดี เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ภาคีเครือข่าย จุดอ่อนและข้อจำกัดของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านบุคลากร คือ (1) บุคลากรต้องรับผิดชอบงานหลายงาน ทำให้งานเร่งด่วนไม่เสร็จในระยะเวลาที่กำหนด (2) มีครูผู้สอนไม่มีวุฒิตรตามสาขาวิชาเอก (3) ครูผู้สอนขาดการนำผลการติดตามไปพัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (4) ครูขาดการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอโดยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ควรวิเคราะห์บริบทชุมชน กล่าวคือควรศึกษาความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่ รวมถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และต้องออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาส่วนบุคคล และการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นโดยการจัดทำหลักสูตรแบบ โมดูลหรือหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน และควรมีการประเมิน การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือต้องมีการประเมินทั้งก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้ หลักสูตร และหลังการนำหลักสูตรไปใช้ โดยอาศัยเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ทั้งจากครูผู้สอน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำโครงการที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ จัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น คือ มีตัวเลือกการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน ออนไลน์ และในชุมชน และสามารถจัดการเรียนการสอนได้ หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการและการดำเนินงาน รวมทั้ง รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ควรใช้สื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา เช่น แอปพลิเคชันการศึกษาและแพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วย สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน ใช้นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสม กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น วิดีโอการสอนหรือเกมการศึกษา มีการผลิตสื่ออย่างหลากหลายรูปแบบ โดยให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ และควรใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นในการพัฒนาสื่อและกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรประเมินหลากหลายวิธี โดยใช้ทั้งการประเมินเชิง ปริมาณ เช่น แบบทดสอบ และเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตและการสัมภาษณ์ ศึกษาคู่มือการวัดและ ประเมินผล รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วจึงออกแบบเครื่องมือวัดและ ประเมินผลให้เหมาะสม ควรประเมินตามสภาพจริง เช่น การนำเสนอผลงาน การทำโครงการ และการ ฝึกปฏิบัติ และควรติดตามผลการเรียนรู้ระยะยาว เพื่อวัดผลกระทบของการเรียนรู้ที่มีต่อคุณภาพชีวิต ผู้เรียน ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและ เป้าหมายชีวิตของผู้เรียน ควรสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยฝึกให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าและ พัฒนาความรู้ด้วยตัวเอง และควรสนับสนุนเฉพาะบุคคล โดยให้คำแนะนำและติดตามความก้าวหน้า ของผู้เรียนแบบตัวต่อตัว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การสร้างและพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเริ่มจากการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหลักสูตรที่มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน สังคม ทั้งนี้หลักสูตรต้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องมีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือต้องมีการประเมินทั้งก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการนำหลักสูตรไปใช้ โดยอาศัยเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ทั้งจากครูผู้สอน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย แล้วจึงสรุปเพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรต่อไป เนื่องจาก ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ดเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยปัจจุบัน เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนรู้ให้สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และพัฒนาต่อเนื่องได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาเทวินทร์ วรปญโญ (ชินบุตร), 2563) ศึกษาารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามหลักพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะที่เป็นไปเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนรู้ไปตลอดชีวิต เป็นสถานศึกษาที่สามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนรู้ให้สามารถปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และพัฒนาต่อเนื่องได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนรู้ เป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจของผู้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ สามารถส่งเสริมและพัฒนาสังคมและมนุษย์ได้อย่างมั่นคงยั่งยืน

2) การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นสมรรถนะนั้น ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งครูอาจซักถามนักเรียนถึงความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน หรือมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการทำงาน จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน และจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงาน การจัดทำแผนการจัดการเรียน ครูผู้สอนจะต้องสร้างแผนการจัดการเรียนมุ่งเน้นสมรรถนะรายวิชาที่ต้องครอบคลุมทั้งจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้อง

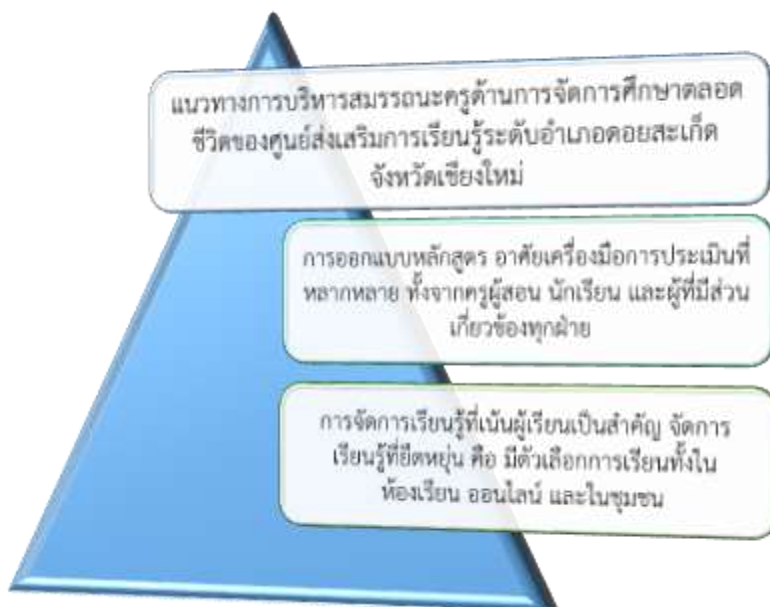
คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ใช้เทคนิค รูปแบบการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และประสบการณ์ สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ครุมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในเรื่องสมรรถนะด้านการสอนและการ ออกแบบการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Barbara, & Kerry, 1995) พบว่า กรอบสมรรถนะ ของชาติสำหรับครูใหม่ประเทศออสเตรเลีย ประกอบด้วย 9 กรอบ ดังนี้ 1) กลุ่มสมรรถนะด้านความรู้ และการประเมินผู้เรียน 2) กลุ่มสมรรถนะด้านมาตรฐานของครูใหม่ 3) สมรรถนะด้านการประเมิน นิเทศ 4) สมรรถนะด้านความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรและการเชื่อมโยง 5) สมรรถนะด้านการฝึกสอน 6) สมรรถนะด้านการแนะนำและการทำงานร่วมมือระหว่างบุคลากร ต่างๆ 7) สมรรถนะด้านการสอน และการออกแบบการเรียนรู้ 8) สมรรถนะด้านการระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 9) สมรรถนะการ พัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการบริหาร สมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ควรวิเคราะห์บริบทชุมชน กล่าวคือควรศึกษาความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนใน พื้นที่ รวมถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรบูรณาการ หลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และต้องออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะ อาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาส่วนบุคคล และการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต หลักสูตรควรมีความ ยืดหยุ่นโดยการจัดทำหลักสูตรแบบโมดูลหรือหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความ ต้องการของผู้เรียน และควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือต้องมีการประเมินทั้ง ก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการนำหลักสูตรไปใช้ โดยอาศัยเครื่องมือการ ประเมินที่หลากหลาย ทั้งจากครูผู้สอน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรจัดการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำโครงการที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหา และการลงมือ ปฏิบัติ จัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น คือ มีตัวเลือกการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน ออนไลน์ และในชุมชน และ สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการและการทำงาน รวมทั้งรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ควรใช้ สื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา เช่น แอปพลิเคชันการศึกษาและแพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ใน กระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน ใช้นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริม ให้ครูพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น วิดีโอการสอนหรือเกมการศึกษา มีการผลิต สื่ออย่างหลากหลายรูปแบบ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ และควรใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นใน

การพัฒนาสื่อและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรประเมินหลากหลายวิธี โดยใช้ทั้งการประเมินเชิงปริมาณ เช่น แบบทดสอบ และเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกตและการสัมภาษณ์ ศึกษาคู่มือการวัดและประเมินผล รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วจึงออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลให้เหมาะสม ควรประเมินตามสภาพจริง เช่น การนำเสนอผลงาน การทำโครงงาน และการฝึกปฏิบัติ และควรติดตามผลการเรียนรู้ระยะยาว เพื่อวัดผลกระทบของการเรียนรู้ที่มีต่อคุณภาพชีวิตผู้เรียน ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและเป้าหมายชีวิตของผู้เรียน ควรสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยฝึกให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าและพัฒนาความรู้ด้วยตัวเอง และควรสนับสนุนเฉพาะบุคคล โดยให้คำแนะนำและติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนแบบตัวต่อตัว เนื่องจาก การบริหารสมรรถนะครูเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตในศูนย์การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การใช้วัดกรรม การประเมินผล และการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (सानิตา แคนโพธิ์, 2560) พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1.1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับวัยความต้องการของผู้เรียน และชุมชน 1.2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 1.3) ใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 1.4) ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน 1.5) ควรมีการออกแบบวิธีการประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และนำผลการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาเทวินทร์ วรบุญโญ (ชินบุตร), 2563) พบว่า แนวทางพัฒนาสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้ 1) มีการจัดการสถานที่แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม 2) ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างและแสวงหาความรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนิสิตได้หลากหลายและรอบด้าน 3) มีการนำองค์ความรู้ไปใช้พัฒนาศักยภาพผู้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับสังคมและตัวผู้เรียนอย่างมั่นคงและยั่งยืน 4) ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้อย่างมีความหลากหลายรอบด้าน 5) มีกิจกรรมที่สอดคล้องหลากหลายรอบด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน สามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน พร้อมกับนำแนวทางเหล่านี้มาบูรณาการร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

องค์ความรู้

จากผลการศึกษา แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์แผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : กิตติศักดิ์ เหมือนแท้ 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) การออกแบบหลักสูตร ต้องมีการศึกษาความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่ รวมถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และต้องออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาส่วนบุคคล และการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นโดยการจัดทำหลักสูตรแบบโมดูลหรือหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน และควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือต้องมีการประเมินทั้งก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการนำหลักสูตรไปใช้ โดยอาศัยเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ทั้งจากครูผู้สอน นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้ ควรจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำโครงการที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหา และการลงมือปฏิบัติ จัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น คือ มีตัวเลือกการเรียนรู้ทั้งใน

ห้องเรียน ออนไลน์ และในชุมชน และสามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการและการดำเนินงาน รวมทั้งรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม

ดังนั้น การออกแบบหลักสูตรควรสอดคล้องกับบริบทชุมชน ส่งเสริมทักษะอาชีพ และมีการประเมินต่อเนื่อง ส่วนการจัดการเรียนรู้ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวจะช่วยพัฒนาศักยภาพครูและยกระดับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต

สรุปและขอเสนอแนะ

จากผลการศึกษา แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพราะปัจจุบันการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู (ว PA) เริ่มต้นการประเมินด้านที่ 1 คือ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และการจัดการชั้นเรียน และหัวใจหลักในการบริหารของผู้บริหาร คือ การบริหารวิชาการ ซึ่งการบริหารวิชาการ อันดับแรก คือ เรื่องการบริหารหลักสูตร เพราะฉะนั้นจึงเห็นด้วยกับการวิจัยที่นำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมการสอน โดยเฉพาะของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้สูงขึ้น จึงเห็นด้วยกับงานวิจัยนี้ เพราะจะเป็นการพัฒนา กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ในอนาคต อย่างยั่งยืนต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรนำแนวทางการบริหารสมรรถนะครู ไปให้ครูผู้สอนได้ทดลองใช้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมาย
- 2) ควรมีการจัดทำโครงการ / กิจกรรม เกี่ยวกับการบริหารสมรรถนะครูเพิ่มมากขึ้น
- 3) ควรมีการวิเคราะห์ประเด็นท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ชีวิตการทำงานในยุค ดิจิทัล และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน
- 4) ควรมีการดำเนินการตามกระบวนการแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน
- 5) ควรมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบและนำผลการ ประเมินมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) พัฒนาระบบงาน หรือระบบการบริหารจัดการให้พร้อมรองรับไปพร้อมกัน โดยกำหนด นโยบายและพิจารณาระบบการจัดการด้านบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองยุทธศาสตร์ สร้าง

แรงจูงใจในการทำงาน มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ คล่องตัว และมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

2) ให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อประสานงานได้ทุกภาคส่วน

3) จัดอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และศักยภาพของบุคลากรในด้านต่างๆ

4) ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสมรรถนะครู ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) พัฒนาระบบหรือใช้ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อรองรับการอบรมบุคลากร ให้สามารถเข้าอบรมได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความเหมาะสม ตามแผนการพัฒนาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูที่มุ่งเน้นการความสัมพันธ์กับชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3) ควรวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครบรอบด้าน

References

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2563-2567*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเรียนรู้.
- จักรวุฒิ ชนะพันธ์ และคณะ. (2558). *รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ*. วารสารการศึกษานอกระบบ, 16(1), 101-115.
- ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2565 (SAR 2565)*. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยสะเก็ด.
- สมชาย พงษ์พิทักษ์. (2564). *การบริหารจัดการการศึกษาตลอดชีวิตในยุคดิจิทัล*. วารสารการบริหารการศึกษา, 13(1), 45-60.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สุวรรณา คุณติลภณัฐวสา. (2565). การพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบในประเทศไทย. วารสารการศึกษานอกระบบ, 17(3), 131-150.
- อุบล ทศน์โกวิท. (2556). อิทธิพลขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ. วารสารการบริหารการศึกษา, 14(2), 78-92.
- พรพิพัฒน์ ชี้อัสตย์. (2555). สภาพการปฏิบัติงาน ความต้องการที่คาดหวังและปัญหาการปฏิบัติงานของครู กคน.ตำบลในเขตภูมิภาคตะวันตก. วารสารการศึกษา, 12(3), 45-60.
- วารุณี จันทร์ทอง. (2565). การพัฒนาทักษะการสอนของครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 15(2), 71-78.

การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าววิถีวัฒนธรรมของชุมชน
ลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

Development of the Rice and Seed System on Cultural Way of
Loomnamchang Community in Mae Tha District, Lampang Province

ปานิสรา เทพรักษ์ Panisara Theprak

สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์ Somchan Sripraschayanon

สัททยา วิเศษ Sahathaya Wises

สมคิด เศษวงศ์ Somkid Setwong

ศยามล อินทียศ Sayamol Inthiyod

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

sartsirin@gmail.com

Received 2025/04/25

Revised 2025/05/24

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง 2) พัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง 3) ส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 29 รูป/คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การพัฒนาระบบการผลิตและเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 28 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงปฏิบัติการ จำนวน 24 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและกระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นรากฐานชีวิตและวัฒนธรรม และเป็นสัญลักษณ์ความมั่นคงทางอาหาร ความเชื่อทางเกษตร และความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ใช้วิธีปลูกข้าวทั้งแบบดั้งเดิมและเทคโนโลยีใหม่ที่ท้าทายด้านภูมิอากาศ เศรษฐกิจ และแรงงาน การพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวเลือกพันธุ์ที่ทนทานต่อโรค แมลง และคุณค่าโภชนาการสูง

2) กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางผ่านกระบวนการสำรวจ เลือกและผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสูง ทดลองปลูกและทดสอบคุณภาพเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ตอบโจทย์ทั้งด้านคุณภาพ

และปริมาณ ใช้เทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการสร้างเครือข่ายเกษตรกรในการพัฒนา และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตข้าว

3) การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยการเสริมทักษะด้านเกษตรอินทรีย์แก่ชุมชน เช่น การปลูกข้าวอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยหมัก ส่งเสริมการตลาดและการสร้างรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวอินทรีย์ เช่น การแปรรูปข้าวและการสร้างเครือข่ายการตลาดผ่านช่องทางต่างๆ และการผลิตข้าวอินทรีย์ช่วยให้ชุมชนลุ่มน้ำจางสามารถพึ่งพาตนเอง สร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: การพัฒนา, การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์, วิถีวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำจาง.

Abstract

The objectives of the research are: 1) To study the rice and rice seed production system of the community in Lampang Province; 2) To develop the rice and rice seed production process of the Loomnamchang Community; 3) To promote the rice and rice seed production system based on the cultural way of life of the Loomnamchang Community in Mae Tha District, Lampang Province. This is a mixed-methods research study using various research tools, including interviews with 29 informants, a group of 28 informants related to the development of rice production and seed production systems, and a group of 24 key informants on operational practices. The data was analyzed through content analysis and the rice and seed production processes of the community.

The research findings revealed:

1) The rice and rice seed production system is the foundation of life and culture, as well as a symbol of food security, agricultural beliefs, and economic development. Rice and seed production employs both traditional farming methods and new technologies that face challenges in climate, economy, and labor. The development of rice seeds focuses on selecting varieties that are resistant to pests, diseases, and have high nutritional value.

2) The process of developing rice products in the Loomnamchang Community involves exploring, selecting, and producing high-quality seeds, testing and growing rice to ensure the yield meets both quality and quantity requirements. Technology is used to enhance production efficiency, and farmer networks are established for developing and exchanging knowledge on rice production.

3) The promotion of participatory organic rice production is carried out by enhancing skills in organic farming within the community, such as organic rice cultivation and the use of compost. Marketing and income generation are promoted through the sale of rice seeds and organic rice products, including rice processing, and creating marketing networks through various channels. Organic rice production enables the Loomnamchang Community to become self-reliant, fostering economic and social stability and sustainability.

Keywords: Development; Rice and Seed System; Cultural Way of Loomnamchang Community

บทนำ

พื้นที่ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกข้าวที่ถือได้ว่าเป็นอาหารหลักของคนในประเทศไทยและสามารถส่งออกเพื่อสร้างรายได้ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งการผลิตข้าวในประเทศไทยเพื่อใช้สำหรับการบริโภคกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้าวจึงเป็นแหล่งอาหารที่หล่อเลี้ยงคนในสังคมไทยและเป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งต่างๆ ที่ชุมชนได้สร้างขึ้น อีกทั้งข้าวยังแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่หล่อเลี้ยงร่างกายและสานความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ร่วมกันอย่างมีความสุขของชุมชน (หทัยชนก นันทพานิช, 2547 : 1 – 3)

ขณะที่นโยบายภาครัฐและยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี 2554 - 2558 ได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนา ระบบการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ดีและกลไกรองรับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ขึ้น โดยปรับโครงสร้างการผลิตเมล็ดพันธุ์ของภาครัฐองค์การเกษตรกร ศูนย์ข้าวชุมชน เอกชน และเกษตรกรก้าวหน้า ให้ดำเนินงานผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพและกว้างขวางมากขึ้น (กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553 : 95) โดยการผลิตข้าวได้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยทั้งการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตในการทำนา และข้อมูลทุกอย่างที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องเข้ามาใช้ในรูปแบบนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น ข้อมูลพื้นที่ปลูก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดินในทุกนิเวศ สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิ ปริมาณฝน เมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก การดูแลรักษา การจัดการน้ำ การจัดการปุ๋ย วัชพืช โรคแมลงและการเก็บเกี่ยวผลผลิต ปัจจัยนี้ส่งผลให้ชุมชนเริ่มให้ความสนใจการลดต้นทุนการผลิตข้าว ดังนั้น การผลิตข้าวชุมชนจะต้องมีกระบวนการเพิ่มผลผลิตข้าวที่ได้ข้าวคุณภาพดี เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ซึ่งปัจจัยสำคัญการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสำหรับการเพาะปลูกข้าว เพื่อให้เกิดการลงทุนน้อยและได้ผลตอบแทนสูงทั้งในด้านปริมาณและด้าน คุณภาพของผลผลิตทำให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น (กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553 : 95)

การปลูกข้าวอินทรีย์ที่เป็นระบบการทำเกษตรที่ตระหนักถึงกระบวนการผลิตข้าวที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจโดยเน้นปรับปรุง บำรุงดิน การเคาะพ ท่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์และระบบนิเวศทางการเกษตร (ศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2566) ตลอดถึงเป็นการทำเกษตรกรรมวิถีใหม่ที่คำนึงถึงความปลอดภัยของเกษตรกรและผู้บริโภคพืชผลทางการเกษตร เป็นกระบวนการผลิตที่เน้นการเกื้อกูลกันและกันของระบบนิเวศ หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เป็นระบบหมุนเวียนการทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สมศักดิ์ อาศรัยจ้าว, 2547 : 2) จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์แบบปลอดภัยและแบบเคมี ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพและปัญหาทางการตลาด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบ GAP มากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ และมีปัญหาในระดับมาก คือ ปัญหาทางการตลาด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบเคมีในระดับมาก คือ ด้านทุน ด้านวิธีการผลิต ด้านแรงงานและด้านตลาด โดยมีปัญหาในระดับมาก คือ ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐที่ไม่ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกข้าวแบบเคมี ปัญหาด้านแรงงานและปัญหาด้านการขาดความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ (อรุณศักดิ์ ไชยอุบล อรรถศาสตร์ วิเศียรศาสตร์ และวิบูล เป็นสุข, 2563 : 201 – 215) จะเห็นได้ว่าปัจจัยดังกล่าวข้างต้น เป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการทำเกษตรเกิดปัญหามากมายตามมา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสารเคมี ปัญหาทางการเกษตร ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และปัญหานี้สืบเนื่องมา ซึ่งแตกต่างการเป้าหมายหลักของการปลูกข้าวในวัฒนธรรมชุมชนที่สะท้อนอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในด้านการผลิตพืชผลที่ปลอดภัย ไร้สารตกค้างที่จะเป็นอันตรายต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคและไม่ทำให้ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอีกด้วย (กรมวิชาการเกษตร, 2543 : 3) โดยขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนได้รับการทอดถ่ายจากบรรพบุรุษจนเป็นวัฒนธรรมในชุมชนตนเอง

ชุมชนลุ่มแม่น้ำจาง ตำบลบ้านกัว อำเภอมะหะ จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเกษตรกรรมอินทรีย์และสืบถ่ายทอดวัฒนธรรมข้าวชุมชน ก่อปรกกับการมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สะท้อนอัตลักษณ์การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์สายพันธุ์นาที่สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องพญานาคที่เชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ จะช่วยให้การเพาะปลูกข้าวเจริญเติบโต และจะให้ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าววิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจางอำเภอมะหะ จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าว และการพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้าใจและมีความรู้ด้านระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมที่ถูกต้อง เพื่อจะช่วยให้การผลิตข้าวอินทรีย์ได้ตรงตามเป้าหมายของการทำเกษตรอินทรีย์ที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และช่วยให้เกษตรกรลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการเกษตร ผลผลิตเกิดประโยชน์ต่อสุขภาพ และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของ

ชุมชนบนพื้นฐานวัฒนธรรมข้าวอันสืบได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันได้อย่างถูกต้องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง
- 2) เพื่อพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
- 3) เพื่อส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมกลุ่มย่อย และปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

1) การศึกษาเอกสาร คือ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยและปฏิบัติการ

2) การสำรวจความเห็นเกี่ยวกับระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง ทั้งการปลูก เก็บเกี่ยว เก็บ และรักษาเมล็ดพันธุ์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่พัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

3) สันทนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อช่วยออกแบบและพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

พื้นที่การวิจัย ได้แก่ ชุมชนฮักน้ำจาง บ้านนาแก้ว กว้าว กว้าว ตำบลบ้านก๊ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบที่ตระหนักคุณค่าทางภูมิวัฒนธรรม ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีความเป็นอยู่ และการส่งเสริมให้สมาชิกได้หันมาสนใจการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนในการขับเคลื่อนข้าวอินทรีย์ในวัฒนธรรมท้องถิ่นออก 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ จำนวน 29 รูป/คน
- 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญการพัฒนาระบบการผลิตและเมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 28 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงปฏิบัติการ จำนวน 24 คน

เครื่องมือการวิจัย

การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อนำไปสู่การสำรวจความเห็นของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจความเห็นระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง

2) คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง สรุปรายชื่อข้อมูลและความเห็นระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปางมาสู่พื้นที่เป้าหมาย เพื่อออกแบบการพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชน

3) การปฏิบัติการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ โดยการคัดเลือกพื้นที่แปลงทดลอง ฝัาติดตามประเมินผลการวิจัย เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวสู่การส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชน

4) การสรุปองค์ความรู้จากการลงพื้นที่และการประมวลภาพนิ่ง

5) การเผยแพร่บทความวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง 2) การวิเคราะห์เชิงกระบวนการการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง พบว่า ระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปาง จำแนกลักษณะออก 4 อย่าง ได้แก่

1) วัฒนธรรมข้าวในชุมชนล้านนา โดยวัฒนธรรมข้าวในชุมชนล้านนามีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นรากฐานของชีวิตและสังคมท้องถิ่นที่สืบทอดมาเป็นรุ่นๆ โดยข้าวถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญ 3 ด้าน คือ (1) ข้าวเป็นสัญลักษณ์แห่งรากฐานชีวิต: ข้าวเป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหาร และแสดงถึงความรัก ความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งความอุดมสมบูรณ์ (2) ข้าวสะท้อนความเชื่อทางการทำนา: ข้าวเชื่อมโยงกับประเพณีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา รวมถึงศิลปะและวรรณกรรมที่สะท้อน

คุณค่าของวัฒนธรรมข้าว (3) ข้าวเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นชาติ: ข้าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพของประเทศชาติ

2) การผลิตและเมล็ดพันธุ์ข้าวถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในจังหวัดลำปางมีอยู่ 3 อย่าง คือ (1) พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก: ได้แก่ ข้าวเหนียว กข. 6 สันป่าตอง, ข้าวเจ้าดอกมะลิ 105 และพันธุ์พื้นเมือง (2) วิธีการปลูกข้าว: มีทั้งวิธีการดั้งเดิมที่ใช้ปุ๋ยหมักและน้ำฝน และวิธีการสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีการเกษตรและสารเคมี ทั้งนี้ ชุมชนต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงและความผันผวนของตลาดโลก (3) การส่งเสริมการผลิตข้าว: การพัฒนาพันธุ์ข้าวและการส่งเสริมให้เกิดการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

3) คุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับนาอินทรีย์ โดยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้ในระบบนาอินทรีย์ควรมีคุณสมบัติสำคัญเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการผลิตข้าวที่ยั่งยืน คือ ความต้านทานต่อโรคและแมลง ทนสภาพแวดล้อมที่แห้งแล้ง ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ รสชาติอร่อย กลิ่นหอม และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น เป็นพันธุ์พื้นเมืองที่ช่วยอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวในชุมชน

4) ปัจจัยการผลิตและเมล็ดพันธุ์ข้าว กระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่สำคัญ คือ ปัจจัยภายใน เช่น เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณสมบัติ เช่น ความสูงของต้นข้าว ระยะเวลาการเจริญเติบโต และปริมาณผลผลิต ปัจจัยภายนอก เช่น ปัจจัยทางกายภาพ คือ ดินที่มีแร่ธาตุ แหล่งน้ำ และสภาพภูมิอากาศ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม คือ การผลิตข้าวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและประเพณีของชุมชน ปัจจัยทางเทคโนโลยี คือ การใช้เครื่องจักรและเคมีภัณฑ์ที่กระตุ้นการผลิต และปัจจัยการจัดการ คือ กระบวนการเตรียมดิน การเพาะปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สามารถจำแนกออกได้ 3 กระบวนการ คือ

1) กระบวนการพัฒนาพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง โดยกระบวนการพัฒนาพันธุ์ข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางมีขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อให้ได้พันธุ์ข้าวที่ตรงกับความต้องการของชุมชน คือ (1) การสำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าว: ศึกษาลักษณะและคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ (2) การเลือกและเตรียมเมล็ดพันธุ์: เลือกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์และแข็งแรง ต้านทานโรคและแมลง งอกเร็ว เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (3) การผลิตเมล็ดพันธุ์: ปลูกในดินและน้ำที่เตรียมไว้ โดยมีการดูแลและป้องกันโรคแมลง และวัชพืช (4) การทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์: ทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ด้วยการแช่น้ำ การตรวจสอบด้วยตาเปล่า และการทดสอบการงอก (5) การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์: เก็บเมล็ดพันธุ์ในภาชนะสะอาด ปิดสนิท เพื่อป้องกันความชื้นและแมลง

2) กระบวนการผลิตข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง การผลิตข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางมีขั้นตอนสำคัญที่ทำให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและยั่งยืน คือ (1) การเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม: เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนทาน

ต่อโรคและแมลง หน้ำฟ้าและฝน และให้ผลผลิตสูง (2) การจัดการดินและน้ำ: ใช้เทคนิคที่ช่วยเพิ่มผลผลิตลดต้นทุน และรักษาสีเขียวตลอด (3) การใช้เมล็ดพันธุ์พื้นเมือง: ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น รสชาติอร่อยและกลิ่นหอม (4) การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม: นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (5) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ: ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล การเกษตรและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

3) กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าว การอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวเป็นกระบวนการที่ชุมชนลุ่มน้ำจางให้ความสำคัญในการรักษาข้าวพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม คือ (1) การสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน: จัดเวทีเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์และวิธีการผลิตข้าวที่เหมาะสม (2) การคัดเลือกพื้นที่ทดลอง: เลือกแปลงนาสาธิตเพื่อทดสอบพันธุ์ข้าว (3) การทดลองปลูก: ทดลองปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมาคาในแปลงนาสาธิต (4) การประเมินผลการปลูก: ประเมินคุณลักษณะผลผลิตและค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาและขยายผล (5) การขยายพันธุ์: ขยายพันธุ์และทดลองปลูกในพื้นที่อื่นๆ เพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า การส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง สามารถจำแนกออกได้ 3 อย่าง คือ

1) การผลิตข้าวอินทรีย์ในชุมชนลุ่มน้ำจางได้รับการพัฒนาและส่งเสริมผ่านกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน โดยมีการส่งเสริม 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การเพิ่มทักษะด้านเกษตรอินทรีย์: ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์และลดค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และการจัดการศัตรูพืชแบบธรรมชาติ (2) การสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์: ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์และกองทุนการเกษตรอินทรีย์ (3) การปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์วัฒนธรรมข้าว: การรักษาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว เพื่อป้องกันปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การปนเปื้อนสารเคมี

2) แนวทางการผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีอัตลักษณ์: การผลิตข้าวอินทรีย์ในชุมชนลุ่มน้ำจางเน้นการใช้แนวทางที่เป็นเอกลักษณ์ในทุกด้าน คือ (1) การส่งเสริมวัฒนธรรมข้าว: รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวและสร้างเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) การสร้างคุณค่าในวัฒนธรรมข้าว: การนำความหลากหลายทางชีวภาพมาปรับใช้ในการทำนาเพื่อสร้างความสมดุลในทุกมิติ (3) การสร้างความเชื่อมั่นในข้าวอินทรีย์: ชุมชนต้องแสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยของผลผลิตข้าวอินทรีย์ ปราศจากสารเคมี (4) การสร้างความสามัคคีในชุมชน: การร่วมแรงร่วมใจกันในการทำเกษตรกรรมตั้งแต่ต้นจนถึงผลผลิตสุดท้าย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน

3) แนวทางการสร้างรายได้จากการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ (1) การผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว: การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับตลาดสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร โดยสามารถจัดตั้งกลุ่มหรือธนาคารข้าว (2) ช่องทางการจำหน่ายข้าวอินทรีย์: การจำหน่ายข้าวผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ตลาดในพื้นที่ สื่อออนไลน์หรือผ่านตัวแทนจำหน่าย เพื่อกระจายสินค้าสู่ลูกค้า (3) การแปรรูปข้าวอินทรีย์: การแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ข้าวกล้องหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (4) การสร้างเครือข่ายตลาดข้าวอินทรีย์: การสร้างเครือข่ายการจำหน่ายผ่านภาครัฐ เอกชนหรือแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการออกแสดงนิทรรศการผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าววิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง” สามารถอภิปรายผล ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนในจังหวัดลำปางสะท้อนถึงการสืบสานวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ข้าวเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยไม่เพียงแต่เป็นแหล่งผลิต แต่ยังเป็นองค์ประกอบในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน รวมถึงการเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการเคารพและปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านพิธีกรรมต่างๆ ในช่วงฤดูการปลูกข้าว สอดคล้องกับ (พงศธร ยอดดำเนิน, 2565) กล่าวถึงวัฒนธรรมข้าวที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของสังคมเกษตรกรรม โดยชุมชนมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว เช่น การหาฤกษ์ยาม การรับขวัญข้าว และพิธีกรรมที่แสดงถึงความเชื่อในด้านธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ วัฒนธรรมข้าวยังได้พัฒนาเป็นนาฏกรรมต่างๆ เช่น การขับร้อง การแสดง และการละเล่น ซึ่งสะท้อนความเชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ธรรมชาติ และอำนาจเหนือธรรมชาติ รวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ในท้องถิ่น

การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญในชุมชน ซึ่งมีการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ตามความนิยมและความต้องการของตลาด โดยมีทั้งวิธีการเพาะปลูกแบบดั้งเดิมที่พึ่งพาน้ำฝนและปุ๋ยหมัก รวมถึงการปลูกข้าวในแบบสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและสารเคมีภัณฑ์ แต่การปลูกแบบสมัยใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากสภาพแวดล้อมและปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการโยกย้ายแรงงานจากภาคเกษตรสู่อุตสาหกรรมและการแข่งขันในตลาดโลก สอดคล้องกับ (อรรธรณ ศรีโสมพันธ์ กาญจนา ทองสุข และพีระยศ แข็งขัน, 2565) ที่กล่าวถึงการปลูกข้าวอินทรีย์จะต้องมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติด้านสุขภาพและการส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวอินทรีย์ โดยเกษตรกรจะต้องคำนึงถึงตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อ สุขภาพและสามารถสร้างรายได้จากการปลูกข้าวอินทรีย์ โดยใช้วิธีการเพาะปลูกแบบปุ๋ยอินทรีย์ที่ช่วยการย่อยสลายของซากพืช และเป็นการฟื้นฟูสภาพดินให้สำหรับการเพาะปลูก ช่วยลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต

ข้าวด้วย สอดคล้องกับ (อุทิศ ทาหอม สำราญ ชูระตา และเคนศ วงษา, 2562) ที่กล่าวถึงการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรจากการทำจุลินทรีย์ช่วยย่อยสลายซากพืช ซากสัตว์ ลดแก๊สไข่เน่า สร้างธาตุอาหารให้พืช เสริมรากผักผลไม้ให้แข็งแรง ส่งผลให้เกษตรกรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีจนชุมชนสามารถพึ่งตนเอง การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์จึงเป็นวิธีการกระตุ้นชุมชนให้เกิดความมุ่งมั่นในวัฒนธรรมข้าว และเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับตนเอง โดยเมล็ดพันธุ์จะต้องมีคุณสมบัติที่ต้านทานต่อโรคและแมลง ทนต่อสภาพแวดล้อมที่ ผลผลิตสูง ผลผลิตมีคุณภาพ รสชาติอร่อย กลิ่นหอม เหมาะกับท้องถิ่น และเป็นพันธุ์พื้นเมือง

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์เกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติ เช่น ต้นสูง ระยะการเติบโต และผลผลิตสูง และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตข้าว เช่น ปัจจัยทางกายภาพที่เหมาะสม มีแร่ธาตุและน้ำเพียงพอ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นกลไกการผลิต ปัจจัยทางเทคโนโลยีที่ช่วยให้การผลิตประสบผลสำเร็จ และปัจจัยการจัดการในการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่า และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับ (อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร และพัชรินทร์ ธนฤทธิ์ไพศาล, 2565) ที่กล่าวถึงการจัดการการผลิตข้าว โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นปรับปรุงดินและควบคุมผลผลิต และการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลช่วยในการเกษตร และใช้เครื่องจักรกลให้คุ่มค่า เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเอง ปรับทัศนคติการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพและเกษตรกรในชุมชนจะต้องใส่ใจขั้นตอนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อรักษาอัตลักษณ์ ความเชื่อ ประเพณีในวัฒนธรรมข้าวตนเอง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง และมีรายได้จากการทำเกษตรที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนแต่ตนเอง สังคมประเทศ และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง โดยกระบวนการผลิตข้าวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงดินน้ำให้เหมาะสำหรับการเพาะปลูก เพราะการจัดการดินและน้ำยังมีส่วนช่วยเพิ่มผลผลิต ลดค่าใช้จ่ายในการดูแล รักษาสิ่งแวดล้อมและป้องกันปัญหาการเสื่อมสภาพของดินและน้ำ ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่ถูกคัดเลือกเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณสมบัติทนต่อโรค รสชาติอร่อย กลิ่นหอม และเป็นวิธีการหนึ่งสำหรับการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าว รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตรได้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลักดันเกษตรกรให้มีทักษะด้านการเกษตรอินทรีย์ ได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเกษตร และตรงตามปณิธานของชุมชน สอดคล้องกับ (สมนึก ปัญญาสิงห์ และเศกสรรค์ ยงวณิชย์, 2565) ได้กล่าวถึงความร่วมมือในการขับเคลื่อนการปลูกข้าวอินทรีย์ที่จะต้องเริ่มจากการยึดมั่นปณิธานกลุ่ม โดยขับเคลื่อนการปลูกข้าวที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ ประสพการณ์การผลิตข้าวอินทรีย์ รวมถึงการวางแผนร่วมกันสำหรับการผลิตข้าวที่มีคุณภาพปลอดภัย

ต่อผู้บริโภคจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การผลิตข้าวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยนำไปสู่การสร้างชุมชนต้นแบบที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่มั่นคงในมิติบุคคล มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติทางสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

ส่วนการพัฒนาพันธุ์ข้าวสู่อัตลักษณ์ชุมชนเริ่มจากการการสำรวจพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพคุณสมบัติสำหรับการเพาะปลูก และนำมาเสนอแก่ชุมชนเพื่อคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ รวมถึงจัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ตรงความต้องการชุมชนที่เมล็ดพันธุ์สมบูรณ์ ปราศจากการเจือปน อัตราการเติบโตสูงและงอกเร็ว ด้านทานโรคและแมลง สามารถใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการดูแล และลดอัตราความเสี่ยงในการเพาะปลูกข้าว เช่น ไล่แมลง กำจัดศัตรูพืช ฯลฯ ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่จะนำไปเพาะปลูกชุมชนได้มีการทดสอบความสมบูรณ์ของเมล็ดพันธุ์โดยการนำไปแช่น้ำแล้วค่อยนำไปปลูก และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะนำเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ไปเก็บรักษาไว้ในภาชนะสะอาด มีฝาปิดได้สนิท เพื่อป้องกันมิให้เกิดอากาศชื้นที่จะทำให้เมล็ดพันธุ์เสียหาย เพราะหากเกษตรกรขาดความรู้และความเข้าใจในการเก็บเมล็ดพันธุ์แล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรมในถัดไป สอดคล้องกับ (สุกัลยา เชิญขวัญ และภาณุทัต โล่ห์สีทอง, 2566) ได้กล่าวถึงการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรที่ส่วนใหญ่มีความรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ในระดับมากที่สุด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และวิธีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ที่ต้องมีระดับความชื้นอยู่ที่ 16 เปอร์เซ็นต์ และการใช้เครื่องเกี่ยวนวดข้าว ฉะนั้นการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์จะต้องมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บรักษาพันธุ์กรรมข้าวให้เหมาะสม ทั้งอากาศ อุณหภูมิ ภาชนะที่เก็บรักษาและวิธีป้องกันมิให้เชื้อราหรือแมลงที่จะเข้าไปทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยวิธีการแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้พื้นสมุนไพรที่เป็นความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนเข้าไปประยุกต์ใช้ในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ด้วย

กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนเกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมถึงความเชื่อ, คุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์, และวิธีการผลิต โดยเริ่มจากการคัดเลือกแปลงนาสาธิตและทดลองปลูกข้าวหอมนาคา ซึ่งได้รับการดูแลและตรวจสอบจากนักวิจัยชุมชน เพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพมาตรฐาน เมล็ดพันธุ์ที่สามารถขยายไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (อัญชลี ประเสริฐศักดิ์, 2565) กล่าวถึงการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่จะต้องผ่านการรับรองและมีการตรวจสอบตามลำดับขั้นของพันธุ์ โดยคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ต้องบริสุทธิ์ งอกดี ตรงตามพันธุ์ และมีความชื้นที่เหมาะสม โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร เพื่อให้ระบบการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์พัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การส่งเสริมระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวตามวิถีวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ควรเน้นการผลิตข้าวแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนลุ่มน้ำจางควรได้รับการเพิ่มทักษะที่มีความสำคัญต่อการผลิตข้าวอินทรีย์อย่างถูกวิธี เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าว เพราะความรู้ด้านการปลูกข้าวอินทรีย์มีความสำคัญต่อการกระตุ้นให้ชุมชนได้หันมาใส่ใจต่อการปลูกข้าวอินทรีย์ที่จะส่งผลต่อสุขภาพตนเอง สอดคล้องกับ (อรุณศักดิ์ ไชยอุบล อรรถศาสตร์ วิเศียรศาสตร์ และวิบูล เป็นสุข, 2563) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกข้าวอินทรีย์ โดยเฉพาะปัญหา

ด้านสุขภาพและปัญหาตลาดที่ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวอินทรีย์ เพราะการปลูกข้าวแบบเคมีส่งผลให้เกิดปัญหาด้านทุน ด้านวิธีการผลิต ด้านแรงงาน และด้านตลาด แต่กระนั้น เกษตรกรกลับมีปัญหาด้านการขาดความรู้ในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ ซึ่งการส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรอาจจะจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้เกษตรกรได้มีความรู้และนำทุนทางสังคมมาใช้ในการปลูกนาอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดกิจกรรมให้ความรู้การปลูกข้าวอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และการกำจัดศัตรูพืชแบบธรรมชาติ เป็นต้น เพราะการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการเพาะปลูก สอดคล้องกับ (อาจริย์ วันเมือง และคณะ, 2564) ได้ศึกษาความต้องการการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอินทรีย์และเคยเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับข้าวอินทรีย์ โดยภาพรวมมีความต้องการด้านความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ วิธีการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ และการสนับสนุนจากภาครัฐ และปัจจัยด้านหนี้สินและช่องทางการรับรู้ข่าวสารมีส่วนต่อการตัดสินใจเพาะปลูกข้าวอินทรีย์อีกด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปลูกข้าวอินทรีย์ของชุมชนจะต้องได้รับการผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐบาล ภาคเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน เพื่อร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้ทำนาอินทรีย์ สอดคล้องกับ (จิรวัดน์ แพงแสน และคณะ, 2565) ได้กล่าวถึงความสำเร็จของการผลิตข้าวอินทรีย์ที่รัฐบาลและหน่วยงานด้านการเกษตรควรให้การสนับสนุน โดยจัดสรรงบประมาณในการจัดการพื้นที่ให้เหมาะสม สร้างความเข้าใจการร่วมกลุ่มผลิตข้าว สร้างความเข้าใจและให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดสร้างระบบการจำหน่ายสินค้าอินทรีย์ สร้างกิจกรรมส่งเสริมการผลิตข้าวระบบอินทรีย์ให้มีความต่อเนื่อง และบูรณาการบุคลากรด้านเกษตรทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและเป็นการปลูกสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมข้าวที่สามารถลดภาระหนี้สิน สร้างความสมดุลแก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทำให้ชุมชนเป็นพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมตนเองได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนั้น การผลิตข้าวอินทรีย์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนลุ่มน้ำจางที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนจะต้องส่งเสริมวัฒนธรรมข้าวกับความเชื่อของชุมชน เพื่อรักษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างคุณค่าและความภูมิใจในวัฒนธรรมข้าว ประยุกต์ใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการทำนา สร้างเชื่อมั่นและความปลอดภัยของผลผลิตที่ปราศจากการปนเปื้อนสารเคมีแก่ผู้บริโภค รวมถึงการสร้างสามัคคีในกระบวนการผลิตข้าวของชุมชน เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี เห็นอกเห็นใจกันด้วยพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว จนสมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคี รู้จักแบ่งปัน เกิดความเอื้ออาทรและความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ดังนั้น การส่งเสริมการผลิตข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางสามารถสร้างรายได้และเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่มีคุณสมบัติออกเร็ว ทนต่อโรคและแมลง และให้ผลผลิตสูง ชุมชนสามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ได้ทั้งในรูปแบบของธนาคารข้าวหรือกลุ่มผลิตเมล็ด โดยใช้องค์การบริหารที่หลากหลาย เช่น การจำหน่ายในพื้นที่ สื่อออนไลน์ และการขายผ่านตัวแทนจำหน่ายเพื่อกระจายสินค้าสู่ลูกค้ากลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ การแปรรูปข้าวอินทรีย์

องค์ความรู้



ที่มา : ปาณิสรา เทพรักษ์ และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจาง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง มีขั้นตอนที่เน้นการรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมการเกษตรของท้องถิ่น ดังนี้

1) ระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์เมล็ด โดยส่วนใหญ่ชุมชนจะมีระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ตามอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมข้าวชุมชนที่ได้รับการสืบทอดกันมา และใช้พันธุ์ข้าวที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ข้าวที่ชาวนาส่วนใหญ่ได้เพาะปลูก และการทำนาในชุมชนยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วย

2) เมล็ดพันธุ์ การผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเมล็ดพันธุ์ต้องมีคุณภาพดี ตรงกับความต้องการของชุมชน และคุณสมบัติที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยขั้นตอนมีดังนี้

(1) การสร้างเข้าใจแก่ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปลูกข้าวอินทรีย์ให้เป็นไปตามทิศทางที่ชุมชนได้กำหนดไว้ เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติได้อย่างแท้จริง

(2) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ การปลูกข้าวอินทรีย์เมล็ดพันธุ์ต้องทนต่อปัญหาภัยแล้ง ทนต่อการเกิดโรคและแมลง ระยะเวลาการปลูก ง่าย ให้ผลผลิตสูง ง่ายต่อการดูแล รสชาติอร่อย หอม

(3) การลดปัญหาทางการเกษตร การปลูกข้าวอินทรีย์ใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาค่าใช้จ่าย ใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมสร้างพลังสามัคคีในการช่วยเหลือกันในกระบวนการเพาะปลูก และ สร้างความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) การรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมข้าว โดยการใช้คติ ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีในท้องถิ่นในปลูกข้าวอินทรีย์ที่และนำไปสู่การสร้างชุมชนต้นแบบได้อย่างแท้จริง

(5) การพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม การพัฒนาระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ตั้งแต่การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์จนถึงการเก็บเกี่ยวข้าว กระบวนการนี้ช่วยให้ทุกคนในชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพันธุ์กรรมข้าว และเสริมสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบในชุมชน

3) การส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ เมื่อข้าวอินทรีย์ได้รับผลผลิตที่ดีและมีความคุ้มค่าในการเพาะปลูก การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ในระดับชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้แก่ชุมชน โดยอาจส่งเสริมผ่านการสร้างกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดได้ง่าย

4) การส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ที่ให้ผลผลิตในอัตราที่สูง คุ้มค่า และช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกรแล้ว และเป็นทิศทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมข้าวของชุมชน

5) การขับเคลื่อนข้าวอินทรีย์ การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะการสร้างร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และทำให้การผลิตข้าวมีคุณภาพสูง สามารถตอบสนองตลาดทั้งในและต่างประเทศได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชนลุ่มน้ำจางจะเน้นการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความรู้ทางเกษตรที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์จะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยการร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบที่รักษาความยั่งยืนของวัฒนธรรมข้าวและสามารถรับมือกับความท้าทายในปัจจุบันได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานระดับท้องถิ่นควรมีแผนงานและนโยบายส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ที่พัฒนาเป็นยุทธศาสตร์ชุมชนต้นแบบ เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ที่สร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการเกษตร อีกทั้งได้ผลผลิตที่เกิดประโยชน์ปราศจากการตกค้างของสารเคมี และเกิดความสมดุลแก่มนุษย์และธรรมชาติอย่างแท้จริง

2) หน่วยงานระดับท้องถิ่นควรมีกฎ ระเบียบ และนโยบายควบคุมการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองเพื่อรักษาอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมข้าวบนทุนทางสังคมและวัฒนธรรมแบบยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการผลิตข้าวแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการสร้างเข้มแข็งและชุมชนสีเขียวที่ช่วยบรรเทาปัญหาในมิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคมและวัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อม

2) การวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อยกระดับคุณภาพข้าวต้นแบบแก่ชุมชนยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้การผลิตข้าวต้นแบบที่ให้ผลผลิตที่ดี ลดค่าใช้จ่าย พึ่งพาตนเองได้ และเกิดความยั่งยืนแก่ชุมชน

References

- กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2553). *การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว.
- กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2557). *การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว*. กรุงเทพมหานคร : สำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว.
- กรมวิชาการเกษตร. (2543). *มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการเกษตร.

- จิรวัดน์ แพงแสน และคณะ. (2565). แนวทางความสำเร็จของการผลิตข้าวอินทรีย์: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ผลิตข้าวอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารมหาวิทยาลัยพัฒนาเชิงพื้นที่*, 1(2), 11 – 21.
- น้ำฝน ใจดี และคณะ. (2565). การพัฒนาต้นแบบกรรมวิธีการผลิตข้าวกล้องงอกเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวิสาหกิจชุมชนผลิตมันต์จากข้าวกล้องงอกในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(10), 153 – 170.
- พงศธร ยอดดำเนิน. (2565). ขวัญข้าว : นาฏกรรมสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมข้าวชุมชนเขมรถิ่นไทย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 9(2), 37 – 52.
- ศูนย์อำนวยการเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2566). *จับตา..เกษตรอินทรีย์และแนวโน้มในปี 2560*. เข้าถึงได้จาก https://fic.nfi.or.th/early_warning-detail.php?smid=1690
- สมนึก ปัญญาสิงห์ และเศกสรรค์ ยวงนิชัย. (2565). การจัดการของกลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวคุณค่าชาวนาคุณธรรมบ้านโนนทรายงาม. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(1), 1 – 19.
- สมศักดิ์ อาศรัยจำว. (2547). *เกษตรอินทรีย์*. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สุกัลยา เชิญขวัญ และภาณุทัต โล่ห์สีทอง. (2566). ความรู้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 11(1), 46 – 55.
- หทัยชนก นันทพานิช. (2547). การศึกษาผลกระทบด้านระบบนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมจากวัฒนธรรมการปลูกข้าวสมัยใหม่. (รายงานการวิจัย). คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อรรพรรณ ศรีโสมพันธ์ กาญจนา ทองสุข และพีระยศ แข็งขัน. (2565). การยอมรับระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 39(1), มกราคม – เมษายน.
- อรุณศักดิ์ ไชยอุบล อรรถศาสตร์ วิเศียรศาสตร์ และวิบูล เป็นสุข. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ แบบปลอดภัย และแบบเคมีของเกษตรกรบ้านหนองโสกดาว ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 8(2), 201 – 215.
- อัญชลี ประเสริฐศักดิ์. (2565). ระบบการผลิตขยายเมล็ดพันธุ์ข้าว. *วารสารวิชาการข้าว*, 13(1), 106 – 117.
- อาจารย์ วันเมือง และคณะ. (2564). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารผลิตกรรมการเกษตร*, 3(3), 57 – 66

- อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร และพัชรินทร์ ธนฤทธิไพศาล. (2565). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาแปลงใหญ่ ตำบลผักไหม อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. *Journal of Modern Learning Development มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 7(3), 247 – 245.
- อุทิศ ทาหอม สำราญ ชูระตา และคเนศ วงษา. (2562). การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบมีส่วนร่วมโดยการประยุกต์ใช้หลักเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ชุมชนบ้านคูขาด ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารพัฒนาสังคม*, 21(2), 1 – 27.

แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน
อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
Guidelines for Waste Management with Community Participation of Chun
Subdistrict Municipality, Chun District, Phayao Province

ชิตดนัย อุ่นใจ Chitdanai Aunjai

วีระ เลิศสมพร Veera Lertsomporn

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Political and Social Science University of Phayao

veera.le@up.ac.th

Received 2025/05/05

Revised 2025/05/13

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน และ 2) เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในการวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารนโยบายภาครัฐและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ประสบปัญหาหลักในด้านการคัดแยกขยะที่ไม่ทั่วถึง ขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการเก็บขนขยะอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในกระบวนการจัดการขยะ จากการศึกษาข้อมูลและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ผู้วิจัยจึงได้

2) เสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในครัวเรือน การสร้างแรงจูงใจผ่านรางวัลหรือการคืนประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนร่วม การจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลด คัดแยก และรีไซเคิลขยะ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาล ผู้นำชุมชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ขยะมูลฝอย.

Abstract

This research aims to 1) study the current problems in waste management in Jun Subdistrict Municipality 2) propose community-based participatory waste management approaches. The study employed a qualitative research methodology, collecting data through in-depth interviews with 12 key informants, including municipal executives, public health officials, community leaders, and general residents. Additional data were gathered from documents, government policies, and related research. A semi-structured interview form was used as the research instrument. Data were analyzed using content and inductive analysis methods.

The research findings revealed that:

1) the waste management system in Jun Subdistrict, Jun District, Phayao Province, faces several major challenges, including insufficient waste separation practices, a lack of public understanding regarding proper waste management, and limitations in human resources and budget for consistent waste collection. Moreover, most communities have yet to participate systematically in the waste management process. Based on data analysis and community participation, the researcher

2) proposed community-based participatory waste management strategies, which include: promoting waste separation activities at the household level, creating incentive systems through rewards or benefit-sharing for participants, establishing community waste banks, providing training on waste reduction, separation, and recycling, and fostering cooperation among the municipality, community leaders, and the public. These approaches aim to enhance sustainable and effective waste management.

Keywords: Waste Management, Community Participation, Solid Waste.

บทนำ

“ขยะมูลฝอย” อีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญ รวมถึงประเทศไทย ซึ่งหากได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ อาทิ กลิ่นเหม็นน้ำเสีย สัตว์พาหะนำโรค รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก ขยะ คือ เศษวัสดุสิ่งของจากการใช้งานหรือการบริโภคแล้วที่ใช้ประโยชน์อื่นอีกไม่ได้ และต้องการทิ้ง ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วที่เกิดจากกระบวนการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และกิจกรรมอื่นของมนุษย์ ได้แก่ ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน กากของเสียอุตสาหกรรม มูลฝอยติดเชื้อ ขยะบรรจุ

ภัณฑ์ ขยะพลาสติก ขยะอาหาร เพราะฉะนั้น ขยะมูลฝอยจึงเป็นขยะที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการค้า แหล่งธุรกิจ ร้านค้า สถานบริการ ตลาดสด สำนักงาน สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ขยะอินทรีย์ เช่น จำพวกเศษอาหาร เศษใบไม้ เศษหญ้า 2. ขยะรีไซเคิล เช่น จำพวกแก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติก อลูมิเนียม ยาง 3. ขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ สารเคมี 4. ขยะทั่วไป เช่น เศษผ้า เศษไม้ เศษวัสดุต่าง ๆ เป็นต้น จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี 2566 พบว่าประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วัน เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปี พ.ศ.2566 ทั้งนี้ เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ประมาณร้อยละ 5 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอย 25.70 ล้านตัน สำหรับปริมาณขยะมูลฝอย ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุด 31,339 ตัน/วัน ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากที่สุด 12,748 ตัน/วัน ซึ่งยังไม่แนบขยะที่ตกค้างในแต่ละปีที่มีจำนวนนับหมื่นตันต่อปี สำหรับภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 26.95 ล้านตัน ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ 9.31 ล้านตัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้องร้อยละ 10.17 ล้านตัน และถูกกำจัดไม่ถูกต้อง 7.47 ล้านตัน โดยกระบวนการซาเล้งและบ้านเรือนจะนำไปจำหน่ายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ถือเป็นกลไกทำให้เศษพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ จากบ้านเรือน อาคาร สำนักงาน และแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ชุมชนยังคงมีปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการคัดแยกขยะมูลฝอยยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากขยะบรรจุภัณฑ์บางประเภทมีราคาซื้อต่ำ หรือไม่มีการรับซื้อโดยร้านรับซื้อของเก่า ทำให้ประชาชนทั้งรวมกับขยะอื่น ๆ เพื่อนำไปกำจัด ซึ่งเกิดจากการที่ไม่มีเครื่องมือกลไกที่จะให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเอง อีกทั้งกฎหมายในปัจจุบันไม่มีผลบังคับให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2566 มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินการทั้งสิ้น 2,079 แห่ง และสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย 36 แห่ง ซึ่งในส่วนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เปิดดำเนินการ 2,079 แห่ง แบ่งเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการได้อย่างถูกต้อง จำนวน 114 แห่ง เช่น การฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ หรือการฝังกลบแบบกึ่งใช้อากาศ การกำจัดโดยการเผาเพื่อผลิตพลังงาน การกำจัดโดยการเผาที่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ ระบบหมักทำปุ๋ยหรือหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ระบบผลิตเชื้อเพลิงขยะ จากการคัดแยกหรือการบำบัด แบบเชิงกล-ชีวภาพ และระบบผสมผสาน สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งดำเนินการไม่ถูกต้อง อีกจำนวน 1,965 แห่ง ประกอบด้วย การเทกองที่มีการควบคุม การเทกอง การเผากลางแจ้ง การกำจัดโดยการเผาไม่มีระบบบำบัดมลพิษอากาศ และการกำจัดที่มีการเทกองหรือเทกองที่มีการควบคุมภายในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่า ขยะอาหารและขยะพลาสติกถูกพบเป็นจำนวนมากและเป็นสัดส่วนหลักของปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย สะท้อนให้เห็นว่าระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อาจทำให้เกิดปัญหาต่อระบบการกำจัดขยะมูลฝอย

ซึ่งจะส่งผลให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหลายแห่งเต็มเร็วกว่ากำหนดหรือเกินกว่าศักยภาพในการรองรับ (บรรณาธิการข่าวไทยพีบีเอส, 2567 : 27)

การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย รัฐธรรมนูญ ปี 2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และมาตรา 258 จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560: 1) ในเขตพื้นที่ตำบลจุน มีจำนวน 17 หมู่บ้าน พื้นที่จำนวน 129 ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน 9,215 คน จำนวนพื้นที่จำนวน 129 ตารางกิโลเมตร มีการจัดเก็บขยะโดยรถเก็บขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน มีครัวเรือน 3,257 ครัวเรือน จึงทำให้มีปริมาณขยะโดยเฉลี่ย 1,600 ตันต่อปี ซึ่งมีจำนวนมาก และพบว่าขยะเหล่านี้ถูกทิ้งกองในบ่อขยะที่เป็นต้นน้ำจุน อยู่ในป่าชุมชน จำนวน 5 บ่อ มีการจัดเก็บขยะโดยรถเก็บขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน มีพนักงานจัดเก็บขยะ จำนวน 4 คน มีการจัดเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน โดยขยะถูกนำไปทิ้งที่บ่อขยะในเขตป่าชุมชนของหมู่บ้าน จำนวน 5 บ่อ ซึ่งเป็นที่รองรับขยะทั้งหมดของตำบลจุน เทศบาลตำบลจุนพบปัญหา คือ ขยะล้นบ่อขยะ ส่งกลิ่นเน่าเหม็น มีน้ำไหลจากบ่อขยะลงสู่ลำน้ำจุน ไหลมาบริเวณใกล้เคียงและไหลลงสู่พื้นที่ต่ำในหมู่บ้าน บ่อขยะบางแห่งอยู่เหนือต้นน้ำของหมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อผืนป่า ผืนดิน ลำน้ำและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อถึงฤดูแล้งมีการลักลอบจุดไฟเผา บ่อขยะทำให้ประชาชนบริเวณโดยรอบบ่อขยะได้รับผลกระทบอย่างหนัก จากมลภาวะทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะอย่างเร่งด่วน จึงได้มีการประชุมทำประชาคมทุกหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาขยะ เทศบาลตำบลจุนจึงได้เริ่มกระบวนการคัดแยกขยะขึ้นตั้งแต่ปี 2560 ส่งผลให้มีปริมาณขยะลดลง ร้อยละ 62 ประชาชนสามารถจัดการขยะได้เอง แต่ก็ยังมีขยะบางประเภท เช่น ขยะทั่วไปและขยะรีไซเคิล ที่ยังมีการตกค้างในครัวเรือน ถึงแม้เทศบาลตำบลจุนจะมีการรับซื้อ จัดเก็บ แต่ก็ยังพบปัญหาและไม่สามารถรวบรวมข้อมูลสถิติปริมาณขยะที่ตกค้างนั้นได้ เทศบาลตำบลจุนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการจัดการขยะในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำในชุมชน หรือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่างพยายามหาแนวทางร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา จนปัจจุบันสามารถดำเนินการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) การกำจัดขยะโดยชุมชนเอง และการปิดบ่อขยะได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถจัดการขยะได้เองโดยครัวเรือน ไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือ และทางเทศบาลตำบลจุนยังได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้การจัดการขยะเป็นสถานที่รวบรวมขยะ คัดแยกขยะ อัดก้อนขยะ เป็นจุดจำหน่ายขยะที่อัดก้อนแล้ว รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ เข้ามาศึกษาเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะ และในปีงบประมาณ 2565-2566 ได้จัดทำแผนดำเนินการสร้างอาคารพักขยะในระดับตำบลให้ขยายใหญ่ขึ้น เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการขยะให้ครบวงจร มีการส่งเสริมการคัด

แยกขยะที่ต้นทางตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน และการจัดตั้งธนาคารขยะของชุมชน อีกทั้งได้มีการรวมกลุ่มคณะทำงานโดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลไกในการขับเคลื่อน มีชื่อกลุ่มว่า “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” ซึ่งเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ว่างจากการทำงานมารวมกลุ่มกันต้นเพื่อออกกำลังกาย ประชุม พบปะพูดคุยเรื่องการจัดการขยะ และกลุ่มนี้จะ เป็นแกนนำในการไปขับเคลื่อนให้ความรู้กับคนในชุมชนตนเองในเรื่องของการจัดการขยะอีกด้วย (เทศบาลตำบลจุน, 2567: 2) จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดย ชุมชนมีส่วนร่วมอันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
- 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถ นำมาตอบโต้และวัตถุประสงค์การวิจัยได้ จำนวน 4 กลุ่ม รวมเป็น 12 คน ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข (การจัดการขยะ) ของเทศบาลตำบลจุน จำนวน 2 คน (3) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และ (4) กลุ่มประชาชน จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนแนวคิด มุมมอง ประสพการณ์ รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา โดยการตั้งคำถาม ครอบคลุมเนื้อหาใน 3 ส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ด้านสภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก โดยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์และสาธารณสุข จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์จากคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 2 ท่าน และนักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษจากเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อรับรองความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญเพื่อสะท้อนถึงความสัมพันธ์และเชื่อมโยงของข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลหมวดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลหมวดการสัมภาษณ์ เป็นต้น
- 2) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระในประเด็นหรือเรื่องนั้น

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาสรุปผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ เทศบาลตำบลจุนมีแนวทางการจัดการขยะที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกครัวเรือน โดยเน้นการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เช่น การสร้างธนาคารขยะ และการกำหนดจุดรวบรวมขยะที่เหมาะสม พร้อมทั้งมีการสนับสนุนภาคีเครือข่ายและภาคประชาชนในการจัดการขยะ อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคด้านการจัดการขยะตกค้างและความเข้าใจของประชากรแฝงที่ยังไม่ทั่วถึง
- 2) ด้านความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการจัดการขยะ เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุนมีความรู้ในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการขยะและได้รับการอบรมเป็นระยะ แต่ยังพบปัญหาในบางส่วนของ การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม

อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ที่มีความตั้งใจในการพัฒนาทักษะและลงพื้นที่สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลจุนให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการจัดการขยะเป็นอย่างดี โดยมีการจัดประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดเวทีให้ประชาชนเสนอความคิดเห็นและเรียนรู้แนวทางการจัดการขยะ ประชาชนสามารถนำขยะรีไซเคิลมาขาย และมีระบบรับซื้อขยะอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าบางกลุ่มประชาชนยังขาดความเข้าใจและความร่วมมือ ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมเพิ่มเติมผ่านกิจกรรมใกล้ชิดกับชุมชน

4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนแก้ไข เทศบาลตำบลจุนมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิบัติงานและประชุมร่วมกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาวางแผนปรับปรุงวิธีการจัดการขยะ เช่น การส่งเสริมการคัดแยกขยะเปียก การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ และการสื่อสารกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง แม้จะยังมีความท้าทายจากการมีส่วนร่วมของประชาชนบางกลุ่ม แต่แนวโน้มโดยรวมเป็นไปในทางที่ดีและได้รับการตอบรับจากชุมชนอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ ควรพัฒนาแนวทางการจัดการขยะให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น เช่น การใช้ระบบธนาคารขยะ การเพิ่มช่องทางการกำจัดขยะเปียก และการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงการปรับปรุงระบบจัดเก็บขยะให้ครอบคลุมทั้งเขตเมืองและชุมชนชนบท

2) ด้านความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการจัดการขยะ ควรจัดอบรมและส่งเสริมความรู้เรื่องการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดทำคู่มือหรือสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ควรเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และประชาชนให้เข้มแข็งขึ้น เช่น การจัดเวทีประชาคมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนอาสาสมัครจัดการขยะ และส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในการเป็นตัวกลางขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผน ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่มีความต่อเนื่อง พร้อมทั้งใช้ข้อมูลจากชุมชนเป็นฐานในการวางแผน เช่น การเก็บข้อมูลปริมาณขยะของแต่ละชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะพื้นที่ และการนำเสนอแนวทางแก้ไขโดยประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการจัดการขยะของเทศบาลในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัญหาของการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 กับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นประเด็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของครัวเรือน การคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การสร้างธนาคารขยะ และการสนับสนุนจากความร่วมมือของชุมชนและภาคีเครือข่าย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญณณณัฐ วชิรหัตถพงศ์ (2560) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการขยะมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ประชาชนแยกขยะและร่วมกิจกรรมของชุมชน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอเนก ฝ่ายจำปา (2563) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะที่ยั่งยืนต้องมาจากความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน และการวางระบบการจัดการที่ชัดเจน เช่น การกำหนดจุดรวบรวมขยะหรือธนาคารขยะ

2) ด้านความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการจัดการขยะ จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลจุนมีความรู้ในระดับพื้นฐาน และได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีความตั้งใจในการพัฒนาทักษะและลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังกลุ่มประชากรที่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายในการสื่อสารและขยายผลความรู้สู่ประชาชนในวงกว้าง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี เสนาฤทธิ์ (2566) ที่เน้นว่าการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐสู่ประชาชนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านกิจกรรมที่เข้าถึงชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอเนก ฝ่ายจำปา (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางด้านองค์ความรู้ และควรลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างภาครัฐกับประชาชน

3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลจุนมีการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยเทศบาลได้จัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและเรียนรู้แนวทางการจัดการขยะ อีกทั้งยังมีระบบรับซื้อขยะรีไซเคิลที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่าประชาชนบางกลุ่มยังขาดความเข้าใจและการมีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนากลไกสนับสนุนผ่านกิจกรรมใกล้ชิดกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญณณณัฐ วชิรหัตถพงศ์ (2560) ที่พบว่าความสำเร็จของการจัดการขยะในเขตชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่ให้ประชาชนได้มีบทบาท แสดงความคิดเห็น และ

ร่วมมือกับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันงานวิจัยของ อเนก ฝ่ายจำปา (2563) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมจะเกิดผลอย่างยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อหน่วยงานท้องถิ่นสามารถส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทพร้อมทั้งในด้านการดำเนินงานและการวางแผน พร้อมทั้งพัฒนาช่องทางสื่อสารและกิจกรรมที่เข้าถึงกลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม

4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนแก้ไข จากผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลจุนมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริงร่วมกับการประชุมกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแนวทางการจัดการขยะอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการส่งเสริมการคัดแยกขยะเปียก การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการสื่อสารกับชุมชน แม้จะยังมีข้อท้าทายจากการมีส่วนร่วมของประชาชนบางกลุ่ม แต่โดยภาพรวมแนวโน้มของการดำเนินงานอยู่ในทิศทางที่ดี และได้รับการตอบรับจากชุมชนอย่างมีนัยสำคัญผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของคณิต เรืองขจร และคณะ (2564) ระบุว่า การวางแผนแก้ไขปัญหการจัดการขยะจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในระดับข้อมูลและการตัดสินใจ โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้ข้อมูลเชิงสถิติและข้อเท็จจริงในพื้นที่เพื่อพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของ (อเนก ฝ่ายจำปา, 2563) ย้ำถึงความสำคัญของการมีระบบวิเคราะห์สถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและคณะทำงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการขยะประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลจุน ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 กับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แยกเป็นประเด็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอให้พัฒนาแนวทางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น การใช้ระบบธนาคารขยะและการเพิ่มช่องทางกำจัดขยะเปียกนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรฐ แลสันกลาง และคณะ (2564) ที่เน้นย้ำการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้กลไกชุมชน เช่น ธนาคารขยะหรือศูนย์รีไซเคิล เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง

2) ด้านความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการจัดการขยะ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอให้จัดอบรมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานของสุภาวดี เสนาฤทธิ์ (2566) ซึ่งเสนอว่าการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนให้สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนได้อย่างเข้าใจง่าย และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

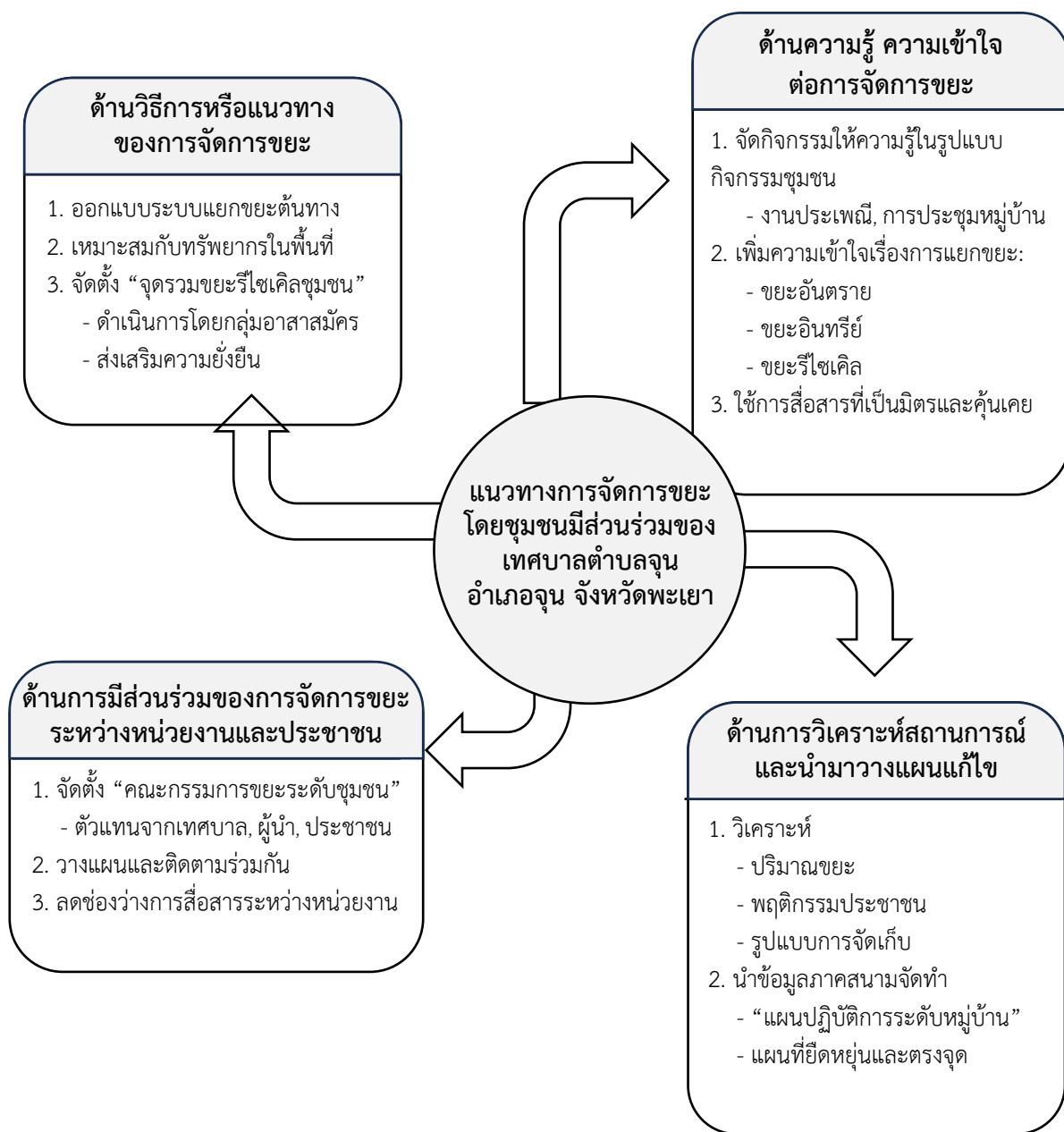
3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอให้จัดเวทีประชาคม ส่งเสริมอาสาสมัคร และบทบาทผู้นำชุมชน สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานของ (อเนก ฝ่ายจำปา, 2563) ซึ่งระบุว่า การมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมของประชาชนและผู้นำชุมชน คือปัจจัยสำคัญใน

การขับเคลื่อนการจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการใช้เวทีประชาคมและกลไกท้องถิ่นในการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกัน

4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนแก้ไข จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอให้มีระบบติดตามประเมินผลและใช้ข้อมูลชุมชนเป็นฐานการวางแผน สอดคล้องกับงานของ (คณิต เรืองขจร และคณะ, 2564) ซึ่งให้เห็นว่าการนำข้อมูลท้องถิ่นมาใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะโดยชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้จากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อยอดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการขยะ เพื่อให้เกิดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนจากทุกภาคส่วนในชุมชน อันจะนำไปสู่การลดปัญหาขยะและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว จากประเด็นทั้ง 4 ด้าน ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : ชิตดนัย อุ่นใจ และวีระเลิศสมพร, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านวิธีการหรือแนวทางของการจัดการขยะ การศึกษานี้นำไปสู่การค้นพบแนวทางการจัดการขยะที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น โดยการออกแบบระบบการแยกขยะตั้งแต่ต้นทางที่มีความเรียบง่าย เหมาะสมกับทรัพยากรของพื้นที่ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะการจัดตั้ง “จุดรวมขยะรีไซเคิลชุมชน” ซึ่งบริหารจัดการโดยกลุ่มอาสาสมัครในแต่ละหมู่บ้าน ทำให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน

2) ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการจัดการขยะที่ถูกต้อง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมให้ความรู้ในรูปแบบที่สอดแทรกในกิจกรรมของชุมชน เช่น งานประเพณีท้องถิ่น หรือการประชุมหมู่บ้าน สามารถเพิ่มระดับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการแยกขยะอันตราย ขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลได้อย่างมีนัยสำคัญ องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนว่าการสื่อสารในบริบทที่เป็นมิตรและคุ้นเคยกับชุมชนมีประสิทธิภาพสูงกว่าการณรงค์ในรูปแบบทั่วไป

3) ด้านการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะระหว่างหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ การวิจัยพบว่าการสร้าง “กลไกกลาง” เช่น คณะกรรมการขยะระดับชุมชน ที่มีตัวแทนจากเทศบาล ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน เข้าร่วมวางแผนและติดตามการดำเนินงาน เป็นแนวทางใหม่ที่สามารถเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน

4) ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์และนำมาวางแผนแก้ไข การวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณขยะรูปแบบการจัดเก็บ และพฤติกรรมของประชาชนในแต่ละชุมชน ช่วยให้สามารถวางแผนการจัดการขยะที่ตอบโจทย์พื้นที่เฉพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ใหม่ในประเด็นนี้ คือ การนำข้อมูลจากการเก็บภาคสนามโดยอาสาสมัครชุมชน มาจัดทำ “แผนปฏิบัติการระดับหมู่บ้าน” ซึ่งทำให้การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่นและตรงจุดมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา พบว่าเทศบาลมีแนวทางการจัดการขยะที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครัวเรือนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง มีการจัดตั้งธนาคารขยะ การกำหนดจุดรวบรวมขยะที่เหมาะสม และการสนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชนในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ แม้ชุมชนส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือและมีการจัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบอุปสรรคในบางพื้นที่ เช่น ปัญหาขยะตกค้าง และประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มประชากรแฝงที่ยังขาดความเข้าใจในแนวทางการจัดการขยะ นอกจากนี้ แม้เจ้าหน้าที่จะมีความรู้และได้รับการอบรมเป็นระยะ แต่ยังคงมี

ข้อจำกัดในการถ่ายทอดข้อมูลสู่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เทศบาลยังคงแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนากระบวนการจัดการขยะผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์จริงในพื้นที่ การประชุมร่วมกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น และการวางแผนปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของการเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น การวิจัยเสนอให้พัฒนาแนวทางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนมากยิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมระบบธนาคารขยะ การจัดการขยะเปียกในครัวเรือน และการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะอย่างจริงจัง รวมทั้งควรปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะให้ครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ชนบท สำหรับด้านบุคลากร ควรส่งเสริมการอบรมและพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เข้าใจง่ายและตรงกับบริบทของชุมชน พร้อมทั้งผลิตสื่อประชาสัมพันธ์หรือคู่มือที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน โดยใช้กลไกอย่างเวทีประชาคมเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมอาสาสมัครและผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรม และสร้างการรับรู้ผ่านกิจกรรมที่เข้าถึงประชาชนในวงกว้าง สุดท้าย ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลจากชุมชนเป็นฐานในการวิเคราะห์สถานการณ์วางแผนแก้ไขปัญหา และติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ส่งเสริมการจัดตั้งระบบฐานข้อมูลขยะมูลฝอยที่ครอบคลุมและต่อเนื่องในเทศบาลตำบลจุน เพื่อให้เทศบาลตำบลจุนสามารถติดตามปริมาณขยะตกค้างได้อย่างเป็นระบบ และวางแผนการจัดเก็บและกำจัดขยะได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนของเทศบาลตำบลจุนให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการขยะเช่น กลุ่ม “สาวดอกเอื้องเมืองจุน” ควรได้รับการฝึกอบรม สนับสนุนงบประมาณ และขยายบทบาทให้เข้าถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในวงกว้างอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลจุน ควรวางแผนการลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และเป็นระบบ โดยเน้นการสื่อสารเรื่องการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และการจัดการขยะอินทรีย์ในครัวเรือน เพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมระยะยาว

2) เทศบาลตำบลจุนควรจัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลปริมาณขยะที่ตกค้างในแต่ละชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บขยะ และสามารถรายงานผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

3) เทศบาลตำบลจุนควรเพิ่มมาตรการควบคุมระหว่างการสร้างแรงจูงใจกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยจัดทำแผนส่งเสริมรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติตาม และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตาม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในวงกว้าง

4) เทศบาลตำบลจุนควรพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน เช่น การออกแบบกิจกรรมหรือโครงการเฉพาะกลุ่ม เช่น โครงการนำขยะแลกสินค้าในชุมชน เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในพื้นที่เทศบาลตำบลจุน เช่น เยาวชนหรือกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรแต่ละช่วงวัย และขยายฐานการมีส่วนร่วมให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในบริบทของเทศบาลตำบลจุน

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการขยะโดยชุมชนของเทศบาลตำบลจุนกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือพัฒนาเป็นต้นแบบที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น

References

- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). *คู่มือการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยภายในบ้านและที่ทำงาน*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/09/pcdnew-2021-09-16_14-17-09_739673.pdf [24 มกราคม 2568].
- กัญญ์ณัฏฐ์ วชิรหัตถพงศ์. (2560). “การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี”. *วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณิต เรืองขจร, วรพจน์ พรหมสัตยพรต, สุณิรัตน์ ยิ่งยืน. (2564). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณีศึกษา “ชุมชนวัดท่าเกษม” เขตเทศบาลตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 8(3), 143–147.
- เทศบาลตำบลจุน. (ไม่ปรากฏวันที่). ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลจุน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://chun.go.th/public/list/data/index/menu/1142> [26 มกราคม 2568].
- นิตยา มุลปินใจ. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 10(1), 118–127.
- บรรณาธิการข่าวไทยพีบีเอส. (2567). “ขยะล้นเมือง” คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722> [24 มกราคม 2568].

สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). ปัญหาและแนวทางการจัดการขยะของประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.nstda-tiis.or.th/th/publications_media/th-waste-management-and-recommendations/ [24 มกราคม 2568].

สุภาวดี เสนาฤทธิ์. (2566). “การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษา ชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”. *วิทยานิพนธ์ สารานุกรมสุขศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวรรฐ แลสันกลาง, อภิรัตน์ อุปสอด, วัชร ชันทา, & แสงดาว เจริญจันทร์แดง. (2564). แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแม่ฮวก เทศบาลตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง. *วารสารบัณฑิตแสงไคมคำ*, 6(3), 440–458.

อเนก ฝ่ายจำปา. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(2), 1–17.

**แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**
**Guidelines for the Management of Student Care Systems with Digital Technology
of Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province**

อภิวัฒน์ จักรคำ Apiwan Chakkham

พระมหาสกุณ มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

apichak@gmail.com

Received 10/05/2025

Revised 25/05/2025

Accepted 03/06/2025

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี 2)หาแนวทางทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงาน และกลุ่มทดลอง ด้วยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 21 คน 1) ผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคสารภี 2) ผู้บริหาร คณะครู 3) อาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่ทั่วถึง ขาดแผนหรือโครงการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน และส่งเสริมวินัยเชิงบวกไม่ต่อเนื่อง ขาดโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2) แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนกลุ่มมีปัญหา ควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมช่วยเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และพัฒนานักเรียนตามสาขาวิชา การสอนซ่อมเสริมที่เน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อาศัยกิจกรรมสร้างสรรค์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียน และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

กิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์ สื่อสารพกพา มีระบบการบันทึกและสรุปผลแต่ละครั้ง สารสนเทศและการส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชัน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, เทคโนโลยีดิจิทัล, วิทยาลัยเทคนิคสารภี.

Abstract

The objectives of this research 1.To study the current conditions of managing the student care and support system using digital technology at Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province; and 2. To identify guidelines for managing the student care and support system using digital technology at Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province. This qualitative research involved 25 key informants, including administrators, responsible teachers, and an experimental group. Additionally, the Delphi technique was used with 21 experts: 1) administrators from Saraphi Technical College, 2) school administrators and teachers, and 3) university instructors, all selected through purposive sampling. The research instruments were unstructured interviews and questionnaires. Data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that:

1) The current state of student care and support management revealed that student promotion and development were insufficient. There was a lack of plans or projects for promoting and developing student behavior, insufficient continuity in positive discipline promotion, no homeroom activities, and limited parental involvement in organizing activities.

2) Guidelines for managing the student care and support system using digital technology include organizing homeroom activities for students at risk, holding parent meetings, arranging life skills development programs, and providing remedial teaching tailored to student needs. Activities should emphasize developing students to be good individuals with morality, ethics, and desirable values, using creative programs that build resilience. Cloud computing should be applied for student care management, enabling parents to participate in appropriate online activities through mobile devices. Additionally, the system should include recording and summarizing activity results, storing data, and reporting outcomes to relevant stakeholders via applications.

Keywords: Management, Student Care and Support System, Digital Technology, Saraphi Technical College.

บทนำ

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดให้มีระบบช่วยเหลือนักเรียน และย่อมมีปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 119) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางการศึกษา ระบบข้อมูล และสารสนเทศด้านการศึกษารายบุคคลยังไม่ครบถ้วน ทำให้รัฐไม่สามารถให้บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ด้านบริหารทรัพยากร ด้านแผนงานและความร่วมมือ ที่สำคัญคือการนำไปใช้ในด้านพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา ของสถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง ในยุควิถีชีวิตใหม่ (จักรพงษ์ ตรีการไทย และนเรศ ชันธะรี, 2564 : 58) ดังนั้น การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือและการเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทุกด้าน การสื่อสารออนไลน์ระหว่างครูและนักเรียนอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดและการเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารออนไลน์ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้นอกเวลาเรียน และพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู (วิไล รัตนทิพย์, 2562 : 6) สิ่งที่จะนำไปใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด สามารถดูแลช่วยเหลือ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกคนทุกพื้นที่ ทุกระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้การเพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 : 9) การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน และผู้ปกครองเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในสถานกรณ์ วิกฤติสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี (Digital Literacy) เพื่อการแสวงหาความรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ และการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี รวมทั้งสิทธิและความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี

จากรายงานการประเมินผลการติดตามดูแลระบบช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อเป็นการป้องกัน แก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ดำเนินการคัดกรองผู้เรียนรายบุคคลเพื่อจำแนกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาของงานครูที่ปรึกษา ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ผลการพิจารณาความเสี่ยงหรือมีปัญหา พบว่า ด้านการเรียนมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 3.5 ด้านการวัดผลมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 2.5 ด้านสังคมมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 5 และสภาพทั่วไปมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายตามสมัยนิยม กิจกรรมที่ปลูกฝังจิตใจให้เป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม จัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งมีการสรุปและรายงาน

ผล (จิตินันดา สิงห์แก้ว, 2562 : 3) ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้แก้ปัญหาผู้เรียนไม่ถูกจุด วิทยาลัยเทคนิคสารภี มีโปรแกรมระบบการบริหารจัดการสารสนเทศ นำมาใช้เกี่ยวกับระบบดูแลนักเรียน สอดคล้องกับ วิไล รัตนทิพย์ (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการระบบดูแลช่วยเหลือ และการเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ทำให้การแก้ปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนออกกลางคัน ลดปัญหาด้านยาเสพติด สามารถปรับตัวในด้านต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ และรู้ว่าสิ่งใดเหมาะสมกับตนเอง จนสามารถผ่านวิกฤตชีวิตในช่วงวัยนี้มาได้ นักเรียนจะมีความภูมิใจในตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาหรือ สถานการณ์ไปได้อย่างลุล่วงเกิดความมั่นใจในตนเอง และยอมรับตัวตนเอง ตนเองได้ในที่สุด การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รู้จักการให้อภัยทั้งตนเองและเพื่อน จะทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การละเว้นสิ่งเสพติดและอบายมุข ความรักสามัคคี ความกตัญญู ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพึ่งตนเอง ความอดทนและยังยืนการมีทักษะชีวิตที่ดี การส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคสารภี และสถานศึกษาอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อหาแนวทางทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1 คน หัวหน้างานปกครอง จำนวน 1 คน หัวหน้างานครูที่ปรึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษาประจำชั้น จำนวน 20 คนซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนากิจการ นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มทดลองงานวิจัยในขั้นตอนที่ 2 โดยวิธีการเทคนิคเดลฟาย จำนวน 21 คน ประกอบด้วย คุณสมบัติคือประสบการณ์การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน ผู้บริหาร คณะครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 18 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 1 รูป/คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากงานของชัยวัฒน์ ดาวเรือง (2564 : 300) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจง ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนตัว และส่วนที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับหลักการบริหาร ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่

2) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technic) แบบปลายเปิดในรอบที่ 1 และ ในรอบที่ 2-3 แบบ Rating Scale 5 ระดับ ประเด็นคำถามในการสอบถามใช้ประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้ ผลการจากการศึกษาสภาพการบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2565 เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษา มาทำการจัดหมวดหมู่และสร้างเป็นกรอบสอบถาม ตามขอบข่ายให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาแนวทางการการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ นำกรอบเนื้อหาซึ่งเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่

(1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการสอบถาม

(2) นำข้อมูลจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการวิจัย

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

(4) การตรวจสอบคุณภาพของสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการพิจารณา จากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 27)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วิเคราะห์ข้อมูล ของแบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีลักษณะข้อมูลประเภท มาตรการส่วนประมาณค่า โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เพื่อวัดแนวโน้มความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่ม, ค่ามัธยฐาน (Median) ใช้เพื่อลดผลกระทบจากค่าผิดปกติ, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อวัดว่าคะแนนกระจายจากค่าเฉลี่ยมากแค่ไหน และค่าประมาณอันดับสาม (Interquartile Range : IQR) ใช้ดูการกระจายของคะแนน (ระยะระหว่างควอไทล์ที่ 1 และ 3) จะให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการตัดสินฉันทมติ

1) การหาค่าประมาณอันดับสาม พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range :

IQR) มากกว่า 1.00 (≥ 1.00) แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย “ไม่สอดคล้อง” ให้ทำรอบต่อไปเพื่อหาฉันทมติจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด หากค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range : IQR) มีค่าน้อยกว่า 1.00 (≤ 1.00) แปลว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย “สอดคล้องกัน” (Consensus)

2) ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่ามากกว่า 4.00 (≥ 4.00)

วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลเป็น แบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการของวิทยาลัยเทคนิคสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีปัญหาเนื่องจาก สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบางส่วนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ทั่วถึงนักเรียนในการพัฒนานักเรียน สถานศึกษาไม่มีแผนหรือโครงการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริม และพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงการส่งเสริมวินัยเชิงบวกไม่ต่อเนื่อง ไม่มีโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) กิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพ กิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ไม่ได้กิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ผ่านแอปพลิเคชันบนคลาวด์คอมพิวเตอร์ ไม่มีระบบการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศและการส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี สภาพที่การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ คือวิทยาลัยเทคนิคสารภียังไม่มีแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ที่จะส่งผลการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไม่ครอบคลุม อีกทั้งชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัด

กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน อย่างทั่วถึง ให้นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียนและผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พิจารณาความเหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 1 ข้อที่ 5) ได้แก่ 1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียนทุกสัปดาห์ 2. สถานศึกษาการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียนทุกสัปดาห์ 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ผ่านอุปกรณ์สื่อสาร พกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮม แต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 6 ข้อที่ 10) ได้แก่ 1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน แต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 11 ข้อที่ 15) ได้แก่ 1. สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและ

ประชาสัมพันธ์ 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 3.สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึก และสรุปผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต แต่ละครั้ง เป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดย ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 16 ข้อที่ 20) ได้แก่ 1. สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 4.สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5.สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนย้ายติดตามผู้ปกครองไปทำงานนอกเขตอำเภอสารภี นักเรียนไม่จบหลักสูตรตามที่กระทรวงกำหนดการออกกลางคัน และอีกสาเหตุหนึ่ง คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ นักเรียนยากจน ผู้ปกครองไม่มีรายได้เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) นักเรียนบางคนหารายได้ระหว่างเรียนช่วงตอนเย็น เพื่อหาเงินชำระค่าเล่าเรียนด้วยตนเอง และจากสาเหตุอื่น ๆ อาทิ เช่น ปัญหาการอยู่ร่วมกันเพื่อนนักเรียน ระยะทางการเดินทางมาเรียนที่วิทยาลัยไกลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง การสับเปลี่ยนโยกย้ายครอบครัวบ่อยทำให้เกิดการไม่มีการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง บ้านนักเรียนอยู่ไกลห่างไกล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ได้เท่าที่ควร ครูไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานักเรียน ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับ (จักรภพ เนวะมาตย์, 2560) พบว่า 1. ครูผู้สอนมีความต้องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ ในระดับมากทุกด้าน และแนวทางการบริหาร 1) ควรมีรูปแบบการบริหารโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน 2) ควรมีคณะกรรมการบริหารจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3) ควรกำหนดขอบข่ายงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ 4) ควรมีกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ และ สอดคล้องกับ (สินตรา ตรีนุสนธิ์, 2561) พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรมีการวางแผนการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และสอดคล้องกับ (วินัย จันทรานาค, 2558) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือของวิทยาลัยการอาชีพจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม โดยให้นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมจะเป็นได้ว่า วิทยาลัยเทคนิคสารภี ยังขาดแนวทางที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทันต่อเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับ (รัชติกร รามัญกิจ, 2566) พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โดยการให้ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ส่งเสริมความสามารถพิเศษให้นักเรียนได้ค้นพบศักยภาพ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้ Google Meet, Zoom หรือ Microsoft Teams ผ่านระบบเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นครูผู้ปฏิบัติระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ 3) กลุ่มบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.41, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันทุกด้าน ตามหลักการการหาค่าประมาณฉันทมติ พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile

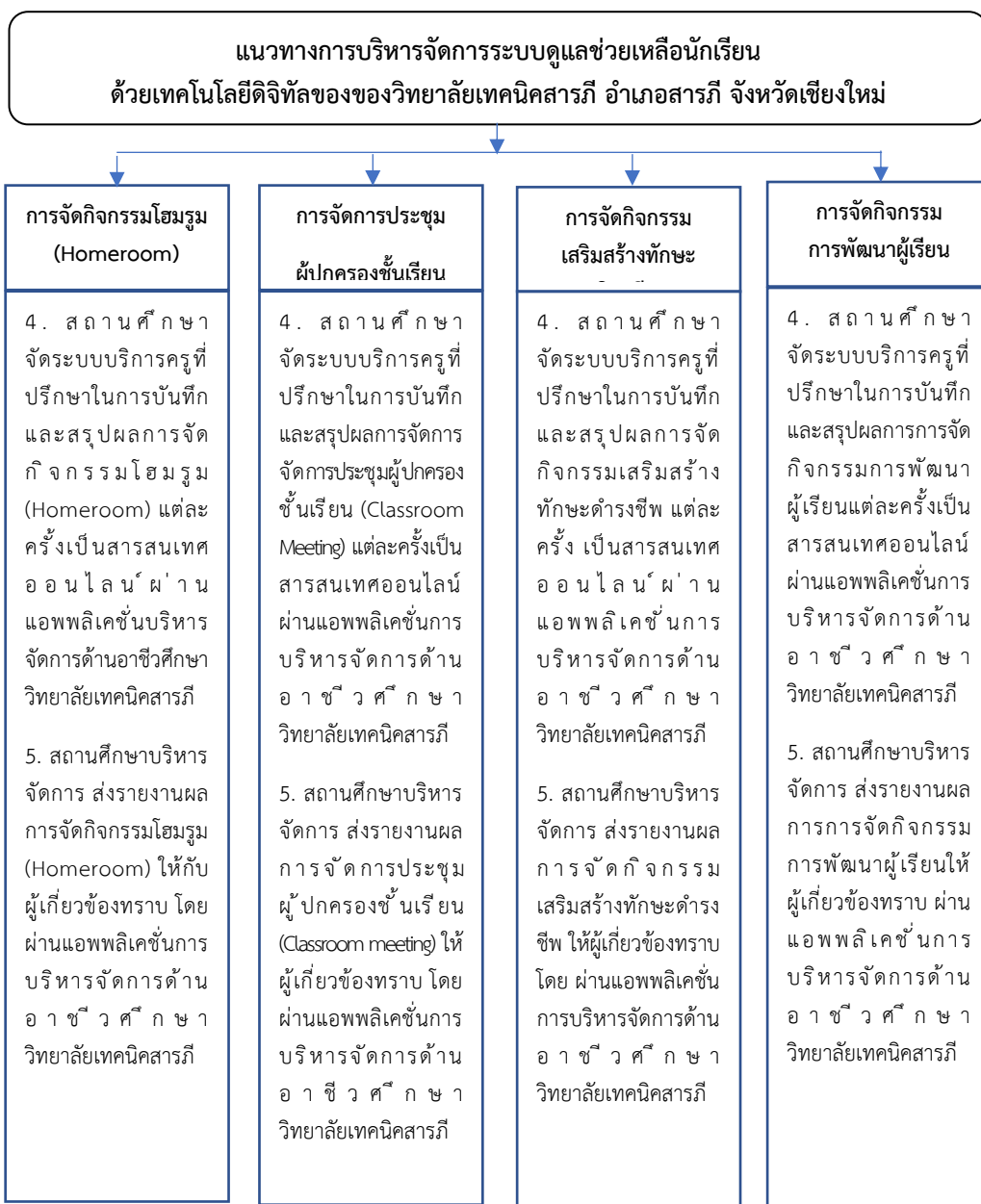
Range : IQR) มากกว่า 1.00 (≥ 1.00) แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองในการวิจัย “ไม่สอดคล้อง” ให้ทำรอบต่อไปเพื่อหาฉันทมติจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด หากค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range : IQR) มีค่าน้อยกว่า 1.00 (≤ 1.00) แปลว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองในการวิจัย “สอดคล้องกัน” (Consensus) และ ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่ามากกว่า 4.00 (≥ 4.00) และ แปลผล คือ แนวทางภาพรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกัน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.80 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในระดับสูง โดยเฉพาะการที่ค่ามัธยฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0 แสดงถึงการกระจุกตัวของข้อมูล กล่าวคือ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มองเห็นพ้องกันในระดับนี้อย่างชัดเจน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าต่ำ (0.33) ยังสะท้อนถึงความแปรปรวนของข้อมูลในระดับต่ำ บ่งชี้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทมติในระดับสูงมาก ต่อประเด็นที่ศึกษา

ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.47, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.40 และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่า ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง โดยค่ามัธยฐานที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อยแสดงถึงการเอนเอียงของข้อมูลไปทางด้านบวก และการที่ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0 บ่งชี้ว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับเดียวกันหรือมีการกระจุกตัวของข้อมูลในช่วงแคบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าไม่สูงมาก (0.47) แสดงถึงความแปรปรวนในระดับต่ำถึงปานกลาง ซึ่งหมายความว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทมติในระดับค่อนข้างสูง ต่อประเด็นที่ศึกษาและด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.44, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.20 และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) 0 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง โดยค่ามัธยฐานที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย สะท้อนถึงการกระจายตัวของความคิดเห็นที่ค่อนข้างสมดุล และไม่ได้เบี่ยงเบนไปทางด้านใดด้านหนึ่งมากนัก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่เท่ากับ 0 แสดงว่าค่าควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 มีค่าเท่ากัน ซึ่งหมายถึงความเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มทดลองมีค่ากระจุกตัวในช่วงเดียวกัน หรืออาจอยู่ในระดับเดียวกันทั้งหมด บ่งบอกถึง ฉันทมติที่มีความชัดเจน ขณะเดียวกัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในระดับต่ำ (0.44) บ่งชี้ว่าความแปรปรวนของข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ กลุ่ม

ทดลองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทามติในระดับค่อนข้างสูง ต่อประเด็นที่ศึกษาทั้งนี้ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลการจัดการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) มีการบริหารจัดการที่ดีโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์คลาวด์คอมพิวเตอร์ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ ครูที่ปรึกษามีการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ สถานศึกษารายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี ซึ่งสอดคล้องกับ (แพรวพลอย พัฒนะแสง, 2565) พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน แนวทางในการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรมีการจัดการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครือข่าย สังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง มีการใช้ Google Form ในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง และประเมินผล และสรุปกิจกรรม

องค์ความรู้

จากผลการศึกษาแนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์แผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : อภิวัฒน์ จักรคำ, 2568

**แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่**



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : อภิวัฒน์ จักรคำ, 2568

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี ต้องการให้ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนอย่างทั่วถึง ให้นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียนและผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พิจารณาความเหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์ สื่อสารพกพา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วิทยาลัยเทคนิคสารภี มีจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ทำให้การบริหารจัดการที่ดี โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ คลาวด์คอมพิวเตอร์ ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ ครูที่ปรึกษามีการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ สถานศึกษารายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี นำไปใช้ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องได้

2) การนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสถานศึกษา ควรคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน คือ ความพร้อมของผู้ปกครอง ควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องตามกำลังของแต่ละสถานศึกษา เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา ประสานงาน การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม

2) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง

4) สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

5) สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ในสถานศึกษา ควรมีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการใช้งานระบบดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่คณะครู นักเรียน นักศึกษา ครูและผู้บริหาร

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้าน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

References

- ชัยวัฒน์ ดาวเรือง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสู่การเป็นผู้แทนยาที่มีศักยภาพสูงในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(9)
- จักรพงษ์ ตรีการไทยและคณะ. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 21(1)
- จักรภพ เนวะมาตย์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยาลัยเทคนิคตาก.
- ธินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- แพรวพลอย พัฒนะแสง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัด สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- รัชติกร รามัญกิจ. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสตาร์บุษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี-ตราด. *หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วินัย จันทรานาค. (2558). แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยการอาชีพจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- วิไล รัตนทิพย์ และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ. (2562). กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(4), 716-719.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

**แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล
ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**
Guidelines for the Management of Student Care Systems with Digital Technology
of Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province

อภิวัฒน์ จักรคำ Apiwan Chakkham

พระมหาสกุณ มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

apichak@gmail.com

Received 10/05/2025

Revised 25/05/2025

Accepted 03/06/2025

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี 2)หาแนวทางทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงาน และกลุ่มทดลอง ด้วยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 21 คน 1) ผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคสารภี 2) ผู้บริหาร คณะครู 3) อาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่ทั่วถึง ขาดแผนหรือโครงการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน และส่งเสริมวินัยเชิงบวกไม่ต่อเนื่อง ขาดโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2) แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนกลุ่มมีปัญหา ควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมช่วยเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และพัฒนานักเรียนตามสาขาวิชา การสอนซ่อมเสริมที่เน้นการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อาศัยกิจกรรมสร้างสรรค์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ไปใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียน และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

กิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์ สื่อสารพกพา มีระบบการบันทึกและสรุปผลแต่ละครั้ง สารสนเทศและการส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชัน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, เทคโนโลยีดิจิทัล, วิทยาลัยเทคนิคสารภี.

Abstract

The objectives of this research 1.To study the current conditions of managing the student care and support system using digital technology at Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province; and 2. To identify guidelines for managing the student care and support system using digital technology at Saraphi Technical College, Saraphi District, Chiang Mai Province. This qualitative research involved 25 key informants, including administrators, responsible teachers, and an experimental group. Additionally, the Delphi technique was used with 21 experts: 1) administrators from Saraphi Technical College, 2) school administrators and teachers, and 3) university instructors, all selected through purposive sampling. The research instruments were unstructured interviews and questionnaires. Data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that:

1) The current state of student care and support management revealed that student promotion and development were insufficient. There was a lack of plans or projects for promoting and developing student behavior, insufficient continuity in positive discipline promotion, no homeroom activities, and limited parental involvement in organizing activities.

2) Guidelines for managing the student care and support system using digital technology include organizing homeroom activities for students at risk, holding parent meetings, arranging life skills development programs, and providing remedial teaching tailored to student needs. Activities should emphasize developing students to be good individuals with morality, ethics, and desirable values, using creative programs that build resilience. Cloud computing should be applied for student care management, enabling parents to participate in appropriate online activities through mobile devices. Additionally, the system should include recording and summarizing activity results, storing data, and reporting outcomes to relevant stakeholders via applications.

Keywords: Management, Student Care and Support System, Digital Technology, Saraphi Technical College.

บทนำ

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดให้มีระบบช่วยเหลือนักเรียน และย่อมมีปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 119) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางการศึกษา ระบบข้อมูล และสารสนเทศด้านการศึกษารายบุคคลยังไม่ครบถ้วน ทำให้รัฐไม่สามารถให้บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้ ด้านบริหารทรัพยากร ด้านแผนงานและความร่วมมือ ที่สำคัญคือการนำไปใช้ในด้านพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา ของสถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง ในยุควิถีชีวิตใหม่ (จักรพงษ์ ตระการไทย และนเรศ ชันธะรี, 2564 : 58) ดังนั้น การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือและการเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทุกด้าน การสื่อสารออนไลน์ระหว่างครูและนักเรียนอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิดและการเรียนรู้ อิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารออนไลน์ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้นอกเวลาเรียน และพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู (วิไล รัตนทิพย์, 2562 : 6) สิ่งที่จะนำไปใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด สามารถดูแลช่วยเหลือ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกคนทุกพื้นที่ ทุกระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้การเพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 : 9) การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียน และผู้ปกครองเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในสถานการณ์ วิกฤติสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความฉลาดรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยี (Digital Literacy) เพื่อการแสวงหาความรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยการสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ และการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี รวมทั้งสิทธิและความปลอดภัยในการใช้สื่อเทคโนโลยี

จากรายงานการประเมินผลการติดตามดูแลระบบช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อเป็นการป้องกัน แก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ดำเนินการคัดกรองผู้เรียนรายบุคคลเพื่อจำแนกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาของงานครูที่ปรึกษา ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ผลการพิจารณาความเสี่ยงหรือมีปัญหา พบว่า ด้านการเรียนมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 3.5 ด้านการวัดผลมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 2.5 ด้านสังคมมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 5 และสภาพทั่วไปมีความเสี่ยงหรือมีปัญหา ร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายตามสมัยนิยม กิจกรรมที่ปลูกฝังจิตใจให้เป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของสังคม จัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมทั้งมีการสรุปและรายงาน

ผล (จิตินันดา สิงห์แก้ว, 2562 : 3) ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้แก้ปัญหาผู้เรียนไม่ถูกจุด วิทยาลัยเทคนิคสารภี มีโปรแกรมระบบการบริหารจัดการสารสนเทศ นำมาใช้เกี่ยวกับระบบดูแลนักเรียน สอดคล้องกับ วิไล รัตนทิพย์ (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการระบบดูแลช่วยเหลือ และการเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ทำให้การแก้ปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนออกกลางคัน ลดปัญหาด้านยาเสพติด สามารถปรับตัวในด้านต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ และรู้ว่าสิ่งใดเหมาะสมกับตนเอง จนสามารถผ่านวิกฤตชีวิตในช่วงวัยนี้มาได้ นักเรียนจะมีความภูมิใจในตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาหรือ สถานการณ์ไปได้อย่างลุล่วงเกิดความมั่นใจในตนเอง และยอมรับตัวตนเอง ตนเองได้ในที่สุด การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รู้จักการให้อภัยทั้งตนเองและเพื่อน จะทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การละเว้นสิ่งเสพติดและอบายมุข ความรักสามัคคี ความกตัญญู ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพึ่งตนเอง ความอดและยังยืนการมีทักษะชีวิตที่ดี การส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคสารภี และสถานศึกษาอื่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อหาแนวทางทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารสมรรถนะครูด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1 คน หัวหน้างานปกครอง จำนวน 1 คน หัวหน้างานครูที่ปรึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษาประจำชั้น จำนวน 20 คนซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านพัฒนากิจการ นักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มทดลองงานวิจัยในขั้นตอนที่ 2 โดยวิธีการเทคนิคเดลฟาย จำนวน 21 คน ประกอบด้วย คุณสมบัติคือประสบการณ์การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน ผู้บริหาร คณะครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 18 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 1 รูป/คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากงานของชัยวัฒน์ ดาวเรือง (2564 : 300) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจง ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนตัว และส่วนที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับหลักการบริหาร ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่

2) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technic) แบบปลายเปิดในรอบที่ 1 และ ในรอบที่ 2-3 แบบ Rating Scale 5 ระดับ ประเด็นคำถามในการสอบถามใช้ประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้ ผลการจากการศึกษาสภาพการบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2565 เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษา มาทำการจัดหมวดหมู่และสร้างเป็นกรอบสอบถาม ตามขอบข่ายให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาแนวทางการการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่ นำกรอบเนื้อหาซึ่งเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่

(1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการสอบถาม

(2) นำข้อมูลจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำถามในการวิจัย

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

(4) การตรวจสอบคุณภาพของสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการพิจารณา จากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม โดยพิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 27)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วิเคราะห์ข้อมูล ของแบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีลักษณะข้อมูลประเภท มาตรการส่วนประมาณค่า โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เพื่อวัดแนวโน้มความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่ม, ค่ามัธยฐาน (Median) ใช้เพื่อลดผลกระทบจากค่าผิดปกติ, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อวัดว่าคะแนนกระจายจากค่าเฉลี่ยมากแค่ไหน และค่าประมาณอันดับสาม (Interquartile Range : IQR) ใช้ดูการกระจายของคะแนน (ระยะระหว่างควอไทล์ที่ 1 และ 3) จะให้ค่าน้ำหนักของแบบสอบถามตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้ 5 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการตัดสินฉันทมติ

1) การหาค่าประมาณอันดับสาม พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range :

IQR) มากกว่า 1.00 (≥ 1.00) แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย “ไม่สอดคล้อง” ให้ทำรอบต่อไปเพื่อหาฉันทมติจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด หากค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range : IQR) มีค่าน้อยกว่า 1.00 (≤ 1.00) แปลว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย “สอดคล้องกัน” (Consensus)

2) ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่ามากกว่า 4.00 (≥ 4.00)

วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลเป็น แบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการของวิทยาลัยเทคนิคสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีปัญหาเนื่องจาก สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบางส่วนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศไม่ทั่วถึงนักเรียนในการพัฒนานักเรียน สถานศึกษาไม่มีแผนหรือโครงการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริม และพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงการส่งเสริมวินัยเชิงบวกไม่ต่อเนื่อง ไม่มีโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) กิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพ กิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนที่เหมาะสมเต็มตามศักยภาพ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ผู้ปกครองขาดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ไม่ได้กิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ผ่านแอปพลิเคชันบนคลาวด์คอมพิวเตอร์ ไม่มีระบบการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศและการส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี สภาพที่การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ คือวิทยาลัยเทคนิคสารภียังไม่มีแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ที่จะส่งผลการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนไม่ครอบคลุม อีกทั้งชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัด

กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน อย่างทั่วถึง ให้นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียนและผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พิจารณาความเหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 1 ข้อที่ 5) ได้แก่ 1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียนทุกสัปดาห์ 2. สถานศึกษาการจัดกิจกรรมโฮมรูม โดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียนทุกสัปดาห์ 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ผ่านอุปกรณ์สื่อสาร พกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮม แต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 6 ข้อที่ 10) ได้แก่ 1. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน โดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน แต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

3. ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 11 ข้อที่ 15) ได้แก่ 1. สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและ

ประชาสัมพันธ์ 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 3.สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต ผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 4. สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึก และสรุปผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต แต่ละครั้ง เป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5. สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดย ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” จำนวน 5 ข้อ (ข้อที่ 16 ข้อที่ 20) ได้แก่ 1. สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม 3. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง 4.สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี 5.สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนย้ายติดตามผู้ปกครองไปทำงานนอกเขตอำเภอสารภี นักเรียนไม่จบหลักสูตรตามที่กระทรวงกำหนดการออกกลางคัน และอีกสาเหตุหนึ่ง คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ นักเรียนยากจน ผู้ปกครองไม่มีรายได้เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) นักเรียนบางคนหารายได้ระหว่างเรียนช่วงตอนเย็น เพื่อหาเงินชำระค่าเล่าเรียนด้วยตนเอง และจากสาเหตุอื่น ๆ อาทิ เช่น ปัญหาการอยู่ร่วมกันเพื่อนนักเรียน ระยะทางการเดินทางมาเรียนที่วิทยาลัยไกลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง การสับเปลี่ยนโยกย้ายครอบครัวบ่อยทำให้เกิดการไม่มีการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง บ้านนักเรียนอยู่ไกลห่างไกล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่ได้เท่าที่ควร ครูไม่สามารถดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานักเรียน ซึ่งจากผลการศึกษาสอดคล้องกับ (จักรภพ เนวะมาตย์, 2560) พบว่า 1. ครูผู้สอนมีความต้องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอยู่ ในระดับมากทุกด้าน และแนวทางการบริหาร 1) ควรมีรูปแบบการบริหารโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน 2) ควรมีคณะกรรมการบริหารจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3) ควรกำหนดขอบข่ายงานระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และ 4) ควรมีกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ และ สอดคล้องกับ (สินตรา ตรีนุสนธิ์, 2561) พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ควรมีการวางแผนการ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และสอดคล้องกับ (วินัย จันทรานาค, 2558) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือของวิทยาลัยการอาชีพจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน จัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม โดยให้นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมจะเป็นได้ว่า วิทยาลัยเทคนิคสารภี ยังขาดแนวทางที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เป็นประเด็นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและทันต่อเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับ (รัชติกร รามัญกิจ, 2566) พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ผู้เรียน โดยการให้ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ส่งเสริมความสามารถพิเศษให้นักเรียนได้ค้นพบศักยภาพ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้ Google Meet, Zoom หรือ Microsoft Teams ผ่านระบบเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นครูผู้ปฏิบัติระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ 3) กลุ่มบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้าน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางของผู้เชี่ยวชาญ โดยภาพรวม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.41, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันทุกด้าน ตามหลักการการหาค่าประมาณฉันทมติ พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับ ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile

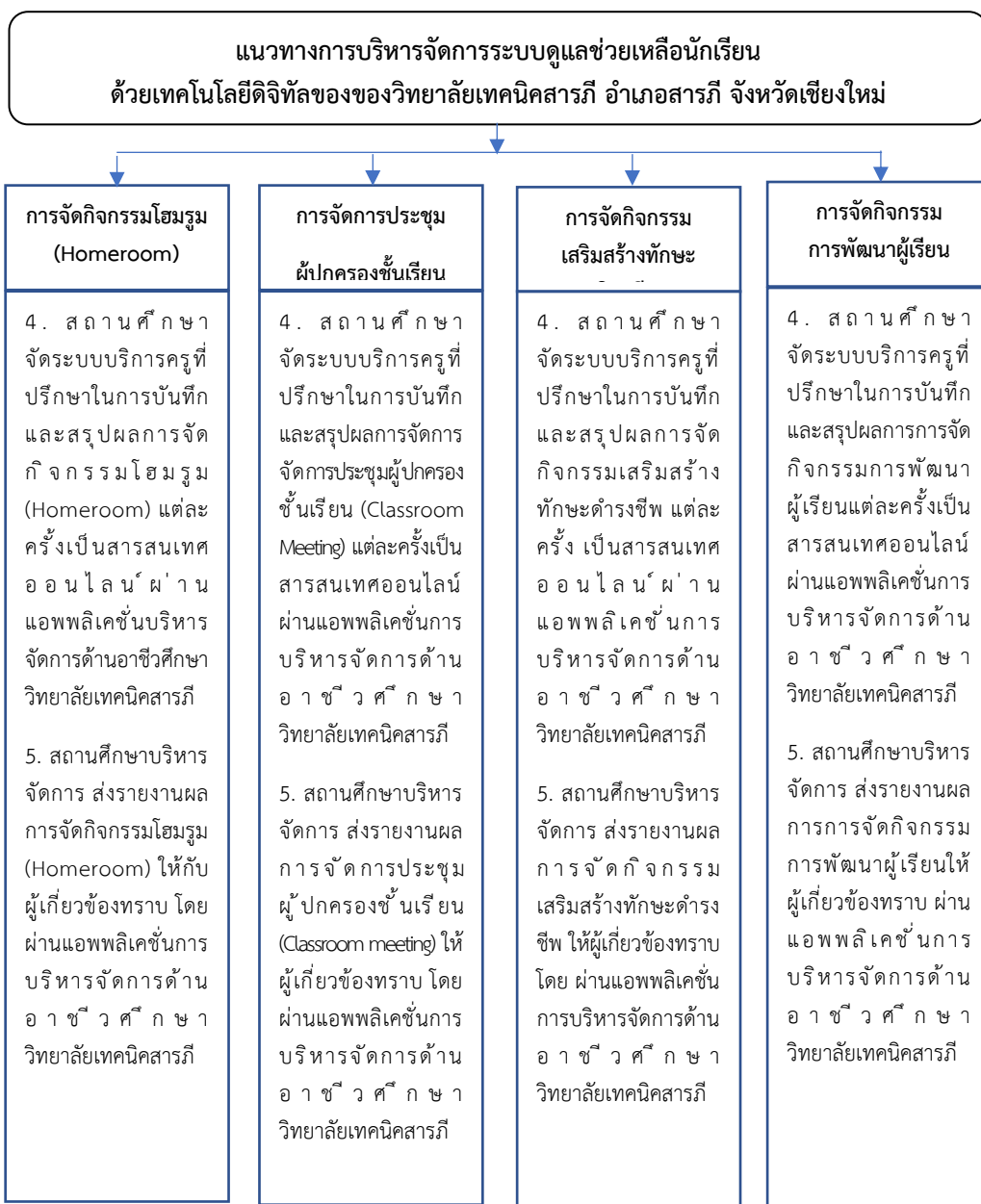
Range : IQR) มากกว่า 1.00 (≥ 1.00) แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองในการวิจัย “ไม่สอดคล้อง” ให้ทำรอบต่อไปเพื่อหาฉันทมติจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด หากค่าประมาณการฉันทมติ (Interquartile Range : IQR) มีค่าน้อยกว่า 1.00 (≤ 1.00) แปลว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองในการวิจัย “สอดคล้องกัน” (Consensus) และ ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่ามากกว่า 4.00 (≥ 4.00) และ แปลผล คือ แนวทางภาพรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.33, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.80 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของวิทยาลัยเทคนิคสารภี ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในระดับสูง โดยเฉพาะการที่ค่ามัธยฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0 แสดงถึงการกระจุกตัวของข้อมูล กล่าวคือ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มองเห็นพ้องกันในประเด็นนี้อย่างชัดเจน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าต่ำ (0.33) ยังสะท้อนถึงความแปรปรวนของข้อมูลในระดับต่ำ บ่งชี้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มทดลองมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก สรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทมติในระดับสูงมาก ต่อประเด็นที่ศึกษา

ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.47, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.40 และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) เท่ากับ 0 แสดงว่า ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง โดยค่ามัธยฐานที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อยแสดงถึงการเอนเอียงของข้อมูลไปทางด้านบวก และการที่ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0 บ่งชี้ว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับเดียวกันหรือมีการกระจุกตัวของข้อมูลในช่วงแคบส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าไม่สูงมาก (0.47) แสดงถึงความแปรปรวนในระดับต่ำถึงปานกลาง ซึ่งหมายความว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกัน ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทมติในระดับค่อนข้างสูง ต่อประเด็นที่ศึกษาและด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.44, ค่ามัธยฐาน (Median) เท่ากับ 4.20 และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) 0 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างสูง โดยค่ามัธยฐานที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย สะท้อนถึงการกระจายตัวของความคิดเห็นที่ค่อนข้างสมดุล และไม่ได้เบี่ยงเบนไปทางด้านใดด้านหนึ่งมากนัก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่เท่ากับ 0 แสดงว่าค่าควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 มีค่าเท่ากัน ซึ่งหมายถึงความเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มทดลองมีค่ากระจุกตัวในช่วงเดียวกัน หรืออาจอยู่ในระดับเดียวกันทั้งหมด บ่งบอกถึง ฉันทมติที่มีความชัดเจน ขณะเดียวกัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในระดับต่ำ (0.44) บ่งชี้ว่าความแปรปรวนของข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ กลุ่ม

ทดลองมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีฉันทามติในระดับค่อนข้างสูง ต่อประเด็นที่ศึกษาทั้งนี้ด้านการส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลการจัดการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) มีการบริหารจัดการที่ดีโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์คลาวด์คอมพิวเตอร์ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ ครูที่ปรึกษามีการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ สถานศึกษารายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี ซึ่งสอดคล้องกับ (แพรวพลอย พัฒนะแสง, 2565) พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียน แนวทางในการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรมีการจัดการจัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครือข่าย สังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Line เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง มีการใช้ Google Form ในการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง และประเมินผล และสรุปกิจกรรม

องค์ความรู้

จากผลการศึกษาแนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์แผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : อภิวัฒน์ จักรคำ, 2568

**แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่**



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : อภิวัฒน์ จักรคำ, 2568

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของวิทยาลัยเทคนิคสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี ต้องการให้ส่งผลให้ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนอย่างทั่วถึง ให้นำระบบการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการดูแลนักเรียนและผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พิจารณาความเหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านอุปกรณ์ สื่อสารพกพา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วิทยาลัยเทคนิคสารภี มีจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ทำให้การบริหารจัดการที่ดี โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ คลาวด์คอมพิวเตอร์ ด้วยอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับนักเรียน ทุกสัปดาห์ ครูที่ปรึกษามีการบันทึกและสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ สถานศึกษารายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบแอปพลิเคชันบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสารภี นำไปใช้ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องได้

2) การนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสถานศึกษา ควรคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน คือ ความพร้อมของผู้ปกครอง ควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องตามกำลังของแต่ละสถานศึกษา เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา ประสานงาน การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม

2) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสารพกพา ในรูปแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาพบกับผู้ปกครองได้โดยตรง

4) สถานศึกษาจัดระบบบริการครูที่ปรึกษาในการบันทึกและสรุปผลการการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนแต่ละครั้งเป็นสารสนเทศออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

5) สถานศึกษาบริหารจัดการ ส่งรายงานผลการการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ผ่านแอปพลิเคชันการบริหารจัดการด้านอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสารภี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ในสถานศึกษา ควรมีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการใช้งานระบบดิจิทัลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้แก่คณะครู นักเรียน นักศึกษา ครูและผู้บริหาร

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละด้าน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

References

- ชัยวัฒน์ ดาวเรือง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสู่การเป็นผู้แทนยาที่มีศักยภาพสูงในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(9)
- จักรพงษ์ ตรีการไทยและคณะ. (2564). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 21(1)
- จักรภพ เนวะมาตย์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยาลัยเทคนิคตาก.
- ธินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- แพรวพลอย พัฒนะแสง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัด สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- รัชติกร รามัญกิจ. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสตาร์บุษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี-ตราด. *หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วินัย จันทรานาค. (2558). แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของวิทยาลัยการอาชีพจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- วิไล รัตนทิพย์ และ ชัยยุทธ ศิริสุทธ. (2562). กลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(4), 716-719.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาล เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

Applying Buddhist dharma principles to develop the quality of public service in
Lamphun Municipality, Lamphun Province

Litish Karki

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphun Buddhist College

Litish.napattarin@gmail.com

Received 2025/05/03

Revised 2025/05/28

Accepted 2025/06/09

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน วิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามแก่ประชาชนในเทศบาลเมืองลำพูน จำนวน 387 คน มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.949 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าทีและค่าเอฟ การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานหรือการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

3) การพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรให้ความสำคัญกับทั้งด้านคุณธรรมและความสามารถในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนผ่านการให้และการเสียสละ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงคุณภาพบริการให้มีความเป็นรูปธรรม การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือด้วยการรักษามาตรฐานและตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาบริการให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของประชาชนในระยะยาว

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, หลักสังคหัตถุธรรม, การพัฒนา, ความคิดเห็นของประชาชน.

Abstract

The purpose of this research is to 1. study the level of service quality provided by Lamphun Municipality, Lamphun Province. 2. Compare the opinions of the community members in Lamphun Municipality regarding the service quality of Lamphun Municipality, Lamphun Province, categorized by personal factors. 3. Propose the application of Buddhist principles to improve the service quality of Lamphun Municipality, Lamphun Province. The research employs a mixed-methods approach, with quantitative research conducted through the distribution of questionnaires to 387 residents of Lamphun Municipality, achieving a reliability value of 0.949, and data analysis using t-tests and F-tests. Qualitative research was conducted through in-depth interviews with 9 key informants and content analysis.

The research results revealed that:

1) The overall level of development of the service quality of Lamphun Municipality, Lamphun Province, is at a high level.

2) The results of comparing the opinions of the public in the Lamphun Municipality community regarding the quality of services provided by the Lamphun Municipality, Lamphun Province.

3) The development of service quality should emphasize both ethics and the ability to provide services effectively. This includes fostering good relationships with the public through giving and sacrifice, alongside improving the tangible quality of services. Building credibility by maintaining standards and meeting the needs of the public is essential, as well as incorporating technology to modernize services and align them with the long-term needs of the public.

Keywords: Quality of service, principles of social welfare, development, public opinion.

บทนำ

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งประเทศ ไทย พุทธศักราช 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยน สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐธรรมนูญมีเป้าหมายสำคัญที่ จะวางรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง ด้วยการ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมมากขึ้น สร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ โดยจัดตั้งองค์กรอิสระต่างๆ วาง โครงสร้างทางการเมืองของไทยให้เข้มแข็ง โดยให้การจัดตั้งรัฐบาลมีเสถียรภาพ พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งไปจนถึง การวางรากฐานธรรมาภิบาลการบริหารจัดการประเทศ ด้วยการปรับโครงสร้างระบบราชการให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการ

กระจายอำนาจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่น (พระมหาสันติ อธิภทฺโท, 2562: 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กำหนดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยตรงได้ตามมาตรา 43 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือหน่วยงานรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอนั้นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การพิจารณาด้วย โดยรัฐมีหน้าที่ที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการเปิดรับฟังความคิดเห็น จากประชาชน (สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า)

การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมายังประสบกับปัญหาต่างๆ มากมายที่ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักการของการจัดบริการสาธารณะ โดยทั้งนี้ สามารถแบ่งปัญหาของการจัดบริการสาธารณะออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ปัญหาการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมหภาค จากปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในเชิงอำนาจการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริงในการตัดสินใจดำเนินนโยบายสาธารณะภายในท้องถิ่นด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาในเชิงโครงสร้างของระบบการบริหารราชการในการจัดบริการสาธารณะที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจ ขาดความชัดเจน มีความซับซ้อน สายการบังคับบัญชาที่มาก และมีโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น (รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์, 2557: 12-15)

การให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองลำพูน ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนได้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักการ สงเคราะห์ หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี (พระพรหมคุณาภรณ์, 2550: 11) ประกอบด้วย 1) ทาน คือการให้ ได้แก่ การเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วย สิ่งของตลอดจนให้ความรู้แนะนำสั่งสอนการให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลสลดความเห็นแก่ตัวด้วยการให้ ทาน 2) ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสมานสามัคคี ปิยวาจาทำได้ ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจ 3) อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญ ประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่ง สอนให้คนพัฒนาดน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม (วรารักษ์ บุตรนำชัย, 2559: 23-37)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาระดับ คุณภาพการให้บริการ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ และศึกษาแนวทางการพัฒนา

คุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัด ลำพูน เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ประชาชน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี Mixed Methods Research โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ Quantitative Research เป็นหลัก ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม Questionnaires กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้และการวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 11,557 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 387 คน
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Key Informants ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 2 รูปหรือคน กลุ่มผู้บริหารเทศบาลเมือง 2 คน กลุ่มตัวแทนชุมชน 1 คน กลุ่มผู้ใช้บริการ 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

- 1) เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม Questionnaire ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ Check List จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานหรือการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปร

ตามคุณภาพการให้บริการประชาชนตาม หลักการให้บริการ ได้แก่ 1) มีความยิ้มแย้มแจ่มใส 2) มีการตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้รับบริการ 3) ให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ 4) ให้บริการด้วยความเต็มใจ 5) รักษาภาพลักษณ์ให้ องค์กรอยู่ตลอดเวลา 6) เป็นผู้มีความอ่อนโยน 7) มีความกระตือรือร้น ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของ เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานัตตา ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ การให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด Open ended Question ให้เลือกตอบแบบเสรี

2) เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก In-depth Interview 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบ สัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการ กำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึง รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบ สัมภาษณ์เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาล เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 7 ด้าน คือ 1. มีความยิ้มแย้มแจ่มใส 2.มีการตอบสนองต่อความต้องการ ของ ผู้รับบริการ 3.ให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ 4.ให้บริการด้วยความเต็มใจ 5.รักษาภาพลักษณ์ให้ องค์กรอยู่ตลอดเวลา 6.เป็นผู้มีความอ่อนโยน 7.มีความกระตือรือร้น ตามหลักสังคหวัตถุธรรม คือ 1. ทาน 2.ปิยวาจา 3.อตถจริยา 4.สมานัตตา ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Key Informants เพื่อนำมาวิเคราะห์

3) ผลการตรวจสอบเครื่อง ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ Item-Objective Congruence Index : IOC โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 หมายความว่าแบบสอบถาม มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ Reliability นำแบบสอบถามที่ได้ ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ Try Out แก่กลุ่มประชาชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Coefficient ตามวิธีการของครอนบาค Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.949

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ นำเสนอสถิติพรรณนา Descriptive Statistics ค่าความถี่ Frequency ค่าร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ย Mean ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน Standard Deviation การเปรียบเทียบความคิดเห็นของคุณภาพการให้บริการของเทศบาล เมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การ ทำงานหรือการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์ โดยการทดสอบค่าที่ t-test และค่าเอฟ F-test ด้วยการ

วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One-Way ANOVA เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด Least Significant Difference : LSD.

2) สัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการถอดเสียงและบันทึกข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อความมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ต่อมาผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis เพื่อวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ โดยพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสุดท้ายสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อการนำเสนอผลการศึกษ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทาน การให้ความช่วยเหลือ	3.59	0.79	มาก
2. ด้านปียวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน	3.50	0.82	ปานกลาง
3. ด้านอรรถกรียา ช่วยเหลือผู้อื่น	3.53	0.81	มาก
4. ด้านสมานัตตดา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ	3.52	0.83	มาก
ภาพรวม	3.52	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทาน การให้ความช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ด้านปียวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านอรรถกรียา ช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านสมานัตตดา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความยิ้มแย้มแจ่มใส	3.55	0.80	มาก
2. ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ	3.52	0.82	มาก
3. ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ	3.47	0.80	ปานกลาง
4. ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ	3.55	0.81	มาก
5. ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กรอยู่ตลอดเวลา	3.52	0.86	มาก
6. ด้านเป็นผู้มีความอ่อนโยน	3.54	1.12	มาก
7. ด้านความกระตือรือร้น	3.56	0.86	มาก
ภาพรวม	3.52	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ในระดับมาก ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กรอยู่ตลอดเวลาอยู่ตลอดเวลา อยู่ในระดับมาก ด้านความกระตือรือร้น อยู่ในระดับมาก ด้านเป็นผู้มีความอ่อนโยน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานหรือการปฏิบัติงานพบว่า แตกต่างกัน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านทาน การให้บริการด้วยความเอื้ออาทรและความเห็นอกเห็นใจ พร้อมทั้งให้ข้อมูลและบริการอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีอคติ มีทานในการช่วยเหลือและการเสียสละเพื่อประโยชน์ของประชาชน ด้านปิยวาจา การพูดด้วยคำสุภาพและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างความไว้วางใจ ลดข้อขัดแย้ง และทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านอัตถจริยา การทำงานที่มีประโยชน์ต่อองค์กรและประชาชน โดยการพัฒนาทักษะและความสามารถอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเคารพจริยธรรมในการบริการเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการบริการ ด้านสมานัตตา การปฏิบัติตนอย่างเสมอภาคและมีความรับผิดชอบในการทำงาน การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความยุติธรรม ความเคารพ และความร่วมมือใน

องค์กร และ ด้านความยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าหน้าที่ที่มีท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใสสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและ ความยิ้มแย้มช่วยบรรเทาความเครียดหรือความวิตกกังวลของประชาชนได้ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การที่เจ้าหน้าที่เทศบาลมีความพร้อมและเต็มใจในการให้บริการทำให้สามารถตอบสนองต่อคำร้องขอหรือปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ด้านการให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ การใช้กิริยาจาสุภาพและให้เกียรติประชาชน ช่วยเสริมสร้างความเคารพและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ การพูดจาด้วยความสุภาพแสดงถึงการยอมรับและให้ความสำคัญแก่ผู้รับบริการ ด้านการให้บริการด้วยความเต็มใจ เจ้าหน้าที่ที่แสดงถึงความเต็มใจในการให้บริการช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ด้านการรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร เจ้าหน้าที่เทศบาลที่มีความพยายามในการพัฒนาองค์กรและการบริการให้มีความเจริญก้าวหน้าจะช่วยให้ภาพลักษณ์ของเทศบาลดูมีความน่าเชื่อถือและทันสมัย ด้านความอ่อนโยน เจ้าหน้าที่ที่มีความเมตตาและเอื้ออาทรต่อประชาชนทำให้การบริการไม่เพียงแต่เป็นการให้ข้อมูลหรือแก้ไขปัญหาด้านธุรการ แต่ยังเป็นการสร้างความรู้สึกดีๆ ให้กับผู้รับบริการ ด้านความกระตือรือร้น เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นและการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายช่วยลดความซับซ้อนในการดำเนินการของประชาชน การที่เจ้าหน้าที่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือและให้บริการทำให้ประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนโดยภาพพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ในระดับมาก ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กรอยู่ตลอดเวลาอยู่ตลอดเวลา อยู่ในระดับมาก ด้านความกระตือรือร้น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านเป็นผู้มีความอ่อนโยน อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ อยู่ในระดับปานกลาง เพราะ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูนอยู่ในระดับที่ดีและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน โดยเฉพาะด้านความยิ้มแย้มแจ่มใสและความเต็มใจให้บริการที่อยู่ในระดับสูงสุด อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การรักษาภาพลักษณ์องค์กร และการให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง การปรับปรุงและพัฒนาในประเด็นเหล่านี้ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการอบรมด้านจิตวิทยาการบริการ จะช่วยยกระดับ

คุณภาพการให้บริการให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภาณรินทร์ ไชยเอิก, 2561) พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ ตามลำดับ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อาคม สุขมา, 2557) พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพในการ ให้บริการตามหลักสังคหัตถุธรรม พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน,อรรถจริยาและสมานัตตตา อยู่ในระดับมาก และด้านปิยวาจาอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองลำพูนเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามอายุ แตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานการวิจัย จำแนกตามประสบการณ์ทำงานหรือการปฏิบัติงานพบว่า แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระบุว่า ประชาชนโดยรวมมีมุมมองต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองลำพูนไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มอายุและอาชีพ ซึ่งสะท้อนถึงการให้บริการที่เท่าเทียมและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการรับรู้และ ความคาดหวังที่แตกต่างต่อคุณภาพการให้บริการ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการออกแบบบริการที่ตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มอย่างเหมาะสม รวมถึงเสริมสร้างการสื่อสารและความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการให้บริการให้กับประชาชนในทุกระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวิทยา อิทธิญาโณ (กางเกตุ), 2561) พบว่า ในหลายปัจจัย เช่น เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน การดูแลสุขภาพตนเอง และการออกกำลังกาย มีความแตกต่างในการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นารี คำมุงคุณ, 2563) พบว่า เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล อันประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การมาขอรับบริการ พบว่า ระดับคุณภาพการบริการ ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้มีความสอดคล้องกันในบางประเด็น โดยเฉพาะการจำแนกตาม อายุและอาชีพ ซึ่งไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านทาน คือ การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ การให้บริการประชาชนที่มีคุณภาพต้องอาศัยหลักธรรมและคุณธรรมหลายประการ ซึ่งรวมถึงเมตตาและกรุณาในการให้บริการด้วยความเอื้ออาทรและความเห็นอกเห็นใจ การมีทานหรือการให้โดยไม่ถือคติ พร้อมให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียม ฉันทะ หรือความรักในงานช่วยให้บุคลากรทำงานด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อาคม สุขมา, 2557)

พบว่า การให้บริการโดยเน้นที่การเอาใจใส่ การให้บริการที่รวดเร็วและทันเวลา รวมถึงการให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้การบริการที่รวดเร็วและเข้าใจง่าย ช่วยเสริมสร้างความชัดเจนในการให้บริการและบรรยากาศที่เป็นมิตรแก่ประชาชน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับหลักธรรมที่กล่าวถึงในด้าน ทาน ทั้งในแง่ของการเอื้ออาทรและความตั้งใจในการให้บริการ มีความตั้งใจในการให้บริการ คอยให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างทั่วถึง และการสร้างความไว้วางใจให้แก่ประชาชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ การให้บริการที่มีคุณภาพ การเอาใจใส่ ความตั้งใจในการให้บริการ และการใช้หลักธรรมต่างๆ ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บริการอย่างมีอาชีวะและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการให้บริการที่โปร่งใสและยั่งยืน

ด้านปิยวาจา คือ การพูดด้วยวาจาสุภาพ การใช้ปิยวาจาในการให้บริการเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งครอบคลุมหลายด้าน การมีใจรักในการให้บริการและสติในการปฏิบัติงานช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถให้บริการอย่างเต็มใจ การทำงานเป็นทีม และการจัดการระบบภายในองค์กรยังช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การให้บริการด้วยจิตใจเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ การปรับปรุงช่องทางการให้บริการผ่านระบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการนำแนวทางการบริหารของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้การทำงานมีความคล่องตัวมากขึ้น สุดท้าย การรักในหน้าที่และการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตรา แสงผาบ, 2557) พบว่า เน้นความสำคัญของการใช้ วาจาที่สุภาพและไพเราะ ในการให้บริการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน การพูดจาด้วย ความสุภาพจะช่วยลดความขัดแย้งและทำให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับบริการที่ดีและมีความเอาใจใส่ การให้บริการที่มีความรวดเร็ว การให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว

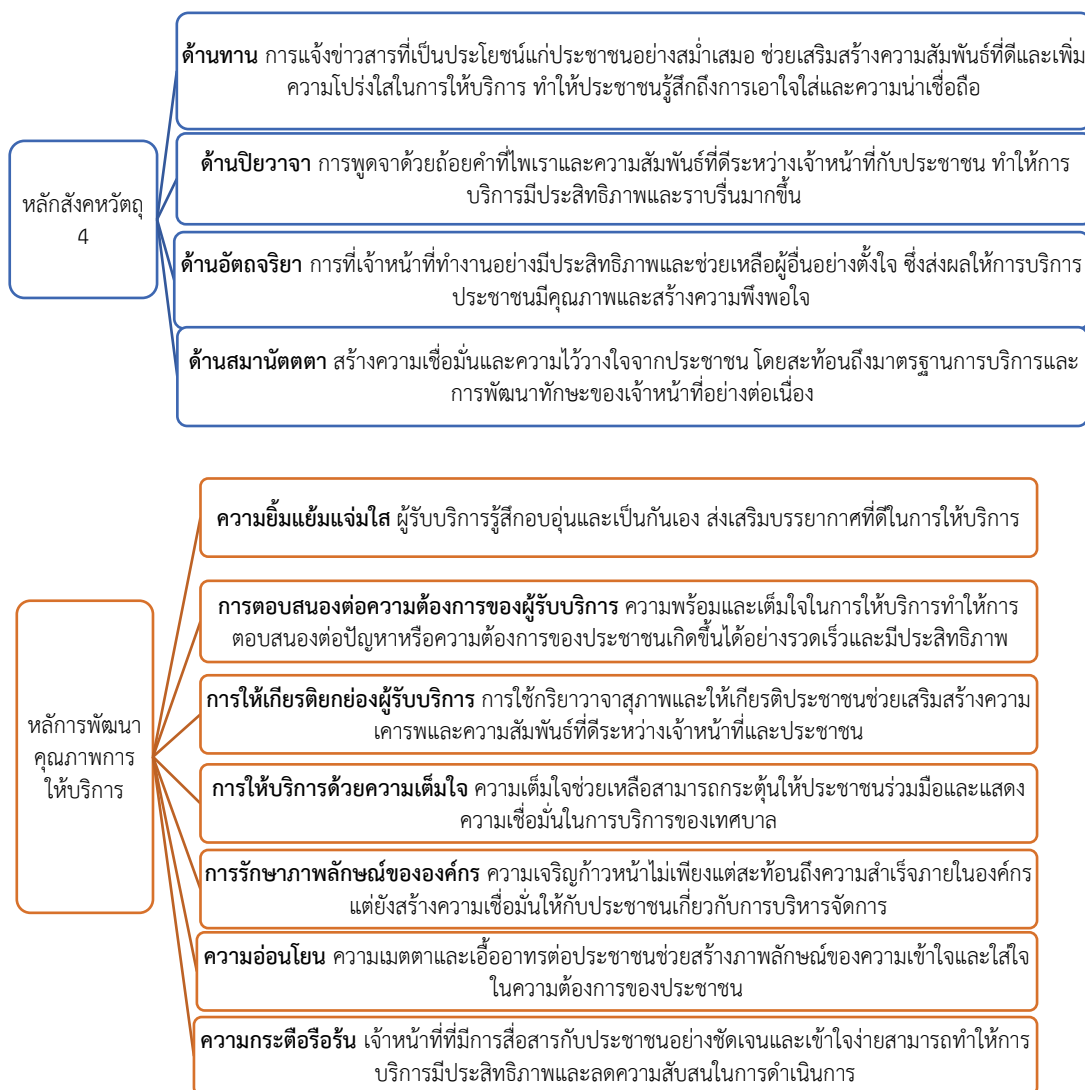
ด้านอหิงสา คือ การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์และช่วยแก้ปัญหา การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นจิตอาสาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กร โดยการเอาใจใส่ในงานและการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน จะช่วยให้บุคลากรทำงานด้วยความรอบคอบและมีสมาธิในการตัดสินใจ ทั้งนี้ การเคารพจริยธรรมในการบริการและการพัฒนาความร่วมมือในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนและปรับปรุงคุณภาพ การบริการ การปรับปรุงตนเองและพัฒนาทักษะใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การนำหลักธรรมและการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลจึงมีผลต่อการให้บริการที่มีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สัณญา นวลด้วง, 2558) พบว่า การปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสา ซึ่งเป็นการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การเน้นการ พัฒนาจิตสำนึก และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีการเคารพจริยธรรมและการพัฒนาความร่วมมือในองค์กร เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนและ

ปรับปรุงคุณภาพการบริการ ทั้งยังมีการพัฒนาทักษะใหม่ๆ และการปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการเสริมสร้างการปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาค และการมีความสุขและไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดความประทับใจและความพึงพอใจจากประชาชน การส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานด้วยความ ยุติธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ด้านสมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากร ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการและการทำงานในองค์กร โดยเริ่มจากการฝึกอบรมให้บุคลากรเข้าใจในหลักธรรมและศีลธรรมที่สำคัญ การอบรมจะช่วยให้บุคลากรมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในหลักธรรมเหล่านี้และสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการทำงานที่รักและใส่ใจในสิ่งที่ทำ การจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการนำหลักธรรมมาใช้งานจะช่วยเสริมสร้างทักษะและจิตใจของบุคลากร การใช้หลักธรรมในการทำงานจะช่วยให้บุคลากรมีความรับผิดชอบและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองและการฝึกฝนความอดทน ความยืดหยุ่น และการรู้จักการปล่อยวางจากสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ยังเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลวรรณ แสนคำลือ, 2557) พบว่า การให้บริการต้องมีความ สะดวกรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการให้บริการที่สอดคล้องกับแนวทางที่กล่าวถึงในประเด็น สมานัตตตา ที่เน้นการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคและการใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับบุคลากร การที่บุคลากรมีความสงบและควบคุมสติอารมณ์ จะช่วยให้การบริการมีคุณภาพและเป็นไปตามหลักความ ยุติธรรมและความเสมอภาคที่สำคัญในการให้บริการประชาชน เน้นการพูดจาที่สุภาพและไพเราะโดยการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจที่รอบคอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความร่วมมือ จะส่งผลให้การบริการประชาชนมีคุณภาพและเป็นที่พึงพอใจจากผู้รับบริการ

องค์ความรู้

จากการศึกษา“การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลเมือง จังหวัดลำพูน” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้



แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบขององค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

ที่มา: Litish Karki, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

ด้านทาน ในการให้บริการของเทศบาล มีการแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ โดยการให้ข้อมูลและข่าวสารที่มีประโยชน์ ทำให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับบริการต่างๆ

ด้านปิยวาจา การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและแสดงความจริงใจในการสื่อสารสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านอตัถจริยา การบริการประชาชนมีคุณภาพและมีผลสำเร็จที่ดีขึ้น ทั้งนี้การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยังสามารถเสริมสร้างความพึงพอใจในบริการและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรได้

ด้านสมานัตตตา การที่เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างมีมาตรฐาน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติและ
บริการอย่างเท่าเทียม การบริการที่เสมอต้นเสมอปลายยังสะท้อนถึงการฝึกอบรม

ความยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าหน้าที่ที่มีท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใสสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร
และทำให้ผู้รับบริการรู้สึกสะดวกสบายและมั่นใจในการได้รับบริการ

การตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การที่เจ้าหน้าที่เทศบาลมีความพร้อมและ
เต็มใจในการให้บริการทำให้สามารถตอบสนองต่อคำร้องขอหรือปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว
และมีประสิทธิภาพ

การให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ การพูดจาด้วยความสุภาพแสดงถึงการยอมรับและให้
ความสำคัญแก่ผู้รับบริการ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการเคารพและปฏิบัติอย่างเหมาะสม
เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การให้บริการมีคุณภาพสูง

การให้บริการด้วยความเต็มใจ การให้บริการที่เต็มใจยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบการ
บริการของเทศบาลและกระตุ้นให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการทำงานกับเจ้าหน้าที่

การรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร การพัฒนาภาพลักษณ์องค์กรยังสร้างความเชื่อมั่นให้กับ
ประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการและความสามารถของเทศบาลในการให้บริการได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ การรักษาภาพลักษณ์ที่ดียังช่วยให้ประชาชนมองเห็นถึงความมั่นคงของการบริหาร

ความอ่อนโยน การมีความอ่อนโยนช่วยให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าเจ้าหน้าที่เทศบาลมีความเข้าใจ
และใส่ใจในสถานการณ์และความต้องการของพวกเขา ซึ่งช่วยให้การให้บริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความกระตือรือร้น การที่เจ้าหน้าที่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือและ
ให้บริการทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการติดต่อราชการนั้นไม่ใช่เรื่องยากหรือน่าเบื่อ การสื่อสารที่ชัดเจนยัง
ช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของ
เทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ทำให้เห็นว่า การใช้ถ้อยคำสุภาพและแสดงความจริงใจช่วยสร้าง
ความไว้วางใจและลดความเครียดของประชาชน การทำงานด้วยความตั้งใจและมีประสิทธิภาพช่วย
ให้บริการมีคุณภาพและสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การบริการที่เท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติช่วยเสริมความ
เชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชน การมีท่าทางเป็นมิตรช่วยให้ประชาชนรู้สึกสะดวกสบายและ
มั่นใจในการใช้บริการ การตอบสนองอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มความพึงพอใจของ
ประชาชน การพูดจาสุภาพและให้เกียรติช่วยเสริมสร้างความเคารพและความสัมพันธ์ที่ดี การแสดง
ความเต็มใจในการช่วยเหลือทำให้ประชาชนมั่นใจในบริการ การพัฒนาองค์กรและการบริการช่วย
เสริมความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นคง การแสดงความเมตตาและเอื้ออาทรช่วยให้การบริการมี
ประสิทธิภาพและสร้างความรู้สึกดี ๆ ให้กับประชาชน การสื่อสารที่ชัดเจนและการแสดงความ
กระตือรือร้นช่วยให้การบริการรวดเร็วและลดความซับซ้อนในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เทศบาลควรกำหนดนโยบายการให้บริการที่มุ่งเน้นการให้เกียรติและยกย่องผู้รับบริการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน
- 2) เทศบาลควรพัฒนาและส่งเสริมช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาบริการให้ดียิ่งขึ้น
- 3) เทศบาลควรเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ ให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม และรวดเร็ว เพื่อลดความล่าช้าและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) จัดกิจกรรมหรือเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อสะท้อนข้อเสนอแนะและนำไปปรับปรุงการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชน
- 2) ปรับปรุงระบบการให้บริการของเทศบาล ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ
- 3) ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เทศบาลให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ อ่อนน้อมถ่อมตน และความจริงใจ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจจากประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาลักษณะของนโยบายการให้เกียรติและยกย่องผู้รับบริการ ของเทศบาลที่มีต่อความพึงพอใจของประชาชน
- 2) ศึกษารวบรวมความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับช่องทางและโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของเทศบาล
- 3) ศึกษความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เทศบาลกับคุณภาพการให้บริการประชาชน เพื่อพิจารณาว่าการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างไร

References

- กมลวรรณ แสนคำลือ. (2557). การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิตรา แสงผาบ. (2557). การให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นารี คำมุงคุณ. (2563). คุณภาพการบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดนครพนม. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *ธรรมญูชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหาสันติ อธิภทฺโท. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐเพื่อความโปร่งใสในสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. ปีที่ 15 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม).
- พระวิทยา อธิธัญญา (กวงเกตุ). (2561). คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอเบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภานรินทร์ ไชยเอิก. (2561). ความพึงพอใจต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รสนธิ์ รัตนเสริมพงศ์. (2557). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรารณ บุตระนชัย. (2559). หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 1 (2), 23 - 37.
- สัญญา นวลด้ว. (2558). การให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า. *ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*.
- อาคม สุขมา. (2557). คุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสถานีตำรวจภูธรลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL
ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่**
A Guideline for Academic Administration in Learning Process Anagement
Through The ONIE MODEL at Doi Lor District Learning Encouragement Center,
Chiang Mai Province

นภาพร ไชยบุตร Napaporn Chaiboot

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

พระมหาสกุณ มหาวิโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahaviro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

napaporn.cb1@gmail.com



Received 2025/04/25

Revised 2025/05/22

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ และ2)หาแนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการ และพนักงานราชการ รวม 6 คน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า :

1) สภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการใช้ ONIE MODEL ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการจะมีการแสวงหาข้อมูลและการเรียนรู้ใหม่ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และการประเมินผล การเรียนรู้โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งยังมีจุดอ่อนในด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด

2) แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้โมเดลนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้นอกระบบ โดยควรบูรณาการความต้องการชุมชนและการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลจริง แนะนำให้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน งานวิจัยนี้เน้นการบูรณาการความต้องการของชุมชนเข้ากับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์จริง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในกระบวนการเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, การจัดกระบวนการเรียนรู้, ONIE MODEL, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้, การศึกษานอกระบบ.

Abstract

The objectives of this research were: 1. To study the current conditions of Academic Administration in learning process management using the ONIE Model at the Doi Lor District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province; and 2.To identify guidelines for academic administration in learning process management using the ONIE Model at the same center. This was qualitative research. The target group consisted of six participants, including the director and government employees. The research instruments were an interview form and a group discussion record. Data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that:

1) The current state of academic administration at the Doi Lor District Learning Promotion Center revealed the use of the ONIE Model for managing the learning process, which involves jointly identifying problems and needs, seeking information and new learning, applying knowledge in practice, and evaluating learning outcomes. The process was improved to match learners' needs and current situations. However, weaknesses were identified in terms of limited budget and personnel.

2) The guidelines for academic administration in learning process management using the ONIE Model suggested that this model is suitable for non-formal education. It should integrate community needs and establish an evaluation system that reflects actual outcomes. It is recommended to use group discussions to identify community problems and needs, as well as information technology and participatory learning, to achieve sustainable results. This research emphasizes integrating community needs into an appropriate learning process and creating an evaluation system that reflects real performance to ensure sustainability.

Keywords: Academic Administration, Learning Process Management, ONIE Model, Learning Promotion Center, Non-Formal Education.

บทนำ

การจัดการศึกษา หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้นจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ทำ ได้ใช้ประสบการณ์ของตน ซึ่งแตกต่างกันจากสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก มีการฝึกปฏิบัติจริง สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ และเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สป 418/2551 สั่ ณ วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่ส่วนใหญ่ มีความรู้ ประสบการณ์จากการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต จึงเป็นการเสริม เติมเต็ม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ปรับตนเองได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ดังนั้นการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าว จึงเน้นไปตามวิถีชีวิต นำสิ่งใกล้ตัวมาใช้เป็นฐานในการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับความรู้สมัยใหม่ ให้นำมาคิดวิเคราะห์ ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ชุมชน สังคม ตามปรัชญาของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นสาระสำคัญของหลักสูตรนี้ ได้กำหนดไว้เป็นหลักการข้อ 1 ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า “เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการ เรียนรู้โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และ สังคม” การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบแบบบูรณาการ จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ บรรลุ ตามหลักการของหลักสูตร เป็นการนำสภาพปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน ชุมชน สังคม เพื่อการเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551 : 15)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการ ดังนั้น การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการนิเทศติดตามและรายงานผล เพื่อให้คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล หัวหน้าการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 358)

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL คือ การนำองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการความรู้มาวิเคราะห์ และดำเนินการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และนำมาจัดกลุ่มและตั้งชื่อเรื่อง จากนั้นครูและผู้เรียนจึงร่วมกันวิเคราะห์ต่อไปว่าในการที่จะต้องการความรู้ในเรื่องนั้น ๆ จะต้องต้องมีข้อมูลหรือความรู้อื่นใดอีกบ้างที่จะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม แล้วช่วยกันรวบรวมรายละเอียดเนื้อหาต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน สามารถนำมาเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดประเด็นปัญหา สิ่งที่เป็นในการเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมในการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ 1. การกำหนดสภาพปัญหาที่ต้องการในการเรียนรู้ (Orientation) 2. การแสวงหาความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ (New Way of Learning) 3. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Implementation) 4. การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ถูกนำมาเป็นประเด็นในการกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ ที่มีลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกัน ให้เชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นสิ่งเดียวกัน โดยการตั้งเป็นหัวเรื่องขึ้นใหม่ และมีหัวข้อย่อยตามเนื้อหาสาระที่สามารถจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวกันได้ และยังให้โอกาสกับผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองให้มากที่สุด มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้หลากหลายวิธี และด้วยองค์ประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระนั้นจึงขอเรียกกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ “ONIE MODEL” ด้วยหลักการและเหตุผลดังที่ได้กล่าวมานี้ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ในการบูรณาการเนื้อหาวิชาการ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา แสวงหาองค์ความรู้ และตอบสนองความต้องการของบุคคล ยึดปรัชญา “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา ตลอดจนใช้แนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้นี้การศึกษานอกระบบแบบบูรณาการ จึงถือเป็นระบบหลักของการพัฒนาคนสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการปูพื้นฐานของการพัฒนาทั้งปวง เพราะการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ นั้นสำคัญที่สุดต้องพัฒนา “คน” ก่อนนั่นเอง

จากการศึกษาเอกสารสรุปผลการนิเทศของสถานศึกษาประจำปี 2565 พบว่านักศึกษา กศน. ส่วนใหญ่มีความหลากหลายของช่วงอายุ อยู่ในกลุ่มวัยแรงงาน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากนักศึกษาต้องทำงานควบคู่กับการเรียน บางครั้งไม่สามารถมาเรียนตามวันที่มีการพบกลุ่มเรียนได้ บางกรณีขาดเรียนติดต่อกันหลายสัปดาห์ บางกรณีย้ายไปทำงานต่างอำเภอ จึงทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าเรียน แผนการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของครูที่เตรียมมาจึงนำมาใช้งานไม่ได้ ประกอบกับบุคลากรของ สกร.อำเภออดอยหล่อมีการเปลี่ยนแปลงครูผู้สอนอยู่

บ่อยครั้ง จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาไม่ต่อเนื่อง และการจัดทำแผนการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจกันคนละแบบแม้ว่าจะใช้โมเดลเดียวกัน และจากการศึกษาเอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีงบประมาณ 2565 ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ดอยหล่อ พบว่า มาตรฐานการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามีผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับ ดีเลิศ แต่มีข้อเสนอแนะในด้านการบริหารงานวิชาการ ว่าควรพัฒนางานเพื่อรักษาคุณภาพหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาคาดว่าจะนำไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป คือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะตามจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาบังคับให้มากขึ้น เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้สถานศึกษาควรวิเคราะห์ผู้เรียนและนำผู้เรียนที่มีผลการเรียนอ่อนมาเรียนหรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้และควมมีการวางแผนการพัฒนาความรู้และสร้างความตระหนัก เช่น การแนะแนวการศึกษาต่อ การแนะแนวการประกอบอาชีพให้กับนักศึกษาที่คาดว่าจะจบในแต่ละภาคเรียน เพื่อให้ นักศึกษาเกิดแรงจูงใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ดอยหล่อ, 2565 : 137) และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวน 6 คน ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน ทำให้ทราบว่า มีปัญหาด้านการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ควรจะเน้นการ แก้ไขปัญหาตามหลักปรัชญา คิดเป็น

ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจที่จะวิจัยสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยหล่อ จังหวัด เชียงใหม่ ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนได้ดำเนินงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่สังคมคาดหวังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยหล่อ จังหวัด เชียงใหม่
- 2) เพื่อหาแนวทางในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ดอยหล่อ จังหวัด เชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอทยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามปรัชญา “คิดเป็น” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O : Orientation) ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N : New ways of learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I : Implementation) และขั้นที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้ (E : Evaluation)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยในขั้นตอน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน พนักงานราชการ 5 คน (ประกอบด้วยครู กศน.ตำบล 4 คน และครูอาสาสมัครฯ 1 คน) รวม 6 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยในขั้นตอน ซึ่งเป็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยจำนวนคน 6 คน ซึ่งมีคุณสมบัติคือ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

1) การสัมภาษณ์ ลักษณะของเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ข้อที่ 1 รายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนา

ข้อที่ 2 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัย

ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2) แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถาม ในการสนทนากลุ่ม ใช้ประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ ให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอทยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางเลือกการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ทยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือการสนทนากลุ่ม

1) กลุ่มผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่าน คือผู้วิจัยเอง ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note - Taker) จำนวน 2 ท่าน และผู้บริการทั่วไป จำนวน 1 ท่าน

2) แนวทางการสนทนากลุ่ม เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาค้นคว้าการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่มตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย คำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลัก รวมถึงความเหมาะสม และเป็นไปได้ของคำถามขยาย

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

3) วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ สมาร์ทโฟน ที่สามารถบันทึกเสียงและถ่ายรูปได้, แบบบันทึกข้อมูล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ ไม่มีโครงสร้าง โดยสรุปเขียนแบบบรรยายพรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และการวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนารูปแบบด้วยการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยแสดงผลได้ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2566 – 2570) ในส่วนประเด็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า จุดอ่อน คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้บางกิจกรรมมีเป้าหมายมาก แต่ได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน บุคลากรแต่ละคนต้องปฏิบัติงานหลากหลายหน้าที่ เกินกรอบงานที่ต้องรับผิดชอบ และครูจบไม่ตรงตามสาขาวิชาที่รับผิดชอบ และจากสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปี พบว่า ข้อควรพัฒนางานเพื่อรักษาคุณภาพหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาคาดว่าจะนำไปดำเนินการในปีงบประมาณถัดไป คือ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะตามจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาบังคับให้มากขึ้น เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้สถานศึกษาควรวิเคราะห์ให้ผู้เรียนและนำผู้เรียนที่มีผลการเรียนอ่อนมาเรียนหรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมความรู้และควรมีการวางแผนการพัฒนาความรู้และสร้างความตระหนัก เช่น การแนะแนวการศึกษาต่อ การแนะแนวการประกอบอาชีพให้กับนักศึกษาที่คาดว่าจะจบในแต่ละภาคเรียน เพื่อให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

2) จากการศึกษาสัมภาษณ์ พบว่า ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation) พบว่า มีการเรียนรู้จากสภาพปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียน และชุมชน สังคม โดยให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New Ways of Learning) เป็นการแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และรวบรวมข้อมูลของตนเอง ข้อมูลของชุมชน สังคม และข้อมูลทางวิชาการ จากสื่อและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation) พบว่า มีการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับวัฒนธรรม และสังคม และขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation) พบว่า มีการประเมินทบทวน แก้ไขข้อบกพร่อง นำผลจากการประเมินความรู้ไปประยุกต์ใช้แล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่ พร้อมกับเผยแพร่ผลงาน

3) สรุปผลการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) พบว่า จุดแข็งของของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านสภาพแวดล้อมภายใน คือ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้กับบุคลากร มีคำสั่งมอบหมายงานที่ตรงกับบทบาทหน้าที่กับความรับผิดชอบ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดสอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าประสงค์ มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมได้ยืดหยุ่นและหลากหลาย มีแผนการปฏิบัติงานสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการกำหนด

คำเป้าหมายในการประเมินตนเองที่ชัดเจน มีการจัดสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล บุคลากรมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีการทำงานเป็นทีม และครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จุดอ่อนของของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านสภาพแวดล้อมภายใน คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้บางกิจกรรมมีเป้าหมายมากแต่ได้รับงบประมาณสนับสนุนน้อย อุปกรณ์การดำเนินงานด้านเทคโนโลยีบางส่วนชำรุด ไม่มีงบประมาณในการเปลี่ยนแปลงหรือซ่อมแซมสถานที่ให้บริการจัดกิจกรรมของกศน. มีพื้นที่จำกัด ไม่สะดวกในการให้บริการ และไม่มีงบประมาณในการปรับปรุง ซ่อมแซม มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน บุคลากรแต่ละคนต้องปฏิบัติงานหลากหลายหน้าที่เกินกรอบงานที่ต้องรับผิดชอบ และครูจบไม่ตรงตามสาขาวิชาที่รับผิดชอบ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation) ควรสำรวจความต้องการของชุมชนผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือแบบสอบถาม ควรระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต หรือความรู้ทางการเกษตร ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New Ways of Learning) ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อระบุปัญหาที่แท้จริง ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายออนไลน์มาใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย ควรใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยเชิญชวนชุมชนเข้ามามีบทบาทประยุกต์ใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) หรือการใช้กรณีศึกษา (Case Study) ควรสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เช่น สื่อภาษาไทยพื้นฐาน หรือสื่อแปลภาษาสำหรับชุมชนที่มีภาษาเฉพาะ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation) ควรจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีทักษะในการใช้ ONIE Model ควรสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น วัด สวนเกษตร และสถานที่สาธารณะ และขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation) ควรใช้เกณฑ์การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) การประเมินจากโครงการ (Project-Based Assessment) ควรประเมินผลร่วมกับชุมชน โดยให้ผู้เรียนสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการเล่าประสบการณ์ การจัดนิทรรศการ หรือการจัดแสดงผลงาน ควรติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การสำรวจการสร้างรายได้จากทักษะใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้ ONIE MODEL ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ (Orientation) การแสวงหาข้อมูลและการเรียนรู้ใหม่ (New Ways of Learning) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Implementation) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) โดยมีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ยังพบจุดแข็งและจุดอ่อนในด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตตรา มาคะผล, ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ (2560) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีดังนี้ 1) ครูมีภาระงานหลายอย่าง ทำให้มีเวลาปฏิบัติงานและลงพื้นที่น้อย 2) หลักสูตรบางหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน 3) บรรยากาศและสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 4) ครู กศน.ตำบล บางส่วนยังไม่ได้รับการยอมรับจากภาคเครือข่าย 5) การประเมินผลเน้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมักประเมินด้วยการสอบ ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ จึงถูกมองว่าขาดคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สวพร สุภิมายา, 2560) พบว่า องค์ประกอบการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของ ครู กศน.ตำบล ประกอบด้วย องค์ประกอบภายในตนเองและองค์ประกอบสนับสนุน ดังนี้ 1. องค์ประกอบภายในตนเองมี 7 องค์ประกอบได้แก่ 1.1) แรงจูงใจและความต้องการ 1.2) ความตระหนักในบทบาท 1.3) ความพร้อมในตนเอง 1.4) คุณลักษณะที่ดี 1.5) ความเชื่อมั่นในความสามารถตน 1.6) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและ 1.7) จรรยาบรรณวิชาชีพครู 2. องค์ประกอบสนับสนุน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ผู้จัดและผู้สนับสนุน 2.2) เนื้อหา 2.3) กิจกรรมในการพัฒนา 2.4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 2.5) ผลสัมฤทธิ์ทางอาชีพ และ 2.6) การวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ศักยภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของครู กศน.ตำบล มี 8 ชั้นได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายผ่านการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 3) ประเมินตนเอง 4) พัฒนาตัวเอง และเสริมแรงการเรียนรู้ 5) พบกลุ่มเป็นระยะเพื่อสะท้อนความคิด 6) ประเมินผลการพัฒนาตนเอง 7) ปฏิบัติซ้ำจนหมดปัญหาและ 8) ขยายองค์ความรู้สู่ผู้อื่น

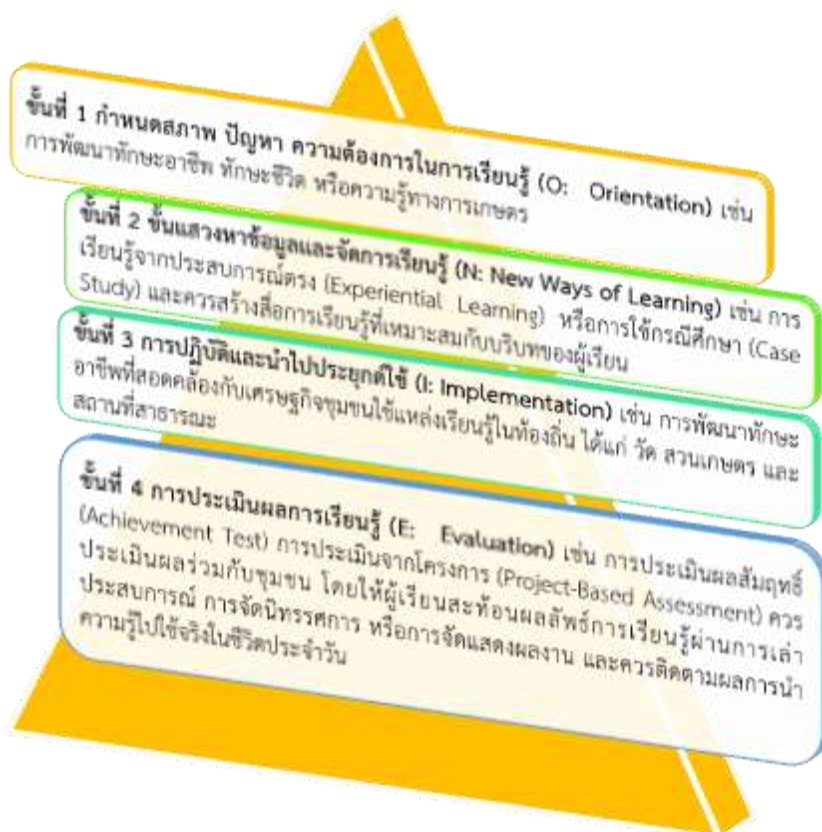
ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต๋อยหล่อ ใช้ ONIE MODEL โดยเน้นการร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้, การแสวงหาความรู้ใหม่, การนำความรู้ไปใช้ และการประเมินผล โดยกระบวนการเรียนรู้มีการปรับปรุงตามความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ยังพบปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรจำกัด งานวิจัยก่อนหน้านี้พบปัญหาหลักเช่น ครูมีภาระงานมาก, หลักสูตรไม่เหมาะสม, และบรรยากาศการเรียนรู้ไม่เอื้ออำนวย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation) ควรสำรวจความต้องการของชุมชนผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือแบบสอบถาม ควรระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต หรือความรู้ทางการเกษตร ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New Ways of Learning) ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อระบุปัญหาที่แท้จริง ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายออนไลน์มาเพื่อเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย ควรใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยเชิญชวนชุมชนเข้ามามีบทบาทประยุกต์ใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) หรือการใช้กรณีศึกษา (Case Study) ควรสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เช่น สื่อภาษาไทยพื้นฐาน หรือสื่อแปลภาษาสำหรับชุมชนที่มีภาษาเฉพาะ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation) ควรจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีทักษะในการใช้ ONIE Model ควรสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น วัด สวน เกษตร และสถานที่สาธารณะ และขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation) ควรใช้เกณฑ์การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) การประเมินจากโครงการ (Project-Based Assessment) ควรประเมินผลร่วมกับชุมชน โดยให้ผู้เรียนสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการเล่าประสบการณ์ การจัดนิทรรศการ หรือการจัดแสดงผลงาน ควรติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การสำรวจการสร้างรายได้จากทักษะใหม่ เนื่องจาก แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ควรเน้นการบูรณาการความต้องการของชุมชนเข้ากับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์จริง ทั้งนี้ควรมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สกุลการ สังข์ทอง, 2562) พบว่า 1.รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Motivation) ขั้นที่ 2 สำรวจและศึกษาบทอ่าน (Exploration) ขั้นที่ 3 วิเคราะห์บทอ่าน (Critical thinking) ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construction of knowledge) ขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ (Application) 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 5) ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ผลการหาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต่อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้โมเดลนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในระบบ โดยควรบูรณาการความต้องการชุมชนและการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลจริง แนะนำให้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สกุลการ สังข์ทอง, 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เนื่องจาก มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่คล้ายกันโดยเริ่มการจากความสนใจหรือปัญหา นำไปสู่ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายและปรับปรุงแก้ไขในจุดที่บกพร่องและมีการปรับประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากผลแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต่อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์แผนภาพดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : นภาพร ไชยบุตร, 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O: Orientation) แนวทางการกำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ มีดังนี้ ควรสำรวจความต้องการของชุมชนผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือแบบสอบถาม และควรระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต หรือความรู้ทางการเกษตร

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New Ways of Learning) แนวทางการแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ คือ ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อระบุปัญหาที่แท้จริง ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายออนไลน์มาใช้ในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย ควรใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) โดยเชิญชวนชุมชนเข้ามามีบทบาทประยุกต์ใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) หรือการใช้กรณีศึกษา (Case Study) และควรสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เช่น สื่อภาษาไทยพื้นฐาน หรือสื่อแปลภาษาสำหรับชุมชนที่มีภาษาเฉพาะ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation) แนวทางการปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้คือ ควรจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีทักษะในการใช้ ONIE Model ควรสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และควรพัฒนาโครงการนำร่องในชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น วัด สวนเกษตร และสถานที่สาธารณะ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E: Evaluation) แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ คือ ควรใช้เกณฑ์การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) การประเมินจากโครงการ (Project-Based Assessment) ควรประเมินผลร่วมกับชุมชน โดยให้ผู้เรียนสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการเล่าประสบการณ์ การจัดนิทรรศการ หรือการจัดแสดงผลงาน และควรติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การสำรวจการสร้างรายได้จากทักษะใหม่

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอตอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การใช้โมเดลนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้นอกระบบ โดยควรบูรณาการความต้องการชุมชนและการสร้างระบบประเมินที่สะท้อนผลจริง แนะนำให้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรจัดให้มีเวทีนำเสนอผลงานทางวิชาการของแต่ละสถานศึกษา มีการประกวด แข่งขัน มอบรางวัลให้แก่สถานศึกษา ครู และนักศึกษา ที่มีความสามารถในการนำเสนอ เผยแพร่ สื่อนวัตกรรม ผลงานทางวิชาการ
- 2) ควรมีการจัดทำโครงการ / กิจกรรม เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL เพิ่มมากขึ้น
- 3) ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานทางด้านวิชาการในระดับสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติงานทางด้านวิชาการในระดับตำบล
- 4) ควรมีการดำเนินการตามกระบวนการแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน
- 5) ควรมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนงาน มีปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต เพื่อให้ครูได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนางานวิชาการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายไปใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และเอื้อต่อการเรียนรู้ และประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้และนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ประสิทธิภาพ
- 2) ให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อประสานงานได้ทุกภาคส่วน
- 3) ควรจัดอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือศึกษาดูงานให้แก่ครูในด้าน ที่ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะความชำนาญทางวิชาการ
- 4) ควรมีการทบทวน ตรวจสอบ ประเมินหลักสูตรทุกหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรต่อไป
- 5) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

3) ควรวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ONIE MODEL ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอทยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภาลาดพร้าว
- จิตตรา มาคะผล และศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2560). การศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ กศน. ตำบลในภาคตะวันออก. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลวพร สุกีมายา. (2560). องค์ประกอบและกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาดตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับครู กศน.ตำบล. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 45 (1), 125-141.
- สกุลการ สังข์ทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *ดุชนิพนธ์ ปร.ด. (หลักสูตรและการสอน)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *แนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง)*. หน่วยศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง 2559)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รังสีการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทยหล่อ. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีงบประมาณ 2565 ของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทยหล่อ*. เอกสารอัดสำเนา.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดิน ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

An Application of Buddhist Principles in The Organizational Communication
Promotion in Land Valuation of The Treasury Department of Lamphun

ณัฐชัย อภิธรณ์พงศ์ Nathachai Apithonphong,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
jaikhamttib@gmail.com

Received 2025/05/14

Revised 2025/06/17

Accepted 2025/06/30

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 3) นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยอ้างอิงคำพูดบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับสูง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยใช้หลักสังคหัตถุ 4 พบว่า 1) ด้านทาน ควรมีแสดงออกด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง 2) ด้านปิยวาจา ควรมีการใช้คำพูดที่สุภาพและเหมาะสมในการสื่อสาร 3) ด้านอิตถจริยา ควรมีการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง 4) ด้านสมานัตตตา ควรมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาการประเมินที่ดิน

คำสำคัญ : การประยุกต์, พุทธธรรม, การสื่อสารองค์กร, การประเมินราคาที่ดิน.

Abstract

This research aims to 1. Study the level of organizational communication in land valuation of the Lampang Treasury Office. 2. Study the relationship between the principles of social valuation and organizational communication in land valuation of the Lampang Treasury Office. 3. Present the application of Saṅgahavatthu to promote organizational communication in land valuation of the Lampang Treasury Office. A mixed-method research method was used. The quantitative research was conducted by distributing questionnaires to a sample group of 180 people. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative research was conducted by conducting in-depth interviews with 10 key informants. The content analysis technique was used by referring to personal words.

The results of the research found that:

1. The level of organizational communication in land valuation of the Lampang Treasury Office was found to be at a high level overall.
2. The relationship between the principles of social valuation and organizational communication in land valuation of the Lampang Treasury Office was found to be at a high level overall. Therefore, the research hypothesis is accepted.
3. The application of Saṅgahavatthu to promote organizational communication in land valuation of the Treasury Office, Lamphun Province, using the principles of the four social virtues found that 1) In terms of giving (Dāna), it should be expressed by sharing knowledge and correct information. 2) In terms of pleasant speech (Piyavācā), polite and appropriate words should be used in communication. 3) In terms of beneficial conduct (Atthacariyā), there should be sincere assistance in solving problems. 4) In terms of equality (Samānattatā), there should be fair performance of duties in solving land valuation problems.

Keywords: Application, Buddhism, Organizational communication, Land valuation

บทนำ

การสื่อสารแสดงเสรีภาพคำพูดทางความคิดเห็น (Free Speech) สร้างคำพูดด้วยความเกลียดชัง (Hate Speech) คำพูดที่บิดเบือน (Distorted Speech) และมีคำพูดที่มีอคติ (Biased

Speech) ซึ่งส่งผลต่อการสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งจนขยายผลสู่ความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงในที่สุด (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2549) โดยเฉพาะหน่วยงานทางสังคมที่มีคนเป็นจำนวนมากมาทำงานร่วมกันเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันและมีการสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลทุกระดับชั้นในองค์กรโดยให้บุคลากรสามารถสื่อสารกันอย่างเสรีนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ทำให้งานถูกพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ

กรมธนารักษ์คือหน่วยงานที่มีหน้าที่หรือภารกิจหลักในการดูแลทรัพย์สินของแผ่นดิน ในภารกิจที่กรมธนารักษ์มีหน้าที่ประเมินราคาที่ดิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ซื้อขายอสังหาริมทรัพย์โดยตรง โดยเราได้เคยกล่าวถึงในบทความราคาประเมินที่ดินมาก่อนว่า ราคาประเมินที่ดินคือราคากลางที่ผู้เชี่ยวชาญด้านที่ดินได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางด้านราคาในการซื้อขายที่ดินให้กับทั้งผู้ซื้อและผู้ขายอสังหาริมทรัพย์ และธนาคารนำไปใช้พิจารณาวงเงินในการขอสินเชื่อ (DDproperty, ออนไลน์) ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรมการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ กรมการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐประจำจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร (พระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562) ซึ่งจากที่ได้กล่าวข้างต้นทำให้เห็นช่องว่างในการสร้างความเข้าใจระหว่างสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนกับหน่วยงานท้องถิ่นที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี และประชาชนที่ต้องได้รับความชัดเจนในรายละเอียดการพิจารณา นำไปสู่การขาดความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาประเมินราคาที่ดิน

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรจะช่วยให้เกิดแนวทางในการสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจนทั้งหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชน โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1. ทานคือการให้แบ่งปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปัน 2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกันคือกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงาม 3. อัตถจริยา การทำประโยชน์คือช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ ต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 4. สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอคือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนให้กับหน่วยงานท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์วัฒนธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน
- 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน และเจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานด้านการประเมินราคาที่ดิน จำนวน 326 คน

กลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (อภินันต์ จันตะนี, 2549 : 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป, กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, กลุ่มที่ 3 บุคลากรสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน จำนวน 3 คน, กลุ่มที่ 4 ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) ในสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำปาง ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .981

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็น

แนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

มีวิธีการวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม

(n=180)

การสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคา ที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล
1. ด้านจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ	4.09	0.60	มาก
2. ด้านทำหนังสือรายงานปัญหาหรืออุปสรรค	3.79	0.76	มาก
3. ด้านดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา	4.05	0.65	มาก
4. ด้านสรุปรายงานผลการดำเนินการบูรณาการ	4.03	0.66	มาก
5. ด้านประเมินความพึงพอใจจาก อปท	4.02	0.66	มาก
ภาพรวม	4.03	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ ด้านดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาด้านสรุปรายงานผลการดำเนินการบูรณาการ ด้านประเมินความพึงพอใจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านทำหนังสือรายงานปัญหาหรืออุปสรรค ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสภวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างหลักสภวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
	ด้านทาน	การสื่อสาร	.870**	0.05	สูง		
	ด้านปิยวาจา	องค์กรด้าน	.723**	0.05	สูง		
	ด้านอัตถจริยา	กาประเมิน	.755**	0.05	สูง		
	สมานัตตตา	ราคาที่ดิน	.731**	0.05	สูง		

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าหลักสภวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับนัยสำคัญค่อนข้างสูง กล่าวคือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนสามารถนำหลักสภวัตถุธรรมมาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินทำให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การประยุกต์หลักพุทธรธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยใช้หลักสภวัตถุ 4 พบว่า 1) ด้านทาน ควรมีแสดงออกด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง การจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการด้านการให้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง 2) ด้านปิยวาจา ควรมีการใช้คำพูดที่สุภาพและเหมาะสมในการสื่อสาร การพูดเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ และรับฟังและตอบคำถามด้วยความสุภาพ 3) ด้านอัตถจริยา ควรมีการมุ่งเน้นให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและครบถ้วน การช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และการสร้างความเข้าใจในขั้นตอนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ 4) ด้านสมานัตตตา ควรมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมในการแก้ไขปัญหา การให้บริการที่เท่าเทียมกับประชาชนทุกกลุ่ม และการสร้างคามยุติธรรมในกระบวนการประเมินที่ดิน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.60) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ ดำเนินการ

จัดการแก้ไขปัญหา ด้านสรุปรายงานผลการดำเนินการบูรณาการ ด้านประเมินความพึงพอใจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านทำหนังสือรายงานปัญหาหรืออุปสรรค ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.59) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านปิยวาจา (วาจาสุภาพ) ด้านอิตถจริยา (การประพฤติตนเป็นประโยชน์) สมานัตตตา (ความมีตนสม่ำเสมอไม่เลือกปฏิบัติ) ด้านทาน (การให้และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาขวัญชัย อดิชาโต (หนูจันทร์), 2566) ผลการวิจัยพบว่า พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขต บางกะปิ กรุงเทพมหานคร การปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$ S.D. = 0.63) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (คณิสันท์ พลเคน, 2566) ผลการวิจัยพบว่า 1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรบริหาร ส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า สังคหวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับสูง ($r = .834^{**}$) สรุปได้ว่าหลักสังคหวัตถุธรรมกับการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับนัยสำคัญค่อนข้างสูง กล่าวคือ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนสามารถนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินทำให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาอนุวัฒน์ อนุตตโร (คณเสน), 2565) ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาล เมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง ($R = .724^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาจักรพันธ์ คุณงกโร (พ่วงคำมี), 2566) ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์กับการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ใน ระดับปานกลาง กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่ประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเข้ากับการให้บริการประชาชน การให้บริการก็จะมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า 1) ด้านทาน ควรมีแสดงออกด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง การจัดเตรียมเครื่องมือหรือวิธีการด้านการให้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง 2) ด้านปิยวาจา ควรมีการใช้คำพูดที่สุภาพและเหมาะสมในการสื่อสารทั้งภายในและนอกองค์กร การพูดเชิงบวกเพื่อ

เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ และรับฟังและตอบคำถามด้วยความสุภาพ จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรกับประชาชน ทำให้เกิดความไว้วางใจ และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในกระบวนการสื่อสาร 3) ด้านอัตถจริยา พบว่า ควรมีการมุ่งเน้นให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและครบถ้วน การช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และการสร้างความเข้าใจในขั้นตอนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ 4) ด้านสมานัตตตา ควรมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมในการแก้ไขปัญหา การให้บริการที่เท่าเทียมกับประชาชนทุกกลุ่ม และการสร้างความยุติธรรมในกระบวนการประเมินที่ดิน ความเสมอภาคในการทำงานและการสื่อสารที่เท่าเทียมกับทุกฝ่ายช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในกระบวนการประเมินที่ดิน ทำให้องค์กรสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในสายตาประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิวัฒน์ จำตา, 2564) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการของรัฐโดยใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อการบริหารจัดการที่ดีที่จะพาไปสู่เป้าหมายขององค์กร คือ 1) ทาน (โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือ) การบูรณาการด้วยการสงเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อน 2) ปิยวาจา (พูดไพเราะ) ด้วยการใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ถ้อยคำที่มีประโยชน์ที่ส่งผลช่วยให้การ ดำเนินงานสำเร็จลุล่วงได้ 3) อัตถจริยา (สงเคราะห์ประชาชน) การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา และ 4) สมานัตตตา (เสมอต้นเสมอปลาย) การวางตัวให้เหมาะสม จิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหว ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมและเสมอต้นเสมอปลาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เสาวนีย์ มิตตะธรรมมากุล, 2565) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการต่อการให้บริการของ คลินิกทันตกรรมใน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้านทาน (ความโอบอ้อมอารี ให้บริการด้วยความมีน้ำใจ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านอัตถจริยา (การประพฤติตนเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ และด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย ให้เกียรติผู้อื่น) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในรับมาก ตามลำดับ

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ญฐชัย อภิธรณ์พงศ์, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพดังนี้

ข้อมูลชัดเจน การให้ข้อมูลชัดเจนในการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ โดยการจัดทีมงานหรือศูนย์ข้อมูลที่พร้อมให้คำปรึกษาและตอบคำถาม เพื่อเพิ่มความชัดเจนและแก้ไขข้อสงสัยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งก็ได้นำหลักทาน (การให้หรือการเสียสละ) มาใช้ในการสร้างแนวทางการนำเสนอข้อมูลอย่างครอบคลุมและชัดเจนที่อาจต้องมีการหมั่นให้ข้อมูลควรอ้างอิงข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อป้องกันความ

เข้าใจผิดและสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการประเมินที่ดิน ตรวจสอบข้อมูลให้ตรงตามหลักเกณฑ์ และข้อกำหนด

ใส่ใจเป็นมิตร ช่วยส่งเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยหลักการนี้มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและประชาชน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการชี้แจงถึงกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน พร้อมให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในทุกระดับ ซึ่งได้นำหลักปิยวาจา (วาจาสุภาพ) มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน ในส่วนของการสื่อสารที่สุภาพ มีความจริงใจ และทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรที่จะช่วยลดความขัดแย้งจากปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างดี พร้อมทั้งยังช่วยให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีกันในทุกระดับทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มีมาตรฐาน การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินราคาที่ดินควรจัดทำตามมาตรฐานที่ชัดเจน มีการระบุเกณฑ์และปัจจัยที่ใช้ในการประเมินอย่างละเอียด เช่น ประเภทที่ดิน สถานที่ตั้ง ราคาประเมินที่ดินตามช่วงเวลา หรือกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำหลักอรรถจริยา (การประพฤติตนเป็นประโยชน์) มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน เป็นแนวทางในการมุ่งเน้นการสร้างประโยชน์จากการมีมาตรฐานในการดำเนินงานไม่ว่าจะทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร ยังรวมไปถึงการปฏิบัติหน้าที่ด้านการประเมินราคาที่ดินที่จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ติดตามต่อเนื่อง เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นในหน่วยงานจากประชาชนได้มากขึ้น ควรติดตามผลลัพธ์เพื่อดูว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการประเมินราคาที่ดินในแต่ละท้องถิ่นและประชาชนมีความเข้าใจและพึงพอใจหรือไม่ หากพบข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อพบว่ามีปัญหาหรือข้อขัดแย้งในการประเมินราคาที่ดิน ควรเร่งดำเนินการแก้ไขและแจ้งความคืบหน้าให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทันท่วงที ซึ่งได้นำสมานัตตดา (ความมีตนสม่าเสมอไม่เลือกปฏิบัติ) มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการสื่อสารองค์การด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน เพื่อการติดตามอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้กระบวนการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจให้กับประชาชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการส่งเสริมการจัดทำระบบข้อมูลการประเมินราคาที่ดินที่สามารถแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้
- 2) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการกำหนดนโยบายการสื่อสารเชิงรุกในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

3) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในการประเมินราคาที่ดินให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรจัดทำข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินราคาที่ดินในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และจัดเตรียมช่องทางการติดต่อที่สะดวก

2) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรจัดให้มีการการจัดทำข้อสรุปประเด็นแลกเปลี่ยนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินราคาที่ดินของจังหวัด

3) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการจัดเวทีเพื่อชี้แจงแผนการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานท้องถิ่นมีแผนงานที่มีความสอดคล้องกันในส่วนการประเมินราคาที่ดิน

4) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการเปิดโอกาสผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในการดำเนินงาน

5) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนควรมีการติดตามผลและประเมินการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจข้อบกพร่องหรือปัญหาด้านใดที่ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของประชาชนต่อกระบวนการสื่อสารของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการให้บริการด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

3) ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการสื่อสารองค์กรด้านการประเมินราคาที่ดินของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

References

- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2549). *การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- DDproperty, *กรมธนารักษ์กับ 5 หน้าหลัก เพื่อทำความรู้จักให้มากขึ้น*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.ddproperty.com/คู่มือซื้อขาย/กรมธนารักษ์และราคาประเมินที่ดิน-14600> [15 มีนาคม 2567].
- พระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 68 ก (25 พฤษภาคม 2562).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *ธรรมานุชิวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา.

- พระมหาวิญชัย อติชาโต (หนูจันทร์). (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัสนันท์ พลเคน. (2566). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองย่างทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอนุวัฒน์ อนุตตรโร (คณเสน). (2565). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจักรพันธ์ คุณงกร (พวงคำมี). (2566). การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิวัฒน์ จำตา. (2564). การบริหารจัดการของรัฐในการส่งเสริมกัญชาเสรีเพื่อการแพทย์ทางเลือกของไทย. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดง
รัฐราษฎร์อุปถัมภ์**
**Guidelines for Personnel Management Based on the Four Iddhipada Principles at
Hangdong Rathrath Upatham School**

ทับทิม ตาไหว Tubtim Tawai

พระมหาสกล มหาวีโร, ผศ.ดร. Phramaha Sakun Mahavīro, Asst. Prof. Dr.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

minemint111@hotmail.com



Received 2025/05/04

Revised 2025/05/24

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ และ2) หาแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ วิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฏิบัติการ และอาจารย์มหาวิทยาลัย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ พบว่า มีปัญหาต่อการบริหารงานบุคคลทั้งด้านการวางแผนอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากร คือ 1) การบริหารจัดการที่ยังขาดการนำกระบวนการ PDCA มาบูรณาการใช้ในการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง 2) การบริหารงานที่ยังต้องส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการประชุมหารือและร่วมกันตัดสินใจ และ 3) จัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2) แนวทางการบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ พบว่า 1) นำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบตามหลักธรรมอิทธิบาท 4 2) ประชุมหารือกับคณะกรรมการโรงเรียน และฝ่ายงานต่างๆ ร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผนอัตรากำลังตามลำดับความต้องการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 และ3) การจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสำรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากร ตามหลัก

อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ : ความพึงพอใจ วิริยะ : ความเพียรพยายาม จิตตะ : การเอาใจใส่ และ วิมังสา : การพิจารณาคิดไตร่ตรอง

คำสำคัญ : การบริหารงานบุคคล, หลักอิทธิบาท 4.

Abstract

The objectives of this research were 1.To study and analyze the current situation of personnel management at Hangdong Rattharat Upatham School, Hangdong District, Chiang Mai Province; and 2.To propose guidelines for personnel management based on the Four Iddhipada principles at the same school. This research was a qualitative research study. The main informants consisted of 10 participants, including the school director, deputy directors, operational teachers, and university lecturers. The research instruments were interviews and group discussions, and data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that:

1) The problems in personnel management at Hangdong Rattharat Upatham School were related to workforce planning and personnel development, specifically: Lack of integration of the PDCA process into continuous management; The need to strengthen participatory management through regular meetings and joint decision-making; and Insufficient projects and activities to develop personnel to their full potential.

2) The guidelines for personnel management based on the Four Iddhipada principles include: Applying the PDCA process systematically for workforce planning in line with the Four Iddhipada principles; Holding meetings with the school committee and relevant units to collaboratively consider data for workforce planning in accordance with curriculum needs and the Four Iddhipada principles; and Organizing projects and activities to enhance personnel development based on their needs and interests, following the Four Iddhipada principles: Chanda (desire), Viriya (effort), Citta (attention), and Vimangsa (reflection).

Keywords: Personnel Management, Four Iddhipada Principles.

บทนำ

การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการปรับหลักสูตรการผลิตครูที่เน้นสมรรถนะ มีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นผู้แนะนำ และสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างมาตรฐานการจูงใจให้ผู้มีศักยภาพสูงเข้ามาเป็นครู ปรับระบบการประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพให้

เชื่อมโยงกับพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างต่อเนื่อง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 : 77) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52) ได้ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้ สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็ง ในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 27 : 17) ดังนั้น ทั้งโรงเรียนและผู้บริหารจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานของตนเองเป็นองค์กรและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ บุคลากรมีความเพียงพอต่อการบริหารงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารต้องดำเนินงานโดยใช้ศิลปะและกลยุทธ์ และถ้ามีการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาช่วยในกระบวนการบริหารงานก็จะทำให้การบริหารงานสำเร็จตามเป้าหมาย องค์กรเกิดความก้าวหน้า บุคลากรได้รับการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาบุคลากรถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สร้างเสริมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนแนวคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้บุคลากรมีคุณภาพที่ดีขึ้น และมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอนอง วรอุไร (2550 : 97) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ สูตรสำเร็จของชีวิตตามที่พระพุทธเจ้า ตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้นความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจ กำหนดจิตไว้มั่นคงทุกสิ่งจะสำเร็จได้ดังใจ ทำสิ่งต่างๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญา ใต้วงอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน

การบริหารงานบุคคลนั้น มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการของการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งผลต่อจัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน หากองค์กรไม่มีกระบวนการบริหารที่ดีและครูไม่มีการพัฒนานตนเองย่อมส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียนและสถานศึกษา

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของผอบทอง สุจินพริ้ม (2559) พบว่า บุคลากรในโรงเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และปริญญ ภูดินทราย (2558) การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานทำให้การบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและงานวิจัยของพระพิชัย สรกอ (2559) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 ในด้านต่างๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ ถือว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารและในการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ สามารถช่วยเหลือองค์กร และช่วยลดปัญหาขององค์กรได้ และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความก้าวหน้า กล่าวได้ว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลและให้การส่งเสริมสนับสนุนแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะในด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้

โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์เป็นสถานศึกษาที่มีการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และได้รับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้จากการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่าด้านการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ มีผลการประเมินที่ยังไม่ถึงเป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ และจากข้อมูลรายงานด้านอัตรากำลังของโรงเรียนก็พบว่ามีขาดแคลนบุคลากรในบางสาขาวิชา แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาควรมีการพัฒนาด้านการบริหารงานบุคคล จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอยางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในระดับที่มากขึ้น และเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอยางดง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเพื่อหาแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอยางดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอยางดง จังหวัดเชียงใหม่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ผู้ให้ข้อมูลหลักการสัมภาษณ์ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน 3) รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน 4) รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 คน 5) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน จำนวน 3 คน รวมจำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ที่ให้การสัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

2. ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือก ดังนี้ 1. ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน และ 3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน จำนวน 6 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) การสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ใช้ประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ประมวลผลจากการศึกษา แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่สามารถนำผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนอัตรากำลัง และการพัฒนาบุคลากรที่ควรดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งมุ่งให้เกิดผลต่อการบริหารงานบุคคล โดยการนำข้อมูลที่ได้ไปหาแนวทางการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมวางแผนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลและประกอบการพิจารณาการวางแผนอัตรากำลัง มีการประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสื่อสารแจ้งความประสงค์วิชาเอกที่ต้องการ ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยมีการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรและจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับครูและบุคลากร มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองแบบรอบด้านทั้งด้านความรู้ความสามารถ และด้านทักษะทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนสร้างแนวทางในการผลักดันให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในเวลาที่เหมาะสมและไม่เป็นการเพิ่มภาระ มีการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นไปตามขั้นตอน และเป็นไปตามแนวทางที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งทั้งหมดเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากร เพื่อช่วยในการบริหารงานและการขับเคลื่อนองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กระบวนการการบริหารงานบุคคล ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากร ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ ได้แก่

1) การจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคลเพื่อช่วยให้กระบวนการดำเนินงานด้านการวางแผนอัตรากำลังของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ

2) การนำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ องค์กรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3) การจัดทำโครงสร้างการทำงานของกลุ่มบริหารงานบุคคลให้มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน มอบหมายงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาให้ตรงตามความถนัด ความสนใจ หรือตามความรู้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ

4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมหารือกับคณะกรรมการบริหารงานของโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และฝ่ายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผนอัตรากำลัง โดยจัดเรียงตามลำดับความต้องการ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา

5) การจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการสำรวจความต้องการและความสนใจในหัวข้อที่ต้องการรับการพัฒนา

6) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เพื่อให้บุคลากรได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

7) การนิเทศ กำกับ ติดตาม การทำงาน โดยผู้บริหารและหัวหน้างาน ช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำการทำงาน และเป็นที่ปรึกษาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทัน่วงที

8) การประสานงานกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน รวมถึงการช่วยอำนวยความสะดวกด้านการจัดสรรเวลา ด้านวิทยากร ด้านงบประมาณ และด้านอื่นๆ ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการในการดำเนินงานยังคงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมตามบริบทมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาจึงควรให้ความใส่ใจกับกระบวนการบริหารงานบุคคล เพราะการบริหารงานที่ดีมีคุณภาพจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน การบริหารงานเป็นไปด้วยความราบรื่น สถานศึกษาได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองและชุมชน การบริหารงานโดยมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และทางหลักธรรม เช่น หลักอริยบท 4 คือ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ เป็นหลักธรรมที่มีประโยชน์ต่อการสร้างแนวทางในการบริหารงานบุคคลให้เกิดความสำเร็จ ทั้งด้านการวางแผนอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการบริหารงานบุคคลเกิดประโยชน์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาการบริหารงานบุคคลต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ มีจุดอ่อนทั้งหมด 8 ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่เป็นปัญหาต่อการบริหารงานบุคคล ในด้านการวางแผนอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากร คือ 1) การบริหารจัดการที่ยังขาดการนำกระบวนการ PDCA มาบูรณาการใช้ในการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง 2) การบริหารงานที่ยังต้องส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการประชุมหารือและร่วมกันตัดสินใจกับคณะกรรมการบริหารงานของโรงเรียน หรือฝ่ายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ 3) การพัฒนาบุคลากรโดยการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งมีการสำรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากร ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่าง

เร่งด่วน ในเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยของ (ณัฐณิพัทธ์ อ่อนตาม, 2562) พบว่า การพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพบุคลากรทุกคนต้องพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการบริหารระบบคุณภาพ ซึ่งได้รับแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร คุณภาพที่ได้รับการยอมรับของหน่วยงานทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การใช้วงจรเดมมิงซึ่งแบ่งขั้นตอนการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1) การวางแผน (Plan : P) เป็นการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานวิธีการและขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2) การปฏิบัติตามแผน (Do : D) เป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ซึ่งก่อนที่จะปฏิบัติงานใดๆ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเงื่อนไขต่างๆ ของสภาพงานที่จะลงมือปฏิบัติให้ถ่องแท้ก่อน ขั้นตอนที่ 3) การตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน (Check : C) ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เป็นขั้นตอนการเพื่อประเมินผลว่ามีการปฏิบัติงานตามแผนหรือไม่ มีปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานหรือไม่ และขั้นตอนที่ 4) การแก้ปัญหา (Action : A) เป็นขั้นตอนการของการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว การปรับปรุงอาจเป็นการแก้ไขแบบเร่งด่วนเฉพาะหน้า หรือการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม โดยวงจร Deming เป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย นับตั้งแต่การบริหารกิจการต่างๆ การดำเนินชีวิตของบุคคลให้ประสบความสำเร็จ การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในส่วนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับการวิจัยของ (กันทิมา ตีกะพี, 2566) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ที่มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) การไว้วางใจกัน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงทัศนะ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล การตัดสินใจและทำงานร่วมกัน ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้นทั้งประโยชน์ และผลกระทบ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ เป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการควรให้ทุกฝ่ายร่วมกันบริหารแทนที่จะเป็นเอกสิทธิ์ของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ควรเป็นไปโดยสมัครใจ การทำงานบางอย่างต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจึงจะประสบความสำเร็จ เนื่องจากทุกคนมีความสามารถแต่ความสามารถของทุกคนมีจำกัด การนำความสามารถของทุกคนมารวมกันจึงเกิดผลงานมากขึ้น อีกทั้งงานบางอย่างต้องการความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์จึงต้องการคนมาทำงานด้วยการคิดร่วมกันงานจึงออกมาสำเร็จ องค์กรที่สามารถบริหารงานแบบมีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากร ให้ทำงานร่วมกันได้ องค์กรนั้นจะเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ต่อองค์กรช่วยลดความสูญเสียขององค์กร นอกจากนี้ในด้านกรอบพัฒนาบุคลากรมีความสอดคล้องกับการวิจัยของ (เกศินี ป็อกนันตา, 2567) พบว่า วิธีการในการพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมที่สุด 2) การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้

ความเชี่ยวชาญ ทักษะ ทศนคติ 3) การพัฒนาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน พัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น และในด้านของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาบุคลากร มีดังนี้ 1) ปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ 2) ปัญหาด้านบุคลากรขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้น 3) ปัญหาด้านบรรยากาศในสถานศึกษา ในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหา สำหรับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดในสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 2) ด้านบุคลากร ต้องจัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณงาน 3) จัดทำคู่มือและขั้นตอนการปฏิบัติงาน 4) สร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลจากการสังเคราะห์แนวทางที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีทั้งหมด 8 แนวทาง โดยเฉพาะแนวทางที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลมากที่สุด คือ แนวทางการนำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ องค์การเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามหลักอิทธิบาท 4 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมหารือกับคณะกรรมการบริหารงานของโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และฝ่ายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผนอัตรากำลัง โดยจัดเรียงตามลำดับความต้องการ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 และแนวทางการพัฒนาบุคลากรมีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยสำรวจความต้องการและความสนใจของบุคลากร ตามหลักอิทธิบาท 4 ในเรื่องนี้มีผลสอดคล้องกับการวิจัยของ (จิตกร สมาคม, 2565) พบว่า การบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนทรัพยากรกำลังคน โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบูรณาการ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมวางแผนทิศทางการดำเนินงานวิเคราะห์อัตรากำลังบุคลากรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การกำหนดคุณสมบัติของตำแหน่งที่ชัดเจน การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร และร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น มีการพิจารณาอย่างรอบคอบและเป็นธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการวางแผนทรัพยากรกำลังคน ผู้บริหารควรยึดหลักการมีส่วนร่วม วางแผนทรัพยากรกำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงาน และความต้องการควรมีการพิจารณาการวางแผนงานบุคคลเป็นระยะ ๆ เพื่อการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนางานด้านการบริหารงานบุคคลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ (พระมหาวิวัฒน์ วิวิทย์พัฒน์เมธี (จันทร์เต็ม), 2561) พบว่า แนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอันที่ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียร

พยายามในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมนำสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้นำมาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมภาระงานการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ส่งผลให้การบริหารงานขององค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่วนในด้านการพัฒนาบุคลากรก็มีสอดคล้องกับการวิจัยของ (พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี), 2561) พบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีการนำเอาอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความรักความพอใจ), วิริยะ (ความพากเพียร), จิตตะ (ความคิดมุ่งมั่น), วิมังสา (ความไตร่ตรอง) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน โดยมีการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ที่มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยถาจิตฝึกฝนใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง มีการฝึกฝนทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์แผนภาพดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ทับทิม ตาไหว, 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายแนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ดังนี้ 1. แนวทางการจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคลเพื่อช่วยให้กระบวนการดำเนินงานด้านการวางแผนอัตรากำลังของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมวิริยะ ความเพียรพยายามต่อการบริหารงานบุคคล 2. แนวทางการนำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ องค์การเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมฉันทะ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานบุคคล 3. แนวทางการจัดทำโครงสร้างการทำงานของกลุ่มบริหารงานบุคคลให้มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน มอบหมายงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาให้ตรงตามความถนัด ความสนใจ หรือตามความรู้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมวิมังสา การพิจารณาคิดไตร่ตรองต่อการบริหารงานบุคคล 4. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมหารือกับคณะกรรมการบริหารงานของโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และฝ่ายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผนอัตรากำลัง โดยจัดเรียงตามลำดับความต้องการ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมวิริยะ ความเพียรพยายามต่อการบริหารงานบุคคล 5. แนว

ทางการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการสำรวจความต้องการและความสนใจในหัวข้อที่ต้องการรับการพัฒนา ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมจิตตะ การเอาใจใส่ต่อการบริหารงานบุคคล 6. แนวทางการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เพื่อให้บุคลากรได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมฉันทะ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานบุคคล 7. แนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตาม การทำงาน โดยผู้บริหารและหัวหน้างาน ช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำการทำงาน และเป็นที่ปรึกษาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทันทั่วทั้งที่ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมวิมังสา การพิจารณาคิด ไตร่ตรองต่อการบริหารงานบุคคล 8. แนวทางการประสานงานกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน รวมถึงการช่วยอำนวยความสะดวกด้านการจัดสรรเวลา ด้านวิทยากร ด้านงบประมาณ และด้านอื่นๆ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยประยุกต์ใช้เข้ากับหลักธรรมจิตตะ การเอาใจใส่ต่อการบริหารงานบุคคล

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานบุคคลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียน หางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานบุคคลด้านการวางแผน อัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากรโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 สรุปผลดังนี้ ด้านการวางแผน อัตรากำลัง โรงเรียนมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมวางแผนร่วมกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อร่วมกันวางแผนอัตรากำลังทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว และนำข้อมูลหรือมติที่ได้จากการประชุมเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนให้ได้รับทราบข้อมูลร่วมกัน มีการรวบรวมข้อมูลจัดทำสารสนเทศด้านอัตรากำลังของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูล และใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรตำแหน่ง และการกำหนดวิชาเอกให้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา และรายวิชาที่เปิดสอน มีการสื่อสารประสานงานกับกลุ่มบริหารวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกวิชาเอกที่ขาดแคลนและพิจารณาลำดับความเร่งด่วน ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อรายงานข้อมูลและเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งวิชาเอกที่ขาดแคลนและสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา มีการบริหารงานด้านการวางแผน อัตรากำลังอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน มีการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา โดยการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากการประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดอัตรากำลังทดแทนให้ทันทั่วทั้งที่ มีการนิเทศกำกับติดตาม สะท้อนผลการดำเนินงาน และนำไปปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรตำแหน่งของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนาบุคลากรมีการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรและจัดกิจกรรมอบรมพัฒนาศักยภาพให้กับครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างอิง

ข้อมูลหัวข้อเรื่องที่บุคลากรต้องการได้รับการพัฒนาจากเล่มรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) บริหารจัดสรรเวลาในการจัดการอบรมให้เหมาะสม มีผลกระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน น้อยที่สุด ที่สำคัญต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมตามศักยภาพ เป็นไปตามทิศทางและแนวทางที่โรงเรียนกำหนดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาตนเองแบบรอบด้านทั้งด้านความรู้ความสามารถ และด้านทักษะทางวิชาชีพอย่าสม่ำเสมอ นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนาเผยแพร่ให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน มีการวางแผนสร้างแนวทางในการผลักดันให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในเวลาที่เหมาะสมและไม่เป็นการเพิ่มภาระ รวมทั้งควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสำหรับการจัดทำโครงการ และการใช้งบประมาณในการลงทะเบียนเข้ารับการอบรมต่างๆ เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมทั่วถึง และให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาบุคลากรต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนทั้งในด้านความรู้เรื่อง การจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวิทยฐานะ รวมถึงทักษะด้านการดูแลนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ควรมีการติดต่อประสานงานกับภาคีเครือข่ายซึ่งช่วยเปิดโอกาสให้ครูได้มีเวทีในแสดงความคิดเห็นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพสามารถเป็นได้เป็นบทบาททั้งผู้ให้และผู้รับ มีการจัดระบบการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นไปตามขั้นตอน และเป็นไปตามแนวทางที่โรงเรียน มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเอง มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันคิดพิจารณาไตร่ตรองให้ข้อเสนอแนะเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ช่วยในการขับเคลื่อนองค์กร โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน บุคลากร และองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคลเพื่อช่วยให้กระบวนการดำเนินงานด้านการวางแผนอัตรากำลังของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ
- 2) ควรมีการนำกระบวนการ PDCA มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนอัตรากำลังเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ องค์กรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 3) ควรมีการจัดทำโครงสร้างการทำงานของกลุ่มบริหารงานบุคคลให้มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อน มอบหมายงานให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาให้ตรงตามความถนัด ความสนใจ หรือตามความรู้ความสามารถของบุคคลนั้นๆ
- 4) ควรมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการประชุมหารือกับคณะกรรมการบริหารงานของโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และฝ่ายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาข้อมูลประกอบการวางแผนอัตรากำลัง โดยจัดเรียงตามลำดับความต้องการ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา

5) ควรมีการจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการสำรวจความต้องการและความสนใจในหัวข้อที่ต้องการรับการพัฒนา

6) ควรมีสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เพื่อให้บุคลากรได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

7) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การทำงาน โดยผู้บริหารและหัวหน้างาน ช่วยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำการทำงาน และเป็นที่ปรึกษาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทัน่วงที

8) ควรมีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน รวมถึงการช่วยอำนวยความสะดวกด้านการจัดสรรเวลา ด้านวิทยากร ด้านงบประมาณ และด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สถานศึกษาจัดทำคู่มือการบริหารงานบุคคล และจัดทำโครงสร้างการทำงานของกลุ่มบริหารงานบุคคล โดยการนำกระบวนการ PDCA และการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาบูรณาการใช้อย่างจริงจัง

2) สถานศึกษาจัดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ผู้บริหารและหัวหน้างาน นิเทศ กำกับ ติดตาม การทำงานอย่างใกล้ชิด ตลอดจนช่วยประสานงานกับภาคีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคล โดยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่กว้างและหลากหลายมากขึ้น เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน หรือหน่วยงานต้นสังกัด เป็นต้น

2) ควรศึกษาวิจัยการนำเอาหลักธรรมอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกับการบริหารงานมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคล เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ขรवासธรรม ๔ สัมปยุตธรรม ๗ และมรรคมงคล 8 เป็นต้น

3) ควรศึกษาวิจัยการนำหลักอริยบท 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในงานด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป

References

- กันทิมา ตีเกพี พร้อมคณะ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*. 24 (1), (มกราคม-มิถุนายน) : 28 - 39.
- เกศินี ป็อกนันตา พร้อมคณะ. (2567). การพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดในสถานศึกษาตามหลัก “The One Best Way” ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *เอกสารการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 และระดับชาติ ครั้งที่ 2*. (19 เมษายน 2567) : 473 - 485.
- จิตกร สมาคม พร้อมคณะ. (2565). แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 5 (4), (กรกฎาคม-สิงหาคม) : 211 - 226.
- ณัฐธัญพัชร อ่อนตาม (2562). *เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle)*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ผอบทอง สุจินพริหม. (2559). *การนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระคัมภีร์ของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28*. วิทยานิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ปริญญช ภูดินทราย. (2558). *การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพิชัย สุรโกโซ. (2559). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาวีวัฒน์ วิวพัฒน์เมธี. (2561). *การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนุชา สิริสาโร. (2561). *การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)*. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สนอง วรอุไร. (2550). *ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 27*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

การประยุกต์หลักสารานิยธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ"

ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

The Application of **Sārāṇī**yadhamma Principles to Strengthen The Community Network for Preserving Tai Lue Culture in Ban Thi Subdistrict, Ban Thi District, Lamphun Province

พระจิรพงษ์ จิราพัฒน์เมธี(คำหมื่นยอง) Phra Jirapong Jiraeattanametea(Kammeunyongi)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Tammanoonmahamai@gmail.com

Received 2025/03/03

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ คือ 1) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" โดยการประยุกต์หลักสารานิยธรรม 6 วิธีวิจัยแบบผสานวิธี ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.810 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และ ค่าเอฟ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาสมาชิก ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" โดยนำหลักสารานิยธรรม 6 มาประยุกต์พบว่า 1) หลักสารานิยธรรม ด้านเมตตากายกรรม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน 2) หลักสารานิยธรรม ด้านเมตตาวาจกรรม ใช้คำพูดที่มีสาระและเป็นประโยชน์ 3) หลักสารานิยธรรม ด้านเมตตามโนกรรม เสริมสร้างในเรื่องของสมาชิกเครือข่ายรู้จักให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ 4) หลัก

สารานียธรรม ด้านสาธารณโภคี สร้างความเสมอภาคในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน 5) หลักสารานียธรรม ด้านศีลสามัญญตา ส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือรักษาระเบียบวินัยของส่วนร่วม 6) หลักสารานียธรรม ด้านทิวฐิสามัญญตา เปิดโอกาสให้สมาชิกมีเสนอแนะข้อคิดเห็นในพัฒนางาน

คำสำคัญ : หลักธรรมสารานียธรรม 6, การเสริมสร้างเครือข่าย, วัฒนธรรมไทลื้อ.

Abstract

This article aims to: 1) Study the level of community network building for the preservation of “Tai Lue” culture;. 2) Compare public opinions regarding the strengthening of the community network for preserving “Tai Lue” culture, categorized by personal factors;. 3) Propose guidelines for strengthening the community network for cultural preservation of “Tai Lue” through the application of the six principles of Saraniyadhamma. The research employed a mixed-methods approach. The population consisted of residents in the Ban Thi Subdistrict Municipality. The sample group included 358 people. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.810. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The qualitative research component involved in-depth interviews with 12 key informants and content analysis.

The research results found that:

1) The overall level of public opinion regarding the strengthening of the community network for “Tai Lue” cultural preservation was high.

2) Comparison of public opinion across variables such as gender, age, education level, occupation, and membership duration showed no significant differences. Thus, the research hypothesis was rejected.

3) The proposed guidelines for strengthening the community network for “Tai Lue” cultural preservation based on the six principles of Saraniyadhamma include:

Physical acts of kindness (Metta-kaya-kamma): Building good relationships within the community. Verbal acts of kindness (Metta-vaci-kamma): Using meaningful and beneficial speech. Mental acts of kindness (Metta-mano-kamma): Encouraging network members to consistently forgive one another. Sharing of resources (Sadharana-bhogi): Promoting equity in communal use of resources. Moral harmony (Sila-samannata): Encouraging respectable behavior and discipline in the community.

Viewpoint harmony (Ditthi-samannata): Allowing members to provide feedback and suggestions for development.

Keywords : Sārāṇīyadhamma 6, Strengthen The Community, Preserving Tai Lue Culture.

บทนำ

ประเทศไทยมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2502 ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนคนไทยมีความอยู่ดีกินดี ในปัจจุบันได้มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาจนถึงฉบับที่ 13 ซึ่งได้มีการเน้นการพัฒนาประเทศจากฐานชุมชน ส่งผลให้เกิดคำว่า “ชุมชนเข้มแข็ง” ขึ้นมาเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาประเทศให้ประเทศขับเคลื่อนไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เนื่องจากวิสัยทัศน์ใหม่ในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการกระตุ้นด้านการบริโภค สร้างสังคมไทย ให้นิยมการบริโภคเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การสื่อสารติดต่อเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทั่วถึง จนทำให้มีการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของต่างชาติเข้ามาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2566-2570 ,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 :18)

เครือข่ายชุมชน การที่ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนโดยมีการ ร่วมมือกันของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ รวมตัวกันเพื่อการจัดการและแก้ไขปัญหาาร่วมกันที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น พร้อมทั้งร่วมกันรับผลประโยชน์ เพื่อให้คนในชุมชน สามารถดำเนินชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข ซึ่งชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้อย่าง หลากหลาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน มีวิถีการปฏิบัติที่มีสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีการสั่งสม สืบต่อและปฏิบัติกันมาโดยจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น โดยชุมชนหนึ่งชุมชนย่อมมีวัฒนธรรมที่เป็นของชุมชนซึ่งเป็นแบบแผนวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งในหนึ่งพื้นที่อาจมีวัฒนธรรมหนึ่งเดียวหรือบางพื้นที่ซึ่งมีความเป็นพหุวัฒนธรรม (สมบุญ ธรรมลังกา, 2556 :30) รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐานในจังหวัดเชียงราย, วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ : 58-66)

ไทลื้อเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ไท มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาช้านานในแถบเอเชีย อากเนย์ “ซ้อ” หรือ “ลื้อ” เป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไทมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในเขตสิบสองปันนา ส่วนจีนเรียกชาวไทลื้อว่า “หลี่” หรือ “ลู่ไป” ชาวไทลื้อหรือไตลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมที่มีความโดดเด่นทางด้านชาติพันธุ์ มีหลักฐาน ปรากฏอย่างชัดเจนจากการอพยพการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มไทลื้อในครั้งนั้น เจ้ากาวิละผู้ปกครองดินแดนล้านนาไทซึ่งได้รับพระราชโองการจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกให้นำไพร่พลเข้ามา

ตั้งอยู่ในล้านนา มีการยกทัพกวาดต้อนอพยพนำไพร่พลผู้คนจากเมืองไตในดินสิบสองปันนามา อยู่ในล้านนา ในการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทลื้อ ในครั้งนั้น ได้มีการกระจายถิ่นที่อยู่อาศัยในหลายพื้นที่และหลายจังหวัดของพื้นที่ภาคเหนือในประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และน่าน นอกจากการกวาดต้อนในครั้งนั้นแล้วชาวไทลื้อบางส่วนก็เข้ามาตามหาญาติพี่น้อง เข้ามาเพื่อการค้าขายและการแสวงบุญ (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2529 : 1)

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรม “ไทลื้อ” เพื่อศึกษาระดับเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรมไทลื้อ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรมไทลื้อ รวมทั้งเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ตามหลักสารณียธรรม และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประยุกต์หลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรม “ไทลื้อ” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน และสามารถนำไปเป็นสารสนเทศให้แก่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรม “ไทลื้อ” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรม “ไทลื้อ” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนชนอนุรักษวัฒนธรรม “ไทลื้อ” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักสารณียธรรม 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของชุมชนเครือข่ายทั้ง 9 ชุมชน ตำบลบ้านธิ จำนวน 3,344 คน (แหล่งอ้างอิง, พ.ศ.)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มเลือกประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 358 คน โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก 1. พระสงฆ์ 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ผู้นำชุมชน 4. เครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม 5. นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ 6. นักปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญา ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) (1967) ประกอบด้วย 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนในประเด็น 1) มีการจัดตั้งกลุ่ม 2) มีคณะกรรมการและสมาชิก 3) มีกติการ่วมกัน 4) มีกองทุนสำหรับเครือข่าย 5) มีแผนกิจกรรม ตอนที่ 3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ตามหลัก สราณียธรรม 6 ด้าน ด้านละ 5 ข้อและตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.810

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ได้ผลการวิจัยต่อบุคคลดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ภาพรวม

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการจัดตั้งกลุ่ม	3.99	0.35	มาก
2. มีคณะกรรมการและสมาชิก	3.99	0.37	มาก
3. มีกติการ่วมกัน	4.01	0.35	มาก
4. มีกองทุนสำหรับเครือข่าย	4.00	0.37	มาก
5. มีแผนกิจกรรม	4.00	0.36	มาก
ภาพรวม	3.99	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ทั้ง 9 หมู่บ้าน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักสารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลัก สารณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ทุกด้านอยู่ในระดับมากเท่ากัน โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านมีกติการ่วมกัน ด้านมีกองทุนสำหรับเครือข่ายและด้านมีแผนกิจกรรม มีค่าเท่ากัน ด้านมีคณะกรรมการและสมาชิกและด้านมีการจัดตั้งกลุ่ม มีค่าเท่ากันตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากการวิจัยพบว่า

สมมติฐาน ที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ที่ 5 ประชาชนที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ตำบลบ้านธิ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย

1) ด้านเมตตาทายกรรม (1) ควรมีการช่วยกันทำกิจธุระต่างๆ ในการทำงาน of เครือข่ายอย่างแท้จริงและเต็มไปด้วยความสามารถ (2) ควรมีการส่งเสริมให้บุคคลที่จะมาทำหน้าที่ในการเป็นคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ กิติ หรือเป็นสมาชิกเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ กิติ จะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ไม่หวังผลประโยชน์อื่นใดที่อาจจะขัดซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวม (3) ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีความเห็นใจเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ซึ่งเสียสละตนเองในการดูแลรักษาอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ

2) ด้านเมตตาจาริกรรม(1) ควรมีการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ใช้วาจาที่เป็นมิตร สร้างมิตร ไม่สร้างศัตรู (2) ควรมีการใช้วาจาที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ใช้วาจาที่มุ่งสร้างศัตรูหรือสร้างสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายและชาวบ้าน ชุมชนในพื้นที่ (3) ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านหรือสมาชิกคณะกรรมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้วาจาที่เป็นการให้คำแนะนำ บอกกล่าวตักเตือน มากกว่าที่จะเป็นการดุด่า เพราะอาจจะสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ที่ได้รับฟัง และเกิดการกระทบกระทั่งและขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด

3) ด้านเมตตาเมตตาโนกรรม(1) ควรมีการเสริมสร้างในเรื่องของการมีจิตอาสา การไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (2) ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกและคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ มีจิตคิดที่จะช่วยเหลือชุมชน หรืออย่างน้อยก็ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่น

4) ด้านสาธารณโภคี(1) ควรมีการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน (2) ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ร่วมกัน ซึ่งเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ ไม่ได้มีผู้ใดเป็นเจ้าของ แต่ทุกคนในชุมชนทั้ง 9 ชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน

5) ด้านศีลสามัญญตา(1) ควรมีการส่งเสริมให้ยอมรับกฎระเบียบ ยอมรับกฎกติกาที่กำหนดขึ้นโดยชุมชน โดยสมาชิก โดยคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ(2) ควรมีการส่งเสริมให้ทุกคนมีการประพฤติที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน และร่วมกันปฏิบัติตามกฎระเบียบของเครือข่ายป่าชุมชน

6) ด้านทวิญญูสามัญญตา(1) ควรส่งเสริมให้มีการยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น (2) ควรส่งเสริมให้มีการยอมรับในความแตกต่างทางความคิด มีการปรับความคิดเห็นให้ตรงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชน ต่อการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความคิดเห็นที่ดีและเห็นด้วยกับการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏชา ณัฐโชติภินัน (2567) พบว่า การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.45) โดยมีแหล่งวัตถุดิบที่ได้มาจากในท้องถิ่น มีการจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการตัดสินใจ (3.77) ด้านการปฏิบัติการ (3.72) ด้านการรับผลประโยชน์ (3.70) ด้านการประเมินผล (3.73) และ กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง พบว่าด้านการก่อรูปเครือข่าย (3.53) และด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย (3.51) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย (3.38) ด้านการดำรงรักษาเครือข่าย (3.45) อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชน ต่อการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ต่อการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูกัลยาณกิจจานุกิจ กลยาโณ (2545) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักสราณียธรรม 6 มาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักสราณียธรรม 6 มาใช้ในการบริหารงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโณ (2553) พบว่า การบริหารงานตามหลักสราณียธรรม 6 อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามเพศและอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสภาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จ้างง กันทมาดา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลดงคำ อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน พบว่า การจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสภาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามระดับอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปัญญา สุปัญโญ (2558) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารจัดการชุมชนตามหลักสภาราณียธรรม 6 ในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการชุมชนตามหลักสภาราณียธรรม 6 ไม่แตกต่างกัน

5) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์หลักสภาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาสมาชิก พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพรสวรรค์ ฐิติธนาโณ และคณะ (2566) พบว่า การสร้างเครือข่ายเป็นความร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มองค์กรประเภทเดียวกันองค์กรต่างประเภทกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม และสมาชิกของเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม "ไทลื้อ" โดยการประยุกต์หลักสภาราณียธรรม พบว่า

1) หลักสภาราณียธรรม ด้านเมตตาทายกรรม เน้นที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชนและการช่วยเหลือกันในกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความสงบสุขและความร่วมมือในชุมชน ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนพูดถึงกันและกันในแง่ดี และหลีกเลี่ยงการพูดเสียดสีหรือวิจารณ์ในทางลบเมื่อผู้อื่นไม่อยู่ การสนับสนุนการพูดถึงผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และให้เกียรติช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโห (มีนุสรณ์) (2577) พบว่า แนวทางการนำหลักสภาราณียธรรม 6 ไปประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานเทศบาลด้านเมตตาทายกรรม เจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติในการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ ควรให้บริการตามลำดับในการมาใช้บริการ เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้รับบริการ

2) หลักสภาราณียธรรม ด้านเมตตาจาริกรรม ใช้คำพูดที่มีสาระและเป็นประโยชน์ เช่น การให้คำแนะนำที่ดี การพูดเพื่อส่งเสริมให้ผู้อื่นมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้าการส่งเสริม การพูดต่อกันด้วยเมตตาจะต้องใช้แนวทางที่สามารถกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้คำพูดที่ดีและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจริญ พุทธิสิริ (2559) พบว่า การพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ใน อำเภอดาเกี๊ยะ จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสาราณียธรรม คือ ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว ควรมีมนุษยสัมพันธ์ พุดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ควรพุดจาและทำงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของทุกคน ควรพัฒนาวัดด้วยความจริงใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรมีการทำงานเป็นทีม

3) หลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาโมกกรรม เสริมสร้างในเรื่องของสมาชิกเครือข่ายรู้จักให้อภัยต่อกันและกันอยู่เสมอ ส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ รู้จักให้อภัยต่อกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงานร่วมกันในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาปัญญา สุบุญโณ (โยธาทรี) (2558) พบว่า มีเมตตาปรารถนาแต่ความไม่มีเวรต่อกัน เป็นผู้หวังดีทั้งต่อหน้าและหลังมุ่งหวังความเจริญและประโยชน์โดยรวมเป็นหลัก

4) ตามหลักสาราณียธรรม ด้านสาธารณโภคิ แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาอย่างทั่วถึง เป็นการสร้างความเสมอภาคในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนเพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียมและสร้างความเข้าใจในเรื่องของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูกัลยาณกิจจานุกิจ กลยาโณ (ปทุมมา) (2558) พบว่า การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ควรใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สำหรับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้มากที่สุด จัดสรรงบประมาณไปพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง

5) หลักสาราณียธรรม ด้านศีลสามัญญตา ส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติวางตนเป็นที่น่านับถือและรักษาระเบียบวินัยของส่วนร่วม การยอมรับกฎระเบียบ ยอมรับกฎกติกาที่กำหนดขึ้นโดยชุมชน การรักษาระเบียบวินัยในชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อจำเป็นต้องมีกระบวนการและกฎระเบียบที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม การส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนเคารพในกฎเกณฑ์และวินัยจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น การรักษาความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในการทำงานหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโณ (มินุสรณ์) (2553) พบว่า ด้านศีลสามัญญตา ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้องสำคัญกว่าประเทศ หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

6) หลักสาราณียธรรม ด้านทัญญูสามัญญตา เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการเสนอแนะข้อคิดเห็นในการพัฒนางานของเครือข่าย ถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างการทำงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยการจัดเวทีหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีและไม่มีการขัดขวาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา โพธิ์ทอง พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อการพัฒนาของบุคลากรกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม พบว่า 1) ควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ และควรยึดเป้าหมายขององค์กรเป็นหลักในการปฏิบัติ

ภารกิจให้สำเร็จ 2) ควรมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารรวมถึงความรู้ต่าง ๆ ให้กับเพื่อนร่วมงานเพื่อเป็นวิทยาทาน และควรให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : พระจิรพงษ์ จีระพัฒน์เมธี(คำหมื่นยอง), 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านมีการจัดตั้งกลุ่มควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และช่วยกันดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ผ่านกระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบูรณาการกับหลักสำนึกธรรม ด้านเมตตามโนกรรม ควรมีการเสริมสร้างในเรื่องของการมีจิตอาสา การไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีจิตคิดที่จะช่วยเหลือชุมชนหรืออย่างน้อยก็ช่วยสืบทอดดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ มีจิตสำนึกในการร่วมดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) ด้านมีคณะกรรมการและสมาชิกเครือข่ายควรเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ให้เข้ากับสมาชิก และภาครัฐ รวมถึงการเป็นตัวกลางของคณะกรรมการในการประสานความเข้าใจ ความร่วมมือระหว่างสมาชิก และภาครัฐในการที่จะร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อ และบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาทายกรรม ควรมีการช่วยกันทำกิจกรรมต่างๆ ในการทำงาน of เครือข่ายอย่างแท้จริงและเต็มความสามารถ มีความเสียสละ ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ไม่หวังผลประโยชน์อื่นใดที่อาจจะขัดซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวม รวมไปถึงการบูรณาการกับ หลักสาราณียธรรม ด้านเมตตาวาจกรรม ควรมีการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ใช้วาจาที่เป็นมิตร สร้างมิตร ไม่สร้างศัตรู ใช้วาจาที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ใช้วาจาที่มุ่งสร้างศัตรูหรือสร้างสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายและสมาชิก

3) ด้านมีกติกาของเครือข่ายการสร้างกฎกติกาใดๆ ก็ตามที่จะส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ควรที่จะต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกานั้นๆ และที่สำคัญจะต้องไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมายของบ้านเมือง จะต้องมีการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริงในการกำหนดกฎกติกา และจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่มากกว่าประโยชน์ของคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น และบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม ด้านสืลสามัญญตา ควรให้การยอมรับกฎกติกาที่กำหนดขึ้น การประพฤติดี ประพฤติชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของส่วนรวม ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน การปฏิบัติตนให้เหมาะสม ยอมรับกฎกติกาของผู้อื่น ไม่ละเมิดกฎกติกาของผู้อื่น

4) ด้านมีกองทุนเครือข่ายควรสร้างความโปร่งใสในการตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิก ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของเครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ การบริหารจัดการต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยั่งยืนนั้น หลักการสำคัญคือการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะกรรมการในการบริหารจัดการอาจจะเป็นคณะกรรมการเครือข่าย หรือคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งก็ได้ และบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม ด้านสาธารณโภคิ ควรมีการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เป็นการสร้างความเสมอภาคในการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชนและชาวบ้าน และการมีสาธารณะในการเอื้อเฟื้อต่อสมาชิกในเครือข่าย

5) ด้านมีแผนกิจกรรมเครือข่ายควรมีการกำหนดแผนกิจกรรมของเครือข่ายจากการแสดงออกทางความคิดเห็นของสมาชิกในเครือข่าย ร่วมกันจัดทำตารางการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลต่างๆ จัดทำกฎกติการ่วมกัน รวมไปถึงควรสร้างความรู้ความตระหนักให้เกิดขึ้นกับสมาชิก และบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม ด้านทิวฐิสามัญญตา ควรให้การยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด มีการปรับความคิดเห็นให้ตรงกัน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักสารานุกรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรม ไทลื้อ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถยกระดับการส่งเสริมไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎ กติกา หรือระเบียบของเครือข่ายชุมชนวัฒนธรรมไทลื้อให้สอดคล้องกับกฎหมายบ้านเมือง

2) จัดสร้างที่ทำการศูนย์เครือข่ายชุมชนวัฒนธรรมไทลื้อ(ส่วนกลาง) และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรช่วยกันดูแลรักษาประเพณีวัฒนธรรมอัตลักษณ์วิถีชีวิตรวมไปถึงด้านภาษา การแต่งกาย เพื่อให้คงอยู่ไปตลอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการส่งเสริมการเป็นตัวกลางของคณะกรรมการชุมชนอนุรักษ์วัฒนธรรมไทลื้อในการประสานความเข้าใจความร่วมมือระหว่างชาวบ้านและภาครัฐในการที่จะร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นของชาวไทลื้อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารจัดการชุมชนวัฒนธรรมไทลื้ออย่างยั่งยืน

References

- ณัชชา ญัฐโชติภคิน. (2561). กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำนง กันทมาดา. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของตำบลงดคำ อำเภอสี จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฐากร ชัยสถาพร. (2560). แนวทางการสร้างเครือข่ายทางสังคม กรณีศึกษา ระบบทวิภาคี เพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย. งานวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ทวี สว่างปัญญางกูร (ปวีรบรรต). (2529). ตำนานพื้นเมืองสิบสองพันทนา (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566–2570: เทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.

- พิศมัย วงศ์จำปา และคณะ. (2561). การเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายชุมชนในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในลุ่มน้ำอิง จังหวัดพะเยา-เชียงราย. รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูกล้วยานกิจจานุกิจ กลยาโณ (ปทุมมา). (2558). การนำหลักสาราณียธรรม 6 มาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 4(1), 47.
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีธมโม (มีนุสรณ์). (2553). การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระดาวเหนือ บุตรสีทา. (2557). การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพบรมมนาสุข อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระมหาจรัญ พุทธสิริ (พรบุญ). (2558). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ในอำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสาราณียธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาปัญญา สุปัญญา (โยธาทรี). (2559). การเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณะและเครือข่ายการจัดการของชุมชนสร้างสรรค์ในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรสวรรค์ ฐิตินิธยาโณ และคณะ. (2560). การเสริมสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดศรีสะเกษ. รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570.
- สมบุญ ธรรมลังกา. (2556). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(2), 58–66.
- สุกัญญา โพธิ์ทอง. (2559). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่

School Management to the Excellence of Kindergartens under the Local Government Organization in Mae Taeng District, Chiang Mai Province.

ทวีรัตน์ อินทนนท์ Tawerat Intanon

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302086@northcm.ac.th

tasnee99@gmail.com

Sungw_edq@yahoo.co.th

Suttasirisurasak855@gmail.com

Received 2025/03/27

Revised 2025/05/17

Accepted 2025/06/30

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ และครูโรงเรียนอนุบาล ในอำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 80 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากร ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำ

2) แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลง คือ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากร ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำองค์กร และ

ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ตามลำดับ และเมื่อทำการศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางตามเป้าหมายพร้อมระบบเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน-ภายนอกแบบ 360 องศา และนำผลประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (PDPA) ไปสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลประเมินบุคลากรนำไปสร้างรางวัลสร้างขวัญกำลังใจ อีกทั้งมุ่งบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

Abstract

This research aims to study and identify guidelines for school management to the excellence of kindergartens under the local government organization in Mae Taeng District, Chiang Mai Province. The sample group included 80 school administrators, school committees, and teachers in the group of kindergartens under in Mae Taeng District, Chiang Mai Province in the academic year of 2024 and 7 qualified experts in an interview, selected by specific selection. The tools included questionnaires and interviews, data analysis with mean, standard deviations, and content analysis. The results showed that :

The research results found that:

1) The overall level was at a high level. When considered on a side-by-side basis, it was found that it was at a high level in all aspects, sorting the averages in descending order as follows: the clients and stakeholders, followed by the aspects with the same average such as operations, strategic planning, personnel, followed by the operation results, organizational leading, and measurement, analysis, and knowledge management, respectively.

2) Guidelines for developing school administration towards excellence of kindergartens under local administrative organizations in Mae Taeng District, Chiang Mai Province found that The school should have a clear direction on the implementation of the goals. 2) The school should have an environmental analysis, consider strengths, weaknesses, opportunities, obstacles both inside and outside the school. 3) The school should use the results of the assessment to improve the work process to be more effective. 4) The school should have a systematic summary and report on the performance. 5) The school should have a personnel evaluation to reward and

encourage them. 6) The school should have a set of work processes and key operational requirements together. 7) The school should have an evaluation of measurement, analysis, and knowledge management to monitor, and supervise the administration to achieve the goals.

Keywords : School Management to the Excellence, School Administrators, kindergartens Under the Local Government Organization.

บทนำ

สถานศึกษาที่มีการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ในลักษณะสถานศึกษาคุณภาพหรือสถานศึกษาสมบูรณ์แบบ (Quality School) กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้ให้คำจำกัดความ “ความเป็นเลิศของโรงเรียน” หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน โดยการปรับระบบภายในให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งนี้ทางสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีการส่งเสริมการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศด้วยการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ซึ่งได้มีการประเมินคุณภาพการบริหารของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยการนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ PMQA มาเป็นเกณฑ์การพัฒนางานสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562 : คำนำ) สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หรือที่เรียกว่า "PMQA" ซึ่งย่อมาจาก Public Sector Management Quality Award เป็นกรอบในการประเมินองค์การด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ส่วนราชการทราบว่ามีโอกาสการปรับปรุงในเรื่องใดและสามารถจัดทำแผนพัฒนางานองค์การได้อย่างเหมาะสม เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

โรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดให้มีสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ศูนย์เด็กเล็กและศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องบริหารให้ได้มาตรฐานและคุณภาพพร้อมกับชุมชน ปัจจุบันมีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพระดับดีมาก 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ, โรงเรียนอนุบาล อบต.กุดช้าง, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่แตง, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจอมแจ้ง, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลสันมหาพน, โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่หอพระ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบคือการขาดทิศทางการชัดเจน ผู้บริหารยังไม่กำหนดแนวทางและกระบวนการปฏิบัติที่เป็นระบบ รวมถึงการไม่วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อม (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) ทำให้การวางแผนพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการนำผลการประเมินมาใช้ยังไม่เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลต่อขวัญกำลังใจครูและระบบการเลื่อนขั้นที่ไม่สอดคล้องกับความสำเร็จ

ทุ่มเท นอกจากนี้คุณภาพผู้เรียนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายเพราะขาดความต่อเนื่องของการเรียนรู้ และยังขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย สุดท้ายการดำเนินงานยังไม่สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) 7 ด้าน ซึ่งจำเป็นต้องการยกระดับคุณภาพและสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง 1 (2567 : 16-18) โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง 2 (2567 : 22-27) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่แตง (2567 : 3-4) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจอมแจ้ง (2567 : 20-24) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลสันมหาพน (แผนกอนุบาล) (2567 : 21-28) โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา (แผนกอนุบาล) (2567 : 25-30) และโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่หอพระ (2567 : 16-20) พบว่าผู้บริหารกำหนดทิศทางการบริหารงานไม่ชัดเจน ขาดกระบวนการและข้อกำหนดร่วม ขาดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน และอุปสรรค ไม่มีการนำผลประเมินมาปรับปรุง ครูขาดกำลังใจเพราะการเลื่อนขั้นไม่ให้ความสำคัญ และไม่ปรับปรุงกระบวนการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมาย การใช้เกณฑ์ PMQA ทั้ง 7 ด้าน จะช่วยพัฒนาแผนงานและระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษา

จากความสำคัญเบื้องต้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูในกลุ่มโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2567 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน จำนวน 49 คน และจำนวนครู 44 คนรวมทั้งหมด 101 คน (เอกสารรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูในกลุ่มโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2567 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608 อ้างถึงใน กัลยารัตน์ ก้อนแก้ว, 2567 : 1046) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของ 7 โรงเรียน รายชื่อดังต่อไปนี้ 1) โรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ 2) โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง 3) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบล แม่แตง 4) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจอมแจ้ง 5) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลสันมหาพน 6) โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา และ 7) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่หอพระ

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampiing) จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองการศึกษา (นักบริหารงานการศึกษา) จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร จำนวน 2 คน และผู้บริการสถานศึกษาจำนวน 7 โรงเรียน

เครื่องมือการวิจัยขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามจาก ศิริวรรณ อยู่ธมมา (2567 : 88 - 91) เพื่อประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการค้นคว้าครั้งนี้

2) สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆเพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา จากนั้นก็นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยดำเนินการตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา ความถูกต้อง ความครอบคลุมตามขอบเขต และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3) ได้แบบสอบถาม แบบสอบถาม ซึ่งมีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มีรายละเอียดดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ระบุตัวแปร ที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 66 อ้างถึงใน ญัณฐ์ณิชา ชัยนนธิ, 2564 : 49)

4) นำแบบสอบถามที่ปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) รวมไปถึงความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนทางภาษาโดยค่าดัชนี IOC ที่ได้เป็นค่าเฉลี่ยจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการกำหนดคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญ (ญัณฐ์ณิชา ชัยนนธิ 2564 : 101)

5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนเทศบาลตำบลแม่มิริม โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลสันโป่ง และโรงเรียนบ้านดอนแก้ว สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่มิริม จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. 1990 : 202 - 204 อ้างถึงใน อรุพงษ์ งานฉมิง, 2564 : 95) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

6) นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการดำเนินงานวิจัย เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข เพื่อจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

7) นำแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของ โรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	ระดับปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการนำองค์กร	4.17	0.67	มาก
ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	4.18	0.66	มาก
ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.26	0.58	มาก
ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	4.16	0.65	มาก
ด้านบุคลากร	4.18	0.66	มาก
ด้านการปฏิบัติการ	4.18	0.70	มาก
ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ	4.17	0.69	มาก
โดยรวม	4.19	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากร ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำองค์กร ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ตามลำดับ และ เมื่อพิจารณา เป็น รายด้านพบว่า

ด้านการนำองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ชัดเจน

ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อนำสู่การปฏิบัติได้จริง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา

ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ด้านบุคลากร โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการประเมินผลงานของบุคลากรเพื่อมอบรางวัลเป็นขวัญกำลังใจ

ด้านการปฏิบัติการโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการกำหนดกระบวนการทำงานและข้อกำหนดที่สำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประเมินผลด้านบุคลากร เพื่อตรวจสอบ กำกับ ติดตาม มีการบริหารงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และมีการประเมินผลด้านการปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบ กำกับ ติดตาม มีการบริหารงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการประเมินผลด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เพื่อตรวจสอบ กำกับ ติดตาม มีการบริหารงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ด้านการนำองค์กร คือ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวกำหนด ทบทวนและสร้างความเข้าใจให้บุคลากรปฏิบัติตามทิศทางเดียวกัน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา พร้อมปรับปรุงนโยบายตามสถานการณ์ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุดและตอบสนองเป้าหมายองค์กรด้วยการใช้วงจรคุณภาพ PDCA

ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยใช้การ SWOT และผลการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาและงบประมาณ เพื่อนำไปสู่โครงการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้บริหารควรวิเคราะห์องค์กร ปรับกระบวนการและจัดลำดับความสำคัญจากผลการประเมิน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแผนงาน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุ รวมถึงการกำหนดเป้าหมายพัฒนานักเรียน ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน ผ่านการสื่อสารและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมหลายช่องทาง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางติดต่อและการเข้าถึงข้อมูล

ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ คือ ผู้บริหารควรสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ให้บุคลากรที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากการวัดและการวิเคราะห์มาใช้ในการรายงานผลผ่านสื่อ Social Media เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณชนทราบอย่างสม่ำเสมอ

ด้านบุคลากร คือ ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานโดยยึดระเบียบข้อบังคับและหลักธรรมาภิบาลในการประเมิน พร้อมกำหนดเกณฑ์มอบรางวัลที่เหมาะสม เช่น เกียรติบัตรหรือโล่รางวัล เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจและความก้าวหน้าของบุคลากร

ด้านการปฏิบัติการ คือ ผู้บริหารควรออกแบบกระบวนการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนและใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ

ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ คือ ผู้บริหารควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน โดยทุกฝ่ายร่วมกันประเมินผล ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการบริหารงาน พร้อมกับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์และจัดการความรู้ เพื่อให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำองค์กร และด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ตามลำดับ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นเอกภาพทางด้านนโยบายและการดำเนินงาน ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ขึ้นเป็นมาตรฐานกลางในการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการดูแลพัฒนา และจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึงก่อนเข้าประถมศึกษา โดยนำเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐเป็น PMQA มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อยู่ถมยา (2567) พบว่า การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่ความเป็นเลิศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงเพชร การุณย์ (2565) พบว่า ผลประเมินรูปแบบการบริหารการศึกษาปฐมวัยสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดโดย รวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและทิศทางที่ชัดเจน โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวกำหนดทิศทาง สร้างความเข้าใจให้บุคลากรถือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และจัดทำเป็นแผนพัฒนาการศึกษา พร้อมทั้งประชุมชี้แจงให้ทุกภาคส่วนรับทราบและ

ดำเนินการร่วมกัน อีกทั้งควรปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อยู่ถ่มยา (2567) ที่เสนอว่าผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและสื่อสารชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ขนาดขจี (2566) ที่พบว่าสภาพการพัฒนาสถานศึกษาตามแนว PMQA อยู่ในระดับมาก

ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ผ่านการ SWOT และนำผลการประเมินตนเอง (SAR) มาวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาและงบประมาณ โดยสรุปเป็นโครงการที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สันวิษ แก้วมี (2561) ที่ชี้ว่าแผนกลยุทธ์ควรกำหนดหลายระดับ มีแผนงานที่ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และควรมีการประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนาต่อเนื่อง อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวน เทียงเจริญ (2563) ที่กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์เป็นแผนแม่บทที่กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และประกอบด้วย 1) การจัดทำและพัฒนากลยุทธ์ 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ 3) การนำแผนสู่การปฏิบัติ และ 4) การติดตามผล

ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารควรวิเคราะห์องค์กร ปรับกระบวนการ และนำผลการประเมินมาจัดลำดับความสำคัญ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตามแผนที่กำหนด โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ สรุป และกำหนดเป้าหมายพัฒนานักเรียน ควบคู่กับการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนผ่านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมหลากหลายช่องทาง โดยใช้เทคโนโลยีช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ อยู่ถ่มยา (2567) ที่พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการที่เน้นระบบสารสนเทศ หลักสูตรมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีรัตน์ กีบาง (2563) ที่ระบุว่าสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผู้บริหารควรสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูล โดยมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบหลักในการจัดเก็บข้อมูลนำสารสนเทศมาใช้ในการรายงานผลของโรงเรียนผ่านสื่อ Social Media ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจนาถ อมรประสิทธิ์ (2558) ที่พบว่าควรมีการจัดการความรู้ ระบบสารสนเทศที่ครอบคลุม เชื่อมโยง และมีการวัด วิเคราะห์ รายงานผลเพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ ก้อนแก้ว (2567) ที่เสนอให้มีการคัดเลือกระบบข้อมูลสารสนเทศที่เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้อง จัดทำฐานข้อมูล วิเคราะห์ผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาได้รับทราบ

ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานอย่างชัดเจน โดยยึดตามระเบียบ ข้อบังคับ และใช้หลักธรรมาภิบาลในการประเมินทุกครั้ง เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในการทำงานของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ขนาคชจิ (2566) ที่พบว่า ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดการปัญหา เรียนรู้รวดเร็ว กระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีระบบประเมินผลที่นำไปสู่รางวัล สิ่งจูงใจ และการยกย่องชมเชย อีกทั้งผู้บริหารควรแก้ไขปัญหาด้วยหลักการมีส่วนร่วม วิเคราะห์จุดแข็งและโอกาสเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศนีย์ สีเอี่ยม (2561) ที่กล่าวถึงการบริหารขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร บรรยากาศการทำงาน และการสร้างความผูกพันซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรและผู้บริหารให้บรรลุผลสำเร็จอย่างปลอดภัย.

ด้านการปฏิบัติการ ผู้บริหารควรมีการออกแบบกระบวนการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ และต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการร่วมกันออกแบบ ในการกำหนดการปฏิบัติงานตามข้อกำหนด ร่วมกันกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวดเร็ว และแม่นยำ มาใช้ติดตามกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิตานันท์ ศรีชมพล (2564) พบว่า การพัฒนาด้านการปฏิบัติการว่า 1) ผู้บริหารควรประชุมชี้แจง ร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนการทำงาน กำหนดนโยบายให้ครอบคลุม 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) จัดทำข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน 4) ปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 5) กำกับ ติดตาม และสรุปผล เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมของโรงเรียนต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กัลยารัตน์ ก้อนแก้ว (2567) กระบวนการที่ผู้บริหารออกแบบระบบปฏิบัติการ ในงานแต่ละด้าน ของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบปฏิบัติการต่างๆ ร่วมกับบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันวางแผนและออกแบบกระบวนการทำงานของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นระบบ สถานศึกษา มีการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา มีการสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการกำหนดกระบวนการทำงานและข้อกำหนดที่สำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่งผลให้การดำเนินการตามระบบปฏิบัติการในแต่ละขั้นตอนมีประสิทธิภาพถูกต้อง ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ผู้บริหารควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน แบ่งหน้าที่ชัดเจน และให้ทุกฝ่ายร่วมกันประเมินผล ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการบริหารงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการนิเทศภายในจริงจัง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์และจัดการความรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562) ที่ชี้ว่าการวัดผลการดำเนินงานขององค์การควรมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่สร้างคุณค่าและรักษาสมดุลแก่ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการเงิน ผลผลิตภัณท์ กระบวนการ ความพึงพอใจและความผูกพันของผู้รับบริการและบุคลากร รวมทั้งผลด้านการนำองค์การ กลยุทธ์ และสังคม อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อยู่ธมมา (2567) ที่เสนอว่าตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา ได้แก่ 1) การเรียนรู้ของนักเรียน 2) การพัฒนาครู 3) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน 4) ความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 5) ภาวะผู้นำและการบริหาร.

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ที่มา : ทวีรัตน์ อินทนนท์ และคณะ, 2568.

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รองลงมา ด้านการปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ด้าน

บุคลากร ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการนำองค์กร และ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายในแต่ละด้านคือ ผู้บริหารมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษา มีการนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงานของบุคลากรเพื่อมอบรางวัลเป็นขวัญกำลังใจ มีการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา มีการประเมินผลด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เพื่อตรวจสอบ กำกับ ติดตาม มีการบริหารงานเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ชัดเจน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การประเมินผลงานของบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การประเมินผลด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และการบริหารงานตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ควรจัดทำแผนงาน/โครงการ เกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ชัดเจนภายในองค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การประเมินผลงานของบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การประเมินผลด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และการบริหารงานตามเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการกำหนดทิศทางการดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กร ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการประเมินผลงานบุคลากร ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- 4) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องมือวัด วิเคราะห์และการจัดการความรู้ ของโรงเรียนอนุบาลสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *การพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยารัตน์ ก้อนแก้ว. (2567). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในสหวิทยาเขตดอยสุเทพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1043-1056.
- จूरรัตน์ กีบง. (2563). *การบริหารสู่ความเป็นเลิศของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิดา ปากหวาน. (2565). *การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐธัญญา ชัยนนธิ. (2564). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ดำรงค์ บุญกลาง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ. *Journal of Nakhonratchasima College*, 11(2), 163-175.
- ทวน เทียงเจริญ. (2563). การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *The Journal of Sirindhornparithat*, 21(1), 1-15.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- เบญจนารถ อมรประสิทธิ์. (2558). การศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(3), 1-9.
- บุญยวีร์ ไกรรักษ์. (2567). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเขาสมิง-บ่อไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ตราด*. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 9(1), 816-872.
- โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลจอมแจ้ง. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR)*. ประจำปีการศึกษา 2567.

- โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่แตง. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR). ประจำปีการศึกษา 2567.
- โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลสันมหาพน. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR). ประจำปีการศึกษา 2567.
- โรงเรียนอนุบาลสาสนายไยรักเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR). ประจำปีการศึกษา 2567.
- โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง 1. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR). ประจำปีการศึกษา 2567.
- โรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลกุดช้าง 2. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR). ประจำปีการศึกษา 2567.
- วงเพชร การุณย์. (2565). รูปแบบการบริหารการศึกษาปฐมวัยสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์จร, 9(5), 1941-1951.
- วินัย ขนาดขจี. (2566). การพัฒนาสถานศึกษาตามแนว PMQA ของศูนย์ การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำพูน. Journal of Buddhist Studies, 14(1), 180-197.
- วิศนีย์ สีเอี่ยม. (2561). การปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐที่ส่งผลต่อระบบสนับสนุนการ ศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 9(1), 220-240.
- ศิริวรรณ อยู่ถมยา. (2567). การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- สิตานันท์ ศรีชมพล. (2564). แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. Academic Journal of Buriram Rajabhat University, 13(2), 45-61.
- สุพิศ โสภา. (2560). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษา โรงเรียนแนวใหญ่วิทยาคม. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 7(2), 84-94.
- สันวิช แก้วมี. (2561). การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้า. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐพ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ.

พุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลือ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

The Buddhist Methods in Tourism Promotion of Mueang Sam Tai, Lue, Yong
and Yuan of Ban Thi Subdistrict Municipality at Ban Thi District in Lamphun
Province.

พระธรรมบุญ สิริภทเมธี(มหาไม้ม) Phra Tammanoon Siriphattametea (Mahamai)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Tammanoonmahamai@gmail.com

Received 2025/03/31

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธวิธีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ วิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิกลุ่มตัวอย่าง 384 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.963 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที และค่าเอฟ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อพุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อพุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ โดยนำหลักสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้พบว่า 1) อวาสสัปปายะ การรักษาความสวยงามของพื้นที่ ควรมิกิจกรรมปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น 2) โจรสัปปายะ ทำเส้นทางสะดวกในการสัญจร ควรคำนึงการให้บริการด้านรับส่งนักท่องเที่ยว 3) ภัสสสัปปายะ มีการสร้างกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความประทับใจในการต้อนรับ 4) ปุคคสัปปายะ การพัฒนาทักษะด้านการบริการ ควรจะมีการตั้งกลุ่มแบ่งงานอย่างชัดเจน 5) โกชนสัปปายะ มีร้านอาหารตามหลักสุขอนามัย 6) อุตสัปปายะ สภาพแวดล้อมในชุมชน จัดผังการท่องเที่ยวให้สวยงาม 7) อิริยาปถสัปปายะ การจัดที่ให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : หลักสูตรมสปปายะ 7, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, เมืองสามไถ่ ลือ ยอง ยวน.

Abstract

This article aims to: 1) examine the level of community-based tourism promotion in the Sam Tai urban community; 2) compare the opinions of local residents on the promotion of community-based tourism in Sam Tai, classified by personal factors; and 3) propose an approach for applying Buddhist principles (Buddha-way) to promote community-based tourism in Sam Tai. A mixed-methods research design was employed. The population consisted of residents in the Ban Thi Subdistrict Municipality. The sample group comprised 384 individuals. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.963. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with t-tests and F-tests. For the qualitative aspect, data were collected through in-depth interviews with 10 key informants, including both monks and laypersons.

The research results found that:

1) The overall level of public opinion regarding the application of the Buddha-way in promoting community-based tourism in the Sam Tai urban community was rated as high.

2) A comparison of public opinions, categorized by gender, age, education level, occupation, and average monthly income, showed no statistically significant differences. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3) The proposed approach to promoting community-based tourism in the Sam Tai urban community was based on the application of the Seven Sappaya (seven suitable conditions) as follows: 1) *Āvāsasappāya* (suitable dwelling): preserving the area's beauty through activities such as increased tree planting. 2) *Gocarasappāya* (suitable movement and routes): improving transportation access and ensuring tourist transfer services. 3) *Phassasappāya* (suitable atmosphere): creating strategies that enhance the hospitality experience. 4) *Puggalasappāya* (suitable people): developing service skills through clearly defined community roles. 5) *Bhojanasappāya* (suitable food): ensuring hygienic food services. 6) *Uṭṭasappāya* (suitable climate/environment): organizing a visually appealing and pleasant tourism layout. 7) *Iriyāpathasappāya* (suitable posture and space): ensuring adequate space and facilities to accommodate tourists.

Keywords: Sappāya 7, Tourism promotion, Mueang Sam Tai Lue Yong and Yuan.

บทนำ

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ในหลายกลุ่มอาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเล็ก มีจำนวนประชากรไม่มากนัก และอาจเป็นคนชายขอบของประเทศ ทั้งใน ด้านพื้นที่หรืออำนาจส่วนใหญ่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่ผูกพันและใกล้ชิดกับธรรมชาติแนบแน่น เน้นระบบการผลิต ภายในครัวเรือน การตั้งถิ่นฐาน และใช้ทรัพยากรเพื่อการยังชีพเป็นหลัก ที่สำคัญส่วนใหญ่จะมีวัฒนธรรมทางด้าน ภาษา ความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม และบริบทของสังคมที่แตกต่างกันออกไป สังคมไทยส่วนใหญ่ของแต่ละพื้นที่ และแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีระบบขัดเกลาทางสังคม กระบวนการถ่ายทอดและสืบทอดกันมาจากชนรุ่นหนึ่ง จนปรากฏเป็นอัตลักษณ์ที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ จังหวัดลำพูนนับเป็นเมืองของชาวไตลื้อกลุ่มใหญ่จากเมืองยอง โดยแท้จริง โดยมี สิบสองปันนา เป็นถิ่นกำเนิดดั้งเดิม เป็นบรรพบุรุษแห่งรากเหง้าเผ่าพันธุ์ของ “คนไทย” รวมถึงชนชาติพันธุ์ไทยยวน ที่เรียกตนเองว่า คนเมือง หรือ คนล้านนา ที่สามารถปรับตัวเข้ากับทุกชนชาติและทุกวัฒนธรรม ได้เป็นอย่างดี ไทยยวน (อ่านว่า ไท-ยวน) หรือ ไตยวน (อ่านว่า ไท-ยวน) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลภาษาไท-กะได กลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานทางตอนเหนือของประเทศไทยซึ่งในอดีตเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรล้านนา ซึ่งมีหลายกลุ่ม ชาติพันธุ์ แต่กลุ่มที่ใหญ่ที่สุด คือ “ไทยยวน” ซึ่งมีคำเรียกตนเองหลายอย่าง เช่น “ยวน โยน หรือ ไต (ไท)” แม้ว่าปัจจุบันคนล้านนาจะเป็นพลเมืองของประเทศไทยแล้ว แต่ยังคงเรียกตนเองว่า “คนเมือง” ซึ่งเป็นคำเรียก ที่เกิดขึ้นในภายหลังในยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง ด้วยการกวาดต้อนกลุ่มคนจากที่ต่าง ๆ เข้ามายัง เมืองของตน ชาวไตยวนเป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์หนึ่งในตระกูลภาษาไท-กะได คือ ไตลื้อ ไตเขิน ไตยอง ไตใหญ่ และไตยวน รวมเรียกว่า เครือไต ซึ่งไตยวนเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเองจากการอยู่ร่วมกันของคนตระกูลไตตั้งที่ได้กล่าวมา (วิชัย ศรีจันทร์, การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น,วารสารช่วงพญา ปีที่ 15 ฉบับที่ 2, 2559 : 12)

ในปัจจุบันชุมชนตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีความโดดเด่นในแง่ของการรวมกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เมืองสามไต แต่ในระยะหลังแบบแผนการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และระบบคุณค่าทางจิตใจของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เริ่มอ่อนแอ และลดความสำคัญลงไป เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมาในอดีต โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการพัฒนาและ สร้างความเจริญเติบโตทางภาคเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ ตลอดจนนโยบายการรวมพวกซึ่งต้องการหลอมรวมเอากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ เข้าไปสู่วัฒนธรรมกระแสหลัก ถึงกระนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ยังคงพยายามที่จะยืนหยัดต่อสู้ รวมถึงการผสมผสานและปรับตัวในวิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงการดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนไว้ในกระแสสังคมปัจจุบัน

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำเรื่อง “วิถีพุทธส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไต ลื้อ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” เพื่อให้เป็นไปตามแบบแผนพัฒนาของจังหวัด ทางหน่วยงานท้องถิ่นจึงได้นำแบบแผน

มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ ทางเทศบาลตำบลบ้านธิมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนอยู่ในระดับที่พอใช้ ซึ่งเป็นระดับที่น้อยมาก ถ้าเทียบกับการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน โดยการนี้เพื่อที่จะยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการรูปแบบใหม่ที่มีความเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังได้มีการบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ หลักสัปปายะ 7 เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งมาสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับหลักการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้มี 7 ด้าน ผลจากการศึกษาจะสามารถนำไปสู่การส่งเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลและมีความสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ของประเทศ และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงของยุคสมัยปัจจุบันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลือ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลือ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธวิถีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลือ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของตำบลบ้านธิ จำนวน 9,450 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มเลือกประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 384 คน โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ พระสังฆาธิการในพื้นที่วิจัย จำนวน 2 รูป กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านธิ จำนวน 3 คน กลุ่มท่องเที่ยว จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรฐาน ประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) (1967) ประกอบด้วย 4 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามพุทธิวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว มี 5 ข้อ 2) ด้านการบริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มี 5 ข้อ 3) ด้านการตลาดท่องเที่ยว มี 5 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในพุทธิวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ตามหลัก สปายะ 7 ด้านละ 5 ข้อและตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การสร้างเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่

2) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง พุทธิวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ได้ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ภาพรวม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.98	0.37	มาก
2. ด้านการบริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ	3.99	0.38	มาก
3. ด้านการตลาดท่องเที่ยว	4.01	0.37	มาก
ภาพรวม	3.99	0.21	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการตลาดท่องเที่ยวด้านการบริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ด้านแหล่งท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากการวิจัยพบว่า

สมมติฐานที่ 1 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์พุทธวิธีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ล้อ ยอง ยวนของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

1) อาวาสสัปปายะ : สถานที่เหมาะสม เน้นการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงาม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมเศรษฐกิจและความยั่งยืนของชุมชน หลัก "อาวาสสัปปายะ" ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่เหมาะสม เป็นหนึ่งในหลักการสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) โคจรสัปปายะ : การเดินทางเหมาะสม การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน การประยุกต์ใช้หลัก “โคจรสัปปายะ” คือการที่มีเส้นทางที่สะดวกสบาย ง่ายต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองสามไถ มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เคารพต่อวิถีชีวิตท้องถิ่น รักษาสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

3) ภัตตสัปปายะ : การพูดคุยเหมาะสม การต้อนรับด้วยรอยยิ้มและน้ำเสียงที่สุภาพ อ่อนโยน สร้างความประทับใจแรกพบที่ดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ด้วยความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าสนใจ การตอบคำถามของนักท่องเที่ยวด้วยความอดทน ใจเย็น และให้ข้อมูลครบถ้วน

4) บุคคลสัปปายะ : บุคลากรเหมาะสม การท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยชุมชนเป็นผู้จัดการและควบคุมการท่องเที่ยวเอง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และมีทักษะการสื่อสาร สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส บริการนักท่องเที่ยวด้วยความประทับใจ

5) โภชนาสัปปายะ : อาหารเหมาะสม การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ มุ่งเน้นการนำเสนอวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เรียบง่าย เน้นเสนออาหารท้องถิ่นที่ใช้วัตถุดิบตามฤดูกาล ปลูกเองในชุมชน หรือหาซื้อจากแหล่งใกล้เคียง สนับสนุนให้เกษตรกรในชุมชนปลูกผักผลไม้ปลอดสารพิษ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการร้านอาหารใช้วัตถุดิบสดใหม่ ปรุงอย่างสะอาด ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ

6) อุตสัปปายะ : สิ่งแวดล้อมเหมาะสม ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการรักษาความ สะอาด ทั้งในสถานที่ท่องเที่ยวบ้านเรือนและพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของชุมชน รวมถึงมีระบบจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ แยกประเภทขยะ รีไซเคิล และกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เพื่อลดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม บรรยากาศที่สงบร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ

7) อิริยาบถสัปปายะ : อิริยาบถเหมาะสม หลักการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพุทธวิถี ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูนได้ คนในชุมชนควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความอบอุ่น ยิ้มแย้มแจ่มใส บริการนักท่องเที่ยวด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการ และควรสื่อสารกับนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความคิดเห็นที่ดีและเห็นด้วยกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนผ่านพุทธวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมนินทร์ มุนินทร (กองจันทร์ดี), (2561) พบว่า ความคิดเห็นของพุทธศาสนิกชนต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (แสงเดือน รติธรร, 2555) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 29,931 หยวนขึ้นไป แสดงถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจัยผลักดันในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวภายในประเทศไทย ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชนันท์ธิธิดา กิตติอนันต์ธาดา, 2562) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระธนิธ อธิจิตโต (คงเนียม), 2561) พบว่า ระดับการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามระดับอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูใบฎีกาสมบัติ ปภาโส, 2558) พบว่า ผู้มาเที่ยวที่มีอาชีพ ต่างกัน นั้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

5) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน ของเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัฐกานต์ สามสี, 2558) พบว่า ประชาชนที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหอดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 20-29 ปี การศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด อาชีพพนักงาน/นักศึกษา ระบายรายได้ต่อเดือน 10,000-30,000 บาท ภูมิลำเนาอยู่ภายใต้ ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวไม่พักค้างคืนใช้ยานพาหนะรถยนต์ส่วนบุคคล ค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวต่อคนต่อครั้งอยู่ที่ไม่เกิน 1,000 บาท ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ด้านอาวาสสัปปายะ : สถานที่เหมาะสม สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสงบ ร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนจิตใจและมีการดูแลรักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระทิพย์พนาภรณ์ ชยาภินันโท (เลาสิ), 2559) พบว่า รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของวัดในล้านนา คือ 1) อาวาสสัปปายะที่อยู่อาศัยเป็นที่สบาย 2) โฉจรสัปปายะ แหล่งอาหารเป็นที่สบาย 3) ภัตตสัปปายะ ถ้อยคำเป็นที่สบาย 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลเป็นที่สบาย 5) โภชนสัปปายะ อาหารเป็นที่สบาย 6) อุตุสัปปายะ อุณหภูมิเป็นที่สบาย และ 7) อิริยาบถสัปปายะ การเคลื่อนไหวเป็นที่สบาย

2) ด้านโฉจรสัปปายะ : การเดินทางเหมาะสม คือ การที่มีเส้นทางที่สะดวกสบาย ง่ายต่อการเดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีพุทธ มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวีระศักดิ์ ชยธมโม (สุวรรณวงศ์), 2557) พบว่า วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) ได้มีแนวทางการการวัดตามหลักสัปปายะ 7 ทั้งนี้ทางวัดได้ดำเนินการทั้ง 7 แนวทาง กล่าวคือ ด้านโฉจร วัดอยู่ติดกับถนนสายหลักของภาคใต้คือถนนสายเอเชีย การสัญจรไปมาจึงสะดวกสบาย มีหลายช่องทางในการเดินทางเข้าภายในวัดและชุมชน

3) ด้านภัตตสัปปายะ : การพูดคุย คือ มีการพูดคุยประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชนให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวรวมถึงโปรโมทในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนให้มีการรับรู้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระอธิการสุรศักดิ์ สุขุมโล, พระมหาสุนันท์ สุนนโท, พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, 2564) พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ควรจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวเว็บไซต์/เพจ/Facebook/Instagram/Line/YouTubeภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียนบุคลากรควรจัดฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศและเปิดรับฟังข้อร้องเรียน/ข้อเสนอแนะ/เพื่อปรับปรุงแก้ไขและควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยตลอดเวลา

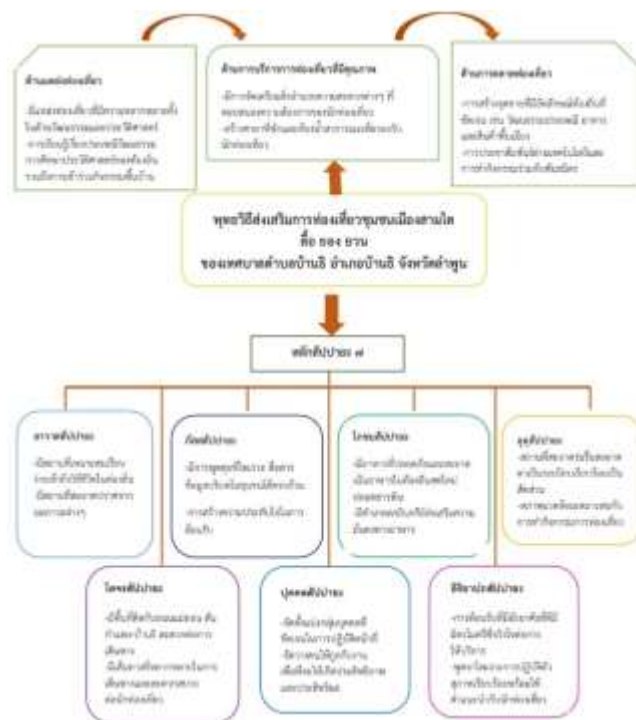
4) ด้านบุคคลสัปปายะ : บุคลากรเหมาะสม คือ บุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และมีทักษะการสื่อสาร สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส บริการนักท่องเที่ยวด้วยความประทับใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระเอกลักษณ์ อชิโต ประเสริฐ ธิลา และพระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, 2563) พบว่า วัดจัดการท่องเที่ยวเรียบร้อย สวยงาม มีการพัฒนาและปรับปรุงศาสนสถานแบบประหยัดเรียบง่าย มีการส่งเสริมการศึกษาแก่บุคลากร พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการในการจัดการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวลักษณะเชิงปฏิบัติธรรมบูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถานและการบูรณาการวิถีชีวิตความเป็นไทยร่วมกับศาสนอื่นอย่างสันติสุข

5) ด้านโภชนาสัปปายะ : อาหารเหมาะสม การบริโภคอาหารอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว ในด้านอาหารท้องถิ่น เน้นเสนออาหารท้องถิ่นที่ใช้วัตถุดิบตามฤดูกาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูศรีกิตยาธร (นนทชัย เจริญยุทธ) และคณะ, 2564) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 ประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านอาหารนำหลักบุคคลสัปปายะมาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านบุคลลนำหลักธรรม สัปปายะมาประยุกต์ใช้ในการจัดการด้านปฏิบัติธรรมซึ่งเมื่อนำหลักสัปปายะ มาประยุกต์ใช้ทำให้การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไชยธาราราม เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพทั้งในส่วนของวัดไชยธารารามและจิตใจแก่นักท่องเที่ยว

6) ด้านอุตุสัปปายะ : สิ่งแวดล้อมเหมาะสม คือ มีการรักษาความสะอาดทั้งในสถานที่ท่องเที่ยว บ้านเรือน และพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของชุมชน รวมถึงมีระบบจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บัญชา นาคทอง และคณะ, 2550) พบว่า จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดชัยภูมิแนวทางพัฒนา ศักยภาพ มุ่งให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เกิดประโยชน์ทางสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนาปรับปรุงแหล่ง

7) ด้านอิริยาบถสัปปายะ อิริยาบถเหมาะสม คือ มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความอบอุ่น ยิ้มแย้มแจ่มใส การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสุนนท์ สุ่มงคโล (วิลามาศ), 2559) พบว่า การบริหารจัดการควมมีการมอบหมายงาน และมีการปรับหลักสูตรให้เข้มข้นขึ้นเพื่อเหมาะสำหรับผู้ที่ผ่านมาการปฏิบัติมาแล้ว วิทยากรควรมีการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจทั้งทางด้านปริยัติ ปฏิบัติปฏิเวธ ในการเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณที่จะพาผู้เข้าปฏิบัติธรรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : พระธรรมบุญ สิริภทฺทเมธี(มหาไม), 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สนับสนุนหรือจัดให้มีเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนเมืองสามเตรอ ลือ ยอง ยวน (ถนนสายวัฒนธรรม) สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามสะอาดตามสุขอนามัย สถานที่ท่องเที่ยวจัดวางแผนผังได้อย่างเป็นระเบียบ มีการจัดเส้นทางเท้าที่มีระยะทางที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว บุรณาการกับหลักสัปปายะ 7 คือ อวาสสัปปายะ มีสถานที่เหมาะสมเรียบง่ายเข้าถึงวิถีชีวิตในท้องถิ่นมีสถานที่สะอาดปราศจากมลภาวะต่างๆ และบุรณาการกับหลักสัปปายะ 7 อีกข้อหนึ่งคือ โคจรสัปปายะ การเดินทางมีความสะดวกสบาย มีพื้นที่ติดกับถนนซูเปอร์ไฮเวย์แม่อน-สันกำแพง-บ้านธิ ควรที่จะมีบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และบุรณาการกับหลักสัปปายะ 7 อีกข้อ คือ อุตสัปปายะ สถานที่สะอาดร่มรื่นสะอาดตาเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นสัดส่วน สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ควรที่จะมีการจัดการในด้านขยะที่เป็นระบบให้เป็นสัดส่วนไม่ก่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการสื่อสารในด้านกิจกรรมที่ชัดเจนเข้าใจง่าย

2) ด้านการบริการการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ หมายถึง สนับสนุนหรือจัดให้มีการบริการด้านความปลอดภัยการจัดหาพาหนะสะดวกต่อการเดินทางในพื้นที่ระยะสั้นที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและผู้มีปัญหาด้านสุขภาพ มีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ นักท่องเที่ยวสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยสืบค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานบริการได้สะดวกสบาย มีการบริการระบบสาธารณูปการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว บูรณาการกับหลักสัปปายะ 7 คือ บุคคลสัปปายะ จัดตั้งแบ่งกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ จัดวางคนให้ถูกกับงานเพื่อที่จะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรที่จะตั้งมัคคุเทศก์หรือปราชญ์ผู้รู้ในบริบทของชุมชนอย่างชัดเจน และบูรณาการกับหลักสัปปายะ 7 อีกข้อหนึ่ง คือ อิริยาปถสัปปายะ การต้อนรับที่มีอัธยาศัยที่ดีมีมิตรไมตรีที่จริงใจต่อการให้บริการ พุดจาไพเราะการปฏิบัติตัวสุภาพเรียบร้อย พร้อมให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว ควรที่จะส่งเสริมการฝึกทักษะในการให้บริการให้มากยิ่งขึ้น การพุดคุย การสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ดี

3) ด้านการตลาดท่องเที่ยว หมายถึง สนับสนุนหรือจัดให้มีกำหนดแผนการตลาดท่องเที่ยวตลอดทุกเดือน เช่น มีการโปรโมทอย่างสม่ำเสมอร่วมกับหน่วยงาน องค์กรภาคีเครือข่าย มีการเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยว ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ บูรณาการกับหลักสัปปายะ 7 คือ โภชนาสัปปายะ มีอาหารที่ปลอดภัยและสะอาดเน้นอาหารในท้องถิ่นสดใหม่ปลอดสารพิษ มีท่าเกษตรส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร รวมไปถึงร้านอาหารจะต้องพร้อมในเรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ และบูรณาการกับหลักสัปปายะ 7 อีกข้อหนึ่ง คือ ภัตตสัปปายะ มีการพุดคุยที่ไพเราะ สื่อสารข้อมูลบริบทในชุมชนได้ครบถ้วน ควรที่จะมีการส่งเสริมบุคลากรที่สามารถสื่อสารในด้านภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ และ ภาษาจีน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้สรุปได้ว่า การนำหลักธรรมสัปปายะ 7 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเที่ยวบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถยกระดับการส่งเสริมไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชน

2) ทางเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองสามเตรวมถึงเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับชุมชนอื่นๆเพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรที่จะมีการทำแบบสอบถามของประชาชนและ จัดประชุมชี้แจงข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2) พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอเอกลักษณ์ของชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน เข้าร่วมงานการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ชุมชนในช่องทางต่างๆ มีการพัฒนาเว็บไซต์และสื่อออนไลน์เพื่อการจองที่พักและกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาบริบทในพื้นที่รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองสามไถ ลื้อ ยอง ยวน จุดแข็งจุดอ่อนปัญหาและอุปสรรคของชุมชน

2) ควรมีการสร้างองค์ความรู้เข้าใจให้กับคนในชุมชน ในส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเมืองสามไถ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ว่าควรมีแนวทางอย่างไรในการก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชน

References

- กฤษณะ ถวิลวงษ์. (2559). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาโรงแรมธรรมะ (Temple stay) ของวัดภูเก็ตและชุมชนรอบวัด. *การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร*. คณะรัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บัญชา นาคทอง และคณะ. (2550). โครงการศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้. *รายงานวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระชนิต อธิจิตโต (คงเนียม). (2561). การบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมนินทร์ มุนินทร (ทองจันทร์ดี). (2561). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทิพย์พนาภรณ์ ชยาภินนโท (เลาลี). (2559). รูปแบบและกระบวนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในล้านนา. *รายงานวิจัย*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชนันท์ธิดา กิตติอนันต์ธาดา. (2562). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำยม-น่าน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูใบฎีกาสมบัติ ปภาโส.(2558).การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดป่าเลไลยก์วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. *สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนนท์ สมงคล (วิลามาศ). (2559). ศึกษาการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เข้าปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพิษณุโลก แห่งที่ 4”. *Life Sciences and Environment Journal*, 3 (2),
- พระเอกลักษณ์ อชิโต ประเสริฐ ธิลาว และพระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2563).รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9 (1), 74 - 75.
- พระครูศรีกิตติยาธ (นนทชัย เจริญยุทธ) และคณะ.(2564).การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6 (2), 181 - 195.
- พระวีระศักดิ์ ชยธมโม (สุวรรณวงศ์).(2557).แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสัปปายะ 7 กรณีศึกษาวัดธารน้ำไหลจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3 (2), 63 - 80.
- พระอธิการสุรศักดิ์ สุขมาโล พระมหาสุนันท์ สุนนโท และพระปลัดระพิน พุทธิสาร.(2564).การพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสระบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10 (2), 44 - 52.
- รัฐกานต์ สามสี.(2558).การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง. *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิชัย ศรีจันทร์.(2559). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น. *วารสารช่วงพญา*, 15 (2), 12.
- แสงเดือน รตินธร.(2555).ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวจีนในการตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 18 (2), 59 - 61.

การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน Develop a plan for scout activities in educational institutions Lamphun Technical College

ทานตะวัน ธนนชัย Tantawan Tananchai

พรนิภา จันทร์น้อย Pronnipa Channoi

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

Far Eastern University

6690041010@feu.edu

Received 2025/03/31

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน 2) จัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน 3) ประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องมือสำหรับการพัฒนา ได้แก่ ประเด็นในการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามเพื่อการประเมินความเหมาะสม 2) เครื่องมือสำหรับประเมินผลการพัฒนา ได้แก่ แบบสอบถามผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือ และ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ขั้นตอนในการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายของกิจกรรม 2) การเลือกกิจกรรม 3) การวางแผนการดำเนินการ 4) การประเมินผลกิจกรรม 5) การจัดทำรายงานกิจกรรม

2) ผลการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ประกอบด้วย 4 ประการ 1) ส่วนนำ 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 3) คำอธิบายรายวิชา 4) การประเมินผล โดยภาพรวมผู้ให้ข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ผลการประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ แผนกิจกรรม, ลูกเสือวิสามัญ, สถานศึกษา.

Abstract

This study aimed to 1) study the method of making a non-formal scout activity plan in an educational institution, Lampang Technical College, 2) to make a non-formal scout activity plan in an educational institution, Lampang Technical College, 3) to evaluate the results of using the non-formal scout activity plan in an educational institution, Lampang Technical College. The groups of informants were experts, school administrators, and teachers, who were selected by purposive sampling. The instruments used in the study were 1) tools for development, including focus group discussion topics and questionnaires for assessing appropriateness. 2) tools for evaluating the development results, including (1) a questionnaire on the results of using the scout activity plan. Data were analyzed by finding the mean percentage, standard deviation, and content analysis.

The results of the study are as follows:

1) the important steps in making a plan for Boy Scout activity in educational institutions consist of 1) setting the activity goals, 2) selecting the activity, 3) planning the implementation, 4) evaluating the activity, and 5) making the activity report.

2) The result of making a plan for Boy Scout activity in educational institutions, Lampang Technical College, consisted of 4 components: 1) Introduction, 2) Educational institution curriculum structure, 3) Course description, and 4) Evaluation. Overall, the informants had the highest level of opinion ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.08$)

3) The result of evaluating the use of the plan for Boy Scout activity in educational institutions, Lampang Technical College, all 4 components were at a high level.

Keywords : Activity plan, Boy Scouts, Educational Institutions.

บทนำ

กิจกรรมลูกเสือวิสามัญเป็นกิจกรรมที่ฝึกเยาวชนให้มีระเบียบวินัย รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา นับว่าเป็นการบำเพ็ญประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งนับเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้บ้านเมืองมีความร่มเย็นเป็นสุขและเป็นปึกแผ่น จากคติพจน์ของลูกเสือที่ว่า "บริการ" ซึ่งมีความหมาย กำกับทุกคนตั้งใจศึกษาวินัย หน้าที่ของตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับมีประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง การตั้งขบวนการลูกเสือวิสามัญมีความมุ่งหมายเพื่ออบรมเยาวชนให้มีวินัย มีความสุจริต มีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตนเอง บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในทุก

ๆ ด้าน โดยใช้กระบวนการ วิธีการต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากการลูกเสือเป็นขบวนการฝึกคนให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักบำเพ็ญตน ช่วยเหลือผู้อื่นตามคำปฏิญาณกฎและคติพจน์ของลูกเสือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 42) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 - 2579 ที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนการวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีสาระสำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา ค่านิยมอาชีวศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์แผนงาน โครงการ ตัวชี้วัด และการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาสู่การปฏิบัติ และ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560: 105)

วิทยาลัยเทคนิคลำพูน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการลูกเสือวิสามัญ ไว้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มุ่งเน้นการฝึกอบรมบ่มนิสัย เยาวชน ส่งเสริมการพัฒนา ทั้งร่างกายสติปัญญา จิตใจ ศิลธรรม และสังคม ให้มีความสามารถพัฒนาตนเองได้ รู้จักวางแผน พัฒนาชีวิตเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมตามกฎของลูกเสือ เน้นการช่วยเหลือลูกเสือวิสามัญให้สามารถทำกิจกรรมการบริการ ได้ตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ (คณะกรรมการพัฒนา กิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ อาชีวศึกษา, 2557: 23) ทั้งนี้การจัดทำแผนกิจกรรม แผนการจัด กิจกรรมหรือแผนการสอน เปรียบเสมือนแผนที่นำทางสำหรับผู้สอนที่ใช้ใช้ในการดำเนินการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในแต่ละครั้งว่า จะสอนเนื้อหาอะไร มีจุดประสงค์เพื่ออะไร จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างไร ใช้สื่อใดในการเรียนรู้ และใช้วิธีการวัดผลประเมินผลอย่างไรเพื่อที่จะให้การจัดการเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายตาม มาตรฐานของหลักสูตร นอกจากนี้แผนการจัดกิจกรรมยังเป็นเรื่องที่ช่วยให้ผู้สอนได้เตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าให้แก่ผู้เรียน โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งกิจกรรม การเรียนการสอนที่จัดควรมีลักษณะสำคัญประกอบด้วย 1) ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 2) ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองถนัดและสนใจ 3) ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาความรู้และ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติใช้จริงในชีวิตประจำวันและ 5) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมจึง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตร สถานศึกษา เพื่อให้สามารถวางแผนและออกแบบแผนการจัดกิจกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของ หลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560: 104)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูรับผิดชอบงานบริหารกิจกรรม ลูกเสือของ วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ

ในด้านการวางแผนงานกิจการนักศึกษา ด้านการส่งเสริมพัฒนาวินัยคุณธรรม จริยธรรม และด้านการส่งเสริมงานกิจการนักศึกษา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ในการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาลูกเสือวิสามัญ และเป็นแนวทางการดำเนินบทเรียนของครูผู้สอน ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการมีระเบียบวินัยของ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะส่งผลให้สถานศึกษาสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน
- 2) เพื่อจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน
- 3) เพื่อประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิธีการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน รวมทั้งสิ้น 8 คน

2) ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ วิธีการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

3) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นในการสนทนากลุ่ม

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ และหัวหน้าแผนกวิชาต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยเทคนิคลำพูน จำนวน 14 คน

2) ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

3) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการประเมินความเหมาะสมของร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิค ลำพูน

- 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ จำนวน 14 คน
- 2) ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา

วิทยาลัยเทคนิคลำพูน

- 3) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic

Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลศึกษาวิธีการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน พบว่า การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตและการพัฒนาตนเองของนักเรียน โดยเฉพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังนั้น การจัดทำแผนกิจกรรมควรมีความชัดเจนและเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน รวมถึงการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนอย่างครบถ้วน ขั้นตอนในการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายของกิจกรรม 2) การเลือกกิจกรรม 3) การวางแผนการดำเนินการ 4) การประเมินผลกิจกรรม 5) การจัดทำรายงานกิจกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ (อ้างอิงดังภาพผนวก) และนำตรวจสอบการประเมินความเหมาะสม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคลำพูน (n = 14)

	ความเหมาะสม ของร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ	n = 14		แปลผล	ลำดับ
		μ	σ		
1.	เนื้อหาในแผนการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้เรียงลำดับได้อย่างเหมาะสม	4.86	0.36	มากที่สุด	3
2.	ความเหมาะสมของตารางกลุ่มเรียนและการแบ่งตามสาขาวิชา	4.71	0.47	มากที่สุด	4
3.	ระยะเวลาที่ใช้เรียนตามหลักสูตรมีความเหมาะสม	4.93	0.27	มากที่สุด	2
4.	กิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.93	0.27	มากที่สุด	2
5.	กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.86	0.36	มากที่สุด	3
6.	นำการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียงและลูกเสือช่อสะอาดมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน	4.93	0.27	มากที่สุด	2
7.	เอกสารประกอบการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	4.86	0.36	มากที่สุด	3
8.	การวัดผลประเมินผล ใช้วิธีการที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	5.00	0.00	มากที่สุด	1
9.	การกำหนดเนื้อหาในแผนการเรียนรู้แต่ละแผน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
10.	กำหนดชิ้นงาน /ภาระงาน อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.93	0.27	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย		4.90	0.08	มากที่สุด	

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเหมาะสมของร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดเนื้อหาในแผนการเรียนรู้แต่ละแผน และมีการวัดผลประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเหมาะสมของตารางกลุ่มเรียนและการแบ่งตามสาขาวิชา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ผลการประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคลำพูน ดำเนินการประเมินโดยคณะอาจารย์จากวิทยาลัยเทคนิคลำพูน จำนวน 4 ท่าน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการวิจัย (2) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ประกอบด้วย ขั้นตอนในการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายของกิจกรรม 2) การเลือกกิจกรรม 3) การวางแผนการดำเนินการ 4) การประเมินผลกิจกรรม 5) การจัดทำรายงานกิจกรรม เนื่องจากการบริหารกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุได้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้สามารถประเมินความสำเร็จได้ง่ายขึ้นในภายหลัง และมีการเตรียมทรัพยากรอย่างมีระบบช่วยให้สามารถเตรียมทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ, เวลา, บุคลากร, และอุปกรณ์ ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสม จึงเป็นการช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และช่วยให้สามารถจัดการทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าที่สุดสอดคล้องกับ (อำนาจ นพพรพิทักษ์, 2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญ ได้แก่ (1) การวางแผน ประกอบด้วย (1) สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการ (2) ปฏิบัติตามแผน (3) เสริมแรง (4) สร้างเครือข่าย และ (5) สร้างความภาคภูมิใจ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคลำพูน มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ พบว่า ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ (คู่มือส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมลูกเสือทักษะชีวิตในสถานศึกษา, 2562) ที่ได้กำหนดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตเข้ากับวิธีการลูกเสือประกอบไป 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2)

จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่าน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง และมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่ม แนะนำ สั่งสอนและฝึกอบรมให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวม ยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ เสริมสร้างคุณค่าในตนเอง รวมทั้งใช้ระบบเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ทางลูกเสือและเครื่องหมายวิชาพิเศษ เป็นแรงกระตุ้นไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาตนเอง การเรียงลำดับแผนการจัดกิจกรรม จัดเรียงลำดับเนื้อหาสาระตามหลักสูตรในข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือสำรอง ลูกเสือสามัญ ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และลูกเสือวิสามัญ การนำไปใช้ขึ้นกับดุลยพินิจของสถานศึกษาในการเลือกว่าแผนการจัดกิจกรรมใดควรใช้เมื่อใด และสอดคล้องกับ สำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) กำหนดแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา ประกอบด้วย จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ หน่วยการเรียนรู้วิชา กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ และ แนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ โดยกำหนดจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา กิจกรรมลูกเสือ พร้อมทั้งจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมลูกเสือ และแนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน วิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญที่มีมาตรฐานเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

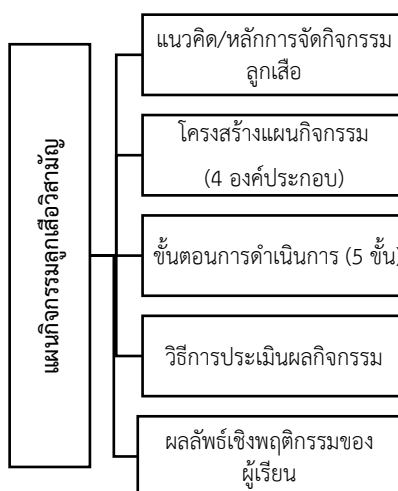
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ผลการประเมินผลการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่าน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชา กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก (อำนาจ นพพรพิทักษ์, 2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการประเมินแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกิจการลูกเสือวิสามัญ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม ด้านความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ สอดคล้องกับ (ศุภกิจ บำรุงศรี, 2566) ทำวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษาอำเภอแก่งเพชร เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัย

ประถมศึกษาอำเภเทพพร เขต 1 โดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนมากที่สุด คือ ด้านการจัดบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการวางแผน ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการควบคุมตามลำดับ แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญ ด้านการวางแผน นำข้อมูลผลการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะของปีที่ผ่านมา มาใช้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการตามหลักสูตรในปีต่อไป ด้านการจัดการองค์กร ร่วมกันกำหนดการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับโครงสร้างองค์กร ด้านการจัดบุคลากร ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกคนมีคุณวุฒิทางลูกเสือ พัฒนาตนเองเพิ่มทักษะอยู่เสมอ ด้านการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามลำดับกระบวนการบริหารที่มีความชัดเจน และด้านการควบคุม มีการวางแผนการกำหนดคณะกรรมการรับผิดชอบสำหรับการนิเทศติดตามข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์การให้ตรงตามนโยบายของสถานศึกษาที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้

จากการวิจัยเรื่อง “การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน” ได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาลูกเสือสามัญ ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้มีการสังเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้กระบวนการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปฏิบัติงานจริง และการประเมินผลจากการนำไปใช้จริง

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย



องค์ความรู้ดังกล่าวประกอบด้วยทั้งความรู้ที่อยู่ในหลักสูตร และความรู้เชิงปฏิบัติที่ได้จากการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือในบริบทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งสามารถต่อยอดเพื่อใช้ในการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ในสถานศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

1) ผลการจัดทำแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ และนำตรวจสอบการประเมินความเหมาะสม ร่างแผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.90$, $\sigma = 0.08$)

2) ผลการประเมินการใช้แผนกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลำพูน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ส่วนนำ ได้แก่ (1) คำนำ (2) จุดประสงค์รายวิชา (3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ (1) โครงสร้างเวลาเรียน (2) โครงสร้างหลักสูตร 3) คำอธิบายรายวิชา ได้แก่ (1) รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ชั้นปีที่สอน จำนวนเวลาเรียน และหรือหน่วยกิต (2) องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะ (3) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ (4) การกำหนดเป้าหมาย 4) การประเมินผล ได้แก่ (1) เกณฑ์การจบการศึกษา (2) เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรผลักดันให้มีการบรรจุกิจกรรมลูกเสือวิสามัญเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

2) ควรจัดทำนโยบายสนับสนุนการพัฒนาแผนกิจกรรมลูกเสือในทุกวิทยาลัย โดยมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม เช่น การฝึกอบรมครูผู้สอน การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

3) ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานลูกเสืออาชีวศึกษาในระดับภูมิภาคเพื่อเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดกิจกรรม บูรณาการกับการเรียนรู้ และพัฒนาแผนกิจกรรมให้มีความหลากหลายทั่วถึงทุกภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ครูผู้รับผิดชอบรายวิชาลูกเสือวิสามัญควรได้รับการอบรมพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านวิธีจัดกิจกรรมและด้านจิตวิทยาการเรียนรู้เชิงกิจกรรม

2) สถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมลูกเสืออย่างเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การออกแบบกิจกรรม จนถึงการประเมินผล โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3) ควรสร้างแนวทางการบูรณาการกิจกรรมลูกเสือร่วมกับกิจกรรมจิตอาสาและการเรียนรู้เชิงบริการ (Service Learning) เพื่อเพิ่มคุณค่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

2) ควรวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แผนกิจกรรมลูกเสือร่วมกับการพัฒนาทักษะ Soft Skills ของผู้เรียน เช่น ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบ

3) ควรพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมลูกเสือในมิติที่ลึกซึ้งขึ้นเช่น การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ*. กรุงเทพมหานคร : สันทนาการพิมพ์.
- คณะกรรมการพัฒนากิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ อาชีวศึกษา. (2557). *แนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2562). ทักษะทางลูกเสือกับพัฒนาการลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษา อาชีวศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 1451–1478.
- ธีรจุฑา เอกะกุล. (2563). การบริหารทักษะทางลูกเสือที่ส่งผลต่อพัฒนาการลูกเสือวิสามัญในวิทยาลัยสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 119–229.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- วิทยา ใจวิถี. (2562). การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 11(4), 165–175.
- วิลาวัลย์ ไพโรจน์. (2557). *การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิไล ธนวิวัฒน์. (2562). *แนวคิดของการบริหารจัดการในโรงเรียน*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.vcharkarn.com/uploads/56/56921.doc> [1 กันยายน 2567].

- มนัส พลายนุ่ม. (2558). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศุภกิจ บำรุงศรี. (2566). แนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การวิจัยประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 1(2), 1–19.
- เสนาะ ดิยาว. (2557). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพล พุ่มคำ. (2559). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา.
- อำนาจ นพพรพิทักษ์. (2566). การบริหารอาชีวศึกษาด้านธุรกิจและบริการสู่มาตรฐานคุณภาพ. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 4(1), 1–15.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2559). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุภาพร จตุรภัทร & เพ็ญอรุณ ปรีดิติก. (2557). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ. (2555). *แผนการพัฒนาลูกเสือไทย พ.ศ. 2567–2570 ของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.ลูกเสือแห่งชาติ.com/> [1 กันยายน 2567].
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2561). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ (ฉบับแก้ไขและเพิ่มเติม)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. และ ปวส.* กรุงเทพมหานคร.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุ ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

An Application of Buddhadhamma Principles to Enhance
the Efficiency of State Property Services Office of Lamphun Provincial Treasury

ณกรณ์ จักขุเรือง Nakorn Jukkuruang

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

boydesign2529@gmail.com

Received 2025/05/18

Revised 2025/05/27

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน วิจัยแบบผสมวิธี แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .987 กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการใช้ที่ราชพัสดุ ในอำเภอเมืองลำพูน จำนวน 136 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3) แนวทางการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยการนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริการและการพัฒนาด้านการบริการ พบว่า ด้านทาน เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตอาสาในการให้บริการ บริการด้วยความเต็มใจ ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ให้บริการใช้

ถ้อยคำสุภาพเป็นกันเองเข้าใจง่าย ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือประชาชนผู้รับบริการ ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับหน้าที่

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, หลักพุทธธรรม, การให้บริการ.

Abstract

This research aims to 1) study the state property service efficiency of Lamphun Provincial Treasury Office, 2) compare opinions on its efficiency of service classified by personal factors, and 3) propose the application of Buddhist principles to increase its efficiency of service at the Crown Property Bureau. This research is mixed-method research: (1) quantitative research using a questionnaire with a reliability of 0.987 from a 136-sample group of officers who are responsible for the use of Crown Property in Mueang Lamphun District, and: (2) qualitative research using in-depth interviews with 12 key informants. The data were analyzed to find frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested using a t-test and F-test using a one-way analysis of variance and content analysis.

The results of the research found that:

1) The efficiency level of state property service of the Lamphun Provincial Treasury Office was generally high.

2) The results of the comparative opinions on state property service of Lamphun Treasury Office found that people with different genders, ages, education levels, and work experiences have no other opinions.

3) The guidelines for improving service of Lamphun Treasury Office by applying Sanghaha-vatthu 4 (the four Buddhist Principles for service) for service and its development were as follows; 1) in terms of giving (Danā), the Crown Property officers provides should be service-minded to provide services with willingness, 2) in terms of kindly speech (Piyavāca), they used polite, friendly, and easy-to-understand words in communication, 3) in terms of rendering service (Atthacariyā), they helped service recipient, and 4) in terms of even and equal treatment (Samānattatā), their service should be consistent and their common sense remind them to conduct themselves appropriately for their duties.

Keywords: Efficiency, Buddhadhamma Principles, State Property Service

บทนำ

กรมธนารักษ์ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน มีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นองค์กรหลักของจังหวัดลำพูนในการบริหารจัดการทรัพย์สิน และประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์ภาครัฐ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการเชิงเศรษฐกิจและสังคมตามหลักธรรมาภิบาล” มีภารกิจ 4 ด้าน คือ 1) งานด้านบริหารที่ราชพัสดุ ดำเนินการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา จัดให้ใช้ประโยชน์และทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ภาครัฐ 2) งานด้านเหรียญกษาปณ์ จำหน่ายจ่ายแลกและประชาสัมพันธ์เหรียญกษาปณ์ที่ระลึก เหรียญที่ระลึกในโอกาสและโอกาสสำคัญต่าง ตลอดจนจัดจำหน่ายสินค้าเหรียญ 3) งานด้านประเมินราคาทรัพย์สิน ดำเนินการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์อสังหาริมทรัพย์และเป็นมาตรฐานสากล 4) ทำงานรวมกันกับจังหวัดแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดและวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจของจังหวัด ที่ราชพัสดุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ขึ้นทะเบียนที่ราชพัสดุแล้ว มีจำนวน 204 ทะเบียน (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน, 2566 : 1)

ที่ดินราชพัสดุเป็นที่ดินของรัฐที่มีการกำกับดูแลโดยกรมธนารักษ์กระทรวงการคลัง มีลักษณะการจัดให้เช่า 5 ประเภท คือ 1) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้เป็นที่อยู่อาศัย 2) การให้เช่าที่ดินที่ผู้เช่าใช้ประกอบเกษตรกรรม 3) การให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารโดยยกรกรรมสิทธิ์อาคารที่ปลูกสร้างให้แก่กระทรวงการคลัง 4) การให้เช่าที่ดินเพื่อประโยชน์อย่างอื่น 5) การให้เช่าอาคารซึ่งเป็นที่ราชพัสดุ และมีการจัดให้ใช้ในราชการส่วนต่าง ๆ เช่น การใช้ที่ดินราชพัสดุในราชการทหาร การใช้ที่ดินราชพัสดุเพื่อสถานศึกษาของรัฐ เป็นต้น ทั้งนี้เงื่อนไขการเช่าและอัตราการจัดเก็บค่าเช่า มีความแตกต่างกันตามประเภทของการเช่า โดยการให้เช่าประเภทที่ 3 คือการให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารโดยยกรกรรมสิทธิ์อาคารที่ปลูกสร้างให้แก่กระทรวงการคลัง จะเป็นการเช่าที่มีอัตราสูงกว่าการเช่าที่ดินประเภทอื่น และมักเป็นการเช่าที่ดินราชพัสดุในพื้นที่เศรษฐกิจ (วรรณชัย สุขารมณ์: 2559 : 14)

จากการให้บริการที่ราชพัสดุทั้ง 5 ประเภท ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น พบว่าในการให้บริการที่ราชพัสดุนั้น หลายครั้งได้เกิดปัญหาระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาด้านการบุกรุกที่ราชพัสดุ การสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ และการไม่รู้ถึงข้อกฎหมายในการขอใช้ที่ราชพัสดุ เป็นต้น จึงก่อให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกัน และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง จนบางครั้งได้กลายเป็นปัญหาระยะยาวลุกลามไปถึงการผิดใจกันระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ นอกจากนี้ยังพบว่าการเช่าที่ราชพัสดุระหว่างรัฐ (ผู้ให้เช่า) กับเอกชน (ผู้เช่า) นั้นประสบปัญหาหลายประการ เช่น ระยะเวลาในการให้เช่าที่ราชพัสดุมีระยะเวลาการให้เช่าที่สั้น ไม่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน และเมื่อครบสัญญาเช่า หรือกรณีที่รัฐเรียกคืนพื้นที่เพื่อนำไปจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ทำให้ผู้เช่าต้องส่งคืนพื้นที่หรืออาคารที่เช่าคืนให้แก่กรมธนารักษ์ ซึ่งอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างขึ้นจะต้องตกเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์

(วชิรา จันทรพรมา, 2556 : 20) ด้วยเหตุนี้การสื่อสารและการให้ความรู้ความเข้าใจ หรือการสร้างแรงจูงใจในการใช้ประโยชน์จากที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ได้

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงควรมีการเตรียมรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นมาได้ โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหา โดยใช้หลักคำสอนพระพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับ (พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562) เพื่อการแก้ไขปัญหาดัง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเลิกใช้ที่ราชพัสดุ 2) ด้านครอบครองที่ราชพัสดุโดยมิได้รับอนุญาต 3) ด้านไม่ปฏิบัติตามที่ตามมาตรา 20 หรือมาตรา 21 และ 4) ด้านไม่ใช้ที่ราชพัสดุภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ทำความตกลงกับกรมธนารักษ์ โดยมุ่งเน้นแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการให้ความรู้ การพูดคุยสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสม และการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกรมธนารักษ์(ผู้ให้เช่า)กับหน่วยงานอื่น(ผู้เช่า) ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยผู้วิจัยศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านงานที่ราชพัสดุ และนำไปเป็นฐานข้อมูลในการสร้างแนวทางของการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านงานที่ราชพัสดุ โดยใช้หลัก “สังคหวัตถุ 4” ทั้งนี้เพื่อให้ได้รูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับการให้บริการที่ราชพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน จำนวน 204 คน (ระบบงานทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดลำพูน, 2566)

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุในพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน จำนวน 136 คน ที่ได้ จากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 กลุ่ม จำนวน 12 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มผู้บริหารสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน กลุ่มบุคลากรในสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุ กลุ่มบุคลากรหน่วยงานผู้ใช้ที่ราชพัสดุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาตามกรอบของการวิจัย เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับที่ราชพัสดุในอำเภอป่าซาง และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .987

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One-Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

2) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนโดยภาพรวม

(n= 136)

การให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงาน ธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ	4.03	0.57	มาก
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	4.29	0.44	มาก
3. ด้านอาคารสถานที่	4.31	0.43	มาก
4. ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี	4.37	0.39	มาก
ภาพรวม	4.25	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านอาคารสถานที่ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยการนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริการและการพัฒนาด้านการบริการ พบว่า ด้านทาน เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจิตอาสาในการให้บริการ บริการด้วยความเต็มใจ ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ให้บริการใช้ถ้อยคำสุภาพเป็นกันเองเข้าใจง่าย ด้านอัธยาศัยใจ เจ้าหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือประชาชนผู้รับบริการ ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับหน้าที่

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ด้านอาคารสถานที่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภารัตน์ บาลนาคม, 2564) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (สุภารัตน์ บาลนาคม, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ตระกูล อมรนาถ, 2559) พบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของส่วนโยธางค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้ซุง อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านความเสมอภาคและเป็นธรรม ด้านความทั่วถึง ด้านความคุ้มค่า และด้านสนองตอบความต้องการความรวดเร็ว (ตระกูล อมรนาถ, 2559)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล, 2557) พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นของเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล บุคลากรที่มี เพศ อายุ ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการการคลังท้องถิ่นเทศบาล ในจังหวัดนครสวรรค์ไม่ แตกต่างกัน (วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภารัตน์ บาลนาคม, 2564) พบว่า ปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุ ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุ แตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน (สุภารัตน์ บาลนาคม, 2564)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ประสิทธิภาพการให้บริการงานราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน แนวทางการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยการนำสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริการและการพัฒนาด้านการบริการ พบว่า

ด้านทาน คือ การให้ การให้บริการด้วยความบริสุทธิ์ใจ: เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยความตั้งใจจริงและไม่หวังผลตอบแทน หรือมุ่งผลประโยชน์ส่วนตัว การให้บริการควรมีจิตใจที่เปิดกว้างและพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์หรือคำแนะนำที่สามารถช่วยให้ผู้ใช้บริการเข้าใจและดำเนินการได้อย่างถูกต้องการแบ่งปันความรู้: การให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินราชพัสดุ รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ อย่างละเอียดและเข้าใจง่าย ช่วยลดความยุ่งยากของประชาชนและทำให้พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินราชพัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เบญญ์จพิศ หวลกาพย์, 2557) พบว่า การ

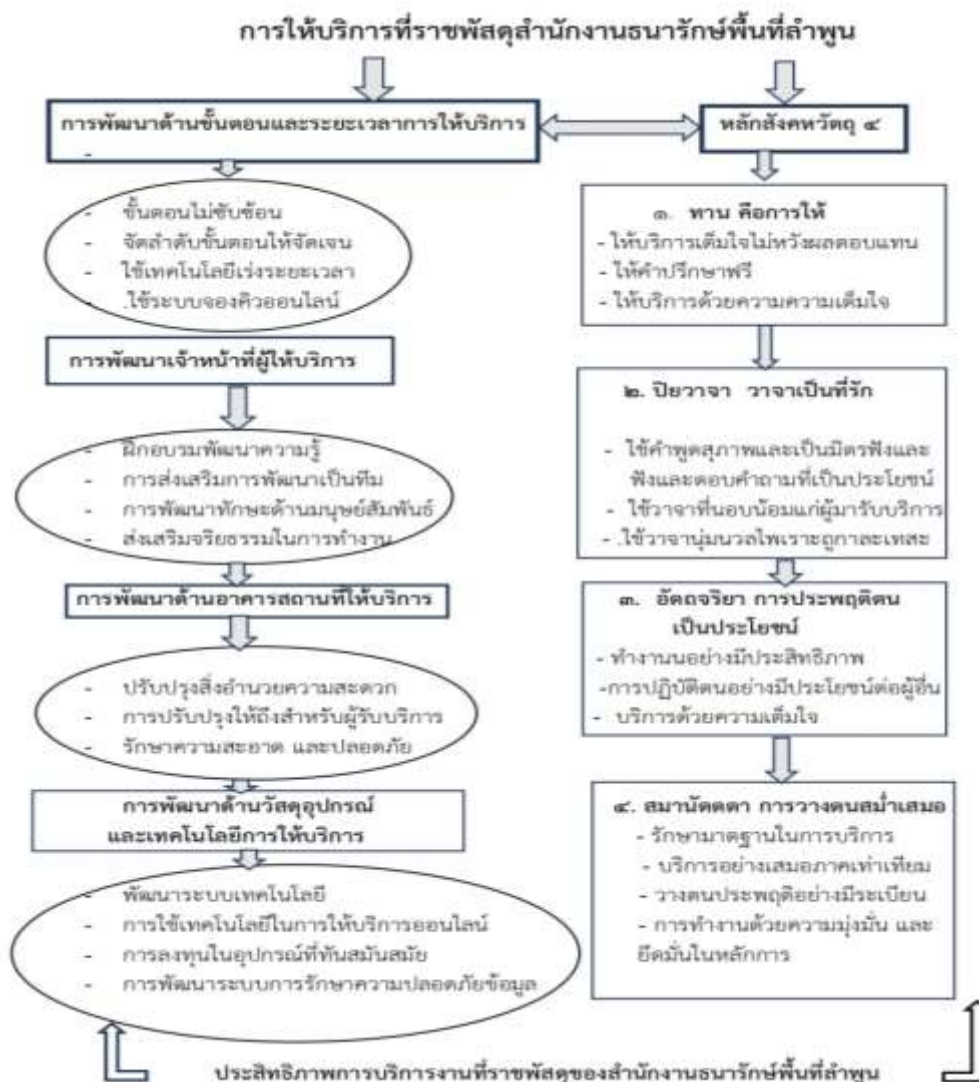
สร้างความคุ้มค่า การใช้ทรัพยากร สมุนไพรต่างๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นมาเป็นวัตถุดิบในการให้บริการ การสร้างความคุ้มค่าให้เกิดขึ้นกับการให้บริการในแต่ละขั้นตอนนั้น และอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในการใช้ทรัพยากร ช่วยกัน ดูแลรักษา ซ่อมแซมและพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้มีความทันสมัยและสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี (เบญญ์จุพิศ หวลกาพย์, 2557)

ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รักการใช้คำพูดที่สุภาพและใจดี: การใช้ภาษาที่สุภาพและเป็นมิตร ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่ควรใช้คำพูดที่อ่อนโยนและเป็นที่รัก เช่น การตอบคำถามอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายการฟังความคิดเห็นและข้อสงสัย: เจ้าหน้าที่ที่ฟังความคิดเห็นและข้อสงสัยของประชาชนอย่างตั้งใจ และตอบคำถามอย่างสุภาพและละเอียดเพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกว่ามีคุณค่าและใส่ใจในปัญหาของพวกเขา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันเอก (สิทธิพร วิวัฒน์ครุฑ, 2560) พบว่า การบริหารจัดการที่ราชพัสดุในความดูแลและใช้ประโยชน์ของกองทัพบก จึงต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐด้วยกัน และความร่วมมือของราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้การดูแลและแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม (พันเอก สิทธิพร วิวัฒน์ครุฑ, 2560)

ด้านอรรถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ การปฏิบัติตนอย่างมีประโยชน์ต่อผู้อื่น: เจ้าหน้าที่ควรทำงานด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ การประพฤติตนในลักษณะที่มีประโยชน์แก่ผู้รับบริการ เช่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและช่วยให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานด้วยความโปร่งใสและตรงไปตรงมาการตัดสินใจและการดำเนินงานที่เหมาะสม: เจ้าหน้าที่ควรทำงานอย่างมีระเบียบและรอบคอบ รวมถึงการให้บริการที่เหมาะสมตามความต้องการและสถานการณ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับ (ปริยาพร โพธิผล, 2561) พบว่า อรรถจริยา (สังเคราะห์ชุมชน) การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกัน (ปริยาพร โพธิผล, 2561)

ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ การรักษามาตรฐานการให้บริการ: เจ้าหน้าที่ทำงานโดยยึดมั่นในมาตรฐานการบริการที่สม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมั่นใจในบริการของสำนักงานธรรมาภิบาล การรักษามาตรฐานในการให้บริการที่ดีจะสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการทำงานด้วยความมุ่งมั่นและยึดมั่นในหลักการ: การทำงานที่มีความสม่ำเสมอในการดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับและการให้บริการที่มีคุณภาพ ช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและไม่มีความยุ่งยาก เจ้าหน้าที่ควรมีการวางตัวที่ดีเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้รับบริการกับผู้มารับบริการ สอดคล้องกับ (สัญญา นวลด้วง, 2558) พบว่า ควรมีการเสริมสร้างการปฏิบัติงานด้วยจิตอาสา ช่วยเหลือชุมชนหรือประชาชนเพิ่มมากขึ้น และควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรในการมีส่วนร่วมในการทำงานด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม ไม่ เลือกปฏิบัติ และการวางตนในฐานะผู้ให้บริการประชาชน (สัญญา นวลด้วง, 2558)

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : วรรณ จักขุเรือง, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า 1) ด้านการพัฒนาขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ ด้านขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน ควรมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นระบบ และควรมีระยะเวลาที่เหมาะสมกับการให้บริการปรับปรุงขั้นตอนการ

ให้บริการ ควรกำหนดขั้นตอนการบริการให้ชัดเจน และเข้าใจง่ายสำหรับประชาชน รวมถึงทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจนไม่ซับซ้อน เช่นการให้บริการเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวกับราชพัสดุต่าง ๆ ควรมีการจัดลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ควรใช้เทคโนโลยีเร่งระยะเวลา เพราะทำให้การดำเนินงานรวดเร็วขึ้น เช่น การใช้ระบบดิจิทัลในการตรวจสอบ และส่งเอกสาร การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานที่แน่นอน ควรกำหนดเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ประชาชนสามารถคาดการณ์ได้ว่าใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงานแต่ละส่วน มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการพัฒนาการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้เจ้าหน้าที่ การฝึกอบรมและพัฒนาความรู้เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมทั้งในด้านเทคนิคและด้านการบริการ เช่น การฝึกอบรมในเรื่องการประเมินราคาทรัพย์สิน, การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และการฝึกทักษะการสื่อสารที่ดีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม: ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการแบ่งงานอย่างชัดเจนและทำงานเป็นทีม ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ควรมีทักษะในการสื่อสารกับประชาชนด้วยความสุภาพและเป็นมิตร การฟังและตอบคำถามให้ชัดเจนจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนและหน่วยงานการเสริมสร้างจริยธรรมในการทำงาน: เจ้าหน้าที่ควรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมในทุกขั้นตอน เช่น ความซื่อสัตย์ในการให้ข้อมูล การรักษาความลับของผู้ที่ใช้บริการ และการไม่เรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ส่วนตัว

3) การพัฒนาด้านอาคารสถานที่ให้บริการ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่ให้บริการควรมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้บริการ เช่น พื้นที่รอคิวที่สะดวกสบาย, ห้องน้ำที่สะอาด, การติดตั้งเครื่องปรับอากาศในพื้นที่ที่มีการใช้งานมาก และที่นั่งที่เหมาะสมการปรับปรุงการเข้าถึงสำหรับผู้พิการ: ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย เช่น ทางลาด, ลิฟต์, และที่จอดรถสำหรับผู้พิการการรักษาความสะอาดและความปลอดภัย: ควรมีการรักษาความสะอาดในพื้นที่ให้บริการอย่างสม่ำเสมอ และการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด, ระบบแจ้งเหตุฉุกเฉิน เป็นต้นการจัดระเบียบพื้นที่ให้บริการ: ควรมีการจัดพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น การแยกพื้นที่รับเอกสาร พื้นที่สำหรับการให้คำปรึกษา และพื้นที่รอคิว เพื่อให้การบริการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่แออัด

4. การพัฒนาด้านวัสดุ และเทคโนโลยีการให้บริการ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ ควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการข้อมูลราชพัสดุ เช่น ระบบฐานข้อมูลดิจิทัล, ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์, และการใช้โปรแกรมที่ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นการพัฒนาแบบออนไลน์สำหรับการบริการ การสร้างแบบออนไลน์สำหรับการลงทะเบียน, การขอใช้บริการ, หรือการติดตามสถานะการดำเนินการ ซึ่งจะทำให้การให้บริการสะดวก รวดเร็ว และลดความยุ่งยากในการดำเนินการการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการติดต่อและรับข้อมูล: ควรมีการติดตั้งระบบที่ช่วยให้การ

ติดต่อสื่อสารกับประชาชนมีประสิทธิภาพ เช่น แชนบอท หรือช่องทางการติดต่อผ่านแอปพลิเคชันมือถือ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลาการพัฒนาในแต่ละด้านเหล่านี้จะช่วยให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูนสามารถให้บริการที่ราชพัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ทันสมัย, และตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัต 4 เพื่อประสิทธิภาพการบริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน 1) ทาน คือการให้ การให้บริการด้วยความบริสุทธิ์ใจ: เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยความตั้งใจจริงและไม่หวังผลตอบแทน หรือมุ่งผลประโยชน์ส่วนตัว การให้บริการควรมีจิตใจที่เปิดกว้างและพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน การให้ข้อมูลที่โปร่งใสและเป็นประโยชน์ หรือคำแนะนำที่สามารถช่วยให้ผู้ใช้บริการเข้าใจและดำเนินการได้อย่างถูกต้องการแบ่งปันความรู้: การให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินราชพัสดุ รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ อย่างละเอียดและเข้าใจง่าย ช่วยลดความยุ่งยากของประชาชนและทำให้พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินราชพัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รักการใช้คำพูดที่สุภาพและใจดี: การใช้ภาษาที่สุภาพและเป็นมิตรช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่ควรใช้คำพูดที่อ่อนโยนและเป็นที่รัก เช่น การตอบคำถามอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายการฟังความคิดเห็นและข้อสงสัย: เจ้าหน้าที่ควรฟังความคิดเห็นและข้อสงสัยของประชาชนอย่างตั้งใจ และตอบคำถามอย่างสุภาพและละเอียด เพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกว่ามีความเคารพและใส่ใจในปัญหาของพวกเขา 3) ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ การปฏิบัติตนอย่างมีประโยชน์ต่อผู้อื่น: เจ้าหน้าที่ควรทำงานด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ การประพฤติตนในลักษณะที่มีประโยชน์แก่ผู้รับบริการ เช่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและช่วยให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานด้วยความโปร่งใสและตรงไปตรงมา การตัดสินใจและการดำเนินงานที่เหมาะสม: เจ้าหน้าที่ควรทำงานอย่างมีระเบียบและรอบคอบ รวมถึงการให้บริการที่เหมาะสมตามความต้องการและสถานการณ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด 4) ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ การรักษามาตรฐานการให้บริการ: เจ้าหน้าที่ควรทำงานโดยยึดมั่นในมาตรฐานการบริการที่สม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมั่นใจในบริการของสำนักงานธนารักษ์ การรักษามาตรฐานในการให้บริการที่ดีจะสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการทำงานด้วยความมุ่งมั่นและยึดมั่นในหลักการ: การทำงานที่มีความสม่ำเสมอในการดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับและการให้บริการที่มีคุณภาพ ช่วยให้การงานมีความชัดเจนและไม่มีความยุ่งยาก เจ้าหน้าที่ควรมีการวางตัวที่ดีเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้รับบริการกับผู้รับบริการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานที่ราชพัสดุของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ที่ราชพัสดุสำนักงานธนารักษ์ควรมีการปรับระดับการให้บริการต่อผู้มารับการบริการอย่างต่อเนื่องทุกปี

2) รับการประเมินจากประชาชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการที่เกิดความพึงพอใจสนองตอบความต้องการประชาชนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) นำหลักพุทธธรรมสังคหวัต 4 มาใช้ และการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ขั้นตอนการขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ สถานที่ และการนำวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริการ

2) การพัฒนาด้านการให้บริการควรนำหลักธรรมอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ด้วยและเทคนิคทางด้านการให้บริการที่มีประสิทธิภาพในยุคสมัยปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างการให้บริการที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพด้านการให้บริการมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการติดตามประเมินผลจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง และสร้างภาคีเครือข่าย และนำความรู้ด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์ต่อการให้บริการ

2) องค์ความรู้ใหม่ ในการแลกเปลี่ยนด้านการจัดการและนำความรู้มาเผยแพร่แก่สมาชิกให้มีความรู้ความเข้าใจในการที่เป็นประโยชน์สืบไป

References

- ตระกูล อมรนาถ. (2559). ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของส่วนโยธาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้ซุง อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เบญญ์จิพิศ หวลกาศพย์. (2557). ประสิทธิภาพในการให้บริการงานแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลลำพูน อำเภอเมืองลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 28 ก, (9 มีนาคม 2562). หน้า 7.
- ปรียาพร โพธิผล. (2561). การพัฒนาวิธีการดำเนินชีวิตตามหลักสังคหวัต 4 ของนักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยภาครัฐในจังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พันเอก สิทธิพร วิวัฒน์ครุฑ. (2560). การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารที่ราชพัสดุ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในความดูแลและใช้ประโยชน์ของกองทัพบก. *เอกสารวิจัยส่วนบุคคล*. วิทยาลัยการทัพบก.

ระบบงานทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดลำพูน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://192.168.9.118/TDLand/report/summary_report/summary_report_amphur [4 ตุลาคม 2566].

วทีนา จันทร์พรมมา. (2564). ปัญหาทางกฎหมายในการใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุเพื่อการพาณิชย์ของภาคเอกชน. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วรรณชัย สุขารมณ. (2559). การศึกษาปัจจัยที่มีผลทำให้ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุทำการพัฒนาปลูกสร้างอาคารยกรรมสิทธิ์ให้กระทรวงการคลัง กรณีศึกษา ที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ นม.517 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *รายงานวิจัย*. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

วิรินทร์ญา ทวีอนันต์ธนกุล. (2557). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนครสวรรค์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สัญญา นวลด้ว. (2558). การให้บริการทางการแพทย์ฉุกเฉินตามหลักสังกัดหัตถุธรรมของเทศบาลตำบล ศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ลำพูน. *วิสัยทัศน์/ภารกิจ/พันธกิจ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://lamphun.treasury.go.th/th/mission-mission/> [10 ตุลาคม 2566].

สุภารัตน์ บาลนาคม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

**การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข
ของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
Professional Learning Community Management for Happy Learning
Development of Doi Kong Mu Interdisciplinary Schools, Mae Hong Son Province

เกศริน ศรีวิลัย Ketsarin sriwilai
ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi
สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
g663302022@northcm.ac.th

Received 2025/04/11

Revised 2025/04/22

Accepted 2025/05/21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ2) แนวทางพัฒนา การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน รูปแบบการวิจัยผลานวิธิ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ปีการศึกษา 2567 จำนวน 144 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.96 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม และด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) แนวทางพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า 1) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมภาวะผู้นำร่วม โดยการมอบหมายงานและความรับผิดชอบให้กับทีมงานตามความสามารถ และพัฒนาทักษะการบริหารเชิงสร้างสรรค์ผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำในองค์กร 2) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อ นวัตกรรม และกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา 3) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจ ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและสนุกสนาน รวมถึงสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบเชิงบวก นอกจากนี้ ควรพัฒนาครูให้มีทักษะการโค้ชชิ่งและการเป็นที่ปรึกษา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 4) มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

คำสำคัญ : การบริหาร, ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ, การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข.

Abstract

This research aims to study 1) Professional Learning Community Management for Happy Learning Development of Doi Kong Mu Interdisciplinary Schools, Mae Hong Son Province and 2) development guidelines Professional Learning Community Management for Happy Learning Development of Doi Kong Mu Interdisciplinary Schools, Mae Hong Son Province The research design combined methods. The sample consisted of 144 school administrators and civil servant teachers in the 2024 academic year and 5 qualified interviewers. The instruments used were questionnaires with a reliability of 0.96 and interview forms. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that

1) Professional Learning Community Management for Happy Learning Development of Doi Kong Mu Interdisciplinary Schools, Mae Hong Son Province It was found that the aspects of creating a collaborative culture, learning and professional development, supportive leadership and shared leadership, and shared values and vision were all at a high level, respectively.

2) Development guidelines Professional Learning Community Management for Happy Learning Development of Doi Kong Mu Interdisciplinary Schools, Mae Hong Son Province It was found that 1) creating an organizational culture that allows personnel to participate in decision-making, promoting shared leadership by assigning tasks and responsibilities to teams according to their abilities, and developing creative management skills through training and knowledge exchange among leaders in the organization; 2) promoting learner-centered teaching and learning, developing diverse

teaching techniques that are appropriate for learners' potential, and creating an environment conducive to learning through media, innovations, and activities that promote analytical thinking and problem-solving skills; 3) promoting the development of inspiring teaching skills, using diverse and fun teaching techniques, and creating a classroom atmosphere conducive to positive learning; and 4) focusing on developing learning resources both inside and outside the classroom, including building networks of cooperation with communities and external agencies to increase diverse learning opportunities that are consistent with the learners' contexts.

Keywords: Management, Professional Learning Community, Happy Learning Development.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 12) กำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้าน 3Rs และ 8Cs ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ 2553 โดยเฉพาะมาตรา 6 ซึ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

แนวทางดังกล่าวส่งเสริมให้การเรียนรู้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรได้รับ ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น (Active Participation) และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (ทิตินา แหมมณี, 2562: 100–102) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยมุ่งเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่มแทนการเรียนรู้แบบปัจเจก และเน้นความร่วมมือแทนการแข่งขัน พร้อมทั้งสร้างสังคมแห่งกัลยาณมิตรในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2560: 134) PLC เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติของบุคลากรทางการศึกษาที่รวมตัวกันทำงานร่วมกัน แบ่งปัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการวางแผน ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2) สำหรับบริบทของสถานศึกษา การ

นำ PLC มาประยุกต์ใช้จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพ โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่าง ครู ผู้บริหาร และนักเรียน บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนห้องสอนศึกษาในพระอุปถัมภ์ฯ โรงเรียนปายวิทยาคาร โรงเรียนขุนยวมวิทยา และโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ได้ดำเนินการจัดตั้ง PLC ภายในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายร่วมกันของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานของความเข้าใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สนับสนุนการทำงานเป็นทีม โดยมีครูเป็นผู้นำการเรียนรู้ และผู้บริหารทำหน้าที่สนับสนุน อย่างไรก็ตาม จากรายงานแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่าสถานศึกษายังประสบปัญหาในด้านการกระจายอำนาจการบริหาร ขาดความเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างความสุขยังไม่ทั่วถึง และยังขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน, 2567: 13)

ดังนั้น การบริหารจัดการโดยใช้แนวทาง PLC จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วม การเกื้อกูล และการสร้างบรรยากาศแห่งความสุขในการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของครูและนักเรียนอย่างยั่งยืน จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน” โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนครู ซึ่งจะช่วยผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทยให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน รูปแบบการวิจัยสวนวิธี โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามแนวคิดของ Council (2009 : 8) DuFour and et al (2010 : 9-14) Hord and et al (2010 : 21) Hasson and et al (2018 : 1449) กรองกาญจน์

นาแพร่ (2560 : 21) จิตลดา หนูดอนทราย (2562 : 26) วศินี รุ่งเรือง (2562 : 40) วันทนา สมภักดี (2563 : 110) พีระ รวดเร็ว (2565 : 9) กุลชนกนันท์ ธนโชติกิจเกื้อกูล และคณะ (2564 : 109) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม 2) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประจำปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และข้าราชการครู 216 คน รวมทั้งสิ้น 230 คน จากโรงเรียน จำนวน 4 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน, 2567: 16)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน ประจำปีการศึกษา 2567 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565 : 53) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling)

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการ จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน และข้าราชการครูฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีเนื้อหาและแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ อายุระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม 2) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์

ร่วมกัน 3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 121)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถาม

1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยช้าง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202 - 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

แบบสัมภาษณ์

1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 1 ข้อ จากแบบสอบถามแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ เป็นแนวทางการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมและรายด้าน

การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข	ระดับปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม	4.14	0.52	มาก
2. ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.02	0.68	มาก
3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.22	0.54	มาก
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ	4.49	0.45	มาก
โดยรวม	4.22	0.47	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือรองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า

1) ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม คือ ควรมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมมอบหมายงานตามศักยภาพเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารเชิงสร้างสรรค์ผ่านการ

อบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงสร้างระบบการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างองค์กรที่เข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อและนวัตกรรม นอกจากนี้ ควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมที่ท้าทาย พร้อมทั้งปรับปรุงระบบการประเมินผลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือ ควรมุ่งเน้นการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจและใช้เทคนิคที่หลากหลายและสนุกสนาน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร ส่งเสริมทักษะการโค้ชชิ่งเพื่อแนะแนวทางการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคใหม่

4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เช่น ห้องสมุดดิจิทัล ห้องปฏิบัติการ และศูนย์การเรียนรู้นอกสถานที่ พร้อมส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่น E-Learning และ VR เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับโลกจริง รวมถึงปรับปรุงและเพิ่มสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ ซึ่งอาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีความสุข ด้านอื่น ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (สิทธิชัย สุขสมกลิ่น และคณะ, 2565) พบว่า ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านโครงสร้างสนับสนุน ด้านการเรียนรู้/พัฒนาวิชาชีพ ด้านภาวะผู้นำร่วม ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ (กุลนาถ สิทธิกุล และคณะ, 2566) พบว่า ระดับปัญหาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ

การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ รองลงมา คือ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร หรือโครงสร้าง สนับสนุนชุมชน ชุมชนกัลยาณมิตร ภาวะผู้นำร่วม วิสัยทัศน์ร่วม และทีมร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า

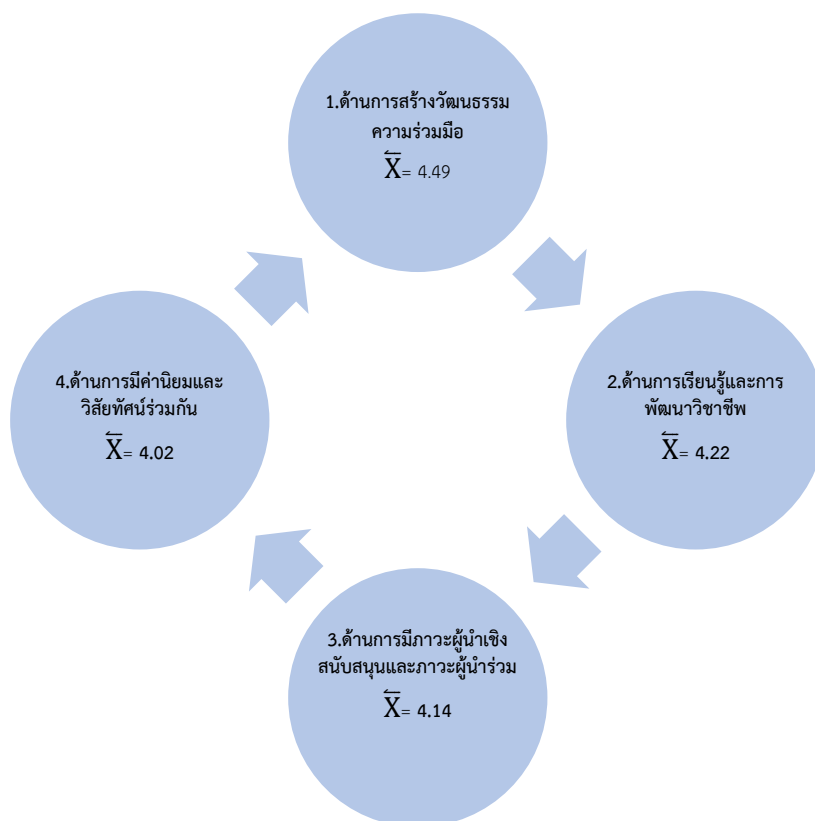
1) ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม คือ ควรมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมมอบหมายงานตามศักยภาพเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารเชิงสร้างสรรค์ผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงสร้างระบบการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างองค์กรที่เข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (สิทธิชัย สุขสมกลิ่น และคณะ, 2565) พบว่า ภาวะผู้นำร่วม ผู้นำเป็นแบบอย่างสร้างแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการทำงานด้วยกันกระจายอำนาจให้สมาชิก มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างนวัตกรรมในการทำงานมุ่งมั่นและทุ่มเทต่อการเติบโตของผู้อื่น ปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานร่วมกันเป็นทีมในสถานการณ์ที่ต้องการตัดสินใจร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์การตัดสินใจในภาวะที่มีความเสี่ยง

2) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อและนวัตกรรม นอกจากนี้ ควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมที่ท้าทาย พร้อมทั้งปรับปรุงระบบการประเมินผลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (กัลยา ชนะภัย, 2562) พบว่า ควรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคและยุทธวิธีที่เหมาะสม ผลผลิต เลือกใช้สื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน จัดทำวิจัยในชั้นเรียน จัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียน การสัมมนาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลวิจัยของ (วันทนา สมภักดี, 2563) พบว่า ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผลประสิทธิผล จากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และนักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงาน

3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือ ควรมุ่งเน้นการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจและใช้เทคนิคที่หลากหลายและสนุกสนาน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร ส่งเสริมทักษะการโค้ชซึ่งเพื่อแนะแนวทางการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (กุลนาถ สิทธิกุล และคณะ, 2566) พบว่า ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มีแนวทางการดำเนินการดังนี้คือ ผู้บริหารและครู ควรเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพตามแนวคิดของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันวางแผนการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยเทียบเคียงสถานศึกษามาตรฐานสากลและสอดคล้องกับผลวิจัยของ (กลยา ชนะภัย, 2562) พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กร เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหาร ผู้รู้ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษา ที่เข้ามามีส่วนร่วมพลังเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสวงหาวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดในพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู ส่งผลให้นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดทฤษฎีที่มีความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูภายใต้พื้นฐานชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ซึ่งช่วยในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและด้านการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เช่น ห้องสมุดดิจิทัล ห้องปฏิบัติการ และศูนย์การเรียนรู้นอกสถานที่ พร้อมส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่น E-Learning และ VR เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับโลกจริง รวมถึงปรับปรุงและเพิ่มสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (วันทนา สมภักดี, 2563) พบว่า ในแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรูปแบบที่แตกต่างกัน ครูค้นพบการปฏิบัติที่ดีและไม่ดี โรงเรียนและครูเห็นความสำคัญของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการสื่อสารและความร่วมมือที่ดี เป็นเครือข่ายความร่วมมือที่ดีและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ครูได้รับคำแนะนำที่ดีได้รับการชี้แนะแนวทางที่ดีในการปฏิบัติงาน การดำเนินการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อการทำงานของครู ช่วยให้ครูมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับผลการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลวิจัยของ (ธนพล วงศ์ฉลาด , 2564) พบว่า ต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกชุมชน ต้องมีความร่วมมือในด้านทุน กิจกรรม วิชาการ องค์ความรู้ การตลาด ฯลฯ มีการจัดการกลุ่มและเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพให้เกิดการพัฒนาอย่างเชื่อมโยง ประสานเกี่ยวเนื่อง ครอบคลุมการพัฒนาในทุกบริบท

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : เกศริน ศรีวิสัย, 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า

1) ด้านการมีภาวะผู้นำเชิงสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วม คือ ควรมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมมอบหมายงานตามศักยภาพเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารเชิงสร้างสรรค์ผ่านการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมเทคนิคการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านสื่อและนวัตกรรม

3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ คือ ควรมุ่งเน้นการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจและใช้เทคนิคที่หลากหลายและสนุกสนาน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น นอกจากนี้ ควรสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร

4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เช่น ห้องสมุดดิจิทัล ห้องปฏิบัติการ และศูนย์การเรียนรู้นอกสถานที่ พร้อมส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษา โดยช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอนสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้อย่างมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมสัมมนา PLC การศึกษาดูงานเพื่อการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน

2) ผู้บริหารท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข เล็กที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในประเด็นต่อไปนี้ ด้านภาวะผู้นำร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม พัฒนาทักษะบริหาร และสร้างระบบสื่อสารที่โปร่งใส ด้านค่านิยมและวิสัยทัศน์ ส่งเสริมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ และปรับปรุงระบบประเมินผล ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ใช้เทคนิคการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนการโค้ชชิ่ง และส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และด้านวัฒนธรรมความร่วมมือ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีเสริมการศึกษา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา ชนะภัย. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 31(1), 11–13.
- เกศริน ศรีวิลัย. (2568). *การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของโรงเรียนสหวิทยาเขตดอยกองมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน*, มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- กรองกาญจน์ นาแพร่. (2556). การเป็นชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*, 5(1), 81–96.
- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- กุลชนกนันท์ ธนโชติกิจเกื้อกุล. (2564). รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพยุคดิจิทัลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 11(1), 103–118.
- กุลนาถ สิทธิกุล, อีรพจน์ แนนเนียน, & สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2566). แนวทางการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 11(43), 266–275.
- จิตลดา หนูดอนทราย. (2562). *โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2019_10_26_12_04_53.pdf [12 ธันวาคม 2565].

- ทีศนา แคมมณี. (2562). *รวมบทความทางวิชาการ กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพโรงเรียน ครู หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ธนพล วงศ์ฉลาด. (2564). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(1), 8–14.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พีระ รวดเร็ว. (2565). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 4(2), 1–18. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/256306>
- วันทนา สมภักดี. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูโรงเรียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. *ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิทธิชัย สุขสมกลิ่น, บุญเชิด ขำนิศาสตร์, & พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2565). การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 304–315.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน. (2567). *รายงานแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแม่ฮ่องสอน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2010). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work* (2nd ed.). Bloomington, IN: Solution Tree.

- Hasson, R., Tamir, M., & Halperin, E. (2018). Are liberals and conservatives equally motivated to feel empathy toward others? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 44(10), 1449–1459.
- Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2010). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาล

ตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

The Public Service Quality Based on Buddhist Principles of Nong Chang Kuen
Subdistrict Municipality in Mueang District, Lamphun Province

มะลิวัลย์ แสนเมืองมูล Maliwan Sanmuangmoon

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Muaw2520@gmail.com

Received 2025/06/08

Revised 2025/06/17

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถาม โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 3,609 คน นำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .989 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านความต่อเนื่อง ด้านความก้าวหน้า ด้านความเสมอ ด้านความตรงเวลา ด้านความเพียงพอ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูงมาก ($r = .862^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคื่น อำเภอมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านทาน การกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วย

ความเสมอภาค และนำเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันมาใช้ในการให้บริการเพื่อความสะดวกรวดเร็ว
2) ด้านปิยวาจา การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเพื่อความสะดวกและตรงเวลา
3) ด้านอัธยาศัย การเพิ่มการบริการเชิงรุก ก้าวหน้า ทันสมัย ให้บริการด้วยความเคารพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 4) สมานัตตตา ควรให้บริการโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, หลักพุทธธรรม, สังคหวัตถุ.

Abstract

This research aimed to 1) study the quality of public service of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality. 2) study the relationship between Saṅgahavatthu and the quality of public service of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality. and 3) propose a guideline for developing the quality of public service according to the Buddhist principle of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality. This research was conducted using a mixed-method research methodology, consisting of quantitative research by distributing questionnaires. The research population was people aged 18 and over living in Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province, 3609 people. A sample of 361 people was selected. The tool was a questionnaire with the reliability .989. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation, and Pearson's correlation coefficient to test the hypothesis. Qualitative research was conducted by conducting in-depth interviews with 13 key informants using the content analysis technique.

The research results revealed that:

1) The level of the quality of public service of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province found that the aspect of continuity, advancement, consistency, punctuality, and sufficiency were at a moderate level.

2) The relationship between Saṅgahavatthu and the quality of public service of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province showed that Saṅgahavatthu and the quality of public service of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality, overall had a very high positive relationship ($r = .862^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level. Therefore, the research hypothesis was accepted.

3) Guidelines for developing the quality of public service according to the Buddhist principle of Nong Chang Khuen Subdistrict Municipality, Mueang District,

Lamphun Province found that 1) In terms of Dāna (giving), services should be provided with equality, and applications should be used to provide for convenience and speed of services 2) In terms of Piyavācā (kindly speech), communication should be done through applications for convenience and punctuality 3) In terms of Atthacariyā (useful conduct), services should be provided actively, advanced with respect and good human relations 4) In terms of Samānattatā (even and equal treatment), services should be provided by considering the needs of the public as the main principle.

Keywords: The Quality of Public services, The Buddhist Principle, Saṅgahavatthu.

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร และเป็นยุคที่กระแสประชาธิปไตยมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ระบบราชการจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเรื่องการให้บริการประชาชน จะต้องเสมอภาค เป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว ประหยัด ประชาชนพึงพอใจ และเป็นที่พึงของประชาชนได้ รวมทั้งการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีความโปร่งใส และพร้อมที่จะถูกตรวจสอบได้โดยที่หน้าที่หลักของระบบราชการประการหนึ่งก็คือ การให้บริการประชาชน และในปัจจุบันมีความต้องการและความคาดหวังในบริการของรัฐมากขึ้นทุกวัน จึงเป็นเหตุให้ประเทศต่างๆ ปรับปรุงบริการของรัฐ โดยเน้นที่คุณภาพของบริการและความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก(สมาน รังสียกฤษฎ์, 2546 : 146.)

การปฏิรูปการบริการสาธารณะ เป็นกระบวนการของการสร้างนวัตกรรมใหม่ทางการบริหารจัดการ มีเจตนาให้เกิดการวางแผนการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ให้ได้ผลลัพธ์ของงานแผนการปฏิรูป (ไชยา ยัมวิไล, 2557 : 57) ปัจจุบันภาครัฐต้องมีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญด้านตลาดโดยต้องเข้าใจบริบทสังคมใหม่ที่ภาคประชาชนตื่นตัวและสนใจกิจการภาครัฐมากกว่าเดิม ดังนั้น การตลาดมิใช่เพียงแค่การโฆษณาประชาสัมพันธ์เท่านั้น การส่งเสริมการบริการ คล้ายคลึงกับการส่งเสริมการตลาด กล่าวคือ ภาครัฐภาครัฐต้องนำเสนอแผนงานสู่ภาคประชาชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม นอกเหนือจากนั้น ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติตนของข้าราชการในส่วนของภาครัฐที่มีทั้งภาคการเมืองและภาคราชการให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ภาคประชาชน (ไชยา ยัมวิไล, 2557 : 96) เพื่อรองรับการให้บริการผู้มาใช้บริการของหน่วยงานภาครัฐ หลักการให้บริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้กับผู้รับบริการนั้น ประกอบด้วย 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค 2) การให้บริการอย่างทันต่อเวลา 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Millett, J.D., 1954 : 397 - 411)

เทศบาลเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการ และการให้บริการในด้านต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 284 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ (วุฒิสารต้นไชย, (ออนไลน์)

สำหรับเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ เดิมเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้างค้ำ ซึ่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2556 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2552 (เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน, 2566) มีวิสัยทัศน์คือ “พัฒนาเศรษฐกิจ ใส่ใจสุขภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง” มีพันธกิจในการบริหารงานถึง 14 อย่าง มียุทธศาสตร์อีก 6 ด้าน จากรายงานสรุปความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (3.86) ด้านการบริหารของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง (3.86) ด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง (3.81) ด้านบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในระดับดี ด้านแรงจูงใจในการทำงานข้าราชการ อยู่ในระดับปานกลาง (3.91) (เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, 2563) จากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง การให้บริการบางส่วนประชาชนยังไม่ได้ได้รับความประทับใจ อาจมีสาเหตุมาจากการบริหารงานด้านทรัพยากรบุคคลที่ต้องมีใจรักในให้บริการแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

การบริการเป็นการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ที่มีความสำคัญกับประชาชน ต้องการตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนให้ได้รับบริการจากหน่วยงานภาครัฐให้ดีที่สุด หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาหนึ่งที่สามารถนำมาเพิ่มคุณภาพการให้บริการ คือ หลักสังคหวัตถุ 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/313/295) ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนทั้งหลายให้เกิดความสามัคคี อันเป็นหลักการสงเคราะห์ด้วยธรรม ได้แก่ 1) ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือแนะนำกัน 2) ปิยวาจา มีวาจาเป็นที่รัก กล่าวคำสุภาพไพเราะ 3) อัตถจริยา การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ 4) สมานัตตา ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะ สถานการณ์ บุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง (สุริย์ มีผลกิจ, 2552 : 191) เพื่อให้

ประชาชนได้รับการบริการที่ดีที่สุดในฐานะเป็นผู้รับบริการที่มีความใกล้ชิดและอยู่ในพื้นที่ตลอด เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการให้บริการที่ดีต่อประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับการบริการที่ดีที่สุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 3,609 คน (เทศบาลตำบลหนองช้างคืน จังหวัดลำพูน, ออนไลน์)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับโจทย์การวิจัย จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 12 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน 2) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน 3) ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 2 คน 4) บุคลากรเทศบาล จำนวน 3 คน 5) ตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) เชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม จากเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิด 3) กำหนดวัตถุประสงค์ 4) สร้างเครื่องมือ

5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองล่อง อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .989 7) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ 8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 ชุด

2) เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึง รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ใน 5 ด้าน คือ 1) ความเสมอภาค 2) ความตรงเวลา 3) ความเพียงพอ 4) ความต่อเนื่อง 5) ความก้าวหน้า และหลักสังเกต 4 คือ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อุตถจริยา 4) สมานัตตตา สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา วิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) และวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอเป็นสารนิพนธ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน พบผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

คุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบล หนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน		ระดับการปฏิบัติ	
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านความเสมอภาค	3.43	0.71	ปานกลาง
2) ด้านความตรงเวลา	3.39	0.68	ปานกลาง
3) ด้านความเพียงพอ	3.38	0.69	ปานกลาง
4) ด้านความต่อเนื่อง	3.46	0.68	ปานกลาง
5) ด้านความก้าวหน้า	3.46	0.68	ปานกลาง
ภาพรวม	3.43	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านความต่อเนื่อง ด้านความก้าวหน้า ด้านความเสมอภาค ด้านความตรงเวลา ด้านความเพียงพอ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson, s Product Moment Correlation Coefficient)						
ตัวแปร	ด้านความเสมอภาค	ด้านความตรงเวลา	ด้านความเพียงพอ	ด้านความต่อเนื่อง	ด้านความก้าวหน้า	รวม
1)ด้านทาน	.699**	.672**	.738**	.750**	.750**	.806**
2)ด้านปิยวาจา	.700**	.670**	.745**	.811**	.811**	.834**
3)ด้านอัตถจริยา	.638**	.589**	.709**	.764**	.764**	.774**
4)ด้านสมานัตตา	.683**	.643**	.750**	.776**	.776**	.810**
รวม	.762**	.687**	.786**	.830**	.830**	.862**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสัจพจน์วัดคุณธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูงมาก ($r = .862^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านทาน เทศบาลควรให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค โดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความช่วยเหลือทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส การจัดการเวลาและการวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้บริการตรงต่อเวลาและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการประสานงานและแจ้งปัญหา การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า แม้จะมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรและงบประมาณ การให้บริการที่โปร่งใสและมีมาตรฐาน พร้อมการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความสะดวกในการให้บริการ 2) ด้านปิยวาจา เทศบาลควรให้บริการโดยไม่แบ่งแยกสถานะหรือชนชั้น การติดต่อสื่อสารกับประชาชนผ่านแอปพลิเคชันช่วยให้บริการสะดวกและตรงเวลา การกำหนดเวลานัดหมายล่วงหน้าและการแจ้งเตือนล่วงหน้าช่วยให้การบริการมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ การสร้างความเชื่อมั่นผ่านการบริการที่โปร่งใสและตรงต่อเวลา รวมถึงการให้ข้อมูลที่ชัดเจนในกรณีที่เกิดความล่าช้า 3) ด้านอิตถจริยา ควรให้บริการอย่างเท่าเทียม ให้บริการด้วยความเคารพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เทศบาลให้บริการอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ พร้อมการกระจายงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดการปัญหาต่างๆ เป็นไปตามลำดับความสำคัญ แม้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร การใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันช่วยเพิ่มความสะดวกในการติดต่อและบริการ การวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้าทำให้การบริการเป็นไปอย่างราบรื่นและตรงเวลา แม้จะมีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือข้อจำกัดทรัพยากร 4) สมานัตตตา เทศบาลควรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงความต้องการของทุกกลุ่มในชุมชน การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ช่วยให้การบริการต่อเนื่อง แม้มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การจัดการเวลาและบุคลากรมีความสำคัญเพื่อให้บริการตรงต่อเวลาและมีประสิทธิภาพ เทศบาลพัฒนาบุคลากรและนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน ควรให้บริการโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลักด้วยการประสานงานกันภายในหน่วยงานอย่างเป็นระบบจะช่วยให้การบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านความต่อเนื่องมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งด้านความต่อเนื่องนั้น มีการประชาสัมพันธ์สำหรับให้คำแนะนำในการให้บริการประชาชน มีการให้บริการที่เข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน สะท้อนได้ว่า การมีช่องทางประชาสัมพันธ์สำหรับให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่ประชาชนเป็นตัวบ่งชี้ถึงความพยายามในการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนรับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น ขั้นตอนการใช้บริการ สิทธิประโยชน์ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยลดความสับสนในการเข้ารับบริการ และมีขั้นตอนการให้บริการที่มีความสะดวก รวดเร็ว แสดงให้เห็นถึงการให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยไม่ล่าช้า เช่น การมีระบบคิวที่เป็นระเบียบ การให้บริการผ่านหลายช่องทาง หรือการลดระยะเวลารอคอย และการทำงานที่ต่อเนื่องผ่านการประชาสัมพันธ์ เป็นการทำงานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามข้อมูลเกี่ยวกับบริการได้ตลอดเวลา เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์หรือป้ายประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ ซึ่งแสดงถึงความพยายามในการสร้างการสื่อสารสองทางระหว่างเทศบาลและประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวิทยา ธีรปัญญา (แพงศรี) และคณะ, 2567) พบว่า วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสัจจวัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระพงษ์พัฒน์ ชวโน, 2561) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านประปา ด้านไฟฟ้า และด้านถนน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธิษณรินทร์ เหลืองจิรโชติกาล, 2565) พบว่า แนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เหมาะสมต่อการจัดการบริการสาธารณะของเทศบาลในจังหวัดชุมพร ได้แก่ 1) เทศบาลควรกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการให้บริการที่ชัดเจน โดยให้คำนึงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และเรียงลำดับความสำคัญตามภารกิจหลักและภารกิจรอง 2) เทศบาลควรลดขั้นตอนในการให้บริการประชาชน และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้บริการ 3) เทศบาลควรบูรณาการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ 4) เทศบาลควรลดความซ้ำซ้อนในการให้บริการกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจวัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า อยู่ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก จึงยอมรับสมมติฐานสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาวิทยา ธีรปัญญา (แพงศรี) และคณะ, 2567) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจวัตถุธรรมมีกับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($R = 0.904^{**}$) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (สัญญา เคนาภูมิ และคณะ, 2563) พบว่า ประชาชนผู้ใช้บริการเทศบาลตำบลคำเขื่อนแก้วมีความพึงพอใจต่อการได้รับบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระนิเวศน์ วิสุทโธ (สาลิ) รัฐพล เย็นใจมา และธวัชชัย สมอเนื่อ, 2567) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการผู้สูงอายุกับประสิทธิภาพตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

($R=.405$) มีนัยสำคัญ 0.01 และสัณยศาสตร์ 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.584$) มีนัยสำคัญ 0.01 ยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากผลการวิจัยด้านทฤษฎี พบว่า เทศบาลควรให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค โดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความช่วยเหลือทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส การจัดการเวลาและการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้บริการตรงต่อเวลาและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการประสานงานและแจ้งปัญหา การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า แม้จะมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรและงบประมาณ การให้บริการที่โปร่งใสและมีมาตรฐาน พร้อมการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความสะดวกในการให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สนธยา คงสนิท และสิบลักษณ์ สุขสม, 2567) พบว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการบริหารจัดการที่มีมาตรฐานในการวัดที่ชัดเจน มีการปรับขนาดโครงสร้างให้เล็ก กระชับ คล่องตัว มีการวางแผนการทำงาน เพื่อความคุ้มค่า ทำงานเชิงรุก เน้นประโยชน์สาธารณะ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ สนับสนุนพัฒนาทุนมนุษย์ รับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนเพื่อหาแนวทางแก้ไข สะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลควรเน้นการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่แนวทางเหล่านี้จะช่วยลดข้อจำกัดและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฉัตรชัย นาถาพลอย วัชรินทร์ ชาญศิลป์ และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ, 2566) พบว่า ด้านความสนใจและความตั้งใจในการทำงาน ด้านความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านความคาดหวังในตำแหน่งงาน ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร ด้านความเสียสละเพื่อองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัศตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล และ ทินมณี การะกิจ, 2566) พบว่า การบริการรวดเร็ว (Fast) ด้วยสภาวะทางสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการต้องทำงานให้รวดเร็ว ทันต่อเวลา เป็นไปตามลำดับ ผู้สูงอายุจะได้ไม่ต้องรอนาน หรืออาจมีงานเชิงรุก เช่น มีการจองคิวออนไลน์ล่วงหน้า หรือ การไปบริการที่บ้าน เป็นต้น

จากผลการวิจัย ด้านปฎิบัติ พบว่า เทศบาลควรให้บริการโดยไม่แบ่งแยกสถานะหรือชนชั้น การติดต่อสื่อสารกับประชาชนผ่านแอปพลิเคชันช่วยให้บริการสะดวกและตรงเวลา การกำหนดเวลานัดหมายล่วงหน้าและการแจ้งเตือนล่วงหน้าช่วยให้การบริการมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ การสร้างความเชื่อมั่นผ่านการบริการที่โปร่งใสและตรงต่อเวลา รวมถึงการให้ข้อมูลที่ชัดเจนในกรณีที่เกิดความล่าช้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (คนกร สว่างเจริญ อัครนันท์ อัครวิทย์โกสิน และพงษ์พันธ์ นารีน้อย, 2567) พบว่า แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยความถูกต้องรวดเร็ว ควรให้บริการด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ มีความสามารถในการตอบคำถาม ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ตรงประเด็น แต่งกายสุภาพเรียบร้อย วางตัวเหมาะสม เพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์

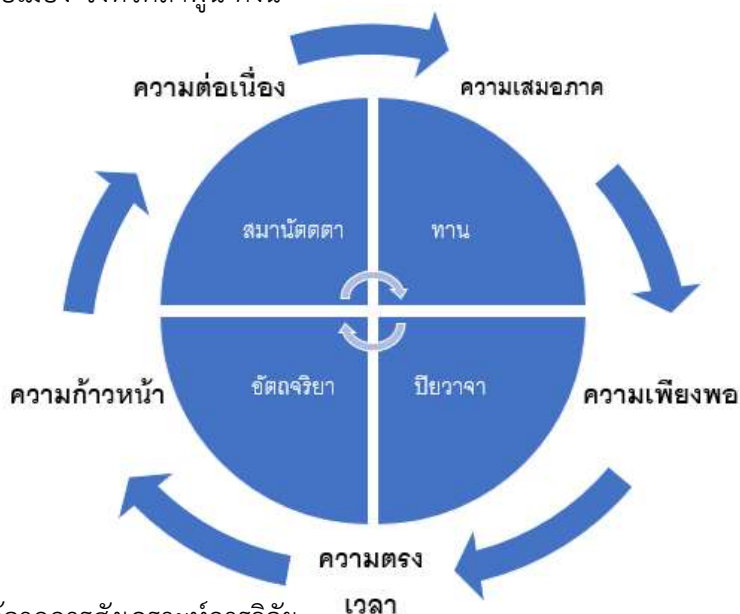
เช่น เอกสาร แผ่นพับ และมีจุดบริการสืบค้นข้อมูล และเพิ่มตู้รับฟังความคิดเห็นหรือช่องทางแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ เพื่อสะดวกต่อผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทธีญา ศักดิ์นิมิตวงศ์ และภัทรนันท์ สุรชาติรี, 2567) พบว่า ควรจัดทำป้ายลำดับขั้นตอนการใช้บริการในจุดที่สังเกตได้ง่าย ควรให้บริการลูกค้าตามลำดับบัตรคิว เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในบริการของไปรษณีย์ ตอบข้อซักถามให้คำแนะนำกับลูกค้าด้วยความจริงใจ และมีเจ้าหน้าที่เพียงพอเพื่อให้บริการลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าที่มาใช้บริการให้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารด้วยความสุภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการให้บริการด้วยความโปร่งใส มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริการของเทศบาล การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน ช่วยเพิ่มความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารจัดการเวลาผ่านการนัดหมายล่วงหน้าและการแจ้งเตือนล่วงหน้า ช่วยให้บริการมีระเบียบและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในทุกมิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัสตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล และ ทินมณี การะกิจ, 2566) พบว่า การบริการที่เหมาะสม (Fit) ผู้ให้บริการสาธารณะควรมีการให้บริการที่เหมาะสม เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติ มีการให้บริการอย่างถูกต้องสมบูรณ์

จากผลการวิจัยด้านอัตถจริยา พบว่า เทศบาลควรให้บริการอย่างเท่าเทียม ให้บริการด้วยความเคารพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เทศบาลให้บริการอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ พร้อมการกระจายงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดการปัญหาต่างๆ เป็นไปตามลำดับความสำคัญ แม้มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร การใช้เทคโนโลยีและแอปพลิเคชันช่วยเพิ่มความสะดวกในการติดต่อและบริการ การวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้าทำให้การบริการเป็นไปอย่างราบรื่นและตรงเวลา แม้จะมีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือข้อจำกัดทรัพยากร เทศบาลแสดงถึงการยึดมั่นในหลักอัตถจริยาผ่านการให้บริการอย่างเท่าเทียม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจัดลำดับความสำคัญ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างราบรื่นและตรงเวลา ล้วนเป็นตัวอย่างของการดำเนินงานที่เน้นความเสียสละและการทำงานเพื่อสาธารณะอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภารัตน์ จันทร์ทิพย์, 2567) พบว่า ด้านอัตถจริยา การทำงานโดยมีทัศนคติ ว่าผู้มา รับบริการ คือ ญาติมิตรพี่น้องของเรา และจงถือปฏิบัติช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ด้วยความเต็มใจ ผู้รับบริการได้รับการดูแลเอาใจใส่ และมีน้ำใจช่วยเหลือต่อผู้รับบริการอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัสตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล และ ทินมณี การะกิจ, 2566) พบว่า การบริการแบบมิตร (Friend) ผู้สูงอายุต้องการความสนใจ และการดูแลที่ดี ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีใจบริการช่วยเหลือ ดังญาติ ยิ้มแย้ม แจ่มใส บริการอย่างสุภาพ พุดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย ความสบายใจแก่ผู้สูงอายุ หน่วยงานอาจมีเครื่องดื่มไว้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดกฤษฎาภณ ขนติพล (ถนอมทรัพย์) และไพวรรณ บุรีมาตร, 2568) พบว่า ด้านอัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเอง และผู้อื่น

จากผลการวิจัยด้านสมานัตตา พบว่า เทศบาลควรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงความต้องการของทุกกลุ่มในชุมชน การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ช่วยให้การบริการต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (เสาวนีย์เสาวนีย์ มิตรธรรมกุล พงษ์พัฒนจิตตานุรักษ์ และรัฐพล เย็นใจมา, 2566) พบว่า การตอบสนองต่อผู้รับบริการ ใส่ใจในการให้บริการเป็นอย่างดี อธิยาศัยดีเป็นกันเองมีน้ำใจ ซึ่งให้เห็นว่า เทศบาลควรเน้นการให้บริการที่เท่าเทียมและคำนึงถึงความต้องการของทุกกลุ่มในชุมชน พร้อมทั้งการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การจัดการเวลาและบุคลากรอย่างมีระบบ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและการนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ (พัชนียา มโนสมุทร, 2565) พบว่า สมานัตตา ให้บริการด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกปฏิบัติ ให้บริการตามระเบียบและมาตรฐานเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น สร้างความไว้วางใจ ให้กับประชาชนผู้มารับบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัสตรา แก้วประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล และ ทินมณี การะกิจ, 2566) พบว่า การบริการที่เหมาะสม (Fit) ผู้ให้บริการสาธารณะควรมีการให้บริการที่เหมาะสม เท่าเทียมกันเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติ มีการให้บริการอย่างถูกต้องสมบูรณ์

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : มะลิวัลย์ แสนเมืองมูล, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าคุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ความเสมอภาคความเท่าเทียมกันในเรื่องของการบริการเป็นแนวทางการช่วยเหลือประชาชนให้ได้รับบริการอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกสถานะ ความตรงเวลา เป็นการช่วยเหลือทุกคนไม่แบ่งกลุ่ม แบ่งเขต การทำงานช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน การแก้ปัญหาที่พบผ่านแอปพลิเคชันทำให้รู้เวลาที่แน่นอน เน้นความเร่งด่วน เช่น กรณีที่มีปัญหาที่ต้องการการช่วยเหลือทันที ความเพียงพอ งบประมาณมีการคุมอยู่เสมอพยายามที่จะลดงบประมาณและควบคุมค่าใช้จ่าย จัดลำดับความสำคัญของงานและวางแผนการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บริการมีประสิทธิภาพมากที่สุด ความก้าวหน้า การให้บริการประชาชนให้มีคุณภาพ ทำให้การดำเนินงานคล่องตัวขึ้นและประชาชนได้รับบริการที่ดีขึ้น ความต่อเนื่อง การให้ประชาชนได้รับรู้ ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นผ่านการประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายหรือว่าตาม Pages หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ในการรักษาความต่อเนื่องในการทำงาน ในการบูรณาการหลักสังกัดวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชน ทาน ให้บริการอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติต่อประชาชน คำนึงถึงความยุติธรรมในการให้บริการทุกกลุ่ม เช่น ประชาชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ช่วยเหลือทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่แบ่งแยกปียาวจา มีการติดต่อและให้ข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งช่วยให้การติดต่อมีความสะดวกและตรงเวลา อัตถจริยา การให้บริการมีความชัดเจน และมีการกระจายงบประมาณและทรัพยากรอย่างเท่าเทียม มีการจัดการปัญหาต่างๆ ตามลำดับ สมานัตตา การบริการประชาชนเน้นความเท่าเทียมต่อเนื่องในการให้บริการและการช่วยเหลือจากเทศบาล โดยการมีการบริหารจัดการและการประสานงานที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

คุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลหนองช้างคืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมมีการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านมีการให้บริการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความต่อเนื่อง ด้านความก้าวหน้า ด้านความเสมอภาค ด้านความตรงเวลา ด้านความเพียงพอ มีการให้บริการมากน้อยตามลำดับ การให้บริการประชาชนทุกด้านจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในฐานะเป็นหน่วยงานรัฐ การบูรณาการหลักสังกัดวัตถุประสงค์เพิ่มคุณภาพการให้บริการประชาชนจึงเป็นการให้บริการที่เพิ่มประสิทธิภาพและคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลักงานวิจัยนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรส่งเสริมคุณภาพการให้บริการโดยยึดหลักการเสียสละ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน เช่น การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับผู้ด้อยโอกาสหรือกลุ่มเปราะบาง (ผู้สูงอายุ, ผู้พิการ)

2) เทศบาลควรบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแต่ละโครงการ และเพื่อให้การบริการต่อประชาชนมีความต่อเนื่อง

3) เทศบาลจัดอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรโดยเน้นการสอนทักษะการบริการที่มีจริยธรรม และสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น การให้บริการด้วยความสุภาพ, ด้วยความเมตตา, และด้วยความเห็นอกเห็นใจ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เทศบาลควรพัฒนาแอปพลิเคชันหรือระบบออนไลน์ที่ช่วยในการบริการประชาชน โดยต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายและประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ เช่น ระบบที่สามารถให้ข้อมูลหรือคำแนะนำได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2) เทศบาลควรจัดการกับข้อจำกัดทรัพยากรโดยจัดลำดับความสำคัญในการให้บริการ โดยพิจารณาจากความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนและการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

3) เทศบาลควรสร้างช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจะช่วยให้เทศบาลปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการได้ตรงตามความต้องการและมีความเพียงพอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายการให้บริการที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาบริการพิเศษสำหรับผู้ด้อยโอกาส, ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ

2) ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางในการรักษาความต่อเนื่องของการให้บริการ โดยติดตามผลการบริการและพัฒนากระบวนการที่ช่วยให้การบริการไม่หยุดชะงักหรือเกิดความล่าช้าในกรณีที่มีปัญหาภายนอกที่ส่งผลกระทบ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการบริการออนไลน์ที่สามารถรองรับความต่อเนื่องได้

3) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพและความเพียงพอของอุปกรณ์สำนักงานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เทศบาลมีอยู่ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการรองรับการให้บริการที่ครบถ้วนในทุกด้าน เช่น อุปกรณ์สำหรับการให้บริการออนไลน์หรือการติดต่อกับประชาชน

References

คณกร สว่างเจริญ อัครนันท์ อัครวิทย์โกคิน และพงษ์พันธ์ นารีน้อย. (2567). แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์บริการ แบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

- สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อก้าวสู่ความเป็นสากล. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*. 7(4), 282
- ฉัตรชัย นาถ้าพลอย วชิรินทร์ ชาญศิลป์ และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. (2566). การพัฒนาการบริการสาธารณะของนิติบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอาคารชุดในจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*. 8(6), 237.
- ไชยา ยัมวิไล. (2557). *พัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์และบริการรัฐกิจ: จากอดีตสู่ปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *ข้อมูลและสภาพทั่วไป*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://nongchangkhun.go.th/index.php?_mod=MDJVQg&type=aGcPQ [8 กันยายน 2566].
- เทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. (2563). *รายงานสรุปความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานเทศบาลตำบลหนองช้างค้ำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563*.
- ธินารินทร์ เหลืองจิรโชติกาล. (2565). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลในจังหวัดชุมพร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 16(1), 148.
- นุกูล ชื่นฟัก และคณะ. (2566). การให้บริการงานบริการสาธารณะจากทัศนะผู้รับบริการของเทศบาลเมืองคองหงส์ในจังหวัดสงขลา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 8(6), 296.
- บัณฑิต เหมือนมี และ พิชิต รัชตพิบูลภพ. (2562). การให้บริการสาธารณะของเทศบาลนครนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 5(1), 211.
- พรณเพ็ญ แอ โฉมอ่อน. (2564). คุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 11(3), 568.
- พระครูปลัดกฤษณมณ ขนดีฟโล (ถนอมทรัพย์) และไพวรรณ ปุริมาตร. (2568). การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่นในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. *วารสาร มจร.นม. สังคมศาสตร์ ปริทรรศน์*. 2(1), 54-55.
- พระนิเวศน์ วิสุทโธ (สาลิ) รัฐพล เย็นใจมา และธวัชชัย สมอเนื้อ. (2567). ประสิทธิผลการให้บริการผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. 6(1), 79.
- พระมหาวิทยา ธีรปัญญา (แพงศรี) และคณะ. (2567). ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. 6(1), 123-124.

- พัชนียา มโนสมุทร. (2565). การเสริมสร้างการให้บริการตามหลักพระธรรมของบุคลากรเทศบาลตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ภทธีญา ศักดิ์นิมิตวงศ์ และภทธีรนนท์ สุรชาติ. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของ ที่ทำการไปรษณีย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์.* 7(5), 310.
- ภัสตรา แก้วประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกุล และทินมณี การะกิจ. (2566). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการใช้บริการด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 11(7), 2725-2726.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิสาร ตันไชย. *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2551.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.vcharkarn.com/varticle/35389/1> [3 เมษายน 2567].
- สนธยา คงสนิท และสปีพงศ์ สุขสม. (2567). การจัดการภาครัฐแนวใหม่เพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารมจร พุทธปัญญาปริทรรศน์.* 9(5), 343.
- สมาน รังสิโยภักษ์. (2546). *การบริหารราชการ : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.
- สุภารัตน์ จันทร์ทิพย์. (2567). การประยุกต์หลักสังคหัตถธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สุรีย์ มีผลกิจ. (2552). *คุณธรรม จริยธรรม สามัคคีธรรม ตามแนวทางพุทธศาสนา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท คอมฟอร์ม จำกัด.
- เสาวนีย์เสาวนีย์ มิตรธรรมกุล พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์ และรัฐพล เย็นใจมา. (2566). พุทธวิธีส่งเสริมความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์.* 6(4), 28.
- Millett. J.D.. (1954). *Management in the public service.* New York : McGraw – Hill Book Company.

**การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะ
ความพิการในจังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**
**Promoting of Learning Management in the Digital Age of School Administrators
in Disability-Specific Schools in Chiang Mai under the Office of the Special
Education Administration**

สาयरูน ณ ลำพูน Saiaroon Nalumphon

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302056@northcm.ac.th

Received 2025/06/08

Revised 2025/06/17

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ รูปแบบการวิจัยผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 142 คน การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ผู้บริหารควรวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ละประเภท

สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ใช้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบริหารจัดการสถานศึกษาและสื่อสารกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง

คำสำคัญ : การส่งเสริม,การจัดการเรียนรู้, ยุคดิจิทัล, โรงเรียนเฉพาะความพิการ.

Abstract

This research aimed to 1) study the Promoting of Learning Management in the Digital Age of School Administrators in Disability-Specific Schools in Chiang Mai under the Office of the Special Education Administration and 2) study the development guidelines for promoting of Learning Management in the Digital Age of School Administrators in Disability-Specific Schools in Chiang Mai under the Office of the Special Education Administration The research design was a combination of methods. The population and sample consisted of school administrators and teachers in schools for the disabled in Chiang Mai Province under the Office of Special Education Administration in the 2024 academic year, totaling 142 people. Simple random sampling was used. The research instruments were a questionnaire with a reliability of 0.95 and in-depth interviews with 5 experts. The purposive selection method was used. The research instruments were an interview form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that

1)Promoting of Learning Management in the Digital Age of School Administrators in Disability-Specific Schools in Chiang Mai under the Office of the Special Education Administration found that overall, it was at a high level.

2) Guidelines for developing the Promoting of Learning Management in the Digital Age of School Administrators in Disability-Specific Schools in Chiang Mai under the Office of the Special Education Administration found that school administrators should plan and set a clear vision, create and develop a curriculum suitable for each type of disabled child, support resources, budget, and create motivation for teachers to use digital technology in teaching and learning effectively, and be leaders in using digital technology to manage educational institutions and communicate with teachers, students, and parents.

Keywords: Promotion, Learning Management, Digital, Special Education Schools

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เทคโนโลยีได้กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน และมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษา ทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูลและวิธีการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาก้าวไปข้างหน้าอย่างทันสมัย (ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ และจิตติมา วรณศรี, 2566 : 479) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการสร้างวัฒนธรรมการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูนำความรู้และทักษะมาพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

ปัจจุบันคนพิการเข้ามาในระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551, 2551: เลขหน้า) ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการ โดยมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาเพื่อให้มีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และสมรรถนะที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ ความเข้าใจ และการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม (แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2566 -2570 : 29)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคเหนือ เป็นจังหวัดที่มีความใส่ใจต่อการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในชุมชน โรงเรียนเฉพาะความพิการเป็นสถานศึกษาที่ออกแบบมาเพื่อรองรับและสนับสนุนการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กพิการประเภทต่าง ๆ จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนนักเรียนพิการ (ณัฐพล อินทรมณี, 2562) กล่าวว่า การปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการ ให้มีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของนักเรียนพิการ เช่น การใช้กิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติสอดคล้องกับ (วัชร รัตสม, 2560) กล่าวว่า การฝึกอบรมครูให้มีความรู้และทักษะเฉพาะทางในการสอนนักเรียนพิการเป็นสิ่งจำเป็นโดยเน้นที่การพัฒนาทักษะในการปรับสื่อการสอนและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน รวมถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับเด็กพิการ จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความพยายามของนักวิชาการไทยในการศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กพิการ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ประธานกลุ่มสถานศึกษา

สังกัดสำนักบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษกลุ่ม 6 (อัมรินทร์ พันธุ์ไธ, 2567) กล่าวถึง ปัญหาด้านหลักสูตร ไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กพิการ ขาดแคลนครูการศึกษาศึกษาพิเศษ สถานศึกษา ต้องรับครูจากสาขาทั่วไปที่ไม่มีความรู้เฉพาะด้านในการสอนเด็กพิการ ครูขาดทักษะการใช้งาน เทคโนโลยีในการผลิตสื่อเฉพาะสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท สื่อมีต้นทุนสูง ส่งผลให้เด็กพิการขาด โอกาสในการใช้สื่อที่เหมาะสม การวัดผลประเมินผลไม่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของเด็ก พิการ โดยยังใช้วิธีการประเมินแบบทั่วไป เช่น การทำข้อสอบ ซึ่งอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการ เฉพาะของเด็กพิการ

ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษา พิเศษ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กพิการในยุค ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม และเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษา ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่าง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน เฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงผสมผสานมุ่งศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาศึกษาพิเศษ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนเฉพาะ ความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ จำนวน 222 คน (ที่มา : งาน ข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2567)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัด เชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาศึกษาพิเศษ จำนวน 142 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) จำนวน 142 คน จากนั้น ทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละ โรงเรียน

3) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และสังกัดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และ 5. ด้านการพัฒนาครูมืออาชีพ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) (อ้างถึงใน กาญจนา นามวงศ์, 2566 : 94)

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามประเด็นข้อคำถามจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระ และผู้ทรงคุณวุฒิตามขั้นตอนการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2) แบบสัมภาษณ์ จัดทำแบบสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากแบบสอบถามแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ข้อมูล และข้อคำถาม ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบ และพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาปรับแก้แบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายด้าน และรายข้อ

3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมและรายด้าน

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา ในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	ระดับปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	S.D.	แปล ผล
ด้านการสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้	3.98	0.64	มาก
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.92	0.74	มาก
ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล	4.01	0.65	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.00	0.52	มาก
ด้านการพัฒนาครูมืออาชีพ	4.18	0.61	มาก
โดยรวม	4.02	0.63	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาครูมืออาชีพ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากลำดับต่อมาคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากด้านการสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า

ด้านการสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้

แนวทางพัฒนาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานในสถานศึกษาให้เป็นรูปแบบดิจิทัลได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์: ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา รวมถึงศักยภาพของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เป็นดิจิทัล โดยสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ: กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เช่น การบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน บุคลากร และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน: สร้างความตระหนักให้แก่ครูทุกช่วงวัยถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนางาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านระบบดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันออนไลน์ และการสร้างชุมชนออนไลน์

4) การพัฒนาบุคลากร: พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานที่รับผิดชอบได้ เช่น การออกแบบโปรแกรมบันทึกผลการเรียน การจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์

5) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร: สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ จัดหาทรัพยากรดิจิทัลที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น โปรแกรมสำนักงานออนไลน์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล และสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล

6) การเป็นผู้นำและแบบอย่าง: ผู้บริหารเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารกับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา

ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

แนวทางพัฒนาการกำกับ ติดตาม นิเทศการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

1) การวางแผนและกำหนดนโยบาย (Plan) : ผู้บริหารใช้กระบวนการบริหารแบบ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และประกาศการยกระดับการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุมการกำกับ ติดตาม นิเทศการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล โดย กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง งบประมาณ และตัวชี้วัดความสำเร็จ จัดทำคู่มือการนิเทศ และมีการติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2) การดำเนินการ (Do) : กำหนดการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งแบบเป็นทางการ (กำหนดตารางการนิเทศล่วงหน้า) และแบบไม่เป็นทางการ (พูดคุยสนทนา) บริหารแบบกระจายอำนาจ โดยให้หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้ากลุ่มสาระมีส่วนร่วมในการนิเทศใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการ Coaching เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศร่วมกับผู้บริหาร

3) การตรวจสอบและประเมินผล (Check) : มีการประเมินและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act) : ทบทวนหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบาย จุดเน้น และสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล

แนวทางพัฒนาส่งเสริมให้ครูมีการจัดการคลังความรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ โดยให้ครูนำสื่อวิดีโอ การจัดการเรียนรู้ และผลงานต่าง ๆ เก็บไว้บนฐานข้อมูลออนไลน์ หรือบนเว็บไซต์ของโรงเรียน เพื่อรวบรวมไว้และเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ

1) การสร้างและบริหารจัดการคลังความรู้ : ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างคลังความรู้ สื่อ และนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู มีการส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

2) ระบบข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บ : แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดูแลระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อจัดเก็บสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี คลังความรู้ และงานวิจัยต่างๆ อย่างเป็นระบบจัดทำ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และคลิปวิดีโอการจัดการเรียนการสอน

3) การสนับสนุนงบประมาณ : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4) การสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการสร้างสรรคสื่อ : ส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละประเภท สร้างแรงจูงใจหรือรางวัล เช่น การประกวดหรือให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานโดดเด่นในการจัดทำสื่อการสอน และส่งเสริมให้มีการนำสื่อการเรียนรู้จากคลังความรู้ไปใช้และการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การสอนแบบโครงงาน หรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5) ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน : การมีคลังความรู้และระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวทางพัฒนาการสร้างบรรยากาศให้ครูและผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1) การสื่อสารและการสร้างความเข้าใจ : ผู้บริหารต้องสื่อสารเป้าหมายให้ครูเข้าใจตรงกันถึงจุดเน้นของสถานศึกษา ใช้ภาษาสื่อสารที่เหมาะสมกับครูแต่ละช่วงวัย และวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันสร้างบรรยากาศการทำงานที่สบายใจและเป็นกันเอง

2) การประเมินเพื่อการพัฒนา : เน้นการประเมินแบบกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาตนเองมากกว่าการตัดสิน ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกตการสอน การประเมินจากผลงานการสัมภาษณ์ และการประเมินจากผู้เรียนผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ มีเทคนิคการสื่อสาร และสร้างบรรยากาศที่ดี

3) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร : ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน โดยสรุป ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องใสถานศึกษา โดยการส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อการพัฒนา และการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาครูมืออาชีพ

แนวทางพัฒนาสร้างแรงจูงใจและกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อพัฒนาครูมืออาชีพ

1) การสร้างแรงจูงใจด้วยรางวัลและผลตอบแทน : ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจด้วยรางวัลและผลตอบแทนที่เหมาะสม เช่น การเลื่อนวิทยฐานะ เงินเดือน หรือรางวัลพิเศษเพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดกำลังใจในการพัฒนาตนเอง

2) การพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย : สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น การอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการศึกษาต่อ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถที่ทันสมัย

3) การสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างนวัตกรรม : มีการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณให้ครูสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาและทำวิจัยในชั้นเรียน

4) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) : มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกัน รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับต่างๆ

5) การประเมินที่ครอบคลุมและเป็นธรรม : สถานศึกษากำหนดเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุม ทุกด้านของมาตรฐานวิชาชีพครู เช่น ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ เกณฑ์การประเมินมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ครูเข้าใจและปฏิบัติตามได้มีการกำหนด เกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน PA เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ผลวิเคราะห์การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษ สามารถนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหาร และมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่ชัดเจน มีการบริหารหลักสูตร มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพผู้เรียน เป็นสำคัญ มีการบริหารสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิราภรณ์ ปกรณ์, 2564) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เนื่องจากเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความตระหนัก ถึงความรู้ความเข้าใจ (Understand) ประเมิน (Evaluate) การจัดการ (Manage) และใช้ สารสนเทศอย่างมี วิจารณ์ญาณ มีความสามารถ ประเมินและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ablasa, L. A., & Liwan, R. K. (2024) พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนทักษะดิจิทัล เสริมสร้างทักษะดิจิทัลในหมู่ครูและนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางวิชาชีพและนวัตกรรม การให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ครูมีความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพิ่มสูงขึ้น

ด้านการสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับตัวในการเรียนรู้ให้เท่าทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดย มีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายวิสัยทัศน์ได้สำเร็จ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นการทำงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ที่ต้องการเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในสถานศึกษาให้มีความเห็นและทำงานร่วมกัน สู่เป้าหมายเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ ปกรณ์ (2564) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศในรูปแบบดิจิทัล และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัลในการทำงาน

ร่วมกันได้ตลอดเวลา ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจในการกำหนดวิสัยทัศน์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญาภรณ์ นาจำปา (2564) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเองกับครูและบุคลากร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจในการดำเนินงานและอาจจะได้ชิ้นงานที่กลายเป็นนวัตกรรมที่สำคัญของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีวิสัยทัศน์และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการยอมรับกับผู้ร่วมงานในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และขับเคลื่อนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพในทุกด้าน

ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนพิการ ผู้บริหารแสดงบทบาท ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อย ในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันเหตุการณ์ปัจจุบันในยุคดิจิทัล ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนพิการแต่ละ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤดี พละวุฒิไธทย (2564) พบว่า ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สอดคล้องตามประเภทของความพิการ และจัดกิจกรรมตามความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นรายบุคคล ครูจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เน้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษผ่านลงมือปฏิบัติสามารถนำไปใช้ช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพัชร บุญเกตุ (2565) พบว่า การบริหารหลักสูตรควรมีการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน นำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ผู้นำที่สามารถกระตุ้นแรงจูงใจและมีวิสัยทัศน์สามารถส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีการพิจารณาผลกระทบในระยะยาวจากการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นแบบอย่างแก่คณะครูและนักเรียนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา การติดต่อสื่อสาร ในสถานศึกษาที่อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เช่น ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมทั่วถึงสำหรับครูและนักเรียน เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ซอฟต์แวร์ โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนพิการแต่ละประเภท ให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับ สอดคล้องกับงานวิจัย

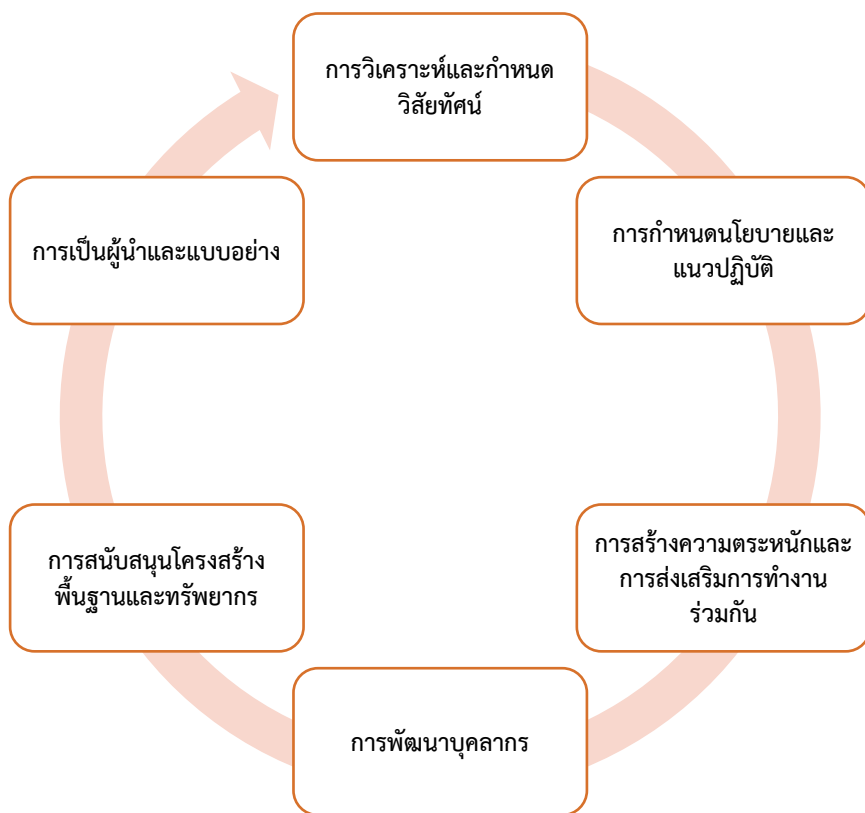
ของ วชิรพงศ์ พูลเกษตร (2565) พบว่า การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องส่งเสริมและ สนับสนุนการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาทั้งคน เครื่องมือ สื่อ และโปรแกรมต่างๆ โดยนำปัจจัยเหล่านั้น มาสนับสนุนความสำเร็จการทำงาน ที่ทันสมัย รวดเร็ว แม่นยำ เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายและ สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ McLeod,S.,& Lomas,C. (2020) พบว่า ผู้นำการศึกษาดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถเชื่อมโยงเทคโนโลยีกับนโยบายการศึกษาที่ชัดเจนและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดการนิเทศภายในอย่างกัลยาณมิตรด้วยบรรยากาศของความร่วมมือเป็นประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมีการจัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับติดตามในสถานศึกษา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียนโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของสภาพร ทิมา (2563) พบว่า ด้านการนิเทศกำกับ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษายังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นระบบและทันสมัย สถานศึกษาควรต้องมีแนวทางในการวางแผน ออกแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของวชิรา เครือคำอ้าย อ่างใน ธัญญภรณ์ นาจำปา (2564) กล่าวว่า การนิเทศการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน จำเป็นต้องนำการบริหารจัดการเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาร่วมด้วย เนื่องจากก่อให้เกิดการสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและ ผู้รับการนิเทศ โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น การ ประชุมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลหลังการสอน การวิพากษ์ แผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกวิดีโอและการถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ การ Coaching & Mentoring ฯลฯ โดยเน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ

ด้านการพัฒนาครูมืออาชีพ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ ในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่สามารถใช้ดิจิทัลปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้ให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทดลองและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในยุคดิจิทัลมีการจัดการในยุคดิจิทัลได้อย่างสอดคล้องกับยุคสมัย รวมถึงการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมและสร้างแรงบันดาลใจ ครูและนักเรียนใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรม เพิ่มสมรรถนะทางเทคโนโลยีและทรัพยากรดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรพงศ์ พูลเกษตร (2565) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มสมรรถนะทางเทคโนโลยีและทรัพยากรดิจิทัลให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้และพัฒนาความเป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพที่

เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์และภาวะผู้นำ ในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับกรณีฐานฯ ตาม (2563) ได้กล่าวว่า ผู้นำทางการศึกษาจะต้องสนับสนุนส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมโดยที่มอบอำนาจให้กับครูเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนโดยผ่านการเพิ่มสมรรถนะทางเทคโนโลยี และ ทรัพยากรดิจิทัลที่จำเป็น การจัดสรรเวลาทรัพยากรและการเข้าถึงการพัฒนาความเป็นมืออาชีพอย่างต่อเนื่องราบรื่นในการผสมผสานทางเทคโนโลยี การอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยการกระตุ้นอบรมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา เรียนรู้และใช้เทคโนโลยีการส่งเสริมและการสร้างรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือในยุคดิจิทัล การให้ความสนใจการวิจัยทางการศึกษาและความน่าสนใจ แนวโน้มที่มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีและการประเมินผลที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ใหม่ ๆ สำหรับการเรียนรู้ที่พัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียน

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : สายอรุณ ณ ลำพูน และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า

1) การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์: ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา รวมถึงศักยภาพของบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เป็นดิจิทัล โดยสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2) การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ: กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เช่น การบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน บุคลากร และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

3) การสร้างความตระหนักและการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน: สร้างความตระหนักให้แก่ครูทุกช่วงวัยถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนางาน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านระบบดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันออนไลน์ และการสร้างชุมชนออนไลน์

4) การพัฒนาบุคลากร: พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานที่รับผิดชอบได้ เช่น การออกแบบโปรแกรมบันทึกผลการเรียน การจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์

5) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร: สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ จัดหาทรัพยากรดิจิทัลที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่น โปรแกรมสำนักงานออนไลน์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล และสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล

6) การเป็นผู้นำและแบบอย่าง: ผู้บริหารเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารกับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา

สรุปข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีส่วนสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อปรับการบริหารจัดการสู่ระบบดิจิทัลให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารยังมีบทบาทในการวางนโยบายและแนวปฏิบัติด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน สนับสนุนการสร้างความรู้ความตระหนักให้ครูทุกช่วงวัยถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ

ส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา

2) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เผยแพร่แก่โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในโรงเรียนเฉพาะความพิการทั่วประเทศ

3) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนพิการแต่ละประเภท โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนพิการและเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาสื่อวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการในจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

References

- กรณีฐิต์ ตาแปง. (2563). บทบาทภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่ฮ่องสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *การค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กาญจนา นามวงศ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราภรณ์ ปกรณ์. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- ณัฐพัชร์ บุญเกิด. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ณัฐพล อินทรมณี. (2562). การปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนเรียนรวม. *วารสารการศึกษาพิเศษ*, 14(3), 92–105.
- ธัญญาภรณ์ นาจำปา. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยานิพนธ์ *การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์, และจิตติมา วรณศรี. (2566). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(2), 478–482.
- สถาพร ทิมา. (2563). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในยุค 4.0 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมฤดี พลละวูฒไทย์. (2560). *การบริหารจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566–2570)*. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก <http://special.obec.go.th/>
- วัชร รัตตสม. (2560). การพัฒนาทักษะครูในการสอนนักเรียนพิการ: แนวทางการอบรมและการสนับสนุน. *วารสารวิชาการการศึกษา*, 12(1), 66–78.
- วัชรพงศ์ พูลเกสร. (2565). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. *การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัมรินทร์ พันธุ์ไฉ. (27 สิงหาคม 2567). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการ, โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร.
- Ablasa, L. A., & Liwan, R. K. (2024). The role of school leaders in enhancing digital literacy: For teachers and students. *Ignatian International Journal for Multidisciplinary Research*, 8(2), 1031–1036.
- McLeod, S., & Lomas, C. (2020). Leadership for digital education: A framework for effective implementation. *Journal of Media Management and Entrepreneurship*, 2(1), 55–69.

การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจ
พอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

The Application of Dhammicattha Principles for Promoting The Policy
Implementation in Sufficiency Economy of Nakhon Chedi Subdistrict
Administrative Organization in Pa Sang District, Lamphun Province

ณชิต นันทะชัยปก Naphachit Nanthachaipok

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

36Nanta@gmail.com

Received 2025/06/07

Revised 2025/06/23

Accepted 2025/07/03

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เสนอแนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 382 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .980 วิจัยแบบผสมวิธี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3) แนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) การถึงพร้อมด้วยความ

ขยัน (อุฏฐานสัมปทา) จัดอบรมแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้แก่ประชาชน 2) การถึงพร้อมด้วยการรักษา (อารักขสัมปทา) รู้จักออมทรัพย์ 3) การเลือกคบคนดี (กัลยาณมิตตตา) นำนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ 4) การอยู่อย่างพอเพียง (สมชีวิตา) นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : การดำเนินงานนโยบาย, เศรษฐกิจพอเพียง, ทัศนคติ

Abstract

This research aimed to 1) study the implementation level of the sufficiency economy policy of Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the public's opinions on the implementation of the sufficiency economy policy of Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization classified by personal factors, and 3) propose guidelines for applying the principles of the Dhamma to promote the implementation of the sufficiency economy policy of Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization. The sample group consisted of 382 people aged 18 years and over. The research instrument was a questionnaire with a reliability of .980. The research was mixed-methods research. The statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and in-depth interviews with 10 key informants using the content analysis technique.

The research results revealed that:

1) The implementation level of the sufficiency economy policy of Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization, Pa Sang District, Lamphun Province, was found to be at a high level overall.

2) Compare the public's opinions on the implementation of the sufficiency economy policy of Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization, Pa Sang District, Lamphun Province, classified by personal factors. It was found that people with different genders, education, occupations, and average monthly incomes have different opinions on the implementation of the sufficiency economy policy. People of different ages have similar opinions.

3) The application of Dhamma to the implementation of the sufficiency economy policy of the Nakhon Chedi Subdistrict Administrative Organization, Pa Sang District, Lamphun Province, found that 1) Being diligent **Uṭṭhānasampadā**: organizing training in the concept of the sufficiency economy philosophy to provide knowledge to people, 2) Being prepared for preservation

(Ārakkhasampadā) knowing how to save money 3) Choosing good friends (Kalyāṇamittatā) bringing the main policies of the sufficiency economy philosophy into practice 4) Living with sufficiency (Samaṭvitā) bringing the sufficiency economy philosophy as a guideline for life.

Keywords: The Policy Implementation, Sufficiency Economy, Diṭṭhadhammikāttha.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชุมชนไว้หลายแนวทางพระราชดำริซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ เรื่อง “การเกษตรทฤษฎีใหม่” และ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ทฤษฎีใหม่ของในหลวง” พระราชดำริทั้งสองประการนี้มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่ผสมผสานและต่อเนื่องกัน (สนธยา พลศรี, 2547) ในประเทศไทยเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาญาณเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่ไม่ปล่อยให้ไปไปตามกลไกตลาดอย่างเดียว หากต้องคำนึงถึงการแก้ปัญหาค่าความยากจนและการพึ่งพิงตนเองไม่ได้ของชาวบ้านด้วย (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2552 : 113)

พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพพื้นที่บริเวณที่จะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ แม่อาวน้อย ตำบลนครเจดีย์ อำเภอลำพูน ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นสภาพป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกบุกรุกทำลายเป็นอย่างมาก ซึ่งจะยังผลกระทบต่อแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงรัก และห่วงใยในความ เป็นอยู่และการทำมาหากินของพสกนิกรในบริเวณพื้นที่แห่งนี้ รวมทั้งราษฎรที่อยู่อาศัยโดยรอบ ซึ่งยังคงประสบกับปัญหาต่างๆ รวมทั้งผลกระทบอันเกิดจากการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ดังกล่าว จึงได้ทรงมีพระราชดำริ ให้ดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย 27 หมู่บ้าน 6 ตำบล ใน 2 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ พื้นที่โครงการส่วนใหญ่มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ที่มีความลาดชันน้อย (ไม่เกินร้อยละ 8) สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง 290-350 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 127,555 ไร่ หรือประมาณ 204 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนครเจดีย์ทั้งตำบลตำบล ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ตำบลนครเจดีย์ เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรโดยเฉพาะลำไย ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดลำพูน ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้รับการดูแลให้มีความสมบูรณ์ ประชาชนสามารถให้ประโยชน์จากผืนป่าควบคู่กับการอนุรักษ์ ดูแลรักษา ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ภายใต้คำขวัญตำบลนครเจดีย์ที่ว่า “ลำไยมากพันธุ์ดี วัฒนธรรมประเพณีสานรักษา เอราวัน แม่วังสานล่วนงามตา งามล้ำค่านครเจดีย์” (องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์, ออนไลน์) สอดคล้องกับวิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ที่ว่า “ชุมชนน่าอยู่ สังคมแห่งการเรียนรู้”

จากรายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดลำพูน ข้อจำกัดและปัจจัยเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่ควรระวังหลายปัจจัย เช่น เศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ราคาสินค้าที่ยังอยู่ในระดับสูง ดอกเบี้ยที่ยังเป็นทิศทางขาขึ้น และค่าเงินบาทที่มีแนวโน้มแข็งค่า ล้วนเป็นความเสี่ยงของเศรษฐกิจไทยในปี 2566 นอกจากนี้ประเทศไทยยังเผชิญกับแนวโน้มค่าไฟฟ้าขึ้น โดยค่าไฟในภาคธุรกิจในปีเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 13 จากปีก่อน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในระยะถัดไป จึงส่งผลกระทบต่อทั้งค่าครองชีพและกำลังซื้อของผู้บริโภค และสร้างแรงกดดันเพิ่มเติมต้นทุนของภาคธุรกิจทั้งภาคการผลิตและภาคบริการที่กำลังเผชิญต้นทุนวัตถุดิบ และแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้น โดยธุรกิจที่มีสัดส่วนต้นทุนค่าไฟสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจ ค้าปลีก และธุรกิจการผลิต อาทิ การเจียรไนเพชรพลอย การผลิตน้ำแข็ง การผลิตสิ่งทอ การผลิตปูน รวมถึง การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสำคัญต่อภาคการผลิตในจังหวัด (สำนักงานคลังจังหวัดลำพูนร่วมกับคณะผู้บริหารการคลังประจำจังหวัดลำพูน, 2566)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนในระดับฐานราก ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครัวเรือนในชุมชน ช่วยให้คนรู้จักคิด มีสติ พึ่งตนเองได้ และอยู่อย่างประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นระบบของการแข่งขันกัน กระตุ้นให้ประชาชนมีการบริโภคและใช้จ่ายอย่างเกินตัว ก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ จะสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เพราะมีแนวทางให้ประชาชนในชุมชนดำเนินชีวิตในทางสายกลาง ซึ่งก่อให้เกิดความสมดุลในชีวิต พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (ณรัชชอร์ (ณฐนรี) ศรีทอง, 2554) 1.ความพอประมาณ หมายถึง รู้จักพอ มีความพอดีที่ไม่น้อยและไม่มากเกินไปไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนตามมา 2.ความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาเหตุผลและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจทำกิจกรรม 3.การมีภูมิคุ้มกันอยู่ในตัว หมายถึง การตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท พร้อมทั้งจะยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยมีการพิจารณา คัดคะเนความเป็นไปได้ของสถานการณ์ด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1. เงื่อนไขความรู้ คือ การสร้างองค์ความรู้หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเติมเต็มความรู้สำหรับนำมาใช้ประกอบการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 2. เงื่อนไขคุณธรรม คือ หลักคุณธรรมที่ควรยึดถือไว้ เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตประจำวันตามทางสายกลาง

หลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงคือ หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ (อง.อฎฐก. (ไทย) 23/54/340-342) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นประโยชน์และเกื้อกูลการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านอุฏฐานสัมปทา 2. ด้านอารักขสัมปทา 3. ด้านกัลยาณมิตตตา 4. ด้านสมชีวิตา นำมาประยุกต์ใช้ประกอบการวิจัยด้วย เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอ

ป่าซาง จังหวัดลำพูน” เพื่อเป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน 8,353 คน (สำนักบริหารงานทะเบียนอำเภอป่าซาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่ายและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ จำนวน 3 คน 4) กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 2 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย

- 1) เชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับงานที่ศึกษา จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539 หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) กำหนดกรอบแนวคิดเครื่องมือวิจัย (3) สร้างเครื่องมือวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ (4) สร้างเครื่องมือ (5) ตรวจสอบเครื่องมือกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และปรับปรุงแก้ไข (6) ทดลองใช้

เครื่องมือกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ คือ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำนวน 30 ชุด หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .980 (7) ปรับแก้ไข (8) นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในพื้นที่วิจัยต่อไป

2) เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
- 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 4) สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน 5 ด้าน ได้แก่ 1.ความพอประมาณ 2.ความมีเหตุผล 3.การมีภูมิคุ้มกัน 4.เงื่อนไขความรู้ 5.เงื่อนไขคุณธรรม และตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ได้แก่ 1. ด้านอุฏฐานสัมปทา (การถึงพร้อมด้วยความขยัน) 2. ด้านอารักขสัมปทา (การถึงพร้อมด้วยการรักษา) 3. ด้านกัลยาณมิตตตา (การเลือกคบคนดี) 4. ด้านสมชีวิตา (การดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง) ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบว่า มีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการ ดังนี้ การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มข้อมูล ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นแนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านการมีภูมิคุ้มกันอยู่ในตัว ส่วนด้านเงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ (n= 382)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความพอประมาณ	3.54	0.63	มาก
2. ด้านความมีเหตุผล	3.55	0.63	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันอยู่ในตัว	3.52	0.61	มาก
4. ด้านเงื่อนไขความรู้	3.44	0.67	ปานกลาง
5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.59	0.65	มาก
ภาพรวม	3.53	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านเงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1-5

(n= 382)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง	0.047*	-	0.962	✓	
2.	อายุ	การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง		0.317	0.867	-	✓
3.	ระดับการศึกษา	การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง		5.009**	0.002	✓	
4.	อาชีพ	การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง		7.109**	0.000	✓	
5.	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง		2.909*	0.034	✓	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวม การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ พบว่า 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ควรจัดอบรมแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนด้วยการส่งเสริมการทำอาชีพเสริม การทำผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานให้แก่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น 2) ด้านอารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้จากการทำงาน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ รู้จักออม

เงินไว้ใช้ในยามจำเป็น 3) ด้านกัลยาณมิตตตา ควรนำนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากฝ่ายบริหาร ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ มาสู่การปฏิบัติด้วยการจัดอบรมให้ความรู้การจัดวงสนทนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิดและลงมือปฏิบัติเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ 4) ด้านสมชีวิตา ควรยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต ด้วยการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ระดับการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว ส่วนด้านเงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะมีการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเป็นอย่างดี จะต้องมีการส่งเสริมโดยการนำเอานโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยการระดมทุนทางสังคม และความรู้แก่ให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมาลย์ จันทรแก้ว (2567) พบว่า ในภาพรวมผู้สูงอายุมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิกรมธรรมธัช ปิยธมโม (คัมภีรธรรม) (2566) พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 3) ด้านเงื่อนไขความรู้ 4) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม 5) ด้านความมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของปณณิกา งามเจริญ (2567) พบว่า ทุนทางสังคมและองค์ประกอบพื้นฐานของทุนทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ แหล่งทุนทางสังคมเกิดจากสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนสนิทที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี รูปแบบความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอนที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ในขณะที่ทุนทางสังคมภายนอกชุมชนเป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่มีลำดับชั้นหรืออำนาจที่แตกต่างกันผ่านสถาบันหรือองค์กรที่เป็นทางการ และการกระทำทางสังคมของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกผักอินทรีย์เน้นจากการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การอบรม การเรียน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง

จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยญา แสงอัมพร (2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันสร้อยญา แสงอัมพร (2561)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำแนกตามอายุ จากการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ชาวฟู (2567) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการดำเนินงานของศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมจำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำแนกตามระดับการศึกษา จากการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิธ พุฒพันธ์ ยุภาพร ยุภาศ และภักดี โพธิ์สิงห์ (ม.ป.ป.) พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำแนกตามอาชีพ จากการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอาชีพต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยภมณ วัฒนนา (2565) พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมนโยบายสาธารณสุขด้านการศึกษาของเทศบาลตำบลประตูปา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

ต่อเนื่อง จากการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ สอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาวิรุทธิ์ โสภณสุธี (เดชคำตัน) ประเสริฐ ปอนถิ่น และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ (2566) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมการจัดการนโยบายสาธารณะตามหลักพุทธบูรณาการ (สังคหวัตถุ 4) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามรายได้ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านอุฏฐานสัมปทา ควรจัดอบรมแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนด้วยการส่งเสริมการทำอาชีพเสริม การทำผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานให้แก่กลุ่มแม่บ้านกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักดำรงตน และพึ่งตนเองอยู่อย่างพอเพียง นำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศานาจ โสภภาพ และวิภา มะลา (2568) พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม โดยการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งนำข้าวอินทรีย์ที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป และมีกระบวนการผลิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธจักร มณีแดง และกาญจนา แก้วรอด (2564) พบว่า ชุมชนเลียบคลองมอญมีลักษณะการพึ่งพาตนเองใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) พึ่งตนเองทางเทคโนโลยี 2) พึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ 3) พึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4) พึ่งตนเองด้านจิตใจ 5) พึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม และยังมีปัจจัยสนับสนุนให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม 2) กลุ่ม 3) ทุนชุมชน 4) เครือข่าย และ 5) ผู้นำชุมชน ด้านอารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้จากการทำงาน ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ รู้จักออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิกรมธรรมธัช ปิยธมโม (คัมภีรธรรม) (2566) พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนักศึกษาควรใช้จ่ายอย่างประหยัดให้เหมาะสมกับรายรับที่ได้มา ไม่ฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น วางแผนและพิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมละเอียดรอบคอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพรหมวิวัฒน์ อภินนโท (วิชัย) (2565) พบว่า มีจัดทำแผนปฏิบัติงาน ในการขับเคลื่อนงานของกองทุนหมู่บ้าน ให้ความร่วมมือกันทุกหน่วยงานในภาครัฐ ในการจัดสอนการทำบัญชีเบื้องต้นเพื่อลดรายจ่ายครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีรายจ่ายประจำเดือน และวิธีการทำให้เหมาะสมด้วยการมอบรางวัลแก่ผู้มีสัจจะในการบริหารทรัพย์ ได้รับคำแนะนำจากสมาชิกต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารทรัพย์มีภูมิคุ้มกันเกิดประโยชน์สูงสุดในครัวเรือน ด้านกัลยาณมิตตตา นานโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ การจัดวาง

สนทนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และลงมือปฏิบัติเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิสารเมธี และคณะ (2564) พบว่า คบเพื่อนดี เพื่อนที่คอยแนะนำกันและกันเพื่อความเจริญในวันข้างหน้า ให้กำลังใจและสนับสนุนซึ่งกันและกัน อยู่อย่างเหมาะสม มีการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านและชุมชนเพื่อให้มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล อนุสรณ์พัฒน์ และอิทธิเทพ หลินวรัตน์ (2564) ในประเด็น การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพแก่ชุมชน การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ ควรสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมร่วมกันในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านสมชีวิตา ควรยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของโกมินทร์ สุขอุ้น (2565) พบว่า ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมี 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) สร้างเครือข่ายการพึ่งตนเองในระดับครอบครัวภายในชุมชนและระหว่างชุมชน 3) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 4) ส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนและ 5) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสอดคล้องกันกับหลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยฤทธิ์ ขวัญสอน (2568) พบว่า หลักพุทธธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาพลังงานทดแทนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 ได้แก่ อุฏฐานสัมปทา “ขยันหา” ขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ ขยันหารายได้เพิ่มเติม พัฒนาอาชีพ หากความรู้ใหม่ๆ อารักขสัมปทา “ขยันเก็บ” รู้จักเก็บออม เก็บรักษาทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบ วางแผนการใช้เงิน กัลยาณมิตตตา “เลือกคบ” เลือกคบคนดี มีศีลธรรม มีอาชีพสุจริต เลือกคบคนมีความรู้ มีน้ำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เลือกเสพสื่อข้อมูลทางออนไลน์ การคบมิตรทางออนไลน์ สมชีวิตา “เลือกใช้” ใช้ชีวิตตามหลักมัตตัญญูตา รู้จักพอประมาณ ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ฅกษิต นันทะชัยปก, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ดังนี้

ความพอประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์หาวิธีการลดรายจ่ายจากการอุปโภคบริโภคสิ่งของฟุ่มเฟือยหรือเกินความจำเป็น ด้วยการให้ประชาชนทำบัญชีครัวเรือน เพื่อหาสาเหตุของรายจ่ายครัวเรือนที่เกินความจำเป็น การปลูกผักสวนครัวไว้รับประทาน ทำน้ำยาอเนกประสงค์ไว้ใช้ภายในครัวเรือน

ความมีเหตุผล วางแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีเหตุผลตามหลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดิงงามโดยคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง

การมีภูมิคุ้มกันอยู่ในตัว ส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนด้วยวิธีการรอมเงิน

เงื่อนไขความรู้ จัดสวัสดิการดูแลคนในชุมชน จัดศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอาสาสมัครป้องกันโรคระบาด กลุ่ม อสม.น้อยในเด็ก และเยาวชน ดำรวจชุมชน ศูนย์ยุติธรรมชุมชน จัดอบรมเจ้าหน้าที่

โรงเรียนผู้สูงอายุ จัดโครงการต้านภัยยาเสพติด แล้วดำเนินการถอดบทเรียนปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

เงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่หายไป เช่น กิจกรรมถ่ายทอดวิถีชุมชนจากปราชญ์หรือผู้อาวุโสในชุมชนไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ด้วยการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ทรงคุณค่า

บูรณาการกับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ดังนี้ อุดหนุนสัมปทา อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนหลายๆ ด้าน ดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประชาชนในชุมชนน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

อารักขสัมปทา ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้านชุมชน พัฒนาความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชน มีระบบการออมทรัพย์และสวัสดิการชุมชนและส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมที่นำไปสู่ความสามัคคี เป็นต้น

กัลยาณมิตตตา เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอบรมให้ความรู้เพื่อให้ประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติและสามารถพึ่งตนเองได้

สมชีวิตา นำความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำเป็นกิจวัตรประจำวันในการใช้ชีวิตให้มีความเหมาะสมกับตนเอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เป็นการประยุกต์เอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ อันเป็นหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เห็นถึงการบูรณาการหลักธรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1. ด้านอุดหนุนสัมปทา (การถึงพร้อมด้วยความขยัน) จัดอบรมแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้แก่ประชาชน 2. ด้านอารักขสัมปทา (การถึงพร้อมด้วยการรักษา) ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักออมทรัพย์ 3. ด้านกัลยาณมิตตตา (การเลือกคบคนดี) นำนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ 4. ด้านสมชีวิตา (การดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง) นำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ควรน้อมนำสนับสนุนส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ดำเนินการในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนได้รับแนวคิดไปสู่การปฏิบัติบัตินอย่างยั่งยืน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ควรจัดอบรมให้ความรู้ประชาชนได้เข้าใจในแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงการยกระดับความรู้เพื่อให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ควรนำเอาแบบอย่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์ควรจัดกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงให้กับชุมชนสนับสนุนส่งเสริมด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์สนับสนุนส่งเสริมการทำอาชีพเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

3) องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การสร้างสมดุลให้กับชีวิตส่งผลให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสุขอย่างและยั่งยืน เนื่องจากเป็นความพอดีเป็นทางสายกลาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยต่อยอดพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายสู่ระดับชุมชน และระดับจังหวัดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2) ควรศึกษาวิจัยด้วยการนำหลักธรรมอื่นมาประยุกต์กับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อศึกษาว่าหลักธรรมใดมีความเหมาะสมและพัฒนาหรือขยายผลต่อพื้นที่วิจัยได้อย่างไร

References

- โกมินทร์ สุขอ่อน. (2565). การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านบางสาน ตำบลพนมอำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 9(6), 292-293.
- ชัยฤทธิ์ ขวัญสอน. (2568). การพัฒนาพลังงานทดแทนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงโดยพุทธสันติวิธีของเกษตรกรชุมชนหนองโรง จังหวัดสระบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 13(2), 705-706.
- ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง. (2554). *การบริหารงานพัฒนาชุมชนเชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ณัฐพร พุทธิชัย ชาตรี เกษโพหนอง และสิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2567). แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดสุรินทร์. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8(1), 1-2.
- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และอิทธิเทพ หลินวรัตน์. (2564). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานชุมชนาธิปไตย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 8(12), 204.

- นิตานาจ โสภภาพ และวิภา มะลา. (2568). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในการสร้างคุณค่าทางสังคม ตำบลยางสักกระโหล่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 13(2), 510.
- ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2546 (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2548) ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.
- ปณณิกา งามเจริญ. (2567). ทุนทางสังคมกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 12(2), 473.
- ปิยมล ณ วันนา. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาของเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูวิกรมธรรมธัช ปิยธมโม (คัมภีรธรรม). (2566). รูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 11(7), 2695.
- พระมหาวรวัฒน์ อภินันโท (วิชัย). (2565). การจัดการหนี้สินครัวเรือนเชิงพุทธบูรณาการของกองทุนหมู่บ้านในเทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,*
- พระมหาวิรุทธิ์ โสภณสุธี (เดชคำตัน) ประเสริฐ ปอนถิ่น และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลเชิงดอยอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย.* 4(2), 15-16.
- พระสุทธิสารเมธี และคณะ. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ : กรณีศึกษาชุมชนสหกรณ์บ้านมั่นคงเมืองศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.*
- ภาววิช พนมพันธ์ ยุภาพร ยุภาศ และภักดี โพธิ์สิงห์. (ม.ป.ป.). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในตำบลตุ่ลาด อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The fifth National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era) “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย” (Public Affairs Management in the Digital Era: Legal, Justice and A Return to Democracy),* 704.

ยุทธจักร มณีแดง และกาญจนา แก้วรอด. (2564). ลักษณะและปัจจัยสนับสนุนให้ชุมชนพึ่งตนเอง
กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงท้ายยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *วารสาร
ศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มทร.พระนคร*. 1(2), 46-47.

รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 จังหวัดลำพูน
วิมลวรรณ ชาวฟู. (2567). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบล
อุโมงค์ อำเภอมือเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สร้อยญา แสงอัมพร. (2561). การใช้หลักทฤษฎีอัมมิกัตถะเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาชุมชน
มะม่วงปลายแขน ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสาร มหาจุฬ
นาครทรรค์*. 5(2), 411-412.

สำนักงานคลังจังหวัดลำพูนร่วมกับคณะผู้บริหารการคลังประจำจังหวัดลำพูน. *รายงานประมาณการ
เศรษฐกิจจังหวัดลำพูน*. ฉบับที่ 1/2566 ณ เดือนมีนาคม 2566.

องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์. *ประวัติ/สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลนครเจดีย์*.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.nkjd.go.th/tambon/general> [20 พฤษภาคม
2567].

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *แปรถิ่น เปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของ
ประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Maria Mies and Veronika Bennoldt-Thomas. (1999). *The Subsistence Perspective:
Beyond the Globalized Economy*. Zed: London.

การศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษากลางช้างตะลูด

A Study of Process and Guideline for Internal Supervision Performance in BanKlang Chang Ta Lood Cluster

จุฑามาส กระทุ้ Jutamas Kratoo

จารุวรรณ นาทัน Juruwan Natun

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

jutha121@outlook.co.th

Received 2025/04/20

Revised 2025/05/25

Accepted 2025/06/09

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลางช้างตะลูด รูปแบบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 82 คน โดยใช้ตารางของ เครจซีเมอร์แกน รวมทั้งสิ้น 92 คน เครื่องมือ คือ 1) แบบสอบถาม ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 ค่าความเชื่อมั่น .961 โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลางช้างตะลูด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลางช้างตะลูด พบว่า 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ วิเคราะห์สภาพปัญหาสำรวจความต้องการของครูในการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ กำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการนิเทศ จากสภาพปัจจุบันและความต้องการ 3) ด้านการสร้างเครื่องมือการนิเทศ กำหนดจากสภาพปัจจุบัน ความต้องการ ให้เป็นไปตามกระบวนการนิเทศ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่กำหนด ร่วมกันสรุปผลการนิเทศภายใน 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล เผยแพร่ผลการนิเทศภายในให้คณะครูในโรงเรียนทราบ และนำผลไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คำสำคัญ : กระบวนการนิเทศ, สถานศึกษา, ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา.

Abstract

This research aimed to 1) study the process of supervision within educational institutions, Ban Klang Chang Ta Lood Cluster 2) study the approach to supervision within educational institutions, Ban Klang Chang Ta Lood Cluster. The sample group consisted of 10 school administrators and 82 teachers, totaling 92 people. The research instruments were 1) a questionnaire regarding the process of supervision within educational institutions, Ban Klang Chang Ta Lood Cluster. Continuity value 0.8 – 1.0. The reliability value was .961. Data were analyzed by mean and standard deviation. 2) The structured interview was used to collect regard to the internal supervision, Ban Klang Chang Ta Lood Cluster. The data were analyzed the content analysis and presented By descriptive data.

The research results revealed that:

1) The internal supervision process of the Ban Klang Chang Ta Lood Cluster found that the overall was a high level.

2) Approaches to internal supervision in educational institutions at the Ban Klang Chang Ta Lood Cluster should undertake the following actions: 1) Assessment: Conduct a needs assessment to analyze the current situation, identify challenges, and determine the specific needs of teachers regarding internal supervision. 2) Supervision planning: Develop a supervision plan that outlines strategies, methods, goals, and objectives based on the current situation and identified needs. 3) Development of supervision tools: Create supervision tools that are aligned with the supervision process and are tailored to the specific needs and context of the school. 4) Supervision implementation: Implement the supervision plan according to the established timeline and collaboratively summarize the results of internal supervision. 5) Evaluation and reporting: Disseminate the results of internal supervision to all teachers within the school and utilize the findings to improve instructional practices.

Keywords: Process for Internal Supervision Performance, Guideline for Internal Supervision Performance, Cluster.

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพศึกษาให้เกิดคุณภาพ สิ่งหนึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตลอดทั้ง

มีทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้องมีการบูรณาการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เป็นเป้าหมายสุดท้ายซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ทันท่วงทีสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: 2)

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ระบุว่ามาตรฐานการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ปี 2561 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการเป็นนักรบวิตร และทักษะการนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา คือ การนิเทศการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 100) ซึ่งสอดคล้องกับ สถาพร สมอุทัย (2565: 278) ได้ศึกษาว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนกระตุ้นช่วยเหลือปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะ และคุณลักษณะอย่างเต็มศักยภาพการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศ ได้แก่ ศึกษาธิการ ผู้บริหารหรือผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญร่วมกับผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูผู้สอนตามหลักการของประชาธิปไตย ยอมรับเคารพ รับฟังแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมาย

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งที่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เป็นการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันในโรงเรียน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสำคัญ การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา และครูได้รับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน รวมทั้งเป็นการประกันคุณภาพของโรงเรียนว่า โรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียน จนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเป็นที่ยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรายงานผลการนิเทศของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีทั้งปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศ การนิเทศยังขาดความต่อเนื่องและความเป็นเอกภาพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคประเทศไทย 4.0 และการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งและต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566: 2) สอดคล้องกับ รายงานการประชุมของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการนิเทศภายในพบว่า การนิเทศในสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง แม้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดให้มีการนิเทศโดยใช้วิธีการนิเทศที่แตกต่างกัน เช่น การนิเทศโดยผู้บริหาร นิเทศโดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และนิเทศโดยเพื่อนครู แต่โดยทั่วไปผู้นิเทศภายในสถานศึกษายังขาดความรู้ในเนื้อหาสาระ และความชำนาญในการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่องและไม่มีระบบเท่าที่ควรและดำเนินการอย่างไม่จริงจังและไม่ได้ใช้ประโยชน์จากผลการนิเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (รายงานการประชุมผู้บริหารศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด ครั้งที่ 3/2566 ,2566: 4)

จากปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เป็นระบบ และต่อเนื่อง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการและแนวทางนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์กระบวนการนิเทศภายใน

ที่กำหนดกระบวนการดำเนินการนิเทศภายในทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การสร้างเครื่องมือนิเทศ 4) การปฏิบัติการนิเทศ 5) การประเมินผลและรายงานผล และคัดเลือกกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านที่มีค่าเฉลี่ยภาพรวมในระดับต่ำสุด และกระบวนการนิเทศภายในรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุดของแต่ละด้านมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์ในการหาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 120 คน แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 110 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2, ออนไลน์)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำนวน 92 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560: น. 43) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้บริหารใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน และครูใช้วิธีการเทียบสัดส่วนได้ จำนวน 82 คน

3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจาก ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การนิเทศ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป และมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางด้าน การศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพการดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932: p. 140)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การนิเทศ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

และมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 5 คน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้า และสังเคราะห์ข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตเนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการนิเทศภายในได้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อคำถาม เป็นรายด้านและรายข้อ และแบบสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา

(2) นำร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา IOC (Index of item Objective Congruence) โดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

(3) นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 30 ท่าน และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Coefficient) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .961 ซึ่งจะต้องมีความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70

(4) นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบก่อน และนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2) แบบสัมภาษณ์

(1) นำผลการศึกษาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านกลางช้างตะลูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มาสรุป และนำข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

(2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของเนื้อหาว่ามีความชัดเจน เหมาะสม และครอบคลุมประเด็นคำถามหรือไม่

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ ค่าความถี่ร้อยละ (%) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำเสนอเป็น 2 ตอน ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด

ด้าน	กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	n = 92		ระดับ	ลำดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	4.43	.38	มาก	3
2	ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.49	.41	มาก	1
3	ด้านการสร้างเครื่องมือนิเทศ	4.35	.46	มาก	5
4	ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	4.48	.43	มาก	2
5	ด้านการประเมินผลและรายงานผล	4.43	.41	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม		4.44	.36	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศส่วนกระบวนการนิเทศภายในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างเครื่องมือนิเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ จะต้องมีการประชุมชี้แจง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูในสถานศึกษาเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สำนวจความต้องการ

ของครูในการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดความสำคัญของสาเหตุ กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ กำหนดแนวทางและวิธีการนิเทศ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการนิเทศ จากสภาพปัจจุบัน ความต้องการ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงตามบริบทของสถานศึกษา โดยการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและทรัพยากรที่มีอยู่ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการสร้างเครื่องมือการนิเทศ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบ ให้เป็นไปตามกระบวนการนิเทศ เพื่อเก็บข้อมูลเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนา ตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่กำหนด ต้องประชุมการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อร่วมกันสรุปผลการนิเทศภายใน มีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ ทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา เพื่อที่จะได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศภายในครั้งต่อไป 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ แล้วเผยแพร่ผลการนิเทศภายในให้คณะครูในโรงเรียนทราบ และนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานผ่านช่องทางที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งเอกสาร สื่อดิจิทัล การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดนิทรรศการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศภายในสถานศึกษามีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดของด้านการเรียน โดยการทำเนิงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบ วิธีการดำเนินงานที่กำหนดไว้ อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับทิวรรณถาวรโชติ (2564) พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นขั้นตอนในการนิเทศการศึกษา เพื่อให้การนิเทศการศึกษาบรรลุถึงเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้โดยกระบวนการนิเทศจะเป็นตัวสนับสนุนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การประสานร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาในการสอน การพัฒนาครูในรูปแบบต่าง ๆ โดยกระบวนการนิเทศจะเป็นรูปแบบที่จะให้ครูเกิดพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ภายใต้บริบทของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของภิชาวิชัย ยางงาม และสงวน อินทร์รักษ์ (2564) พบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด ดังนี้

1) การดำเนินการสำรวจความต้องการในการนิเทศของครูภายในสถานศึกษา โดยการบริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของครู ทำการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ เพื่อสร้างแผนการนิเทศที่เหมาะสมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การจัดทำข้อมูลในการพิจารณาวางแผนดำเนินงานตามประเด็นการนิเทศ วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วนหรือที่เห็นที่สำคัญที่สุดก่อน นำผลการวิเคราะห์จากประเด็นการนิเทศมากำหนดค่าเป้าหมายการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานและประเด็นพิจารณาของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สร้างการรับรู้ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกัน

2) การกำหนดทางเลือก เป้าหมาย วัตถุประสงค์ จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาภายในที่เกิดขึ้น โดยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ตรงจุด วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ ศิษยานักเรียน ครู บุคลากร อาคารสถานที่ และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการนิเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แก้ไขและพัฒนาให้ตรงจุด สอดคล้องกับ จุฬารักษ์ โคตรจักร และสงวน อินทร์รักษ์ (2563) พบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือกเป็นการนำเอาผลการศึกษา ข้อมูลจาก สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ของโรงเรียนมาจัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่า ปัญหาต้องแก้ไขก่อนและหลัง

3) การสร้างเครื่องมือการนิเทศภายในที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โดยการการวางแผนร่วมกัน สร้างความตระหนักรับรู้ร่วมกัน สร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน สร้างเครื่องมือร่วมกัน เพื่อเก็บข้อมูลเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนา ตรวจสอบ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานให้เป็นไปตามกระบวนการนิเทศ และมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ สอดคล้องกับ จุฬารักษ์ โคตรจักร และสงวน อินทร์รักษ์ (2563) พบว่า การสร้างเครื่องมือนิเทศเป็นการสร้างสิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามกระบวนการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาการทำงานของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานนิเทศภายใน โดยการประชุมสรุปผลการดำเนินงานนิเทศ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด และรายงานผลต่อผู้เกี่ยวข้อง ใช้กระบวนการ PLC ของครูแต่ละกลุ่มสาระเพื่อสะท้อนผลการนิเทศ นำข้อมูลที่ได้ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการศึกษานำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การสรุปผลการนิเทศ ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน สร้างเครือข่ายความ

ร่วมมือในการนิเทศในระดับต่างๆ เช่นระดับสหวิทยาเขตหรือ เครือข่ายหรือเขตคุณภาพ กลุ่มโรงเรียน กลุ่มความร่วมมือทางวิชาการและเขตพื้นที่การศึกษา

5) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานนิเทศภายใน ตามบริบทของสถานศึกษา โดยการเผยแพร่ผลการนิเทศภายในที่ มีประสิทธิภาพ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า การประเมินผลและรายงานผล คือการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน จากการนิเทศการศึกษา และนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนา วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงาน ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่ต้องการ การนำผลไปใช้ในการพัฒนา หรือในแต่ละปีการศึกษา เผยแพร่การดำเนินงาน ตามบริบทของโรงเรียน รายงานผลและเผยแพร่การนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง นำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : จุฑามาส กระทุ้ง, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่ากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

1) สำรวจความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดหัวข้อในการนิเทศ รูปแบบของการนิเทศ ความถี่ที่เหมาะสมในการนิเทศ และความคาดหวังต่อกระบวนการนิเทศ

2) กำหนดทางเลือก เป้าหมาย วัตถุประสงค์ จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาภายในที่เกิดขึ้น โดยต้องอิงจาก ความต้องการของครู นโยบายของสถานศึกษา และบริบทเฉพาะของโรงเรียน

3) สร้างเครื่องมือการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการการวางแผนร่วมกันกำหนด วัตถุประสงค์ของเครื่องมือ เลือกประเภทของเครื่องมือให้เหมาะสม ออกแบบรูปแบบเครื่องมือกำหนดหัวข้อให้ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมาย มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและนำการนำเครื่องมือไปใช้จริง

4) ร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการประชุมสรุปผลการดำเนินงานนิเทศ จะต้องมีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และสะท้อนผลร่วมกัน โดยแนวทางนี้ควรมีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถนำผลไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในอนาคตได้

5) เผยแพร่ผลการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา ตามบริบทของสถานศึกษา โดยการจัดทำรายงานสรุปผลอย่างเป็นทางการ เลือกใช้หลากหลายช่องทางเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด มีวิธีการดังนี้ ประชุมครู PLC ป้ายประชาสัมพันธ์ บอร์ดนิเทศในโรงเรียน เว็บไซต์โรงเรียน หรือกลุ่มไลน์ และเฟซบุ๊กของบุคลากร

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาศึกษากระบวนการและแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลูด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการวางแผนการนิเทศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษา นำขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน ใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรนำผลจากการนิเทศไปใช้พัฒนาอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือนิเทศควรถูกนำไปใช้วางแผนพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน มีระบบติดตามผลหลังจากการนิเทศเพื่อที่การพัฒนาจะได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาระบบการสร้างเครื่องมือนิเทศในเชิงลึก เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 เพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. บริษัท พรินทิงกราฟฟิค จำกัด.
- จุฬารักษ์ โคตรจักร และสงวน อินทร์รักษ์. (2563). กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 17 – 33.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. [วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ภิชาวิทย์ ยางงาม และสงวน อินทร์รักษ์. (2565). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 18-38.
- ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด. (2566). *รายงานการประชุมผู้บริหารศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามานกลางข้างตะลุด*.
- สถาพร สมอุทัย. (2565). การนิเทศการศึกษา หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 275 – 288.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *การดำเนินงานการนิเทศภายใน*. กรุงเทพฯ: ลาตพราว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศภายใน โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Harris, Ben M. (1985). *Supervisory Behavior in Education* (3rded.). Prentice-Hall.
- Likert, Rensis. (1932). *A Technique for the Measurement of Attitudes*. Archives of Psychology.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

The Life Quality Development Based on Sikkhā (Three Fold Training) Principle
of People in Tha Pladuk Subdistrict Municipality,
Mae Tha District, Lamphun Province

จันทรา จาติระเปา Chantira Jatirapao

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Chantra.jatirapao@gmail.com.com

Received 2025/06/09

Revised 2025/06/19

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับคุณภาพชีวิตตามของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรในการวิจัยคือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก จำนวน 5,825 คน นำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .987 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐานสัมพันธเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก พบว่าด้านชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตในชุมชน ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้สติปัญญา และด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาตูก โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาปลาดุก พบว่า 1) ด้านศีล มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเพณีที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ 2) ด้านสมาธิ การดำเนินชีวิตให้มีความสุข 3) ด้านปัญญา รู้เท่าทันโลกและชีวิตเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ประชาชน, ไตรสิกขา.

Abstract

This research aimed 1) to study the level of quality of life development of people in Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province; 2) to study the relationship between Sikkhā and the quality of life development of people in Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province; and 3) to propose guidelines for quality of life development of people in Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province according to Sikkhā.

This research was conducted according to the mixed-method research methodology. The research population was people aged 18 years and over living in the Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province, 5825 people. The sample group was randomly selected, resulting in a sample of 375 people. The tool was a questionnaire with the reliability .987. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient to test the hypothesis. The in-depth interviews with 12 key informants using the content analysis technique.

The research results revealed that:

1) The level of quality of life development of people in Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province, showed that aspect of family life, community life, work, health, and physical environment were at a high level, while intelligence and economic security were at a moderate level, respectively.

2) The relationship between Sikkhā and the development of the quality of life of the people in the Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province, showed that Sikkhā and the development of the quality of life of the people, overall had a positive relationship at a high level with statistical significance at the 0.01.

3) Guidelines for developing the quality of life of people in the Tha Pla Duk Subdistrict Municipality, Mae Tha District, Lamphun Province according to Sikkhā, showed that 1) Sīla (morality) leads to changing good behaviors in body, speech, and mind 2) Samāhi (concentration) leads to a happy life. 3) Paññā (wisdom) to be aware of the world and life in order to use wisdom as a guideline for developing the better quality of life.

Keywords: The Life Quality Development, People, Sikkhā (Three Fold Training) Principles.

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระดับท้องถิ่นนั้น มุ่งสู่การมีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554 : 69) แนวคิดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลและเกี่ยวข้องกับมาตรฐานความเป็นอยู่และสังคมโดยรวม (สุภาคงค์ จันทวานิช และวศินี ศิลตระกูล อ่างในอนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ, 2539 : 88) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลจึงควรเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่ได้แถลงไว้ในสภาเทศบาล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ครอบคลุมรอบด้าน จะต้องกระทำโดยไม่มีอคติเพราะความแตกต่างด้านอายุ ช่วงชั้นทางสังคม การศึกษา แล้วยังคงลดช่องว่างและการเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางเพศ ภูมิภาค และวัฒนธรรม (ปริญญ์ ปราชญานุพร. 2539 : 122) ตามหลักการวัดคุณภาพชีวิต 7 ประการของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) สุขภาพ 3) การใช้สติปัญญา 4) การทำงาน 5) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 6) ชีวิตครอบครัว และ 7) ชีวิตในชุมชน (ESCAP, 1990: 9-12.)

เทศบาลตำบลทาบลาดูก ได้สนองนโยบายภาครัฐด้วยการนำแผนพัฒนาจังหวัดลำพูน พ.ศ. 2566-2570 ประเด็นที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคือ ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : เมืองแห่งความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกระดับสู่ความมั่งคั่ง เสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยสร้างโอกาสและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี และการจัดการคุณภาพและมาตรฐานผลผลิตของตนให้สามารถมีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ สามารถ

เชื่อมโยงและผสมผสานบูรณาการองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมของชุมชน ที่ครบวงจรครอบคลุมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งบริหารจัดการหนี้สินอย่างยั่งยืน โดยการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับประชากรที่มีรายได้น้อยผ่านการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสนับสนุนแหล่งทุนนั้นส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบที่มีโครงสร้างกระจายรายได้ ทั้งวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เพื่อให้เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจรในรูปแบบการค้าที่เป็นธรรม (แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน, 2566-2570)

เพราะฉะนั้น ในทางปฏิบัติงานต่างๆ จะพบเจอปัญหาอุปสรรคคือ ชุมชนมีรูปแบบที่แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการของผู้นำ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาน้อย ทั้งยังไม่เข้าใจขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่เทศบาลที่มีหลายขั้นตอน อีกทั้งไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง ดังที่ปรากฏในงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน เรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” พบว่า ควรส่งเสริมให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีบทบาทให้มากยิ่งขึ้น สนับสนุนให้เกิดชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยวางแผนร่วมกัน (ชิดวัฒน์ ตีนา, 2566) จะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนจนกลายเป็นการผลักดันให้เกิดนโยบาย การบริหารงานและนำไปสู่การปฏิบัติการให้ถึงประชาชนผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ หลักไตรสิกขา (อง.เอกก. (ไทย) 20/87/312) หมายถึง สิ่งที่ต้องศึกษา 3 อย่าง ได้แก่ 1. ศีล การฝึกในด้านพฤติกรรม การฝึกศีลให้มีวินัย 2. สมาธิ การฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 3. ปัญญา การฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตรตรอง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร สามารถนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ได้อย่างไร จนนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับคุณภาพชีวิตตามของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน จำนวน 5,825 คน (เทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน, ออนไลน์)

2) กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน จำนวน 365 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane อ้างใน ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538), หน้า 232.)

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 12 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน 3) กลุ่มผู้บริหารเทศบาล จำนวน 4 คน 4) กลุ่มบุคลากรเทศบาลตำบลทาปลาดุก จำนวน 2 คน 5) กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .987

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยผู้วิจัยเลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมติฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ (n=375)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	3.07	0.81	ปานกลาง
2) ด้านสุขภาพ	3.62	0.66	มาก
3) ด้านการใช้สติปัญญา	3.43	0.76	ปานกลาง
4) ด้านการทำงาน	3.67	0.74	มาก
5) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.57	0.87	มาก
6) ด้านชีวิตครอบครัว	4.02	0.66	มาก
7) ด้านชีวิตในชุมชน	3.80	0.70	มาก
ภาพรวม	3.60	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด พบว่า ด้านชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตในชุมชนด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการใช้สติปัญญา และด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson, s Product Moment Correlation Coefficient)								
ตัวแปร	1) ด้าน ความ มั่นคงทาง เศรษฐกิจ	2) ด้าน สุขภาพ	3) ด้าน การใช้ สติปัญญา	4) ด้าน การ ทำงาน	5) ด้าน สภาพแวดล้อมทาง กายภาพ	6) ด้าน ชีวิต ครอบครัว	7) ด้าน ชีวิตใน ชุมชน	รวม
1)ด้านศีล	.193**	.429**	.447**	.503**	.372**	.685**	.691**	.632**
2)ด้านสมาธิ	.149**	.481**	.395**	.498**	.334**	.676**	.629**	.599**
3)ด้าน ปัญญา	.379**	.502**	.555**	.570**	.376**	.568**	.663**	.695**
รวม	.266**	.519**	.514**	.578**	.398**	.708**	.728**	.708*

*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักไตรสิกขากับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยรวม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านศีล มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านสมาธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน พบว่า

1) ด้านศีล ประชาชนจะต้องมีศีลธรรมอันดีต่อชุมชน และสังคมด้วยการรักษาศีล 5 เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประเพณีที่ด้อยทั้งกาย วาจา ใจ รวมถึงเข้าวัดเพื่อพัฒนาจิตใจที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ฝึกตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข รู้จักเคารพให้เกียรติสมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชน รู้จักช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีคนมาขอความช่วยเหลือ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อสมาชิกในชุมชน

2) ด้านสมาธิ การฝึกฝนพัฒนาสมาธิช่วยในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข การฝึกสมาธิเป็นประจำช่วยให้จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน สามารถควบคุมจิตใจให้เป็นคนมีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสมาชิกในชุมชน เรียนรู้ที่จะพัฒนาจิตใจให้มีความแจ่มใสเบิกบานอยู่เสมอ สามารถจัดการกับอารมณ์ไม่ดีที่มาระทบได้

3) ด้านปัญญา ฝึกฝนพัฒนาด้านความรู้ สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองให้รู้เท่าทันโลก และชีวิตเพื่อนำปัญญามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รู้จักฝึกฝนวินิจจัย ไตร่ตรองปัญหา

อย่ามีเหตุผล พัฒนาความรู้ของตนอยู่เสมอ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชนอย่างถูกต้อง เข้าใจสภาพปัญหาจนสามารถแก้ไขปัญหามุมชนได้ดี มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะหา จังหวัดลำพูน สามารถอภิปรายผลการวิจัย จากข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอมะหา จังหวัดลำพูน พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านชีวิตครอบครัว อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัญญ์กรวิทย์ชนโชติ สุตา สุวรรณภิรมย์ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2567) พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลโดยรวมต่อคุณภาพชีวิตความสำเร็จของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ด้านชีวิตในชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กนกวรรณ วังคะฮาด และบัวพันธ์ พรหมพักพิง, 2565) ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับดี ด้านการทำงาน พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัตนา ปันจuti, 2558) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บังอร เบ็ญจาธิกุล และคณะ, 2566) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนวัฒน์ แก่นจำปา และชาญยุทธ หาญชนะ, 2565) พบว่าคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้านการใช้สติปัญญา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สอดคล้องกันในระดับนี้ การใช้หลักการดำเนินชีวิตอย่างมีสติรอบรอบ เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างสันติสุข สามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิมสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระหลาว ฐานวโร (ปู่เลา), 2565) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย มีความสมบูรณ์พร้อมทางด้านจิตใจที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมชุมชนที่เราอาศัยอยู่ มีความประพฤติที่เป็นปกติ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ครอบครัว ผู้อื่น และสังคมชุมชนนั้นๆ และด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สอดคล้องกันในระดับนี้การมีรายได้เลี้ยงครอบครัวเป็นประจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประมา ศาสตรระจุ, 2561) พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้พัฒนา

ด้านอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมต่อชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ซึ่งอยู่ในระดับความต้องการมาก และด้านค่านิยมอยู่ในระดับความต้องการน้อยตามลำดับ

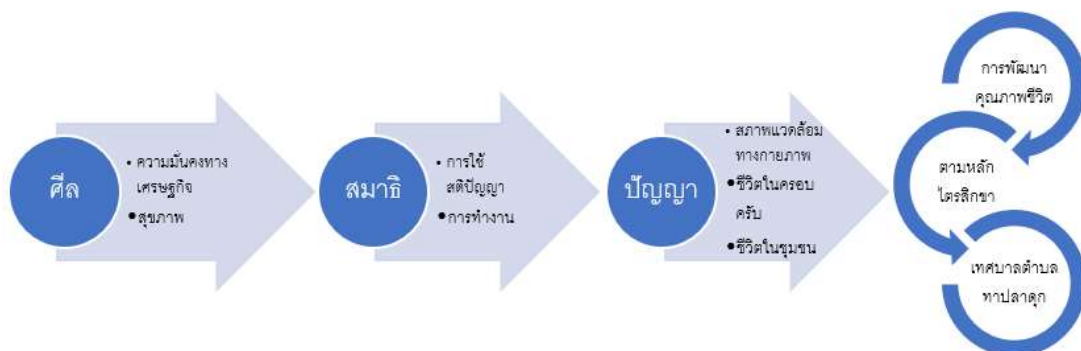
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักไตรสิกขากับคุณภาพชีวิตตามของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทราภรณ์ ด่วงเรือง และนันทิชา หาสนธิ์, 2563) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านศีล พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูปฐมธีรวัฒน์ (ฐิตธมฺโม) การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม, 2567) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวิมาน คมภิรปญฺโญ (ตริกมล), 2562) พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตด้วยศีล 5 ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นการนำศีล 5 มาปฏิบัติในวิถีชีวิต ประกอบอาชีพสุจริต สำรวมในกามคุณ มีสัจจะ และไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ด้านสมาธิ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อานาจ บัวศิริ, 2561) พบว่า หลักพระพุทธศาสนา กล่าวถึง การพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องอาศัยการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขา คือ การศึกษาเรื่อง “ศีล” เพื่อการฝึกอบรมข้อปฏิบัติ ความประพฤติทางกาย ศึกษาเรื่อง “สมาธิ” การฝึกอบรมทางจิตใจ ให้เกิดคุณธรรม และศึกษา “ปัญญา” ให้เกิดความรู้แจ้ง เข้าใจความ เป็นธรรมของสรรพสิ่ง สามารถแก้ไขปัญหาค้นคว้า พัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยปฏิบัติตามแนวทางของหลักอริยมรรค 8 ประการ อันมุ่งหมายไปสู่ประโยชน์ที่เกิดต่อตนเอง ประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้อื่น และประโยชน์ที่เกิดแก่สังคม ทั้งในภาวะปัจจุบัน ในอนาคต และการเกิดประโยชน์อันสูงสุด ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระสมพงษ์ สุวโจ (ไชยณรงค์), 2561) พบว่า ไตรสิกขา คือ ข้อศึกษาและปฏิบัติ 3 ประการ ประกอบด้วย ศีล คือ การพัฒนาที่เริ่มจากร่างกาย วาจา ให้มีสภาวะปกติ และให้เกิดความสงบเรียบร้อยในกลุ่ม ในสังคม สมาธิ คือ การพัฒนาด้านจิตใจที่มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง พร้อมกล้าต่อการเผชิญปัญหาอุปสรรค และช่วยส่งเสริมให้ปัญญาได้ทำงานอย่างอิสระ คล่องแคล่ว สามารถแก้ไขปัญหามากมาย ได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกันในประเด็น รู้จักฝึกฝนวินิจฉัยไตรตรองปัญหาอย่างมีเหตุผล และการฝึกฝนพัฒนาความรู้ของตนอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านศีล ประชาชนต้องมีศีลธรรมอันดีต่อสังคมและชุมชนด้วยการรักษาศีล 5 เพื่อนำไปสู่การประพฤติที่ดีทั้งกาย วาจา ใจ รวมถึงเข้าวัดเพื่อพัฒนาจิตใจที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ฝึกตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข รู้จักเคารพให้เกียรติสมาชิกในชุมชน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาชุมชน รู้จักช่วยเหลือชุมชนเมื่อมีคนมาขอความช่วยเหลือ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกในชุมชน

2) ด้านสมาธิ การพัฒนาฝึกฝนพัฒนาสมาธิช่วยในการดำเนินชีวิตที่มีความสุข การฝึกสมาธิเป็นประจำจิตใจไม่ฟุ้งซ่าน ถ้าเรามีสมาธิปัญญาก็จะเกิด การฝึกสมาธิให้เป็นคนมีจิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่านสามารถควบคุมจิตใจให้เป็นคนมีคุณธรรม ต้องฝึกฝนเรียนรู้ พัฒนาในด้านจิตใจ ต้องมีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสมาชิกในชุมชน เรียนรู้ที่จะพัฒนาจิตใจให้มีความแจ่มใสเบิกบานอยู่เสมอ สามารถจัดการกับอารมณ์ไม่ดีที่มากระทบได้ 3) ด้านปัญญา ฝึกฝนพัฒนาด้านความรู้สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองให้รู้เท่าทันโลกและชีวิตเพื่อนำปัญญามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รู้จักฝึกฝนวินิจัย ไตร่ตรองปัญหาอย่ามีเหตุผล พัฒนาความรู้ของตนอยู่เสมอ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชนอย่างถูกต้อง เข้าใจสภาพปัญหาจนสามารถแก้ไขปัญหามุมมองได้ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาบุญล้อม ปุณฺณโกโม (เตียบเป็น) พระมหาวิริยธัมม วรรินโท (อินทะโพธิ์) และธวัช หอมทวนลม, 2566) ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชุมชนท่าทรายบุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมมีความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ อารมณ์ สังคม จิตใจ และร่างกาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zพระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท, 2558) พบว่าคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางพระพุทธศาสนาของชาวบ้านในชุมชนบ้านไร่ศิลาทองได้ยึดหลักแนวปฏิบัติที่ดียึดถือกันมาตั้งแต่อดีต โดยมีผู้นำทางด้านจิตวิญญาณเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้ชี้แนะชี้แนะให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอย่างสม่ำเสมอด้วยการรักษาศีล 5 ตามหลักไตรสิกขา

องค์ความรู้

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลท่าปลาอุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : จันทรา จาติระเปา, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมอาชีพหลักของแต่ละครัวเรือน ด้วยการส่งเสริมอาชีพเสริมแก่บุคคลในพื้นที่ที่สนใจ โดยเชิญผู้มีความรู้มาเป็นวิทยากร เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าในชุมชน จะทำให้มีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย มีอาชีพการงานที่มั่นคง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงานให้คนในพื้นที่ ด้านสุขภาพ ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสุขภาพแก่ประชาชนทุกวัย เน้นโภชนาการ การออกกำลังกาย กีฬา ฯลฯ ที่ทำให้สุขภาพแข็งแรง รวมถึงการพักผ่อนอย่างเพียงพอ ด้านการใช้สติปัญญา เรียนรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลา สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน ด้านการทำงาน ฝึกฝนพัฒนาทักษะความรู้ ประสพการณ์ในการทำงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการทำงาน คิดสิ่งที่สร้างสรรค์ นำไปสู่การทำงานอย่างมีความสุข ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เทคโนโลยีมีความสำคัญในการสื่อสาร ทำให้การประชาสัมพันธ์มีความรวดเร็วเข้าถึงชุมชนได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ด้านชีวิตครอบครัว ครอบครัวที่อบอุ่นช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุข ทำให้สังคมมีความสุข ด้านชีวิตในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชน ควรให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปด้วยกัน ในการนำหลักไตรสิกขา มาบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านศีล ประชาชนจะต้องมีศีลธรรมอันดีต่อสังคมและชุมชน ด้วยการรักษาศีล 5 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมที่ดีขึ้นทั้งกาย วาจา ใจ เข้าวัดเพื่อพัฒนาจิตใจ ด้านสมาธิ การพัฒนาฝึกฝนสมาธิทำให้จิตใจสงบ ช่วยในการทำงาน และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทำให้เป็นผู้มีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านปัญญา การฝึกฝนพัฒนาด้านความรู้ สติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรองให้รู้เท่าทันโลกและชีวิตสามารถนำปัญญามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตในชุมชน ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เทศบาลมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านดังกล่าวเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง ส่วนด้านการใช้สติปัญญา และด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับหนึ่ง หลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการที่จะจำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลตำบลทาบลาตุก ควรเปิดโอกาส ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

2) เทศบาลตำบลทาลาดูก ควรหาและสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมอบรมโครงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อเป็นทางเลือกให้กับประชาชนในการหารายได้เพิ่ม

3) เทศบาลตำบลทาลาดูก สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเฉพาะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เทศบาลตำบลทาลาดูก ควรจัดอบรมประชาชนโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งทางด้านการประกอบอาชีพ การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต การทำงาน

2) เทศบาลตำบลทาลาดูก ควรจัดอบรมประชาชนโดยเชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับภัยทางโซเชียล โดยเฉพาะมีฉ้อโกงที่มาจากโทรศัพท์ ให้ความรู้กับผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อคลายความกังวลใจ และนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

3) เทศบาลตำบลทาลาดูก ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนที่หลากหลาย ครอบคลุมกับอาชีพของประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามของประชาชนในเขตเทศบาลอื่นที่มีคุณภาพชีวิตโดยรวมของประชาชนที่ดีเพื่อให้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้นำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดียิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามของประชาชนเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3) ควรศึกษาหลักพุทธธรรมหรือแนวคิดทฤษฎีอื่นที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานได้นำข้อมูลสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของหน่วยงานหรือพื้นที่นั้นๆ

References

- กนกวรรณ วังคะฮาด และบัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2565). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลนาพุ อำเภอยะผิง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*. 4(4), 283.
- กัญณัฐ กรวิทย์ชนโชติ สุดา สุวรรณภิรมย์ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความสำเร็จของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*. 7(3), 1.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชิตวัฒน์ ต๊ะนา. (2566). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ณัฐกิตติมา จิตรานเคราะห์ และอุทัย สติมัน. (2568). กระบวนการเสริมสร้างครอบครัวสันติสุขภายใต้พลังบวร โดยพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 13(1), 1.
- ณิชาพัฒน์ คำดี. (2567). การบูรณาการหลักพุทธจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์.* 7(4), 123-124.
- เทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://tapladuk.org/wordpress/?p=4989> [5 เมษายน 2567].
- เทศบาลตำบลทาลาดูก. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี (พ.ศ.2566-2570) แก้ไขเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติม ครั้งที่ 3 พ.ศ.2566.*
- แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน พ.ศ.2566-2570.
- ธนวัฒน์ แก่นจำปา และชาญยุทธ หาญชนะ. (2565). คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา.* 4(4), 115.
- นัฐพล บุญสอน บุญทัน ดอกไธสง และพิเชฐ ทั้งโต. (2567). การประยุกต์หลักภavana 4 เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.* 6(2), 58-59.
- บังอร เบ็ญจาธิกุล. (2566). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี.* 5(2), 113-114.
- ประมา ศาสตระรุจิ. (2561). ศึกษาสภาพสังคมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต: กรณีศึกษาจังหวัดกระบี่. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร.* 13(1), 155.
- ปริญญ์ ปราชญานุพร. (2539). ข้อเสนอแนะและการพัฒนาแนวคิดและเครื่องชี้วัดสังคมและคุณภาพชีวิตในต่างประเทศ ในอนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- พระครูปฐมธีรวัฒน์ (ฐิตธมโม). (2566). การพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบของชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์.* 8(6), 77.
- พระมหานันทวิทย์ ธีรภโท. (2558). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของชุมชนตาแนวทางพระพุทธศาสนา. *รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

- พระมหาบุญล้อม ปุณฺณโกโม (เตี้ยเป็น) พระมหาวิริยธัมม วรรณโท (อินทะโพธิ์) และธวัช หอมทวนลม. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชุมชนท่าทราย จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 6(1), 221-222.
- พระมหาสมชาย ขนฺติสรโณ (มะลิซ้อน) และพระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสโร). (2567). รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*. 7(6), 136-137.
- พระวิมาน คมภิรปญฺโญ (ตรีกมล). (2562). การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการดำเนินชีวิตด้วยพุทธสันติวิธีตามแนวศีล 5. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*. 1(1), 31.
- พระสมพงษ์ สุวโจ (ไชยณรงค์). (2561). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*. 2(1), 15-16.
- พระสุกิจ อุดมหาเสนาวิโส (อัครมหาเสนาวงศ์). (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานกับคุณภาพชีวิต ตามหลักศีล 5 ของบุคลากรเทศบาลตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระหลาว ฐานวโร (ปู่เลา). (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานข้ามชาติที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระอธิการดิลก เดชะสยาม พระกิตติพงษ์ มะกรุดอินทร์ และเจษฎา กันยามาศ. (2567). บทบาทวัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา วัดในตำบลหัวเขา อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร สุพรรณบุรีปริทรรศน์*. 3(1), 1-2.
- พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์. (2563). การพัฒนาโมเดลความสุขของคนในชุมชนเขตพื้นที่อำเภอบ้านตากจังหวัดตาก. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 6(1), 85-86.
- ภัทราภรณ์ ด้วงเรือง และนันทินา หาสนหรี. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 6(1), 122-123.
- ภูริภัทร ห้วยหงษ์ทอง และกรกต ขาบัณฑิต. (2568). พุทธนวัตกรรมการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*. 8(2), 28-29.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รัตนา ปันจติ. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วินัส ธรรมสารโรธัธ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ และสุพล สุธะพรหม. (2567). การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดราชบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศน์.* 7(1), 80
- สุพล ศิริ บุญทัน ดอกโสง และพิเชฐ ทั้งโต. (2567). ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศน์.* 7(2), 70-71.
- สุภาคงค์ จันทวานิช และวศนี ศิลตระกูล. (2539). การพัฒนาแนวคิดและเครื่องชี้วัดสังคมและคุณภาพชีวิตในต่างประเทศ
- สมณฑา สุภาวิมล บุญทัน ดอกโสง และสมาน งามสนิท. (2567). การบูรณาการหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศน์.* 7(1), 93-94.
- อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย.* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- อรุณศรี ผลเพิ่ม มาลี ไชยเสนา และกุลชญา ลอยหา. (2567). อนาคตภาพของระบบการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ในทศวรรษหน้า. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 12(4), 1491-1492.
- อัญชิสา หัตถุมพล และเฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2567). การมีส่วนร่วมในชุมชน ความพึงพอใจต่อที่อยู่อาศัย และคุณภาพชีวิตของหัวหน้าครัวเรือนในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศน์.* 7(5), 72.
- อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. *วารสารศรัทธาปริทรรศน์.* 5(3), 26-27.
- ESCAP. (1990). *Guidelines on Methodological Approaches to the Conduct of A Regional Survey of the Quality of life as on Aspect of Human Resources Development.* New York : McGraw-Hill.

แนวทางการเพิ่มอัตราเข้าพักของลูกค้า กรณีศึกษา ลิบง บีช รีสอร์ท Guidelines for Increasing Customer Occupancy Rate : A Case Study of Libong Beach Resort

พิมพ์ชนก ชูเกลี้ยง Phimchanok Chookliang

พรพิมล กะขามาศ Pornpimon Kachamas

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

University of the Thai Chamber of Commerce

Panteen284@gmail.com

Received 2025/03/14

Revised 2025/05/14

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการลดลงของจำนวนผู้เข้าพักที่ลิบง บีช รีสอร์ท และ 2) แนวทางการเพิ่มอัตราเข้าพักของลูกค้ากรณีศึกษา ลิบง บีช รีสอร์ท จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิโดยเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับประชากรศาสตร์ ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ และทฤษฎีการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ทั้งนี้ยังใช้ SWOT Analysis และแผนผังก้างปลาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ร่วมด้วย ต่อมาได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการและแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าพักจริง

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการลดลงของจำนวนผู้เข้าพักที่ลิบง บีช รีสอร์ท พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้าลิบง บีช รีสอร์ท ประกอบด้วย ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์รีสอร์ทควรมีห้องพักและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยห้องตามมาตรฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกครบ Wi-Fi ฟรี ห้องพักรู้ออกแบบและตกแต่งให้เหมาะสมดูดีทันสมัย จุดแข็งเป็นตำแหน่งที่ตั้งติดทะเล และใกล้สถานที่ท่องเที่ยวควรมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่ม มีจุดเช็คอิน

2) เสนอแนะแนวทางการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้าให้เหมาะสมกับบริบทของรีสอร์ท พบว่า ควรมีการส่งเสริมทางตลาดที่เพิ่มขึ้นจากการสื่อสารโดยใช้โซเชียล Facebook, Line, Instagram, Tiktok โปรโมทโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย ระดับราคาห้องพักเพื่อความสะดวกในการแข่งขัน ควรใช้กลยุทธ์ราคาห้องพักตามฤดูกาล ระดับราคาห้องพักเป็นราคามาตรฐาน มีส่วนลดพิเศษและเปรียบเทียบราคากับโรงแรมในโซนเดียวกัน

คำสำคัญ : รีสอร์ท, อัตราการเข้าพัก, ท่องเที่ยว.

Abstract

This research aimed to identify the causes of the decline in patronage at Libong Beach Resort and to propose strategies for increasing customer numbers. The researcher collected secondary data by reviewing relevant literature and studies, focusing on theories related to demographics, marketing mix, service quality, and decision-making in service selection. Tools such as SWOT analysis and fishbone diagrams were employed for analysis. Subsequently, qualitative primary data were gathered through interviews with the resort owner and questionnaires distributed to actual guests.

The research results revealed that:

1) factors influencing the increase in occupancy rates at Libong Beach Resort include: Product (Marketing Mix) The resort should offer rooms and facilities that meet standards, including comprehensive amenities and free Wi-Fi. Rooms should be appropriately designed and modern. A strength is its seaside location near tourist attractions. Introducing various activities and photo spots is recommended.

2) Promotion Marketing efforts should be enhanced through communication via social media platforms such as Facebook, Line, Instagram, and TikTok, along with promotional sales. Price: To gain a competitive advantage, the resort should implement seasonal pricing strategies, maintain standard room rates, offer special discounts, and compare prices with hotels in the same area. Implementing these strategies could potentially improve the resort's appeal and increase customer patronage.

Keywords: Resort, Occupancy rate, Tourism.

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 12 ของ GDP ทั้งยังสร้างรายได้ให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องและกระจายไปยังชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี 2563 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างรุนแรง ทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง เช่น การเดินทางภายในประเทศ ระยะใกล้ และเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยและไม่พลุกพล่าน แม้ว่าสถานการณ์โควิดจะคลี่คลาย แต่ธุรกิจท่องเที่ยวอย่างลิบง บีช รีสอร์ท ยังคงเผชิญความท้าทายจากจำนวนผู้เข้าพักที่ลดลง โดยในปี 2564 อัตราการเข้าพักลดต่ำสุดเหลือเพียง 15.33% และในปี 2566 ยังคงต่ำกว่าปี 2565 ซึ่งสะท้อนความจำเป็นในการปรับกลยุทธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาอีกครั้ง (นวพร บุญประสม, 2559: 125)

จากข้อมูลของ ttb analytics (2566) คาดว่ามูลค่าการท่องเที่ยวไทยในปี 2566 จะเติบโตแตะ 2.25 ล้านล้านบาท ด้วยแรงหนุนจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 28 ล้านคน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง เช่น นักท่องเที่ยวตะวันตก ยุโรป อินเดีย และกลุ่มที่พักระยะยาว การเชื่อมโยงเมืองหลักกับเมืองรอง เช่น จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากขึ้น ถือเป็นแนวทางที่สามารถกระตุ้นการเติบโตของการท่องเที่ยวไทยในระยะยาว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้ายกรณศึกษา ลิบง ปีช ธีรสรณ์ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาและฟื้นฟูธุรกิจในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อหาสาเหตุการลดลงของผู้เข้าพักที่ลิบง ปีช ธีรสรณ์ และ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้เข้าพักที่ลิบง ปีช ธีรสรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการลดลงของจำนวนผู้เข้าพักที่ลิบง ปีช ธีรสรณ์
- 2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้ายกรณศึกษาให้เหมาะสมกับ

บริบทของธีรสรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลในส่วนนี้ได้มาจากการการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการและแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าพักจริง โดยการแจกแบบสอบถามทำด้วยวิธีการแจกแบบฟอร์มผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook, Line, Instagram จาก Contact ลูกค้าที่เคยเข้าพัก โดยจำนวนแบบสอบถามที่แจกมี 400 ชุด การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องตลอดจนสถิติต่างๆ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หนังสือบทความ วารสารอินเทอร์เน็ต งานวิจัย เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้าพักที่ลิบง ปีช ธีรสรณ์ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2563 ถึง 31 ธันวาคม 2566 รวมจำนวนประมาณ 12,160 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน คำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ผ่านฐานข้อมูลลูกค้าเดิมที่มีการติดต่อผ่าน Facebook, Line, และ Instagram โดยคัดกรองเฉพาะผู้ที่เคยเข้าพักแล้วเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ตามวิธีของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 ชุด ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Choices)

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ลิบง ปีช รีสอร์ท ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านสถานที่/ ช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคลากร/ พนักงานผู้ให้บริการ 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ และ 7) ด้านกระบวนการให้บริการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของรีสอร์ท ลักษณะคำถามเป็นแบบ (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ท ลักษณะของคำถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกหลายตัวเลือก (Multiple Choices)

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริการของรีสอร์ท (Open Ended Question)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการรีสอร์ท โดยวิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการจัดระเบียบข้อมูล หาร้อยละ รวมทั้งในส่วนของข้อเสนอแนะ ใช้วิธีการบันทึกข้อเสนอแนะในแต่ละรายแล้วนำมานับความถี่ เพื่อดูว่ากลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะหรือต้องการให้ปรับปรุงเรื่องใดมากที่สุดเพื่อนำไปเป็นข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงรีสอร์ท วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ถึงการตัดสินใจเข้าพักของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาใช้บริการรีสอร์ท โดยได้ทำการแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณสถิติ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร ใช้การประมวลผลข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาใช้วิธีวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กรหรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต และแผนผังก้างปลา หรือแผนผังสาเหตุและผล (Fish Bone Diagram) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ระหว่างปัญหากับสาเหตุ แผนผังก้างปลาเป็นแผนผังที่

แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นต่ออัตราผู้เข้าพักของลิบิง บีช รีสอร์ท มีปัญหาเกิดขึ้นหลาย ๆ ปัญหา เช่น ปัญหาที่รีสอร์ทได้แก่ สภาพสถานที่ที่ทรุดโทรม สิ่งอำนวยความสะดวก การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของพนักงานที่ส่งผลต่อนักท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยวได้แก่ การใช้จ่ายใช้สอยที่น้อยลง มีตัวเลือกในการตัดสินใจที่มากขึ้น ดังนั้น ผู้ประกอบการควรจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหา ว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ให้ได้ตามความเหมาะสมในการแก้ปัญหา นั้นวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อการนำไปสู่การแนวทางการเพิ่มอัตราการเข้าพัก กลยุทธ์ในการจูงใจนักท่องเที่ยวให้มาเข้าพัก มีวิธีการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยผู้ประกอบการจะต้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการมองเห็นความสัมพันธ์ของภารกิจ และองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ที่ชัดเจน เพื่อให้การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้อง ปัญหาที่เกิดขึ้นในรีสอร์ท

ผลการวิจัย

การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิในส่วนนี้ได้มาจากการการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการและแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าพักจริง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด จากเก็บรวบรวมแบบสอบถามพบว่า รายการประเมินด้านผลิตภัณฑ์ผู้เข้าพักเห็นด้วยในระดับปานกลางสำหรับห้องพักมีขนาดที่เหมาะสมและเห็นด้วยในระดับน้อยสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันภายในห้องพัก ในส่วนของการตกแต่งและสไตล์ของห้องพักนั้นผู้เข้าพักเห็นด้วยในระดับน้อย ท้ายสุดความสะอาดภายในห้องพักผู้เข้าพักเห็นด้วยในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงวิเคราะห์ได้ว่าความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์ค่อนข้างอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงน้อย รายการประเมินด้านราคาผู้เข้าพักมีความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นด้วยราคาห้องพักที่เหมาะสมกับระดับของโรงแรม หรือราคาห้องพักที่มีให้เลือกหลากหลายห้องพักมีความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่าย ราคาพิเศษสำหรับช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการตลาดผู้เข้าพักมีความคิดเห็นเรื่องของการส่วนลดในเทศกาลต่างๆ ในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นระดับน้อยในเรื่องของการอัปเดตห้องพักและการออกบูธงานท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ รายการประเมินด้านสถานที่และช่องทางการจัดจำหน่ายผู้เข้าพักมีความคิดเห็นในระดับปานกลางทั้งหมด ส่วนรายการประเมินด้านบุคลากรและพนักงานผู้ให้บริการผู้เข้าพักมีความคิดเห็นด้านพนักงานมีความสุภาพในการให้บริการอยู่ในระดับปานกลางและพนักงานให้ข้อมูลอย่างชัดเจนในระดับปานกลาง พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการบริการก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ด้านลักษณะทางกายภาพผู้ที่เคยเข้าพักมีความคิดเห็นด้านต่างๆ ในระดับปานกลางทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความสะอาดโดยรอบของโรงแรม โรงแรมมีป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ ชัดเจน มีที่จอดรถเพียงพอ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและสุดท้ายรายการประเมินด้านการให้บริการ ผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการมีความเห็นในระดับ

ปานกลางทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น การให้บริการที่รวดเร็ว การให้บริการที่ประทับใจ พนักงานให้บริการลูกค้าอย่างเสมอภาค พนักงานสามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของรีสอร์ท จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของรีสอร์ทพบว่ารายการประเมินความไว้วางใจของผู้ที่เคยเข้าใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น รีสอร์ทที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีเพื่อสร้างความไว้วางใจให้ลูกค้าลูกค้า พนักงานสร้างความไว้วางใจแก่ลูกค้าด้วยการรักษาข้อมูลของลูกค้าได้ดี รีสอร์ทสร้างความไว้วางใจในด้านระบบการจองห้องพักหรือชำระเงินที่มีความแม่นยำถูกต้อง

ด้านความมั่นใจพบว่าผู้ที่เคยเข้าพักมีความเห็นในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนี้ รีสอร์ทสร้างความมั่นใจโดยการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของลูกค้าเพื่อนำไปพัฒนาการให้บริการ ระบบความปลอดภัยในการเข้าพักสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า ลูกค้ามีความมั่นใจในความเป็นมืออาชีพของพนักงาน ในส่วนของสิ่งที่จับต้องได้ ลูกค้าส่วนใหญ่ประเมินให้ความทันสมัยของอุปกรณ์อยู่ในระดับน้อย ในขณะที่สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการความสวยงาม ความสงบ สะอาดนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการตอบสนองของผู้ที่เคยเข้าพัก ผู้เข้าพักส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับปานกลางในด้าน พนักงานมีการตอบสนองด้วยความเอาใจใส่ต่อปัญหาของลูกค้า พนักงานมีจำนวนเพียงพอในการตอบสนองความต้องการและดูแลให้บริการลูกค้าอย่างทั่วถึง พนักงานสามารถตอบสนองติดต่อประสานงานอย่างว่องไว เมื่อได้รับการติดต่อจากลูกค้า

ข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้บริการรีสอร์ท จากการเก็บแบบสอบถามพบว่าผู้ที่เคยเข้าใช้บริการที่ลิบง ปีช รีสอร์ท ส่วนใหญ่จะทำการหาข้อมูลมาก่อนเป็นจำนวน 263 คน คิดเป็น 65.8% ส่วนคนที่ไม่ได้หาข้อมูลมาก่อนมีเพียง 138 คน คิดเป็น 34.5% ซึ่งสรุปได้ว่าผู้คนที่เข้าพักส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลของสถานที่พักก่อนเข้าพักเสมอ และปัจจัยที่ทำให้ผู้ที่เคยเข้าพักเลือกใช้บริการกับลิบง ปีช รีสอร์ท ส่วนใหญ่มาจากชื่อเสียงของรีสอร์ทคิดเป็น 37.3% รองลงมาคือทำเลที่ตั้งที่ติดชายหาดของ รีสอร์ทคิดเป็น 31.5% ต่อมาห้องพักที่มีให้เลือกหลากหลายประเภทคิดเป็น 26.5% และวิวจาก สี่อออนไลน์ช่องทางต่างๆ คิดเป็น 23.8% ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันนั้นคิดเป็น 9.3% ห้องอาหารและอาหารของรีสอร์ทอร่อยคิดเป็น 8.3% ระบบความปลอดภัยสูง 8% และอื่นๆอีก 2.5% ผู้ที่เคยเข้าใช้บริการที่ลิบง ปีช รีสอร์ท คำนึงถึงโครงสร้างองค์กรและลักษณะการบริหารด้านรีสอร์ทเป็นที่พึงเชื่อนุรักษ์ธรรมชาติมากที่สุดเป็นจำนวน 189 คน คิดเป็น 47.3% รองลงมา คือ อัตลักษณ์ที่ทำให้รู้สึกเหมือนบ้าน จำนวน 156 คนคิดเป็น 39% และรีสอร์ทสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น 82 คน คิดเป็น 20.5% ส่วนการบริหารรีสอร์ทอย่างเป็นระบบ มีผู้เข้าพักคำนึงถึงด้านนี้เพียงแค่ 12.3% ในด้านอื่นๆอีก 1.3%

สรุปได้ว่าทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก เมื่อปี 2563 ทางเว็บไซต์ Booking.com ได้ทำการสำรวจนักท่องเที่ยวกว่า 20,000 คน ใน 28 ประเทศทั่วโลก พบว่า นักท่องเที่ยวถึง 80% ชื่นชอบการท่องเที่ยวในสถานที่ที่ไม่ค่อย

มีใครไป เพื่อเป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนกำลังเป็นกระแสแรงในหมู่วัยรุ่นและคนทั่วไป เพราะได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นการเที่ยวแบบแนวผจญภัย นอกจากนี้ยังชอบที่จะเที่ยวแบบช่วยเหลือชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูท้องถิ่นอีกด้วย ทางรีสอร์ตจึงได้รับความนิยมจากผู้คนในด้านนี้เป็นอย่างมาก ในส่วนของพฤติกรรมของพนักงานที่ทำให้ผู้มาเข้าพักตัดสินใจเลือกใช้บริการที่ลิงบ ปีชีรีสอร์ตคือความเป็นมิตรของพนักงานโดยคิดเป็น 45.8% รองลงมาคือความช่วยเหลือจากพนักงานคิดเป็น 29% ความสุภาพของพนักงาน คิดเป็น 25.3% การดูแลก่อนและหลังใช้บริการ 24.5% และอื่นๆอีก 1.3%

การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด 7Ps

1) Product (ผลิตภัณฑ์) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของห้องพัก โดยเฉพาะความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น Wi-Fi, เครื่องปรับอากาศ และความสวยงามของห้องพัก ได้คะแนนเฉลี่ย 4.25 อยู่ในระดับมาก

2) Price (ราคา) ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่าราคาอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง โดยรีสอร์ตควรมีส่วนลดหรือโปรโมชั่นให้มากขึ้น คะแนนเฉลี่ยด้านนี้อยู่ที่ 3.65 ซึ่งเป็นหนึ่งในคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของทุกด้าน

3) Place (สถานที่/ช่องทางการจำหน่าย) ลูกค้าเลือกจองผ่าน Facebook และ Line เป็นหลัก แต่ยังไม่พบการเชื่อมต่อกับแพลตฟอร์ม OTA (Online Travel Agent) เช่น Agoda, Booking ซึ่งถือเป็นข้อด้อยด้านช่องทาง คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70

4) Promotion (การส่งเสริมการตลาด) พบว่าการสื่อสารไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการโปรโมตผ่าน TikTok หรือการทำรีวิวจากอินฟลูเอนเซอร์ ทำให้ด้านนี้ได้คะแนนต่ำที่สุดที่ 3.20

5) People (บุคลากร) ลูกค้าประทับใจในความเป็นกันเองของพนักงาน คะแนนเฉลี่ยสูงที่ 4.40 โดยเฉพาะความเอาใจใส่ในช่วงเข้าพัก

6) Physical Evidence (สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ) บรรยากาศรีสอร์ตได้รับคำชมว่าเงียบสงบ ทัศนียภาพ และมีพื้นที่นั่งเล่น แต่บางห้องพักยังมีสภาพทรุดโทรม คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.95

7) Process (กระบวนการบริการ) กระบวนการเช็คอินและบริการหลังเข้าพักค่อนข้างล่าช้าในบางช่วง ได้คะแนนเฉลี่ย 3.60 ซึ่งแสดงถึงจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้าให้เหมาะสมกับบริบทของรีสอร์ต พบว่า การบริการของรีสอร์ตจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของรีสอร์ตซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด พบว่าคำตอบของผู้ที่เคยเข้าพักเป็นไปในทิศทางที่ดีให้ความรู้สึกตรงกับอัตลักษณ์ที่ทางรีสอร์ตต้องการสื่อคือการพักผ่อนเสมือนบ้าน และการบริการที่เป็นกันเองเสมือนคนในครอบครัว แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสนอแนะอีกจำนวนมากเกี่ยวกับการควรปรับปรุงสถานที่พักที่ค่อนข้างเก่า เนื่องจากเปิดให้บริการมาเป็นเวลานาน จึงอยากให้ตกแต่งห้องพักให้ดูดีทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่หลากหลายเหล่านี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในการทราบถึงปัญหาของ รีสอร์ทอันส่งผลต่ออัตราการเข้าพัก และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการแก้ไขต่อไป ดังนั้น การศึกษาข้อมูลทฤษฎีในส่วนนี้เป็นการนำข้อมูลที่ผู้อื่นได้เก็บรวบรวมหรือบันทึกไว้มาใช้งานโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องตลอดจนสถิติต่างๆ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งการสร้างเครื่องมือโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลได้แก่ หนังสือ บทความ วารสารอินเทอร์เน็ต งานวิจัย ข้อมูลจากช่องทางโซเชียลมีเดีย ตลอดจนวิเคราะห์ประมวลผล ทำให้สามารถนำกลยุทธ์เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มอัตราการเข้าพักแก่รีสอร์ทต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการลดลงของจำนวนผู้เข้าพักที่ลิมปิง รีสอร์ท พบว่า ปัจจัยแรกคือการแข่งขันของธุรกิจโรงแรม ที่มีการสร้างโรงแรมใหม่เพิ่มขึ้นมาตลอด ดังนั้นควรแข่งขันโดยใช้ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งในการทำการตลาดเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ และมีส่วนลดสำหรับลูกค้าเก่าที่เคยเข้าใช้บริการ ทั้งนี้ถึงแม้ทำเลที่ตั้งจะเป็นข้อได้เปรียบสำหรับรีสอร์ทแต่ก็มีอุปสรรคเช่นกัน เพราะเมื่อเข้าสู่ธุรกิจของคู่แข่งรายใหม่จำเป็นจะต้องทำการตลาดโดยปรับปรุงห้องพักให้สวยงาม และทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากรีสอร์ทที่มีการเปิดให้บริการมานานจนเกิดความเมื่อยล้า และเน้นการพัฒนาในการบริการของพนักงานเพิ่มขึ้น เน้นเรื่องการกลับมาใช้บริการซ้ำหรือความจงรักภักดีของลูกค้า เน้นกลยุทธ์ด้านราคาบริการ เน้นการทำการตลาดโดยการเพิ่มช่องทางจัดจำหน่าย สอดคล้องกับ (Kotler, 1997) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ธุรกิจมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (จรัสวรรณ จันทรรัตน์, 2566) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ คือ ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า และปัจจัยคุณภาพการบริการ คือ คือ มิติความเป็นรูปธรรมของบริการ มิติการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และ มิติความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าเช่นกัน ซึ่งตรงกับความต้องการจากข้อเสนอแนะของผู้ที่เคยเข้าใช้บริการ สรุปได้ว่าที่พักต้องสะอาด มีการปรับปรุงให้น่าอยู่เสมอ ราคาที่พักไม่แพงเกินไป ควรมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสภาพภายในและภายนอกรีสอร์ทจะต้องสะอาดตลอดเวลา รีสอร์ท ควรจัดทำบัตรสมาชิก คุ้มครองส่วนลด หรือบัตรสัมมนาคุณต่างๆ ให้กับลูกค้าประจำ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อหลากหลายช่องทางได้ต่อเนื่อง ที่สำคัญควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินของลูกค้าและให้บริการลูกค้ารวดเร็วทันใจซึ่งสอดคล้องกับ (Simon, 1960) ที่ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการหาโอกาสที่จะตัดสินใจ การหาทางเลือกที่พอเป็นไปได้ และทางเลือกจากงานต่างๆ ที่มีอยู่ ดังนั้นปัจจัยที่จะนำมาพิจารณาในการตัดสินใจเข้าพักกับทางรีสอร์ทประกอบด้วย สภาพทางกายภาพเช่นทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อม การก่อสร้าง เช่นโครงสร้างกายภาพของรีสอร์ท ระบบในรีสอร์ท การเลือกใช้วัสดุ และระบบความปลอดภัยของโรงแรม สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เข้าพัก เช่น ของใช้ในรีสอร์ทมี

คุณภาพ และความหรูหรา เหมาะสมกับโรงแรม ช่องทางการจำหน่าย/ของห้องพักผ่าน OTA Offline และ Online ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Website ของโรงแรม ขายผ่าน Agent Tour และผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Facebook, Line, Instagram, Tiktok การสื่อสารทางการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบในการแข่งขัน

สาเหตุการลดลงของผู้ใช้บริการที่ลิง บิซ รีสอร์ท และเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการของลิง บิซ รีสอร์ท โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิมาทำการวิเคราะห์ผ่านเครื่องมือทางธุรกิจ จึงพบปัญหาหลักและปัญหารองที่ส่งผลต่อการเข้าพักของลูกค้าลิง บิซ รีสอร์ท

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มอัตราเข้าพักของลูกค้า กรณีศึกษา ลิง บิซ รีสอร์ท ปัจจัยหลักมาจากด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึงสถานที่พักที่ให้บริการ เนื่องจากเปิดให้บริการมาเป็นเวลายาวนาน จึงสมควรได้รับการซ่อมแซมปรับปรุงเนื่องจากเป็นภาพลักษณ์ของรีสอร์ท ควรดำเนินการแข่งขันโดยใช้ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้ง ต่อมาปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาดซึ่งสามารถรู้ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ธุรกิจสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุด สามารถวางแผนทำการกลยุทธ์การตลาดได้ดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้ธุรกิจสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับสินค้าหรือบริการของรีสอร์ท ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าพักใช้บริการของลูกค้าสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านผลิตภัณฑ์ จึงต้องมีการโปรโมทผ่านหลากหลายช่องทางทั้งออนไลน์และออนไลน์ การทำโปรโมชันส่วนลดพิเศษ เพื่อการเข้าถึงของกลุ่มลูกค้าทั้งรายเก่าและรายใหม่ ในส่วนปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ควรปรับปรุงหรือเสริมอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ครบครันและทันสมัย เพราะปัจจัยนี้เป็นอีกปัจจัยที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากรีสอร์ทถือเป็นธุรกิจการบริการและปัจจุบันนี้ผู้คนให้ความสำคัญกับการพักผ่อนควบคู่ความสะดวกสบายที่ครบครัน ท้ายที่สุดคือเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้าซึ่งกำลังตัดสินใจที่จะเลือกใช้บริการ เช่น การเพิ่มกิจกรรมสันทนาการต่างๆ ทั้งทางบกและทางน้ำ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้าให้เหมาะสมกับบริบทของรีสอร์ท พบว่า ผู้ประกอบการควรทำการการตลาดโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือจัดทำโปรโมชันส่วนลดต่างๆ เข้ามามีผลต่อการตัดสินใจเข้าพักของลูกค้า และรีสอร์ทควรใช้ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมระหว่างเข้าพัก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเข้าพักมากยิ่งขึ้น และจากการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ลิง บิซ รีสอร์ท ควรมีห้องพัก และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยห้องตามมาตรฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกครบ WiFi ฟรี ห้องพักควรออกแบบ และตกแต่งให้เหมาะสมดูดีทันสมัย ด้วยตำแหน่งที่ตั้งติดทะเล และใกล้สถานที่ท่องเที่ยว ควรมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่ม และต้องเดินทางสะดวก มีจุดเช็คอิน ช่องทางการจำหน่าย จองห้องพัก ควรพัฒนาช่องทางการจำหน่ายหรือจองห้องพักเพื่อสร้างความแตกต่าง และความได้เปรียบ โดยมีเว็บไซต์ของรีสอร์ท และ Agent Tour, OTA, Offline line และ Online สื่อโซเชียลมีเดีย Facebook, line,

Instagram การสื่อสารทางการตลาด โดยใช้โซเชียลมีเดีย Facebook, line, Instagram Tiktok ไปรโมทโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย ระดับราคาห้องพักเพื่อความสะดวกในการแข่งขัน ควรใช้กลยุทธ์ราคาห้องพักตามฤดูกาล ระดับราคาห้องพักเป็นราคามาตรฐาน มีส่วนลดพิเศษ และเปรียบเทียบราคากับโรงแรมในโซนเดียว

องค์ความรู้

การวางกลยุทธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความแตกต่างทางการตลาดนั้น อาจพิจารณานำแนวคิด *Blue Ocean Strategy* (Kim & Mauborgne, 2005) มาเป็นแนวทางสำคัญ เนื่องจากการแข่งขันในตลาดรีสอร์ตมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะ Red Ocean กล่าวคือ มีผู้เล่นจำนวนมากแข่งขันด้วยกลยุทธ์ราคาเป็นหลัก หาก *ลิบง บีช รีสอร์ท* สามารถสร้างตลาดใหม่ที่ยังไม่มีคู่แข่งชัดเจน ผ่านการพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมวิถีชุมชน และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ก็จะทำให้รีสอร์ตสามารถดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่มีคุณค่ามากขึ้น อาทิ กลุ่มนักท่องเที่ยวสาย Eco-tourism และนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การพัฒนา ประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience - CX) ก็ถือเป็นอีกหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการเพิ่มอัตราการเข้าพัก โดย Lemon & Verhoef (2016) ได้เสนอว่าการสร้างประสบการณ์ที่ราบรื่นและน่าจดจำในทุก Touchpoint ของบริการ ตั้งแต่ก่อนการจอง ขณะเข้าพัก จนถึงหลัง Check-out มีผลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้าและอัตราการกลับมาใช้บริการซ้ำ ทั้งนี้ *ลิบง บีช รีสอร์ท* อาจพิจารณาเสริมประสบการณ์ลูกค้าผ่านการออกแบบบริการที่มีความ Personalized มากขึ้น เช่น การจัด Surprise & Delight เล็กๆ ระหว่างการเข้าพัก หรือการพัฒนาระบบจองออนไลน์ให้มีความสะดวกและเป็นมิตรต่อผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน การสร้าง Loyalty Program หรือ Loyalty Marketing ก็จะมีส่วนช่วยให้รีสอร์ตสามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้อย่างยั่งยืน Dick & Basu (1994) ชี้ให้เห็นว่า Loyalty Marketing ที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่เพิ่มอัตราการกลับมาใช้บริการ แต่ยังส่งเสริมการบอกต่อแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) ซึ่งเป็นเครื่องมือการตลาดต้นทุนต่ำแต่ได้ผลสูง ในบริบทของ *ลิบง บีช รีสอร์ท* การจัดทำระบบสมาชิก การให้สิทธิพิเศษเฉพาะลูกค้าเก่า และการสื่อสารแบบเฉพาะบุคคลผ่านช่องทางดิจิทัล จะช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างลูกค้าและแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ท้ายที่สุด แนวคิด Sustainable Tourism (UNWTO, 2020) ก็เป็นกรอบคิดที่ควรถูกนำมาใช้ประกอบการพัฒนารีสอร์ตในระยะยาว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่เพียงแต่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายยุคใหม่ หากแต่ยังสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมได้อย่างแท้จริง *ลิบง บีช รีสอร์ท* จึงอาจพิจารณายกระดับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานสะอาด การลดการใช้พลาสติก รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัด

ประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ซึ่งจะทำให้รีสอร์ทที่มีจุดขายที่แตกต่างอย่างมีคุณค่าในสายตาของนักท่องเที่ยวทั่วโลก เมื่อพิจารณาารวมกันแล้ว แนวคิดทางการตลาดยุคใหม่เหล่านี้จะช่วยเสริมพลังให้กับกลยุทธ์เดิมที่เน้นเฉพาะเรื่องส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ได้อย่างมีมิติและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่งผลให้ ลิบง บีช รีสอร์ท สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว และบรรลุเป้าหมายการเพิ่มอัตราการเข้าพักได้อย่างยั่งยืนมากกว่าเดิม

สรุป ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและทฤษฎีที่ผ่านมา พบว่าการเพิ่มอัตราการเข้าพักของลูกค้ำสำหรับ ลิบง บีช รีสอร์ท จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาหลายมิติ ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ การตลาด ประสบการณ์ลูกค้ำ และความยั่งยืนของธุรกิจ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการ ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาธุรกิจต่อไปในอนาคต สำหรับธุรกิจที่น่าเสนอในครั้งนี้ มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงคุณภาพห้องพัก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้ำเก่า การเพิ่มจุดขายใหม่ผ่านการออกแบบจุดถ่ายภาพและประสบการณ์เชิงอนุรักษ์ ตลอดจนการพัฒนาแผนการสื่อสารการตลาดในช่องทางดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ ลิบง บีช รีสอร์ท สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ได้อย่างเต็มที่ ในขณะเดียวกัน การศึกษานี้ยังพบช่องว่างที่ควรได้รับการศึกษาต่อยอดในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความพึงพอใจเชิงลึกของลูกค้ำต่อรีสอร์ท ซึ่งจะเป็ข้อมูลสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ รวมถึงการเปรียบเทียบกลยุทธ์ทางการตลาดกับรีสอร์ทในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน อันจะช่วยให้สามารถพัฒนาข้อได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ในระดับภูมิภาคได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้ประกอบการของลิบง บีช รีสอร์ท ดังต่อไปนี้

- 1) ปรับปรุงห้องพัก เนื่องจากลิบง บีช รีสอร์ท เป็นรีสอร์ทที่มีความเก่าแก่ อาจจะมีการโนเวทให้คงความเดิมไว้แต่ผสมอายุของความทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของคนที่ชอบการอนุรักษ์แต่ไม่ตกยุคตกสมัย
- 2) เสริมกิจกรรมการขายให้กับลูกค้ำเก่า เช่น การแจกคู่มือส่วนลดให้กับลูกค้ำที่เคยมาใช้บริการ รวมถึงรักษาฐานข้อมูลลูกค้ำเก่าไว้เพื่อจัดกิจกรรม เช่น ส่งโปรโมชั่นในฤดูกาลต่างๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ที่ลูกค้ำทำการจองที่พักเข้ามา
- 3) พัฒนาจุดถ่ายรูป จุดเช็คอิน ให้แก่ผู้ที่มาเยือน เพราะนี่จะส่งผลให้เกิดการประชาสัมพันธ์โดยการบอกต่อโดย แบบไม่ต้องลงทุนและยังเป็นการตอบสนองเทรนของลูกค้ำในปัจจุบันได้ดี

4) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทางการตลาดสู่แพลตฟอร์มทางออนไลน์ต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งควรมีทั้งข้อมูลรีสอร์ทและข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของที่ระลึก วิถีชุมชนบนเกาะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อรีสอร์ท เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรีสอร์ทให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าสูงสุด

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกพักรีสอร์ทพื้นที่อื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกับลึง บิช รีสอร์ท ทางด้านกลยุทธ์การตลาดเพื่อการจูงใจผู้ใช้บริการกลุ่มเป้าหมาย เช่น รีสอร์ทบนเกาะพีพี เกาะลันตา เป็นต้น

References

- กนกวรรณ นาสมpong. (2555). สภาพการให้บริการการศึกษาทางอินเทอร์เน็ต งานส่งเสริมวิชาการ และงานลงทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. *การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรัสวรรณ จันทรัตน์. (2566). *แนวทางกลยุทธ์การตลาดจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต*. เอกสารการประชุมหาดใหญ่ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14, 19 พฤษภาคม 2566. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธีรฤติ นวรัตน์ ณ อยู่ธยา. (2552). *การตลาดบริการแนวคิดและกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร บุญประสม. (2559). *มิติใหม่แห่งการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้หญิงไฮโซ*. *SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL*, 2(2), 124-132.
- บริสุทธิ แสนคำ. (2564). พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยหลังสถานการณ์โควิด 19. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(1), 1-12.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์. พัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร พัฒนาการศึกษา.
- ttb analytics. (2566). *คาดการณ์รายได้การท่องเที่ยวไทยปี 2566 เพิ่มขึ้น 1 ล้านล้านบาทจากปีก่อน*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.ttbbank.com> [8 สิงหาคม 2567].
- Barnard, C. I. (1938). *The functions of the executive*. Harvard University Press.
- Gibson, L. J., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1997). *Organizations: Behavior, structure, processes* (9th ed.). McGraw-Hill.
- Kotler, P. (2012). *Marketing management: Analysis, planning, implementation, and control* (14th ed.). Prentice-Hall.
- Simon, H. A. (1960). *The new science of management decision*. Harper & Brothers.

**ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัย
ฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน**
**The Efficiency performance Based on Buddhist Principles of civil defense
volunteers (CDV) of Pa Sak Subdistrict Municipality in Mueang Lamphun
Province**

พิเชฐ กันทะลัก Pichet Kanthasak
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
golf.mongky.za02@gmail.com

Received 2025/05/16

Revised 2025/06/17

Accepted 2025/06/30

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก 2) ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน วิจัยแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณมีประชากรคือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลป่าสัก ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที และค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ คิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย
- 3) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก พบว่า 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจ) การสร้างแรงบันดาลใจจากงานที่ทำ 2) ด้าน

วิริยะ (ความเพียร) การให้เจ้าหน้าที่เห็นถึงโอกาสก้าวหน้า 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) การประเมินอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิมังสา (การพิจารณาไตร่ตรอง) การพิจารณาผลกระทบในการทำงาน
คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงาน, หลักพุทธธรรม, อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน.

Abstract

This research aims to 1) Study the level of performance efficiency of civil defense volunteers of Pa Sak Subdistrict Municipality. 2) Comparative study of performance efficiency of civil defense volunteers of Pa Sak Subdistrict Municipality. 3) Propose guidelines for increasing performance efficiency according to Buddhist principles of civil defense volunteers of Pa Sak Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province. A mixed-method research method was used. The quantitative research population was citizens who were eligible to vote in Pa Sak Subdistrict Municipality. A questionnaire was administered to a sample of 388 people. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. The qualitative research was conducted by conducting in-depth interviews with 10 key informants using content analysis techniques.

The research results found that:

1) The overall performance efficiency of civil defense volunteers of Pa Sak Subdistrict Municipality was at a high level.

2) The results of the comparison of performance efficiency of civil defense volunteers of Pa Sak Subdistrict Municipality classified by personal factors showed that gender had no different opinions. Therefore, the research hypothesis was rejected. However, age, education level, occupation, and monthly income were different. Therefore, the research hypothesis was accepted.

3) The performance of civil defense volunteers according to Buddhist principles of Pa Sak Subdistrict Municipality found that 1) Chanda (satisfaction) was inspired by the work they did. 2) Viriya (diligence) was used to let officers see opportunities for advancement. 3) Chitta (attention) was used to continuously evaluate. 4) Vimangsa (contemplation) was used to consider the impact of work.

Keywords : Performance, Operation, Buddhist principles, Civil defense volunteers.

บทนำ

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เดิมจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้จัดหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทุกเขตในกรุงเทพมหานคร และทุกอำเภอ ทหารอาณัติจักร เพื่อช่วยเหลือภารกิจด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และได้ขอกระเปียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2549 เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เนื่องจากการปฏิรูประบบราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการ ดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟูสาธารณภัยและอุบัติเหตุ เพื่อให้งานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) สอดคล้องกับภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และพัฒนาให้ระบบป้องกันภัยมีรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง (จิราวรรณ ตาลช่วง, 2558 : 3)

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ได้รับการอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้เสียสละตนเอง อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีอยู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยทางราชการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อำเภอ กิ่งอำเภอ) และส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล) รวมทั้งเขตปกครองพิเศษ (เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร) มีหัวหน้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ผู้อำนวยการ มีอำนาจในการสั่งใช้และสั่งการได้ตามความจำเป็น ทั้งยังต้องจัดสรรงบประมาณอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยอาสาสมัครเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง (รุ่งศักดิ์ อนันตวุฒิ, 2554 : 1)

การนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเกิดจากการที่บุคลากรของเทศบาลจะต้องออกพบปะประชาชน ไปร่วมงานในโอกาสสำคัญ และมีภาพลักษณ์ที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริตและจริงใจ หากมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วก็จะย่อมเป็นผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานก็ลดน้อยลง การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงานประเภทใด สรุปได้ว่า หน้าที่หรืออาชีพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะเข้าถึงธรรม การที่จะรู้จักโลกหรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงดี ว่าอะไรเป็นอะไร จำต้องมีการทำสิ่งหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ การนำอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ ต้องมีความพอใจ มีความเพียร มีสมาธิ จึงทำให้เกิดปัญญา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551 : 24)

ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในด้านการจัดการสาธารณภัย โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นองค์การของรัฐที่อยู่ ในพื้นที่ประสบภัยที่จะสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ความรับผิดชอบได้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติหน้าที่

ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ได้อย่างไรเพื่อรองรับการเผชิญเหตุและบริหารจัดการสาธารณภัยหรือภัยพิบัติในปัจจุบัน ดำเนินการในเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 12,895 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประชากรที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (อกินันต์ จันตะนี, 2549 : 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป, กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารเทศบาลตำบลป่าสัก จำนวน 2 คน, กลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 5 ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบ

คุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .981

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

2) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาล ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.11	0.69	มาก
2. ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและ จริยธรรม	4.20	0.69	มาก
3. ด้านความเข้าใจในองค์กรและ ระบบงาน	4.19	0.70	มาก
4. ด้านการบริการเป็นเลิศ	4.25	0.65	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	3.99	0.71	มาก
ภาพรวม	4.15	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก มีรายละเอียดดังนี้ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ เทศบาลได้มีการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้มีการปฏิบัติงานอยู่ในกรอบของหน้าที่ตามระเบียบของหน่วยงาน ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเอง ด้านการบริการเป็นเลิศ ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีมาตรฐานที่ชัดเจน และด้านการทำงานเป็นทีม ข้อคำถามที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนมีการเชื่อมโยงการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	-1.523	-	.129	-	✓
2.	อายุ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	-	4.485	.001*	✓	-
3.	ระดับการศึกษา	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	-	6.487	.000*	✓	-
4.	อาชีพ	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	-	3.186	.014**	✓	-
5.	รายได้	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	-	7.584	.000*	✓	-

จากตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเนื่อง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า

1) ด้านฉันทะ (ความพอใจในการปฏิบัติงาน) ควรมีการสร้างแรงบันดาลใจจากการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานที่ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของงานที่ทำและรู้สึกภูมิใจในผลลัพธ์ที่ได้ การส่งเสริมสวัสดิการอย่างเหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เกิดความรับผิดชอบร่วมเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายการทำงานจิตอาสาส่วนกันที่นำไปสู่ความร่วมมือตามมา

2) ด้านวิริยะ (ความเพียรในการปฏิบัติงาน) ควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นถึงโอกาสก้าวหน้าช่วยให้เกิดความมุ่งมั่นความตั้งใจความพากเพียรในการทำหน้าที่ จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจนผ่านการกำหนดเป้าหมายร่วมกันและมีการติดตามความก้าวหน้าระหว่างกระบวนการทำงาน และการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในงานด้วยการให้รางวัลกับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ดี

3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ควรมีการจัดให้มีการติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่องที่ชี้ให้เห็นความเอาใจใส่ในงานที่ปฏิบัติหน้าที่ การส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานด้วยการจัดการอบรมให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของงานที่ทำ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานช่วยให้เจ้าหน้าที่มีความใส่ใจในการทำงานมากขึ้น และการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานอย่างมีความหมายและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

4) ด้านวิมังสา (การพิจารณา ไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญาในการปฏิบัติงาน) ควรมีการคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณารับรู้สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบคอบด้วยการมีสติรับรู้สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รอบตัวอย่างถูกต้อง และการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการพิจารณาผลกระทบเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างรอบคอบและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการเป็นเลิศ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการทำงานเป็นทีม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และหลักอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ด้านฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ ความเพียรในการปฏิบัติงาน ด้านวิมังสา การพิจารณาไตร่ตรองในการปฏิบัติงาน ทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับ ทั้งนี้เพราะในพื้นที่ที่มีความร่วมมือในการสนับสนุนการทำตามนโยบายและมีการยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นคุณธรรมในการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณธีรัชญ์คมภีร์ปญโญ (วรโกสินธนะโชค) (2559) ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลมี 5 ด้านคือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การยึดมั่นความถูกต้อง ขอบธรรมและจริยธรรม 3) ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4) บริการเป็นเลิศ 5) การทำงาน เป็นทีม โดยพบว่าสมรรถนะหลักของบุคลากร

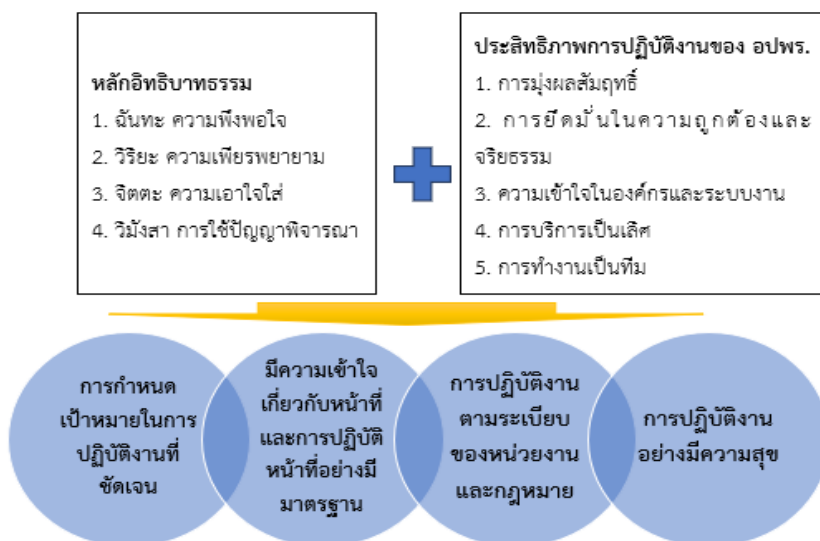
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (เกษวงศรีรอด) (2564) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ประกอบด้วย 1) การมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ 2) การยึดมั่นในความถูกต้อง 3) ความเข้าใจในระบบองค์กรและ ระบบงาน 4) การบริการ ที่เป็นเลิศ และ 5) การทำงานเป็นทีม พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ความ คิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพราะความต่างของปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อ ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสักที่มาจาก ความเข้าใจและรับรู้ที่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระประยุทธ อริยวิโส (สนใจ) (2562) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอชุมพล บุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ เจริญผล และคณะ (2561) ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการ ปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจในการปฏิบัติงาน) ควรมีการสร้างแรงบันดาลใจจากการเห็นคุณค่าและ ประโยชน์ของงานที่ทำ การส่งเสริมสวัสดิการอย่างเหมาะสม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เกิดความ รับผิดชอบร่วม 2) ด้านวิริยะ (ความเพียรในการปฏิบัติงาน) ควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เห็นถึงโอกาสก้าวหน้า จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน และการกระตุ้นให้เกิดความสนใจใน งาน 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ควรมีการจัดให้มีการติดตามและประเมินอย่าง ต่อเนื่อง การส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน และการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ 4) ด้านวิมังสา (การพิจารณา ไตร่ตรองโดยใช้ สติปัญญาในการปฏิบัติงาน) ควรมีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการพิจารณาผลกระทบ การคิด และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง และการพิจารณารับรู้สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง

อย่างรอบคอบ ทั้งนี้เพราะกรอบในการนำหลักอิทธิบาทธรรมมาใช้ก็เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิษฐ์พล กุลพรม และเสนห์ ใจสิทธิ์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการบริหารองค์กรควรที่จะนำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ : ความรัก ความพอใจในภาระกิจการงานที่ตนเองกระทำ 2) วิริยะ : ความเพียรพยายามทำในภาระกิจการงานที่กระทำ 3) จิตตะ : การเอาใจใส่หรือฝักใฝ่ในภาระกิจการงานที่กระทำด้วยความตั้งมั่นและแน่วแน่ 4) วิมังสา : การหมั่นพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองภาระกิจการงานที่กระทำด้วยเหตุผล วัดประเมินผลงานที่กระทำผ่านมาว่าประสบผลอย่างไร หรือผิดพลาดประการใด สามารถนำสิ่งผิดพลาดบกพร่องนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ภาระกิจการงานนั้น ๆ ซึ่งการบริหารจัดการงานในองค์กรนั้นจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการเพื่อให้ระบบการจัดการนั้นสามารถบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ จึงนับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งแนวทางของความเป็นศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารจัดการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมา ขำคง (2564) ผลการวิจัยพบว่า 1 หลักฉันทะ : ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ควรมีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน 2 หลักวิริยะ : ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน คือ จัดระบบการทำงานให้สอดคล้องกับระเบียบ นโยบาย ตัวชี้วัด และเป้าหมาย 3 หลักจิตตะ : การเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผน กำหนดขั้นตอนในการทำงานให้ชัดเจน เอาใจใส่บุคลากร 4 หลักวิมังสา : การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน คือ การบริหารจัดการงานผู้บริหารและบุคลากรควรมีการวางแผน ทบทวน วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดบทบาทภาระหน้าที่ร่วมกัน

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : พิเชฐ กันทะสัก, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักพุทธธรรมของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป้าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยได้มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป้าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพด้วย 1) ฉันทะ ความพึงพอใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและรักในหน้าที่ 2) วิริยะ ความเพียรพยายามที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ที่ช่วยให้เกิดการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และ 4) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาที่ทำให้เกิดการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ อย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้นนำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้ดังนี้

การกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีระเบียบและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้อาสาสมัครสามารถมองเห็นทิศทางและแนวทางการทำงานได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการทำงานและการปฏิบัติหน้าที่ เป้าหมายที่ตั้งควรเป็นเป้าหมายที่อาสาสมัครสามารถทำได้จริง ไม่ควรกำหนดเป้าหมายที่เกินความสามารถหรือเกินทรัพยากรที่มีอยู่ การมีกรอบเวลาที่ชัดเจนจะช่วยให้อาสาสมัครสามารถจัดการเวลาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามความคืบหน้าของการทำงานได้

การปฏิบัติงานตามระเบียบของหน่วยงานและกฎหมาย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็น การรับประกันว่าการทำงานของอาสาสมัครจะเป็นไปตามมาตรฐานที่ถูกต้อง ขอบธรรมและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครควรมีความรู้และความเข้าใจในระเบียบและข้อบังคับของหน่วยงาน รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับข้อบังคับของกฎหมาย อาสาสมัครต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและระมัดระวัง เพื่อป้องกันการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนและตัวอาสาสมัครเอง

มีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีมาตรฐาน อาสาสมัครต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันภัย เช่น เครื่องมือดับเพลิง อุปกรณ์การช่วยเหลือ และเครื่องมือปฐมพยาบาล เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ มีทักษะและความรู้ในการจัดการเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งต้องยึดมั่นในหลักจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากประชาชนและเพื่อนร่วมงาน

การปฏิบัติงานอย่างมีความสุข อาสาสมัครที่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของงานที่ตนเองทำจะมีความสุขมากขึ้น ความรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน้าที่ที่มีความหมาย การช่วยเหลือชีวิตคนและการปกป้องชุมชนสามารถทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง รวมไปถึงการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างสามัคคีและมีความสัมพันธ์ที่ดีช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การทำงานที่เต็มไปด้วยความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้การทำงานราบรื่นและลดความเครียด

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ซึ่งผลการวิจัยได้ตอบตามวัตถุประสงค์ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านฉันทะ (ความพอใจในการปฏิบัติงาน) ควรมีการสร้างแรงบันดาลใจจากการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานที่ทำ 2) ด้านวิริยะ (ความเพียรในการปฏิบัติงาน) ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสนใจในงาน 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ควรมีการจัดให้มีให้ความสำคัญและประเมินการทำงานอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิมังสา (ไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญาในการปฏิบัติงาน) ควรมีการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ผลกระทบด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและมีความรอบคอบ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เทศบาลตำบลป่าสักควรส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- 2) เทศบาลตำบลป่าสักควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้มีการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง
- 3) เทศบาลตำบลป่าสักควรสนับสนุนการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- 4) เทศบาลตำบลป่าสักควรส่งเสริมวัฒนธรรมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านประสบการณ์ในการทำหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เทศบาลตำบลป่าสักควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการทำงานร่วมกันกับชุมชนและหน่วยงานอื่นเพื่อสนับสนุนงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- 2) เทศบาลตำบลป่าสักควรมีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อการประสานการทำงานร่วมทำให้เกิดความเข้าใจเป้าหมายเดียวกันในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3) เทศบาลตำบลป่าสักควรมีจัดเวทีแลกเปลี่ยนทั้งภายในและนอกองค์กรเพื่อการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานเพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4) เทศบาลตำบลป่าสักควรมีการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่

5) เทศบาลตำบลป่าสักควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานเป็นทีมให้กับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3) ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

References

- จิราวรรณ ตาลช่วง. (2558). การบริหารจัดการองค์การอาสาสมัคร : อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.). *การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ*. คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รุ่งศักดิ์ อนันตวุฒิ. (2554). การดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในสังกัดเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. *การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2551). *ธรรมในใจของนักบริหารไฮโซ*. ไทยรัฐ.
- พระณธีรวิชัย คมภีรปัญญา (วรโกคินธนะโชค). (2559). การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล ในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม. *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (เกษวงค์รอด). (2564). พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลในจังหวัดสระแก้ว. *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระประยุทธ์ อริยวโส (สนใจ). (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอยะลาบุรี จังหวัดสุรินทร์. *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรวัฒน์ เจริญผล และคณะ. (2561). การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการ และ เจ้าหน้าที่ว่าการอำเภอแลนสกา อำเภอแลนสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 3 (1) : 65-80.

วชิษฐ์พล กุลพรม และเสน่ห์ ใจสิทธิ์. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารงานในองค์กรตามหลักอิทธิบาทธรรม. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 “วิถีมุทิตา วิถีชุมชนรากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้ำน่าน ในสังคมวิถีใหม่”. วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีณา ขำคง. (2564). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่ม
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4**

**Administration of the Student Support System in the Digital Age of Schools
in the Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2 under
the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4**

ณัฐกานต์ สุวรรณมังก์ Nutthakan Suwannamangkorn

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g673302112@northcm.ac.th

Received 2025/04/11

Revised 2025/06/02

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ซึ่งเป็นการวิจัยผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 107 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.96 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษา พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและด้านการคัดกรอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล พบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำระเบียบ

สะสม พร้อมมาตรการรักษาความปลอดภัยข้อมูลและการอบรมบุคลากร 2) ด้านการคัดกรอง ควรมีนโยบายใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้องทันสมัย และได้รับงบประมาณสนับสนุนที่เหมาะสม 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ใช้ Google Drive, Google Forms และ Google Sheets เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ใช้ Social Network เป็นช่องทางในการส่งเสริมและติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ยุคดิจิทัล, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2.

Abstract

The purpose of this study was to study and find guidelines to develop the Administration of the Student Support System in the Digital Age of Schools in the Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4. The sample was 107 school administrators and teachers in the academic year 2024. And 6 qualified persons in interviews, chosen by the specific method. Tools included questionnaires and interviews, the data was analyzed by mean, standard, deviations, and context analysis.

The research results found that:

1) The Administration of the Student Support System in the Digital Age of Schools in the Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, in the overall, was at a high level. When considering on a side-by-side basis, it was found that it was at a high level in all aspects, in descending order of averages, namely supporting and developing students, knowing students individually, referring students, preventing and solving student problems, and screening students, respectively.

2) Guidelines for the development of the Administration of the Student Support System in the Digital Age of Schools in the Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 were that the schools need to utilizing cloud computing in student record management. Key recommendations include: (1) establishing clear policies with data security measures and staff training; (2) using cloud computing for student screening to enhance efficiency, accuracy, and real-time updates with adequate budget support; (3) using

cloud computing in parent- teacher meetings for systematic data collection; (4) employing Google Drive, Forms, and Sheets for structured data storage and analysis; and (5) leveraging social networks to support and monitor student assistance. These measures enhance efficiency, security and accessibility in education management.

Keywords: Administration of the Student Support System, Digital Age, Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ โดยเน้นการจัดการศึกษาเพื่อคุณธรรมและความรู้ควบคู่กัน (Sustainable Development Goals : SDGs 2573, 2558) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาเป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีความสมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561:1) แม้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษาพบว่ายังมีปัญหาเกิดขึ้นในหลายมิติ เช่น ด้านครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล ขาดความรู้ด้านการศึกษา ทำให้เด็กบางส่วนขาดโอกาสในการพัฒนาอย่างเต็มที่ (อุษา ชูชาติและลัดดา อินทร์พิมพ์, 2558:1) ในขณะเดียวกัน สถานศึกษายังประสบกับความท้าทายด้านบริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง หากไม่มีระบบดูแลที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้นักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาและอาจเกิดปัญหาทางสังคมในอนาคต (ธีรพิชญ์ เตปะ และคณะ, 14-15 สิงหาคม 2567) ในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการสถานศึกษาจำเป็นต้องบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจและบริหารจัดการอย่างแม่นยำ รวดเร็ว และทั่วถึง (สุปรिता โกษาแสม, 2565:5) แนวคิดการศึกษาไทยยุค 4.0 เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ การบริหารจัดการและการส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งรวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี และทักษะด้านนวัตกรรม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579, 2561:1)

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ที่เน้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครอบคลุม เช่น จุดเน้นที่ 5 และ 6 ที่มุ่งสร้างระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้เข้มแข็ง และจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย (อ้างอิงจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4, 2566:34–36) ผู้ศึกษาจึงให้ความสนใจศึกษาการบริหารงานระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และแนวทางพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการวางแผน พัฒนา และแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ทั้งในระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นการวิจัยผสมวิธี คือ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปตัวแปรการวิจัยได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรประกอบด้วยผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ภายในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 147 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 12 คน และครูผู้สอน 135 คน

2) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตามขนาดที่เหมาะสมโดยอ้างอิงตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (1970: 608 อ้างใน ชูติกาญจน์ แก้วสมสิน, 2565: 43) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่ 107 คน ประกอบด้วยทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนจากเครือข่ายดังกล่าว จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียนโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้รูปแบบของ Google form จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านพอน จำนวน 8 คน โรงเรียนวัดประชาเกษม จำนวน 6 คน โรงเรียนวัดศิริเขต จำนวน 4 คน โรงเรียนบ้านตองกาย จำนวน 8 คน โรงเรียนบ้านไร่ จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้าน

น้ำแพร่ จำนวน 11คน โรงเรียนบ้านดง จำนวน 6 คน โรงเรียนบ้านทรายมูล จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านสันป่าสัก จำนวน 35 คนและโรงเรียนบ้านปง จำนวน 9 คน

3) ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ในการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะระดับผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (เพศ, อายุ, วุฒิการศึกษา, ตำแหน่ง, ประสบการณ์)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม 42 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

(1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	จำนวน 9 ข้อ
(2) ด้านการคัดกรองนักเรียน	จำนวน 9 ข้อ
(3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	จำนวน 8 ข้อ
(4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	จำนวน 8 ข้อ
(5) ด้านการส่งต่อนักเรียน	จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.96 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 117)

2) เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คนโดยมีประเด็นที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีการจัดทำระเบียบสละสมนักเรียนทุกระดับชั้นและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google doc ,Google drive, Google sheets เป็นต้น ท่านมีแนวทางพัฒนาอย่างไร ประเด็นที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google drive, Google form, Google sheets เป็นต้น ในการบันทึกข้อมูลและสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียน ระดับชั้นเรียนและภาพรวมของโรงเรียน ท่านมีแนวทางพัฒนาอย่างไร ประเด็นที่ 3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google drive, Google form, Google sheets เป็นต้น ในการบันทึกข้อมูลและสรุปผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ทุกภาคเรียน ท่านมีแนวทางพัฒนาอย่างไร ประเด็นที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน สถานศึกษามีการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google drive, Google form, Google sheets เป็นต้น ในการบันทึกข้อมูลในการประเมินผลและสรุป

กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ทานมีแนวทางพัฒนาอย่างไรและประเด็นที่ 5 ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษามีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) เช่น เพจ Facebook ,line เป็นต้น ในการติดตามผลและนำเสนอผลการรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียน ทานมีแนวทางพัฒนาอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ อายุ และตำแหน่งการปฏิบัติงาน โดยใช้ ความถี่ และค่าร้อยละเสนอในรูปแบบตาราง

2) วิเคราะห์การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกผลทั้งภาพรวมและรายด้าน

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามหัวข้อหลักที่กำหนดไว้มาสรุปข้อมูล และนำเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและด้านการคัดกรองโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.89	0.82	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.78	0.78	มาก
ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	3.99	0.80	มาก
ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน	3.87	0.81	มาก
ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.83	0.77	มาก
โดยรวม	3.87	0.80	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา

นักเรียน รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและช่วยเหลือ และด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) ในการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยต้องมีการวางระบบที่ชัดเจน กำหนดมาตรฐานการบันทึกข้อมูลพัฒนาบุคลากร จัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อให้การจัดทำระเบียบสะสมเป็นปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ผู้บริหารควรมีนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) การส่งเสริมการคัดกรองที่เน้นความถูกต้องและเป็นปัจจุบันของข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้การคัดกรองนักเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม่นยำและสามารถนำไปใช้วางแผนจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม แต่ต้องมีนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ระบบรักษาความปลอดภัยที่ดีและงบประมาณสนับสนุน เพื่อให้ระบบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ ควรเน้นการส่งเสริมการใช้ คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) มาช่วยให้การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลได้ทันที และใช้ข้อมูลสนับสนุนการพัฒนานักเรียนได้อย่างแม่นยำ พร้อมทั้งเน้นความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลสำหรับครูและผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณและอบรมบุคลากร เพื่อให้การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผลสูงสุด

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน คือ โรงเรียนควรกำหนดการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการข้อมูลนักเรียน ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้รองรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลอย่างปลอดภัย กำหนด สิทธิการเข้าถึงข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยเครื่องมือหลักที่ใช้ Google Drive เป็นศูนย์กลางจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกและกิจกรรมการแก้ไขปัญหาของนักเรียน Google Forms ใช้สำรวจข้อมูลด้านพฤติกรรม การเรียน การเข้าเรียน ปัญหาทางอารมณ์ สังคม และครอบครัวและGoogle Sheets ใช้วิเคราะห์แนวโน้มปัญหา และติดตามข้อมูลนักเรียนจากหลายภาคเรียน การวิเคราะห์และติดตามปัญหา พิจารณาการนำ AI หรือเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้เพื่อป้องกันปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ ควรใช้ Social Network ในการส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรกำหนดนโยบายและการเข้าถึงข้อมูลโดยต้องคำนึงถึง ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เช่น Facebook Page ใช้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางช่วยเหลือและโครงการของโรงเรียน INE Official / LINE Group ใช้สำหรับติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนแบบ

รายบุคคล โดยควบคุมสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล Google Classroom ใช้เป็นแพลตฟอร์มติดตามผลการเรียนรู้และแนะแนว LINE Open Chat ให้คำปรึกษาแบบไม่เปิดเผยตัวตน เป็นต้น การใช้ Social Network เป็นเครื่องมือเสริมการติดตามและรายงานผล การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนา Social Network ให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ อบรมบุคลากร และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามผลการวิจัยที่พบ และวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า การจัดการระบบสนับสนุนและดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 พบว่า

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทุกข้อแสดงให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการส่งเสริมการพัฒนานักเรียน โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook และ Line ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรม, การเยี่ยมบ้านนักเรียนผ่านอุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) เช่น Smart Phone หรือ Tablet โดยใช้แอปพลิเคชันแผนที่ (Map), และการมีแผน/โครงการที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เช่น Google Drive, Google Forms และ Google Sheets ในการบันทึกข้อมูลและสรุปผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ, 2559) ที่เน้นการจัดกิจกรรมโฮมรูมและการประชุมผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ.

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยรองลงมา โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทุกข้อแสดงถึงการใช้เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างละเอียด โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) เช่น Smart Phones และ Tablet PC ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อขอข้อมูลนักเรียนเพิ่มเติมและการนัดแนะการเยี่ยมบ้านนักเรียน, การกำหนดการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ, สุขภาพ, ครอบครัว, พฤติกรรม, และความปลอดภัย, และการรวบรวมข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต, สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, และทดสอบ โดยใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เช่น Google Docs, Google Drive, และ Google Sheets ตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดทำระเบียบสະสมนักเรียนทุกระดับชั้นและอัปเดตข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยใช้

คลาวด์คอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (ศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบวร, 2565) และ (จิรวิทย์ ธรรมปาพจน์, 2567) ที่เน้นการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันปัญหานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

ด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยลำดับถัดมา โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสะท้อนถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการส่งต่อนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook และ LINE ในการประสานงานการส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนวและครูอนามัย เพื่อช่วยเหลือนักเรียน, การใช้อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) เช่น Smart Phones และ Tablet ในการส่งรายงานข้อมูลนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น ข้อมูลสรุปประวัตินักเรียนและความคิดเห็นของผู้ปกครอง, และการเก็บข้อมูลรายงานในคลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google Drive, Google Forms, และ Google Sheets เพื่อประกอบการส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการติดตามผลและนำเสนอผลการช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ, 2559) ที่กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหากปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการช่วยเหลือ.

ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยลำดับถัดมา โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook และ LINE ในการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ, การใช้อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) เช่น Smart Phone และ Tablet ในการประสานงานและประชุมวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน, และการจัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริมนักเรียนอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีการใช้งานอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) ในการบันทึกข้อมูลกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนเพื่อรายงานผลการจัดกิจกรรมเป็นภาพรวมของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น Google Drive, Google Forms, และ Google Sheets ในการบันทึกข้อมูลการประเมินผลและสรุปกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ศิวา ขุนชำนาญ, 2564) ที่กล่าวถึงการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการช่วยเหลือนักเรียน และการติดตามดูแลช่วยเหลือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ทันเวลาที่.

ด้านการคัดกรองนักเรียน ค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย โดยค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การคัดกรองนักเรียนตามระดับชั้นโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และบันทึกข้อมูลโดยใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เช่น

Google Drive, Google Form, Google Sheets เป็นต้น, การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เช่น Facebook, LINE ในการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อขอข้อมูลการคัดกรองเพิ่มเติม, และการใช้ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในหลายด้าน เช่น ด้านความสามารถ, ด้านสุขภาพ, ด้านครอบครัว, ด้านพฤติกรรม, และด้านความปลอดภัย มาวิเคราะห์เพื่อคัดแยกและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามลำดับ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เช่น Google Drive, Google Form, Google Sheets ในการบันทึกข้อมูลและสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียน, ระดับชั้นเรียน, และภาพรวมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ศุภกร รัตนวงษ์, 2565) ที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยต้องมีการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน.

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรกำหนดนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) ในการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีระบบบันทึกข้อมูลที่ชัดเจน กำหนดมาตรฐาน พัฒนาศูนย์กลาง จัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และดูแลความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลทันสมัยและนำไปใช้ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิรวิทย์ ธรรมปาพจน์, 2567) ที่เสนอการจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Form และระบบ Cloud โดยรวบรวมข้อมูลสุขภาพ ประวัติส่วนตัวและครอบครัว เพื่อใช้วางแผนช่วยเหลือได้ตรงจุด

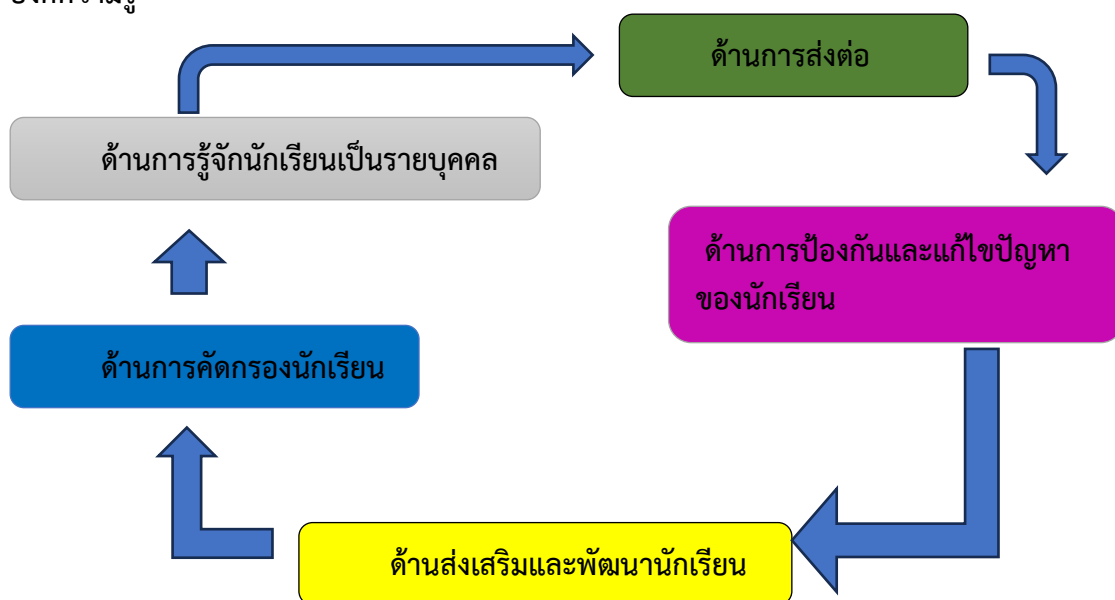
ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ควรมีนโยบายใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เพื่อเพิ่มความแม่นยำ รวดเร็ว และทันสมัยของข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรอง ซึ่งจะช่วยให้วางแผนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม โดยต้องมีมาตรฐาน ระบบรักษาความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐาน และงบประมาณสนับสนุนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จักรพงษ์ ตระการไทย, 2565) ที่เสนอให้จัดอบรมครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการไฟล์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลในระบบออนไลน์ที่สามารถเรียกดูได้สะดวกและเป็นระบบกลาง

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ ควรส่งเสริมการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประชุมผู้ปกครอง วิเคราะห์และจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูและผู้ปกครองเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก สนับสนุนการพัฒนานักเรียนได้ตรงจุด พร้อมทั้งจัดอบรมและสนับสนุนงบประมาณเพื่อการใช้เทคโนโลยีอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัชติกร รามัญกิจ, 2566) ที่เสนอให้มีการฝึกอบรมครู จัดหาอุปกรณ์ดิจิทัล และสร้างเครือข่ายความร่วมมือออนไลน์ เพื่อส่งเสริมศักยภาพและความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างรอบด้าน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน คือ ควรกำหนดการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการข้อมูลนักเรียนจะช่วยให้การบันทึกข้อมูลปัญหาของนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและปลอดภัย โดยใช้เครื่องมือเช่น Google Drive สำหรับจัดเก็บข้อมูลเชิงลึก Google Forms สำหรับสำรวจข้อมูลด้านพฤติกรรมและปัญหาต่าง ๆ และ Google Sheets ในการวิเคราะห์แนวโน้มปัญหาและติดตามความคืบหน้าของนักเรียน การนำ AI มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้การป้องกันและแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น งานวิจัยของ (แพรวพลอย พัฒนแสง, 2565) พบว่า การใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลและการจัดกิจกรรมช่วยเหลือ เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น ช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ ควรใช้ Social Network เป็นเครื่องมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล แพลตฟอร์มเช่น Facebook, LINE และ Google Classroom ช่วยในการประชาสัมพันธ์ ติดตาม และรายงานผลการช่วยเหลือ ควรสนับสนุนงบประมาณและจัดอบรมบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล สอดคล้องกับข้อเสนอของพิมพ์ชนก สังข์สี (2565) ในการบริหารระบบดูแลนักเรียนในยุคดิจิทัล

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ญัฐกานต์ สุวรรณมังกร, พ.ศ. 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารงานและแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) ในการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยต้องมีการวางระบบที่ชัดเจน กำหนดมาตรฐานการบันทึกข้อมูล พัฒนาบุคลากร จัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อให้การจัดทำระเบียบสะสมเป็นปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ ผู้บริหารควรมีนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) การส่งเสริมการคัดกรองที่เน้นความถูกต้องและเป็นปัจจุบันของข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้การคัดกรองนักเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม่นยำและสามารถนำไปใช้วางแผนจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม แต่ต้องมีนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี และงบประมาณสนับสนุน เพื่อให้ระบบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน คือ ควรเน้นการส่งเสริมการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) มาช่วยให้การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลได้ทันที และใช้ข้อมูลสนับสนุนการพัฒนานักเรียนได้อย่างแม่นยำ พร้อมทั้งเน้นความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลสำหรับครูและผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณและอบรมบุคลากร เพื่อให้การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผลสูงสุด

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือ ควรกำหนดการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการข้อมูลนักเรียน ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้รองรับการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลอย่างปลอดภัยกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยเครื่องมือหลักที่ใช้ Google Drive เป็นศูนย์กลางจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกและกิจกรรมการแก้ปัญหานักเรียน Google Forms ใช้สำรวจข้อมูลด้านพฤติกรรม การเรียน การเข้าเรียน ปัญหาทางอารมณ์ สังคม และครอบครัวและ Google Sheets ใช้วิเคราะห์แนวโน้มปัญหา และติดตามข้อมูลนักเรียนจากหลายภาคเรียน การวิเคราะห์และติดตามปัญหา พิจารณาการนำ AI หรือเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกมาใช้เพื่อป้องกันปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ ควรใช้ Social Network ในการส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรกำหนดนโยบายและการเข้าถึงข้อมูลโดยต้องคำนึงถึง ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เช่น Facebook Page ใช้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแนวทางช่วยเหลือและโครงการของโรงเรียน INE Official / LINE Group ใช้สำหรับติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนแบบรายบุคคล โดยควบคุมสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล Google Classroom ใช้เป็นแพลตฟอร์มติดตามผลการเรียนรู้และแนะแนว LINE Open Chat ให้คำปรึกษาแบบไม่เปิดเผยตัวตน เป็นต้น การใช้ Social Network เป็นเครื่องมือเสริมการติดตามและรายงานผล การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนควรจัดสรร

งบประมาณสำหรับพัฒนา Social Network ให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ อบรมบุคลากร และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางตง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมการบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน และด้านการคัดกรอง ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงการจัดทำระเบียบเหมาะสม การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ควรกำหนดนโยบายการใช้คลาวด์คอมพิวติ้งในการคัดกรองเพื่อเพิ่มความรวดเร็ว ถูกต้อง และทันสมัย พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) ในการประชุม ผู้ปกครองจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ควรใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Drive, Google Forms และ Google Sheets ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน อย่างมีระบบ และใช้ Social Network เป็นช่องทางในการส่งเสริมและติดตามผลการช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ด้านการพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล การขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ ด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data)

2) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายพัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายพัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาโดยยึดหลักความจำเป็นและใช้พื้นที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 สนองจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการในการกำหนดนโยบายสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดทำระเบียบเหมาะสมของนักเรียน

ทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยี คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูล การคัดกรองนักเรียน การประชุมผู้ปกครองระดับชั้น (Classroom Meeting) การประเมินผล และการติดตามกิจกรรมการช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ Social Network ในการติดตามและรายงานผลอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2) สำหรับ สถานศึกษา ผู้บริหาร และครู ควรดำเนินการจัดทำระเบียบสะสมอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Drive, Google Forms และ Google Sheets ในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลการคัดกรอง การประชุมผู้ปกครอง และกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียน รวมถึง การใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Page และ LINE ในการติดตามและรายงานผล เพื่อให้การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลมีความครอบคลุม ทันสมัย และตอบสนองบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนในทุกระดับชั้น โดยใช้ระบบคลาวด์คอมพิวติ้งเพื่อเพิ่มความทันสมัยและความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล

2) เสนอให้มีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดเก็บและสรุปผลการคัดกรองนักเรียนทั้งในระดับ ห้องเรียน ระดับชั้น และในภาพรวมของสถานศึกษา ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคลาวด์อย่างเป็นระบบ

3) ควรศึกษาแนวปฏิบัติในการใช้ระบบคลาวด์คอมพิวติ้งเพื่อบันทึกและสังเคราะห์ผลการประชุมผู้ปกครองระดับชั้นเรียน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการประสานความร่วมมือระหว่างบ้านกับ โรงเรียน

4) มีความจำเป็นที่จะศึกษารูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล และผลลัพธ์ของกิจกรรมที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์เป็นเครื่องมือสนับสนุนหลัก

5) ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการนำเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้ในการติดตาม ความก้าวหน้าและรายงานผลการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับรายบุคคลและระดับโรงเรียน

References

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม พ.ศ. 2562-2565*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- จักรพงษ์ ตรีการไทย. (2565). *สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล* สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- จิรวิทย์ ธรรมปาพจน์. (2567). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในอำเภอจอมบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.*
- ดำรงเกียรติ คำเกิด. (15 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวัดประชาเกษม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.สัมภาษณ์.*
- ธนวัฒน์ จรรย์เสงี่ยม. (14 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันป่าสัก อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.สัมภาษณ์.*
- ธีรพิชญ์ เตปา. (14 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.สัมภาษณ์.*
- นันทน์ภัส เชนธาดากุล. (15 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพ่อน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. สัมภาษณ์.*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ สิงห์หล้า. (14 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.สัมภาษณ์.*
- พิมพ์ชนก สังข์สี. (2565). *แนวทางการส่งเสริมการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทนา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(3), 21.*
- พิรพงษ์ วีระ. (15 สิงหาคม 2567). *ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตอทราย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.สัมภาษณ์.*
- แพรวพลอย พัฒนแสง. (2565). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- รัชติกร ราษฎร์กิจ. (2566). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสตาร์บุษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทนา. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- ศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบวร. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สิงห์บุรี อ่างทอง. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*

- ศิวกา ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์* มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศุภกร รัตนวงศ์. (2565.) *การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. *ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2567). *ระบบสารสนเทศ ปีการศึกษา 2567*. เชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภาวดี ลาภเจริญและกิตติศักดิ์ อังคะนาวัน. (2562) *รูปแบบการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของรัฐ โรงเรียนพนัส พินาศาร* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 15-32.
- อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ. (2559). *รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *บัณฑิตวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*.
- อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์. (2558). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำ จังหวัดลำพูน

The Buddhist Methods Promotion In Preventing The Recidivism Among Drug Prisoners Of Lamphun Provincial Prison

อิสระพงษ์ สนธิ Isarapong Sonti

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

bom_electricman@hotmail.com

Received 2025/03/10

Revised 2025/03/17

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการกระทำผิดซ้ำและการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน 2) ศึกษากระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติด 3) เสนอการนำพุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60-1.00 สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ แล้วสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการกระทำผิดซ้ำและการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านปัญหาสาเหตุติดด้วยการหมั่นสอดส่องความปลอดภัย ด้านปัญหาทางสังคมด้วยการเปลี่ยนสังคมความเป็นอยู่ ด้านปัญหาทางเศรษฐกิจด้วยการให้โอกาสด้านอาชีพ ปัญหาด้านอื่นๆ ด้วยการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

2) กระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติด พบว่า ขั้นแรกการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา ขั้นต่อมาสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ต้องขัง ขั้นต่อมาการฝึกวิชาชีพด้วยการจัดฝึกวิชาชีพที่หลากหลาย และขั้นสุดท้ายการแก้ไขฟื้นฟูด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

3) พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านสังคมจะด้วยการกำหนดให้ปฏิญาณตนว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำ ด้านทเมด้วยนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตและจิตใจ ด้านขันติด้วยโครงการฝึกอบรมจิตใจ ด้านจาคะด้วยการพัฒนากิจกรรมสร้างจิตสำนึกความเป็นจิตอาสา

คำสำคัญ : การป้องกัน, การกระทำผิดซ้ำ, ผู้ต้องขังคดียาเสพติด, หลักฆราวาสธรรม.

Abstract

The research on Buddhist practices to promote the prevention of recidivism among drug offenders in Lamphun Provincial Prison aims to 1) study the conditions of recidivism prevention and the implementation of the prevention of recidivism among drug offenders 2) study the process of promoting recidivism prevention among drug offenders 3) propose the use of Buddhist practices to promote the prevention of recidivism among drug offenders in Lamphun Provincial Prison. The qualitative research used in-depth interviews with 20 specifically selected key informants, with a consistency index of 0.60-1.00, which is consistent with the objectives.

The research results found that:

1) The conditions for preventing recidivism among drug offenders found that drug problems were addressed by constantly monitoring safety; social problems were addressed by changing social living conditions; economic problems were addressed by providing career opportunities; and other problems were addressed by continuous assistance.

2) The process of promoting recidivism prevention among drug offenders found that opportunities were provided by supporting education; mental development was addressed by restoring mental health; and vocational training was provided by providing a variety of vocational training. In terms of rehabilitation through life and career skills development

3) Buddhist practices promote the prevention of recidivism among drug offenders in Lamphun Provincial Prison. It was found that in terms of truth, there was a commitment to not committing crimes again; in terms of self-control, there was a policy to promote quality of life and mind; in terms of patience, there was a mental training project; and in terms of giving, there was the development of activities to create a sense of volunteerism.

Keywords : Prevention, Recidivism, Drug offenders, The Four Principles of Lay Dharma.

บทนำ

กรมราชทัณฑ์มีแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้มีความ

เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท มุ่งเน้นให้เกิดการบำบัดแก้ไขและปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม สำนึกถึงความผิดที่ตนเองได้กระทำ ทำให้เห็นคุณค่าในตัวเอง นำไปสู่การมีความตั้งใจที่จะกลับตนเป็นคนดี ผ่านกิจกรรม/หลักสูตร/โปรแกรมที่จัดขึ้นตามลักษณะแห่งคดี รวมทั้งหลักสูตรพัฒนาจิตใจเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ต้องขัง ตลอดจนการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ต้องขัง ให้สามารถออกไปประกอบอาชีพสุจริตภายหลังพ้นโทษ และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงการขับเคลื่อนการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลให้การช่วยเหลือและส่งเสริม การมีงานทำให้แก่ผู้พ้นโทษ เพื่อเสริมสร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2566 : 15)

รายงานสถิติผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน ในวันที่ 14 กันยายน 2566 มีจำนวนผู้ต้องขังรวม 2,274 คน เป็นผู้ต้องขังกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. 2564 (จำนวน 1,935 คน คิดเป็นร้อยละ 85.09 ของจำนวนผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน จากรายงานสถิติดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ต้องขังภายในเรือนจำจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังคดียาเสพติด ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเสพติดในสังคมไทยรวมถึงจังหวัดลำพูนเป็นอย่างดี และในจำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดลำพูน 1,935 คน เป็นผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดภายในระยะเวลา 5 ปีหลังพ้นโทษ และได้รับการเพิ่มโทษหนึ่งในสามของโทษครั้งหลัง (พระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด, 2564)

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องในการนำหลักพุทธธรรมที่สามารถใช้หลักธรรมคำสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะที่เข้ากับการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติด ได้แก่ หลักขรรวาสธรรม 4 เป็นคำสอนหลักธรรมที่พระองค์ทรงมอบสำหรับผู้ครองเรือนได้ปฏิบัติ เพื่อเสริมให้มีความสุขในชีวิตยิ่งขึ้น เป็นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับกระบวนการฟื้นฟูพฤติกรรมและจิตใจของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีแนวโน้มกระทำความผิดซ้ำ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันภายในและปลูกฝังค่านิยมเชิงบวกให้สามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยในฐานะบุคลากรของเรือนจำจังหวัดลำพูน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา การดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยการนำเอาหลักขรรวาสธรรม 4 ได้แก่ ความซื่อสัตย์ พุทฺธิจริง ทำจริง (สัจจะ) การข่มใจ การฝึกนิสัย (หมะ) ความอดทนอดกลั้น (ขันติ) ความเสียสละ (จาคะ) มาส่งเสริมการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน เพื่อแก้ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยการศึกษาสภาพการณ์การกระทำผิดซ้ำและสภาพการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด กระบวนการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เพื่อเป็นแนวทางการนำพุทธวิธีในการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูนและกรมราชทัณฑ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการกระทำผิดซ้ำและการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการนำพุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน และนำไปสู่แนวทางการนำพุทธวิธีในการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ประเดิมสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ประเดิมสำคัญของการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มผู้บริหารเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 6 คน กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 20 รูปหรือคน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดต่างๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษาแนวคิดเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึง รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์

ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์ 5) เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบ่งเนื้อหาสำคัญออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการป้องกันการกระทำผิดซ้ำและสภาพการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางทางการนำพุทธวิถีในการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธวิถีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน” ซึ่งเป็นการศึกษาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขัง โดยการใช้พุทธวิถี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีประเด็นดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการกระทำผิดซ้ำและการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านปัญหาเสพติด ด้วยการหมั่นสอดส่องความปลอดภัยทำให้เกิดการป้องกันโอกาสที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ การสร้างสัมพันธที่ดีในครอบครัวเป็นการทำให้เกิดกำลังใจ เปิดโอกาสให้เข้าถึงกิจกรรมที่สร้างสรรค์มากขึ้น และการเฝ้าระวังในชุมชนที่ช่วยป้องกันปัญหาการรวมตัวมั่วสุมกันในชุมชนที่เป็นต้นเหตุในการกระทำผิดตามมา 2) ด้านปัญหาทางสังคม ด้วยการสนับสนุนร่วมกิจกรรมในชุมชนช่วยให้เกิดการยอมรับจากสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการกลับตัวจากการที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และการหนุนเสริมจากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญทางด้านจิตใจที่ช่วยให้ช่วยลดความ

เสี่ยงผู้ที่พันโทเลือกทางเดินชีวิตที่ผิดได้ 3) ด้านปัญหาทางเศรษฐกิจ ด้วยการให้โอกาสและการช่วยเหลือฝึกอาชีพทำให้ผู้พันโทสามารถดำเนินชีวิตได้ การเปลี่ยนสภาพสังคมความเป็นอยู่ที่ช่วยให้ไม่ต้องกลับไปเจอสภาพสังคมเดิม และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมที่ทำให้ผู้ต้องหาหรือผู้พันโทสามารถเข้าถึงสวัสดิการและการช่วยเหลือต่างๆ ในสังคมได้ 4) ด้านปัญหาอื่น ๆ ด้วยการให้โอกาสในด้านการศึกษาและการฝึกทักษะ การสร้างแรงจูงใจในการใช้ชีวิตที่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านจิตใจของผู้ต้องขัง การติดตามและดูแลหลังการปล่อยตัว การปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติที่ดีทำให้ป้องกันการเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า มีขั้นตอนสำคัญที่ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา ด้วยการจัดการศึกษาและฝึกอบรมด้านทักษะที่จำเป็นให้กับผู้ต้องขังและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ขั้นที่ 2 การพัฒนาจิตใจสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ต้องขัง ด้วยการบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจเป็นการบำบัดทางด้านร่างกายเพื่อหยุดการเสพยาและการบำบัดทางจิตใจเพื่อจัดการกับความเครียด การทำกิจกรรมสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในสังคมกิจกรรมอาสาสมัครภายในเรือนจำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านสุขภาพจิต ขั้นที่ 3 การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง ด้วยการจัดหลักสูตรฝึกวิชาชีพที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง การฝึกทักษะพื้นฐานและทักษะเชิงวิชาชีพเพื่อให้เมื่อพ้นโทษสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ การใช้ระบบฝึกงานหรือโครงการฝึกปฏิบัติเป็นการให้ผู้ต้องขังได้ลองฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ และการติดตามและให้การสนับสนุนหลังการฝึกอาชีพเป็นการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือหากพบปัญหาในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ขั้นที่ 4 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตและการให้การศึกษาจะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาทักษะและสนับสนุนด้านอาชีพ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคมเพื่อให้สามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายเมื่อกลับคืนสู่สังคมได้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า การศึกษาแนวทางการนำพุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังยาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยใช้พุทธวิธี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีประเด็นดังนี้ 1) ด้านสัจจะ ด้วยการสร้างปณิธานหรือเป้าหมายในการกลับตัวเป็นการตั้งเป้าหมายและให้คำมั่นสัญญาต่อการเลิกใช้ยาเสพติด การจัดกิจกรรมปลูกฝังหลักพระพุทธศาสนาเป็นการมีการสอนเกี่ยวกับสัจจะให้มีความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น และการให้คำมั่นต่อสังคมและครอบครัวว่าจะเลิกยาเสพติดหรือไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำสามารถช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบผ่านความรักและผูกพันของครอบครัว 2) ด้านทมะ ด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ต้องขังได้พัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัวในสังคมได้ การมีที่ยึดเหนี่ยว

จิตใจและได้รับการแนะนำอย่างต่อเนื่องเป็นการให้คำปรึกษาหรือเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ และการมีคุณธรรมและจริยธรรมปฏิบัติตนตามกฎหมายของสังคมได้ดี 3) ด้านชีวิต ด้วยการฝึกฝนความอดทนและยับยั้งชั่งใจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปทำผิดซ้ำ และการให้กำลังใจที่ช่วยให้อดทนต่อความเครียดและความกดดันที่อาจได้รับการกลับเข้ามาอยู่ในสังคม 4) ด้านจิตใจ ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกในการให้เพื่อเรียนรู้ที่จะให้อภัยตัวเองและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อเริ่มต้นใหม่ในทางที่ดีขึ้น และการเสริมสร้างความเป็นจิตอาสาเป็นการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าจะให้คำแนะนำหรือใช้กำลังกายเพื่อสนับสนุนผู้อื่น

อภิปรายผลการวิจัย

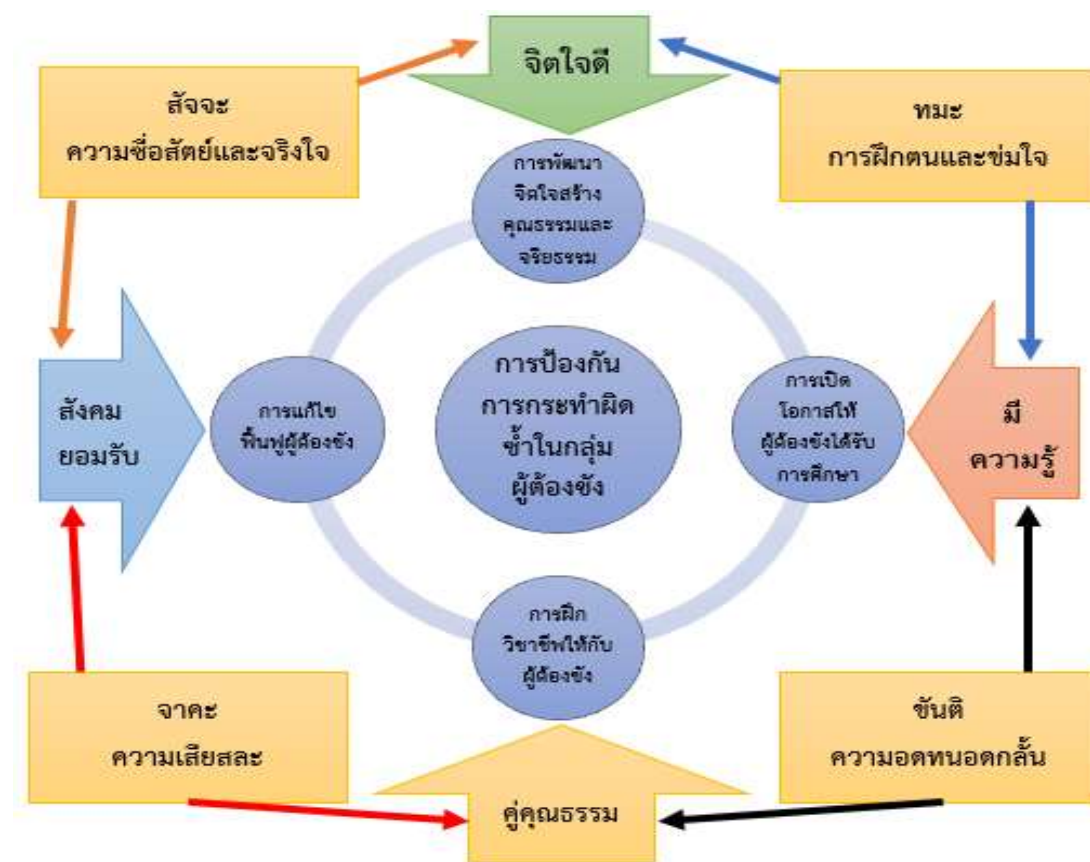
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการกระทำผิดซ้ำและการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านปัญหาสาเหตุ ด้วยการหมั่นสอดส่องความปลอดภัย การสร้างสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวเป็นการทำให้เกิดกำลังใจ เปิดโอกาสให้เข้าถึงกิจกรรมที่สร้างสรรค์มากขึ้น และการเฝ้าระวังในชุมชน 2) ด้านปัญหาทางสังคม ด้วยการสนับสนุนร่วมกิจกรรมในชุมชน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการกลับตัว และการหนุนเสริมจากครอบครัว 3) ด้านปัญหาทางเศรษฐกิจ ด้วยการให้โอกาสและการช่วยเหลือฝึกอาชีพ การเปลี่ยนสภาพสังคมความเป็นอยู่ และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมที่ 4) ด้านปัญหาอื่นๆ ด้วยการให้โอกาสในด้านการศึกษาและการฝึกทักษะ การสร้างแรงจูงใจในการใช้ชีวิต การติดตามและดูแลหลังการปล่อยตัว การปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติที่ดีทำให้ป้องกันการเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาฏ มุกระ (2554) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังดังกล่าว มาจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ทั้งด้านครอบครัว สังคม ชุมชน การคบเพื่อน และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพทั้งบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงออกต่างมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำเช่นกัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลเฉพาะการศึกษา อาชีพ และรายได้ล้วนมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำด้วย ส่วนมาตรการและการแก้ไขปัญหาก็การพัฒนากลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำ ดำเนินการด้วยกลยุทธ์ด้านครอบครัว กลยุทธ์ด้านสังคม กลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ และกลยุทธ์ด้านการแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิศากร อุบลสุวรรณ (2557) พบว่า การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงจะไม่สิ้นสุดหากมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น มีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกและไม่มีความช่วยเหลือด้วยแล้ว รวมทั้งส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำทำให้ถูกหลอกได้ง่ายจากผู้ขายที่เป็นแฟนหรือสามี หรือเพราะความรักอยากมีอนาคตสร้างครอบครัวที่ดี ต้องการเงินมากจนเลือกที่จะกระทำผิดอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงแม้จะมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม แต่ผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้ก็ไม่เช็ดหลาบกับโทษทัณฑ์ที่ต้องได้รับ เมื่อกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมและผู้คนใกล้ชิดรอบข้างเดิม ไม่นานนักก็เป็นสาเหตุให้วนกลับมาทำความผิดซ้ำ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ขั้นที่ 1 การเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา พบว่า ควรมีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมด้านทักษะที่จำเป็นให้กับผู้ต้องขัง และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ขั้นที่ 2 การพัฒนาจิตใจสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ต้องขัง พบว่า การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจเป็นการบำบัดทางด้านร่างกายเพื่อหยุดการเสพยาและการบำบัดทางจิตใจเพื่อจัดการกับความเครียด การทำกิจกรรมสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในสังคมกิจกรรมอาสาสมัครภายในเรือนจำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านสุขภาพจิต ขั้นที่ 3 การฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง พบว่า การจัดหลักสูตรฝึกวิชาชีพที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง การฝึกทักษะพื้นฐานและทักษะเชิงวิชาชีพเพื่อให้เมื่อพ้นโทษสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ การใช้ระบบฝึกงานหรือโครงการฝึกปฏิบัติเป็นการให้ผู้ต้องขังได้ลงมือฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ และการติดตามและให้การสนับสนุนหลังการฝึกอาชีพเป็นการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือหากพบปัญหาในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ขั้นที่ 4 การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตและการให้การศึกษาจะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาทักษะและสนับสนุนด้านอาชีพ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคมเพื่อให้สามารถปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายเมื่อกลับคืนสู่สังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ สุรทรงช้าง (2559) พบว่า 1. สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง พบว่า ในด้านสังคมเกิดจากสังคมไม่ให้การยอมรับ ไม่ให้โอกาสในการทำงานในด้านการศึกษา ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาจะขาดกระบวนการทางความคิดในการไตร่ตรองถึงความผิดชอบชั่วดี ในด้านเศรษฐกิจเกิดจากปัญหาความยากจนรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย 2. กระบวนการการบริหารจัดการเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำ พบว่า เรือนจำจังหวัดลำพูน ได้ดำเนินกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำตามโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำจนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง 3. แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดลำพูน ควรดำเนินการส่งเสริมความรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมด้านการศึกษา และส่งเสริมด้านอาชีพ ประสานงานจากหน่วยงานภายนอก เพื่อเตรียมความพร้อมภายหลังที่ผู้ต้องขังพ้นโทษและกลับสู่สังคม ป้องกันมิให้กลุ่มผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปณณภัทร์ ดันใจ (2560) พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการกระทำผิดครั้งที่กำลังรับโทษอยู่ในครั้งนี้ พบว่า ฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสาเหตุที่ผู้ต้องขังหญิงมีความคิดเห็นว่าเป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด แนวทางการสนับสนุนจากทัณฑสถานหญิงชลบุรีเพื่อป้องกันการกลับมากระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดขณะต้องโทษ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาในขณะที่ต้องโทษ การฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพและการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ส่วนแนวทางการสนับสนุนหลังพ้นโทษ ได้แก่ การทำความเข้าใจและให้คำแนะนำแก่ครอบครัวผู้ต้องขังในเรื่องการให้อภัยและให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ การประสานองค์กรทางสังคมในการให้ความช่วยเหลือ ให้

คำปรึกษาในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ และการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในการจัดหางานให้กับผู้ต้องขังหลังการพ้นโทษ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านสัจจะ พบว่า เรือนจำควรจัดให้การกำหนดให้ปฏิญาณตนว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำ การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมเป็นการมีการสอนเกี่ยวกับสัจจะให้มีความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น และการให้คำมั่นต่อสังคมและครอบครัวเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการกลับตัวเพื่อให้ได้รับการยอมรับที่มากขึ้น 2) ด้านทมะ พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ต้องขังได้พัฒนาตนเองให้สามารถปรับตัวในสังคมได้ การมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและได้รับการแนะนำอย่างต่อเนื่องเป็นการให้คำปรึกษาหรือเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจให้ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ และการมีคุณธรรมและจริยธรรมปฏิบัติตนตามกฎหมายของสังคมได้อย่างดี 3) ด้านขันติ พบว่า การฝึกฝนความอดทนและยับยั้งชั่งใจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปทำผิดซ้ำ และการให้กำลังใจที่ช่วยให้อดทนต่อความเครียดและความกดดันที่อาจได้รับจากการกลับเข้ามาอยู่ในสังคม 4) ด้านจาคะ พบว่า การปลูกฝังจิตสำนึกในการให้เพื่อเรียนรู้ที่จะให้อภัยตัวเองและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อเริ่มต้นใหม่ในทางที่ดีขึ้น และการเสริมสร้างความเป็นจิตอาสาเป็นการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าจะให้คำแนะนำหรือใช้กำลังกายเพื่อสนับสนุนผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา สิทธิเกรียงไกร (2558) พบว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต้องเริ่มจากการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับครอบครัว และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการร่วมมือร่วมใจกันสร้างแบบแผนและวางแผนทางร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้ยาเสพติดเข้ามาสู่ชุมชน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับชุมชนจัดกิจกรรมนันทนาการมากขึ้นในชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้เวลาวางให้เกิดประโยชน์ และจัดอบรมให้ชาวบ้านในชุมชนรู้จักหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักขรวาธธรรม ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ต่อกันมีความซื่อตรงต่อกัน การรู้จักข่มจิตของตน มีความอดทนและความเสียสละให้กับชุมชน เพื่อป้องกันเด็ก เยาวชน และชาวบ้านเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษตามนโยบายการป้องกันยาเสพติด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐศรัณย์ ชุมวรฐายี (2560) พบว่า การปฏิบัติตามหลักขรวาธธรรม 4 ของผู้ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ด้านสัจจะ คือ ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามีความจริงใจต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมาย จาคะ คือ ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาทำงานด้วยความเสียสละ และไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตน ด้านทมะ คือ ผู้ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนามีความกระตือรือร้นในการเคี่ยวเข็ญฝึกฝนตนเองอย่างไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไขใดๆ และด้านขันติ คือ ผู้ปฏิบัติวิปัสสนามีความรับผิดชอบ และอดทนต่อความยากลำบากในการทำงานของตนและผู้อื่นได้

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : อิศระพงษ์ สนธิ, 2568.

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับประเด็น “พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติด ของเรือนจำจังหวัดลำพูน” โดยได้นำหลักขรรษาธรรมมาสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จิตใจดี เป็นกระบวนการที่สำคัญในการฟื้นฟูและปรับปรุงพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้กลับคืนสู่สังคมในรูปแบบที่ดีขึ้น การสร้างจิตใจที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยลดโอกาสในการกลับไปซ้ำยาเสพติด แต่ยังช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวและพัฒนาความสัมพันธ์กับสังคมรอบตัวได้อย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมจิตใจที่ดีมีหลายมิติ เช่น การพัฒนาคุณธรรม ความอดทน การให้อภัย และการส่งเสริมความรับผิดชอบในตนเอง โดยได้นำหลักสัจจะมาช่วยสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้มีคุณธรรมในการแสดงออก

ด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจต่อผู้อื่น และหมะที่สนับสนุนให้ผู้ต้องขังรู้จักขมจิตใจไม่ให้เกิดการทำผิดพร้อมทั้งรู้จักฝึกฝนตนเองอย่างเหมาะสม

มีความรู้ การมีความรู้ที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เพราะความรู้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ต้องขังเข้าใจถึงผลกระทบของการใช้ยาเสพติดและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการกลับไปใช้ยาเสพติดอีกครั้ง แต่ยังช่วยให้พวกเขามีเครื่องมือในการจัดการกับชีวิตหลังจากออกจากเรือนจำ การสร้างความรู้ในหลายๆ ด้านจึงเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยได้นำหลักทฤษฎีมาช่วยสนับสนุนให้เกิดการฝึกฝนและเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และขั้นตอนเป็นแนวทางในการอดทนต่ออุปสรรคในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คุณธรรม เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างพฤติกรรมที่ดีในผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรมที่สามารถเสริมสร้างจิตใจที่ดีและเป็นฐานในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้หลีกเลี่ยงจากการกลับไปใช้ยาเสพติด ในกรณีนี้ คุณธรรมหมายถึงการผสมผสานของคุณธรรมสองประการที่ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างจิตใจให้ผู้ต้องขังมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง และสามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้ โดยได้นำหลักขั้นตมาช่วยสนับสนุนให้เกิดความอดทนในการดำเนินชีวิตบนความถูกต้องทำอาชีพที่สุจริตที่เป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่เคยต้องโทษ และจาจะเป็นการรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังและผู้อื่นในสังคม

สังคมยอมรับ เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ การที่ผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีเกียรติและได้รับการยอมรับจะช่วยลดความเสี่ยงในการกลับไปใช้ยาเสพติดและกระทำผิดซ้ำ เพราะความรู้สึที่ดีที่ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากสังคมสามารถเสริมสร้างความมั่นใจและแรงจูงใจให้กับพวกเขาในการปรับปรุงพฤติกรรมและเป็นสมาชิกที่มีประโยชน์ของสังคม โดยได้นำหลักสัจจะมาช่วยสนับสนุนให้มีการแสดงออกทางพฤติกรรมที่มีความซื่อสัตย์และจริงใจให้สังคมได้รับรู้ และจากที่แสดงให้เห็นความเสียสละและการมีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มความสามารถกำลังของตนที่จะทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมตามมา

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “พุทธวิธีส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน” สามารถสรุปผลได้ว่าการนำหลักทฤษฎีมาช่วยสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขัง นอกจากนี้ยังได้พบข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เรือนจำควรให้การสนับสนุนในการให้ผู้ต้องขังได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกับสังคม
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมอาชีพให้กับผู้พ้นโทษได้ประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการติดตามการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของผู้พันโท

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เรือนจำควรให้จัดให้มีโครงการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ด้านวิชาชีพผ่านการปฏิบัติงานร่วมกับสังคม

2) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมความรู้ด้านวิชาชีพเพิ่มเติมเพื่อสร้างอาชีพให้กับผู้พันโท

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงสถานประกอบการและติดตามการประกอบอาชีพของผู้พันโท

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาผู้ต้องขังเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

3) ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติดของเรือนจำจังหวัดลำพูน

References

- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. (2564). “สถานการณ์ด้านยาเสพติดในปัจจุบัน”. แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2566. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2566). “การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ”. แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570). นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). พระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564, 138. (8 พฤศจิกายน 2564).
- นุชนาฏ มุกระ. (2554). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางเชียงใหม่”. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิศากร อุบลสุวรรณ. (2557). “การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำกลางบางขวาง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ชัยวัฒน์ สุขรุ่งช้าง. (2559). “แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปณณภัสร์ ตันใจ. (2560). “การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังทัณฑสถานหญิงชลบุรี”. *งานนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารทั่วไป*. บัณฑิตวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สนธยา สิทธิเกรียงไกร. (2558). “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามนโยบายการป้องกันยาเสพติดตามหลักฆราวาสธรรมในตำบลสวนแตง อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐศรัณย์ ชุมวรฐายี. (2560). “ศึกษาหลักฆราวาสธรรม 4 ในการดำเนินชีวิตของผู้ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา วัดปัญญานันทาราม จังหวัดปทุมธานี”. *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

**การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 6**

**School Administration under the Sukhadee Me Kwam Suk Project of Schools in
the Mae Soi Education Development Network Group, Chiang Mai Primary
Educational Service Area Office 6**

นภัสธรัญญ์ ชนชนก Naphatnarun Chanachanok

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302057@northcm.ac.th

Received 2025/04/13

Revised 2025/05/06

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 75 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนา เลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.98 และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า ด้านสะดวก ด้านสบาย ด้านสะอาด ด้านสุขลักษณะ และด้านสวยงาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก
- 2) แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่ม

เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า 1) ด้านสะอาด กำหนดตารางเวรทำความสะอาดห้องส้วม มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และครอบคลุมบริเวณที่ต้องทำความสะอาด จัดหาน้ำยา และอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอ 2) ด้านสะดวก สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เฉพาะแก่ผู้สูงอายุและคนพิการให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น 3) ด้านสบาย สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงให้มีห้องส้วมไว้บริการสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ 4) ด้านสุขลักษณะ สถานศึกษาต้องแก้ปัญหาน้ำซึมเข้าบ่อเกรอะในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันส้วมเต็มและปัญหากลิ่นย้อน 5) ด้านสวยงาม สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นการใช้ห้องส้วมจากผู้รับฟังความคิดเห็นหรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และจากการสอบถามผู้ใช้บริการ มีการนำพืชสมุนไพรไม้ดอกไม้ประดับที่ดูดีสารพิษและพอกอากาศมาประดับบริเวณภายนอก และภายในห้องส้วม 6) นำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษาโครงการสุชาติ มีความสุข โดยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, โครงการสุชาติ มีความสุข, วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา.

Abstract

This research aims to 1) study School Administration under the Sukhadee Me Kwam Suk Project of Schools in the Mae Soi Education Development Network Group, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 2) Study the development guidelines for school administration under the Sukhadee, Sukhamee project of the Mae Soi Education Quality Development Network School, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office, Area 6 , qualitative research format, population: school administrators and teachers, academic year 2024, 75 people, and 5 experts in the discussion, selected by specific method. The research tools were questionnaires with a reliability of 0.98 and group discussions. Data were analyzed by finding the arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that

1) The administration of educational institutions under the Sukadee Suksap project of the Mae Soi Educational Quality Development Network Schools, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 , found that the convenience, comfort, cleanliness, hygiene, and beauty aspects were all at a high level.

2) The guidelines for the development of educational institution administration under the Sukadee Suksap project of the Mae Soi Educational Quality Development Network Schools, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 6 , found that 1)

In terms of cleanliness, the toilet cleaning shift schedule was set, the duties were clearly divided, and the areas that needed to be cleaned were covered. Sufficient cleaning chemicals and equipment were provided. 2) In terms of convenience, the educational institution must improve facilities specifically for the elderly and the disabled to be more convenient. 3) In terms of comfort, the educational institution must improve the provision of toilets for the disabled and the elderly. 4) In terms of hygiene, the educational institution must solve the problem of water seeping into the septic tank during the rainy season to prevent the toilets from being full and the problem of odors coming back. 5) In terms of beauty, the educational institution listens to opinions about toilet use from feedback boxes or via electronic systems and from asking users. Herbs, flowers, and ornamental plants that absorb toxins and purify the air are used to decorate the outside and inside the toilets. 6) Implement the quality management cycle (PDCA) to manage the educational institutions of the Sukadee Suksuk project. There must be continuous development for educational management for safety.

Keywords: Educational Institution Management, Sukadee Suksuk project, Quality Management cycle (PDCA).

บทนำ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบายการศึกษาและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขและความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญของห้องน้ำในโรงเรียนที่จะต้องมีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอต่อการใช้งาน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการประชุมผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษาทั่วประเทศเพื่อรับฟังนโยบายจากรัฐมนตรีและผู้บริหารระดับสูง เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2567 ณ โรงเรียนสตรีรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นบุรี โดยมีการจัดกิจกรรม Kick Off โครงการ "สุชาติ มีความสุข" เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2567 ณ โรงเรียนวัดเมตตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และจัดประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2567 เพื่อชี้แจงการประเมินโครงการ "สุชาติ มีความสุข" ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (หนังสือที่ ศธ 04223/1580 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2567) ทั้งนี้ จากประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุถึงนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 โดยมุ่งเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษาและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อ

สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนา ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงห้องน้ำในโรงเรียนให้มีความสะอาดและปลอดภัย ทั้งนี้ ผลสำรวจจากเด็กไทยพบว่า 96.92% ต้องการให้ปรับปรุงห้องน้ำในโรงเรียน (ที่มา: Rocket Media Lab ร่วมกับมูลนิธิแพธทูเฮลท์)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดการในองค์กร หากการบริหารภายในไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ของการศึกษาได้ (ทวีศักดิ์ สมนอก, 2562: 27) เช่นเดียวกับที่ (เฉลิมชัย หราสิทธิ์, 2562: 20) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาต้องมีระบบที่ดีและสามารถพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ โดยผู้บริหารต้องใช้หลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ในขณะเดียวกัน งานวิจัยของ (ทวีศักดิ์ สมนอก, 2562: บทคัดย่อ) พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดโครงการ “สุชาติ มีความสุข” โดยเน้นการปรับปรุงห้องน้ำให้สะอาดและมีความปลอดภัยตามเกณฑ์มาตรฐานโครงการ ซึ่งรวมถึงการซ่อมแซมสุขภัณฑ์, ระบบน้ำประปา, ไฟฟ้า, และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องน้ำให้เหมาะสมตามหลักสุขลักษณะและความปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ออนไลน์) โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ได้ดำเนินการสำรวจห้องน้ำของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพแม่สอย เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับปรุงและซ่อมแซมตามมาตรฐานที่กำหนด

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข และศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ได้ทราบข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของตนเอง สามารถใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาได้ อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ได้ และหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6

วิธีดำเนินการวิจัย

มุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการประเมินผลของโครงการสุชาติ มีความสุข ดังนี้ เกณฑ์มาตรฐานห้องน้ำสถานศึกษา โครงการสุชาติ มีความสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น 5 ประการ คือ สะอาด (แห้ง,หอม) สะดวก สบาย สุขลักษณะ และสวยงาม (หนังสือด่วนที่สุด ที่ ศธ 04223/ว1580 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2567)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ปีการศึกษา 2567 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 68 คน รวมทั้งหมด 75 คน (ระบบสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ปีการศึกษา 2567)

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) สะอาด 2) สะดวก 3) สบาย 4) สุขลักษณะ และ 5) สวยงาม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert)

2) แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 นำประเด็นจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมากำหนดประเด็นการสนทนา

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

2) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3) สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะ นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับข้อเสนอแนะและปรับปรุง

4) ปรับแบบสอบถามให้ถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5) นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's Alpha Coefficient (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

2. แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่ม

นำประเด็นจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมากำหนดประเด็นการสนทนา โดยเป็นการสนทนากลุ่มแบบมีการกำหนดขอบเขตคำถามไว้ล่วงหน้า นำมาสนทนาค้นหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข	ระดับปฏิบัติ			ลำดับ
	μ	σ	แปลผล	
ด้านสะอาด	4.05	0.47	มาก	3
ด้านสะดวก	4.36	0.46	มาก	1
ด้านสบาย	4.20	0.54	มาก	2
ด้านสุขลักษณะ	4.03	0.55	มาก	4
ด้านสวยงาม	3.98	0.55	มาก	5
โดยรวม	4.11	0.45	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสะดวก รองลงมา คือ ด้านสบาย ต่อมาคือด้านสะอาด และด้านสุขลักษณะ ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือด้านสวยงาม

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า

1) ด้านสะอาด แนวทางในการพัฒนาโดยกำหนดตารางเวรทำความสะอาดห้องส้วม มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และครอบคลุมบริเวณที่ต้องทำความสะอาด จัดหาน้ำยา และอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอ ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการทำความสะอาดห้องส้วม การใช้น้ำยาและอุปกรณ์ทำความสะอาดที่ถูกวิธีทั้งการใช้อย่างระมัดระวังและปลอดภัย สร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญถึงความสะอาดของห้องส้วม และมารยาทการใช้ห้องส้วมสาธารณะ มีการตรวจความสะอาดจากหัวหน้าเวรหมู่สัปดาห์วัน และคณะกรรมการบริหารทั่วไปโดยมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

2) ด้านสะดวก แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะแก่ผู้สูงอายุและคนพิการให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น อาจมีการปรับปรุงห้องส้วมสถานศึกษาละหนึ่งห้อง เพื่อให้เป็นห้องส้วมที่สะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการตามงบประมาณที่สถานศึกษาจะจัดสรรได้ โดยขยายขนาดห้องส้วม จัดหาสุขภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็นที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ มีการติดตั้งราวจับป้องกันการลื่นล้มขณะทำธุระส่วนตัว

3) ด้านสบาย แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษามีส้วมแบบนั่งราบไว้บริการสำหรับเด็กเล็ก เด็กโต ประชาชนทั่วไป ผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ด้วยขนาดของห้องส้วม สุขภัณฑ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่เหมาะสมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ด้วยสถานศึกษาไม่มีห้องส้วมเฉพาะสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุจึงทำให้การทำธุระส่วนตัวในห้องส้วมของสถานศึกษาไม่สบายเท่าที่ควร สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงให้มีห้องส้วมไว้บริการสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

4) ด้านสุขลักษณะ แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต้องแก้ปัญหาน้ำซึมเข้าบ่อเกรอะในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันส้วมเต็มและปัญหากลิ่นย้อย ทั้งตรวจสอบความลาดเอียงของท่อระบายต่างๆ มีการตรวจสอบการอุดตันของท่อเป็นระยะๆ มีการนำสารชีวภาพหรือจุลินทรีย์อีเอ็มช่วยลดการหมักหมมของสิ่งปฏิกูล และลดกลิ่น ติดตั้งตะแกรงดักขยะที่มีรูขนาดเล็กเพื่อป้องกันเศษต่างๆ ไหลลงท่อและทำความสะอาดตะแกรงดักขยะเป็นประจำเพื่อให้น้ำทิ้งไหลลงท่อได้ดี

5) ด้านสวยงาม แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นการใช้ห้องส้วมจากผู้รับฟังความคิดเห็น และจากการสอบถามผู้ใช้บริการ ได้แก่ นักเรียน คณะครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงตามความต้องการของผู้ใช้บริการตามบริบทของสถานศึกษาและงบประมาณที่สามารถจัดสรรได้ ทั้งสถานศึกษาได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดบรรยากาศให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย โดยนำมะกรูดและใบเตยมาตกแต่งภายในบริเวณห้องส้วม จัดหาพืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับที่ดูดีสารพิษและฟอกอากาศมาประดับบริเวณภายนอก และภายในห้องส้วม เช่น ลิ้นมังกร พลูด่าง กวักมรกตว่านหางจระเข้ และโรสแมรี่ เป็นต้น

การนำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษานำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษาโครงการสุชาติ มีความสุข โดยต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยแก่นักเรียน บุคลากรทางการศึกษาและผู้ใช้บริการทุกคน โดยโครงการสุชาติ มีความสุข จะจัดทำในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ดำเนินงานตามวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้บรรลุเกณฑ์มาตรฐานห้องน้ำในสถานศึกษา และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และมุ่งเน้นพัฒนาให้ห้องน้ำในสถานศึกษา สะอาด สะดวก สบาย สุขลักษณะและสวยงาม โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามบริบทของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ แบบแผนตามระเบียบและข้อบังคับทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษา โดยดำเนินงานตามวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) สอดคล้องกับผลวิจัยของ (วิชชุดา วิจิตรวงศ์, 2562) พบว่า ระดับการปฏิบัติในด้านการบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ (ชนมณี ศิลาณกิจและคณะ, 2563) พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยหลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบและลักษณะการบริหารโรงเรียน 6 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ณัฐนียา ห่องกระจก, 2562) พบว่า แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ทั้ง 5 องค์ประกอบ 84 รายการปฏิบัติ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 พบว่า

1) ด้านสะดวก คือ สถานศึกษาต้องมีการตรวจสอบสภาพห้องส้วมในสถานศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ และสุขภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบการชำรุดต้องเร่งซ่อมแซมหรือปรับปรุงแก้ไขให้พร้อมใช้งานโดยเร็ว เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ อีกทั้งสถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงห้องส้วมเพื่อให้เป็นห้องส้วมที่สะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ จัดหาและติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ขยายขนาดห้องส้วมให้เหมาะแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ จัดหาสุขภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็นที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ มีการติดตั้งราวจับป้องกันการลื่นล้มขณะทำธุระส่วนตัวให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐริดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยบุรุษ, 2561) พบว่า การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย ในบ้านที่พักอาศัย ผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนชาติพันธุ์ได้รับงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงรายเพื่อปรับปรุงบ้านที่พักอาศัยและห้องน้ำ หลังละ 20,000 บาท ซึ่งเป็นการปรับปรุงบ้านให้เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้พิการ โดยให้ผู้พิการเป็นผู้เลือกรูปแบบบ้านและห้องน้ำที่ จะปรับปรุงภายใต้งบประมาณที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้พิการจะเลือกปรับปรุงบ้านและห้องน้ำโดยเน้นให้อยู่ได้ สร้างตามความจำเป็นพื้นฐาน เนื่องจากความ

เคยชินในการดำรงชีวิตและงบประมาณที่รัฐบาลสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการจัดสร้างให้ครอบคลุมตามรูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย ซึ่งการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในบริบทของชุมชนชาติพันธุ์นั้น สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวันคือ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย อาทิ ทางลาดสำหรับรถเข็น ห้องน้ำ ที่จอดรถ บันได ราวจับ ทางกว้างที่เพียงพอ หรือประตูที่กว้างพอสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการในการเคลื่อนไหวกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการได้ดำเนินชีวิตในชุมชนได้อย่างปลอดภัย สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมร่วมกับบุคคลปกติได้อย่างไม่เป็นอุปสรรค

2) ด้านสบาย คือ สถานศึกษาหมั่นดูแลระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า ไฟส่องสว่างทั้งภายในและภายนอกบริเวณห้องส้วมให้เพียงพอและปลอดภัย มีการปรับปรุงห้องส้วมไว้สำหรับบริการสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้ใช้บริการทุกคนมีความสบาย และปลอดภัยขณะใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพชรดา ปาจารย์, 2557) พบว่า การออกแบบรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และพฤติกรรมการใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างถูกสุขลักษณะ จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำได้อย่างมั่นใจมากขึ้น และสามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน และลดอุบัติเหตุจากการลื่นล้มภายในห้องน้ำภายในที่พักอาศัยได้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งสัดส่วนของชิ้นงาน ออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ส่วนพื้นที่แห้ง ประกอบด้วย เคาเตอร์อ่างล้างมือ พร้อมราวจับและโถส้วม (2) ส่วนพื้นที่เปียก ประกอบด้วย แก้วน้ำอ่างอาบน้ำ ราวจับ และอุปกรณ์เสริมต่างๆ ที่ใช้ในการอาบน้ำ ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ให้ค่าเฉลี่ยในด้านขนาดของพื้นที่ใช้สอยของ ผลิตภัณฑ์ห้องน้ำสำเร็จรูปได้ 4.91 และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องน้ำได้ 4.87 ซึ่งสามารถตอบสนองพฤติกรรมการใช้ได้อย่างเหมาะสม แสดงถึงความพึงพอใจในระดับมาก

3) ด้านสะอาด คือ สถานศึกษามีการจัดหน้าที่การทำความสะอาดห้องส้วม มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และครอบคลุมบริเวณที่ต้องทำความสะอาด จัดหาน้ำยา อุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอและเหมาะสมกับวัสดุ อุปกรณ์ และบริเวณที่ทำความสะอาด ครูให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการทำความสะอาดห้องส้วม การใช้น้ำยาและอุปกรณ์ทำความสะอาดที่ถูกต้องทั้งการใช้อย่างระมัดระวังและปลอดภัย เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญความสะอาดของห้องส้วม ทั้งมาอย่างต่อเนื่องในการใช้ห้องส้วมสาธารณะ และมีการตรวจความสะอาดห้องส้วมในสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนา สิริธินันท์เสน และณชนต์ ไชยหงส์, 2567) พบว่า ได้รับคำชี้แจงหรือแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ อันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ และการป้องกันอย่างถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 97.80 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95.70 และระดับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปฏิบัติระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.00 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้

และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ พบว่าระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมี ($p\text{-value} = 0.246$) และได้เสนอแนะดังนี้ 1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาด เนื่องจากผลการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นว่าการมีความรู้ในระดับมาก ไม่มีความสัมพันธ์ในการแสดงออกทางพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้พนักงานทำความสะอาดมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำ เพื่อให้พนักงานทำความสะอาดห้องน้ำมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น 2. ห้างสรรพสินค้าหรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ปฏิบัติงานควรจัดให้มีมาตรการในการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดที่ถูกต้องเหมาะสมตามเอกสารที่แสดงข้อมูลของสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสาร (Material Safety Data Sheet : MSDS) 3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน โดยสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อที่จะสามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิจจา จิตรภิมย์ และคณะ, 2557) พบว่า การจัดการเรื่องความปลอดภัยภายในห้องส้วมควรเริ่มตั้งแต่การจัดให้ห้องส้วม ได้รับแสงจากธรรมชาติ เพื่อลดความชื้น การเลือกใช้สีขาวหรือสีอ่อนจะทำให้ห้องส้วมดูกว้างขวาง สะอาด ทำให้เห็นคราบสกปรกได้ชัดเจน ง่ายต่อการทำความสะอาด ภายในส้วมควรแห้งอยู่เสมอ ไม่ชื้น จะช่วยลดการสะสมเชื้อก่อโรคได้ดี และควรจัดระบบดูแลทำความสะอาด โดยมีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ มีผู้หน้าที่ทำความสะอาดและมีผู้ตรวจสอบอย่างชัดเจน ควรกำหนดมาตรฐานความสะอาดของส้วม ตลอดจนรูปแบบความถี่ในการทำความสะอาด มีการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำความสะอาด การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะงาน มีการตรวจสอบ ควบคุมกำกับ และประเมินผลการทำความสะอาด ต้องมีการควบคุมกำกับในการทำสะอาด พิจารณาจากจำนวนผู้ใช้ส้วมหากมีผู้ใช้มากควรตรวจสอบบ่อยครั้งขึ้น

4) ด้านสุขลักษณะ คือ สถานศึกษาเตรียมแผนบริหารจัดการห้องส้วมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหน้าซึมเข้าบ่อเกรอะในช่วงฤดูฝน ป้องกันส้วมเต็มและปัญหากลิ่นย้อน ต้องมีการตรวจสอบความลาดเอียงของท่อระบายต่างๆ การอุดตันของท่อ มีการนำสารชีวภาพหรือจุลินทรีย์อีเอ็มช่วยลดการหมักหมมของสิ่งปฏิกูล และลดกลิ่น ติดตั้งตะแกรงดักขยะที่มีรูขนาดเล็กเพื่อป้องกันเศษต่างๆ ไหลลงท่อ และทำความสะอาดตะแกรงดักขยะเป็นประจำเพื่อให้น้ำทิ้งไหลลงท่อได้ดี ดำเนินการตรวจสอบสภาพห้องส้วมในสถานศึกษาเพื่อเตรียมงบประมาณการบำรุงรักษา การดูแลห้องส้วมในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศน่าใช้ และรักษามาตรฐานตามกรมอนามัยเพื่อสุขภาพ และสุขอนามัยของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรี ศรีฤตะและคณะ, 2564) พบว่า ผลจากการสำรวจสภาพการจัดการส้วมสาธารณะของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ยังไม่มีการ

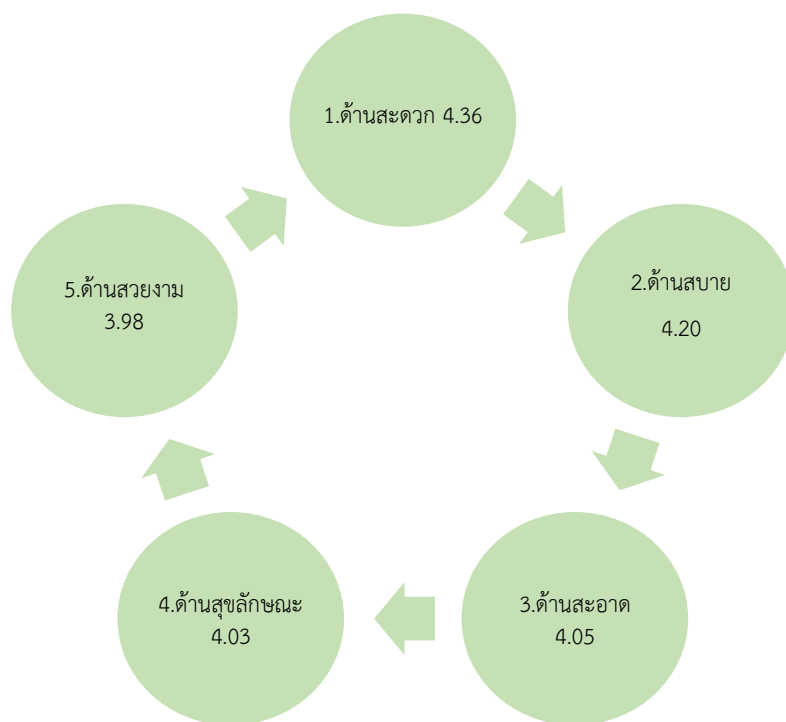
จัดการสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเท่าที่ควรบางอาคารพบว่าขาดการระบายอากาศที่ดี ห้องส้วมมีกลิ่นเหม็น ส่วนหนึ่งพบว่าอาคารที่มีปัญหาเป็นอาคารเก่าที่ถูกออกแบบให้ห้องส้วมอยู่ในจุดอับของตัวอาคาร ส่งผลให้อากาศถ่ายเทได้ไม่ดี ส่งผลให้มีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ได้ง่าย นอกจากนี้พบว่าบางอาคารไม่มีสบู่มือพร้อมให้ใช้ตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ ซึ่งมีความเสี่ยงการแพร่ระบาดของโรคติดต่อได้ง่าย

5) ด้านสวยงาม คือ สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็น ด้วยตู้ความคิดเห็น และจัดเตรียมวิธีการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยการสร้างคิวอาร์โค้ด QR Code (QR Code - Quick Response) รับฟังความคิดเห็นการใช้บริการห้องส้วมในสถานศึกษา ติดผนังห้องส้วมประชาสัมพันธ์ทางเฟซบุ๊ก (Facebook) สถานศึกษา ไลน์ (Line) กลุ่มห้องเรียน และไลน์กลุ่มผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มช่องทางรับฟังความคิดเห็นการใช้ห้องส้วมจากผู้ใช้บริการ ได้แก่ นักเรียน คณะครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ตามบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยจัดหาพืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้มะกรูด ลิ้นมังกร พลูด่าง กวักมรกต ใบเตย ว่านหางจระเข้ และโรสแมรี่ เป็นต้น เพื่อจัดบรรยากาศให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย และจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอกให้เรียบร้อย และเกิดความประทับใจต่อผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รจฤดี โชติกาวิรินทร์และคณะ, 2566) พบว่า สเปรย์จากสารสกัดกานพลู ปริมาตร 5 มิลลิลิตร สามารถลดปริมาณเชื้อแบคทีเรียตามท้องตลาด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสารสกัดกานพลูสามารถนำมาใช้เป็นสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพในผลิตภัณฑ์สเปรย์ยับยั้งแบคทีเรียได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิจจา จิตรภรณ์ และคณะ, 2557) พบว่าในการจัดการเรื่องความสะอาด ควรมีการประเมินผลการดูแลความสะอาด โดยการสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้บริการ

การนำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข แนวทางการบริหารสถานศึกษาโครงการสุชาติ มีความสุข โดยนำวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาดำเนินการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเกณฑ์มาตรฐานห้องน้ำในสถานศึกษาในด้านสะอาด สะดวกสบาย สุขลักษณะและสวยงาม ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ สถานศึกษาจัดทำโครงการสุชาติ มีความสุข ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการจัดสรรงบประมาณมุ่งพัฒนาห้องน้ำในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยแก่นักเรียน บุคลากรทางการศึกษาและผู้ใช้บริการทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฏฐ์ณพัชร อ่อนตาม, 2562) พบว่า การบริหารงานในองค์กรส่วนใหญ่มีการนำหลักการปฏิบัติงาน PDCA เสมอ โดยมีการดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมที่ครบวงจร ในขณะที่บางกิจกรรมอาจจะไม่ครบวงจรตามลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ในแต่ละองค์กรจะมีวงจร PDCA อยู่หลายๆ วง วงใหญ่สุด คือ วงที่มีวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ของ

องค์กรเป็นแผนงาน (P) แผนงานวงใหญ่อาจครอบคลุมระยะเวลาต่อเนื่องกันหลายปีจึงจะบรรลุผลการจะผลักดันให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปรากฏเป็นจริงได้จะต้องปฏิบัติ (P) โดยนำแผนยุทธศาสตร์มากำหนดเป็นแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานต่างๆ ขององค์กร แผนการปฏิบัติงานประจำปีจะก่อให้เกิดวงจร PDCA ของหน่วยงานขึ้นใหม่ หากหน่วยงานมีขนาดใหญ่มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนมากก็จะต้องแบ่งกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยงานต่างๆ ทำให้เกิดวงจร PDCA เพิ่มขึ้นอีกหลายๆ วงโดยมีความเชื่อมโยงและซ้อนกันอยู่ การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งหมดจะรวมกันเป็น (D) ขององค์กรนั้น ซึ่งองค์กรจะต้องทำการติดตามตรวจสอบ (C) และแก้ไขปรับปรุงจุดที่เป็นปัญหาหรืออาจต้องปรับแผนใหม่ในแต่ละปี (A) เพื่อให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวนั้นปรากฏเป็นจริงและทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : นภัสสรณ์ ชนชนก, 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 พบว่า ด้านสะดวก สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เฉพาะแก่

ผู้สูงอายุและคนพิการให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น อาจมีการปรับปรุงห้องส้วมสถานศึกษาละหนึ่งห้อง ด้านสภายุทธศาสตร์ศึกษามีส่วนร่วมแบบนั่งราบไว้บริการสำหรับเด็กเล็ก เด็กโต ประชาชนทั่วไป ผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ด้วยขนาดของห้องส้วม สุขภัณฑ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่เหมาะสมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ด้านสะอาด โดยกำหนดตารางเวรทำความสะอาดห้องส้วม มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และครอบคลุมบริเวณที่ต้องทำความสะอาด จัดหาน้ำยา และอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เพียงพอ ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการทำความสะอาดห้องส้วม ด้านสุขลักษณะ สถานศึกษาต้องแก้ปัญหาหน้าซึมเข้าบ่อเกรอะในช่วงฤดูฝน เพื่อป้องกันส้วมเต็มและปัญหากลิ่นยวน ทั้งตรวจสอบความลาดเอียงของท่อระบายต่างๆ มีการตรวจสอบการอุดตันของท่อเป็นระยะๆ มีการนำสารชีวภาพหรือจุลินทรีย์อีเอ็ม ช่วยลดการหมักหมมของสิ่งปฏิกูล และด้านสวยงาม สถานศึกษามีการรับฟังความคิดเห็นการใช้ห้องส้วมจากผู้รับฟังความคิดเห็น และจากการสอบถามผู้ใช้บริการ ได้แก่ นักเรียน คณะครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงตามความต้องการของผู้ใช้บริการตามบริบทของสถานศึกษา

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารสถานศึกษาตามโครงการ “สุชาติ มีความสุข” ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินโครงการสามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านกายภาพและการจัดการภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข เช่น การศึกษาดูงานเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้เสริมสร้างสุขอนามัยและสุขภาพที่แข็งแรงของนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

2) ควรทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามนโยบายเรียนดี มีความสุข สำหรับผู้สูงอายุ และคนพิการ ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6

References

- กิจจา จิตรภิมย์, และคณะ. (2557). สุขลักษณะ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องส้วม และการปนเปื้อนแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มในห้องส้วมสาธารณะที่ตั้งภายในซูเปอร์มาเก็ตในเขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(1), 141.
- เฉลิมชัย หรสิทธิ์. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลตามมาตรฐานโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนหนองพอกวิทยาลัย. *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนมณี ศิลาณกิจ. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(1), 43.
- ณัฐธัมพ์ อ่อนตาม (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle) PDCA (Deming Cycle) Management Techniques. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา แห่งประเทศไทย*, 1(3), 41
- ณัฐธิดา จุมปา, และแพทย์พัศตร์ ไชยบุรีรักษ์. (2561). สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัย เพื่อผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคในสังคม: กรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(3), 1515.
- ณัฐนิยา ห้องกระจก. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจร คุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ทวีศักดิ์ สมนอก. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธนา สิทธิจันทร์เสน และณนชนต์ ไชยหงส์. (2567). ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีทำ ความสะอาดห้องน้ำของพนักงานทำความสะอาดห้างสรรพสินค้าในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น*, 16(2), 42.
- นภัสสรณัฐ ชนชนก. (2568). การบริหารสถานศึกษาตามโครงการสุชาติ มีความสุข ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6. *การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

พัชรี ศรีภูตา, และคณะ. (2564). การศึกษาสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา*, 27(2), 43.

เพชรดา ปาจริย์. (2557). โครงการออกแบบห้องน้ำสำเร็จรูปเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากการหกหล่นของผู้สูงอายุไทย. *วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

รจฤดี โชติกาวิรินทร์, และคณะ. (2566). ผลของสเปรย์จากสารสกัดสมุนไพรในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียในห้องสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพแห่งประเทศไทย*, 5(4), 9.

วิษชุดา วิจิตรวงศ์. (2562). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ กรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มจร. บ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 4(2), 46

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6. (2567). *ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://chiangmaiaea6.go.th/plan/?page_id=2561 [17 กันยายน 2567].

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 (สพป.ชม.6 , 23 พฤษภาคม 2567). *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 (สพป.ชม.6)*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *กระทรวงศึกษาธิการจัดทำโครงการ “สุชาติมีความสุข” ทุกโรงเรียนพร้อมกันทั่วประเทศ*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://om.moe.go.th/> [17 กันยายน 2567].

Rocket Media Lab. (2567). *ผลสำรวจความเห็นของนักเรียนต่อระบบการศึกษา (ข้อมูลดิบ)*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://rocketmedialab.co/database-student-q1-2024/>. [17 กันยายน 2567].

การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

The application of saṅgahavatthu dhamma principles for increasing the social welfare's service quality of the pladuk subdistrict municipality in Mae tha district, lamphun province.

ฐานิตา อุทธิยะ Thanita Uttiya

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

taw8577@gmail.com

Received 2025/04/13

Revised 2025/05/06

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอแนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม วิจัยแบบผสมวิธี คือ เชิงปริมาณ ประชาชนที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทาบลาดุก จำนวน 382 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.81 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาดุก ต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม พบว่าด้านมีความยิ้มแย้มแจ่มใส ด้านมีการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กร ด้านเป็นผู้มีความสุภาพ อ่อนโยนและด้านมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาบลาดุก ต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดุก โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้พบว่า 1) ด้านทานควรมีจิตอาสาและยกระดับบริการด้วยความเต็มใจ 2) ด้านปิยวาจาควรยกระดับคำพูดที่ไพเราะ สุภาพและอ่อนโยนต่อผู้มารับบริการ 3) ยกระดับด้านอัตถจริยาควรมีแผนพัฒนาตนเองให้มีความรู้คู่คุณธรรม 4) ส่งเสริมด้านสมานัตตารู้จักรับผิดชอบและวางตัวอย่างเสมอต้น เสมอปลาย

คำสำคัญ : สวัสดิการสังคม, คุณภาพการให้บริการ, งานสวัสดิการสังคม.

Abstract

This thesis aims to: 1) Study the quality level of social welfare service delivery. 2) Compare public opinions on the quality of social welfare service delivery, categorized by personal factors. and 3) Propose guidelines to enhance the quality of social welfare services.

This is mixed-methods research. The quantitative part involved 382 residents aged 18 and over in the area of Tha Pladuk Subdistrict Municipality. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.81. The data were analyzed using statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The qualitative part included in-depth interviews with 14 key informants.

The research revealed the following:

1) The overall public opinion on the quality of social welfare services in Tha Pladuk Subdistrict Municipality was at a high level. This included aspects such as staff friendliness, responsiveness to service users' needs, respect and courtesy shown to service users, willingness to provide service, maintaining a positive organizational image, politeness and gentleness, and enthusiasm in service delivery.

2) When comparing public opinions on the quality of social welfare services, it was found that gender and average monthly income did not result in significant differences in opinions. However, age, educational background, and occupation did show significant differences, thereby supporting the research hypotheses.

3) The proposed guidelines for improving the quality of social welfare services in Tha Pladuk Subdistrict Municipality involved applying the four principles of Sangahavatthu (basis of social solidarity) as follows : 1) Dana (charity): Encourage volunteer spirit and enhance service delivery with willingness. 2) Piyavaca (kind speech): Improve the use of polite, gentle, and pleasant language toward service users. 3)

Atthacariya (helpful conduct): Promote self-development plans that integrate knowledge with morality. 4) Samanattata (evenness): Foster a sense of responsibility and consistency in behavior and conduct.

Keywords: Social Welfare, Service Quality, Social Welfare Services.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 76 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐ ต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

การนำนโยบายสวัสดิการสังคมไปปฏิบัติ ประเทศไทยได้นำนโยบายสวัสดิการสังคมมากำหนดและปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2496 แต่ปรากฏว่ายังมิได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริง พบว่า สภาพการดำเนินงานมีการจัดสวัสดิการยังไม่เหมาะสม คือ ปัญหาในการประชาสัมพันธ์ การจัดสวัสดิการไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนมีความเข้าใจในสวัสดิการปานกลางและขาดการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ขาดความรู้ความเข้าใจในการรับบริการงานสวัสดิการสังคม และงานสวัสดิการ อื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้ประชาชนยังมิได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังที่รัฐคาดหวัง (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม, 2546)

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงได้มีการหาแนวทางส่งเสริมและช่วยเหลือการดำเนินงานโดยใช้หลักสังคหวัตถุเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน ให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ควบคู่ไปกับการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม พระพุทธศาสนาได้สอนไว้ว่าหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น มีการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ มีการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย หลักพุทธธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นนั้นคือ หลักสังคหวัตถุ 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙.) ประกอบด้วย ทาน ปิย วาจา อตถจริยา และ สมานัตตา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน โดยนำหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ควรมีจิตอาสาตั้งใจทำงานและบริการด้วยความเต็มใจ 2) ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ควรมีคำพูดที่ไพเราะ สุภาพและอ่อนโยน 3) ด้านอตถจริยา เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และมีคุณธรรมอยู่เสมอ 4) ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่และวางตัวอย่างเสมอดัน

เสมอปลาย นำมาประยุกต์ใช้กับการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการภายใต้หลักธรรมของพุทธศาสนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน 7,241 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 382 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538)
- 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 14 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดูก อำเภอมะทิง จังหวัดลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 - 1.0 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน

เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.811

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยทำการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม

(n= 382)

การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของ เทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านมีความยิ้มแย้มแจ่มใส	3.98	0.80	มาก
2) ด้านมีการตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้รับบริการ	3.90	0.74	มาก
3) ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ	3.95	0.67	มาก
4) ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ	3.91	0.69	มาก
5) ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กร	3.93	0.70	มาก
6) ด้านมีความสุภาพอ่อนโยน	3.95	0.70	มาก
7) ด้านมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง	3.93	0.72	มาก
ภาพรวม	3.94	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ 1. ด้านมีความยิ้มแย้มแจ่มใสด้านมีการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กรตลอดเวลา ด้านมีความสุภาพอ่อนโยน ด้านมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม

(n= 382)

การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดย ภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านทาน	3.96	0.73	มาก
2) ด้านปิยวาจา	3.99	0.76	มาก
3) ด้านอิตถจริยา	3.97	0.76	มาก
4) ด้านสมานัตตตา	3.95	0.73	มาก
ภาพรวม	3.97	0.68	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับจากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอิตถจริยา และด้านสมานัตตตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 3 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม	0.972	-	0.332		✓
2	อายุ	การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม	-	4.966	0.001	✓	
3	ระดับการศึกษา	การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม	-	3.706	0.012	✓	
4	อาชีพ	การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม	-	2.714	0.020	✓	
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม	-	0.655	0.580		✓

จากตารางที่ 3 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนได้ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตามการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางเพิ่ม

คุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนโดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ควรมีจิตอาสาตั้งใจทำงานและบริการด้วยความเต็มใจ 2) ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ควรมีคำพูดที่ไพเราะ สุภาพและอ่อนโยน 3) ด้านอรรถจริยา เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และมีคุณธรรมอยู่เสมอ 4) ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่และวางตัวอย่างเสมอต้น เสมอปลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุกต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีความคิดเห็นที่ดีและเห็นด้วยกับการเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพรกมล ชูบุญพงษ์ (2554) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นระดับมากทุกด้านตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านทาน ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านอรรถจริยา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก ต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา ภัคสังข์ (2555) พบว่าบุคคลที่มีเพศและอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และโดยภาพรวม จำแนกตามรายได้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อาภา คล่องกระแสนิธิ, 2558) พบว่าประชาชนมีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ในการใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทาลาดุก ต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวมจำแนกตามอายุ พบว่าแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานิษฐ์ รักแจ้ง (2554) พบว่า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศ,อายุ,ระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่ใช้บริการ พบว่า แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย บุคคล และโดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดำ สุขโพธิเงิน (2556) พบว่าระดับ

การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และอีกงานวิจัยโดยภาพรวม จำแนกตามระดับอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสามเณรเมธี เสี่ยงบัว (2558) วิจัยพบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

1) ด้านทาน เจ้าหน้าที่ควรมีจิตอาสาตั้งใจทำงานและบริการด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุนทร ธมมธโร (บุญคง) (2560) พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทานผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนมพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ ด้านอถถจริยา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสา และด้านสมานัตตตา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนยึดถือความถูกต้องและเป็นธรรม

2) ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ควรมีคำพูดที่ไพเราะ สุภาพและอ่อนโยน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภา คล่องกระแสนิษฐ์ (2558) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านทาน ด้านด้านปิยวาจา ด้านอถถจริยา และด้านสมานัตตตา ก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนชนจำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคลพบว่าประชาชนมีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์ในการใช้บริการต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3) ด้านอถถจริยา เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และมีคุณธรรมอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิศักดิ์ จ้อยรักษา (2558) พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาด้านอถถจริยา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมุ่งเน้นในเรื่องการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักสังคหัตถุธรรม โดยเฉพาะเรื่องการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่การมีปิยวาจา การใส่ใจในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความประทับใจแก่ประชาชน

4) ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่และวางตัวอย่างเสมอต้น เสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของดาบตำรวจวัฒนา ภัคสังข์ (2558) พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ควรมีการอบรมด้านคุณธรรมนำหลักสังคหัตถุ 4 มาทำให้ประชาชนรู้สึกประทับใจ

การบริการด้านงานบริการด้านการบริการ

ด้านมีความสะอาดและปลอดภัย

ด้านบริการอย่างเหมาะสมต่อลูกค้า

ด้านให้บริการอย่างรวดเร็วทันใจ

ด้านคุณภาพบริการที่มีประสิทธิภาพ

ด้านความคุ้มค่า

ด้านบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

ด้านความต่อเนื่องของการบริการ

หลัก 4 ด้าน

ทาน (การให้)

ปฎิภาณ (การให้ด้วยคำที่สุภาพและมีประโยชน์)

อรรถวิธ (การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น)

สมานัตต (การวางตัวให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานปลาย)

คุณภาพการให้บริการด้านงานบริการด้านการบริการ

ด้านความสะอาด และปลอดภัย

ด้านบริการอย่างเหมาะสมต่อลูกค้า

ด้านให้บริการอย่างรวดเร็วทันใจ

ด้านคุณภาพบริการที่มีประสิทธิภาพ

ด้านความคุ้มค่า

ด้านบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

ด้านความต่อเนื่องของการบริการ

ที่มา : ชุมนิตา อุทธิยะ, 2568.

ด้านมีความยิ้มแย้มแจ่มใส การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลพลาตุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีการให้บริการประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ บริการผู้มาติดต่อด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมให้บริการ

ด้านการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความต้องการและประโยชน์ของประชาชนเป็นอันดับแรก เน้นการให้บริการที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของประชาชน

ด้านให้เกียรติยกย่องผู้รับบริการ การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าปลา อําเภอมะนัง จังหวัดลําพูน มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้ถ้อยคำที่สุภาพและเหมาะสม มีการแสดงออกถึงความใส่ใจให้เกียรติความคิดเห็นและสิทธิของผู้รับบริการ

ด้านให้บริการด้วยความเต็มใจ การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาลาด
ดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน การปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความกระตือรือร้น จริงใจ และมีทัศนคติ
ที่ดีในการช่วยเหลือ ไม่ใช่เพียงแค่ทำตามหน้าที่ แสดงออกถึงความกระตือรือร้น ยิ้มแย้ม แจ่มใสพร้อม
ให้บริการ

ด้านรักษาภาพลักษณ์ให้องค์กรอยู่ตลอดเวลา การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน การให้บริการด้วยความสุภาพและจริงใจมีการ

แสดงออกถึงความใส่ใจ และพร้อมให้บริการอย่างเป็นมิตร ไม่กระทำการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงขององค์กร

ด้านมีความสุภาพ อ่อนโยน การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีการใช้คำพูดที่สุภาพและให้เกียรติ พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะ และเหมาะสมกับสถานการณ์และยังต้องปฏิบัติด้วยความอ่อนโยนและเมตตาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาใช้บริการโดยไม่หวังผลตอบแทน

ด้านมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง การบริการด้านงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน มีการปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงว่องไว และแม่นยำ

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ผู้ทำวิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน เพื่อให้เทศบาลตำบลทาบลาตุกนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) บุคลากรควรให้ความร่วมมือในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยยึดประโยชน์สูงสุดของประชาชน
- 2) การปฏิบัติต่อผู้รับบริการทุกคนด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรม
- 3) ทางเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการกำหนดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจนมากที่สุด มี
- 2) ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ
- 3) ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์
- 4) ควรให้มีการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเทศบาล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาคุณภาพการให้บริการด้านงานอื่น ๆ ของเทศบาลตำบลทาบลาตุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน
- 2) ควรมีการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจคุณภาพการให้บริการด้านงานสวัสดิการสังคม ให้กับบุคลากรในองค์กร และให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

References

- ชญาธิษฐ์ รักแจ้ง. (2554). การให้บริการของสำนักงานประกันสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ตามทัศนะของผู้ประกันตนเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ดาบตำรวจวัฒนา ภัคสังข์. (2555). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (2546) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550”. *ราชกิจจานุเบกษา*, 120 (ตุลาคม 2546).
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543”. *ราชกิจจานุเบกษา*, 126 (ธันวาคม 2511).
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2565). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.*
- พรกมล ชูบุญพงษ์. (2554). การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.*
- สามเณรเมธี เสียบ่วง (ศิลาวงศ์). (2558). คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สุชาดำ สุขโพธิเงิน. (2556). *ความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.*

สุอาภา คล่องกระแสน์. (2558). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของสถานี่ตำรวจภูธรสา
โรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
อดิศักดิ์ จ้อยรักษา. (2558). ประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล
หนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
School Scout Troop Management in the 21st Century in the Mae Yuam
Educational Quality Development Network Center Mae Hong Son Primary
Educational Service Area Office 2, Mae Hong Son Primary Educational Service
Area Office 2

กฤตเมธ สุธรรม Gitamet Suthum
เสกชัย ชมภูษ Sekchai Chomphunuch
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
g673302103@northcm.ac.th

Received 2025/04/18

Revised 2025/06/08

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 92 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.96 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชี้แจงการบริหารอย่างชัดเจน ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ด้านการวางแผนควรมีความชัดเจนและเหมาะสมกับช่วงวัยโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการจัดสรรทรัพยากรควรมุ่งเน้น

พัฒนาบุคลากรและภาวะผู้นำ ด้านการประสานงานควรสร้างความร่วมมือกับชุมชน ด้านการจัดกิจกรรมควรดำเนินตามหลักสูตรอย่างเคร่งครัด และด้านการประเมินผลควรมีระบบติดตามที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารงานกองลูกเสือ , ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่, การศึกษาประถมศึกษา.

Abstract

This research aimed to 1) study the management of the 21st century school scout group in the Mae Yuam Education Quality Development Network Center and 2) study the development guidelines for the management of the 21st century school scout group in the Mae Yuam Education Quality Development Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2. The population consisted of 92 people in the 2024 academic year. The instruments used were a questionnaire with a reliability of 0.96 and a semi-structured interview form. The interviews were conducted from each questionnaire with the lowest mean. The data were analyzed by finding the frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results were summarized, the discussion of the results, and recommendations.

The research results found that:

1) The management of the 21st century school scout group in the Mae Yuam Education Quality Development Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level overall.

2) The development guidelines for the management of the 21st century school scout group included: allowing all parties to participate in curriculum development, clearly explaining the management, allowing parents to participate in activities, and promoting personnel to have more scouting qualifications. Planning should be clear and age-appropriate, using technology and innovation. Resource allocation should focus on developing human resources and leadership. Coordination should create cooperation with the community. Activities should strictly follow the curriculum. Evaluation should have a monitoring system leading to sustainable development.

Keywords: Scout Troops Management, Educational Quality Development Network, District Office, Primary Education.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้เน้นการขยายโอกาสและการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องร่วมกับภาครัฐและเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566: 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาทักษะตลอดชีวิตของประชาชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาหลายแห่งยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน และขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ลดลง และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะการใช้ชีวิต และทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งอาจทำให้โอกาสในการแข่งขันในอนาคตลดลงหากไม่เร่งแก้ไขอย่างจริงจัง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากกว่าการเน้นเฉพาะวิชาการ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (วิภาวี ศิริลักษณ์, 2562 : 15) แนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเน้นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง บูรณาการความรู้ในสาขาต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดนโยบายเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 2) รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคม (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2560 : 3)

ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่อง การบริหารกิจกรรมลูกเสือในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านกาย สติปัญญา จิตใจ และคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างพลเมืองดีในสังคม การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่ายังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น การขาดครูที่ผ่านการอบรมทางลูกเสือ ขาดการวางแผนพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมที่ไม่

สอดคล้องกับแนวทางที่ควรจะเป็น (สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ, 2559; อัญญา ศรีใส, 2563; คงศักดิ์ เจริญรักษ์ และคณะ, 2561 : 19) นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดความเข้าใจและการสนับสนุนกิจการลูกเสืออย่างจริงจัง (ธนันท์ธร อิมใจ, 2563 : 32)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมลูกเสือในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว จึงมีความประสงค์ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับบริบท แนวทางปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว (Creswell & Plano Clark, 2018)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ) ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอนจำนวน 116 คน รวมทั้งหมด 125 คน (ระบบสารสนเทศ ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว ปีการศึกษา 2567)

2) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ) ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว จำนวน 9 แห่ง คือ โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำดิบ,โรงเรียนบ้านห้วยน้ำทราย,โรงเรียนบ้านห้วยน้ำสิงห์,โรงเรียนบ้านห้วยไผ่,โรงเรียนบ้านตาฝาง,โรงเรียนบ้านคะปวง,โรงเรียนบ้านทุ่งแพม,โรงเรียนบ้านแม่กองแปและโรงเรียนบ้านแม่กองคา โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970:608 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565 :53) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling)

3) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และลึกซึ้งต่อประเด็นการวิจัยได้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ) จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (เพศ,อายุ,ระดับการศึกษา,ตำแหน่ง,วุฒิทางลูกเสือ,ประสบการณ์ทำงานด้านลูกเสือ)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(1) การวางแผนกิจกรรมลูกเสือ	จำนวน 5 ข้อ
(2) การจัดสรรทรัพยากร	จำนวน 5 ข้อ
(3) การประสานงานกิจกรรมลูกเสือ	จำนวน 5 ข้อ
(4) การจัดกิจกรรมลูกเสือ	จำนวน 5 ข้อ
(5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน	จำนวน 5 ข้อ

การประเมินผลและตรวจสอบมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) (อ้างถึงในธนิต รัตนศักดิ์ดา, 2565 : 55) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2) เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือ) จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม ด้วยโปรแกรมประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ รายด้าน และ โดยรวม เสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับ การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวม

การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	x	SD.	
1. การวางแผนกิจกรรมลูกเสือ	4.10	0.60	มาก
2. การจัดสรรทรัพยากร	4.17	0.58	มาก
3. การประสานงานกิจกรรมลูกเสือ	4.21	0.56	มาก
4. การจัดกิจกรรมลูกเสือ	4.19	0.55	มาก
5. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.08	0.56	มาก
โดยรวม	4.15	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสืออยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสืออยู่ในระดับมาก ด้านการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสืออยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

จากการสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้นำมาทำแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานกองลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยได้สรุปแนวทางจากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชี้แจงแนวทางบริหาร เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม สนับสนุนการเพิ่มวุฒิทางลูกเสือและนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ เพื่อพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศ ส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองดี จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับช่วงวัย เน้นการสอนที่หลากหลาย สนุกสนาน และเสริมทักษะคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน

2) ด้านการจัดสรรทรัพยากร คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ทำหการเรียนการสอนในกิจกรรมลูกเสือมีการเพิ่มวุฒิทางลูกเสืออย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ รวมถึงการสนับสนุน ให้เข้ารับการอบรม ทั้งนี้ครูผู้สอนมีความสามารถ ในการสอนที่หลากหลาย มีความเป็นผู้นำที่ดี มีการบริหารอย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้ลูกเสือมีระเบียบวินัยล้วนแต่เป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้การพัฒนา กิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

3) ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารควรบริหารจัดการและดำเนินการประชุม การวางแผนในการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรรวมถึงการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม บริหาร กิจกรรมลูกเสือเน้นให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นความสามัคคีเสียสละ สามารถบำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์และทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมได้ รวมถึงควรดำเนินการตามหลักสูตรเน้นกิจกรรมจิตอาสา พัฒนาชีวิต ความสามารถของผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารควรพัฒนาการดำเนินการตามหลักสูตรการบริหารงาน สร้างความสามัคคีในการวางแผนและดำเนินงานระหว่างผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ รวมถึงการที่คณะครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน และจัดตั้งกองลูกเสือให้ครบถ้วนตามระเบียบ

5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารควรทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและการนิเทศงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำและนำผลการดำเนินการดังกล่าวเป็นต้นแบบที่ดีให้กับโรงเรียนอื่นได้นำไปศึกษาดูงานรวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสือ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีผู้กำกับลูกเสือร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย และทิศทางในการส่งเสริมคุณลักษณะลูกเสือของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ (ปณณนุช แสนสิงห์, 2562) ที่กล่าวว่า การประสานงานเป็นการจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ทำให้งานไม่ซ้ำซ้อน ขัดแย้ง หรือเหลื่อมล้ำ และดำเนินไปอย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์

ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการฝึกอบรม และจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามคำปฏิญาณ กฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา รวมถึงการฝึกอบรมและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายตามหลักสูตรและวิชาพิเศษ สอดคล้องกับแนวคิดของ (ประภาพรรณ รักเลี้ยง, 2559) ที่กล่าวว่า การบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นกระบวนการวางแผน จัดองค์การ นำ และควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ด้านการจัดสรรทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการส่งเสริมผู้กำกับลูกเสือให้จัดทำผลงานทางลูกเสือเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความชำนาญ และความสามารถของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ สอดคล้องกับแนวคิดของ (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2562) ที่กล่าวว่า การจัดสรรและพัฒนาทรัพยากรบุคลากรเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีการจัดทำสมุดบันทึกการประชุมผู้บังคับบัญชาลูกเสือได้ครบถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ผู้กำกับลูกเสือมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (เพ็ญศรี ปักกะสีนัง, 2559) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่องค์กรหรือหน่วยงานกำหนดขึ้น เพื่อปฏิบัติการกิจใด ๆ ที่กำหนดไว้ให้ บรรลุผลในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพหรือเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมลูกเสือให้ผู้บริหารและผู้ปกครองรับทราบทุกปี และบันทึกไว้ในรายงานประเมินตนเองประจำปีของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารมีการชมเชยหรือให้รางวัลผู้กำกับลูกเสือที่ดำเนินกิจกรรมได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัษฐกร, 2559) ที่กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการประเมินผลงานและคุณลักษณะผู้ปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่มีระบบ มีประสิทธิภาพ และให้เป็นธรรม

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยมว สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามผลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชี้แจงแนวทางบริหารอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมบุคลากรให้มีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ จัดการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตร เหมาะสมกับช่วงวัย เน้นการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศุภฤกษ์ ศิโรทศ, 2561) ที่เสนอให้สถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณและมีการวางแผนแต่งตั้งคณะทำงานกิจกรรมลูกเสืออย่างชัดเจน

2) ด้านการจัดสรรทรัพยากร คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมลูกเสือมีการเพิ่มวุฒิทางลูกเสืออย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนการอบรมและพัฒนาความรู้ทางวิชาการด้านลูกเสือ ให้ครูมีความสามารถในการสอนที่หลากหลาย มีภาวะผู้นำที่ดี มีการบริหารงานอย่างมีระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมระเบียบวินัยในหมู่ลูกเสือ เพื่อพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (หทัยภัทร จินสุทธิ์, 2562) ที่ชี้ว่าผู้บริหารและบุคลากรควรได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความชำนาญและคุณภาพที่ยั่งยืน

3) ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการประชุมและวางแผนออกแบบโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นความสามัคคี เสียสละ และการบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เรียน นอกจากนี้ควรเน้นกิจกรรมจิตอาสาและการบูรณาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2560) ที่กล่าวว่า การประสานงานที่ดีต้องมีการจัดระเบียบงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการร่วมมืออย่างเป็นเอกภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ คือ ผู้บริหารควรดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด สร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในการวางแผนและดำเนินงาน พัฒนาคณะครูให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมอบหมายงานอย่างชัดเจน ตลอดจนจัดตั้งกองลูกเสือให้ครบถ้วนตามระเบียบราชการ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะสังคม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (สมยศ นาวิการ, 2563) ที่เน้นว่าการบริหารกิจกรรมลูกเสือต้องมีการประสานงานและการใช้ทรัพยากรมนุษย์และวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ตั้งไว้

5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารควรมีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือและการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง นำผลการดำเนินงานไปเผยแพร่เป็นต้นแบบเพื่อให้โรงเรียนอื่นสามารถศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบการประเมินผลให้มีมาตรฐาน มีความยุติธรรม และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการ

ดำเนินกิจกรรมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ลีน่า พอนมาเจดี และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2559) ที่กล่าวว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานควรเป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และสามารถนำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : กฤตเมธ สุธรรม, 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสือ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ชี้แจงการบริหารอย่างชัดเจน ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมอาสา รวมถึงการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้

2) ด้านการจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ทำหารเรียนการสอนในกิจกรรมลูกเสือมีการเพิ่มวุฒิทางลูกเสืออย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ รวมถึงการสนับสนุน ให้เข้ารับการอบรม

3) ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสือ ผู้บริหารและคณะอาจารย์ควรบริหารจัดการและดำเนินการประชุม การวางแผนในการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรรวมถึงการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม บริหารกิจกรรมลูกเสือเน้นให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นความสามัคคีเสียสละสามารถบำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์และทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมได้

4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรพัฒนาการดำเนินการตามหลักสูตรการบริหารงาน สร้างความสามัคคีในการวางแผนและดำเนินงานระหว่างผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ รวมถึงการที่คณะครู

มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการมอบหมายงานที่ชัดเจน และจัดตั้งกองลูกเสือให้ครบถ้วนตามระเบียบ

5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและการนิเทศงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำและนำผลการดำเนินการดังกล่าวเป็นต้นแบบที่ดีให้กับโรงเรียนอื่นได้นำไปศึกษาคูงานรวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานลูกเสือโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2” ทำให้เห็นว่า การบริหารงานลูกเสือในปัจจุบันมีความเข้มแข็งและเป็นระบบ โดยมีการวางแผน การจัดกิจกรรม การประสานงาน การจัดสรรทรัพยากร และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้กำกับลูกเสือ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการประเมินผลที่โปร่งใสเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนให้เหมาะสมกับการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ด้านการวางแผนกิจกรรมลูกเสือ ควรให้โรงเรียนมีการจัดทำเครื่องมือในการประเมินการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
- 2) ด้านการจัดสรรทรัพยากร ควรให้โรงเรียนมีการส่งเสริมผู้กำกับลูกเสือให้จัดนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ประชุมสัมมนา เผยแพร่แก่ครูในโรงเรียน
- 3) ด้านการประสานงานกิจกรรมลูกเสือ ควรให้โรงเรียนมีการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ส่งเสริมคุณลักษณะตามกระทรวงศึกษาธิการให้ผู้กำกับลูกเสือทราบ
- 4) ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ควรให้โรงเรียนมีการฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในด้านระเบียบวินัย การประกอบพิธีทางลูกเสือ และเนื้อหาตามหลักสูตรแก่ครูผู้สอนกิจกรรมลูกเสือ
- 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีการผู้บริหารดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในกองลูกเสือโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2
- 2) ควรวิจัยเรื่อง การส่งเสริม การประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานครูในกองลูกเสือโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- กัลยารัตน์ ชีระชนชัยกุล. (2562). *พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- กึ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก*.
- คงศักดิ์ เจริญรักษ์ และคณะ. (2561). *การลูกเสือไทย*. กรุงเทพมหานคร: องค์การ รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสน์.
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2559). *หลักทฤษฎีปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ปุ่นยง แซนสิงห์. (2652). การศึกษาการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ตามทัศนะของผู้บังคับบัญชาลูกเสือ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- เพ็ญศรี ปักกะสีนัง. (2559). *การจัดการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น
- ลีนา พอนมาเจตี และ เสาวนี ตรีพุทธรัตน. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(3), 87-96.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2560). *วิธีอยู่ร่วมกับเจ้านายอย่างสันติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ศุภฤกษ์ ศิโรต. (2561). แนวทางการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. *วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- สมยศ นาวิการ. (2563). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ. (2559). *คู่มือประกอบการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ สามัญรุ่นใหญ่ขั้นความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักเกณฑ์และ*

วิธีการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลูกเสือ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. ราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

หทัยภัทร จินสุทธิ์. (2562). รูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดนนทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎบัณฑิต*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัชญกร. (2559). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: SAGE.

**ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์
พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิสา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่ เขต 3**

**Student Support System for Multicultural Schools in the Wiang Malika
Educational Quality Development Center under the Chiang Mai Primary
Educational Service Area Office 3**

วรโชติ ไชยวิรุณ Worachot Chaiwirakul

สุรัตน์ ศรีตาเดช Surat Sridadej

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302042@northcm.ac.th

Received 2025/04/18

Revised 2025/04/29

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรม 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิสา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 93 คน ในปีการศึกษา 2567 และกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน เครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมาคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การคัดกรองนักเรียน แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2) สำหรับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ควรใช้แบบประเมิน SDG ในการคัดกรองนักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

และครูที่ปรึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้คำปรึกษาและการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนพหุวัฒนธรรม.

Abstract

The purpose of this research was to study the implementation and development of the student support system for multicultural schools in the Wiang Malika Educational Quality Development Center under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3. The research population consisted of 93 school administrators, teachers, and educational personnel in the academic year of 2024, a group of 6 people was selected by a purposive sampling. The data was collected by questionnaires, and semi-structured interviews. The data was analyzed with statistics of averages, standard deviations, percentages, frequency values, and content analysis from the interview data.

The results showed that

1) the overall implementation of the student support system was at a high level, with the highest average aspect of student promotion and development, followed by prevention and resolution, student referrals and individual recognition, while the lowest average aspect was student screening, although the average was also at a high level.

2) Development guidelines for the student support system, it was found that student information should be prepared individually so that teachers and staff can understand the learners' fundamentals and develop the student potential appropriately. The SDGs should be used to screen students to increase operational efficiency, and advisors should play an important role in promoting ongoing student development, including mentoring and referring students to appropriate experts when faced with problems.

Keywords: Student Support System, Multicultural School.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้บัญญัติให้การศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการพัฒนาคนตั้งแต่วัยเยาว์ อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่

ประชาชนทุกคนพึงได้รับอย่างเท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2560) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดวางหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาระบุไว้ใน มาตรา 6 และมาตรา 22 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 6) ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งถือเป็น "ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ คัดกรอง ห่วงใย เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน" กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เพื่อจัดการศึกษาให้เกิดความปลอดภัย มุ่งสร้างความมั่นใจให้กับสังคมและป้องกันภัยคุกคามในชีวิตทุกรูปแบบ โดยดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยสำหรับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มข้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งในด้านคุณลักษณะความเป็นคนดีและความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561: 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง คัดกรองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันการณ์ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 9)

เนื่องจากสังคมปัจจุบัน ปัญหาของเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยมีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาทางการศึกษาและทางอารมณ์ เช่น การที่ผู้ปกครองต้องทำงานหนักจนไม่มีเวลาให้ลูก หรือการทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว ซึ่งทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและมีภาวะทางอารมณ์ที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป อีกทั้งบางครอบครัวยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเพียงพอ ซึ่งทำให้เด็กขาดเรียนบ่อยหรือซ้ำชั้น และลดประสิทธิภาพในการเรียน แม้ว่าเด็กจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี คุณภาพทางอารมณ์ของเด็กก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย บางคนอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ หัวรั้น ซึมเศร้า และในที่สุดอาจเลือกเส้นทางที่ผิดจนสูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองไปในที่สุด (อุษา ชูชาติ, 2561 : 11) นอกจากนี้ยังมีปัญหาบางประการที่ยังต้องปรับปรุง ได้แก่ การไม่เข้าไปแก้ไขปัญหามองข้ามของนักเรียนอย่างทันท่วงที และการขาดการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง (เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์, 2561: 18) ในสภาพปัญหามองเดียวกันยังได้มีการศึกษาพบว่า สถานศึกษาไม่ได้จัดทำแผนปฏิทินการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นไม่สามารถเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคนได้ (อาทิตย์ ธรรมแสน, 2565: 39) อีกทั้งยังมีงานศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหา เกี่ยวกับขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการทำแบบเยี่ยมบ้านของนักเรียน ขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในการวางแผนจัดทำแบบการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ไม่มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน และขาดการนำ

ผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ขาดความหลากหลายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน
วิธีการแก้ปัญหานักเรียนของครูที่รับผิดชอบไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและไม่ได้รับการพัฒนา ขาดการจด
บันทึกผลการส่งต่อ และไม่มีแบบรายงานการประเมินผลการส่งต่อของโรงเรียนที่ชัดเจน (เทิดศักดิ์ ยะ
ยอง, 2562: 14) จากการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพหุ
วัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า
การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดในหลายประการ อาทิ ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่ยังไม่ทั่วถึง ภาระ
งานที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง การจัดทำเอกสารที่มากเกินไป และการขาดการ
ประสานงานที่เป็นระบบ ส่งผลให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และนักเรียน
ที่มีปัญหาต่าง ๆ ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที (ณัฐวิภา คำปันศรี, 2561 : 33)

ด้วยเห็นความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจประสงค์ที่จะศึกษาการ
ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา
เวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมุ่งทำการศึกษา การ
ดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน
การป้องกันและแก้ไขปัญห และ การส่งต่อนักเรียน รวมทั้งศึกษาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาใน
ภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของ
สถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของ
สถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่
เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนจำนวน และ
บุคลากรทางการ ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูผู้สอน
จำนวน 63 คน และบุคลากรทางการจำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 93 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการเลือกสุ่มกลุ่มจากประชากรแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

ขึ้นไป จำนวน 4 คน ครูวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไปที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มี 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ

โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) และสอบถามปลายเปิด

2) เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยนำประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ด้านการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

วิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม และรายด้าน เสนอในรูปแบบตารางแล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

4.51 - 5.00 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยใช้ การหาความถี่เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา

การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปนำเสนอแบบความเรียง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรม	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		(μ)	(σ)	
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.20	0.77	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.15	0.83	มาก
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.33	0.77	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.23	0.81	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.22	0.78	มาก
เฉลี่ยรวม		4.24	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการ

รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามลำดับ โดยทั้งหมดอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจพื้นฐานผู้เรียนและสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเหมาะสม การมีข้อมูลที่ถูกต้องช่วยให้การจัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการของนักเรียน อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เพื่อจัดเก็บข้อมูลอย่างปลอดภัย การใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบ Q-info จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลและสนับสนุนคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรใช้แบบประเมิน SDG ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในระดับสากล ช่วยประเมินสุขภาพจิต พฤติกรรม อารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้สามารถแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความต้องการได้สะดวกยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การกรอกข้อมูลควรอาศัยข้อเท็จจริงและปราศจากอคติเพื่อให้ผลลัพธ์มีความถูกต้องและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและเข้าใจนักเรียนมากที่สุด การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและหลากหลายจะช่วยพัฒนานักเรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ พฤติกรรม ทักษะชีวิต และสุขภาพจิต นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลกิจกรรมเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และใช้ข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนจึงควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อผู้เรียน

4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือผู้เรียน ครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยให้ครูสามารถเข้าถึง เข้าใจ และช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การให้คำปรึกษาที่ดีต้องอาศัยความรู้และทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวในสังคมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษายังช่วยให้ครูสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง และส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้การช่วยเหลือและป้องกันปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) ด้านการส่งต่อผู้เรียน ควรมีการส่งต่อผู้เรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม เช่น นักจิตวิทยา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยเหลือผู้เรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การใช้คำพูดที่สร้างสรรค์และเป็นเชิงบวกของครู จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจ ไม่

วิตกกังวล และมองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง คำพูดของครูยังมีผลต่อแรงจูงใจของนักเรียนในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ครูควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่สร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี และพร้อมก้าวต่อไปอย่างมั่นใจ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากจากผลการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจและประสบความสำเร็จในระดับสูงถือว่าสถานศึกษาได้ตระหนัก ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความสมบูรณ์ในทุกด้านของการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการพิจารณาผลการดำเนินงานในรายละเอียดตามหลักการและแนวคิดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยให้มองเห็นช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ขออภิปรายตามหลักการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายด้านดังนี้

1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึง ความสำคัญของการสร้างกิจกรรมที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดที่ควรเน้นเพิ่มเติมคือการพัฒนา กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจ และทักษะในการอยู่ร่วมกันของนักเรียนใน วัฒนธรรมที่หลากหลาย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิ์ธวัช ภู่อ่าง (2563) และ สุนทร โครพ (2563) ซึ่งพบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นด้านที่มีความจำเป็นและได้รับความ สำคัญสูงสุดในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากชี้ให้เห็นว่าการ ป้องกันปัญหายังดำเนินไปได้ดี อันเป็นผลจากการที่ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการแก้ไข ปัญหาทางด้านความรู้ ทักษะการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประสานงานกับนักเรียน คณะกรรมการ ระดับชั้น ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ความรู้เรื่องจิตวิทยาวัยรุ่นและการจัด กิจกรรมส่งเสริมกำลังใจแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง แต่ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในขั้นตอนการ ประเมินปัญหาและการหาทางแก้ไข เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชนโรงเรียน ผล การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบรร (2565) และใหม่ พลเพชร (2566) ซึ่ง ต่างพบว่าด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

3) ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก อันเป็นผลจากการที่ผู้บริหารและ ครูมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ความใฝ่เรียนรู้ ความกล้าแสดงออก และการปลูกฝังวินัย ในตนเองให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานระบบการส่งต่อนักเรียน

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การสอนซ่อมเสริม และการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก การให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับแนวทางการส่งต่อควมมีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับปัญหาเฉพาะของนักเรียนในพื้นที่หลักการส่งต่อนักเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561) และรัชพล เทียงดี (2563) ซึ่งต่างพบว่าการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียนอยู่ในระดับมาก และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความต่อเนื่องในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

4) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูมีความตั้งใจดีในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ การที่สถานศึกษามีการประชุมวางแผนและสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญในการเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการวางแผนการเยี่ยมบ้านนักเรียน เตรียมการรับมือกับความยากลำบากต่าง ๆ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาพัฒนาต่อเนื่อง ตามหลักการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบวร (2565) และนุรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ซึ่งพบว่าการดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อันเป็นผลจากการที่ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการประเมินความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และความสอดคล้องของกระบวนการคัดกรอง รวมถึงการประสานความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามแผนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการคัดกรองนักเรียน ด้านนี้แม้จะมีคะแนนต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ความท้าทายที่สำคัญคือการสร้างเครื่องมือคัดกรองที่มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการใช้งาน เช่น แบบประเมินที่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพหุวัฒนธรรม แต่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ควรมีการจัดระเบียบข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การทำฐานข้อมูลแบบดิจิทัลเพื่อให้สามารถติดตามข้อมูลและวางแผนแก้ไขปัญหได้อย่างแม่นยำ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเด่นศักดิ์ สุริยะ (2566) และธนิดา ศุกรสุนทร (2562) ซึ่งพบว่าการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับมาก และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

สรุปว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความสมบูรณ์ในทุกด้านของการศึกษาของนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอสามารถช่วยสร้างความต่อเนื่องและพัฒนาคุณภาพของระบบนี้ได้ อีกทั้ง การนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันสามารถเพิ่มความสะดวกในการติดตามและบริหารจัดการข้อมูลของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในบริบทโรงเรียนพหุวัฒนธรรมสามารถอภิปรายดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดทำข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียน และสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเหมาะสม การจัดเก็บข้อมูลต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) และใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบ Q-info เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและใช้งานข้อมูลอย่างปลอดภัย แนวทางนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนกมณัฐ แสงสี (2564) ที่เสนอให้วางแผนดำเนินงานและส่งเสริมการเยี่ยมบ้านเพื่อรวบรวมข้อมูล และณัฐพันธ์ ดิศเจริญ (2565) ที่เน้นการประสานงานภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างมีมาตรฐานและประสิทธิภาพ

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรให้ความสำคัญกับการคัดกรองนักเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม โดยใช้เครื่องมืออย่าง SDG สำหรับประเมินสุขภาพจิต พฤติกรรม อารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียน เพื่อแบ่งกลุ่มตามความต้องการในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา การดำเนินการควรโปร่งใสและปราศจากอคติเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพลอย พัฒนะแสง (2565) ที่แนะนำการใช้ระบบคลาวด์ เช่น Google Sheets และฤทธิชัย ภู่อ่าง (2563) ที่เสนอการแบ่งกลุ่มนักเรียนอย่างเหมาะสมและตรงเป้าหมาย

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ครูควรมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรมหลากหลายที่ครอบคลุมด้านวิชาการ พฤติกรรม ทักษะชีวิต และสุขภาพจิต พร้อมประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ แนวทางนี้สอดคล้องกับสุจิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561) ที่เน้นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และธิดินัดดา สิงห์แก้ว (2562) ที่เสนอการใช้วงจร PDCA พร้อมคู่มือและแบบประเมินที่ชัดเจน

4) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพและการสื่อสารที่เหมาะสมสามารถช่วยให้นักเรียนเผชิญกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน แนวทางนี้สอดคล้องกับประภาช ใจมิกัด (2567) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และแพรวพลอย พัฒนะแสง (2565) ที่แนะนำการใช้สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตเพื่อรายงานและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน การส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการด้วยภาษาที่สร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เทิดศักดิ์ ยะยอง, 2562) ที่เสนอการจัดทำเครื่องมือสำหรับการส่งต่อ และเทียนชัย เจริญสุข (2566) ที่เสนอการใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลและติดตามผลอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : วรโชติ ไชยวีรกุล และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

- 1) ด้านการส่งต่อนักเรียน ได้ข้อเสนอแนะทางว่า ครูที่ปรึกษาควรมีการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม เช่น นักจิตวิทยา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ
- 2) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ข้อเสนอแนะทางว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียน และสามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
- 3) ด้านการคัดกรองนักเรียน ได้ข้อเสนอแนะทางว่า ควรมีการใช้แบบประเมิน SDG ในการคัดกรองนักเรียนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ช่วยให้สามารถประเมินสุขภาพจิต พฤติกรรม อารมณ์ และความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ
- 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ได้ข้อเสนอแนะทางว่า ครูที่ปรึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและเข้าใจนักเรียนมากที่สุด การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องและหลากหลายจะช่วยพัฒนานักเรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ พฤติกรรม ทักษะชีวิต และสุขภาพจิต

5) ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ได้ขอเสนอแนวทางว่า ครูที่ปรึกษาควรมีบทบาทที่สำคัญในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ควรมีการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยให้ครูสามารถเข้าถึง เข้าใจ และช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุปการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียน 2) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจนได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรอง การใช้แบบ SDG ในการคัดกรองนักเรียนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สามารถประเมินสุขภาพจิต พฤติกรรม อารมณ์ 3) การส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง การจัดกิจกรรมต่อเนื่องและหลากหลายจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านวิชาการ ด้านพฤติกรรม ด้านทักษะชีวิต และด้านสุขภาพจิต 4) ความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาคำนึงอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ 5) ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เหมาะสมเป็นกระบวนการสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการดูแลเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) พัฒนาระบบคัดกรอง ให้สามารถประเมินสภาพปัญหาของนักเรียนได้ละเอียดมากขึ้น เช่น ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมของนักเรียน
- 2) เสริมความรู้ครูและบุคลากร ให้มีความเข้าใจด้านวัฒนธรรมและความหลากหลาย เพื่อให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม
- 3) ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ในการดูแลนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการศึกษาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน เปรียบเทียบเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาปัจจัยพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *การบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2544). *รายงานวิจัยการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทยอายุ 12-60 ปี*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.
- ชนกมณัฐ แสงสี. (2564). แนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(3), 12-23.
- เด่นศักดิ์ สุริยะ. (2566). การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(3), 100-109.
- เทียนชัย เจริญสุข. (2566). การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักสัทธิ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(8), 33-45.
- เทิดศักดิ์ ยะยอง. (2562). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคำ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิง. *วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*.
- ธนิศา ศุภรสุคนธ์. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง). *การค้นคว้าอิสระ สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ธิตินัดดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.
- ณัฐพันธ์ ดิศเจริญ. (2565). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 2, 844 – 862.
- บัญญัติ ยงย่วน. (2550). *การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทของความหลากหลายวัฒนธรรมหนังสือ 10 ทศวรรษเพื่อเด็กและภูมิปัญญาของครอบครัว*. นนทบุรี : สหมิตรพรินติ้งแอนด์พลัสลิง.

- ประภาช ใจมิกัดดี. (2567).). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาพร้าว 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1019-1029.
- แพรวพลอย พัฒนะแสง. (2565).). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3. *วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัชพล เทียงดี. (2563). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหาร การศึกษามหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ฤทธิชัย ภู่อ่างค์. (2563).). การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8 (32), 13.
- ศิริลักษณ์ ตัวสุวรรณบวร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. *วิทยานิพนธ์ปริญญา บริหารการศึกษามหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 304-314.
- สุนทร โครพ. (2563). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอ่างทอง. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3*. [ออนไลน์],แหล่งข้อมูล: <https://www.cmarea3.go.th>. [15 กรกฎาคม 2567].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ใหม่ พลเพชร. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1, *สารนิพนธ์ สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของ สถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา

The Building a Professional Learning Community to Promote Learning
Management in Digital Age of Schools in Kalai Subdistrict, Ta Kua Thung District
Phang Nga Province

ยัณนะ เขตนคร Yanna Ketnakhon

สิทธิชัย มุลเขียน Sittichai Mulkhien

สุบัน พรเวียง suban pornwiang

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun

ธรรมรส โชติบุญขร Thammaros Chotiguljara

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302025@northcm.ac.th

Received 2025/04/20

Revised 2025/04/29

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา และ 2) ศึกษาแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 62 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.96 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาด้านความเป็นกัลยาณมิตร ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านความเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำร่วม โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2) แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา พบว่า 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางการพัฒนา 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู สถานศึกษาควรมุ่งเน้นให้ครูได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ

จริง สนับสนุนจากเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีผ่านการปฏิบัติจริง และการจัดหาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอน 3) ด้านภาวะผู้นำร่วม สถานศึกษาควรการพัฒนาครูและบุคลากร ต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายทางเลือก ได้แก่ การอบรมและเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและการสนับสนุนผ่าน Coaching & Mentoring 4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร สถานศึกษาควรสนับสนุนแนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจ ได้แก่ การส่งเสริมภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมและการอบรมและการสนับสนุนด้านภาวะผู้นำ 5) ด้านความเป็นทีม สถานศึกษาควรการพัฒนาเทคโนโลยีในการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองและพัฒนาทักษะของตนเอง ได้แก่ การอบรมและพัฒนาทักษะและการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน

คำสำคัญ : ชุมชนแห่งการเรียนรู้, ชุมชนทางวิชาชีพ, การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล.

Abstract

This research aims to 1) study The Building of a Professional Learning Community to Promote Learning Management in Digital Age of Schools in Kalai Subdistrict, Ta Kua Thung District, PhangNga Province And 2) Study the development guidelines for creating professional learning communities to promote learning management in the digital age of educational institutions in Kalai Subdistrict, Takua Thung District, PhangNga Province. The population and sample consisted of 62 school administrators, teachers, and 10 qualified interviewers. The instruments used were questionnaires with a reliability of 0.96 and interview forms. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that:

1) Creating a professional learning community to promote learning management in the digital age of educational institutions In terms of friendship, teacher promotion and development, shared vision, teamwork, and shared leadership, all aspects were found to be at the highest level.

2) Guidelines for developing the creation of a professional learning community to promote learning management in the digital age of educational institutions in Kalai Subdistrict, Takua Thung District, PhangNga Province, found that 1) In terms of shared vision, educational institutions should support teachers to participate in the decision-making process and determine development guidelines. 2) In terms of teacher promotion and development, educational institutions should focus on teachers learning through actual practice, supported by a network of experts, including promoting technology skills through actual practice and procuring and selecting

appropriate technologies for teaching styles. 3) In terms of shared leadership, educational institutions should develop teachers and personnel. They must receive support from many options, including training and learning from experts and support through Coaching & Mentoring. 4) In terms of friendship, educational institutions should support approaches to enhance skills and confidence, including promoting leadership and participation, and training and support for leadership. 5) In terms of teamwork Educational institutions should develop technology in teaching and learning, giving teachers the opportunity to experiment and develop their own skills, including training and development of skills and support for the use of technology in the classroom.

Keywords: Learning community, professional community, learning in the digital age

บทนำ

การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จำเป็นต้องปลูกฝังนิสัยรักการเรียนรู้ในหมู่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักว่าการเรียนรู้นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และดำเนินไปได้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ภายในโรงเรียนจึงเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคบังคับมีอาจตอบโจทย์ชีวิตได้ทั้งหมด ดังนั้น การเปิดรับองค์ความรู้จากแหล่งอื่น ๆ รอบตัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างศักยภาพในการดำเนินชีวิต และเป็นพลังสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสู่ “สังคมแห่งการเรียนรู้” (กรัณย์พล วิวรรณมงคล, 2561; แสงสุริยดวงคำน้อย, 2561 : 1) “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” หรือ *Professional Learning Community (PLC)* ได้รับการอธิบายอย่างหลากหลาย เช่น แสงรุณี มีพร (2563) อธิบายว่า PLC คือการร่วมมือของครูในการแลกเปลี่ยนและสะท้อนผลการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การดำเนินงานต้องอาศัยความจริงใจ ความรับผิดชอบ และความร่วมมือของสมาชิก ภายใต้บรรยากาศที่เกื้อกูลกันและต่อเนื่องงานวิจัยของ Annenberg Institute for School Reform (2013) ชี้ให้เห็นว่า PLC ช่วยยกระดับสมรรถนะการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างหนึ่งคือการนำ PLC มาประยุกต์ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีสอน ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจและหลากหลายมากขึ้น (Valleri, 2015)

ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง กระบวนการศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการปรับระบบการเรียนรู้ให้ทันสมัย โดยใช้ PLC เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางการสอน พร้อมทั้งพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผ่านเครื่องมือดิจิทัล (วิราวรรณ เพ็ชรนา, 2563: 7) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการดำเนินงานของ PLC อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนแผนการสอนและร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยลดภาวะการทำงานอย่าง

โดดเดี่ยว และเสริมสร้างทีมงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน (นันทน์ภัส ชัยสงคราม, 2561: 23) พื้นที่ตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีสถานศึกษา 6 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในยุคดิจิทัลจึงเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันผ่าน PLC เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน แม้จะมีอุปสรรค เช่น ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง แต่หากมีเป้าหมายร่วมและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ ก็จะสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกได้ (นันทน์ภัส ชัยสงคราม, 2561: 38) จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ รัชชาติ ทองขาว และพรทิวา คลองรู้ (2567) พบว่าการดำเนินงาน PLC ช่วยให้ครูมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติ แก้ไขปัญหาการเรียนรู้แบบแยกส่วน สร้างความต่อเนื่องทางวิชาการ และลดภาวะโดดเดี่ยวจากการทำงาน นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล และสามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่องแนวคิดของพิรุฬห์พร แสนแพง (2563) สะท้อนว่า PLC คือพื้นที่แห่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของครู อันนำไปสู่ความเข้าใจผู้เรียน เข้าใจบทบาทของตนเอง และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำเช่นนี้ยังช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และผลักดันให้การศึกษาไทยก้าวทันยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (ชลิต ชูกำแพง, 2560 :12) จากการศึกษา จะเห็นได้ว่าการสร้าง PLC เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษาในตำบลกะไหล โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารที่ต้องเป็นผู้นำในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร ทั้งนี้ ผู้นำแต่ละแห่งมีแนวทางการบริหารที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง จึงควรพัฒนารูปแบบการสร้าง PLC ที่ตอบโจทย์บริบทของพื้นที่

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้าง PLC เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาของตำบลกะไหล ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและครูในการวางแผนพัฒนาตนเอง และสามารถใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานทางการศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา หรือองค์การบริหารส่วนตำบลกะไหล นำไปใช้วางแผนพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา รูปแบบการวิจัยผสมผสานวิธี โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการตามแนวคิดของ เอกพงษ์ ดิษแสง (2565) วิจารณ์ เพ็ชรนาวา (2563) อมตา จงมีสุข (2563) อนุสรานุสรณ์วงศ์ (2559) ปฐมพงศ์ พัฒนา และคณะ (2563) เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2560) ไพพกา ผิดำ (2561) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู 3) ด้านภาวะผู้นำร่วม 4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร และ 5) ด้านความเป็นทีม

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มสถานศึกษาเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา รวม 7 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน และครูผู้สอน 55 คน รวมทั้งสิ้น 62 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด (ระบบสารสนเทศ สพป.พังงาเขต 1 และ องค์การบริหารส่วนตำบลกะไหล ปีการศึกษา 2567)

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน และครูผู้สอน 3 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู 3) ด้านการภาวะผู้นำร่วม 4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร และ 5) ด้านความเป็นทีม โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่ว

ทุ่ง จังหวัดพังงา โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถาม แต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนคันทนาเยาว (ธารินเจริญสงเคราะห์) สังกัดสำนักงานเขตคันทนาเยาว สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถาม แต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ เป็นแนวทางพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ (μ) ค่าเฉลี่ย (σ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา พบว่า **ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา โดยรวมและรายด้าน

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	(μ)	(σ)	แปลผล
ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.60	0.56	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู	4.62	0.58	มากที่สุด
ด้านภาวะผู้นำร่วม	4.56	0.66	มากที่สุด
ด้านความเป็นกัลยาณมิตร	4.65	0.64	มากที่สุด
ด้านความเป็นทีม	4.60	0.69	มากที่สุด
โดยรวม	4.61	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นกัลยาณมิตร รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านความเป็นทีมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านภาวะผู้นำร่วมตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา พบว่า

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในยุคดิจิทัล เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารและพัฒนาองค์ความรู้ ครูได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา และขยายขอบเขตการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งช่วยให้สามารถขับเคลื่อน PLC ไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู คือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนมุ่งเน้นให้ครูได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง พร้อมการสนับสนุนจากเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ และเปิดโอกาสให้ครูเลือกใช้

เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอนของตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

(1) การส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีผ่านการลงมือปฏิบัติจริงจึงมุ่งเน้นที่การสนับสนุนการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการแบ่งปันความรู้ และการพัฒนาหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของครู ทำให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การจัดหาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอน การจัดหาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนครูในการเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม การจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น และการนำเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานกับการเรียนการสอน

3) ด้านภาวะผู้นำร่วม คือ การพัฒนาภาวะผู้นำในครูและบุคลากรได้รับการสนับสนุนอย่างหลากหลาย ทั้งการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ การใช้ระบบ Coaching & Mentoring และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

(1) การฝึกอบรมและเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การอบรมและการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญมุ่งเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของครูและบุคลากรผ่านประสบการณ์จริง การฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างผู้นำที่มีทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) กระบวนการ Coaching & Mentoring และการพัฒนาโครงการ กระบวนการ Coaching & Mentoring และการพัฒนาโครงการมุ่งเน้นการสร้างทักษะภาวะผู้นำและการบริหารจัดการให้แก่ครูผ่านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น

4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร คือ การพัฒนาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนนี้มีการสนับสนุนจากหลายแนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจในการเป็นผู้นำในบริบทการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

(1) การส่งเสริมภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม โรงเรียนส่งเสริมให้ครูทุกคนมีโอกาสแสดงภาวะผู้นำผ่านโครงการ ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียน รวมถึงการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนาโรงเรียน

(2) การอบรมและการสนับสนุนด้านภาวะผู้นำ โรงเรียนจัดอบรม ภาวะผู้นำในห้องเรียน เพื่อให้ครูสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ โดยใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring ซึ่งมีรุ่นพี่หรือที่ปรึกษาคอยสนับสนุนครูใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการออกแบบหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ Soft Skills และกิจกรรม Teacher Leadership Forum เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

5) ด้านความเป็นทีม คือ การพัฒนาเทคโนโลยีในการเรียนการสอนในโรงเรียนนี้เน้นการอบรมอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ครูได้ทดลองและพัฒนาทักษะของตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่

(1) การอบรมและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี โรงเรียนให้ความสำคัญกับการอบรมด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้จริง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ช่วยให้ครูแลกเปลี่ยนความรู้และทดลองใช้เครื่องมือใหม่ ๆ การใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีก็มีบทบาทสำคัญ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ

(2) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน โรงเรียนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยการใช้ AI และ VR เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ รวมถึงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและโครงการนำร่องเพื่อให้ครูได้ทดลองใช้เทคโนโลยีก่อนนำไปใช้จริงกับนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูที่ยืดหยุ่นและการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีก็เป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะด้านความเป็นกัลยาณมิตร การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูการสื่อสารและความโปร่งใส การสร้างบรรยากาศที่เชื่อถือได้และปราศจากความกลัวในการแสดงความคิดเห็น การสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจการกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังซึ่งกันและกัน ด้านความเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำร่วม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ประสบความสำเร็จในระดับสูง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หากแนวทางนี้ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับสุภักดีจิรา อ่อนสัมฤทธิ์ (2561) พบว่า วิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง บุคลากรทุกคนมีพันธกิจที่ชัดเจนร่วมกันทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมกันกำหนดภาพอนาคตของสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้บุคลากรร่วมกันขับเคลื่อนภาระงานต่างๆ มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับผิดชอบร่วมกันเพื่อไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ สถานศึกษามีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัย (ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ, ปริญญญา มีสุข, อังคัรวรา วงษ์รักษา, 2564)

พบว่า การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพด้วยกระบวนการ PLC นั้นมีหัวใจสำคัญคือการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขของทีมเรียนรู้เป็นบรรยากาศที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบนำตนเองของกลุ่มครูเพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า PLC เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการดำเนินงานเชิงรุกร่วมกัน และมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมให้ กระบวนการ PLC ประสบความสำเร็จจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกระบวนการผลิตครู และใช้ครู ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการเชิงระบบที่นำไปสู่การสร้างวิถีวัฒนธรรมองค์กรวิชาชีพครูที่แท้จริง สอดคล้องกับแสงรุณี มีพร (2563) พบว่า การร่วมมือรวมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน โดยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันการร่วมมือรวมพลัง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ และมีมนุษยสัมพันธ์มีทางเลือกและมีความจริงใจเปิดเผยมีความอดทนความเพียรพยายาม ความมีประสิทธิภาพและความกระตือรือร้น

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงแก้วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า

1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม แนวทางการพัฒนาที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดของ PLC และบริบทยุคดิจิทัล การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด ทำให้ครูสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและเปิดกว้าง นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันอย่างแท้จริง ซึ่งจะเพิ่มพลังการขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย (ศิวก รัตติโชติ, 2561) พบว่า 1.สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนด้านชุมชนกัลยาณมิตรด้านภาวะผู้นำร่วมด้านทีมร่วมแรงร่วมใจตาม ลำดับ 2.การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน 27 แนวทาง ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม มี 4 แนวทาง ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ มี 5 แนวทาง ด้านภาวะผู้นำร่วม มี 5 แนวทาง ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มี 4 แนวทาง ด้านชุมชนกัลยาณมิตรมี 5 แนวทางและด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนมี 4 แนวทาง โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิง ขับเคลื่อนการบริหารงานดังกล่าว และ 3.เงื่อนไขความสำเร็จ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัย (ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ และคณะ, 2561) พบว่า ได้ศึกษาองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลให้ PLC ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงเครื่องมือที่ช่วย สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเชิงรุกให้ประสบความสำเร็จนั้น มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพ เป้าหมาย

ทิศทาง เส้นทาง และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงร่วมกัน เปรียบเสมือนการกำหนดเข็มทิศในการขับเคลื่อน PLC โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพพร้อมกัน

2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู แนวทางการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ และการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาวิชาชีพครูแบบมีส่วนร่วม การอบรมครูโดยใช้รูปแบบ Active Learning และเทคโนโลยี AI/VR จะช่วยให้ครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยไพพกา ผิดำ (2561) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่มีกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ด้านความรู้ นวัตกรรมการสอน และเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน มีกระบวนการทำงานอย่างมืออาชีพ เกิดเป็นวัฒนธรรมหรือ ชุมชนของการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน โดย PLC มีองค์ประกอบสำคัญในบริบทสถานศึกษา กล่าวคือ ต้องเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือปัญหาเดียวกัน มีการบูรณาการ การทำงานเข้าด้วยกัน แบบร่วมมือร่วมใจ และมีสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ซึ่ง PLC ที่ดีนั้นจะต้องมีผู้นำซึ่งอาจจะเป็นผู้บริหารหรือครูที่มีประสบการณ์ เป็นผู้ใช้คำถามนำเพื่อให้ผู้ร่วมวงทุกคนมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการพูดคุยนั้นพูดถึงผู้เรียนเป็นหลักมีการสร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมพลังบวกให้กับครูทำให้ครูไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีกัลยาณมิตรในวิชาชีพ ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นวัฒนธรรมของการทำงาน ครูผู้สอน เกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น

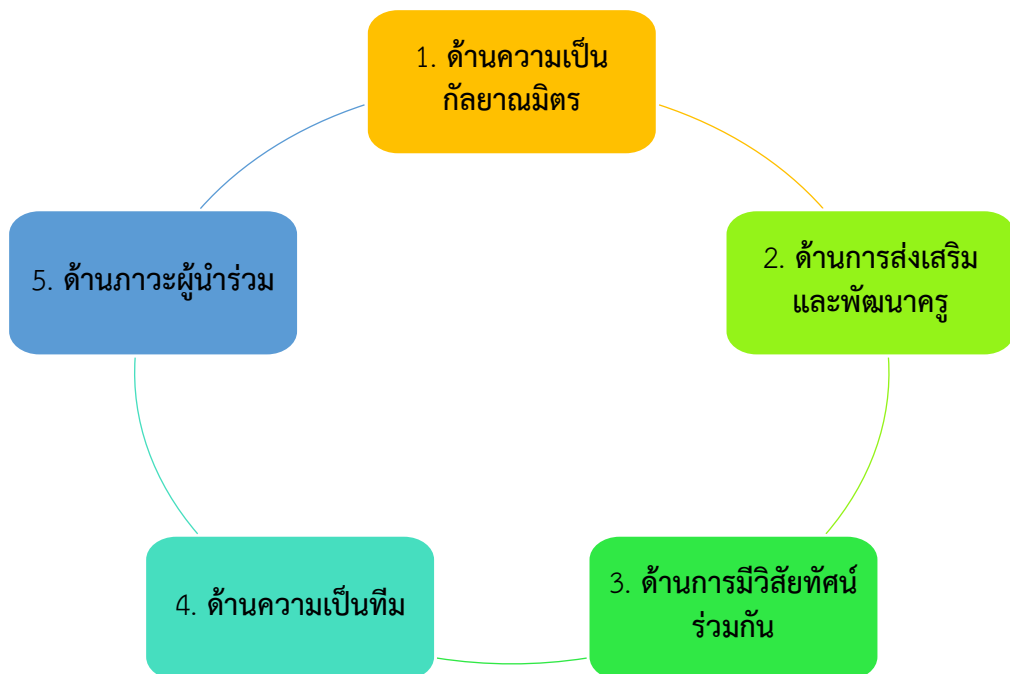
3) ด้านภาวะผู้นำร่วม การสนับสนุนผ่าน Coaching & Mentoring และการจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมการพัฒนาผู้นำในระดับครู เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในบริบทจริงของโรงเรียนทำให้ผู้นำมีความเข้าใจปัญหาและบริบทของตนมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการจัดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทน์ภัท ชัยสงคราม (2561) พบว่า แผนการสอนที่มีปัญหามาเล่าให้เพื่อนครูคนอื่นฟังแล้วเพื่อนครูในกลุ่มแชร์ประสบการณ์ว่าจัดการแก้ปัญหาอย่างไร ช่วยลดปัญหาการทำงานคนเดียว มาเป็นร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือกันสมาชิกในทีมช่วยกันคิดกันแก้ปัญหา รูปแบบมีกระบวนการและขั้นตอนชัดเจน มีความต่อเนื่อง ในการดำเนินการ สำหรับด้านความเป็นไปได้ เป็นรูปแบบที่สามารถใช้ได้จริง ครูผู้สอนสามารถ ปฏิบัติตามขั้นตอนของรูปแบบได้สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันหากมีปัญหากเกิดขึ้น ระหว่างสอนสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันแก้ปัญหา ในด้านความเหมาะสม เป็นรูปแบบ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนานตนเองของครูศูนย์การศึกษา นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถลดความขัดแย้งภายในองค์กรเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีการให้กำลังใจกัน ช่วยเหลือกัน ทำงานเป็นทีม รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกหาข้อสรุปร่วมกันใน

ประเด็น ที่ขัดแย้งและในด้านความถูกต้องรูปแบบที่สร้างขึ้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีการดำเนินการและการเก็บข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร การอบรม Soft Skills เช่น ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสนับสนุนทางอารมณ์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนขนาดเล็ก การสร้างวัฒนธรรมแห่งการชื่นชมและขอบคุณกันภายในชุมชน จะทำให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือที่ยั่งยืนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยลดแรงต้านและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงรุณีย์ มีพร (2563) พบว่า การร่วมมือรวมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกัน โดยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันการร่วมมือรวมพลัง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องอาศัยความซื่อสัตย์ และมีมนุษยสัมพันธ์มีทางเลือกและมีความจริงใจเปิดเผยมีความอดทนความเพียรพยายามความมีประสิทธิภาพและความกระตือรือร้น

5) ด้านความเป็นทีม แนวทางที่เสนอ เช่น การสร้างแพลตฟอร์มการทำงานร่วมกัน การอบรมครูในด้านเทคโนโลยี และการใช้ AI เพื่อออกแบบบทเรียน เป็นการพัฒนาเชิงระบบที่ยกระดับทั้งเครื่องมือและกระบวนการทำงานร่วมกันให้ทันสมัยยิ่งขึ้น สิ่งนี้ทำให้ครูสามารถทำงานร่วมกันได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลที่เน้นความคล่องตัวและการเรียนรู้ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ (2564) พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) จากการศึกษา ชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นการพัฒนาวิชาชีพ การศึกษาชั้นเรียนต้องอาศัยการรวมกัน การร่วมมือ ร่วมพลังร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และนักการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษา การศึกษาชั้นเรียนจะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ใช้ กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การถอดบทเรียน การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลเชิงวิชาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งค่านิยม ทัศนคติ ภาวะผู้นำ และประสบการณ์การปฏิบัติส่วนบุคคลร่วมกันอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดของการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูสำหรับการพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) จึงมีแนวทางหลัก ประกอบไปด้วย การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การสังเกตการสอนร่วมกัน และการสะท้อนผล บทเรียนหลังการสอนร่วมกัน ระหว่างนักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย และครู การนำแนวทางหลักของการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูใช้การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ไปปฏิบัติจะช่วยพัฒนาครู ผู้เรียน และ สมรรถภาพของบุคลากรในสถานศึกษาได้พร้อมกัน และส่งผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและ สมบูรณ์ ในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืน

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ยันนะ เขตนคร และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีลักษณะสำคัญที่สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านความเป็นกัลยาณมิตร การพัฒนาภาวะผู้นำของครูได้รับการสนับสนุนผ่านหลายแนวทาง เพื่อเสริมสร้างทักษะและความมั่นใจในการเป็นผู้นำในบริบททางการศึกษา

2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู โรงเรียนมุ่งเน้นให้ครูเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีผ่านการปฏิบัติจริง ควบคู่กับการสนับสนุนจากเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเปิดโอกาสให้เลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับรูปแบบการสอนของตน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม การสร้าง PLC ในยุคดิจิทัลเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารและพัฒนาองค์ความรู้ ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนา และขยายการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งช่วยขับเคลื่อน PLC ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านความเป็นทีม การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนเน้นการอบรมต่อเนื่อง การสนับสนุนอย่างเป็นระบบ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทดลองและพัฒนาทักษะของครู

5) ด้านภาวะผู้นำร่วม ภาวะผู้นำของครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมผ่านการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ การใช้ระบบ Coaching & Mentoring และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีเพื่อนร่วมงานและผู้เชี่ยวชาญคอยสนับสนุน พร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน

สรุป และข้อเสนอแนะ

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างรอบด้าน การศึกษาการสร้างชุมชนลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ด้านการสอนและการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ครูสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังช่วยให้สถานศึกษาปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและทิศทางการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมโยงและเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นในบริบททางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ เป็นแนวทางการพัฒนาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทรัพยากรด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษา และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควร สนับสนุนการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนาครู โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams หรือระบบที่กระทรวงศึกษาธิการพัฒนาจัดทำแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน (Best Practices) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาในแต่ละภูมิภาค และร่วมมือกันพัฒนานโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาความเป็นทีมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเขตตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา

2) ควรวิจัยเรื่อง การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning: SLC) ในศตวรรษที่ 21

References

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.

- ปฐมพงศ์ พัฒนา และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 10*.
- พิรุฬห์พร แสนแพง. (2563). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ PLC ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพพกา ผิดดำ. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารวิชาการ มทร. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(2), 214–228.
- นันทน์ภัส ชัยสงคราม. (2561). การเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. *วิทยานิพนธ์*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์. (2564). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จากการศึกษาชั้นเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), กันยายน – ธันวาคม.
- แสงรุณีย์ มีพร. (2563). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จากการศึกษาชั้นเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ และคณะ. (2561). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*.
- วิราวรรณ เพ็ชรนาวา. (2563). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดีกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิวกร รัตติโชติ. (2561). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภักจิรา อ่อนสัมฤทธิ์. (2561). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 11(3), 1906 – 3431.
- เอกพงษ์ ดิษแสง. (2565). การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
Learning Resource Management in the 21st Century of School
Administrators in the Pa Sang Group under Chiang Rai Primary
Educational Service Area Office 1

มยุรา ปันโพธิ์ Mayura punpo
สุรัตน์ ศรีตาเดช Surat Sridadej
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
ประกอบ สารวรรณ Prakob Sarawan
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
G673302110@northcm.ac.th

Received 2025/04/20

Revised 2025/04/29

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 57 คน โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คนด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วม การตรวจสอบและติดตาม การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการ การปฏิบัติตามมาตรฐาน การวางแผน และการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามลำดับ
- 2) แนวทางในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นและนำเสนอข้อมูล การนิเทศติดตามผลการใช้

แหล่งเรียนรู้ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนร่วมกันเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด รวมถึงการส่งเสริมการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารแหล่งเรียนรู้, กลุ่มป่าซาง, ศตวรรษที่ 21.

Abstract

The purpose of this study was to study the management of learning resources and find ways to develop the management of learning resources of school administrators in the Pa Sang Group under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 57 school administrators and teachers and 5 school administrators were selected through a specific selection. The data collected by questionnaires and semi-structured interviews. The data analyzed by determining the averages, standard deviations, percentages, and content analysis.

The results showed that the overall management of the learning resources was at a high level, and when considered on a side-by-side basis, it was at a high level in all aspects, in descending order of average as follows: participation, supervising and monitoring, management of the learning resources, operations of the management of the learning resources, compliance with the standards, plans and creations of innovations were final.

Guidelines for the development of learning resources management were that building learning networks between schools, communities, and organizations by applying technology, trainings, improving the capacity of teachers, students, and those involved in the use of technology to retrieve and present learning resources information, supervising, and monitoring the use of learning resources, organizing meetings to exchange ideas, and developing the use of learning resources, mobilizing resources to create learning resources, planning together to prepare benchmarks and indicators, as well as supporting innovative research and applying them to the management of learning resources.

Keywords: School Administrators, Learning Resources Management, Pa Sang Group, 21st Century.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมฐานความรู้ ซึ่งต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวและแข่งขันในระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาทั้งระบบ โดยเน้นเป้าหมายในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาไทยเข้าสู่ยุค 4.0 ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยเปลี่ยนจากการเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนเป็นหลัก ไปสู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561: 11) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต การคิดสร้างสรรค์ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุพล ฉุนแสนดี, 2555: 27)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเน้นการใช้สื่อ เทคโนโลยี และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (วิจารณ์ พานิช, 2555: 33) การบริหารแหล่งเรียนรู้จึงเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนบ้านป่าซางเหนือ ในกลุ่มโรงเรียนป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ (โรงเรียนบ้านป่าซางเหนือ, ม.ป.ป.: 33-34) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้บริหารจำนวน 5 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 52 คน รวมทั้งหมดจำนวน 57 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 มี 7 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านการวางแผน	จำนวน 8 ข้อ
(2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 8 ข้อ
(3) ด้านตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 8 ข้อ
(4) ด้านสรุปและรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 7 ข้อ
(5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวน 5 ข้อ
(6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน	จำนวน 7 ข้อ
(7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	จำนวน 7 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์

เป็นข้อคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน มีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งจะต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยตรง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวม และรายด้าน (N=57)

การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	(μ)	(σ)	
1. ด้านการวางแผน	4.05	0.67	มาก
2. ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.20	0.63	มาก
3. ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้	4.23	0.69	มาก
4. ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้	4.15	0.74	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วม	4.60	0.52	มากที่สุด
6. ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐาน	4.14	0.69	มาก
7. ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.53	0.60	มาก
โดยรวม	4.42	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากและด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้ส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้โดยให้คณะครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด อยู่ในระดับมาก

ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชาสัมพันธ์โครงการและการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษารวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันเกิดความร่วมมือในการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ กำกับ และติดตาม เช่น QR Code, Google form, Facebook, Line อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้แก่ครูในระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดแบบประเมินมาตรฐานและแบบบันทึกผลสำหรับประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารมีการวางแผน กำกับ และติดตามอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาจัดทำข้อมูลและรายงานผลการประเมินในรูปแบบที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผล พร้อมแบบบันทึกการใช้งานเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารเผยแพร่ผลงานการบริหารแหล่งเรียนรู้สู่สาธารณชน ผ่านนิทรรศการและเวทีวิชาการ รองลงมาคือ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการผู้เรียนภายหลังการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่สามคือ การนำระบบคอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ประมวลผล และสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครู บุคลากร คณะกรรมการ และผู้ปกครองรับทราบ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างรอบด้าน

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ลำดับที่สามคือ ให้ครูและบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การระดมทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ มาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เหมาะสมตอบสนองการพัฒนาของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีเอกสารคู่มือประกอบการการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม ควบคุมและประเมินการใช้เทคโนโลยี ในการจัด การเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทำการวิจัยเชิงนวัตกรรมและประยุกต์ใช้พัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในระดับมากตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1) ด้านการวางแผน คือ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายเทคโนโลยีเข้ามาใช้และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง และเพิ่มวาระการประชุมเกี่ยวกับและสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน

2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น การนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมแคนวา

3) ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การติดตามและนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีกัลยาณมิตร รวบรวมและเก็บข้อมูลในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครูครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนทราบในรูปแบบที่หลากหลาย และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณ สนับสนุน ระดมทรัพยากร สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จากหน่วยงานต่างๆ

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีประชุม วางแผนร่วมกับคณะครู และผู้เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนให้บุคลากรบุคลากรที่พัฒนาตนเองในการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและนำมาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง พัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าช่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามผลการวิจัยที่พบ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าช่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าช่างอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความตระหนักในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ด้านการมีส่วนร่วมได้รับคะแนนสูงสุด แสดงถึงการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการตรวจสอบและติดตาม รวมถึงการบริหารจัดการมีความเข้มแข็งและเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมยังได้คะแนนต่ำสุดแม้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ยังเป็นจุดที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม ผู้บริหารใช้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม (SBM) เปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนร่วมตัดสินใจ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความรับผิดชอบต่อคุณภาพการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแผนกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้สถานศึกษาแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เข้าร่วม สถานศึกษาได้จัดทำข้อมูลการประเมินและรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในหลายรูปแบบ พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ แสงเชื่อนแก้ว (2560) ที่พบว่าโรงเรียนมีการนิเทศและใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของศิริพร จิตอารีย์ (2559) ที่ชี้ว่าการติดตาม

และตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม บางแห่งยังขาดการนิเทศและสรุปผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการประเมินยังไม่สมบูรณ์ในบางด้าน

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายสำรวจ ประชุมชี้แจง และจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทันสมัยสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้โดยจัดงบประมาณ ยกย่อง และให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้หลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็วจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อรองรับการเรียนรู้ยุคใหม่ โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในระดับมาก ผู้บริหารและคณะครูจัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษานำผลการใช้และปัญหาที่พบมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ควรทำต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรปฏิรูปการบริหารเพื่อให้แหล่งเรียนรู้ตอบสนองผู้เรียนระดับปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น

ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาห้องเรียน อาคารสถานที่ ให้มีความสะดวก สะอาด มั่นคง ปลอดภัยโดยการจัดซื้อ ซ่อมบำรุง วัสดุ อุปกรณ์ ภายในห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ สนามกีฬา สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สื่อ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการติดตามและกำกับการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่ระบุให้สถานศึกษาสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งในหมู่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก เพราะสถานศึกษา สถานศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบฐานข้อมูล และแต่งตั้งคณะกรรมการด้านเทคโนโลยีเพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายใน สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรให้มีส่วนร่วมในการวางแผนผ่าน Infographic, Website, Facebook, Line กำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วมกับครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลจาก Big Data เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามแนวทาง PDCA อย่างต่อเนื่อง จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พร้อมยุทธศาสตร์และการประชุมวางแผนกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน

ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ และผู้บริหารจัดหาเครื่องมือสมัยใหม่เพื่อยกระดับการเรียนรู้ มีการนำข้อมูลการประเมินมาพัฒนาการสอน พร้อมส่งเสริมบุคลากรให้สร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านงานวิจัยดำเนินการ

ตรวจสอบและควบคุมการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดเก็บสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจผู้บริหารมุ่งพัฒนาทักษะครูเพื่อสร้างกระบวนการใหม่ที่จะผลิตนักเรียนคุณภาพมีการกำหนดตัวชี้วัดชัดเจนเพื่อสะท้อนผลลัพธ์เชิงธุรกิจจากผลงานของผู้เรียนอย่างไรก็ตาม ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมยังมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และทักษะดิจิทัล ทำให้การนำนวัตกรรมมาปรับใช้อาจยังไม่เต็มประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังนี้

ด้านการวางแผน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ช่วยเพิ่มความหลากหลายในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในการสื่อสารและจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอกลไกดังกล่าวช่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งผลการวิจัยของสายชล วัฒนเกษกรณ์ (2565) ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีแนวทางนี้สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง ส่งผลต่อความยั่งยืนในการศึกษาการประสานแผนกับภาคีเครือข่ายช่วยขยายโอกาสและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นและนำเสนอข้อมูล ใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมแคนวาส และดิจิทัลทูลส์ เพื่อสร้างสื่อที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้สอนและผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้าน Digital Literacy จากการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยของประยูร เครื่องกันท์ (2560) ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีข้อจำกัดในการจัดการศึกษา การมีตัวแทนท้องถิ่นช่วยเพิ่มความหลากหลายและต่อเนื่องของแหล่งเรียนรู้ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและองค์กรภายนอกสร้างระบบเรียนรู้ที่ครอบคลุมและยั่งยืนในระยะยาว

ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบและติดตามแหล่งเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการประเมินผลการใช้ของครูและนักเรียน การใช้เครื่องมือเฉพาะช่วยติดตามและบันทึกข้อมูลได้อย่างแม่นยำและทันเวลา การเปิดโอกาสให้ผู้รู้และกัลยาณมิตรเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการใช้แหล่งเรียนรู้ รายงานผลและการวิเคราะห์สารสนเทศจากการติดตามใช้ปรับปรุงแผนและกลยุทธ์ให้

เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ แสงเชื่อนแก้ว (2560) ที่ชี้ว่าโรงเรียนใช้ข้อมูลเพื่อניתและวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นกระบวนการสำคัญที่เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมเสนอแนะ แนวทางเผยแพร่ผลประเมินช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลและใช้ในการปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ การรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนช่วยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับพัชรินทร์ สมราช (2563) ที่เน้นการปรับระบบบริหารตามบริบทและศักยภาพของชุมชน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นช่วยเสริมประสบการณ์ตรงและทักษะชีวิตของผู้เรียน รายงานผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การปรับปรุงและปฏิรูปการบริหารจัดการสอดคล้องกับชุมชนและผู้เรียนอย่างแท้จริง

ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในด้านการบริหารจัดการการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน การจัดโครงการเพื่อขอรับงบประมาณและระดมทรัพยากรจากหลายหน่วยงานช่วยเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การสร้างเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชนเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ แนวคิดของสุรัชย์ เทียนขวา (2560) เน้นการบริหารแบบ SBM ที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาท ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบ การแสดงความคิดเห็นร่วมกันในทุกขั้นตอนช่วยลดช่องว่างและสร้างความร่วมมือที่ดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดการตัดสินใจที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน

ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน ผู้บริหารประชุมและวางแผนร่วมกับครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 การใช้เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดช่วยให้การดำเนินงานตรงตามเป้าหมาย โปร่งใส และประเมินผลได้ชัดเจน มาตรฐานที่ชัดเจนช่วยพัฒนาศักยภาพบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างครอบคลุม การใช้เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้ผ่าน KM เสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การจัดการที่มีมาตรฐานช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและตอบโจทย์ความต้องการของศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนการวิจัยเชิงนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การเรียนการสอนยุคเทคโนโลยีต้องอาศัยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านวิจัยและนวัตกรรม การนำความรู้ใหม่มาปรับใช้ช่วยยกระดับการจัดการแหล่งเรียนรู้และวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้มีผลงานวิจัยกระตุ้นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดสร้างสรรค์เพิ่มแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับโชคชัย แสนวิชา

(2565) ที่เน้นบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมแนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมช่วยสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบโจทย์โลกที่เปลี่ยนแปลง

โดยสรุปแล้ว แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าเขา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ถือเป็นการเน้นการพัฒนาทุกด้านอย่างครบถ้วน ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบและติดตามผล การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมไปถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการของการศึกษาในยุคใหม่

องค์ความรู้

จากภาพองค์ความรู้นี้ แสดงถึง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าเขา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งถูกออกแบบเป็นภาพรวมเชิงระบบที่เชื่อมโยงกันอย่างมีลำดับขั้นตอนและองค์ประกอบเสริม เพื่อให้การบริหารแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและบริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยรายละเอียดและความเชื่อมโยงของแผนภาพสามารถอธิบายได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : มยุรา ปันโพธิ์ และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายอธิบายความหมายแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผน คือ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายเทคโนโลยีเข้ามาใช้และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของ ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3) ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การติดตามและนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีกัลยาณมิตร รวบรวมและเก็บข้อมูลในการใช้แหล่งเรียนรู้

4) ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครูครูและบุคลากรทางการศึกษา

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณ สนับสนุน ระดมทรัพยากร สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จากหน่วยงานต่าง ๆ

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีประชุม วางแผนร่วมกับคณะครู และผู้เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนให้บุคลากรบุคลากรที่พัฒนาตนเองในการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและนำมาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผู้บริหาร ควรวางแผนและจัดระบบติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีบทบาทร่วมกันในการส่งเสริมและใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณ มาตรฐาน และการประเมินผล การบูรณาการความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล จัดตั้งระบบการติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการแหล่งเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2) ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล จัดการฝึกอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดมาตรฐานและแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษารวมถึงการสร้างกระบวนการประเมินผลและติดตามผล และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3) ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

References

- โชคชัย แสนวิชา. (2565). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเมืองใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. *การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา*
- ประยูร เครื่องกันต์ (2563) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนชุมชนบ้านเจ็ดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 . *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*. 10(2), 45–56.
- พัชรินทร์ สมราช. (2553). การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา แม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). *ทักษะชีวิตและอาชีพ: การพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกที่ไม่แน่นอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาเพื่อความยั่งยืน.
- ศิริพร จิตอารีย์. (2549). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัด เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.*
- สายชล วัฒนเกษตรณ์. (2560). *แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศรุษศาสตรมหาบัณฑิต., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.*
- สายสุนีย์ แสงเขื่อนแก้ว. (2560). *การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.*
- สุพล ฉุนแสนดี. (2555). *เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://sites.google.com/site/supoldee/thekhnologyi-laea-nwatkrmm-kar-suksa> [10 มีนาคม 2567],
- สุรัชย์ เทียนขวา. (2544). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพะเยาประสาธน์วิทยา จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.*

การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
Learning Resource Management in the 21st Century of School
Administrators in the Pa Sang Group under Chiang Rai Primary
Educational Service Area Office 1

มยุรา ปันโพธิ์ Mayura punpo
สุรัตน์ ศรีตาเดช Surat Sridadej
ธีระภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
ประกอบ สารวรรณ Prakob Sarawan
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
G673302110@northcm.ac.th

Received 2025/04/20

Revised 2025/04/29

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 57 คน โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คนด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารแหล่งเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วม การตรวจสอบและติดตาม การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการ การปฏิบัติตามมาตรฐาน การวางแผน และการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามลำดับ
- 2) แนวทางในการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นและนำเสนอข้อมูล การนิเทศติดตามผลการใช้

แหล่งเรียนรู้ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวางแผนร่วมกันเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด รวมถึงการส่งเสริมการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารแหล่งเรียนรู้, กลุ่มป่าซาง, ศตวรรษที่ 21.

Abstract

The purpose of this study was to study the management of learning resources and find ways to develop the management of learning resources of school administrators in the Pa Sang Group under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 57 school administrators and teachers and 5 school administrators were selected through a specific selection. The data collected by questionnaires and semi-structured interviews. The data analyzed by determining the averages, standard deviations, percentages, and content analysis.

The results showed that the overall management of the learning resources was at a high level, and when considered on a side-by-side basis, it was at a high level in all aspects, in descending order of average as follows: participation, supervising and monitoring, management of the learning resources, operations of the management of the learning resources, compliance with the standards, plans and creations of innovations were final.

Guidelines for the development of learning resources management were that building learning networks between schools, communities, and organizations by applying technology, trainings, improving the capacity of teachers, students, and those involved in the use of technology to retrieve and present learning resources information, supervising, and monitoring the use of learning resources, organizing meetings to exchange ideas, and developing the use of learning resources, mobilizing resources to create learning resources, planning together to prepare benchmarks and indicators, as well as supporting innovative research and applying them to the management of learning resources.

Keywords: School Administrators, Learning Resources Management, Pa Sang Group, 21st Century.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมฐานความรู้ ซึ่งต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวและแข่งขันในระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทั้งระบบ โดยเน้นเป้าหมายในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาไทยเข้าสู่ยุค 4.0 ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยเปลี่ยนจากการเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนเป็นหลัก ไปสู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2561: 11) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต การคิดสร้างสรรค์ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุพล ฉุนแสนดี, 2555: 27)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเน้นการใช้สื่อ เทคโนโลยี และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (วิจารณ์ พานิช, 2555: 33) การบริหารแหล่งเรียนรู้จึงเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนบ้านป่าซางเหนือ ในกลุ่มโรงเรียนป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ (โรงเรียนบ้านป่าซางเหนือ, ม.ป.ป.: 33-34) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้บริหารจำนวน 5 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 52 คน รวมทั้งหมดจำนวน 57 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 มี 7 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านการวางแผน	จำนวน 8 ข้อ
(2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 8 ข้อ
(3) ด้านตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 8 ข้อ
(4) ด้านสรุปและรายงานผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	จำนวน 7 ข้อ
(5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวน 5 ข้อ
(6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน	จำนวน 7 ข้อ
(7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	จำนวน 7 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์

เป็นข้อคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน มีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งจะต้องเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยตรง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 โดยรวม และรายด้าน (N=57)

การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	(μ)	(σ)	
1. ด้านการวางแผน	4.05	0.67	มาก
2. ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	4.20	0.63	มาก
3. ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้	4.23	0.69	มาก
4. ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้	4.15	0.74	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วม	4.60	0.52	มากที่สุด
6. ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐาน	4.14	0.69	มาก
7. ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.53	0.60	มาก
โดยรวม	4.42	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติตามมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากและด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจแก่บุคลากรของโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้ส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายการพัฒนา และใช้แหล่งการเรียนรู้โดยให้คณะครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด อยู่ในระดับมาก

ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชาสัมพันธ์โครงการและการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษารวมทั้งผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันเกิดความร่วมมือในการสนับสนุน อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการดำเนินงานบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ กำกับ และติดตาม เช่น QR Code, Google form, Facebook, Line อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้แก่ครูในระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดแบบประเมินมาตรฐานและแบบบันทึกผลสำหรับประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลหาย

4) ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่แสดงผลงานการบริหารจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้เป็นเลิศสู่สาธารณชนในการจัดนิทรรศการทางวิชาการและเวทีวิชาการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสรุปการประเมินผลพัฒนาการด้านผู้เรียนภายหลังจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลและสรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนทราบ อยู่ในระดับมาก

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาระดมทรัพยากรและสรรพกำลังปัจจัยต่างๆมาบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เหมาะสมตอบสนององการพัฒนาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีเอกสารคู่มือประกอบการการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม ควบคุมและประเมินการใช้เทคโนโลยี ในการจัด การเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทำการวิจัยเชิงนวัตกรรมและประยุกต์ใช้พัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในระดับมากตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1) ด้านการวางแผน คือ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายเทคโนโลยีเข้ามาใช้และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง และเพิ่มวาระการประชุมเกี่ยวกับและสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน

2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น การนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมแคนวา

3) ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การติดตามและนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีกัลยาณมิตร รวบรวมและเก็บข้อมูลในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครูครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนทราบในรูปแบบที่หลากหลาย และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณ สนับสนุน ระดมทรัพยากร สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จากหน่วยงานต่างๆ

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีประชุม วางแผนร่วมกับคณะครู และผู้เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนให้บุคลากรบุคลากรที่พัฒนาตนเองในการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและนำมาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง พัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าช่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามผลการวิจัยที่พบ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าช่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าช่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้านการตรวจสอบและติดตาม รวมถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก แสดงถึงการมีระบบประเมินผลและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมแม้อยู่ในระดับมาก แต่กลับได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ยังเป็นจุดที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารแหล่งเรียนรู้สามารถตอบโจทย์ความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง สำหรับการอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสและให้อิสระกับบุคลากรในการตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างรอบด้าน โดยใช้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม (SBM) ซึ่งเน้นให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมวางแผนและตัดสินใจ สอดคล้องกับสุรชัย เทียนขวา (2560) แนะนำไว้ว่าแนวคิดนี้เปิดพื้นที่ให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ศิษย์เก่า และชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษา ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความรับผิดชอบต่อคุณภาพการเรียนรู้ การบริหารที่เปิดกว้างช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับอย่างแท้จริง

ด้านการตรวจสอบและติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแผนกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้สถานศึกษาแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เข้าร่วม สถานศึกษาได้จัดทำข้อมูลการประเมินและรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในหลายรูปแบบ พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ แสงเชื่อนแก้ว (2560) ที่พบว่าโรงเรียนมีการนิเทศและใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของศิริพร จิตอารีย์ (2559) ที่ชี้ว่าการติดตามและตรวจสอบแหล่งเรียนรู้ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม บางแห่งยังขาดการนิเทศและสรุปผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้กระบวนการประเมินยังไม่สมบูรณ์ในบางด้าน

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีนโยบายการสำรวจ ประชุมชี้แจงจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัยจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้สถานศึกษาชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้โดยจัดสรรงบประมาณ ยกย่อง และให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง พร้อมประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในหลายรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และมีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้บริการ รวมถึงการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่เน้นว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาตรา 22 และ 24 เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติผ่านกิจกรรมจากประสบการณ์จริง ขณะที่มาตรา 25 สนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงควรส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ด้านการสรุปรายงานการปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูจัดทำแผนการพัฒนา แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษานำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ มาใช้ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาการนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์ สถานศึกษานำระบบคอมพิวเตอร์มาวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ สมราช (2560) ที่พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนอยู่ในระดับมากและเห็นผลอย่างชัดเจน การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้บริหารควรปฏิรูปกระบวนการบริหารเพื่อให้แหล่งเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในระดับปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น

ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาห้องเรียน อาคารสถานที่ ให้มีความสะดวก สะอาด มั่นคง ปลอดภัยโดยการจัดซื้อ ซ่อม บำรุง วัสดุ อุปกรณ์ ภายในห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ สนามกีฬา สถานศึกษาพัฒนา

แหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สื่อ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการติดตามและกำกับการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่ระบุให้สถานศึกษาสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทั้งในหมู่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก เพราะว่าสถานศึกษา รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ไว้ในรูปแบบฐานข้อมูล เช่น คอมพิวเตอร์หรือ Internet สถานศึกษาแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีเป็นคณะกรรมการสำรวจ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจแก่บุคลากร เพื่อมีส่วนร่วม ในการวางแผนในรูปแบบ Infographic, website, Facebook, Line สถานศึกษากำหนดนโยบายและเป้าหมายร่วมกับครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจนมีการวางแผนใช้ข้อมูลจาก Big Data เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแนวทางสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิตเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2559) ที่เน้นการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพการบริหารใช้ระบบ PDCA ได้แก่ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พร้อมกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ชัดเจนจัดประชุมบุคลากรเพื่อร่วมวางแผนและกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก เพราะว่าสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีเพื่อรองรับการปฏิบัติงานที่สนับสนุนงาน ด้านต่าง ๆ ผู้บริหารสนับสนุนการประยุกต์ นวัตกรรมพร้อมจัดหาเครื่องมือสมัยใหม่เพื่อยกระดับการเรียนรู้สถานศึกษาใช้ข้อมูลการประเมินพัฒนาเทคนิคการสอนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้ผลิตองค์ความรู้ใหม่ผ่านงานวิจัยที่ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงดำเนินการตรวจสอบและควบคุมการใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบมีการจัดเก็บสารสนเทศด้านการบริหารแบบมีโครงสร้างเพื่อการตัดสินใจที่แม่นยำ ผู้บริหารมุ่งพัฒนาทักษะครูเพื่อคิดค้นกระบวนการใหม่ที่ช่วยสร้างนักเรียนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ครมมีตัวชี้วัดชัดเจนที่สะท้อนผลลัพธ์เชิงธุรกิจจากผลงานของนักเรียนงานวิจัยที่ผู้บริหารต้องบริหารงบประมาณและเครือข่ายข้อมูลเพื่อพัฒนาสู่ Business Takeoff อย่างไรก็ตาม ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม แม้อยู่ในระดับมาก แต่กลับมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการนำนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้กับแหล่งเรียนรู้ อาจเกิดจากปัจจัยด้านงบประมาณ ความพร้อมของบุคลากร หรือการขาดแคลนทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โชคชัย แสนวิชา, 2565) เน้นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ ที่พัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการศึกษา การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภายในสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญ

ในการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและทันสมัย วัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังนี้

ด้านการวางแผน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) ช่วยเพิ่มความหลากหลายในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ในการสื่อสารและจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอกลไกดังกล่าวช่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งผลการวิจัยของสายชล วัฒนเกษกรณ์ (2565) ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับดีแนวทางนี้สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง ส่งผลต่อความยั่งยืนในการศึกษาการประสานแผนกับภาคีเครือข่ายช่วยขยายโอกาสและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนหลากหลายกลุ่ม

ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องถือเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นและนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ผ่านเครื่องมือทางคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมแคนวาส เครื่องมือดิจิทัลช่วยนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมทักษะในยุคศตวรรษที่ 21 การที่ผู้สอนและผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy) จากการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นประยูร เครื่องกันท์ (2560) ได้ศึกษาในประเด็นนี้ว่า ยังมีข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของภาคชุมชนในการจัดการศึกษาการมีตัวแทนจากท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลายและต่อเนื่องแม้การใช้แหล่งเรียนรู้มีคุณภาพดีโดยรวม แต่การเชื่อมโยงกับภายนอกยังต้องได้รับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ จะช่วยพัฒนาแนวทางที่ตอบสนองต่อทุกภาคส่วนการบูรณาการดังกล่าวทำให้เกิดระบบเรียนรู้ที่ครอบคลุม สร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว

ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การติดตามและนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ถือเป็นกลไกสำคัญในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียน การติดตามผลด้วยเครื่องมือเฉพาะช่วยประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ได้แม่นยำและทันเวลาการบันทึกข้อมูลการใช้งานส่งเสริมการจัดการอย่างมีระบบ พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้รู้ร่วมกันกำหนดกลไกกลไกการมีบทบาทสำคัญในการแนะแนวและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ การนิเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการใช้

งานการจัดทำรายงานปรับปรุงเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้วางแผนและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทการวิเคราะห์สารสนเทศจากผลติดตามช่วยให้การบริหารแหล่งเรียนรู้เกิดความยั่งยืนการดำเนินงานที่มีเป้าหมายชัดเจนจะส่งเสริมผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ แสงเชื่อนแก้ว (2560) ที่พบว่าโรงเรียนมีการนิเทศและใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนlv

ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ในด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมองและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ แนวทางเผยแพร่ผลประเมินช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ การรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนช่วยปรับใช้แหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับพัชรินทร์ สมราช (2563) ที่พบว่าการปรับระบบบริหารโดยยึดบริบทและศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมประสบการณ์ตรงและทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนำเสนอรายงานผลการประเมินและการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในกรณีที่การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ต้องการการปฏิบัติการบริหารจัดการอย่างมีระบบและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและนักเรียน.

ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในด้านการบริหารจัดการการศึกษา การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือเป็นหลักการสำคัญในการสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชน การจัดโครงการเพื่อขอรับงบประมาณและระดมทรัพยากรจากหลายหน่วยงานช่วยเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้หลากหลายรูปแบบการสร้างเครือข่ายกับภาครัฐและเอกชนเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามแนวคิดของสุรัชย์ เทียนขวา (2560) เน้นหลักการมีส่วนร่วมในบริหารแบบ SBM เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาทการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในทุกขั้นตอนช่วยลดช่องว่างและสร้างความร่วมมือที่ดีการบริหารที่มีการมีส่วนร่วมส่งเสริมการตัดสินใจที่ยั่งยืนและตรงกับบริบทของผู้เรียนกระบวนการดังกล่าวช่วยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตอบโจทย์และเหมาะสมกับชุมชนความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาที่มั่นคงและต่อเนื่อง

ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน ในด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมและวางแผนร่วมกับคณะครูและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนากระบวนการศึกษาด้วยเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดช่วยให้สถาบันดำเนินงานได้ตรงตามเป้าหมาย การกำหนดวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎกระทรวง สพฐ. (2553) ส่งเสริมความโปร่งใสและประเมินผลได้ชัดเจนมาตรฐานที่ชัด

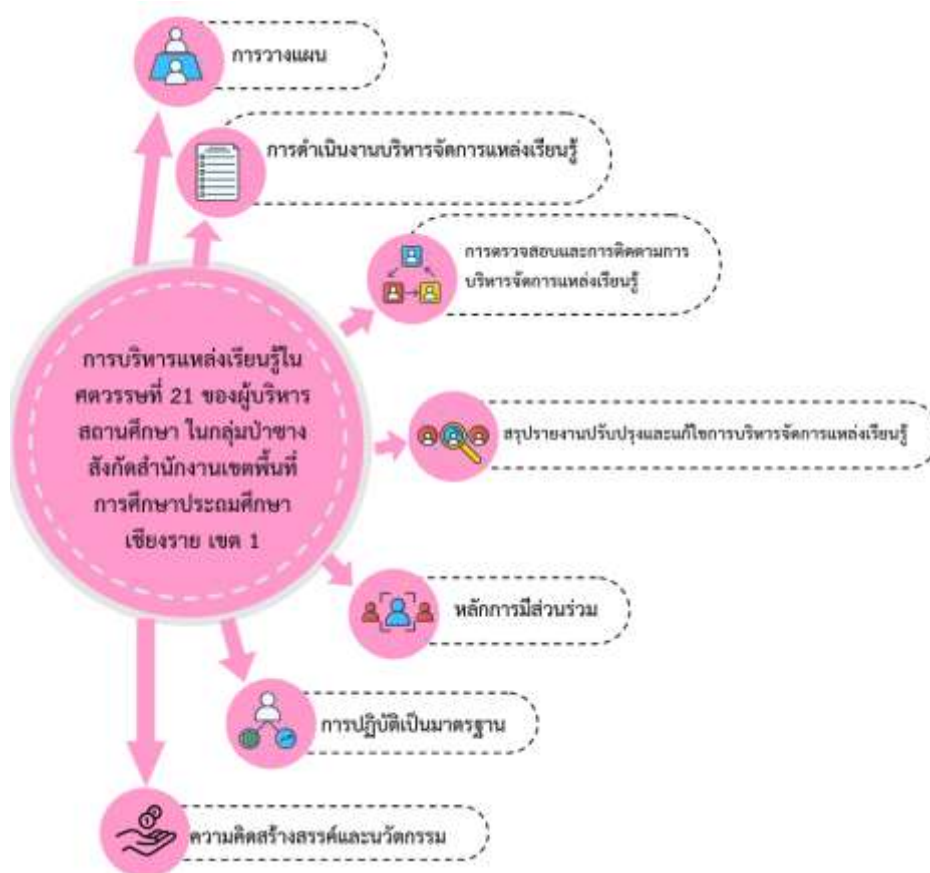
ช่วยพัฒนาศักยภาพบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัยการถ่ายทอดองค์ความรู้ในองค์กรผ่าน KM เสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรและภาคีเครือข่ายช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบการจัดการที่มีมาตรฐานตอบโจทย์ความต้องการของศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน ดังนั้น การสร้างกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนจึงเป็นกุญแจสำคัญในการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ในด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและนำไปใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนในยุคเทคโนโลยีต้องอาศัยการสนับสนุนบุคลากรให้พัฒนาตนเองด้านวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำความรู้ใหม่มาปรับใช้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้และวิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจและกำลังใจให้กับผู้ที่มีผลงานวิจัยจะกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มแรงบันดาลใจในการพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ผู้เรียนและสังคม เป็นไปตามผลงานวิจัยของโชคชัย แสนวิชา (2565) ที่เสนอไว้ว่า เน้นบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ ที่พัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการศึกษา การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภายในสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและทันสมัย วัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

โดยสรุปแล้ว แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มป่าเขา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ถือเป็นการเน้นการพัฒนาทุกด้านอย่างครบถ้วน ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบและติดตามผล การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมไปถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพสูงขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการของการศึกษาในยุคใหม่

องค์ความรู้

จากภาพองค์ความรู้นี้ แสดงถึง แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าเขา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งถูกออกแบบเป็นภาพรวมเชิงระบบที่เชื่อมโยงกันอย่างมีลำดับขั้นตอนและองค์ประกอบเสริมเพื่อให้การบริหารแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและบริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยรายละเอียดและความเชื่อมโยงของแผนภาพสามารถอธิบายได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : มยุรา ปันโพธิ์ และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายอธิบายความหมายแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านการวางแผน คือ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการ ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายเทคโนโลยีเข้ามาใช้และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ สถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2) ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของ ครู นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ สืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแหล่งเรียนรู้ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3) ด้านการตรวจสอบและการติดตามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การติดตามและ นิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ติดตามการ

ใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีกัลยาณมิตร รวบรวมและเก็บข้อมูลในการใช้แหล่งเรียนรู้

4) ด้านการสรุปรายงานปรับปรุงและแก้ไขการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการเผยแพร่รายงานผลการประเมินให้ครูครูและบุคลากรทางการศึกษา

5) ด้านหลักการมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณ สนับสนุน ระดมทรัพยากร สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จากหน่วยงานต่าง ๆ

6) ด้านการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีประชุม วางแผนร่วมกับคณะครู และผู้เกี่ยวข้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

7) ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำโครงการและงบประมาณสนับสนุนให้บุคลากรบุคลากรที่พัฒนาตนเองในการทำวิจัยเชิงนวัตกรรมและนำมาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

เกริ่นนำ สรุป...

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล จัดตั้งระบบการติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สนับสนุนการพัฒนา นวัตกรรมจัดการแหล่งเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2) ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล จัดการฝึกอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยี และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดมาตรฐานและแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษารวมถึงการสร้างกระบวนการประเมินผลและติดตามผล และส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
- 2) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มป่าซาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
- 3) ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

References ปรับรูปแบบปรับตามตัวอย่างด้านล่าง

- โชคชัย แสนวิชา. (2565). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเมืองใต้
สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. *การค้นคว้าอิสระ การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา*
- ประยูร เครื่องกัณฑ์ (2563) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21 โรงเรียนชุมชนบ้านเจ็ดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 2 . *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*.
- พัชรินทร์ สมราช. (2553). การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็น
แหล่ง
เรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนา
คุณภาพการศึกษา แม่สามแลบ อำเภอสบเมย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. ใน
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2561). *ความเป็นผู้นำทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). *ทักษะชีวิตและอาชีพ: การพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกที่ไม่
แน่นอน* (หน้า 50-53). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาเพื่อความยั่งยืน.
- ศิริพร จิตอารีย์. (2549). การจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัด
เชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สายชล วัฒนเกษมกรณ์. (2560). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สายสุนีย์ แสงเขื่อนแก้ว. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สุพล ฉุนแสนดี. (2555). *เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567, จาก <https://sites.google.com/site/supoldee/thekhnology-laea-nwatkrrm-kar-suksa>

สุรัชย์ เทียนขวา. (2544). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพะเยาประสาธน์วิทย์จังหวัด พะเยา. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

1) หนังสือ

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2544). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ข้อบทความ”. *ชื่อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), (เดือน) : หน้า ตัวอย่างเช่น สามารถ บุญรัตน์. พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างสุขวิถีพุทธในองค์กร. *วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 9 (1), 224-243.

3) วิทยานิพนธ์

สามารถ บุญรัตน์. (2557). “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคใต้ตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง ขวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. *สัมภาษณ์*.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538970572&Ntype=9> [7 กันยายน 2566].

ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for developing digital competency of early childhood teachers in private school in hang dong district chaing mai province

ปราณี นันโท Pranee Nunto
ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์ Sirimas Kosanpipat
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Rajabhat Chiang Mai University
66861108@g.cmru.ac.th

Received 2025/05/03

Revised 2025/06/04

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 50 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ปัญหาและความต้องการ 2) แบบสอบถามปัญหาและความต้องการ 3) แบบสนทนากลุ่ม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 ระยะที่ 1 พบว่าครูปฐมวัยมีปัญหาและความต้องการด้านสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการประกอบวิชาชีพ การดำเนินชีวิต และการพัฒนาตนเอง การศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 ระยะที่ 2 พบว่าสมรรถนะที่มีปัญหามากที่สุดคือ สมรรถนะดิจิทัลด้านการประกอบวิชาชีพ รองลงมาคือสมรรถนะดิจิทัลด้านการดำเนินชีวิต และสมรรถนะดิจิทัลด้านการพัฒนาตนเอง และสมรรถนะที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือ สมรรถนะดิจิทัลด้านการพัฒนาตนเอง ความต้องการสมรรถนะดิจิทัลด้านการดำเนินชีวิต และความต้องการสมรรถนะดิจิทัลด้านประกอบอาชีพ

2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัย ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ด้าน ได้แก่ด้านการประกอบวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูใช้และพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยผ่านการเข้าร่วมอบรมด้าน

เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ ด้านการพัฒนาตนเอง โดยสนับสนุนให้ครูเรียนรู้ ฝึกฝน และปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ผ่านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสอนและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินชีวิต โดยส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย รอบคอบ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ผ่านการอบรมและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัย, การพัฒนาครู, โรงเรียนเอกชน.

Abstract

This research aims to 1) study the problems and needs of digital competency development of early childhood teachers in private schools in Hang Dong District, Chiang Mai Province, and 2) propose guidelines for digital competency development of early childhood teachers in private schools in Hang Dong District, Chiang Mai Province. This research is a survey research. The research population includes 1) 50 administrators, teachers, and educational personnel. The research tools include 1) problem and need interview form, 2) problem and need questionnaire, 3) focus group discussion form. The statistics for data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that:

1) Problems and Needs for Developing Digital Competencies of Early Childhood Teachers in Private Schools, Hang Dong District, Chiang Mai Province. The study on the first objective, phase one, found that early childhood teachers face problems and have needs related to digital competencies in three main areas: professional practice, daily life, and self-development. In phase two of the study, the digital competency area with the greatest problems was professional practice, with an average score of 3.85. This was followed by digital competencies in daily life, with an average score of 3.65, and digital competencies in self-development, with an average score of 3.53. Regarding the needs for development, the highest priority was the digital competency in self-development, which had an average score of 4.26. Next was the need for digital competency in daily life, with an average score of 4.14, and finally, digital competency in professional practice, with an average score of 4.11.

2) Guidelines for Developing Digital Competencies of Early Childhood Teachers in Private Schools, Hang Dong District, Chiang Mai Province. The guidelines for developing digital competencies of early childhood teachers focus on three key areas.

First, in the area of professional practice, administrators should encourage teachers to use and develop digital technologies to enhance the quality of teaching and improve children's learning effectively and safely. This can be achieved by regularly participating in digital technology training sessions. Second, regarding self-development, teachers should be supported to continuously learn, practice, and adapt to using digital technologies through online learning resources. This ongoing development helps increase their teaching capacity and effective use of technology. Third, in terms of daily life, teachers should be encouraged to use digital technology safely and responsibly, and to adapt appropriately to changes in the digital era. This can be facilitated through practical training and hands-on learning experiences.

Keywords : Digital Competency of Early Childhood Teachers, Teacher Development, Private school.

บทนำ

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยเน้นพัฒนาครูให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและทันต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะคิดวิเคราะห์ ภาษา และเทคโนโลยี ส่งเสริมการบริหารจัดการที่โปร่งใส มีส่วนร่วม และนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน พร้อมทั้งสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และเชื่อมโยงการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 18-20) สังคมไทยในยุคดิจิทัลนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชีวิตประจำวัน หลากหลายด้าน เช่น การทำงานที่บ้าน การซื้อขายออนไลน์ การใช้โซเชียลมีเดีย การชำระเงินดิจิทัล และระบบขนส่งที่ทันสมัย รวมถึงโครงการรัฐดิจิทัลและสื่อออนไลน์ เด็กเจนเนอเรชันอัลฟ่ามีแนวโน้มใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดและอารมณ์ หากใช้อย่างเหมาะสม ครูปฐมวัยต้องมีทักษะเลือกใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือดิจิทัลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างจินตนาการ และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับเด็กควรยึดหลัก “การใช้ที่เหมาะสม” คือ 1) ใช้ให้เหมาะกับวัย 2) ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 3) ใช้เสริมสื่อหลัก 4) ใช้เท่าที่จำเป็น 5) ใช้วิธีกำหนดเวลา 6) ใช้อย่างปลอดภัย และ 7) ใช้ร่วมกับเด็ก (กองบริหารงานทั่วไปสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560 : 26-28)

จากสภาพการณดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาและใช้เครื่องมือดิจิทัลต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยสามารถสอน ดูแลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้จัดเป็น งานวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่มุ่งเน้นการดำเนินการตามขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมถึงการศึกษาปัญหา ความต้องการ และหาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัย ดังกล่าวตามผลที่ได้รับการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชนอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อระบุปัญหาและความต้องการ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ ประชากร ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน, หัวหน้าวิชาการ 2 คน, ศึกษานิเทศก์ 1 คน และ ครูโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวน 17 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปสัมภาษณ์กับ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน, ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน, หัวหน้าวิชาการ จำนวน 2 คน ครูโรงเรียนละ 2 คนจำนวน 12 คน ของโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งหมด 17 คน โดยเลือกแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตของคำถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องและนำข้อคำถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ นำเครื่องมือมาหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .981 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จำนวน 38 คน จาก 6 โรงเรียน และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เรื่อง ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสังเคราะห์เป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 1 ระยะที่ 2 ศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชนอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำผลจากการวิเคราะห์ครั้งแรกมากำหนดเป็นประเด็นคำถามสำหรับสร้างแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการ

สอนระดับอนุบาลทั้งหมด จำนวน 38 คน จาก 6 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยการแยกข้อมูลและทำการแจกแจงความถี่ รวมถึงการหาค่าร้อยละ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จะถูกนำมาวิเคราะห์โดยการแยกข้อมูลและทำการแจกแจงความถี่ รวมถึงการหาค่าร้อยละ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบตารางประกอบความเรียง นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบตารางประกอบความเรียง เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่เก็บได้อย่างชัดเจน ข้อมูลตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูปฐมวัย ที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ได้รับจากครูโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 38 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ข้อมูลตอนที่ 4 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นข้อมูลประเภทคำบรรยาย จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดลำดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเพื่อสรุปประเด็นหลักและแสดงผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีความหมายจากข้อมูลที่ได้รับ

ขั้นตอนที่ 2 นำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 2 มาทำร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชนอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่เครื่องมือเป็นแบบสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน, ผู้บริหาร จำนวน 4 คน, หัวหน้ากลุ่มสถานศึกษาเอกชน จำนวน 1 คน, ครูวิชาการ จำนวน 4 คน รวมทั้ง 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลที่ได้มาเสนอเป็นความเรียง

สร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

ตอนที่ 1 ระยะที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

- 1) ศึกษาแนวคิดและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการศึกษาและเข้าใจแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และกำหนดประเด็นที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) ดำเนินการสร้างประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับประเด็นที่กำหนดไว้
- 3) เสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 4) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์
- 5) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปเก็บข้อมูลกับประชากร

ตอนที่ 1 ระยะที่ 2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

- 1) ศึกษาแนวคิดวิธีการสร้างแบบสอบถามปัญหาและต้องการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดประเด็นเพื่อสร้างข้อคำถาม

- 2) ดำเนินการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนด
 - 3) เสนอแบบสอบถามให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้แน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 4) นำแบบสอบถามไปขอจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และผ่านการรับรอง ตามหนังสือเลขที่ 429 วันที่ 2 ตุลาคม 2567
 - 5) หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -efficiencies) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, p. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .975 ซึ่งเป็นค่าที่สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้
 - 7) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจากผลการทดลองใช้ จากนั้นจึงจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เพื่อขอรับความเห็นชอบในการใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล
 - 8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงและได้รับความเห็นชอบแล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- ตอนที่ 1 ระยะที่ 2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการสนทนากลุ่ม
- 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครุฑิจิทัลจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ วาระการประชุมและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
 - 2) สร้างและกำหนดกรอบของแบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุง
 - 3) แก้ไขแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถามและให้ข้อเสนอแนะ
 - 4) แก้ไขแบบรายการสนทนากลุ่มตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
 - 5) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และเลือกประเด็นที่ตรงกันในแต่ละด้าน เพื่อจัดทำร่างเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่
 - 6) นำร่างเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่เสนออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงแก้ไข
 - 7) จัดการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมรรถนะที่มีปัญหามากที่สุดคือ สมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการประกอบอาชีพ รองลงมาคือสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการดำเนินชีวิต และสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการพัฒนาตนเอง และสมรรถนะที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือ สมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการพัฒนาตนเอง ความต้องการสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการดำเนินชีวิต และความต้องการสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัย พบว่า

1) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการประกอบอาชีพมุ่งเน้นให้ครูปฐมวัย สามารถใช้และพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

2) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นให้ครูปฐมวัยพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้ ฝึกฝน และปรับตัว เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสอนและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นให้ครูปฐมวัยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย รอบคอบ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน ในเขตอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่” ได้แสดงผลการศึกษาและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งสามารถแยกอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนประสบปัญหาสำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ **ด้านการประกอบอาชีพ** พบว่าครูมีข้อจำกัดเรื่องความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัล การแก้ปัญหาทางเทคนิค และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ขาดความมั่นใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ **ด้านการพัฒนา**

ตนเอง ครูปฐมวัยประสบปัญหาหลักในการแก้ปัญหาทางเทคนิคของเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ยังขาดพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยี และมีปัญหาในการปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชีวิตประจำวัน ซึ่งจำกัดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ และ

ด้านการดำเนินชีวิต ครูปฐมวัยประสบปัญหาในการรู้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในการแก้ปัญหาทางเทคนิค และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ส่งผลให้ขาดความมั่นใจในการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาพบว่าครูปฐมวัยมีปัญหาเรื่องการรู้เทคโนโลยีดิจิทัล การแก้ปัญหาทางเทคนิค และการปรับตัวต่อเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อการสอน การพัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิต แนวทางแก้ไขจึงควรเน้นการอบรมพื้นฐานเพื่อเสริมความเข้าใจและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง และการจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ทั้งนี้ควรยึดตามกรอบแนวทางของ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่เน้นพัฒนาทักษะดิจิทัลระยะเริ่มต้นเพื่อสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และขับเคลื่อนประเทศสู่ความยั่งยืน

นอกจากนี้ ครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การประกอบอาชีพ การพัฒนาตนเอง และการดำเนินชีวิต โดยแนวโน้มความต้องการสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการประกอบอาชีพ ครูให้ความสำคัญกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นอันดับแรก รองลงมาคือการแก้ปัญหาทางเทคนิค การรู้เทคโนโลยี และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสามารถประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนาตนเอง ครูต้องการพัฒนาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือการใช้เทคโนโลยีและการแก้ปัญหาทางเทคนิค เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินชีวิต ครูให้ความสำคัญกับการรู้และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาทางเทคนิค เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล

การศึกษาพบว่าครูปฐมวัยต้องการพัฒนาทักษะในการปรับตัว แก้ปัญหา และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการสอน การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลควรเน้นที่ การอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้ครูสามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนเครื่องมือและทรัพยากรดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานและชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนา สมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จากการร่วมสนทนากลุ่ม สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการประกอบอาชีพ ในบริบทของโรงเรียนเอกชน ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการแข่งขันสูงและมีการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ ครู

ปฐมวัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการข้อมูล และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยแนวทางการพัฒนามี 4 ด้าน ดังนี้ **ด้านการรู้เทคโนโลยีดิจิทัล** ครูควรพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมพื้นฐาน เช่น PowerPoint, Canva, Google Drive และ Excel รวมถึงการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับการสอนเด็ก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลตามกฎหมาย สอดคล้องกับ Masoumi, D., Bourbour, M. (2024) กล่าวว่าครูควรให้ความสำคัญกับความสามารถเทคโนโลยีด้านดิจิทัลอย่างมีทักษะและปลอดภัย **ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล** ครูควรเลือกใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น ClassDojo, Seesaw และเกมที่ส่งเสริมพัฒนาการ โดยใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและวิเคราะห์พัฒนาการของเด็กเพื่อปรับการสอนให้เหมาะสม **ด้านการแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล** ครูควรฝึกแก้ไขปัญหาด้านเทคโนโลยี เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและการใช้งานซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลออนไลน์และการเข้าร่วมเวิร์กช็อป รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับเพื่อนครู **ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล** ครูควรมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสอน เช่น Google Classroom และ Kahoot พร้อมสร้างชุมชนการเรียนรู้ผ่านโซเชียลมีเดียและ PLC (Professional Learning Community)

ครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในการสอน การแก้ปัญหาทางเทคนิค และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลนี้จะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง รวมถึงยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของกองบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (2560) ที่กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อดิจิทัลอย่างเหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กปฐมวัยสามารถค้นคว้าและสร้างโอกาสให้ตนเองได้

2) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการพัฒนาตนเอง ในบริบทของโรงเรียนเอกชนในอำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้น ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแบ่งแนวทางการพัฒนาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ **ด้านการแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล** ครูปฐมวัยควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในสถานการณ์จริง เพื่อสามารถรับมือกับปัญหาทางเทคนิคที่เกิดขึ้นระหว่างการสอนได้ โดยการเข้าร่วมสัมมนาและ Workshop พร้อมทั้งใช้แพลตฟอร์มที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ เช่น Google Classroom หรือ Seesaw และมีระบบติดตามผลเพื่อพัฒนาการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Su, J., Yang, W.(2024) ว่าความสามารถด้านดิจิทัลคือการผสมผสานที่สำคัญของความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบในโลกสมัยใหม่ **ด้านการรู้**

เทคโนโลยีดิจิทัล ครูควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและการเรียนการสอน พร้อมเลือกสื่อที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่น สื่ออินเทอร์แอคทีฟและเกมการศึกษา รวมถึงเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนครู **ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล** เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครูปฐมวัยจึงควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน และนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอน ควรเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เช่น สื่ออินเทอร์แอคทีฟและเกมการศึกษา พร้อมทั้งติดตามข้อมูลและคำแนะนำจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น เว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแพลตฟอร์มด้านการศึกษาคควรเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น PLC (Professional Learning Community) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีกับเพื่อนครู **การใช้เทคโนโลยี** ครูควรพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแหล่งข้อมูลที่ช่วยเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม เช่น การใช้แอปพลิเคชันและเครื่องมือที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยร่วมกับองค์กรภายนอกในการจัดทำโครงการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูปฐมวัยควรมุ่งเน้นการเรียนรู้เทคโนโลยีจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและการฝึกใช้เทคโนโลยีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยจะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสืบสกุล นรินทรางกูร อยุธยา (2018) กล่าวว่าครูต้องมีการพัฒนาตนเองในวิธีที่หลากหลาย

3) แนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในการดำเนินชีวิต ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ ครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน อำเภอดงดง จังหวัดเชียงใหม่ ควรพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเพื่อดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยแนวทางพัฒนามี 4 ด้าน ดังนี้ **ด้านความรู้เทคโนโลยีดิจิทัล** ครูปฐมวัยควรเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ การจัดการข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างปลอดภัย เช่น การตั้งค่าความปลอดภัยบนโซเชียลมีเดียและซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัส **ด้านการแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล** ครูปฐมวัยควรฝึกการรับมือกับปัญหาด้านเทคโนโลยี เช่น การสำรองข้อมูล การตั้งค่าความปลอดภัยในการทำธุรกรรมออนไลน์ และการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ **ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล** ครูปฐมวัยควรติดตามเทรนด์เทคโนโลยีใหม่ ๆ และเรียนรู้การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น AI, Web3 และ Metaverse รวมถึงการสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ **ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล** ครูปฐมวัยควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต เช่น แอปพลิเคชันทางการเงินและแพลตฟอร์มช่วยอำนวยความสะดวก พร้อมทั้งรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง โดยครูปฐมวัยควรเสริมสร้างความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลโดยการเลือกใช้เครื่องมือที่ปลอดภัย การรับมือกับปัญหาทางเทคโนโลยี และการปรับตัวให้เข้ากับการ

เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านอาชีพและชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกณิชา ศิริศักดิ์ (2563) ที่กล่าวว่า ครูที่มีสมรรถนะดิจิทัลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการทำงานแยกตัวและการทำงานร่วมกับผู้อื่น พร้อมทั้งสามารถแบ่งปันข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

องค์ความรู้

ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต การศึกษาก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานการเรียนรู้ของเด็ก การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดทำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดระดับสมรรถนะดิจิทัลออกเป็น 7 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐาน (DC1–DC3), ระดับกลาง (DC4–DC5) และระดับสูง (DC6–DC7) ซึ่งครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ยังมีการวิจัยที่เสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขอบเขตของสมรรถนะดิจิทัล แนวทางการพัฒนา และปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ รูปแบบนี้สามารถปรับใช้กับการพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนได้เช่นกัน การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยควรเน้นการอบรมและพัฒนาวิชาชีพครูด้านดิจิทัลผ่านเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเอกชนในอำเภอหางดง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันทรัพยากรด้านดิจิทัล และจัดกิจกรรม PLC (Professional Learning Community) การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนในพื้นที่ ก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทรัพยากร เทคโนโลยี และความรู้ในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) โรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลระดับโรงเรียนให้ชัดเจน
- 2) โรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างครู

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) โรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2) โรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จัดแสดงสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่สร้างโดยครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนเอกชน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งรัฐบาลและเอกชน

2) ศึกษาแนวทางการใช้ดิจิทัลด้านการประกอบอาชีพ ด้านการพัฒนานเอง ด้านการดำเนินชีวิต ของครูปฐมวัยในสถานศึกษาอื่นๆ

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กณิชา ศิริศักดิ์. (2563). *การวิจัยหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัล.สำนักงานวิทยทรัพยากร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 12(2), 124-129.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2564). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู(ฉบับปรับปรุง)*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Masoumi, D., Bourbour, M. (2024). *Framing adequate digital competence in early childhood education*. Educ Inf Technol . <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12646-7>
- Su, J., Yang, W. Digital competence in early childhood education: A systematic review.(2 0 2 4) . Educ Inf Technol 2 9 , 4 8 8 5 – 4 9 3 3 . <https://doi.org/10.1007/s10639023-11972-6>

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

Management of Student Support Systems in the 21st Century of the School
Administrators of the Khun Yuam Mae Ngao Group, Khun Yum District, under
the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1

กนกอร เวชกิจ Kanokorn Wedchakit
สุรัตน์ ศรีดาเดช Surat Sridadej
ธีรภัทร ประสมสุข Teerapat Prasomsuk
ประกอบ สารวรรณ Prakob Sarawan
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
g673302111@northcm.ac.th

Received 2025/05/05

Revised 2025/06/04

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 111 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.98 และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรมีระบบกระบวนการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ รวบรวมจากทุกฝ่าย ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ดำเนินงานอย่างเหมาะสม ซึ่ง ควรมีหลักการในการวางแผนและขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน อย่างเป็นระบบดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผน และนำผลการประเมินมาปรับปรุง พัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ : การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ศตวรรษที่ 21.

Abstract

This research aims to 1) study Management of the Student Support System in the 21st Century of the School Administrators of the Khun Yuam - Mae Ngao Group, Khun Yum District, under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 2) Study the development guidelines for the administration of the 21st century student care system of the Khun Yuam-Mae Ngao School Group, Khun Yuam District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Mae Hong Son. The population and sample consisted of school administrators, teachers, and educational personnel of the schools in the Khun Yuam-Mae Ngao School Group, Khun Yuam District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Mae Hong Son, totaling 111 people. The instruments were a questionnaire with a reliability of 0.98 and in-depth interviews with 8 experts. The instruments were an interview form. Statistics and data analysis included percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The results of the research found that:

1) The administration of the 21st century student care system of the Khun Yuam- Mae Ngao School Group, Khun Yuam District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 found that the aspects of student promotion and development, individual recognition of students, referrals, prevention and resolution of student problems, and student screening were all at a high level.

2) The guidelines for the development of the administration of the 21st century student care system of the Khun Yuam-Mae Ngao School Group, Khun Yuam

District, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 found that Administrators should have a good and efficient administration process system, cooperation from all parties, and should increasingly use digital technology in the student care system in all aspects. They should operate appropriately, which should include principles for planning and procedures for systematically screening students, operating according to the plan, monitoring and inspecting operations according to the plan, and using the evaluation results to improve and develop for efficiency and effectiveness.

Keywords: Student Care system Administration, 21st Century.

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันและวงการศึกษาย่างชัดเจน ส่งผลให้การศึกษาไทยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะบทบาทของครูที่ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการ และนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง (ฐานิตา ลิมวงศ์ และ ยุพารักษ์ แสงฤทธิ์, 2562 : 10) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้ทันสมัยและเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด (บรรจง ลาวะลี, 2560 : 2) อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทยยังคงเผชิญกับปัญหาหลากหลายด้าน บางส่วนเป็นผลจากปัญหาสะสม เช่น ครอบครัแตกแยก การขาดการดูแล การเข้าถึงแหล่งอบายมุข และอิทธิพลจากพฤติกรรมไม่เหมาะสมในสังคม ซึ่งล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในหลายมิติ

กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันความท้าทายของสังคมร่วมสมัย โดยให้ความสำคัญกับการแนะแนว การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม และการติดตามพฤติกรรมนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 1) โดยเฉพาะ “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” จึงเป็นกลไกสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างมีแบบแผน ด้วยขั้นตอนและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้การดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ระบบนี้ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรอง (3) การส่งเสริมและสนับสนุน (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (5) การส่งต่อ (ดาวรุ่ง มุกดาภิจ, 2554) ซึ่งการดำเนินงานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพควบคู่กับการป้องกัน

แก้ไขปัญา และคุ้มครองสิทธิเด็ก สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเลือกใช้วิธีบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด ระบบดังกล่าวยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตสาธารณะ โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในและนอกโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้กำหนดเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับศักยภาพ โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ ป้องกันการหลุดจากระบบการศึกษา รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศของประชากรวัยเรียน และส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ นอกจากนี้ยังพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อติดตามและช่วยเหลือเด็กที่หลุดจากระบบกลางคืนให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566 : 65) สำหรับกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและมีบริบทที่หลากหลาย การบริหารจัดการจึงต้องอิงกับลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ (รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านห้วยนา, 2566 : 1) พบว่าปัญหาหลักที่กระทบต่อนักเรียนคือปัญหาครอบครัว เช่น การหย่าร้าง การแยกกันอยู่ของพ่อแม่ หรือเด็กต้องอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ทำให้ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมยังส่งผลให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม เด็กจึงใช้เวลาอยู่กับโลกออนไลน์มากเกินไปโดยขาดทักษะการควบคุมตนเอง นำไปสู่ปัญหาพฤติกรรม เช่น การเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ และพัฒนาการที่ไม่สมวัย ทั้งด้านกล้ามเนื้อ สายตา สมาธิ และบุคลิกภาพ ดังนั้น การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบด้าน พร้อมพัฒนามาตรการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มและบริบท เพื่อให้สามารถดูแลและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารงานและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้กระบวนการบริหารงานใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล การคัดกรองผู้เรียน การส่งเสริมสนับสนุน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะช่วยสร้างแนวทางในการดูแลและพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของแต่ละโรงเรียน การศึกษานี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในระดับสถานศึกษาและเชิงนโยบาย อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี ตามแนวคิด ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ ด้านการส่งต่อนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 111 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน โดยเกณฑ์พิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เกี่ยวกับเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ (Rating Scale)

5 หมายถึง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi-structure interview) ประเด็นข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 มีการกำหนดคำถามในการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านหลักที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครอบคลุมทุกมิติของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร วิทยุ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นสนทนากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป หากค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าต่ำกว่า 0.70 จะต้องนำข้อคำถามนั้น มาปรับปรุง หรือตัดทิ้ง

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองกับครูและบุคลากรทางการศึกษา อำเภอนายวม เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์นำประเด็นข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 มีการกำหนดคำถาม ออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอนายวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอนายวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 โดยภาพรวมตามตาราง (N=111)

ด้าน	การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	μ	(σ)	ระดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.75	0.86	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.70	0.93	มาก
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.75	0.91	มาก

4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.73	0.91	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.74	0.88	มาก
รวม		3.73	0.88	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอยะหริ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ครูใช้ Social Network (เช่น Facebook, Line) เป็นช่องทางหลักในการติดต่อผู้ปกครอง เก็บข้อมูล เยี่ยมบ้าน และติดตามพฤติกรรม รวมถึงใช้ อุปกรณ์สื่อสารพกพา (Smartphone, Tablet) ในการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม การใช้ Cloud Computing (Google Drive, Docs, Sheets) เพื่อจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลยังมีการใช้น้อยที่สุด

2) ด้านการคัดกรอง ส่งเสริม แก้ไขปัญหา และส่งต่อนักเรียนก็อยู่ในระดับมาก โดยเน้นการใช้ Social Network เป็นช่องทางหลัก ส่วนการใช้ระบบดิจิทัลขั้นสูง เช่น เว็บไซต์หรือ Cloud Computing เพื่อเก็บข้อมูลและติดตามผลยังไม่แพร่หลาย

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การสื่อสารกับผู้ปกครองผ่าน Social Network เช่น Facebook และ Line เป็นช่องทางหลักในการรายงานผล แจ้งข่าวสาร และประชุมผู้ปกครอง ส่วนการใช้ Cloud Computing เช่น Google Form เพื่อสำรวจความคิดเห็นนักเรียน-ผู้ปกครอง ยังมีการใช้น้อย

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ใช้ Social Network ในการรายงานผล ปรีกษา และประชาสัมพันธ์กิจกรรม รวมถึงใช้อุปกรณ์พกพาและแอปพลิเคชัน เช่น YouTube เพื่อเสริมการเรียนรู้ แต่ยังไม่เน้นการใช้ Cloud ในการบันทึกหรือสรุปผลกิจกรรม

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ใช้ Social Network ในการแจ้งปัญหา ชี้แจงเหตุผล และประสานงานกับครูหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่การติดตามและรายงานผลหลังส่งต่อยังเป็นจุดอ่อนที่ควรพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอยะหริ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 พบว่า

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ผู้ปกครองรับทราบผลการเรียนพฤติกรรมของนักเรียน

รวมถึงการขอข้อมูลของนักเรียน โดยการใช้เครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Google Meet เป็นช่องทางในการประสานงานกับผู้ปกครอง

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการพัฒนา ส่งเสริม และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในด้านต่างๆ โดยการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการส่งรายงาน สรุปผลการคัดกรองนักเรียน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ และนำเสนอรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เช่น Facebook, Line

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น รวมถึงการส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น Facebook, Line ทั้งนี้

5) ด้านการส่งต่อนักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line มีการชี้แจงเหตุผลแก่นักเรียน และผู้ปกครองถึงความจำเป็นที่ต้องส่งนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ เป็นช่องทางในการประสานงานการส่งต่อนักเรียน ให้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีระบบกระบวนการที่ดี ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตลอดจนสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับพิมพ์ชนก สังขสิทธิ์ (2565) ที่ พบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดหลักการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) และ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2560) ที่เสนอไว้ การดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหาของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 พบว่า

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีคลาวด์ คอมพิวติง เช่น Google Form และ Google Sheets ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการ ตรวจสอบ ไปจนถึงการพัฒนาและปรับปรุง โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษา ผ่านการอบรมและประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งนี้ควรเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบประเมิน SDQ พร้อมจัดทำระเบียบประวัติ นักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ (2565) พบว่า เน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการอบรมครูในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการวิจัยเรื่องการคัดกรองนักเรียนในยุคดิจิทัลที่ศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางระบบคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา โดยเน้นการวางแผนที่มีขั้นตอนชัดเจน ครอบคลุมทั้งการคัดกรองรายบุคคล การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Google Sheets และการอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถใช้งานได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งจะช่วยทำให้การบันทึก วิเคราะห์ และติดตามพฤติกรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ (2565) ได้ศึกษาไว้เช่นกัน ในขั้นตอนการปฏิบัติ ควรยึดแนวทางตามแผนที่วางไว้ โดยมีการใช้แบบบันทึกพฤติกรรม การแปลผลอย่างมีระบบ และเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อความสะดวกและแม่นยำ ขณะที่ในขั้นตอนการตรวจสอบ ควรมีระบบติดตามผลที่เป็นรูปธรรม รวมถึงจัดเก็บข้อมูลจากแบบประเมิน SDQ ของนักเรียน ครู และผู้ปกครองในรูปแบบดิจิทัล เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ สุดท้าย การนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะช่วยให้การคัดกรองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในยุคดิจิทัลที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลนักเรียนในสถานศึกษา

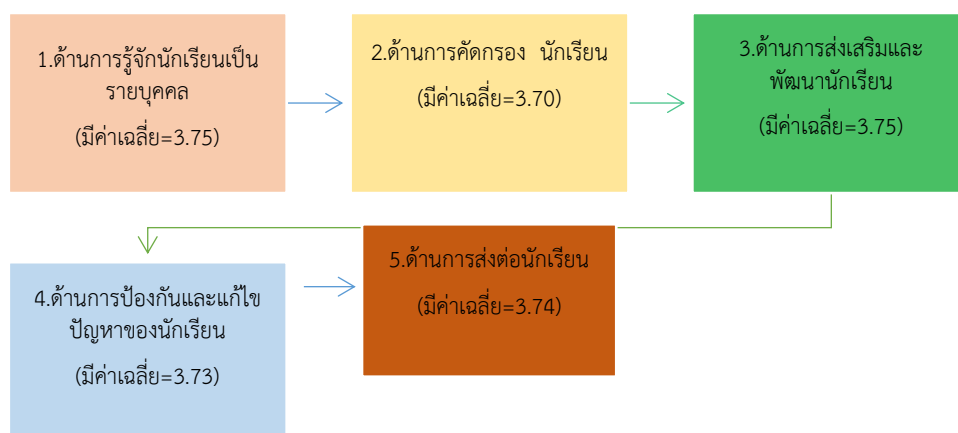
3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ การวางแผน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ (Google Meet, Zoom, Microsoft Teams) และเครื่องมือคลาวด์ (Google Form, Sheet, Docs, Drive) เพื่อรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากนักเรียนและผู้ปกครอง ขั้นตอนปฏิบัติ ควรดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้กับครูและนักเรียน ขั้นตอนตรวจสอบควรมีการติดตามและสรุปผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และคลาวด์คอมพิวติงอย่างสม่ำเสมอ ขั้นตอนการพัฒนาควรนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา

นักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะการจัดอบรมออนไลน์ร่วมกันภายในกลุ่มเครือข่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับจักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ (2565) พบว่า ให้ความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น รวมถึงการส่งรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น Facebook, Line ทั้งนี้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (จักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ, 2565) พบว่า ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียนเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรม และวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน โดยจัดอบรมรูปแบบบูรณาการในสถานการณ์ปัจจุบันอย่างเหมาะสม

5) ด้านการส่งต่อนักเรียนชี้ให้เห็นว่า ระดับการปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line มีการชี้แจงเหตุผลแก่นักเรียน และผู้ปกครองถึงความจำเป็นที่ต้องส่งนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียน ผ่านการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line และ เป็นช่องทางในการประสานงานการส่งต่อนักเรียน ให้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (จักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ, 2565) พบว่า ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ระหว่างโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : กนกกร เวชกิจ และคณะ, 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าแนวทางการดำเนินงานสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดทำและบันทึกประวัติของนักเรียน เช่น ผลการเรียนรู้และประวัติส่วนตัว โดยใช้ระบบคลาวด์ เช่น Google Form และ Google Sheets เพื่อความสะดวกและปลอดภัย ในขั้นตอนการวางแผน ควรประชุมครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว พร้อมแต่งตั้งครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นให้รับผิดชอบดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน การคัดกรองควรดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านเว็บไซต์หรือเครื่องมือออนไลน์ โดยใช้เทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ร่วมกับ Google Sheets ในการบันทึกข้อมูลรายบุคคลประจำปี ควรวางแผนขั้นตอนอย่างชัดเจน และจัดอบรมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าใจวิธีการใช้งาน เพื่อเพิ่มความสะดวกและทันสมัยในการทำงาน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรใช้ระบบคลาวด์ เช่น Google Form สำนักรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลมาจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างเหมาะสม ในขั้นตอนการวางแผน ควรสร้างความเข้าใจในการใช้เครื่องมือประชุมออนไลน์ เช่น Google Meet, Zoom หรือ Microsoft Teams ควบคู่กับ Google Sheets, Docs และ Drive เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรใช้ Google Docs และ Google Sheets ในการบันทึกและสรุปผลกิจกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในขั้นตอนการวางแผน ควรชี้แจงขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ เช่น แบบบันทึกใน Google Form และ Sheets ให้ครูที่เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ

5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Line ในการติดตามและรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน ควบคู่กับการใช้ระบบคลาวด์ เช่น Google Form, Sheets, Docs และ Drive ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบ และปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอกันยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ทำให้ได้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยกระดับมาตรฐานการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเป็น

ประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดส่งเสริมการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ตลอดจนผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปหาแนวทางปรับปรุง แก้ไข หรือให้มีระดับการดำเนินงานการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้น
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
- 2) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

References

- กนกอร เวชกิจ. (2568). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขุนยวม-แม่เงา อำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- กรมสุขภาพจิตศูนย์สุขภาพจิต. (2560). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร : ยูเรเนียมเมจกรุ๊ป.
- จักรพงษ์ ตระการไทย, อธิป เกตุศิริ, & ขวณิด มะเสนะ. (2565). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(3), 88.
- ฐานิตา ลิ้มวงศ์, & ยุพาภรณ์ แสงฤทธิ์. (2562). ห้องเรียนกลับด้าน: การเรียนรู้แนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21. *Mahidol R2R e-Journal*, 6(2), 9–17.
- ดาวรุ่ง มุกดาภิ. (2554). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: แนวคิดและการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร*, 6(2), 208–210.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- พิมพ์ชนก สังข์สี. (2565). แนวทางการส่งเสริมการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. วารสารมณีโชษฐาราม วัดจอมมณี,
5(3), 21.
- โรงเรียนบ้านห้วยนา. (2566). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR). แม่ฮ่องสอน:
โรงเรียนบ้านห้วยนา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2566). รายงานประจำปีการศึกษา
2566. แม่ฮ่องสอน : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.
กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรโรงเรียนประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือปฏิบัติงานพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความ
ประพฤตินักเรียนและนักศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

The School Administration toward Excellence to Support OBECQA Award of Educational Opportunity Expansion Schools under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4.

อังคณา ทำอินแก้ว Angkhana Thaminkaew

สิทธิชัย มูลเขียน Sittichai Mulkhien

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302076@northcm.ac.th

Received 2025/05/06

Revised 2025/06/04

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 203 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.93 และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ควรมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน ผู้นำองค์กรควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเป็นแบบอย่างที่ดี ควรมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม และควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นภารกิจที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและนำไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ, เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Abstract

This research aims to 1) study The School Administration toward Excellence to Support OBECQA Award of Educational Opportunity Expansion Schools under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 2) Study the development guidelines for school administration towards excellence to support the OBECQA award of the school expanding educational opportunities under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Mai Area 4. The research model is a combination of methods. The population and sample are 203 school administrators and teachers. The research instruments are questionnaires with a reliability of 0.93 and 5 key informants, interview forms. The statistics used are percentage, mean, standard deviation, and content analysis presented by descriptive method.

The research results found that

1) Educational institution administration towards excellence to support the OBECQA award of the expanded educational opportunity school under the Office of the Primary Educational Service Area 4, Chiang Mai, is at a high level overall.

2) Guidelines for developing educational institution administration towards excellence to support the OBECQA award of the expanded educational opportunity school under the Office of the Primary Educational Service Area 4, Chiang Mai, should have a strategic plan to provide the organization with a clear development direction. The organization's leaders should have a broad vision and be good examples. They should focus on developing the capabilities of teachers and personnel in the organization to have appropriate knowledge and skills. They should also promote the development of student quality as an important mission to lead to the results of quality education management and lead to sustainable excellence.

Keywords: Educational Institution Administration Towards Excellence, Quality Award Criteria of the Office of the Basic Education Commission.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้าง

ความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศให้สามารถอยู่รอดและพัฒนาได้ในบริบทของโลกยุคใหม่ (จิตราภรณ์ สามไชย, 2561: 1) ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและโลก ในบริบทของประเทศไทย มีความพยายามในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาที่เน้นการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ สมรรถนะ และศักยภาพของคนไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ โดยต้องเผชิญทั้งแรงกดดันจากกระแสโลกาภิวัตน์และปัญหาโครงสร้างภายใน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ชี้ให้เห็นว่า ระบบการศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านการเข้าถึง โอกาส ความเสมอภาค และคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารหรือพื้นที่ห่างไกลมีโอกาสดำเนินการศึกษาต่อเนื่องจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสให้กับเยาวชนไทยที่อยู่ในพื้นที่ด้อยโอกาสให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม อย่างไรก็ตาม โรงเรียนเหล่านี้ยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลากหลาย ทั้งในด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) พบว่า โรงเรียนขยายโอกาสจำนวนมากประสบปัญหาในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการขาดแคลนครูผู้สอน งบประมาณไม่เพียงพอ การขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงความยากลำบากในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้คุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส จำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการภายในโรงเรียน โดยเฉพาะการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในการสนับสนุนการจัดการศึกษา (อรรณพ ทัศนาวุฒิชัย, 2558: 2) นอกจากนี้ ควรมีนโยบายที่สนับสนุนการบริหารจัดการอย่างยืดหยุ่น โดยให้อำนาจแก่โรงเรียนในการตัดสินใจเรื่องการใช้ทรัพยากรและการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของตน ตลอดจนการจัดระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสให้มีคุณภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนในเขตเมือง ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลในเชิงสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว โดยช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสทางอาชีพ และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในภาพรวม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษา สภาพการบริหารสถานศึกษาและแนวทางพัฒนาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงใหม่ เขต 4 เพื่อมุ่งสู่การรับรองคุณภาพตามเกณฑ์รางวัล OBECQA โดยผลการศึกษจะเป็นแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นต้นแบบแก่สถานศึกษาอื่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อบรรลุรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อบรรลุรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รูปแบบการวิจัยผสมผสานวิธี และได้สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560:7); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562:6) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) (2565:9) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน 4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 5) ด้านกระบวนการดำเนินการ 6) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และ 7) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 430 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน คณะครูและบุคลากร จำนวน 398 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 203 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน และคณะครูและบุคลากรจำนวน 171 คน ได้มาโดยวิธีการเปรียบเทียบตาราง Krejcie & Morgan Krejcie & Morgan, (1981) โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพของประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน และครูผู้สอน ที่เคยได้รับรางวัล OBEC AWARDS และมีวิทยฐานะชำนาญพิเศษ 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 มี 7 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการนำองค์กร 2.ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3.ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน 4.ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 5.ด้านกระบวนการดำเนินการ 6.ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ผลและการจัดการความรู้ 7.ผลลัพธ์การดำเนินการ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ต (Likert) (อ้างถึงในธนิต รัตนศักดิ์ดา, 2565 : 55)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4 กำหนดประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านจากแบบสอบถาม ทั้ง 7 ด้าน

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นสนทนากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป ถ้าต่ำกว่านั้นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านกาด (เขมวงษ์ราษฎร์รังสฤษดิ์) โรงเรียนโรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) และโรงเรียน

โรงเรียนวัดพระนอนหนองผึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach. 1990 : 202 - 204 อ้างถึงใน ธนิต รัตนศักดิ์ดา, 2565 : 54) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถามแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และและระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยภาพรวม ($n = 203$)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อ รองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการนำองค์กร	4.50	0.56	มาก
2	ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์	4.41	0.53	มาก
3	ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน	4.42	0.55	มาก
4	ด้านการวัดผล การวิเคราะห์	4.34	0.56	มาก
5	ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร	4.45	0.59	มาก
6	ด้านกระบวนการดำเนินการ	4.41	0.55	มาก
7	ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ	4.37	0.58	มาก
รวม		4.41	0.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ และด้านการวัดผลและการวิเคราะห์ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

1) ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหารดังนี้ ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ชัดเจน มุ่งเน้นคุณธรรมและจริยธรรม โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนทำงานด้วยความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม และโปร่งใส นอกจากนี้ ยังต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีเป้าหมายชัดเจนและส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาของบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยสร้างองค์กรที่มีความเป็นเลิศและสามารถบรรลุเป้าหมายในการได้รับรางวัล OBECQA ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ โรงเรียนควรมีการวางแผนทิศทางของสถานศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ควรมีการกำหนดแผนกลยุทธ์ โดยพิจารณาความเหมาะสมและสามารถนำ

แผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้จริง โดยคำนึงถึงโครงสร้างและวัฒนธรรมของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ และควรมีการควบคุมแผนกลยุทธ์ให้มีการดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหารดังนี้ โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ได้ด้านวิชาการ ภาษาและด้านสมรรถนะ จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการสำรวจความต้องการความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารงานดังนี้ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการ ส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ วางแผนการดำเนินงานและนำข้อคิดเห็นไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น มีการสื่อสาร วางแผนงาน แลกเปลี่ยนความรู้หรือทักษะระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ทักษะและความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากรโดยการปรับปรุง สภาพแวดล้อม สุขลักษณะในการทำงานให้มีความเหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน และมีการประเมินผลบุคลากรและมอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ

5) ด้านกระบวนการดำเนินการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ควรมีการร่วมกันวางแผนและออกแบบกระบวนการทำงานของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นระบบ มีการกำหนดกระบวนการทำงานที่เหมาะสมต่อศักยภาพของทีมและบุคคล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานซึ่งกันและกันของบุคลากรในสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีความแปลกใหม่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการทำงานและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และมีการประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อนำผลไปพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

6) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารงานดังนี้ ควรมีการคัดเลือกระบบข้อมูลสารสนเทศที่อย่างเหมาะสม มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล มีการจัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและการจัดการความรู้ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล มีการวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้เพื่อนำผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็น

ระบบ และมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาได้รับทราบ

7) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ การดำเนินการด้านผลลัพธ์เป็นการตรวจสอบว่าผลที่ได้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด มีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการดำเนินการของสถานศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียน การมุ่งเน้นบุคลากร การนำองค์กรและผลลัพธ์ด้านงบประมาณ มีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้หรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ (1) ด้านการนำองค์กร (2) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน (4) ด้านกระบวนการดำเนินการ ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (5) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (6) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ (7) การวัดผลและวิเคราะห์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่เล็งเห็นความสำคัญของด้านการพัฒนาด้านคุณภาพของผู้เรียนและด้านการมุ่งเน้นบุคลากร เนื่องจากในทุกกระบวนการดำเนินการล้วนมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรซึ่งเปรียบเสมือนกำลังสำคัญในการช่วยกันให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตรารณณ์ สามไชย, 2561) พบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนมาตรฐานสากลจะต้องให้ความสำคัญกับบุคคลเป็นหลัก ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงความต้องการของครู นักเรียน สามารถดำเนินการตามความต้องการของบุคลากรเพื่อให้เกิดการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า

1) ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายสถานศึกษา ทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการสร้างความเข้าใจในทิศทางของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับคนเป็นอันดับแรก โดยสามารถครองใจคน สามารถเข้าไปนั่งอยู่ในใจครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนได้ และที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย และจะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตรารณณ์ สามไชย, 2561) ที่เสนอว่า โรงเรียนควรวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง เข้าถึงง่าย และใช้ประโยชน์ได้จริง รวมทั้งกำหนดเกณฑ์และขั้นตอนประเมินผลการปฏิบัติงานให้โปร่งใสและเป็นธรรม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตาม

สมรรถนะที่สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียน พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานให้ชัดเจนและเป็นระบบ

2) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีโอกาสวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและนำข้อคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ หรือทักษะระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา (PLC) มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคล มีระบบการพัฒนาส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีการจัดอบรม การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อบรมการจัดทำแผนสมรรถนะ มีเวทีการนำเสนอผลงานทางวิชาการ การนำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนและงานวิจัยการบริหารสถานศึกษาเป็นต้น มีการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยให้กับบุคลากร โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติงาน และควรมีการประเมินผลบุคลากร มีการมอบรางวัลการปฏิบัติงานเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประสิทธิ์ ชุตินุเดช, 2561) ที่ระบุว่า การพัฒนาบุคลากรควรเริ่มจากการกำหนดปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันและความพึงพอใจ โดยคำนึงถึงความเสมอภาค ความโปร่งใส และความเป็นธรรม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม พร้อมใช้ผลการสำรวจความคิดเห็นมากำหนดนโยบายด้านสวัสดิการ การบริการ และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการ การประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เน้นผลสำเร็จของงาน และจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติงานร่วมกันโดยถ่ายทอดตัวชี้วัดสู่ระดับบุคคล และจัดตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อให้เกิดมาตรฐานและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ควรเปิดเผยเกณฑ์และผลการประเมินให้บุคลากรรับทราบ และนำผลไปใช้ในการให้คำปรึกษา พัฒนาสมรรถนะ และปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน โรงเรียนควรมีการวางแผนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน เพื่อทราบถึงข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ในด้านด้านวิชาการ ภาษา ทักษะการคิดทางวิทยาศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่าและชุมชน เช่น การประชุมเครือข่ายครูผู้ปกครอง มีการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นุชเรศ คำดีบุญ, 2564) ที่เสนอว่า โรงเรียนควรสำรวจพันธกิจเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักเรียนอย่างชัดเจน โดยจัดทำและปรับปรุงฐานข้อมูลนักเรียนให้ทันสมัย ครอบคลุมทั้งข้อมูลปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ควรจำแนกกลุ่มนักเรียนโดยคำนึงถึงความท้าทายเชิงกลยุทธ์ นวัตกรรม โครงสร้างประชากร และสภาพแวดล้อม

ที่เปลี่ยนแปลง พร้อมกำหนดวิธีรับฟังและเรียนรู้ความต้องการของนักเรียน ทั้งจากอดีต ปัจจุบัน และ โรงเรียนคู่เทียบ โดยโรงเรียนควรวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาประเด็นสำคัญ นำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานและบริการให้สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของโลก ควรจำแนกความต้องการนักเรียนในด้าน พฤติกรรมและจิตวิทยาจากระบบดูแลช่วยเหลืออย่างรอบด้าน และจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง เพื่อรับรู้ความต้องการใหม่ ๆ ของนักเรียน รวมทั้งวางระบบการบริการและการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารให้มีประสิทธิภาพ

4) ด้านกระบวนการดำเนินการ ควรมีการร่วมกันวางแผนและออกแบบกระบวนการทำงานของ สถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่เป็นระบบ มีการกำหนดการดำเนินงานและข้อกำหนดที่สำคัญ ในการปฏิบัติงานร่วมกันและเหมาะสมต่อศักยภาพของคน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานซึ่ง กันและกันของบุคลากรในสถานศึกษา มีการสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานที่เน้นการใช้ ความคิดสร้างสรรค์ผลงาน นวัตกรรมที่แปลกใหม่และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม มีการ ประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปใน ทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิรักษ์ คงทวี, 2558) ที่เสนอแนวทางการบริหารระบบ คุณภาพของโรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ โดยครอบคลุม 7 หมวดสำคัญ ได้แก่ (1) ผู้นำต้องขับเคลื่อน องค์กรสู่วิสัยทัศน์ (2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มีวัตถุประสงค์และแผนชัดเจน (3) การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมให้ตอบโจทย์ พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนมี ส่วนร่วม (4) การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงงาน (5) การพัฒนาศักยภาพ สร้าง แรงจูงใจ และขวัญกำลังใจให้บุคลากร (6) การจัดการกระบวนการให้มีประสิทธิภาพ และ (7) การ สรุปผลลัพธ์เพื่อสะท้อนความสำเร็จของการบริหารคุณภาพโดยรวม

5) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ โรงเรียนควรมีการวางแผนทิศทางของสถานศึกษาโดยการ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ รวมถึงนโยบายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี แผนปฏิบัติการประจำปี โดยพิจารณา ความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริง นำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ คำนึงถึงโครงสร้างและวัฒนธรรมของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดความเชื่อมโยงอย่าง เป็นระบบ มีการประเมินผล ควบคุมแผนกลยุทธ์โดยการจัดทำรายงานการควบคุมภายในให้มีการ ดำเนินการที่ถูกต้อง มีการประเมินผลรายงานเพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงค่าเป้าหมาย สถานศึกษาในปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วราวุฒิ พลตร, 2560) เสนอว่า การบริหารเชิงกล ยุทธ์ควรเริ่มจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกอย่างรอบด้าน เพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าหมาย และกลยุทธ์ที่ชัดเจน พร้อมสื่อสารแนวทางให้ทั่วถึงทุกฝ่าย และจัดสรรทรัพยากร ให้เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนแผนงานให้สำเร็จ ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้แหล่ง เรียนรู้จากชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการ

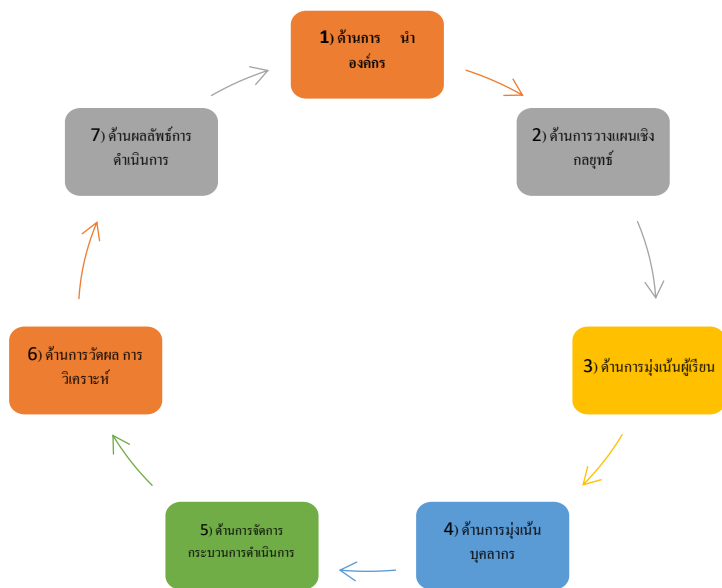
แหล่งเรียนรู้กับการสอน และใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ในด้านบทบาททางวิชาการ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหา สนับสนุนทรัพยากร เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมมีระบบติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สำหรับการนิเทศ ควรมีระบบที่มีเป้าหมายชัดเจน ดำเนินการสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยีในการติดตามผล และให้คำปรึกษาในลักษณะเพื่อนร่วมพัฒนา พร้อมส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารควรผลักดันให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของงานโรงเรียน โดยกำหนดนโยบายชัดเจน สนับสนุนงบประมาณ จัดอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูใช้ผลวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างแท้จริง พร้อมสร้างแรงจูงใจและยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น

6) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ การดำเนินการด้านผลลัพธ์เป็นการตรวจสอบว่าผลที่ได้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด มีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา การมุ่งเน้นผู้เรียน การมุ่งเน้นบุคลากร การนำองค์กรและผลลัพธ์ด้านงบประมาณ มีการประเมินผลและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริพร ธนะสมบูรณ์, 2552) พบว่า ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีรูปแบบการบริหารที่เป็นเอกลักษณ์แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการมีรูปแบบการประเมินผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามสภาพจริง โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องและมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีแผนของงบประมาณพิเศษที่สนับสนุนชัดเจน มีโครงสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจนและปฏิบัติได้จริง

7) ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ ควรมีการวางแผนการคัดเลือกระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในงานได้อย่างเหมาะสม มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศที่ได้ มีระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลและนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีการวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทำงานเพื่อนำผลไปปรับปรุงการปฏิบัติงานสรุปและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มลชยา จัสสะ, 2558) เสนอว่า โรงเรียนควรรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น เช่น ข้อมูลแผนงาน โครงการ การใช้งบประมาณ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ข้อร้องเรียน บุคลากร และผลงานวิจัยจากทั้งภายในและภายนอก เพื่อใช้วิเคราะห์ ทบทวน ค้นหาจุดบกพร่อง และปัจจัยความสำเร็จ โดยผลการวิเคราะห์ควรนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจบริหารและพัฒนานวัตกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วทั้งที่ ควรมีการปรับวิธีและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลให้เหมาะกับระบบวัดผลในปัจจุบัน พร้อมเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงแต่มีผลลัพธ์ดีกว่า เพื่อจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ให้บุคลากรทุกระดับรับทราบและนำไปใช้ในการพัฒนางาน พร้อมจัดเก็บข้อมูลไว้ในระบบกลางที่เข้าถึงง่าย มีระบบสำรอง

ข้อมูล ประมวลผลแบบเรียลไทม์ และรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอย่างรัดกุม โดยต้องออกแบบการเข้าถึงข้อมูลให้เหมาะสมกับหน้าที่ของผู้ใช้ และพัฒนาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ให้ทันสมัย รองรับ การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : อังคณา ทำอินแก้ว, 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาอย่างชัดเจน ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการบริหาร สร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์และความยุติธรรมในองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยอิงจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศแก่นักเรียน จัดทำหลักสูตรที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ภาษา และสมรรถนะ พร้อมจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ 5) ด้านการจัดการกระบวนการดำเนินงาน ควรวางแผนและออกแบบกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคลากร และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร 6) ด้านการวัดผลและการวิเคราะห์ ควรเลือกใช้ระบบสารสนเทศที่เหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็น

ระบบเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงาน 7) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ควรประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ และใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อรองรับรางวัล OBECQA โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ได้ดำเนินการศึกษาสภาพบริบทและการบริหารจัดการในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและกำหนดแนวทางพัฒนาที่เป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) และมุ่งสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ไปทดลองใช้เพื่อสรุปเป็นภาพรวมของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2) ควรศึกษาวิจัยแนวการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ไปขยายผลกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือองค์กรหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความสนใจ

References

จิตราภรณ์ สามไชย. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ดิฐารัตน์ ลิขารกุล. (2563). ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลกับการเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- อํารง ทศนาญชลี. (2558). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุรินทร์ภักดิ์ พรหมมาศ. (2565). แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ประสิทธิ์ ชุตติชูเดช. (2558). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11, 240–255.
- มลชยา จีสละ. (2558). แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วราวุฒิ พลตรี, และประสิทธิ์ ชุตติชูเดช. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(3), 122–139.
- ศิริพร ธนะสมบุญ. (2552). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *รายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. กรุงเทพมหานคร: ผู้พิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA*. กรุงเทพมหานคร: ผู้พิมพ์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *PMQA การพัฒนาองค์การสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวีชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดียจำกัด.
- อนัส ซาดัดคาน. (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 7(2), 231–245.
- อังคณา ทำอินแก้ว. (2568). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อรองรับรางวัล OBECQA ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4. *การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- อภิรักษ์ คงทวี. (2558). แนวทางการดำเนินงานบริหารระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลของ โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษาเวียงมะลิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
The School Administration Based on the Sufficiency Economy Philosophy at the
Wiang Malika Educational Quality Development Center under the Chiang Mai
Primary Educational Service Area Office 3

นิชาภัทร นันตา Nichapat Nunta
สิทธิชัย มุลเขียน Sittichai Mulkhien
สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaew arun
ธรรมรส โชติกัญญา Thammaros Chotiguljara
มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
North-Chiang Mai University
g663302007@northcm.ac.th

Received 2025/05/06

Revised 2025/06/05

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 93 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.90 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ด้านจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแนวทางและแผนงานแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ด้านการบริหารสถานศึกษา ควรนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิธีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.

Abstract

This research aims to 1) study The School Administration Based on the Sufficiency Economy Philosophy in the Wiang Malika Educational Quality Development Center Under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3 And 2) Study the development guidelines for educational institution administration based on the philosophy of sufficiency economy in the Wiang Malika Educational Quality Development Center, Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3, with the population and sample group consisting of school administrators, teachers, and educational personnel of educational institutions in the Wiang Malika Educational Quality Development Center, Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3, academic year 2024, totaling 93 people, and key informants including 6 qualified persons. The research tools include a questionnaire with a reliability value of 0.90 and an interview form. Data were analyzed using statistics, percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research results found that:

1) Educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy in the Wiang Malika Educational Quality Development Center, under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Mai Area 3, found that in terms of organizing student development activities, educational institution

administration, personnel development of the educational institution, and curriculum and learning activity organization, the overall level was at a high level.

2) Guidelines for educational institution administration development according to the philosophy of sufficiency economy in the Wiang Malika Educational Quality Development Center, under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Mai Area 3, found that in terms of organizing student development activities, the administrators of the institution should determine guidelines and guidance plans that encourage students to be able to live their lives according to the philosophy of sufficiency economy. In terms of educational institution administration, the results of monitoring and evaluation of operations related to the philosophy of sufficiency economy should be analyzed to determine clear policies and plans. In terms of personnel development of the educational institution, the administrators should play a role in promoting, supporting, and creating opportunities for personnel to continuously seek knowledge about the philosophy of sufficiency economy. In terms of curriculum and learning activity organization, It should start with studying how to integrate the sufficiency economy philosophy into the school curriculum appropriately.

Keywords: School administration, Sufficiency economy philosophy, Educational quality development center, Primary Educational Service Area Office.

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งพัฒนาทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลก โดยเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีและการพัฒนาความรอบรู้พร้อมคุณธรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ที่เน้นการแก้ปัญหาพื้นฐานและยกระดับคุณภาพชีวิตในประเทศท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สกุลรัตน์ กุมพาศ, 2560 : 14) ระบุว่าบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาประเทศและทำให้ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาภายในหลายด้าน การกำหนดวิสัยทัศน์พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงสานต่อวิสัยทัศน์จากฉบับที่ 11 ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาที่มีความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีการเน้นย้ำถึงการพัฒนาแบบพึ่งตนเองให้เกิดความพอเพียงและความสุข พร้อมทั้งการรักษาคุณธรรมและจริยธรรมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นหลักการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแนะนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561: 1) ระบุว่า กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สถานศึกษาเพื่อให้ทุกภาคส่วนในระบบการศึกษาเข้าใจและนำไปใช้ในการบริหารและการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้หลักคิดและหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันและการพัฒนาองค์ความรู้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชาติ ธงชัย ตีมูลพันธ์ (2565) กล่าวถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาดังกล่าวในกระบวนการบริหารจัดการและการเรียนการสอนยังคงประสบปัญหาบางประการ เช่น การบูรณาการหลักสูตรและการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ในบางสถานศึกษา ดังนั้น การเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิเป็นกลุ่มสถานศึกษาในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 แห่ง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีนโยบายในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พบปัญหาในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ด้านการบริหารจัดการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเท่าที่ควร 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนขาดการส่งเสริมการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการใช้จริง 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ขาดการกำกับ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ด้านพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารและครูยังขาดความเข้าใจในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา การกำหนดแนวทางในการประเมินผลการทำกิจกรรมหรือการดำเนินงานภายในสถานศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีการประชุม สัมมนาและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการจัดการบูรณาการด้านการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญและเป็นภารกิจของผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนที่ต้องทำความเข้าใจอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้การจัดการเรียน การสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาและสามารถพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี โดยผู้วิจัยศึกษาตามกระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 ด้าน คือ

1) ด้านการบริหารสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 93 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 4 คน ครูวิทยฐานะชำนาญการ ที่เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษา 2) ด้านพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยประเด็นการสัมภาษณ์ได้มาจากการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจำนวน 1 ข้อจากแต่ละด้านของแบบสอบถาม เพื่อนำมากำหนดเป็นหัวข้อสำหรับการสัมภาษณ์ จำนวนข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้างรวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นสนทนากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับกับโรงเรียนเพียงหลวง 1 (บ้านท่าตอน) โรงเรียนบ้านท่ามะแกง และโรงเรียนบ้านห้วยปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถามแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ (X) ค่าเฉลี่ย (S.D.) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวม (N = 93)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3			
		X	S.D.	ระดับ
1	ด้านการบริหารสถานศึกษา	4.30	0.68	มาก
2	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.28	0.68	มาก
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.38	0.61	มาก
4	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.29	0.65	มาก
รวม		4.31	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า

1) ด้านการบริหารสถานศึกษา ควรมีแนวทางในการบริหาร ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน มีการปรับปรุงแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน และบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมไปถึงการวางแผนติดตามผลเป็นระยะ และนำข้อมูลมาปรับปรุงแนวทางการบริหารสถานศึกษา ประเมินความสำเร็จของโครงการ

2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษา และควรให้ความสำคัญกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการวิเคราะห์หลักสูตรปัจจุบัน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ มีการบูรณาการในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ และการส่งเสริมการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และมีการติดตาม ประเมินผลการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทาง และแผนงานแนะแนวที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยการการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการแนะแนวด้านอาชีพและการดำเนินชีวิต มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีแนวคิดที่รอบคอบ ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นคง

4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สามารถทำได้โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การอบรมออนไลน์และการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถานศึกษาควรมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน รวมไปถึงการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า โดยภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อยู่ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนไปสู่สถานศึกษา โดยมีการกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนการจัดการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน สถานศึกษาจึงมีแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมนโยบายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ตลอดจนปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการจัดการเรียนรู้อยู่ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพินิจ เครือเหลา (2561) พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาในสภวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อยู่ และด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า

1) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทาง และแผนงานแนะแนวที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยการการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ มีการแนะแนวด้านอาชีพและการดำเนินชีวิต มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ใช้

ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ เครือเหลา (2561) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า ควรมีการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างศูนย์การเรียนรู้พอเพียงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแนวทางที่ชัดเจนและมีเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

2) ด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ควรนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน เพื่อพัฒนานโยบายด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการปรับปรุงแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน และบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ เครือเหลา (2561) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ เน้นการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม หรือจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ควรจัดให้มีการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐสู่สถานศึกษา และต่อยอดจากสถานศึกษาสู่ชุมชน และการสร้างแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง หรือการจำลองแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ

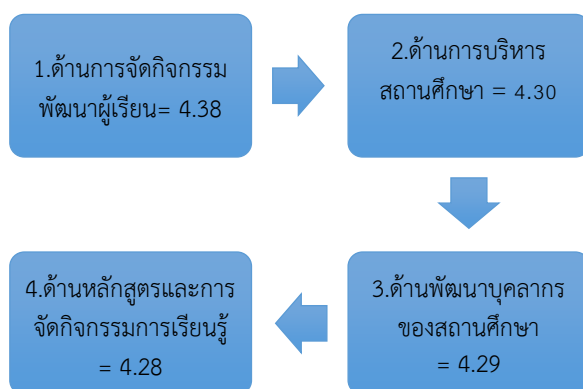
3) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้และเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถ

ขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และสร้างโอกาสให้บุคลากรได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ เครือเหลา (2561) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามประเมินผล และพัฒนาบุคลากรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคมมีโครงการอบรมพัฒนาครู และบุคลากรสู่ความเป็นเลิศด้านการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกเสริมสร้างจิตวิญญาณของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดความตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาไว้ว่า ควรมีการส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเพื่อเป็นวิทยากรด้านการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยศึกษาตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จจากสถานศึกษาอื่น หรือแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการแนะนำ และควรให้ความสำคัญกับรอบมาตรฐานหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สะท้อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพินิจ เครือเหลา (2561) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า สถานศึกษาควรมีโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบสหวิทยาการ 8 กลุ่มสาระ เพื่อทำตามนโยบายของโรงเรียนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระ ทุกระดับชั้นเพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติจริง เนื่องจากการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างได้ผลและเป็นรูปธรรมด้วยกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน การร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการวัดและประเมินผลมีผลการเรียนรองรับ จึงจะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ มีการสอดแทรกหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ โดยจัดทำแผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) เสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนโดยปราชญ์ชาวบ้าน และการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ณิชากัทร นันทา และคณะ , 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิสา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ดังนี้

1) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางและแผนงานแนะแนวที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยจัดกิจกรรมแนะแนวที่เกี่ยวข้อง เช่น แนะแนวอาชีพและการดำเนินชีวิต

2) ด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรนำผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาวางแผนนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน พร้อมปรับปรุงแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน และบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม

สนับสนุน และเปิดโอกาสให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรที่ส่งเสริมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมวิเคราะห์หลักสูตรปัจจุบันและดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสม

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิภาคผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในการวางแผนพัฒนา และดำเนินงานภายในสถานศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หน่วยการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน รวมทั้งจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัย ไปส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนตามบริบทของชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู ในด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระวิชา โดยเน้นกระบวนการ Active Learning และการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัย ไปบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ทั้งในรูปแบบของผลลัพธ์การเรียนรู้ ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยจัดวางให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และควรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และหน่วยการเรียนรู้ต้นแบบที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำ (Project-based Learning) ซึ่งสะท้อนการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชีวิตจริงของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะของสถานศึกษา และควรส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- 2) ควรมีการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
- 3) ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

References

- ณิชาภัทร นันตา. (2568). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงมะลิสา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 *การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- ธงชัย ดีมูลพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 *การค้นคว้าอิสระ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พินิจ เครือเหลา. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม *การค้นคว้าอิสระ, บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สกุรัตน์ กุมพมาศ. (2560). การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 *บัณฑิตวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
Moral School Management of the Northern Network Group
Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1

รุ่งฤดี สิงห์ทอง Rungruedee Singthong

สุรัตน์ ศรีดาเดช Surat Sridadet

สิทธิชัย มูลเขียน Sittichai Mulkhien

สุรีย์มาศ สุขกลี Sureemat Sukkasi

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302046@northcm.ac.th

Received 2025/05/06

Revised 2025/06/05

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จาก 10 โรงเรียน จำนวน 168 คน คัดเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ 0.80 และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนคุณธรรมมีความพร้อมสูงสุด ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน และด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ควรมีการวางแผนที่มีระบบและชัดเจนครอบคลุมทั้งการดำเนินงานและการประเมินผล ควรมีการสร้างกลไกการปฏิบัติงาน

ที่มีเป้าหมายชัดเจนและการติดตามผลที่ต่อเนื่อง รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

คำสำคัญ : โรงเรียนคุณธรรม, การบริหารโรงเรียนคุณธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.

Abstract

This research aims to study 1) Moral School Management of the Northern Relations Network Group under the Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 And 2) Guidelines for developing the administration of moral schools of the Northern Samphan Network Group, under the Office of the Mae Hong Son Primary Educational Service Area, Area 1 . The population and sample consisted of administrators, teachers, and educational personnel from 10 schools, totaling 168 people, selected using simple random sampling, and 5 experts, selected purposively. The tools were a questionnaire with a reliability of 0.80 and an interview form. Data analysis used statistics including percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that:

1) The management of moral schools in the Northern Network Group under the Office of the Primary Educational Service Area 1 , Mae Hong Son, found that the planning of morality was at the highest level. The measurement and evaluation of work performance, the creation of a mechanism for implementation, and the determination of monitoring and supervision of work were all at a high level.

2) The development guidelines for the management of moral schools in the Northern Network Group under the Office of the Primary Educational Service Area 1 , Mae Hong Son, found that there should be a systematic and clear plan covering both operations and evaluation. There should be the creation of a mechanism for operations with clear goals and continuous monitoring, including measurement and evaluation covering knowledge, abilities, and moral and ethical characteristics of students.

Keywords: Moral schools, Moral school management, School administrators, Office of the Primary Educational Service Area.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม โดยมุ่งเน้นการหล่อหลอมความรู้ควบคู่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม

ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้พฤติกรรมและค่านิยมของเด็กและเยาวชนแปรเปลี่ยนไป จนก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัด เช่น การทุจริต การขาดวินัย ความรับผิดชอบลดลง และการไม่เคารพกฎระเบียบ (ธรรมรัตน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2547) ซึ่งอดีตที่ผ่านมา ระบบการศึกษามักมุ่งเน้นด้านวิชาการมากกว่าการอบรมคุณธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง ติดสารเสพติด หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ซึ่งล้วนสะท้อนถึงการเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม อันอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤติของสังคมไทยในอนาคต จึงจำเป็นต้องปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เด็กสามารถเรียนรู้และซึมซับค่านิยมที่เหมาะสมได้ง่าย เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ดังกล่าว ได้มีการริเริ่ม “โครงการโรงเรียนคุณธรรม” โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชน ทั้งในด้านความรู้และคุณธรรม ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวไม่เพียงส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังขยายผลสู่ชุมชนโดยรอบ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและลดปัญหาสังคมในระยะยาว

โครงการโรงเรียนคุณธรรมยังมีเป้าหมายเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติด้านคุณธรรม เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และมีความสุข (คู่มือมาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ., 2559) โดยสาระสำคัญของโครงการมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุทิศตนคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกศาสนา ทุกบริบททางสังคม (สพฐ., 2559: 1–2) นักวิชาการด้านการศึกษา สุพจน์ ศิริโรจน์ (2560: 9) ระบุว่า การสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนส่งผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ วิรัช ศรีเบญจกุล (2565: 3) เห็นว่าโรงเรียนคุณธรรมเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีทักษะชีวิต มีจิตสำนึกต่อสังคม และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับมูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560: 2) ซึ่งระบุว่าโรงเรียนคุณธรรมเป็นแหล่งบ่มเพาะทั้งวิชาความรู้และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียน จึงดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติในเชิงพื้นที่ โดยสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ความเท่าเทียม ความทั่วถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงาน 9

ด้าน โดยการส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรมถือเป็นจุดเน้นที่ 3 เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนของการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566: 50-55) อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ พบว่าการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมยังประสบปัญหา เช่น การขาดแผนงานที่ชัดเจน ขาดการประชุมเพื่อกำหนดทิศทางร่วมกัน ขาดระบบนิเทศติดตาม และการสนับสนุนภายในโรงเรียน ส่งผลให้เกิดความสับสนในการทำงาน งานซ้ำซ้อนไม่ต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ (ผู้บริหารสถานศึกษา, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2567)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยมุ่งหวังที่จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนให้เกิดผลอย่างยั่งยืน อีกทั้งผลการวิจัยยังสามารถเป็นแนวทางในการจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษารวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รูปแบบการวิจัยผสมผสานวิธีตามแนวคิดของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2557), ญัฐพร ส่งสร (2561), กฤตเมธ อุ่นโพธิ และสำเนา หมั่นแจ่ม (2564), ศรีรักษ์ เรืองรัตน์ (2563), กานต์ชนก พรหมทา (2566), พระมหา รศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขพลโณ) (2563), กันต์ลภัส อชิรปัญญานันท์ (2564), อนุชา สามุงคุณ , บุญมี ก่อบุญ และ ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ (2566) , เกรียงไกร ผาตไธสง (2564) , บุญลือ โกมลศรี, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) และ กันต์ฤทัย งานวิชา และ นิรดา เวชญาลักษณ์ (2566) สรุปเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและกำหนดตัวแปรศึกษา จำนวน 4 ประการเป็นองค์ประกอบสำหรับการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนคุณธรรม 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากโรงเรียน 10 โรงเรียน ในกลุ่มของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประจำปีพุทธศักราช 2567 จำนวนทั้งสิ้น 168 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูจำนวน 105 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 54 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จากจำนวนประชากร 168 คน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 117 คน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนคุณธรรม (2) โรงเรียนผ่านการประเมินตรวจสอบและยกระดับคุณภาพเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว จากเขตตรวจราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (3) มีผลงานด้านการบริหารโรงเรียนคุณธรรมเป็นที่ประจักษ์

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ อายุระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 2.1 ด้านการวางแผนงานคุณธรรม 2.2 ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 2.3 ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน 2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (In depth interview) กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ จากแบบสอบถามแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 5 ข้อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร วิทยุ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนในของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถามแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ข้อสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ เป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (S.D.) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 (n=117)

การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1	ระดับการปฏิบัติ			ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	
1. ด้านการวางแผนคุณธรรม	4.78	0.17	มากที่สุด	1
2. ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน	4.49	0.04	มาก	3
3. ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน	4.37	0.04	มาก	4
4. ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.52	0.04	มากที่สุด	2
รวม	4.54	0.07	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการวางแผนคุณธรรม ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน และด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า

1) ด้านการวางแผนคุณธรรม พบว่า การวางแผนงานด้านคุณธรรมต้องมีความเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน ครอบคลุมถึงเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุง และจัดทำแผนงานหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีในสังคม โรงเรียนควรมีการวางแผนกระบวนการจัดการศึกษาโรงเรียนคุณธรรม สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญดำเนินการผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม มีการติดตามความก้าวหน้า และปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมเกิดผลจริงและยั่งยืน

2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน พบว่า กลไกการลงมือปฏิบัติงานในการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ต้องเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน บูรณาการสู่หลักสูตร และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย การติดตามผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและสร้างคุณธรรมที่ยั่งยืน

3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน พบว่า การวางแผนและดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ควรกำหนดกระบวนการที่ชัดเจนในการสังเกตและประเมินผลการทำงานของครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงในด้านการส่งเสริมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

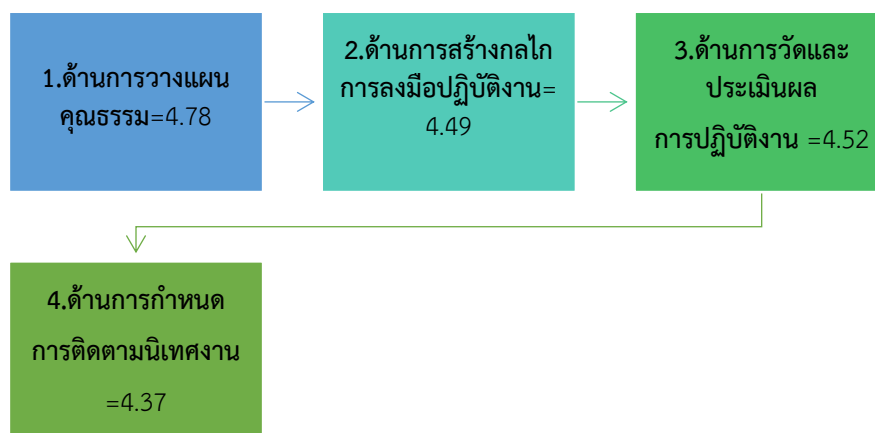
4) ด้านการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ควรมี การบริหารจัดการโรงเรียนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนผ่านกระบวนการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยมีการออกแบบและใช้เครื่องมือการประเมินที่เหมาะสมเพื่อวัดผลการปฏิบัติงานครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ซึ่งการประเมินผลจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารโรงเรียนสามารถตรวจสอบความสำเร็จของการดำเนินงานและปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน รวมทั้งควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเติบโตด้านคุณธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาด้านวิชาการ

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมแล้วอยู่ในระดับที่สูงมาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายนี้ได้ดำเนินการวางแผนงานคุณธรรมอย่างมีระบบ โดยการกำหนดแผนงานและกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีในสังคมและองค์กร การใช้กระบวนการ SWOT analysis และการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมระดมสมอง ช่วยในการวางแผนงานคุณธรรมที่มีความครอบคลุม ทั้งในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่กลุ่มเป้าหมาย การวางแผนงานในลักษณะนี้ถือเป็นการเตรียมการที่รอบคอบและมีวิสัยทัศน์ในเชิงอนาคต ซึ่งจะช่วยทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการจัดการคน งาน และทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมนอกจากนี้ผลการวิจัยของณัฐพร ส่งสร (2561) พบว่า โดยรวมการบริหารจัดการในโรงเรียนกลุ่มนี้อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกานต์ชนก พรหมทา (2566) ที่ พบว่า การปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า 1) การวางแผนคุณธรรม การวางแผนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนถือเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม หลักการบริหารโรงเรียนคุณธรรมต้องเริ่มจากการมองภาพรวมของสภาพแวดล้อมและสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในด้านการเสริมสร้างคุณธรรมที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียน (ครู, นักเรียน, บุคลากร) เข้าใจถึงคุณค่าของการเสริมสร้างคุณธรรม เช่น การสอนให้รู้จักความรับผิดชอบและการเคารพในกฎระเบียบ ที่จะส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัทธ์พิมล จัตุรัตน์ (2555) 2) การสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน การสร้างกลไกที่ช่วยให้แผนงานที่วางไว้เกิดผลจริง ถือเป็นการนำหลักการบริหารโรงเรียนคุณธรรมมาปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจนช่วยให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรับผิดชอบในส่วนของตัวเอง ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความร่วมมือ แต่ยังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมที่เคารพในคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ และการทำงานเป็นทีม การสร้างกลไกในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรให้ความสำคัญกับการฝึกฝนคุณธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสา ก็เป็นการทำให้คุณธรรมกลายเป็นสิ่งที่มองเห็นและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนและครู สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอนุชา สามขุนทด , บุญมี ก่อบุญ และ ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์ (2566) 3) การติดตามนิเทศงาน การติดตามและนิเทศงานเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานด้านคุณธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน การนิเทศงานที่มีการตรวจเยี่ยมและการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบและรับรู้ถึงผลการดำเนินงาน รวมถึงช่วยให้ได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนางานให้ดีขึ้น การนิเทศงานเป็นกลไกในการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนรู้จักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรมที่เน้นการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญลือ โกมลศรี, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) และ 4) การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน การวัดและประเมินผลเป็นส่วนที่สำคัญในการบริหารโรงเรียนคุณธรรม เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จและจุดที่ต้องปรับปรุง การใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผล เช่น การสังเกตพฤติกรรมและการใช้แบบประเมินตนเอง ช่วยให้ผู้บริหารสามารถเห็นภาพรวมของผลการดำเนินงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในโรงเรียน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมในการพัฒนาคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยณัฐพร ส่งสร (2561) โดยที่ควรมีการวางแผนที่มีระบบและชัดเจนครอบคลุมทั้งการดำเนินงานและการประเมินผล ควรมีการสร้างกลไกการปฏิบัติงานที่มีเป้าหมายชัดเจนและการติดตามผลที่ต่อเนื่อง รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : รุ่งฤดี สิงห์ทอง และคณะ, 2568

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีแนวทางดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผนงานด้านคุณธรรม การวางแผนงานควรมีความเป็นระบบ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน ครอบคลุมแนวทางการดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา พร้อมจัดทำแผนงานหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีในโรงเรียน โดยวางแผนกระบวนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม

2. การสร้างกลไกการปฏิบัติงาน ควรมีกลไกการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นระบบ และมีเป้าหมายที่แน่นอน บูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน พร้อมทั้งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การติดตามผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ และสามารถวางรากฐานคุณธรรมที่ยั่งยืนในสถานศึกษา

3. การวัดและประเมินผลการดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนผ่านกระบวนการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยออกแบบและใช้เครื่องมือการประเมินที่เหมาะสมในการวัดผลการปฏิบัติงานของครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนอย่าง

รอบด้าน

4. การติดตามและนิเทศงาน ควรกำหนดกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งในระดับครู นักเรียน และบุคลากร เพื่อใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 การดำเนินงานด้านการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สถานศึกษายังสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนของตนได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมดังกล่าวไปต่อยอด หรือพัฒนาเป็นนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่งได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสร้างความเข้าใจการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้
- 2) ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่นี้เทศควรมีการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีการให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาต่อยอดงานขึ้นไป
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิจัยการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพบริบท

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 3) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบูรณาการบริหารจัดการเรียนรู้คุณธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

References

- กานต์ชนก พรหมทา. (2566). แนวปฏิบัติที่ดีของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กันต์ลภัส อธิรปัญญาพันธ์. (2564). การบริหารโรงเรียนคุณธรรมสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงไกร ผาตโธสง. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- กฤตเมธ อุ่นโพธิ และ สำเนา หมิ่นแจ่ม. (2564). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเจือก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณรัตน์ สิงห์แก้ว. (16 สิงหาคม 2567). *สัมภาษณ์*. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทรงาม.
- ณัฐพร ส่งสร. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่ง ที่ 3. *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2566). การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. *วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธรรมรัตน์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2547). *วิกฤตสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มติชนรายวัน.
- ธีรภัทร อัครเมธางกูล. (16 สิงหาคม 2567). *สัมภาษณ์*. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่ายาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญลือ โกมลศรี, สุวิมล โพธิ์กลิ่น และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, หลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พัทธ์พิมล จัตูรัตน์. (2555). สภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ). (2563). การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *คู่มือวิทยาการการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- รุ่งฤดี สิงห์ทอง. (2568). การบริหารโรงเรียนคุณธรรมของกลุ่มเครือข่ายสายเหนือสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- วิรัช ศรีเบญจกุล. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีรักษ์ เรืองรัตน์. (2563). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุพจน์ ศิริโรจน์. (2560). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มเม็ดเงินแห่งปัญญาในสถานศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *คู่มือมาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567*. ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.mhs1.go.th/>

อนุชา สามังคุณ และคณะ. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบการบริหาร โรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

**การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4**

**Promoting of Proactive Learning Management in the Digital Age of School
Administrators in Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2
under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4**

ชัยธัช ปราศจากอิทธิพล Chaitanat Pratsajakitthipon

สุรศักดิ์ สุทธสิริ Surasak Suttasiri

ทัศนีย์ บุญมาภิ Tasnee Boonmaphi

สังวาร์ วังแจ่ม Sangwan Wangcham

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302051@northcm.ac.th

Received 2025/05/06

Revised 2025/06/05

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัล และ 2) แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี ประชากร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 106 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น 0.95 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ ด้านการส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ควรเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ออกแบบกิจกรรมแบบบูรณาการ และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ กำหนดนโยบายและเป้าหมายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้จากการลงมือทำและการแก้ปัญหา พร้อมสนับสนุนงบประมาณ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ Active Learning ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีระบบนิเทศที่ชัดเจนและเป็นมิตร ใช้เทคโนโลยีในการติดตามผล ส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสนับสนุนการวิจัยโดยให้ทรัพยากรและการอบรมครู ตลอดจนการนำผลวิจัยไปใช้จริงและยกย่องผลงานครู เพื่อสร้างวัฒนธรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ยุคดิจิทัล, กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2.

Abstract

This research aims to study 1) Promotion of Proactive Learning Management in the Digital Age of School Administrators in Hang Dong Educational Quality Development Network Group 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 2) Guidelines for the development of active learning promotion in the digital age for school administrators in the Hang Dong 2 Education Quality Development Network, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office, Area 4. Mixed-method research model. Population: Samples include school administrators, teachers in the 2024 academic year, totaling 106 people, and 5 qualified interviewers selected by purposive interview. The instruments used include questionnaires with a reliability of 0.95 and interview forms. The statistics used in the research include means, standard deviations, and content analysis, presented by descriptive methods.

The research results found that

1) Promoting active learning management in the digital age of educational administrators in the Hang Dong 2 Education Quality Development Network, Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 4, found that in terms of promoting learning management, the role of academics, promoting learning management supervision, and promoting research for educational development, overall, they were at a high level.

2) Guidelines for promoting active learning in the digital age among school administrators in the Hang Dong 2 Education Quality Development Network under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 revealed that they should emphasize the use of community learning resources and local wisdom, build collaborative networks, design integrated activities, and utilize technology to support learning. They should establish policies and goals consistent with student development

plans, promote teacher development in learning through action and problem-solving, and provide funding, technology, and an environment conducive to active learning. Continuous monitoring and evaluation should be implemented, a clear and friendly supervision system should be established, and technology should be used for monitoring results. Professional learning communities should be promoted, and research should be supported by resources and teacher training, as well as practical application of research findings and recognition of teacher contributions. This aims to create a culture of sustainable development.

Keywords: Active learning management, Digital age, Hang Dong Educational Quality Development Network Group

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 ที่เน้นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ การจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามธรรมชาติอย่างเต็มที่ ส่วนมาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางสำคัญไว้ ได้แก่ 1) จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) พัฒนาทักษะการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา และ 3) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น และรักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งในด้านการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและการผลิตสื่อการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุว่าเทคโนโลยีช่วยเปิดโอกาสใหม่ๆ ในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม อีกทั้งยังเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากโอกาสเหล่านี้อย่างเต็มที่ ภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ได้สรุปทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีในยุคดิจิทัล โดยเน้นทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การใส่ใจในรายละเอียด เพื่อสังเกตและประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน และพื้นที่ในการพัฒนา 2) การจินตนาการและถ่ายทอดความคาดหวังสู่อนาคต 3) การลงมือปฏิบัติร่วมกันโดยมีเป้าหมายเดียวกัน พร้อมสร้างบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่นและเป็นมิตร เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกของครูและบุคลากร 4) การร่วมมือสืบค้น โดยการผสมผสานความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และ 5) การสร้างแบบจำลองทางความคิดหรือร่างนวัตกรรม ที่เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการออกแบบกระบวนการทำงาน

อย่างสร้างสรรค์ นอกจากทักษะและคุณลักษณะข้างต้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารยังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีในยุคดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ซึ่งดูแลสถานศึกษาทั้งหมด 84 แห่ง ได้ส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านการอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกำหนดจุดเน้นด้านการพัฒนาไว้ เช่น จุดเน้นที่ 3 ให้ครูจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง และประเมินผลตามสภาพจริง และจุดเน้นที่ 4 ให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในการจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนำจุดเน้นของสำนักงานเขตฯ สู่การปฏิบัติจริง โดยสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การเป็นผู้นำทางวิชาการ การนิเทศติดตาม และการสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันป่าสัก (ธนวัฒน์ จรรย์เสงี่ยม, 11 กันยายน 2567), โรงเรียนบ้านปง (ธีรพิชญ์ เตปา, 12 กันยายน 2567), และครูชำนาญการพิเศษจากโรงเรียนบ้านน้ำแพร่ (ปริยา พงษ์ธิ, 13 กันยายน 2567) ต่างยืนยันว่า ผู้บริหารในยุคดิจิทัลมีบทบาทในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนครูอย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาบางประการ เช่น การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ กิจกรรมส่งเสริมทักษะการปฏิบัติและการคิดวิเคราะห์ยังมีข้อจำกัด รวมถึงการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนที่ยังขาดทั้งองค์ความรู้และงบประมาณสนับสนุน นอกจากการสนับสนุนของผู้บริหารแล้ว ครูผู้สอนก็มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แต่ยังมีครูบางส่วนที่ยังยึดรูปแบบการสอนเดิม ซึ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูเป็นหลัก

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยคาดว่าผลการวิจัยจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในยุคดิจิทัล สะท้อนปัญหาและข้อเท็จจริงในเชิงปฏิบัติ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา กรอบแนวคิดในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน 2) ด้านการเป็นนักวิชาการ 3) ด้านการสนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยองค์ประกอบดังกล่าวได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อาทิตยา จันมะโน (2564) และจิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ซึ่งได้นำเสนอองค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างครอบคลุม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 147 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน และครูผู้สอน จำนวน 135 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565 : 53) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน ครูผู้สอน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ 3) ด้านการส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ (Interviewing) การศึกษาแนวพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร วิทยุ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไป

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กลุ่มผู้บริหาร และครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยนำข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 1 ข้อ จากแบบสอบถามแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ($\bar{x}$) ค่าเฉลี่ย (S.D.) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน (N=106)

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	ระดับปฏิบัติ		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	4.37	0.74	มาก
ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ	4.31	0.75	มาก
ด้านการส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้	4.27	0.74	มาก
ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา	4.30	0.73	มาก
โดยรวม	4.31	0.74	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้าน

บทบาทการเป็นนักวิชาการ อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

1) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาให้ผู้บริหารส่งเสริมจัดหาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ ผู้บริหาร ร่วมกับคณะครู และคณาจารย์ต้องตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำรวจและเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการบูรณาการแหล่งเรียนรู้เข้ากับหลักสูตร ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น จัดทำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น คลิปวิดีโอ บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน หรือแอปพลิเคชันข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน

2) ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษา ตั้งเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา คือ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้เรียน ชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ส่งเสริมพัฒนาครูโดยการจัดอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติ จัดทำแผนการสอนให้สนับสนุนการเรียนรู้จากการลงมือทำและการแก้ปัญหา จัดสรรงบประมาณ พัฒนาเทคโนโลยี และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ Active Learning ติดตามและประเมินผล สังเกตชั้นเรียน และรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง

3) ด้านส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในการการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อย่างสม่ำเสมอ คือ ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ จัดระบบนิเทศและติดตามผล กำหนดเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน ให้มีการนิเทศแบบต่อเนื่อง และใช้เทคโนโลยีช่วยติดตาม ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลสะท้อนผล ปรับปรุงแนวทาง และพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

4) ด้านส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ในประเด็นแนวทางพัฒนาการให้ครู ได้รับการอบรม การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

กำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย ให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรม การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูมีโอกาสดำเนินการอบรมและทำวิจัยจัดอบรมภายในสถานศึกษา โดยเชิญวิทยากรหรือสร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมภายนอก เช่น การอบรม ประชุม และนำเสนอผลงาน ติดตามและให้คำปรึกษา สนับสนุนให้ครูนำผลวิจัยไปใช้จริง สร้างแรงจูงใจ และให้รางวัล ยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น ปลุกฝังวัฒนธรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูได้ตรงกับความต้องการของครูอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับกฤตติกานต์ ปานสวัสดิ์ (2567) พบว่า ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูผู้สอน เข้ารับการอบรม สัมมนาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รองลงมา คือ ส่งเสริมการจัดสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และบรรยากาศของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และสำรวจความต้องการของครูผู้สอน อำนวยความสะดวก สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามลำดับ

2) ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับอาทิตยา จันมะโน (2564) พบว่า ด้านบทบาทนักวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดอบรมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้อย่างเชิงรุก (Active Learning) และจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้มีการสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมในการส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนางานวิชาการ ตามลำดับ

3) ด้านการส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแผนงานการนิเทศภายใน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการนิเทศการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน ชี้แจงให้ครูผู้สอนรับทราบทั้งในที่ประชุม และระบบสังคมออนไลน์ ส่งเสริมการนิเทศการสอนระหว่าง คณะครูเพื่อหาทางในการพัฒนา และแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยวิธีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ หลังการนิเทศภายในและนำผลการประเมินการนิเทศไปใช้ในการ พัฒนาการเรียนการสอนที่เชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับฮัตตัน สาอุ (2565) พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผู้บริหารมีการจัดทำแผนงานโครงการนิเทศภายในอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร และผู้บริหารมีการรายงานผลการนิเทศภายในแก่ผู้เกี่ยวข้อง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ

4) ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทำงานวิจัยโดยการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการเรียนการสอนของครูภายในโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลการทำวิจัยของครู และผู้บริหารสถานศึกษาคอยให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกแก่ครูเกี่ยวกับการทำวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายในการสนับสนุนการทำวิจัยที่ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูทำงานวิจัยโดยการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการแนะนำให้อ่านจากตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หางดง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

1) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ แนวทางพัฒนาบริหารในการจัดหาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและคนในองค์กรต้องตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำรวจและเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการบูรณาการแหล่งเรียนรู้เข้ากับหลักสูตร ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น จัดทำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น คลิปวิดีโอ บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน หรือแอปพลิเคชันข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียน ครู และชุมชน สอดคล้องกับกฤติกานต์ ปาน

สวัสดิ์ (2567) พบว่า ด้านการสนับสนุนอำนวยความสะดวก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการระดมทรัพยากร สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับภายนอกโรงเรียน และสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนนักเรียนและครูในการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2) ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ ในประเด็น แนวทางพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษา ตั้งเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา คือ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้เรียน ชี้แจงให้ทุกฝ่ายเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ส่งเสริมพัฒนาครูโดยการจัดอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติ จัดทำแผนการสอนให้สนับสนุนการเรียนรู้จากการลงมือทำและการแก้ปัญหา จัดสรรงบประมาณ พัฒนาเทคโนโลยี และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ Active Learning ติดตามและประเมินผล สังเกตชั้นเรียน และรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง สอดคล้องกับอรรถแสงลุน (2561) พบว่า แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้กันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการพัฒนาครูให้ทำงานร่วมกัน ซึ่งมีกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา เลือกปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การสอนและสังเกตการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้และการคิดของผู้เรียน 4) การประเมิน ปรับปรุงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้สูงขึ้น

3) ด้านส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ จัดระบบนิเทศและติดตามผล กำหนดเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน ให้มีการนิเทศแบบต่อเนื่อง และใช้เทคโนโลยีช่วยติดตาม ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอน ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม ประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลสะท้อนผล ปรับปรุงแนวทางและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับอำตัน สาอุ (2565) พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและมีการติดตามการนำผลการประเมินการนิเทศไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการจัดทำปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจนและยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควร มีการปรับรูปแบบการนิเทศในรูปแบบการนิเทศออนไลน์ผ่านวิดีโอการสอน ผู้บริหารควรมีการ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างองค์ความรู้ และได้พัฒนาต่อยอดเทคนิควิธีการสอนนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ

4) ด้านส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ในประเด็นแนวทางพัฒนา การให้ครูได้รับการอบรม การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และนโยบาย ให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรม การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูมีโอกาสเข้ารับการอบรมและทำวิจัยจัดอบรมภายในสถานศึกษา โดยเชิญวิทยากรหรือสร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมภายนอก เช่น การอบรม ประชุม และนำเสนอผลงาน ติดตามและให้คำปรึกษา สนับสนุนให้ครูนำผลวิจัยไปใช้จริง สร้างแรงจูงใจ และให้รางวัล ยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่น ปลุกฝังวัฒนธรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรม สอดคล้องกับลำดับ สาขา (2565) ศึกษา พบว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาผู้เรียนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคิรินตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และผลของการพัฒนาผู้เรียนจากการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการต่อยอดให้ครูได้ทำผลงานในการขอเลื่อนวิทยฐานะได้อีก

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ชัยชนันซ์ ปราศจากอิทธิพล และคณะ, 2568

จากแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาใน 4 ด้านสำคัญ ดังนี้

1) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรดำเนินการร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในการตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมการจัดหาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสำรวจ และรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

2) ด้านบทบาทการเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งสื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และสร้างผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4) ด้านการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายที่สนับสนุนให้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณให้เพียงพอ ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมและเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

สรุป และข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางดง 2 สังกัด สพป.เชียงใหม่ เขต 4 จะช่วยให้ทราบระดับการส่งเสริมที่เกิดขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ในการส่งเสริม ดำเนินการนิเทศนิเทศการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีระบบ

2) โรงเรียนควรมีการจัดประชุม ชี้แจง กำหนดปฏิทิน แผนดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และแผนการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ที่เป็นระบบชัดเจน และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาของการส่งเสริมการจัดการเรียนเชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาความคาดหวังของบุคลากรสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษา

References

- กฤติกานต์ ปานสวัสดิ์. (2567). การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอสันกำแพง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 *การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 *การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- ชัยธวัช ปราศจากอิทธิพล. (2568). การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคดิจิทัลของผู้บริหารการศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 *การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- ธนวัฒน์ จรรย์เสงี่ยม. (11 กันยายน 2567). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันป่าสัก อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.
- ธีรพิชญ์ เตปา. (12 กันยายน 2567). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปรียา พงษ์ธิ. (13 กันยายน 2567). สัมภาษณ์. ครูชำนาญการพิเศษจากโรงเรียนบ้านน้ำแพร่ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4.
- ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี *ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต* มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2567). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570*.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรไท แสงสุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
นเรศวร.

อาทิตยา จันมะโน. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 *การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง*. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อำตัน สาอู. (2565). การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหาร
สถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2
การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

**การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม – แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1**

**Management of Learning Resources to Enhance the Educational Quality in the
21st Century of the Khun Yuam-Mae Ngo Educational Quality Development
Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1
"Muang District, Chiang Mai Province**

เครือมาส คำสุข Khrueamas Khamsuk

ประกอบ สารวรรณ Prakob Sarawan

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g673302102@northcm.ac.th

Received 2025/04/17

Revised 2025/06/02

Accepted 2025/06/19

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 111 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และศึกษานิเทศก์ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2) แนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการดูแล ปรับปรุงห้องเรียนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีกลยุธามิตร ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารแหล่งเรียนรู้, การยกระดับคุณภาพการศึกษา, คุณภาพการศึกษาในศตวรรษ 21.

Abstract

The purpose of this research was to study the management of learning resources to enhance the educational quality in the 21st century and study ways to improve the management of learning resources to enhance the educational quality in the 21st century of the Khun Yuam-Mae Ngo Educational Quality Development Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. Data were collected using questionnaires and interviews. The population was 111 school administrators, teachers, and educational personnel. The data was analyzed by determining frequency, percentages, means, and standard deviations.

The research results found that:

1) The management of learning resources to enhance the educational quality in the 21st century of the Khun Yuam-Mae Ngo Educational Quality Development Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, in overall, was at the highest level of practice, when considering each aspect in descending order of average values, as follows: monitoring and supervision, use of learning resources planning, implementation of learning resources, and improvement of learning resources, respectively.

2) Guidelines for development of the management of learning resources to enhance the educational quality in the 21st century of the Khun Yuam-Mae Ngo Educational Quality Development Network Center, Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, including in terms of planning for the use of learning resources, there should be a creating of a learning network between schools, communities, and organizations to exchange experiences and resources. In terms of the use of learning resources, the school should supervise and improve classrooms to have facilities that facilitate learning. In terms of monitoring and supervision, there should be monitoring and supervision the use of learning resources, regularly and friendly. In terms of

improving the management of learning resources, determining guidelines for solving problems of learning resources, and the use of learning resources.

Keywords: Learning Resources Management, Enhancing the Educational Quality in The 21st Century, Khun Yuam-Mae Ngo Educational Quality Development Network Center.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองได้ และสามารถก้าวทันโลกยุคใหม่ โดยยังคงรักษา อัตลักษณ์ความเป็นไทย สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2561 : 15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562) ได้ตอกย้ำความสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงการดึงทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 3)

การเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยต้องจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ เช่น สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว รวมถึงการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้เน้นย้ำให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา และเกิดทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2561 : 15)

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้นำแนวคิดการบริหารแบบ DKS STEP Model มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนานักเรียน (Student) ครู (Teacher) สภาพแวดล้อม (Evelopment) และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Participation) อย่างครบวงจร ทั้งนี้จากรายงาน

ประจำปีการศึกษา 2566 พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาคือ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, 2566)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 และแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักการศึกษา (กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์, 2560 : 74)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประกอบด้วย 8 โรงเรียน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 111 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1, ม.ป.ป.)

2) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ศึกษาพิเศษ วิทย์ฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา วิทย์ฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน และครูวิชาการ วิทย์ฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) (อ้างถึงบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ ในระดับมีน้อยที่สุด

2) เชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จากผลการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	(μ)	(σ)	แปลผล
1. ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้	4.68	0.22	มากที่สุด
2. ด้านดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้	4.68	0.22	มากที่สุด
3. ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ	4.80	0.18	มากที่สุด
4. ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้	4.62	0.25	มากที่สุด
โดยรวม	4.69	0.02	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้และด้านดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า

1) ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร มีการจัดพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน

2) ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุงห้องเรียนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณและแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้ และนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างมีกลายานมิตร รวบรวมและเก็บข้อมูลในการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยกำกับการใช้แหล่งเรียนรู้

4) ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งการเรียนรู้ มีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1) ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีการดำเนินการกำกับติดตามและนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักความเป็นกัลยาณมิตร มีการรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ และมีการจัดทำปฏิทินกำหนดการนิเทศตามแผนงานและโครงการที่วางไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (คำ วงศ์เทพ, 2559) ซึ่งพบว่า โรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อยมีการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงดำเนินการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินไปวิเคราะห์และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ผ่านการจัดทำแผนงานโครงการประจำปีการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2) ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุตารัตน์ งามวิสัย, 2561) ที่พบว่าสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมิน และด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้

3) ด้านดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยใช้ทั้งสื่อการเรียนรู้ การบริการให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการศึกษา และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งมีการใช้แหล่งเรียนรู้จากธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จิระพล พุกกัน, 2559) ที่เสนอว่าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ควรเน้นการปรับภูมิทัศน์ ความสะอาด ความสวยงาม การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การให้บริการที่เอาใจใส่ และควรมีเจ้าหน้าที่เพียงพอ พร้อมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการตรวจสอบ และพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างแข็งขัน และมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผน

ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์, 2560) ซึ่งพบว่าสภาพการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพริพิตยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากร รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สุดารัตน์ งามวิสัย, 2561) ซึ่งระบุว่าสถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรและนักเรียนเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (ชนิษฐา กาทัง, 2561) ซึ่งเสนอว่า การดำเนินงานตามแผนที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และมีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก จะส่งผลให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2) ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุงห้องเรียนและพื้นที่การเรียนรู้ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สมัยใหม่ ทั้งนี้ควรมีการจัดสรรงบประมาณและระดมแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (กัญญาณัฐ อินปันสา, 2559) ที่เสนอว่าขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ควรประกอบด้วยการแต่งตั้งคณะผู้รับผิดชอบ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและคุ้มค่า ตลอดจนรวบรวมข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

3) ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ ควรมีการนิเทศและติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเน้นการติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถรับทราบปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง การนิเทศควรดำเนินการในลักษณะของกัลยาณมิตร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีและแรงจูงใจในการปรับปรุงการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการรวบรวมและเก็บข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผ่านการบันทึกข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์และพัฒนาต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ชนิษฐา กาทัง, 2561) ที่เสนอว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็น

ระบบ พร้อมทั้งนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างละเอียดรอบคอบตามแผนงานที่วางไว้

4) ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ ควรมีการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยเน้นการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับข้อค้นพบของ (สุภารัตน์ งามวิสัย, 2561) ซึ่งได้สรุปว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในด้านการประเมินผลการใช้และการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้นั้น ต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม และกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการใช้งานของสาธารณชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีคุณภาพ

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : เครือมาส คำสุข , 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

- 2) ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณและแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงห้องเรียนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 3) ด้านการกำกับติดตามและนิเทศ จัดทำข้อมูลสารสนเทศในการใช้แหล่งเรียนรู้ รับผิดชอบการใช้แหล่งเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้
- 4) ด้านการปรับปรุงบริหารแหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์เครือข่ายอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความมุ่งมั่นของสถานศึกษาในพื้นที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำกับติดตามและนิเทศมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงถึงความเข้มแข็งของระบบการติดตามประเมินผลและการให้ข้อเสนอแนะแบบต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านการวางแผนใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการมีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้จริงในกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในสี่ด้าน แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งบ่งชี้ถึงความใส่ใจในการนำผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูโดยสนับสนุนให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษา
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรและบริบทของผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองผ่านการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเสริมสร้างแนวคิดและนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่
- 3) ครู ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศึกษานอกสถานที่เพื่อพัฒนาตนเองของครูศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

2) ควรวิจัย เรื่อง การพัฒนาข้อมูลสารสนเทศในการใช้แหล่งเรียนรู้ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

3) ควรวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากลุ่มขุนยวม - แม่เงา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

References

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2560). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะมหาราชาธิราช. *การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กัญญาณัฐ อินปันสา. (2559). การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสันติสุขอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่. *การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนิษฐา กาตัง. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- คำ วงศ์เทพ. (2559). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิระพล พู่กัน. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. *งานนิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สุภารัตน์ งามวิสัย. (2561). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2561). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา.กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ สอง (พ.ศ.
2552-2561). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร : ร.ส.พ.

พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำ จังหวัดลำพูน

The Buddhist Integration to Enhance the Life Quality of the Correctional Officers
of Lamphun Provincial Prison

สมชาติ ดกกลาง Somchat Dokklang

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

somchatdokklang25@gmail.com

Received 2025/06/11

Revised 2025/06/24

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน และ 3)นำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research). ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 105 คน. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง. โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน. สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน. เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis).

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.375$). และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน จังหวะชีวิต และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม.

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภavana 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01.

3) แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า ด้านกาย วิชาชีพปฏิบัติตามศีลธรรม ด้านสังคม ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัยของทางราชการ ด้านจิตใจ มีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน ทำงานด้วยความตั้งใจ ตามเหตุตามผลของหน่วยงานได้ (ด้านปัญญา พบว่า สามารถวิเคราะห์งานได้และแยกแยะสิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี ดำเนินวิถีชีวิตประจำวันได้โดยไม่ประมาท

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, บุคลากรราชทัณฑ์, พุทธธรรม, ภาวนา 4.

Abstract

This research article has three main objectives: 1. to study the level of quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison, 2. to examine the relationship between Buddhist principles and the quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison, and 3. to propose guidelines for integrating Buddhism to enhance the quality of work life of correctional personnel at Lamphun Provincial Prison. The research design is a mixed-methods approach. The quantitative research population consists of 105 correctional personnel at Lamphun Provincial Prison. The quantitative research instrument is a questionnaire, which has a high reliability value. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. For qualitative research, in-depth interviews were conducted with 10 key informants. The instrument used was an in-depth interview guide, and the data were analyzed using content analysis.

The research results found that:

1) The overall level of implementation of the policy to promote the quality of work life for correctional personnel at Lamphun Provincial Prison is high ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.375$), with all aspects also rated highly. These aspects include support, adequate and fair compensation, a safe and health-promoting work environment, job advancement and security, opportunities for development and utilization of individual capabilities, collaboration and relationships with others, personal rights in the workplace, work-life balance, and social contribution.

2) The relationship between *Bhavanā* 4 of the policy and the overall implementation of the policy to promote work-life quality for correctional personnel at Lamphun Provincial Prison is highly positive ($r = 0.827^{**}$) and statistically significant at the 0.01 level.

3) The guidelines for applying Buddhist integration to promote the quality of work life of prison personnel at Lamphun Provincial Prison found that in the physical aspect, they practice morality; in the social aspect, they have honest occupations, maintain government discipline; in the mental aspect, they have love and compassion for their coworkers, and work with determination, following the agency's logic and reasoning (intellectually, they found that they can analyze work and distinguish between what is good and what is not, and can conduct their daily lives without carelessness).

Keywords : Work-life quality, correctional personnel, Buddhist teachings, *Bhavanā* 4.

บทนำ

ภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการไทย โดยการปรับปรุงระบบและโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การให้บริการแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งการบริหารงานจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งมาจากตัวของข้าราชการที่ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพของกำลังคนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อประโยชน์ขององค์กรและสังคมโดยรวม จึงเป็นกุญแจสำคัญ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนทำให้ปรับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน และวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life = QWL) ซึ่งจะช่วยให้องค์กร และบุคลากรต่างได้รับความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และหากบุคลากรมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตในองค์กร คือมี “คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working life)” ที่ดี นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรแล้ว ยังส่งผลดีต่อคุณภาพงาน และประสิทธิภาพขององค์กร ดังคำกล่าวที่ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาองค์กร (Walton, 1973). ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรควบคู่กับการพัฒนาองค์กรด้วย

คุณภาพชีวิตการทำงานจะมีผลกระทบต่อบุคคล และองค์การทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค โดยเฉพาะใน ปัจจุบันที่คุณภาพชีวิตการทำงานกลายเป็นประเด็นสำคัญทางสังคมและเทคโนโลยี (Sociotechnical) ที่ทั้งบุคคลและองค์การ ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันและ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ปัจจุบันกระแสการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานได้รับการยอมรับ และได้รับความสนใจในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทย โดยองค์การต่างๆ ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญและเริ่มให้ความสนใจใน การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ให้กับพนักงาน เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ธุรกิจไม่สามารถสร้างกำไรได้จากการเร่งรีบให้แรงงานปฏิบัติงานเพียงด้านเดียว แรงงานสมควรจะต้องมีชีวิตที่นอกเหนือจากงานที่ต้อง

ปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดลำพูน เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ตั้งขึ้นตามเขตอำนาจศาลจังหวัดลำพูน โดยมีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยกรมราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ ดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2563 : 8). การปฏิบัติอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจ และให้บริการประชาชนที่มาติดต่อราชการด้วยความประทับใจ รวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ จากภาระหน้าที่ดังกล่าวทำให้ ข้าราชการในส่วนของเรือนจำ ต้องผลัดเปลี่ยนกันปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นวันธรรมดาหรือวันหยุดราชการโดย จะต้องปฏิบัติงานทั้งทางด้านการควบคุมผู้ต้องขัง ด้านการ อยู่เวรรักษาการณ์ เพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้ายขึ้นภายในเรือนจำ หรือการแหกหักหลบหนี ด้านการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย ด้านการอบรมและฝึกวิชาชีพ ตลอดจนด้านการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2561 : 26).

จากลักษณะงานดังกล่าวทำให้ข้าราชการในส่วนของเรือนจำ ต้องปฏิบัติงานคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ต้องขังที่กระทำความผิด ในหลายประเภทคดี ซึ่งมีความเสี่ยงจาก การปฏิบัติงานที่ผู้ต้องขังอาจก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเรือนจำ หรือการแหกหักหลบหนีออกจากเรือนจำ ได้ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะงานดังกล่าวมีผล ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในส่วนของ เรือนจำ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรใน สังกัดเรือนจำจังหวัดลำพูน จึงมีความสนใจที่จะ ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในเรือนจำจังหวัดลำพูน เพื่อศึกษาว่าบุคลากรเรือนจำจังหวัดลำพูน มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับใด และปัจจัยใดบ้างที่ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร และเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร เรือนจำจังหวัดลำพูน ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ดังนั้น จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาในเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาในหลักพุทธธรรม เพื่อใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักอภินา 4 อันได้แก่ 1) กายภาวนา หมายถึง การเจริญกายพัฒนากาย การฝึกอบรม 2) ภาวนา หมายถึง การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล 3) จิตภาวนา หมายถึง การ เจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ 4) ปัญญาภาวนา หมายถึง การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2544 : 371). มาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน เพื่อให้ได้แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

กรมราชทัณฑ์ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติงานในเรือนจำและทัณฑสถาน ให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจาก คุณภาพ

ชีวิตของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน ถือเป็นตัวแปรหลักที่มีความสำคัญ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลการทำงานของกำลังพลภายในองค์กร ให้เพิ่มพูนขึ้น หรือถดถอยลงได้ จึงได้กำหนดมาตรฐานเรือนจำ ด้านการดูแลคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

ประชากรการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นบุคลากรทั้งหมดของเรือนจำจังหวัดลำพูน ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้าง ทั้งหมด 105 คน คัดเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางด้านพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน, กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, กลุ่มผู้อำนวยการเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน, กลุ่มหัวหน้าฝ่ายเรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 2 คน, กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน, รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ

5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ

ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

6. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหา
สัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

7. ปรับปรุงแก้ไข

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม
ตัวอย่าง

2) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการ
วิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัด
ลำพูน” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร
ราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูนตามหลักทฤษฎี 4

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรตามพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะพุทธบูรณาการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการหาคุณภาพของ
เครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้าง
ไว้

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธาน และ
กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุง
แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม
ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ
คำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่
0.98 หมายความว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

3. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป
ทดลองใช้ (Try Out) แก่บุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำกลางเชียงใหม่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.974

4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่ง รายได้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยวิเคราะห์ โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะนา 4 แสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะนา 4 โดยภาพรวม (N=105)

ข้อ	พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะนา 4	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านกายภาวนา	3.53	0.93	มาก
2	ด้านศีลภาวนา	3.61	1.00	มาก
3	ด้านจิตภาวนา	3.42	0.99	ปานกลาง
4	ด้านปัญญาภาวนา	3.73	0.94	มาก
ภาพรวม		3.57	0.96	มาก

จากตาราง แสดงระดับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพในมิติของกายภาวนา สีลภาวนาและปัญญาภาวนา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ประสิทธิภาพในมิติของจิตภาวนา อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวะ 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของเรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและการวิเคราะห์รายด้าน ผลการวิเคราะห์นี้ต่อกย้ำว่าการประยุกต์ใช้หลักภาวะ 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของเรือนจำจังหวัดลำพูนกับหลักภาวะ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน พบว่า

กายภาวนา (การพัฒนาพฤติกรรม): บุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการพักผ่อน แต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในบางรายการฝึกฝนเรื่องการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมในสถานการณ์กดดันยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนามีค่าเฉลี่ยที่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่าบุคลากรส่วนมากมีการสำรวจกาย วาจา ให้เป็นปกติ ด้วยการปฏิบัติตามศีล 5 และมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น

ศีลภาวนา (การพัฒนาความประพฤติ): บุคลากรส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบ และมีจริยธรรมในการทำงาน แต่บางครั้งอาจเผชิญกับความท้าทายในการรักษาศีลธรรมท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน มีค่าเฉลี่ยที่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ในการดำรงชีพ ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน และประสานงานกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตตภาวนา (การพัฒนาจิตใจ): การฝึกสมาธิ การทำความเข้าใจอารมณ์ตนเอง และการจัดการความเครียดเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติในบุคลากรบางส่วน แต่ยังไม่แพร่หลาย บุคลากรจำนวนมากยังคงเผชิญกับความเครียดสะสมจากการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดาหลักภาวะทั้ง 4 ด้าน อยู่ที ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานมาบ้าง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีความรัก เมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน มีสมาธิและสติในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาในด้านนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการกับความเครียดและอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญญาภวณา (การพัฒนาปัญญา): บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตาม การพัฒนาปัญญาในเชิงลึกเพื่อการเข้าใจโลกและชีวิตอย่างถ่องแท้ยังไม่ได้ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความสามารถในการวิเคราะห์งาน แยกแยะสิ่งดีไม่ดี ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ประมาท มีสติในการทำงานและครองตน รวมถึงมีการวางแผน ควบคุม และติดตามงานได้ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักพุทธธรรม และนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยผลการวิจัยที่ได้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน จังหวะชีวิต และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม. ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่าเรือนจำจังหวัดลำพูนได้ให้ความสำคัญกับการดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของกำลังพลภายในองค์กร. การให้ความสำคัญต่อการพัฒนากำลังคนทำให้ปรับตัวดีขึ้นในการปฏิบัติงาน และเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร (Organization Development) คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life = QWL) ซึ่งจะช่วยให้องค์กร และบุคลากรต่างได้รับความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้. ยกตัวอย่างเช่น นโยบายด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยอาจรวมถึงการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันที่เพียงพอ การฝึกอบรมการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือการจัดพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในเรือนจำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมที่บุคลากรสัมผัสได้และส่งผลต่อขวัญกำลังใจ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรม (ภาวณา 4) กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักภาวณา 4 กับการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูนโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.827^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01. สิ่งนี้ตอกย้ำว่าการประยุกต์ใช้หลักภาวณา 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการ

ทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เมื่อพิจารณาระดับพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$, $\sigma = 0.96$). ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในระดับที่น่าพึงพอใจ. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าหลักภาวะ 4 เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางกาย วาจา ใจ และปัญญา

ปัญญาวาจา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก สิ่งนี้บ่งชี้ว่าบุคลากรมีความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรอง มีเหตุผล และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ. การที่บุคลากรสามารถวิเคราะห์งาน แยกแยะสิ่งดีไม่ดี และดำเนินชีวิตประจำวันโดยไม่ประมาท แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านปัญญาที่โดดเด่น. ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศมาวดี ฉากภาพ ที่พบว่าสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กนกพร สัมมาสิทธิ์ (2559) ที่ระบุว่าการพัฒนาปัญญาภาวนาส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ อย่างแท้จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสติ

ศีลภาวนา อยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามศีล 5 ในการดำรงชีพ ประกอบอาชีพสุจริต รักษาระเบียบวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และประสานงานกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ด้านศีลภาวนาที่อยู่ในระดับมากบ่งชี้ว่าบุคลากรมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรักษาระเบียบวินัย. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยรัชชา เลิศรัชชาพันธุ์ ที่พบว่าการจัดการสุขภาวะทางสังคม ด้านจิตใจ และปัญญาอยู่ในระดับมาก. และยังสอดคล้องกับ อรรถพร สุทธิชัย (2561) ที่ศึกษาบทบาทของศีลภาวนาในการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรภาครัฐ และพบว่าการยึดมั่นในศีลธรรมส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในการทำงานที่ดีขึ้น

กายภาวนา อยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่าบุคลากรมีการสํารวมกาย วาจา ให้เป็นปกติ ด้วยการปฏิบัติตามศีล 5 และมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น. การที่กายภาวนาอยู่ในระดับมาก ย่อมแสดงว่าบุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายอย่างดี มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และมีการสํารวมกาย วาจาที่เหมาะสมตามหลักศีลธรรม. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภาวนาสังวรกิจ วิ. (สุวิทย์ สุวิโชค, คำมูล) ที่พบว่าองค์ประกอบของสุขภาวะองค์รวมสำหรับผู้สูงวัยมี 5 ด้าน รวมถึงสุขภาวะทางกาย. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ วิริยะพงศ์ (2563) ที่พบว่า การดูแลสุขภาพกายอย่างสม่ำเสมอ เช่น การออกกำลังกายและพักผ่อนเพียงพอ มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานและความพร้อมในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ

จิตตภาวนา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดาศีลภาวนาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานมาบ้าง และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีความรัก เมตตาต่อเพื่อนร่วมงาน มีสมาธิและสติในการ

ปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาในด้านนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการกับความเครียดและอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจิตภานาจะอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังคงแสดงถึงประสิทธิภาพที่ดี. การที่บุคลากรเคยผ่านการอบรมวิปัสสนากรรมฐานเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการพัฒนาจิตภานา. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรจิรา สุวรรณโคตร (2560) ที่พบว่าบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาจิตใจ เช่น การทำสมาธิและการจัดการอารมณ์ มีแนวโน้มที่จะมีความเครียดจากการทำงานลดลงและมีทัศนคติเชิงบวกมากขึ้น. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ วัฒนสินธุ์ (2559) ที่ศึกษาผลของการฝึกสมาธิต่อการลดความเครียดในบุคลากรสาธารณสุข และพบว่าการฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดการอารมณ์และลดภาวะหมดไฟในการทำงานได้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3) แนวทางการประยุกต์พุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การประยุกต์ใช้หลักภานา 4 เป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักภานา 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านกายภานา (การพัฒนาพฤติกรรม): บุคลากรมีการดูแลสุขภาพกายเบื้องต้น แต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การฝึกฝนการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมในสถานการณ์กดดันยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนา. เรือนจำมีการจัดการตรวจสุขภาพประจำป้อย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ. อย่างไรก็ตาม ภาระงานที่มากเกินไปและบุคลากรที่ไม่เพียงพอทำให้การพัฒนาร่างกายทำได้น้อยลง. ดังนั้น การนำหลักกายภานามาปฏิบัติอาจทำได้โดยการลุกเดิน ยืดเส้นยืดสาย เพื่อให้จิตใจสบายขึ้น

ด้านศีลภานา (การพัฒนาความประพฤติ): บุคลากรส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบ และมีจริยธรรมในการทำงาน. ควรส่งเสริมการพัฒนากายและการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้จิตใจสงบ เกิดปัญญา สามารถพิจารณาตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง. การมีวินัยต่อกัน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการประสานงานที่ดีจะสร้างสังคมที่มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

ด้านจิตตภานา (การพัฒนาจิตใจ): การฝึกสมาธิ การทำความเข้าใจอารมณ์ตนเอง และการจัดการความเครียดเป็นสิ่งที่มีการปฏิบัติในบุคลากรบางส่วน แต่ยังไม่แพร่หลาย และบุคลากรจำนวนมากยังคงเผชิญกับความเครียดสะสมจากการทำงาน. ควรส่งเสริมกิจกรรมให้บุคลากรฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อเอาชนะปัญหาอุปสรรค และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่ช่วยให้จิตใจเบิกบานผ่องใส. ควรส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตใจเพื่อให้มีจิตสำนึกรักงาน รักองค์กร ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และรับฟังคำสอนจากพระพุทธศาสนา

ด้านปัญญาภานา (การพัฒนาปัญญา): บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า. อย่างไรก็ตาม การ

พัฒนาปัญญาในเชิงลึกเพื่อการเข้าใจโลกและชีวิตอย่างถ่องแท้ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร. เพื่อพัฒนาปัญญาให้สามารถพิจารณาและวิเคราะห์งานได้ สามารถแยกแยะสิ่งที่ดีหรือไม่ดีได้ ควรพึงพิจารณา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ ศึกษาทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติด้วยเหตุและผล และคิดเสมอว่าผลที่เกิดขึ้นทุกอย่างเกิดจากเหตุ ให้มีสติแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา

การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์สวัสดิ์) (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าหลักภavana 4 ในพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาบุคคล 4 ประการ คือ การพัฒนาตนเองให้มีสติอยู่ในความไม่ประมาท การทำตนให้ตั้งอยู่ในกรอบระเบียบข้อประพฤติที่ดีงามของสังคม การอบรมจิตของตนให้มีความผ่องใส และการพัฒนาปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุมีผล. รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิเวกสุตาภรณ์ (เดช ฐานวโร) (2562) ที่กล่าวถึงการพัฒนาชีวิตตามแนวพระ พุทธศาสนา โดยการนำหลักธรรมมาใช้พัฒนาทั้งด้านกาย สังคม อารมณ์ และปัญญาให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

องค์ความรู้

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งได้รับการวิจัย เรื่องพุทธบูรณาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน แต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริม ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : สมชาติ ดกกลาง, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) เรือนจำได้จัดการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ท่านเป็นประจำ ได้พัฒนากิจกรรมให้ท่าน มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ได้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ท่านอยู่เป็นประจำ บางครั้งงานที่ทำล้ามือ บุคลากรมีไม่เพียงพอ การพัฒนาร่างกายน้อย ส่งผลเกี่ยวกับความ เคลื่อนไหวของร่างกายเชื่องช้า ปวดเมื่อยตามร่างกาย ทำให้ความพร้อมในการทำงานมีน้อยลง จึงได้ นำหลัก

ภาวนา 4 มาปฏิบัติเพื่อพัฒนากายแล้ว อาจทำโดยการลุก เดิน ไปมายืดเส้นยืดสาย ไม่ได้ หมกมุ่นอยู่ที่เดิม จะทำให้จิตใจสบายมากยิ่งขึ้น

2. เรือนจำได้ส่งเสริมให้ท่านรู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขภายในครอบครัว ได้มีการส่งเสริมให้ท่านมีความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กรและสังคม และได้ส่งเสริมให้ท่านมีการ ลด ละ เลิก อบายมุข ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนากาย และฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน อยู่เป็นประจำ

3. เรือนจำได้ส่งเสริมกิจกรรมให้ท่านฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อให้ท่านสามารถ เอาชนะ ปัญหา อุปสรรค ได้ส่งเสริมกิจกรรมการปฏิบัติธรรมให้แก่ท่าน และได้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ ท่านมีจิตใจที่เบิกบาน ผ่องใส

4. เรือนจำได้พัฒนาความสามารถด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมให้กับท่าน และเรือนจำ ได้พัฒนาทักษะด้านการฟัง พูด คิดเพื่อให้ท่านสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรือนจำได้ส่งเสริมให้ท่านใช้องค์ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ควรส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และให้ร่างกายมีการพัฒนา สุขภาพแข็งแรง ก็ส่งผลให้จิตใจดี อยู่ร่วมกับสังคมได้

5. เรือนจำได้จัดเวทีในการให้โอกาสพบปะแลกเปลี่ยนและร่วมทำกิจกรรมกับท่าน ได้ให้คำแนะนำการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมสำหรับท่าน และได้ให้อิสระทางความคิด การตัดสินใจในการ เข้าร่วมกิจกรรม ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างการอยู่ร่วมกันในสังคม อาจทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ บ้าง

6. เรือนจำได้จัดฝึกอบรมและเพิ่มทักษะในการทำงานแก่ท่าน ได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงแก่ท่าน และได้จัดอบรมการเสริมสร้างสุขภาพจิตใจให้แก่ท่าน ควรมีการ ให้คำแนะนำชี้แนะในการปฏิบัติงาน และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

7. เรือนจำได้พัฒนาความสามารถของท่านให้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อผ่อนคลายและร่าเริง ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถและประสบการณ์ของท่าน และช่วยชี้แนะให้ท่านมีทัศนคติที่ดีกับเพื่อนร่วมงานด้วยกัน ควรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ไม่หวั่นไหว ปฏิบัติตนในด้านดีอย่างต่อเนื่อง

8. เรือนจำได้ช่วยชี้แนะให้ท่านได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับท่าน ควรส่งเสริมการพัฒนา อบรมทางด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถต่อสู้กับสิ่งภายนอกได้ อันจะเป็นผลทำให้ตื่นตัว ตื่นใจ ไม่ ขาดสติในการทำงาน

สรุปและขอเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำ จังหวัดลำพูน ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญก็คือได้นำหลักภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ บางท่านก็ได้ผ่าน การเจริญพระกรรมฐานมาบ้าง ก็สามารถนำมาประพฤติดุปฏิบัติได้เป็นอย่างดี หากได้รับการพัฒนาศีล

มาแล้ว อาจมีพฤติกรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ เพื่อที่จะได้มีจิตสำนึกรักงาน รักองค์กรของตนเอง ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน รับฟังคำสอนจากพระพุทธศาสนาเกิดความรู้ และความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ควรศึกษาตามตำรา เอกสาร ขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง แล้วสามารถนำมาประยุกต์กับงานที่ใช้ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด นอกจากนี้ยังได้พบข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1) ควรส่งเสริมการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานตามหลักพุทธธรรมเพื่อการปฏิบัติงานตามหลักภavana 4 ในหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

2) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักภavana 4 เพื่อประยุกต์ใช้ในกระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ ทั้งในรูปแบบของการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและส่งเสริมการประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสถานที่ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สร้างความเชื่อมั่น ขวัญกำลังใจ และความภูมิใจในหน่วยงานในการปฏิบัติงานที่ดี

2) ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร โดยนำหลักภavana 4 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรราชทัณฑ์ เรือนจำจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ศึกษาความสัมพันธ์แรงจูงใจในการนำหลักภavana 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานโดย ประยุกต์ใช้ตามหลักภavana 4

3) ควรที่จะศึกษาถึงการประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ของบุคลากรในเรือนจำอื่น ๆ ต่อไป

References

- ณัฏฐสารวงศ์ วงศ์สุภาภรณ์. (2558). การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 ในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแพร่. *พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณอมขวัญ อยู่สุข. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวิเวกสุตารมณ (เดช ฐานวโร). (2562). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเชาวฤทธิ์ นรินโท (ทรัพย์สวัสดิ์). (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักภavana 4 : กรณีศึกษาผู้สูงอายุบ้านห้วยหอย ตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเดช พยัคฆ์สังข์. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำเนา เกาชี. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามหลักอุปทานิยธรรม 7 ของกลุ่มโรงเรียนวังทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

The Condition of Internal Education Quality Assurance of The Educational Opportunity Expansion Schools under Uttaradit Primary Education Service Area Office 1

ลัดดาวัลย์ ด้วงภูทิม Laddawan DOUNGPOTIM

จารุวรรณ นาทัน Jaruwan NATUN

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

doungpootim@gmail.com

Received 2025/04/13

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 778 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 36 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 224 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น .985 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รองลงมา คือ ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายใน, โรงเรียนขยายโอกาส, การจัดการศึกษา, เขตพื้นที่การศึกษา.

Abstract

The purposes of this research were to study the internal education quality assurance of opportunity expansion schools under Uttaradit Primary Education Service Area Office 1. The population consists of administrators, teachers, and educational personnel in opportunity expansion schools, totaling 778 individuals. The sample group comprises 260 individuals, determined using Krejcie and Morgan's sample size table. This includes 36 administrators selected through purposive sampling and 224 teachers and educational personnel chosen using stratified and simple random sampling methods. The research instrument used this research was 5 rating scale questionnaires, consisting of 33 items. The item-total correlation ranged from .80 – 1.00, and the reliability coefficient was .985. The statistical tools used for data analysis were percent, mean and standard variation.

The research findings revealed that

The internal education quality assurance of opportunity expansion schools under Uttaradit Primary Education Service Area Office 1 overall, the average is at the highest level, and when considering respect, the highest average is setting the educational development plans for school in accordance with the educational standards. The second is the monitor performance to develop educational institutions to have quality according to educational standards, and the lowest average is setting for educational standards.

Keywords: Internal Quality Assurance, Opportunity Extension School, Education Management, Educational District.

บทนำ

สถาบันการศึกษามีอิสระในการบริหารการศึกษา สามารถพัฒนาหลักสูตรได้ตามบริบทและความต้องการของตนเอง คุณภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 14) กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาปรับเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกตามแนวคิด หลักการว่า สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพ

ภายในที่เหมาะสมเป็นไปได้และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการยืนยันระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ผลที่ได้จากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น จะต้องสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ด้วย (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2561 : 17) ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561 : 3) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาปี 2561 โดยให้ใช้มาตรฐานการรับรองคุณภาพภายในสถาบันการศึกษา ซึ่งเน้นที่การพัฒนากลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทย ซึ่งรวมถึงนโยบายการปฏิรูปการติดตามและประเมินคุณภาพภายใน รวมถึงการรับรองคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นความเหมาะสมตามสถานการณ์ของแต่ละสถาบันนั้น โดยกระทรวงศึกษาได้มีนโยบายปฏิรูปการประเมินและการรับรองคุณภาพการศึกษา โดยมีรายละเอียดในการจัดการคุณภาพการศึกษาภายในตามกฎหมายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา ดำเนินตามแผนที่กำหนด ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา และติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563, น.17) การจัดการศึกษาได้มีแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกในทุกสถานศึกษาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งทุกห้าปี โดยต้องนำเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในกลายเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2562, น.49-53) การประกันคุณภาพภายในถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากครูและบุคลากรการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้ข้อมูลและข่าวสารด้านคุณภาพการศึกษาภายในเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1 เป็นหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาชั้นปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวน 139 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนที่ขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 36 แห่ง (กลุ่มนโยบายและแผนฯ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาอุดรดิตถ์เขต 1, 2566 :4) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต 1 เป็นระบบการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงการบริหารจัดการภายในโรงเรียนในทุกด้าน การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนจะออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในพื้นที่นั้น ๆ โดยมีการใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด การประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในระดับนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นการทำให้มั่นใจว่าโรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะมีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ของครูและบุคลากรให้สามารถใช้เครื่องมือและเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอนและการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพการบริหารจัดการที่มีคุณภาพจะมีระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐานและโปร่งใส โดยสามารถติดตามผลและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีการทำงานร่วมกับชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมจะไม่เพียงแต่การพัฒนาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การส่งเสริมกิจกรรมเสริมทักษะ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามักจะมีการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงโอกาสการศึกษาอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนในทุกด้านตามหลักการของประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากการผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน เป็นการทดสอบความรู้ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ แต่จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยใน 4 วิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ อยู่ที่ร้อยละ 21.58, 26.65, 52.10 และ 31.31 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในระดับประเทศ ที่อยู่ที่ร้อยละ 24.39, 32.05, 52.95 และ 33.32 ตามลำดับ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต 1. 2566 : 12)

จากข้อมูลและความสำคัญเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์เขต 1 เพื่อนำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืน และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอกในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของกฎกระทรวงศึกษาธิการ 2561 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2563 : 17)

- 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
- 3) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 5) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
- 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 778 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607 - 610, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 49 - 50) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 36 คน เลือกแบบเจาะจง ครูและบุคลากรทางการศึกษา 224 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามอำเภอ 5 อำเภอ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเทียบสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการทำวิจัย ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบ่งออก เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1932, p.140) ประกอบด้วย 6 ด้าน และข้อคำถาม 33 ข้อ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

5 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	อยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	อยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	อยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	อยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประเมินสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อจัดทำร่างเครื่องมือแบบสอบถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและขอบเขตของการวิจัย

2) กำหนดกรอบแนวคิด เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3) สร้างข้อคำถามตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

4) นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการวิจัย

5) ปรับปรุงแก้ไขร่างแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ตรงตามสิ่งที่ต้องการศึกษาครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ โดยจะต้องให้ข้อคำถามครอบคลุมชัดเจนและตรงประเด็นสิ่งที่ต้องการวัด

7) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา IOC โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรี

สะอาด (2560 : 71 - 72) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถามครั้งนี้มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (ดังรายละเอียดภาคผนวก : 63-65)

8) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นสุดท้ายก่อนไปทดลองใช้ต่อไป

9) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 113) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.985 (ดังรายละเอียดภาคผนวก หน้า 66)

10) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบก่อนพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์อีกครั้ง ไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่คัดเลือกเอาไว้ไปตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อ

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในฯ อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในฯ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในฯ อยู่ในระดับน้อย

0.51-1.50 หมายถึง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติของแบบสอบถามที่ได้จากผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลรวมค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ลำดับ	ด้านการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.53	0.47	มากที่สุด
2	ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน	4.52	0.45	มากที่สุด
3	ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR)	4.51	0.48	มากที่สุด
4	ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา	4.51	0.53	มากที่สุด
5	ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ	4.49	0.45	มาก
6	ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	4.49	0.47	มาก
รวม		4.50	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นถึงการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่มีความชัดเจนในระบบงาน มีความเป็นระบบระเบียบ และครอบคลุมการดำเนินงานในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับในการร่วมวางแผนดำเนินงาน และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายในสถานศึกษา จำแนกตรามรายด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านนี้ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยผู้บริหารและครูต่างตระหนักถึงบทบาทของตนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ โรงเรียนมีการระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แผนที่จัดทำมีลักษณะชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง อีกทั้งยัง

มีการทบทวนแผนเป็นระยะเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และความต้องการของชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติของแบบสอบถามที่ได้จากผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นถึงการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่มีความชัดเจนในระบบงาน มีความเป็นระบบระเบียบ และครอบคลุมการดำเนินงานในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งยังสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับในการร่วมวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายในสถานศึกษา

2) ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงานเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขโดยอาศัยข้อมูลจริงที่ได้จากการปฏิบัติงาน และนำผลการติดตามไปใช้ในการปรับปรุงแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักการของวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ที่นิยมใช้ในการจัดการเชิงคุณภาพ

3) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนสามารถจัดทำรายงานการประเมินตนเองได้อย่างครอบคลุม รอบด้าน และมีคุณภาพ รายงาน SAR ที่จัดทำแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา การระบุจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา พร้อมแนวทางการแก้ไขในลักษณะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง และมีการเผยแพร่ผลลัพธ์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ในแต่ละปี การศึกษามีความสอดคล้องและต่อเนื่อง โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการตามงบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่จริง มีการมอบหมายบทบาทหน้าที่แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน มีการกำกับติดตามในระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังมีการจัดทำเอกสารหลักฐานรองรับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อใช้ในการตรวจสอบย้อนกลับ

5) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การประเมินผลของโรงเรียนมีความครอบคลุมหลายมิติ โดยเฉพาะการประเมินที่เน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก โรงเรียนมีการออกแบบแบบประเมินให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน ผลจากการประเมินถูกนำไปวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็งในการพัฒนา และถูกนำไปสู่กระบวนการวางแผนของรอบถัดไป ทำให้เกิดวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การสนับสนุนโรงเรียนในแม้อาจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในทั้งหกด้าน แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของตนเอง หลายโรงเรียนยังขาดแนวทางหรือแบบฟอร์มที่สามารถนำไปปรับใช้ได้โดยตรง ส่งผลให้บางแห่งยังคงใช้มาตรฐานจากส่วนกลางแบบทั่วไปโดยไม่สามารถปรับให้เข้ากับบริบทของตนได้ การพัฒนาเครื่องมือช่วยเหลือในส่วนนี้ รวมถึงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเขียนมาตรฐานเชิงบริบท จะช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงและตรวจสอบได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ยืนยันถึงความเข้มแข็งของระบบการประกันคุณภาพภายในที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และด้านการดำเนินงานตามแผน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการวางแผนที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนความสามารถในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่ได้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพงษ์ เนียมจ้อย (2562) ที่ชี้ว่าการวางแผนและการกำกับติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับแนวคิด PDCA และการบริหารเชิงระบบ (Systemic Management) ซึ่งเน้นการจัดการอย่างมีแบบแผนและต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรฐานการศึกษาซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดนั้น ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่ยังคงดำรงอยู่ในการปรับใช้มาตรฐานจากส่วนกลางให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน โรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล อาจยังไม่สามารถปรับมาตรฐานให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ ซึ่งสะท้อนข้อเสนอของชาร์ปาส ปทาน (2566) ที่เสนอให้มีการพัฒนามาตรฐานในเชิงพื้นที่ (Area-Based Standards) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างการยอมรับในระดับท้องถิ่น

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ลัดดาวัลย์ ดั่งภูทิพย์, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ก่อให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาพึงขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมประกาศใช้เผยแพร่มาตรฐานการศึกษาต่อสาธารณชน สถานศึกษาพึงนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ผ่านความเห็นชอบของทุกฝ่ายไปปฏิบัติ สถานศึกษาพึงสรุปรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นปัจจุบัน สถานศึกษาพึงวางแผนประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วม สถานศึกษาพึงจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และสถานศึกษาพึงนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ “A-PRACI Model”

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะ เพื่อการต่อยอดความรู้ให้ลึกซึ้ง และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรขอส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจในการอบรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีในรูปแบบคู่มือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่เป็นระบบชัดเจน

References

- จิรพงษ์ เนียมจ้อย. (2562). การประเมินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาร์ฟี ปทาน. (2566). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชนันกร บุญเจด, นวมินทร์ ประชานันท์, & เผ่าพงษ์พัฒน์ บุญกะนันท์. (2566). รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขยายโอกาส. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(4), 1129–1442.
- จินตนา วงษ์นาค และธีระวัฒน์ มอนโธสง. (2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 123–142.
- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561). ราชกิจจานุเบกษา, 135(11ก), 3–5.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในกรอบสี่. สมศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สพฐ.
- สมภพ สังข์โอภาส. (2561). การจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคและคุณภาพ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ หาญชัย. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(1), 45–62.

- สมชาย นิ่มนวล. (2560). การวางระบบคุณภาพในสถานศึกษาขนาดเล็ก: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 15(2), 78–92.
- วิภารัตน์ หงส์ทอง. (2563). แนวทางการพัฒนาผู้ประเมินคุณภาพภายในตามบริบทพื้นที่. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 14(3), 155–174.
- ธีรพงษ์ จันทร์อ่อน. (2562). การนำแนวคิด PDCA ไปใช้ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ศึกษา*, 7(2), 81–98.
- ณรงค์ศักดิ์ แสนโคตร. (2564). ผลของการใช้ระบบติดตามผลแบบออนไลน์ในโรงเรียนขนาดกลาง. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 6(1), 112–130.
- ทิพย์วัลย์ อินทรอาจ. (2565). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียนที่ผ่านการรับรองคุณภาพระดับดีเด่น. *วารสารการประกันคุณภาพการศึกษา*, 5(1), 9–28.
- วรารณ ลีมสุวรรณ. (2566). บทบาทของผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลกับการพัฒนาระบบคุณภาพในโรงเรียน. *วารสารเทคโนโลยีทางการศึกษา*, 18(2), 55–70.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภวนาธรรมในเขตเทศบาล

ตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

Developing the Quality of Life of People According to the Principles of
Meditation in Pratu Pa Sub-district Municipality, Mueang District, Lamphun
Province

พระจักรพงษ์ จันทบุญโญ (สุริน) Phra Juckkraphong Chandapaño (Surin)

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Juckkraphog1530@gmail.com

Received 2025/06/14

Revised 2025/06/27

Accepted 2025/07/07

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม วิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915 จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า จำนวน 368 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า โดยการประยุกต์หลักภวนา 4 มิตินี้ ได้แก่ 1) ด้านกายภวนา คือ การดูแลตนเองให้มีความสุข 2) ด้านศีล

ภาวนา คือ การเป็นผู้ที่อยู่ในคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านจิตตภาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็ง 4) ด้านปัญญาภาวนา คือ การฝึกฝนอบรมตนเองให้มีสมาธิก่อเกิดปัญญา

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณภาพชีวิต, หลักภาวนาธรรม, ประชาชน.

Abstract

This research aims to 1) study the quality of life of people in Pratu Pa Subdistrict Municipality, 2) compare people's opinions on the quality of life of people in Pratu Pa Subdistrict Municipality, and 3) propose guidelines for developing people's quality of life according to the principles of meditation in Pratu Pa Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province, by applying Buddhist principles. The research used mixed methods: quantitative research, which collected data using a questionnaire with a reliability of 0.915 from a sample group of 368 people in Pratu Pa Subdistrict Municipality. The data were analyzed using statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test, and F-test. Qualitative research was conducted by in-depth interviews with 12 key informants. The data were analyzed using descriptive content analysis.

The research results found that

1) The level of quality of life development of people in Pratu Pa Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province is at a low level overall.

2) Comparison of people's opinions on the development of quality of life in Pratu Pa Subdistrict Municipality found that people have different opinions on the development of quality of life of people in Pratu Pa Subdistrict Municipality, Mueang District, Lamphun Province. Therefore, the research hypothesis is accepted.

3) The guidelines for developing the quality of life of people in Pratu Pa Subdistrict Municipality by applying the 4 principles of meditation are as follows: 1) Physical meditation, which is taking care of oneself to be happy; 2) Moral meditation, which is being a person with morality and ethics; 3) Mental meditation, which is training the mind to be strong; 4) *Paññā* meditation, which is training oneself to have concentration that gives rise to wisdom.

Keywords : Improving the quality of life, Dharma prayer principles, People.

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว จึงต้องมีการพัฒนาในด้านการศึกษาเพื่อให้มีแนวคิดเจตคติที่ดี รู้จักการบริหารตนเอง การเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีคุณธรรม ศีลธรรม ถ้าหากปฏิบัติได้เช่นนี้เท่ากับเป็นการยกระดับทั้งตนเองและสังคม ทำให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมลดน้อยลง เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น เพื่อช่วยให้สมาชิกทุกคนในสังคมกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์ ประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต (สำราญ จุช่วย, 2554) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นการพัฒนาคน ตั้งแต่เกิดจนตายในทุกเพศ ทุกวัย การส่งเสริมการดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจและปัญญา ประชาชนและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับสวัสดิการทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างทันทั่วถึงและทั่วถึงเป็นธรรม ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่ยึดถือและถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ได้สืบสาน ต่อยอดและคงอยู่กับท้องถิ่นรวมถึงการบริหารจัดการขยะให้เป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทางก่อนนำไปกำจัดการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน (เทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, 2566-2570)

ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า ในการดำเนินชีวิตมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ส่วนใหญ่เป็นทำอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพต่าง ๆ จึงพบปัญหาที่หลากหลายของแต่ละบุคคล แต่ละเพศและช่วงอายุ หลัก ๆ เป็นเรื่องความเป็นอยู่ที่ยึดติดกับวิถีชีวิต การเงิน การได้รับการศึกษาที่เข้าถึงจึงทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่ต้องมีการอนุรักษ์ไว้ จึงมองว่าเรื่องคุณธรรม จริยธรรมยังมีไม่มากพอ ความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ไม่เท่าเทียม ปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม อาชญากรรม มลพิษ และการขาดคุณธรรมจริยธรรม

การดำเนินชีวิตตามหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตในขั้นของ (1) กายาวนา คือ การพัฒนาอินทรีย์ ที่ต้องติดต่อกับสิ่งภายนอกอย่างฉลาด ไม่เป็นทุกข์เพราะการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น (2) ศีลาวนา คือ กระบวนการติดต่อกับสัมพันธกับโลกภายนอกอย่างฉลาดและรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก และสัมพันธที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม (3) จิตาวนา ก็คือการมีจิตใจที่พัฒนาให้เข้มแข็ง ไม่ขุ่นมัว มีคุณธรรมมีปัญญาที่ได้จากการฝึกจิตภาวนา ได้แก่ มีเมตตา กรุณา มุทิตา มีศรัทธา และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีความพร้อมในการทำงาน ได้แก่ ขยันคือมีความอดทน สมาธิคือความมีใจตั้งมั่น อธิฐานคือมีความเด็ดเดี่ยววิริยะ คือมีความเพียร สติคือมีความระลึกเท่าทันสิ่งรอบข้างที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ (4) ปัญญาภาวนา

ได้แก่การรับรู้และเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงรู้เท่าทันสภาวะความเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิต (พระกongsี ญาณธโร (พรหมโพธิ์), 2560) หลักภาวนา 4 ไว้ว่า แนวทางการพัฒนาบุคคลในพระพุทธศาสนา ได้แบ่งแนวทางไว้ 4 ประการดังนี้ การพัฒนากาย หมายถึง การดูแลสุขภาพทางกาย แล้วก็พิจารณาถึงความสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งเสพบริโภค ว่ามีการพัฒนาหรือยัง เช่น การรู้จักกิน รู้จักใช้ รู้จักเหตุ รู้จักผล การพัฒนาศีล หมายถึง ความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ความสัมพันธ์กับพี่น้อง ความสัมพันธ์กับเพื่อน เช่น การรู้จักคบเพื่อน การรู้จักกับบุคคลอื่น การปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม การพัฒนาจิต หมายถึง การมีคุณธรรมความดี มีเมตตา มีกรุณา มีศรัทธา ความเพียร ความพยายาม รับผิดชอบ มีสติรักษาตัว มีสมาธิ พร้อมพิจารณาด้านความสุขทางจิตใจ ว่า มีความสดชื่น เบิกบาน ผ่องใส ไม่เครียด ไม่หม่นหมอง ไม่ขุ่นมัว การพัฒนาปัญญา หมายถึงความสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากความจริง รู้จักแก้ปัญหา สามารถมองสิ่งต่างๆ โดยไม่ยึดติดกับความชอบ ความชัง ความยินดี ชอบมองสิ่งต่าง ๆ โดยรู้จักศึกษามองความรู้สึก สืบค้นหาความจริงรู้จักวิเคราะห์ วิจัย มองโลกทัศนคติต่อเพื่อนมนุษย์ที่ดี (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2558) ซึ่งควรยึดหลักธรรมในพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เรียกว่าภาวนา 4 ประกอบด้วย 1) กายภาวนา การพัฒนากาย 2) ศีลภาวนาการอบรมศีล 3) จิตตภาวนา การพัฒนาจิต 4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา (ส.ม. (ไทย) 19/475/262.)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยนำหลักธรรมภาวนา 4 ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อเป็นการเตือนสติให้มนุษย์ในสังคมมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ต่อสังคมและสร้างจิตสำนึกให้ตั้งอยู่บนรากฐานของศีลธรรมอันดี การดำเนินชีวิตในการเป็นอยู่ของแต่ละบุคคลที่มีปัญหาที่แตกต่างกัน จึงต้องนำหลักธรรมมาเพื่อพัฒนา ยกระดับคุณภาพจิตใจของประชาชน และอีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดที่มีปัญหาในการดำเนินชีวิตแล้วนำมาวิเคราะห์พิจารณาเพื่อที่จะได้นำหลักภาวนา ๔ ไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังสามารถรักษาพุทธธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ตระหนักพร้อมทั้งเห็นคุณค่าและภูมิใจที่จะรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้า พร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตำบลประตูปา ให้มีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวะนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวะนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร สำหรับวิจัยเชิงปริมาณ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 4,445 คน (เทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน, 2567)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มประชากรที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (อภินันต์ จันตะนี, 2549 : 35) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 12 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ/ผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 7 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลประตูป่า 3 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่โดยนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักภาวะนา 4 มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม ตอนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะนา 4 คือ 1) ภาวะนา 2) ศีลภาวะนา 3) จิตตภาวะนา 4) ปัญญาภาวะนา ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยให้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลม่วนน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ตามวิธีการของครอนบาคซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักทฤษฎีธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักทฤษฎีธรรม 4 (n = 368)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักทฤษฎีธรรม ในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักทฤษฎีธรรม 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านกายภาพ	2.00	0.63	น้อย
2) ด้านสื่อกายภาพ	1.91	0.59	น้อย
3) ด้านจิตตภาพ	2.08	0.59	น้อย
4) ด้านปัญญาภาพ	2.06	0.68	น้อย
ภาพรวม	2.01	0.55	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักทฤษฎี 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับน้อยทุกข้อ คือ ด้านจิตตภาวนา รองลงมา ด้านปัญญาภาวนา ด้านกายภาวนา และด้านศีลภาวนา ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่าระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

(n = 368)

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-0.788	-	0.475	-	✓
2.	อายุ	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-	0.469	0.759	-	✓
3.	วุฒิการศึกษา	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-	0.990	0.398	-	✓
4.	สถานภาพ	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-	1.320	0.262	-	✓
5.	อาชีพ	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-	4.272	0.001	✓	-
6.	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน	-	2.445	0.046	✓	-

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตามการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ ได้ดังนี้ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สรุปดังนี้

ด้านร่างกาย การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง อย่างเป็นสิ่งสำคัญเป็นการบ่งบอกถึงสุขภาพอนามัย สมบูรณ์แข็งแรงตลอดถึงบุคลิกภาพ แต่ว่าทางกายหรือภาวนานั้น ต้องสมบูรณ์ เราจะทำอย่างไร ให้ร่างกายมีความสมบูรณ์อันนี้ก็ต้องศึกษา การเดิน ยืน นั่ง นอน กิน อย่างเช่นสุขภาพดีต้องมี 4 อ พื้นฐาน หมายถึง อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ อากาศต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากว่าเรามีตรงนี้สมบูรณ์แข็งแรง โดยใช้มันเหมาะสม กับเพศกับวัย หมายความว่าเราเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายเราอยู่ในวัยใด แล้วก็มีมีความสมบูรณ์ใน วัยนั้นนั่นเราก็กู้ใช้ให้มันเป็นประโยชน์ แต่ละช่วงให้มันเหมาะสม

ด้านจิตใจ เทศบาลมีโครงการร่วมกิจกรรมกับคณะสงฆ์ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น โครงการธรรมะสัญจร เพื่อพัฒนาจิตใจให้รู้จักความดี ความชั่ว พัฒนาจิตใจให้ประชาชนโดยให้พระวิทยากรให้ธรรมะ ข้อคิด พยายามให้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จิตใจจึงนึกถึงวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน จิตใจที่มีคุณธรรมจากการสังเกตประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจที่มั่นคง เทศบาลจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับชุมชน

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสามัคคีและความเข้าใจระหว่างประชาชนในชุมชน เช่น การจัดงานสังสรรค์ในท้องถิ่น การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเวิร์คช็อปเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านโครงการอาสาสมัครและกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความสมานฉันท์ในชุมชน ตามหลักภาวนาธรรมที่เน้นการพัฒนาจิตใจและความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน

ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมุ่งเน้นการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนผ่านการส่งเสริมการสร้างพื้นที่สีเขียวและการลดมลพิษในพื้นที่ โดยใช้แนวคิดกาวนาธรรมชาติเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านกิจกรรมที่เน้นการร่วมมือของประชาชน เช่น การปลูกต้นไม้และการจัดเวิร์คช็อปเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การบูรณาการเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเข้ากับแนวทางการบริหารจัดการของเทศบาลจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่สมดุลและส่งเสริมความยั่งยืนในชุมชนอย่างแท้จริง

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักกาวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูปา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักกาวนา 4 สรุปดังนี้

ด้านกายกาวนา การดูแลตนเองให้มีความสุข กายเป็นส่วนสำคัญในการกระทำหรือสร้างโอกาสให้ตัวเรา การที่คนเรามีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง ทั้งกายและใจ สามารถนำวิธีใช้ในการดำเนินชีวิตมาเป็นตัวขับเคลื่อนชีวิตของเราไปในทิศทางที่ดี

ด้านสื่อกาวนา คือ การเป็นผู้ที่อยู่ในคุณธรรม จริยธรรม การที่คนเรานั้นเห็นความสำคัญของศีล ศีล หมายถึง ข้อปฏิบัติทางคนเรานั้นจะใช้ในการดำเนินชีวิตของคนเราไปในทิศทางที่ดี ที่บริสุทธิ์ ศีลเป็นสิ่งที่เป็นตั้งเครื่องมือนในการยึดเหนี่ยวจิตใจของคนเราได้

ด้านจิตตกาวนา คือ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็ง เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์คนเรามีจิตใจที่เอื้อเพื่อต่อเพื่อนมนุษย์ การที่เรามีการฝึกอบรมจิตใจของเราให้มีความแข็งนั้นจะทำให้เราสามารถระงับความโกรธ ความโลภ ความหลง

ด้านปัญญากาวนา คือ การฝึกฝนอบรมตนเองให้มีสมาธิก่อเกิดปัญญา ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการกระทำ กระทำดีปัญญาก็เป็นสิ่งที่ดี แนวคิดดีปัญญาก็เกิด องค์กร วัด ชุมชน ศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ทุกด้านอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้ เพราะ ประชาชนไม่ค่อยมีความรู้ถึงหลักการศึกษาของการวิจัยที่มีแนวคิด ทฤษฎีที่ไม่มีความเข้าใจจึงมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับที่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชากร กระลาม, 2555) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ(1) การพัฒนาด้านร่างกาย ทำให้บุคลากรมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรค สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเนื่องยาวนานขึ้น (2) การพัฒนาด้านจิตใจ ทำให้บุคลากรมีจิตใจเราใจแจ่มใส มีสมาธิในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร (3) การพัฒนาด้านความสามัคคี ทำให้บุคลากรมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จากการ

ร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬา และยังสามารถปรับใช้ในหน่วยงานหรือองค์กรได้เป็นอย่างดี เพราะความสามัคคีทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี (4) การพัฒนาด้านระเบียบวินัย ทำให้บุคลากรเป็นคนตรงต่อเวลา รับผิดชอบหน้าที่การงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์กรโดยส่วนรวม สอดคล้องกับ (ชยานุช สามัญ, 2561) พบว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเหล่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์, 2563) พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

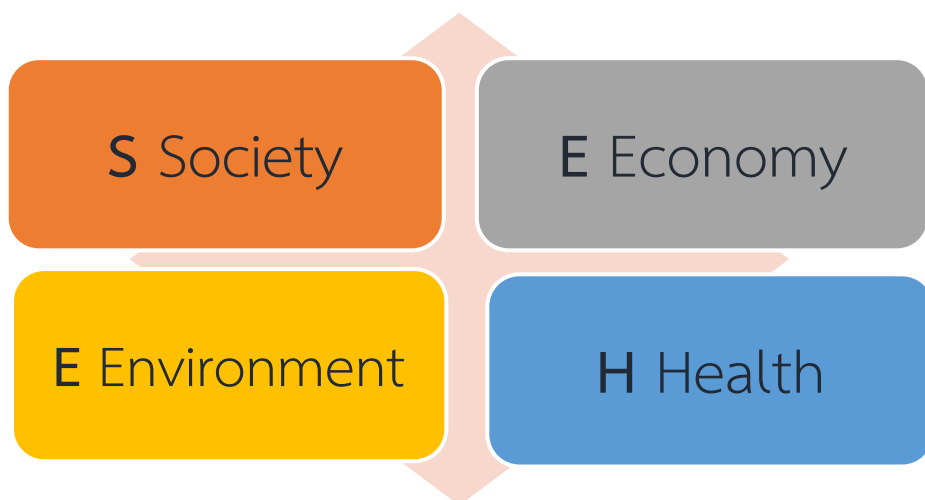
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ผลการผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักทฤษฎี 4 โดยภาพรวม พบว่า ระดับน้อย กล่าวคือ เทศบาลตำบลประตูป่าสามารถนำหลักทฤษฎี 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายให้เกิดประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการนำหลักทฤษฎี 4 มาประยุกต์ใช้ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลประตูป่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะ ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีแต่ไม่มีการได้นำหลักทฤษฎีธรรมไปประยุกต์ใช้เท่าที่ควร เข้าใจแค่พื้นฐานของหลักธรรมในแต่ละด้านแต่ไม่เข้าใจที่ลึกซึ้งจึงทำให้ความคิดเห็นของประชาชนที่จะนำหลักธรรมไปใช้จึงมีแค่บางกลุ่ม โดยรวมไม่ครอบคลุมไปทุกช่วงอายุจึงทำให้มีระดับที่น้อยในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระธมฤทธิ์ ฐิตยาภู (วินเทซัย), 2558) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎี 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านจิตตภาพ และด้านปัญญาภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณอมขวัญ อยู่สุข, 2563) พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎี 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านจิตตภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกายภาพ ด้านศิลปวัฒนธรรมและด้านปัญญาภาพ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักทฤษฎีธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านกายภาพ เทศบาลควรเริ่มจากส่งเสริมให้คนดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกายและทานอาหารที่มีประโยชน์ จัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น เดินเล่นในสวนหรือทำสมาธิเบื้องต้น เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงและจิตใจสงบ ช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขให้กับชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ด้านศิลปวัฒนธรรม เทศบาลควรส่งเสริมการรักษาศิลปอย่างจริงจังในชีวิตประจำวัน เช่น การทำความดี เคารพผู้อื่น และมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข นอกจากนี้การรักษาศิลปยังช่วยสร้างความไว้วางใจ

และความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ทำให้คุณภาพชีวิตของเราดีขึ้นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน ด้านจิตตภาวนา เทศบาลควรส่งเสริมการฝึกจิตให้สงบ มีสมาธิ และรู้จักควบคุมอารมณ์ เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิ หรือทำจิตใจให้เบิกบาน ไม่เครียดง่าย เมื่อจิตใจดีขึ้นก็จะทำให้คิดดี พูดดี ทำดี ส่งผลให้ชีวิตมีความสุข และอยู่ร่วมกับคนอื่นในชุมชนได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข ด้านปัญญาภาวนา เทศบาลควรการใช้สติปัญญาคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนพูดก่อนทำ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หมั่นศึกษาธรรมะ ปรับใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตและชุมชน เช่น การแก้ปัญหาครอบครัว การทำมาหากินอย่างสุจริต และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความเข้าใจ เมื่อมีปัญหาจะใช้ชีวิตได้ถูกต้องและมีความสุข ทั้งนี้ เพราะ ประชาชนมีพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและสิ่งที่ตนเองทำเป็นประจำ เมื่อมีแนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาจึงไม่มีการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดพอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดธัญวัฒน์ อโศโก (รักษ์เพ็ชร), 2563) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านบ่อเกตุ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา คือ หลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏหรือจารึกใน พระไตรปิฎกมักแสดงในรูปที่เป็นคุณสมบัติของบุคคลผู้ได้เจริญกาย สิล จิต และปัญญาแล้ว มีความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาตน, การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม 3) การประยุกต์ใช้หลักกายภาวนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีวิธีการคือ ฝึกฝนพัฒนาตนด้าน พฤติกรรมการบริโภคและอุปโภค ใช้ชีวิตแบบพออยู่พอกิน การประยุกต์ใช้หลักศีลภาวนาใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต มีวิธีการคือ การพัฒนาความพฤติกรรมของตน และฝึกฝนอบรมตนเอง ให้อยู่ในระเบียบวินัย การประยุกต์ใช้หลักจิตภาวนาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ริญญรัตน์ วรจินตนาลักษณ์, 2562) พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านสุขภาวะทางกาย มีร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ สุขภาวะทางจิต มีจิตใจที่เป็นสุข สุขภาวะทางสังคมมีการอยู่ร่วมกันได้ดี สุขภาวะทางปัญญามีความสุขที่เกิดจากมีจิตใจสูงทั้ง 4 ด้าน เป็นเชิงบวก นิสิตมีความรู้ความเข้าใจในระดับที่ดีมากในการดูแลสุขภาพตามยุคไทยแลนด์ 4.0 2) ผลการศึกษาสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามหลักภาวนา 4 ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาพรวมนิสิตมีความคิดเห็นต่อสภาพสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามหลักภาวนา 4

องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยผลการวิจัยเรื่อง“การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้ ดังที่แสดงในแผนภาพ



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : พระจักรพงศ์ จันทปญโญ (สุริน), 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

H- Health คือสุขภาพ การดูแลสุขภาพโดยรวม ส่งเสริมและดูแลสุขภาพของประชาชน ให้มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและเป็นอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยมุ่งเน้นให้ความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันโรคต่าง ๆ การรักษาสุขภาพให้แข็งแรง และการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

E- Economy คือ เศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมและโอกาสทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมั่นคงทางการเงิน ส่งเสริมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชน โดยมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ โดยไม่เปียดเบียนผู้อื่น

S- Society คือสังคม การสร้างโอกาสต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชน มีเวทีในการแสดงความคิดเห็นในชุมชน เพื่อให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดี และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสุขภาพจิตใจที่ดี ช่วยลดความรู้สึกเหงาโดดเดี่ยว และภาวะซึมเศร้า และเพิ่มความรู้สึกรับรู้คุณค่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีบทบาทและมีคุณค่าต่อสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ยังช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พบปะผู้คนหลากหลาย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

E- Environment คือสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงสภาพแวดล้อมรอบตัวประชาชนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้น และมีการหาความรู้อยู่เสมอในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย และมีสุขภาพที่ดี โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวะนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า ผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านร่างกายอด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักภาวะนาธรรมในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักภาวะนา 4 พบว่า ระดับระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจิตตภาวะนา รองลงมาคือด้านปัญญาภาวะนา รองลงมาด้านกายภาวะนา ด้านศีลภาวะนา และผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับมาก จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เทศบาลจัดให้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มุ่งเน้นให้เข้าถึงและดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชน
- 2) เทศบาลพัฒนาและส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเวทีในการสื่อสารในมุมมองที่นำไปสู่การพัฒนา ส่งเสริมได้จริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดและต่อเนื่อง
- 3) เทศบาลกำหนดมีนโยบายให้ประชาชนมีความสะดวกในการเข้าถึงข่าวสารที่ทางเทศบาลและมีการติดตาม ประเมินผลที่ยั่งยืนเป็นสิ่งที่คุ้มครองประชาชน
- 4) เทศบาลกำหนดมาตรฐานและข้อกำหนดในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เทศบาลควรจัดกิจกรรมหรือเวทีสำหรับประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานของเทศบาล
- 2) เทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรับผิดชอบตนเองและสังคมและมีหลักการดำเนินชีวิตที่มีความปลอดภัยทางชุมชน

3) เทศบาลควรมีการส่งเสริมกิจกรรมให้ประชาชนได้รู้จักคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา

4) เทศบาลควรส่งเสริมการเป็นอยู่อาศัยของประชาชนที่เท่าเทียมกันทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับประชาชนแต่ละช่วงวัย
2) ศึกษาการทำสื่อออนไลน์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันยุคสมัยให้กับประชาชน
3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาคุณภาพชีวิต บริบทพื้นที่ อาชีพการทำงานที่มีความมั่นคงและเป็นการวางแผนในระยะยาว เพื่อให้ประชาชนได้มีการบริหารจัดการทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการ

4) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้การเข้าถึงการเป็นอยู่ของประชาชนที่แท้จริง

References

- พระกองสี ญาณธโร (พรมโพธิ์). (2560). ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชญาณุช สามัญ. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญา สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณอมขวัญ อยู่สุข. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานจากกรมชลประทาน. คุชฎินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลประดู่ป่า. (2566-2570). การจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น. สำนักงานเทศบาลตำบลประดู่ป่า อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน.
- _____. (1 มิถุนายน 2567). สถิติประชาชนจากทะเบียนบ้าน อำเภอลำพูน จังหวัดลำพูน.
- พระปลัดธัญวัฒน์ โอโสโก (รักษ์เพ็ช). (2563). การประยุกต์ใช้หลักภาวนา 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านบ่อเกตุ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(2), 35-46.
- พงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์. (กรกฎาคม-สิงหาคม 2563). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดแพร่. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(4), 1439 - 1505.

- พิชากร กระลาม. (2555). การกีฬาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแนวพุทธของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40, หน้า 15-16.
- พระรณฤทธิ์ จิตทยาสุ (วินทะชัย). (2558). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักภาวนา 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ริญญารัตน์ วรจินตนาลักษณ์. (2562). ศึกษาสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามหลักภาวนา 4 ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนาและจิตวิทยาแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สำราญ จูช่วย. (2554). การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบางขุนนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น. *รายงานการวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์.*
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2558). การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา. *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 4

The Competencies of School Administrators in the 21st Century within Hang
Dong District 2 Educational Quality Development Network Schools Group under
the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4

นารีรัตน์ โสภณ Nareerat Sophon

เสกชัย ชมภูณูช Sekchai Chomphoonuch

ธีระภัทร ประสมสุข Teeraphat Prasomsook

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302062@northcm.ac.th

Juckkraphog1530@gmail.com

Received 2025/05/07

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 2) แนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดง ที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 รูปแบบการวิจัยผสมวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 107 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.95 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่ามีความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รองลงมาคือ ด้านพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ

2) แนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดง ที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

เขต 4 พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารศึกษาและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มาใช้ในการบริหารจัดการด้านการศึกษานอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้างต่อความคิดเห็น และปลูกฝังค่านิยมด้านความร่วมมือและความสามัคคี ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวโน้มด้านการศึกษาและเทคโนโลยีในอนาคต

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.

Abstract

This research aimed to study 1) The Competencies of School Administrators in the 21st Century within Hang Dong District 2 Educational Quality Development Network Schools Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4. and 2) the guidelines for developing the competence of school administrators in the 21st century in the Hang Dong District 2 School Network for Educational Quality Development, Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 4. The research design was a combination of methods. The population and samples were 107 school administrators and teachers, and 5 qualified interviewers. The research instruments were a questionnaire with a reliability of 0.95 and an interview form. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research results found that

1) The competence of school administrators in the 21st century in the Hang Dong District 2 School Network for Educational Quality Development, Office of the Chiang Mai Primary Educational Service Area 4 was outstanding in technology and communication, followed by self-development, teamwork, strategic planning, and leadership. In terms of change management

2) Guidelines for developing the competencies of school administrators in the 21st century, the Hang Dong District Educational Quality Development Network School Group 2 under the Office of the Primary Educational Service Area 4 Chiang Mai, found that administrators should be encouraged to study and learn the use of information technology including the application of artificial intelligence (AI) and big data in educational management. In addition, schools should be promoted to have a friendly atmosphere, be open to opinions and instill values of cooperation and unity. Emphasis

should be placed on studying information systems for management and effective communication with relevant personnel, as well as setting clear visions missions and strategic goals that are consistent with future trends in education and technology.

Keywords: Competency of School Administrator, 21st century, Primary Educational Service Area Office.

บทนำ

การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยต้องมีความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายอย่างเป็นระบบ มีภาวะผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมความร่วมมือ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กร ตลอดจนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าตัดสินใจ และพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ (บุญทัน ดอกไธสง, 2559) ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะหลังการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพครู หลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การจัดการศึกษาจึงต้องเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมทั้งปัจเจกบุคคลและสังคมให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องสมรรถนะ (Competency) และขีดความสามารถ (Capability) ในการพัฒนาข้าราชการครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560)

การบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง ต้องให้ความสำคัญกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารต้องสามารถบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้าสู่งานบริหารงานและกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนในระดับชาติมักขาดความต่อเนื่องและยังไม่มีหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลโดยตรง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับบทบาทให้เป็นผู้นำเชิงรุก ไม่รอรับนโยบายจากส่วนกลางเท่านั้น แต่ต้องริเริ่มและนำการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง (Trilling & Fadel, 2009; โชคชัย วงษ์ตระกูล, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงบริบทที่เปลี่ยนแปลง และพัฒนาความสามารถในการบริหารงานในทุกมิติ ทั้งการบริหารงานบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นผลลัพธ์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน และการมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในระดับสากลและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (Fullan, 2001; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558) ด้วยเหตุนี้ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงจะ

สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้า พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบการศึกษาโดยรวม และนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (นวลจันทร์ จินโต, 2557)

จากความสำคัญของสมรรถนะและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวมา การวิจัยในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารจัดการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดง ที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 รูปแบบการวิจัยผสานวิธี ตามแนวคิดของ ปวริศา มีศรีและโอฬาร กาญจนากาศ (2562:141) ซึ่งมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ 1) ด้านพัฒนาดตนเอง 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร 4) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 5) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 6) ด้านภาวะผู้นำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน ครูผู้สอน จำนวน 135 คน รวมทั้งหมด 147 คน (ระบบสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ปีการศึกษา 2567)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มประชากร ตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้กลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอน 97 คน ผู้บริหาร 10 คน รวม 107 คน ดำเนินการแจกแบบสอบถามออนไลน์

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปาง ผู้อำนวยการ

โรงเรียนบ้านตองกาย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประชาเกษม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันป่าสัก และผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำแพร่

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

1) แบบสอบถาม เรื่องเกี่ยวกับ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุค ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านพัฒนาตนเอง 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้าน เทคโนโลยี และการสื่อสาร 4) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง 5) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 6) ด้าน ภาวะผู้นำ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (In depth interview) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4 โดยข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นำมาจากข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายของแต่ละด้าน และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามตอนที่ 3

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แบบสอบถาม

(1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

(3) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC)

(4) นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณา โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 -1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มาดำเนินการต่อไปถ้าต่ำกว่านั้นต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

(5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) แต่เป็นกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง โรงเรียนบ้านสันทรายและ โรงเรียนวัดจอมทอง เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

(6) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 103) ได้ค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

(7) นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีความสมบูรณ์ ใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์

(1) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์

(2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์โดยข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นำมาจากข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายของ แต่ละด้าน และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 4

(3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาจัดพิมพ์เป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (S.D.) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเสนอโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

ด้านที่	สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	ระดับการดำเนินงาน		ระดับ
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ด้านพัฒนาตนเอง	4.58	0.55	มากที่สุด
2	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.57	0.55	มากที่สุด
3	ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	4.60	0.55	มากที่สุด
4.	ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง	4.42	0.60	มาก
5	ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์	4.55	0.57	มากที่สุด
6	ด้านภาวะผู้นำ	4.44	0.61	มาก
โดยรวม		4.53	0.67	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านพัฒนา ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดง ที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ด้านการพัฒนาตนเอง มีแนวทางในการพัฒนาคือ ผู้บริหารควรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาค้นคว้า งานวิจัย และการเข้าร่วมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นอกจากนี้ ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการเป็นอีกด้านที่ต้องพัฒนา โดยเฉพาะการบริหารเชิงนวัตกรรมและการสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร อีกทั้ง ผู้บริหารควรเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยี นำ AI และ Big Data มาใช้ในระบบการศึกษา ตลอดจนยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชนก็เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

ด้านการทำงานเป็นทีม มีแนวทางการพัฒนา คือ การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความร่วมมือ

เปิดกว้างต่อความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการสื่อสารของ ทีม เช่น การพูด การฟัง และการใช้ Active Listening จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและการมีส่วนร่วมที่ดีขึ้น ผู้บริหารควรให้กำลังใจทีม ใช้ภาวะผู้นำแบบโค้ช กระจายอำนาจ และบริหารความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมตัดสินใจ การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของทีมและให้พวกเขาตัดสินใจได้อย่างอิสระภายใต้เป้าหมายองค์กรก็เป็นแนวทางที่สำคัญ นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Workspace หรือ Microsoft Teams สามารถช่วยเสริมประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันและปรับปรุงกระบวนการทำงานผ่าน AI และระบบข้อมูล

ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี ศึกษากระแสนวัตกรรม และติดตามแนวโน้มใหม่ เช่น AI, Big Data และ IoT เพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหาร การใช้ระบบบริหารงานออนไลน์และแพลตฟอร์มการเรียนการสอนดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มความสะดวกในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ การใช้ Social Media และเว็บไซต์โรงเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับชุมชน ในขณะเดียวกัน ควรให้ความสำคัญกับ Cybersecurity และปฏิบัติตามแนวทาง PDPA เพื่อปกป้องข้อมูลของโรงเรียน การสื่อสารภายในและภายนอกองค์กรควรใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการประชุมและติดต่อสื่อสาร พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร รวมถึงการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและในสภาพแวดล้อมออนไลน์ เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน พร้อมสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและร่วมมือ การใช้ภาวะผู้นำแบบ Transformational Leadership จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของทีม นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมและพัฒนานวัตกรรมจะช่วยให้บุคลากรพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง การบริหารความขัดแย้งและลดแรงต้านก็เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรเปิดรับความคิดเห็นและใช้การเจรจาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ด้านการวางแผนกลยุทธ์บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์อย่างชัดเจน การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านการวิเคราะห์ SWOT และ PESTEL จะช่วยให้การวางแผนมีความแม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรพัฒนากลยุทธ์ด้านทรัพยากรและบุคลากร โดยใช้เทคโนโลยี เช่น Big Data และ AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การบริหารการเปลี่ยนแปลงด้วยแนวทาง Agile Management จะช่วยให้โรงเรียนปรับตัวได้รวดเร็วและยืดหยุ่น ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลแผนกลยุทธ์ผ่าน KPIs และการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้สามารถปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านภาวะผู้นำ มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถปรับตัวกับแนวโน้มการศึกษาใหม่ ๆ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและบุคลากร การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษา นอกจากนี้ การใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดการทำงานเป็นทีมและการตัดสินใจที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ผู้บริหารต้องสามารถบริหารภาวะวิกฤตและเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดเพื่อให้โรงเรียนดำเนินงานได้อย่างราบรื่น สุดท้าย การพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจะช่วยให้โรงเรียนก้าวทันยุคดิจิทัลและเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กรในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามา ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับครู ผู้ปกครองและชุมชนผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และสามารถใช้งานแอปพลิเคชัน อุปกรณ์ ICT สมาร์ทโฟน สอดคล้องกับ (พิชญ์สินี โกชนกุล และ เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2564) พบว่า 1) ระดับสมรรถนะผู้บริหารในศตวรรษ ที่ 21 ทั้งภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามอายุ เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และวุฒิการศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) การใช้ สมรรถนะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เพื่อขับเคลื่อนให้ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) โดยผู้บริหารควรมีการสื่อสารที่ชัดเจน และหลากหลายรูปแบบ มีการ สร้างทีมงานที่มีคุณภาพ นำนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในองค์กร เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนา องค์กรได้อย่างเหมาะสม และด้านการพัฒนาตนเองอาจเป็นเพราะมีผู้บริหารสถานศึกษา มีการ แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอยู่เสมออยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารมีการยกย่องชื่นชมบุคลากรอย่างสร้างสรรค์ สร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารงานโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (ปวิศา มีศรี และโอฬาร กาญจนากาศ, 2563) พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ข้อมูล สารสนเทศนี้แสดงให้เห็นว่าสมรรถนะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานขององค์กรและมีบทบาทสำคัญต่อ การบริหารงานบุคลากร ทำให้การดำเนินการกิจบรรลุความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ดังนั้นการบริหารโรงเรียนในการกิจต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิผล บุคคลที่เกี่ยวข้องจึงต้องพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเหล่านี้

ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 3 ด้านเท่านั้น คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมอาจจะเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อการปฏิบัติงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าทุกคนสามารถนำพา ทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ (ทิพวัลย์ อ้ายปันและรัตนากาญจนพันธุ์, 2664) พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในเครือข่ายมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ด้านการวางแผนกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารควรวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแนวโน้มทางการศึกษาและเทคโนโลยีเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ สอดคล้องกับ (พิชญ์สินี โกชนกุล และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2564) พบว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนกลยุทธ์ โดยการกำหนด วิสัยทัศน์ สร้างเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ซึ่งในทศวรรษของสมรรถนะของผู้บริหารข้างต้นมีความเชื่อมโยงกัน

ด้านการทำงานเป็นทีม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน มีศิลปะในการสื่อสาร สื่อสารอย่างชาญฉลาด เลือกใช้คำพูดที่เหมาะสม สร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา แก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันของคนในองค์กร ไม่ปล่อยปัญหาให้เรื้อรัง ในการ ปฏิบัติงานทุก ๆ งาน ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกัน หรืออย่างน้อย ๆ ควรมีการประชุมระหว่างหัวหน้า ฝ่ายกับผู้บริหาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน จะได้จัดวางแผนทางและวิธีปฏิบัติงานให้ชัดเจน สอดคล้อง กับ (ทิพวัลย์ อ้ายปันและรัตนากาญจนพันธุ์, 2664) พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ เสริมแรงให้กำลังใจส่งเสริมสนับสนุนครูในการปฏิบัติงานร่วมกัน

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้ใต้บังคับบัญชา เรียนรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อที่จะมอบหมายงานได้ถูกต้อง ตรงตามความสามารถ เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างสูงสุด และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสียสละความสุข ส่วนตน เพื่อประโยชน์ขององค์กรสอดคล้องกับ (พิรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์, 2566) พบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึง

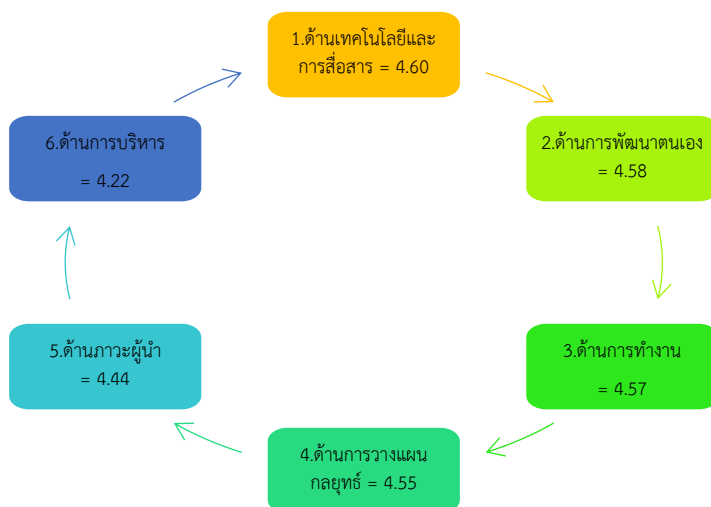
เสนอแนะให้ผู้บริหารพัฒนาสมรรถนะในด้านกระบวนการชี้แนะ ผู้ร่วมงาน โดยเสริมศักยภาพของ ผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง สามารถหาวิธีการในการพัฒนาความสามารถของ ผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้นส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ ของทีมและของสถานศึกษา จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองให้ไกลกว่าความสนใจเดิมไปสู่ประโยชน์ของ สถานศึกษาหรือสังคม

ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็น ระเบียบ มีขั้นตอนที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีเป้าหมายระยะสั้น และระยะยาว เพื่อให้เกิด การปฏิบัติงานจากจุดเล็ก ๆ ไปสู่เป้าหมายจุดใหญ่ คิดวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคใน การ ปฏิบัติงาน หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างวิธีการทำงาน ที่มี ประสิทธิภาพ เหมาะสมในทุก ๆ สถานการณ์ เพื่อให้เกิดวิธีปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกันควรมี ความเป็น ตัวของตัวเอง ยึดมั่นในแนวทางที่ได้วางไว้ สอดคล้องกับ(พิชามญชุ์ ลาวชัย, 2562) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะ ผู้บริหารมีความจำเป็นในการบริหารงาน สถานศึกษา ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นโยบาย วางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้อง กับบริบทของสถานศึกษา สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล และหลักการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ให้เกิดความคุ้มค่า

ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ทันสมัย และเข้าใจงาน เพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน มีความมั่นคงในวิสัยทัศน์ของตนเอง ความมุ่งมั่นในเป้าหมายที่วาง ไว้ มี วิธีการบริหารจัดการ เพื่อพาองค์กรไปถึงเป้าหมายนั้น ๆ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และไม่ เป็นภาระกับคนอื่น ๆ ในองค์กร สอดคล้องกับ (วรภาพร บุญมี, 2663) ได้พบว่า องค์กรประกอบ ทักษะด้านภาวะผู้นำ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของตัวแปรที่ได้จากผลการ วิเคราะห์สามารถอธิบาย องค์กรประกอบนี้ได้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาคิดงานในลักษณะเชิงบวกทำงานโดย ให้ความเสมอภาคแก่ บุคลากร ดูแล เอาใจใส่บุคลากรในสถานศึกษา สามารถจัดหางบประมาณเพื่อมา สนับสนุนการ บริหารงานในสถานศึกษา มีการปรับตัวให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถสะท้อนผลการ ทำงานได้

ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้มีทักษะ ใน การใช้เทคโนโลยี มีความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยีเป็นตัวช่วยในการสื่อสาร ควรพัฒนาตนเอง ในด้าน การใช้ภาษาอังกฤษ ใช้ภาษาที่สาม ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับคนในองค์กร หรือคนนอก องค์กร เพื่อสร้างประโยชน์กับองค์กร และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น สอดคล้องกับ (พิชญ์สินี โภชนกุล และ เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2564) พบว่า ผู้บริหาร ควรมีการสื่อสาร ที่ชัดเจน และหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ นำนวัตกรรมเทคโนโลยี เข้ามา ปรับใช้ในองค์กร เพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาองค์กรได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : นาริรัตน์ โสภณ, 2568

จากแผนภาพสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหาดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 อธิบายได้ดังนี้

ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่ 3 ในการสื่อสารเบื้องต้น มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี ศึกษาระบบสารสนเทศ และติดตามแนวโน้มใหม่

ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงานมีแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านการศึกษาทฤษฎี งานวิจัย และการเข้าร่วมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นอกจากนี้ ทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจ

ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใช้คำพูดที่เหมาะสมต่อผู้อื่น ในทีมมีแนวทางการพัฒนา คือ การทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความร่วมมือ

ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในขององค์การมาพัฒนาในปีต่อไป มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์อย่างชัดเจน การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านการวิเคราะห์ SWOT และ PESTEL จะช่วยให้การวางแผนมีความแม่นยำยิ่งขึ้น

ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่างให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษามีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถปรับตัวกับ

แนวโน้มการศึกษาใหม่ ๆ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูและบุคลากร การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษา

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานได้ตรงและเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคลมีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน พร้อมสื่อสารให้บุคลากรเข้าใจและร่วมมือ การใช้ภาวะผู้นำแบบ Transformational Leadership

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จัดทำข้อมูลนี้เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรม พัฒนาตนเอง และยกระดับงานวิชาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้บริหารให้มีสมรรถนะที่เหมาะสม พร้อมขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนและสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของตนเองอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการยกระดับและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรดำเนินการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม เช่น จัดโครงการอบรมและพัฒนาเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่องผลกระทบระยะยาวของการบริหารการเปลี่ยนแปลงกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

References

นาริรัตน์ โสภณ. (2568). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอหางดงที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

- นวลจันทร์ จินโต. (2557). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา: แนวคิดและการพัฒนา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุวีรียาสาส์น จำกัด.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2559). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2558). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการครู*. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- พิชญ์สินี โภชนกุลและเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2564). การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครูในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(OBECQA) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. *วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปาริศา มีศรีและโอฬาร กาญจนากาศ. (2562). สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*.
- ทิพวัลย์ อ้ายปันและรัตนา กาญจนพันธ์. (2564). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในเครือข่ายมูลนิธิคริสตจักร เซเวนธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิรพงษ์ สิงห์สุขสวัสดิ์. (2566). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. *ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิชามณู ลาวชัย. (2562). สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรพร บุญมี. (2563). องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรดิษฐ์. *วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์.

การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของ ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

Perception of Cyber Threats Affects the Cyber Security Awareness Of the Population in Bangkok

ประสพ เชาว์ศิลป์ Prasop Chowsil

อรไท ชั่วเจริญ Orathai Chuacharoen

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Visionary Leaders Ramkhamhaeng University

6614992040@rumail.ru.ac.th

Received 2025/05/31

Revised 2025/06/12

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับรู้ภัยทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของ ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 403 คน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เครื่องมือได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน เช่น t-test , One-Way ANOVA ,ทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่วิธี LSD และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) การรับรู้ภัยทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) เปรียบเทียบการตระหนักตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ไม่ต่างกัน ขณะที่อายุ, ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่ต่างกัน

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของ ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ มี 2 ด้านคือ ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การรับรู้, ปลอดภัยทางไซเบอร์, ประชากร, ภัยทางไซเบอร์.

Abstract

This research aimed to 1) examine the perception of cyber threats and cybersecurity awareness among the population in Bangkok 2) compare cybersecurity awareness classified by personal factors 3) investigate the relationship between the perception of cyber threats and cybersecurity awareness among the population in Bangkok The research employed a quantitative approach with a sample of 403 individuals residing in Bangkok. Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics and inferential statistics, including t-test, one-way ANOVA, LSD post hoc comparisons, and multiple regression analysis to test the hypotheses.

The research results revealed that:

1) The overall perception of cyber threats and cybersecurity awareness among the population in Bangkok was at a moderate level, whereas overall cybersecurity awareness was at a high level.

2) In comparing cybersecurity awareness across personal factors, gender differences were not associated with significant differences in cybersecurity awareness, while age, education level, and occupation exhibited significant differences.

3) Regarding the relationship between the perception of cyber threats and cybersecurity awareness, two aspects of cyber threat perception—knowledge of cyber threats and cybersecurity training—were found to significantly influence cybersecurity awareness at the 0.05 significance level.

Keywords: Perception, Cybersecurity, Population, Cyber Threats.

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในทุกมิติของการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การศึกษา การแพทย์ หรือการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้งานระบบออนไลน์และอุปกรณ์อัจฉริยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกลับมามีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งปรากฏในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการโจมตีข้อมูลส่วนบุคคล การแฮกเข้าสู่ระบบ การหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการปลอมแปลงข้อมูลเพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยในบริบทของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ปัญหาภัยไซเบอร์ได้ส่งผลกระทบอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ความสูญเสียข้อมูลส่วนตัว การสูญเสียทรัพย์สินจากการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ และการเผชิญ

กับความเสียหายจากข่าวปลอมและการโจมตีทางข้อมูล (Fake News & Information Warfare) ขณะเดียวกันประชาชนจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะและความรู้เพียงพอในการป้องกันตนเอง ส่งผลให้เกิดความเปราะบางต่อภัยคุกคามเหล่านี้ และยังพบอุปสรรคสำคัญ เช่น การขาดแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การขาดโอกาสเข้าร่วมอบรม และการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ในชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดของ Bass และ Avolio (1994 : เลขหน้า 22-23) ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ในบริบทองค์กร โดยเน้นที่การสร้างแรงบันดาลใจและการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการรับรู้และการตระหนักรู้ ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1974 : 11) ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งเชื่อมโยงกับสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัย การได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และการมีทักษะในการจัดการกับความเสี่ยง งานวิจัยหลายฉบับพบว่า ความรู้เกี่ยวกับภัยไซเบอร์และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับระดับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ภัยทางไซเบอร์ และ ความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเน้นวิเคราะห์ในประเด็นด้านระดับการรับรู้ภัย การเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล และการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมความปลอดภัยเชิงรุกในระดับบุคคล และสังคม งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการวางรากฐานเชิงนโยบายด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และเสริมสร้างวัฒนธรรมการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีสติและปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ภัยทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของ ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ถูกต้อง ครบถ้วน และลึกซึ้งยิ่งขึ้นในการศึกษาระดับการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความหลากหลายในด้านเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้นประมาณ 5,500,000 คน (ตามข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวัน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 403 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยแบ่งพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็น 6 พื้นที่หลัก ได้แก่ กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ตะวันออก ใต้ ตะวันตก ตะวันออกเฉียงเหนือ และตอนกลาง แล้วสุ่มตัวอย่างจากแต่ละเขตในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตามกลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 18–29 ปี, 30–39 ปี, 40–49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ หรือผู้ที่มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากแนวคิดของ National Institute of Standards and Technology (NIST) และปรับให้เหมาะสมกับบริบทในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
- แบบวัดการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่
 - (1) ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์
 - (2) ประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับภัยไซเบอร์
 - (3) การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยไซเบอร์
- แบบวัดการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่
 - (1) ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ปลอดภัย
 - (2) การปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัย
 - (3) พฤติกรรมการใช้งานระบบไอทีอย่างปลอดภัย
 - (4) การประเมินความเสี่ยงจากภัยไซเบอร์

2) เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอิงจากประเด็นหลักในแบบสอบถาม รวมทั้งปรับถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ให้ข้อมูล ประเด็นคำถามการวิจัยหลักดังนี้

“ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างไรบ้าง?”

“ท่านมีประสบการณ์เคยเผชิญกับภัยไซเบอร์ในลักษณะใด”

“ท่านมีพฤติกรรมหรือแนวทางในการป้องกันภัยไซเบอร์อย่างไรในชีวิตประจำวัน”

“ท่านเคยได้รับการอบรม หรือข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์จากแหล่งใดบ้าง”

“จากประสบการณ์ของท่าน เห็นว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างที่ทำให้ประชาชนขาดความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์”

“ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรในการส่งเสริมความตระหนักรู้และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ในสังคมไทย”

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 ในพื้นที่ เขตกรุงเทพมหานคร ครอบคลุม 6 พื้นที่หลัก ได้แก่ กรุงเทพมหานครตอนเหนือ ตะวันออกใต้ ตะวันตก ตะวันออกเฉียงเหนือ และตอนกลาง วิธีการแจกแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแบบ ผสมผสาน (Mixed-mode) ได้แก่ ออนไลน์: ผ่านแพลตฟอร์ม Google Form โดยเผยแพร่ในกลุ่มประชาชนทั่วไปในแต่ละพื้นที่ ผ่านกลุ่มเครือข่ายชุมชน, เครือข่ายหน่วยงานท้องถิ่น และโซเชียลมีเดีย ออฟไลน์ (แบบสอบถามกระดาษ): แจกผ่านเจ้าหน้าที่ผู้วิจัย ณ จุดบริการสาธารณะ เช่น ศูนย์บริการชุมชน, ศูนย์การค้า, และสำนักงานเขต จำนวนแบบสอบถามที่แจกทั้งหมด จำนวน 450 ชุด แจกแบบออนไลน์ จำนวน 300 ชุด แจกแบบออฟไลน์ จำนวน 150 ชุด จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน รวมทั้งสิ้น 403 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับประมาณ 89.56% โดยแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาเป็นแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลครบถ้วนและสามารถนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ภัยทางไซเบอร์ และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาว่าการรับรู้ภัยทางไซเบอร์สามารถทำนายระดับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ได้หรือไม่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาถอดความ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ และจัดกลุ่มเนื้อหาตามประเด็นวิจัย เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบเชิงคุณภาพให้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ระดับการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3 ประการ และนำเสนอผลการวิจัยโดยสอดคล้องกับแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) ขณะที่การตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยมีมิติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง” รองลงมาคือ “การรับรู้ความเสี่ยงจากการใช้งานอินเทอร์เน็ต” และ “การเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในโลกไซเบอร์”

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์
เพศ	ไม่ต่างกัน
อายุ	ต่างกัน
ระดับการศึกษา	ต่างกัน
อาชีพ	ต่างกัน

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ในการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ในขณะที่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการระมัดระวังต่อภัยคุกคามไซเบอร์แตกต่างกัน เช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศจะมีระดับการตระหนักรู้ที่สูงกว่ากลุ่มอื่น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 วิเคราะห์องค์ประกอบของการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ภัยทางไซเบอร์	ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ปลอดภัย	การปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัย	พฤติกรรมการใช้งานระบบไอทีอย่างปลอดภัย	ภาพรวมการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัย
ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์	ไม่ต่างกัน	ต่างกัน	ไม่ต่างกัน	ต่างกัน
ประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับภัยไซเบอร์	ต่างกัน	ต่างกัน	ต่างกัน	ต่างกัน
การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์	ต่างกัน	ต่างกัน	ต่างกัน	ต่างกัน

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้าน "ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์" และ "การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์" ส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติตามมาตรการและพฤติกรรมการใช้งานอย่างปลอดภัย พบว่า จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) มีปัจจัย 2 ด้านที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

- 1) ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threat Knowledge)
- 2) การได้รับการฝึกอบรมหรือข้อมูลด้านความปลอดภัยไซเบอร์ (Cybersecurity Training)

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรวม (R^2) เท่ากับ 0.468 แสดงว่าแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ได้ร้อยละ 46.8

อภิปรายผลการวิจัย

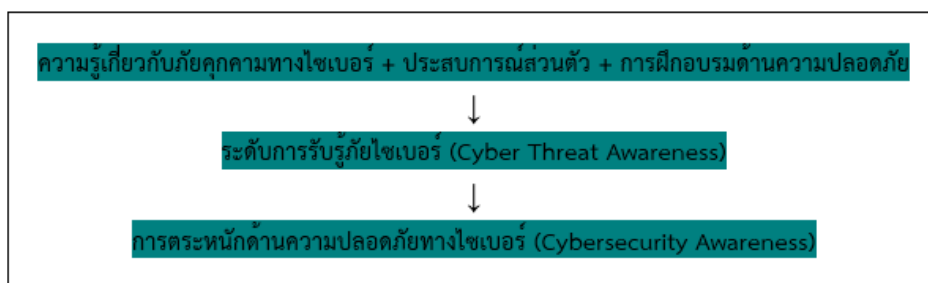
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การรับรู้ภัยทางไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ภัยคุกคามทางไซเบอร์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงสถานการณ์ที่แม้ประชาชนจะรับรู้ภัยในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีความระแวงระวังในการทำงาน

เทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีการเผยแพร่เนื้อหาเชิงป้องกันอย่างต่อเนื่อง เช่น “เรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์อย่างปลอดภัย” จากโรงเรียนบุญจิตต์ (boonjit.ac.th) และบทความจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์ (จุฬาฯ, 2565) พบว่า การเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย เช่น เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย และแคมเปญให้ความรู้ในหน่วยงาน มีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีให้ปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (เมธาพร ธรรมศิริ, 2565) ที่พบว่า บุคลากรในบริษัทเอกชนมีความตระหนักรู้ต่อภัยไซเบอร์ในระดับสูงเมื่อมีการให้ข้อมูลเชิงรุก

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศไม่มีผลต่อความตระหนักรู้ แต่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจสะท้อนถึงบริบทของกลุ่มประชากรที่มีประสบการณ์และบทบาทที่แตกต่างในการใช้งานเทคโนโลยี โดยเฉพาะผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงหรือทำงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับไอที จะมีแนวโน้มตระหนักรู้และป้องกันตนเองมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (คณัญญา อัมอำไพ, 2565) ที่ระบุว่า กลุ่มเจนเอเรชั่นแซดมีพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างชัดเจน และ (กิตติศักดิ์ จันทร์นิเวศน์, 2566) ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยด้านอายุและตำแหน่งหน้าที่มีผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามนโยบายด้านความมั่นคงปลอดภัยขององค์กร

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภัยทางไซเบอร์กับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของ ประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่า “การรู้” และ “การได้ฝึกฝน” คือหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้าใจและพฤติกรรมการใช้งานที่ปลอดภัย ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ใช้มีความรู้พื้นฐานที่ถูกต้อง และได้รับการอบรมที่เหมาะสม จะส่งผลให้สามารถระบุและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ (เมธาพร ธรรมศิริ, 2565) และ (อภิญญา รัตนาดรานุกษ์, 2559) ที่ชี้ว่าการส่งเสริมพฤติกรรมตามนโยบายความมั่นคงทางสารสนเทศต้องเริ่มจากการเสริมสร้างความรู้และการอบรมที่ตรงประเด็น

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : ประสพ เชาว์ศิลป์, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ในบริบทของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเน้นความสำคัญของการรับรู้ภัยทางไซเบอร์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนาความรู้และการจัดอบรมที่มีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างทักษะในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคาม

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการรับรู้ภัยไซเบอร์และการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการรับรู้ภัยไซเบอร์อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่การตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า เพศไม่มีผลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ เช่น อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และที่สำคัญคือ ความรู้เกี่ยวกับภัยไซเบอร์และการฝึกอบรม มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรส่งเสริมและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องภัยไซเบอร์ในระดับประเทศ โดยผนวกเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2) ควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เฝ้าระวังและเผยแพร่ข้อมูลภัยไซเบอร์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว

3) พัฒนานโยบายฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน Cybersecurity ให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอายุและอาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตระหนักรู้และป้องกันภัยได้อย่างครอบคลุม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้และทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย
- 2) โรงเรียน มหาวิทยาลัย และองค์กรควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการตระหนักรู้ เช่น การแข่งขันตอบปัญหา ความรู้ภัยไซเบอร์ หรือเกมการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน
- 3) ส่งเสริมการใช้ระบบเตือนภัยออนไลน์ และการออกแบบอินเทอร์เฟซที่มีการแจ้งเตือนด้านความปลอดภัยให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้ตระหนักถึงความเสี่ยงในการใช้งาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรขยายพื้นที่วิจัยไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของการรับรู้ภัยไซเบอร์ในแต่ละพื้นที่
- 2) ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันภัยไซเบอร์ของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น นักเรียน พนักงานองค์กร หรือผู้สูงอายุ
- 3) ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อเข้าใจปัจจัยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

References

- กิตติศักดิ์ จันทรนิเวศน์. (2566). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติตามนโยบายการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ขององค์กรในบริษัทกลุ่มน้ำมันและก๊าซ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณัญญา อิมอำไพ. (2565). *พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ของกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมธพร ธรรมศิริ. (2565). *ความตระหนักรู้ด้านภัยคุกคามทางไซเบอร์ของบุคลากรในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อภิญา รัตนตรานุรักษ์. (2559). *ปัจจัยที่ส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรแสดงออกถึงพฤติกรรมในการปฏิบัติตามนโยบายการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางด้านสารสนเทศ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา ธนอมวงศ์. (2551). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [อ้างถึง Bloom, B. (1971). *Taxonomy of Educational Objectives*, p. 271].
- โรงเรียนบุญจิตต์. (ม.ป.ป.). *เรียนรู้ “การใช้คอมพิวเตอร์อย่างปลอดภัย”*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.boonjit.ac.th/security/internetsecurity3.pdf> [1 เมษายน 2568].

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). รู้เข้าใจ และตระหนัก “อาชญากรรมทางไซเบอร์” (Cybercrime) ป้องกันภัยคุกคามใกล้ตัว. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.chula.ac.th/news/138291/> [2 มีนาคม 2568].

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. สืบค้นจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/069/T_0020.PDF [เข้าถึงเมื่อ 27 เมษายน 2568].

Bangkok Bank Innohub. (2566). อาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cyber Crime) ภัยคุกคามตัวร้ายใน โลกยุคดิจิทัล. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.bangkokbankinnohub.com/th /what-is-cyber-crime/> [7 เมษายน 2568].

การพัฒนาแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้าง
ศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์
จังหวัดสุพรรณบุรี

Developing a model for creating innovations for sufficiency economy wisdom to
enhance sustainable competitiveness of community enterprises, product
processing groups Suphanburi Province

พิม คงขาว Pim Kongkhao

นงคราฐ ตานเศรษฐ Nongkrat Tanaset

กัญมณู เกื้อนเหมือน Kankamon Theunmuang

สุจาริณี เชษฐกุล Sucharinee Chetthakun

คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Bachelor of Business Administration Program Western University

pim391993@gmail.com

Received 2025/05/31

Revised 2025/06/17

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด เกี่ยวกับการสร้าง นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ เสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจ ชุมชน 2) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิ ปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม แปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจ พอเพียง ทั้งนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และ นวัตกรรมกระบวนการ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน อย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี 4) เพื่อทดสอบรูปแบบการ สร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีประชากร คือ ประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 376 แห่ง และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการ ธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะกิจการอยู่ใน ระดับมาก แนวปฏิบัติที่เป็นไปได้

สูงและควรปฏิบัติอย่างมากคือ ต้องประกอบการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ เอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า แรงงาน และผู้ส่งสินค้าหรือวัตถุดิบ

2) หลักการ เงื่อนไข และแนว ปฏิบัติตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุก ลักษณะกิจการได้

3) การประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนคือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึด หลักปฏิบัติคือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินกิจการโดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ สรุปว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดกิจการได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : นวัตกรรมภูมิปัญญา, เศรษฐกิจพอเพียง, สุพรรณบุรี.

Abstract

This study aimed to 1) study and synthesize concepts on the creation of innovations in the wisdom of the sufficiency economy to enhance the sustainable competitiveness of community enterprises; 2) study the situation, necessity, and factors related to the creation of innovations in the wisdom of the sufficiency economy to enhance the sustainable competitiveness of community enterprises in the product processing group in Suphan Buri Province; 3) develop a model for the creation of innovations in the wisdom of the sufficiency economy, both product innovations and process innovations, to enhance the sustainable competitiveness of community enterprises in the product processing group in Suphan Buri Province; and 4) test the model for the creation of innovations in the wisdom of the sufficiency economy to enhance the sustainable competitiveness of community enterprises in the product processing group in Suphan Buri Province. The population of this research was the president or representative of 376 community enterprises in the product processing group in Suphan Buri Province. Qualitative research was used to collect data.

The research results found that:

1) The level of feasibility of applying business management principles in line with the sufficiency economy to community enterprises, both as a whole and classified by business type, was at a high level. The most feasible and recommended practice was to operate honestly and honestly. Exploiting those involved, such as customers, laborers, and suppliers of goods or raw materials.

2) The principles, conditions, and practices of the Self-Sufficiency Economy Philosophy can be applied to all types of community enterprises and businesses.

3) Applying the Sufficiency Economy Philosophy to community enterprises requires entrepreneurs to learn and understand the principles seriously. It should conduct its business based on the principles of conduct, namely, having knowledge and morality in conducting business with reason and moderation and being able to protect itself and support itself to stand on its own two feet. In conclusion, the Sufficiency Economy Philosophy can be applied well to all types of community enterprises and businesses.

Keywords: Innovation, Wisdom, Sufficiency Economy, Suphan Buri.

บทนำ

“ภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง การประยุกต์ใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งเน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน พร้อมการนำความรู้และคุณธรรมมาใช้ในการตัดสินใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2022 : 1) การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการพึ่งตนเอง เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชนที่มีความสามารถในการแปรรูปทรัพยากรท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่ม ผ่านกระบวนการนวัตกรรมแบบมีรากฐานจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม (ภูมิใจ, 2023: 9) บทบาทของภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ลดการพึ่งพาทุนจากภายนอก และส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวม อาทิ การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น การแปรรูปด้วยวิธีดั้งเดิมผสมผสานกับเทคโนโลยี การบริหารจัดการด้วยแนวคิดสามห่วงสองเงื่อนไข ซึ่งช่วยให้สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สรุตัน & ชัยวัฒน์, 2024: 32)

การพัฒนานวัตกรรมเชิงภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง (Innovation Development Based on Sufficiency Economy Wisdom) ความหมายของนวัตกรรมเชิงภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง นวัตกรรมเชิงภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ ให้มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่ม และสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น (พรชัย & สมพิศ, 2023: 15) แนวทางดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพราะสามารถใช้ภูมิปัญญาเดิม เช่น วิธีการหมัก การถนอมอาหาร หรือการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน มาต่อ

ยอดด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคใหม่ ทั้งในด้านคุณภาพ ความปลอดภัย และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Wongwanich & Chansawang, 2024: 77)

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเชิงภูมิปัญญา กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเชิงภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน สามารถจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การระบอบุญความรู้ดั้งเดิมในท้องถิ่น เช่น การเก็บข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้สูงอายุในชุมชน 2) การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสทางตลาด เพื่อคัดเลือกภูมิปัญญาที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค 3) การออกแบบและทดลองนวัตกรรม โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในระดับที่เหมาะสม และ 4) การประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามแนวทางของ “สามห่วงสองเงื่อนไข” ได้แก่ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน (สำนักงานสภาพัฒน์, 2022: 1) ผลกระทบเชิงบวกของนวัตกรรมเชิงภูมิปัญญา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยใช้ต้นทุนต่ำแต่มีคุณภาพ ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชน ลดการพึ่งพาทุนและเทคโนโลยีจากภายนอก รักษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

เงื่อนไขสำคัญของศักยภาพในการแข่งขัน องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีเทคนิคเฉพาะของการแปรรูปที่สืบทอดกันมา เช่น การหมัก การอบแห้ง การถนอมอาหารแบบดั้งเดิมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ การพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทั้งในแง่รสชาติ บรรจุภัณฑ์ และสุขอนามัย การจัดการองค์กรและระบบเครือข่าย การมีระบบบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ได้ดี การเข้าถึงแหล่งทุนและการสนับสนุน การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน หรือมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และระบบการผลิต การตลาดและการสร้างแบรนด์ การเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ การใช้ช่องทางออนไลน์ การสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าเพื่อสร้างมูลค่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ทางการตลาดและเทคโนโลยี สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ยังขาดทักษะด้านการวางแผนการตลาด การสร้างแบรนด์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอขาดเงินทุนในการลงทุนพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือขยายกิจการอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการไม่เป็นระบบการดำเนินงานอิงอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าระบบบริหารเชิงกลยุทธ์ ข้อจำกัดด้านมาตรฐานสินค้าและการรับรองบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงการรับรองมาตรฐานสินค้า เช่น อย. หรือ GMP ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดได้กว้าง และแรงงานและการสืบทอดภูมิปัญญา ขาดแรงงานรุ่นใหม่ที่ต้องการสืบสานภูมิปัญญาเดิมส่งผลให้การพัฒนาต่อยอดมีข้อจำกัด

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลง สำคัญ ได้แก่การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคศูนย์กลางเศรษฐกิจโลก จะเปลี่ยนอำนาจมาอยู่ที่ประเทศแถบเอเชียมากขึ้น อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านการเงินโลก ความก้าวหน้า

ทางเทคโนโลยีกับการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ ปัญหาด้านพลังงาน และปัญหาภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อน (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 256: 2) อันส่งผลให้เกิดการ เร่งปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศ และพัฒนาเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) ซึ่งเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะ ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการฟื้นตัว ของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งการกระตุ้นเศรษฐกิจ ภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และการปรับตัวดีขึ้นของความ เชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยยังคงมีความเสี่ยงหลายประการ เช่น เศรษฐกิจโลกที่เติบโตแบบเปราะบางและความเสี่ยงรุมเร้ารอบด้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออก ของไทย รวมทั้งความผันผวนของค่าเงิน อัตราเงินเฟ้อ และราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนสถานการณ์ ทางการเมืองที่ยังคงมีแนวโน้มขัดแย้งรุนแรง (สมาคมธนาคารไทย, 2566: 1) ดังนั้นในอนาคตเศรษฐกิจไทยควรจะมีการปรับโครงสร้างไปสู่ระดับสูงขึ้น คือ ระบบเศรษฐกิจที่ เน้น การเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรม (Efficiency - driven and Innovation - driven Economy) ดังปรากฏในแพลตฟอร์มที่ 3 การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ การแข่งขันประกอบด้วยโปรแกรมที่ 10 ยกระดับความสามารถการแข่งขันและวางรากฐานทาง เศรษฐกิจ โดยเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKR) KR3.10a.1 ผู้ประกอบการไทยในอุตสาหกรรม S-Curves มียอดขายเพิ่มขึ้นจากสินค้าและบริการ นวัตกรรมที่ต่อยอดจากงานวิจัยและพัฒนาร้อยละ 10 ต่อปี ทิศทางใหม่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย กำหนดทิศทางการพัฒนาใหม่โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ อัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชวินิจฉัยมาเป็น แนวทาง โดยยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี มีเหตุผล เป็นแนวทางในการ พัฒนาทุกมิติอย่าง เป็นองค์รวม และมี “คน” เป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุข ของคนไทย” และเป็นการพัฒนาอย่างมี “คุณภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุข สามารถพึ่งตนเอง ก้าวทันโลก และยัง รักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย จากแนวทางดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลจึงได้พยายามปรับโครงสร้างทาง เศรษฐกิจทุกระดับให้สอดคล้อง กับนโยบายดังกล่าว ทั้งธุรกิจอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ซึ่งเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิต สินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันวิถีชีวิตร่วมกันและ รวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็น นิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้าง รายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการ พึ่งตนเอง “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึง ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2563: 18) ดังจะเห็นได้จากการที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายส่งเสริมการเกษตร ตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการผ่านโครงการต่างๆ อาทิ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว รวมทั้งนำหลักคิดตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาครอบครัวเกษตรกร และ ชุมชนเกษตรกร ในการผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน การผลิตสินค้า การเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน เป็นต้น กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดตั้งสถาบันสร้างเสริม นวัตกรรมภูมิปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาเพื่อศึกษาวิจัยและถ่ายทอดความรู้ด้านนวัตกรรมภูมิ ปัญญา เศรษฐกิจพอเพียงแก่ เกษตรกร โดยการประยุกต์ใช้ผลงานวิจัยและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ จากการปฏิบัติจริงอันจะนำไปสู่การ แก้ปัญหาความยากจน และส่งเสริมสุขภาวะในมิติต่างๆ ของ ชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง โดยเน้นการ ประสานและบูรณาการงานโครงการกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดการ จัดการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้าน นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปโดยเฉพาะในส่วนของวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจากข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนของสำนักงาน เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ณ วันที่ 31 มีนาคม 2563 มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน ทั่วประเทศจำนวน 70,064 แห่ง มีสมาชิกจำนวน 1,181,714 ราย ซึ่งหากพิจารณาแยกประเภท กิจการของวิสาหกิจชุมชนจะพบว่าวิสาหกิจชุมชนประเภท การผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 17,860 แห่ง รองลงมาคือวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตปศุสัตว์ จำนวน 11,891 แห่ง วิสาหกิจชุมชน ประเภทการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จำนวน 9,330 แห่ง และวิสาหกิจชุมชนประเภท ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/ เสื้อผ้า จำนวน 8,616 แห่ง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นธุรกิจชุมชนที่ ได้รับความ สนใจจากชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก ประกอบกับมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ให้ การรองรับและกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด จัดให้มีมาตรการในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ ในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึง การให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและ สภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือ การให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ ว่าการบริหารงานบุคคล การ บัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนใน ระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการ ประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้น ตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจ ชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ กิจการวิสาหกิจชุมชน และการออกแบบที่ทันสมัย ตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อ พัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การ จัดการและการตลาด เพื่อสร้างความ พร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548: 29) แม้ว่าวิสาหกิจชุมชนจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม

วิสาหกิจชุมชนก็ยังคงเป็นธุรกิจที่มีขนาดไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หรือสหกรณ์ และก็ ยังมีวิสาหกิจจำนวนหนึ่งที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมในการแข่งขันทางการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2563: 1) โดยที่ผ่านมาการ ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนยังคงประสบปัญหาหลายประการ เช่น การเพิ่มมูลค่าของสินค้าโดย เอกลักษณะไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นยังมีน้อย ขาดการออกแบบและการ มีตรารี่ห้อหรือแบรนด์ที่เป็นของ ไทยโดยตรง ขาดนวัตกรรมด้านการผลิตสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความ ได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) ให้กับ สินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้นจึง จำเป็นต้องมีการสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจในระยะ ยาว และหากพิจารณาถึงวิสาหกิจชุมชนในกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่าง อันประกอบด้วย จังหวัด นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี พบว่ามีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 2,152 แห่ง โดย แบ่งเป็นจังหวัดนครปฐม 204 แห่ง จังหวัด ราชบุรี 398 แห่ง จังหวัดสุพรรณบุรี 651 แห่ง และจังหวัด กาญจนบุรี 899 แห่ง ซึ่งหากพิจารณาแยก ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนจะพบว่าวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตพืช ปศุสัตว์ และการ แปรรูปผลิตภัณฑ์มากที่สุด ซึ่งล้วนเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ในระดับสูง โดยมี จำนวนรวมทั้งสิ้น 376 แห่ง โดยแบ่งเป็นจังหวัดนครปฐม 50 แห่ง จังหวัด ราชบุรี 126 แห่ง จังหวัด สุพรรณบุรี 95 แห่ง และจังหวัดกาญจนบุรี 105 แห่ง โดยวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีการผลิตสินค้า หลากหลายชนิด โดยสินค้าบางชนิดยังมีข้อจำกัดด้านคุณภาพ ปริมาณการผลิต แต่อย่างไร ก็ตาม สินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ยังต้องได้รับการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิด การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถตอบสนอง ความ ต้องการของผู้บริโภค เพราะนั่นหมายถึงการสร้างรายได้ การเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด การ เพิ่มความนิยม ตัวสินค้า ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืนดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและ สนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว เพื่อนำไปสู่ การพึ่งตนเองได้ของชุมชน ชุมชน เข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการสร้าง นวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยเน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิ ปัญญาและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีศักยภาพทางการแข่งขันอันจะเป็น รากฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี

2) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประธานหรือตัวแทนของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 376 แห่ง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จาก 20 เท่าของตัวแปร $10 \times 20 = 200$ คน

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent Variables) ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ 1. ด้านเพศ (Sex) 2. ด้านอายุ (Age) 3. ด้านอาชีพ (Occupation) 4. ด้านระดับการศึกษา (Education) 5. รายได้ (Income)

2) ตัวแปรตามเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสร้างนวัตกรรมกระบวนการ และ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมี 2 ด้านคือ 1. นวัตกรรมกระบวนการ ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน สามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่ช่วยให้เกิดความประหยัดหรือลดต้นทุนในการทำงานให้ต่ำลง กระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสร้างมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน สามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม และ 2. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ ใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

จากองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของชุมชน ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านพัฒนา มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

3) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ การแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดภาคสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดการวัดตัวแปรในลักษณะของการประเมินค่าจำนวน 5 ระดับ โดยประยุกต์มาจากมาตรการวัดทัศนคติของ Likert ซึ่งเป็นการกำหนดช่วงความรู้สึกรู้สึกของบุคคล (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2560 : 107)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ มีลักษณะทั้งปลายเปิด (open ended question) และปลายปิด (close ended question) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการและพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สำหรับธุรกิจการเกษตรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ผ่านเว็บไซต์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยแยกเนื้อหาของข้อมูลเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ดังนี้ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านแนวคิดการวิจัยได้กำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นจากเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเทียบเคียง หรือนำมาเพิ่มเติมในการนำเสนองานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการนวัตกรรมการภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ พบว่ามีเพศชายจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47 เป็นเพศหญิงจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ พบว่าอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8 อายุระหว่าง 30-50 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 อายุระหว่าง 30-51 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามที่ผลิตรูปหอมโดยการเป็นนักศึกษาเพื่อมาฝึกงาน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 11.15 ถัดมาคือประกอบอาชีพทำรูปหอมเป็นอาชีพเสริม จำนวน 68

คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 และประกอบเป็นอาชีพหลัก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 56.15 และเป็นการศึกษาดูงานเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.54 ตามลำดับ ซึ่ง จำแนกตามการศึกษา พบว่าไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ประถมศึกษา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ตามลำดับ และจำแนกตามรายได้ พบว่ามีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 มีรายได้ระหว่าง 10,000-15,000 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 มีรายได้ระหว่าง 15,000-20,000 จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 35.500 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ตารางที่ 1 รูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ลำดับ	นวัตกรรมกระบวนการ		SD	ระดับ
A1	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน	4.20	0.93	มากที่สุด
A2	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่ช่วยให้เกิดความประหยัดหรือลดต้นทุนในการทำงานให้ต่ำลง	4.21	0.95	มากที่สุด
A3	กระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสร้างมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน	4.10	1.04	มากที่สุด
A4	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน สามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่ม ผลผลิตให้มากขึ้น	4.13	0.98	มากที่สุด
A5	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม	4.13	0.99	มากที่สุด
ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย		4.15	0.98	

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาการพัฒนากระบวนการนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนของท่านสามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เกิดความประหยัดหรือลดต้นทุนในการทำงานให้ต่ำลง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน สามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่ม ผลผลิตให้มากขึ้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม กระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสร้างมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน

ตารางที่ 2 การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพใน การแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ลำดับ	นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	$\bar{x}$	SD	ระดับ
B1	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน	4.18	0.94	มากที่สุด
B2	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น	4.12	1.05	มากที่สุด
B3	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น	4.06	1.03	มากที่สุด
B4	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของชุมชน	4.17	0.98	มากที่สุด
B5	ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านพัฒนา มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน	4.08	1.07	มากที่สุด
ระดับคะแนนโดยเฉลี่ย		4.12	1.01	

จากตารางที่ 2 การศึกษาการพัฒนารูปแบบการนวัตกรรมการภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนของท่านสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านพัฒนา มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

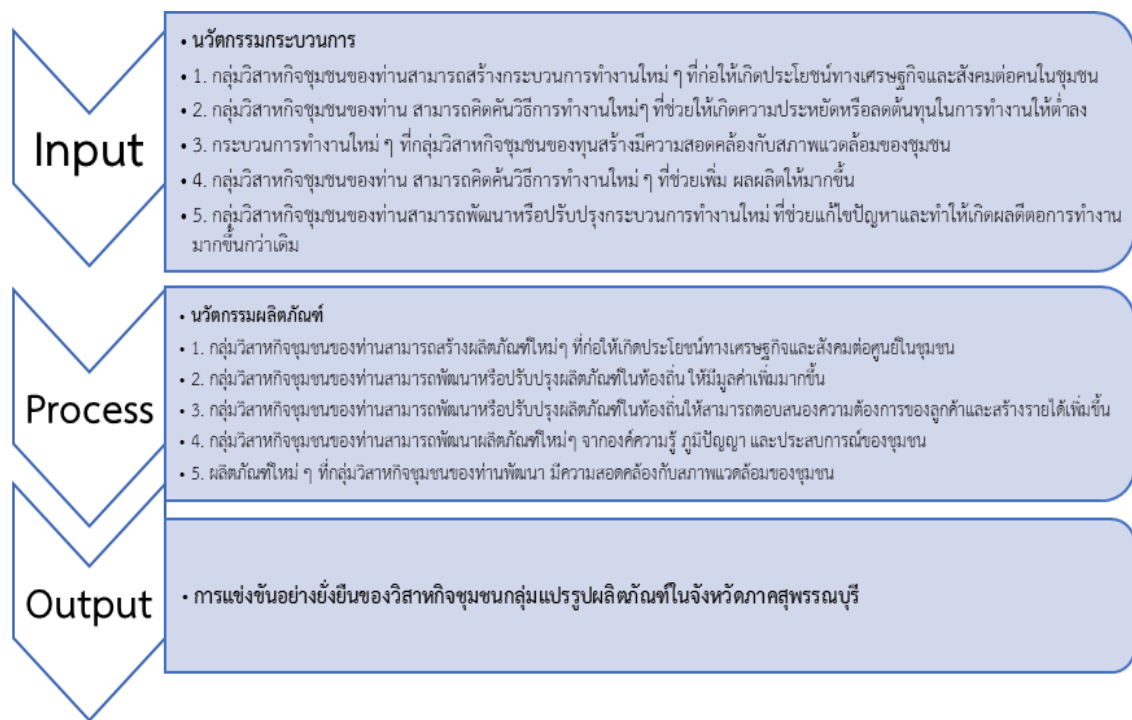
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ความต้องการจำเป็น และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ผลการศึกษาการพัฒนากระบวนการนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน ในด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีจำนวน 106 คน มีอายุระหว่าง 30-50 ปี จำนวน 69 คนมีอาชีพทำไร่/ทำนา จำนวน 76 คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 69 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,000-20,000 บาท จำนวน 71 คน และในด้านการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงการศึกษาการพัฒนากระบวนการนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมมีคะแนนมากที่สุด โดยคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.13 ในด้านนวัตกรรมกระบวนการ มีคะแนนมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.15

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในหัวข้อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เกิดความประหยัดหรือลดต้นทุนในการทำงานให้ต่ำลง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างกระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่าน สามารถคิดค้นวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มผลผลิตให้มาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ ที่ช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดผลดีต่อการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม กระบวนการทำงานใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสร้างมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน ในด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์มีคะแนนมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.12 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมต่อคนในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของ

ท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านพัฒนา มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวกิจ ศรีปัดดา, 2563) ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นไปได้ของการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนลักษณะต่างๆ และเปรียบเทียบค่าระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการจัดการธุรกิจ 4 ลักษณะคือ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และธุรกิจ บริการ กับทั้งศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 9 จังหวัด จำนวน 500 คน และจัดประชุมกลุ่ม เฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ 50 คน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการ ธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะกิจการอยู่ใน ระดับมาก แนวปฏิบัติที่เป็นไปได้สูงและควรปฏิบัติอย่างมากคือ ต้องประกอบการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ เอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า แรงงาน และผู้ส่งสินค้าหรือวัตถุดิบ (2) หลักการ เงื่อนไข และแนว ปฏิบัติตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุก ลักษณะกิจการได้ไม่แตกต่าง (3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนคือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึด หลักปฏิบัติคือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินการโดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ สรุปว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดกิจการได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : พิมพ์ และคณะ, 2568.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า

1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการ ธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะกิจการอยู่ใน ระดับมาก แนวปฏิบัติที่เป็นไปได้สูงและควรปฏิบัติอย่างมากคือ ต้องประกอบการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ เอาเปรียบเปรียบผู้เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า แรงงาน และผู้ส่งสินค้าหรือวัตถุดิบ

2) หลักการ เงื่อนไข และแนว ปฏิบัติตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุก ลักษณะกิจการได้ไม่แตกต่าง

3) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจัง และควรประกอบการโดยยึด หลักปฏิบัติ คือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรมในการดำเนินกิจการโดยความมีเหตุผล พอประมาณ และสามารถคุ้มกันตนเองได้ อุ่มชูตนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้ สรุปว่าแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดกิจการได้เป็นอย่างดี

สรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนมีความเป็นไปได้ในระดับมาก โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ถือเป็นแนวปฏิบัติที่ควรยึดถืออย่างยิ่ง นอกจากนี้หลักการ เงื่อนไข และแนวทางตามพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทอย่างไม่แตกต่างกัน สิ่งสำคัญคือ ผู้ประกอบการต้องศึกษาและเข้าใจหลักการอย่างจริงจัง พร้อมยึดหลักเหตุผล ความพอประมาณ และการพึ่งพาตนเอง โดยมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการประกอบกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการสร้างความมั่นคง ยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะต้องดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนานวัตกรรมต่อไป ทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนที่จะสามารถสร้างนวัตกรรมได้นั้นควรจะต้องใช้รูปแบบการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การกระจายความรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) จากผลการวิจัยที่พบว่าปัญหาหรือความต้องการจำเป็นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบันพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสูงที่สุด รองลงมาคือปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด และปัญหาด้านการเงิน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้โดยจริงใจโดยเฉพาะการส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหา การไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนมักมีงบประมาณไม่เพียงพอ

References

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- วนิชย์ไชยแสง. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างนวัตกรรมเครือข่ายวิสาหกิจการท่องเที่ยว จังหวัดอุดรธานี*. กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์.
- อำเฐ อสมมา. (2563). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มะพร้าวผลอ่อนของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันท์พัทธ์ พูลสวัสดิ์. (2562). *การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการ ธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนวุฒิ พิมพ์กิ และ จันทนา ฤทธสมบุญ. (2562). *การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- ธานินทร์, ก. (2022). *การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูมิใจ, ก. (2023). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศรี ยงค์อุประพันธ์. (2563). *วิสาหกิจชุมชนการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอดุสิต จังหวัดพิษณุโลก*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พรชัย, ศ., & สมพิศ, ว. (2023). การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารนวัตกรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน*, 11(2), 67–83.
- พิชิต, จ., & สุวรรณ, ร. (2023). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารในภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐกิจและการจัดการชุมชน*, 9(2), 87–102.
- สุรวี วงศ์ไผ่. (2563). *การประเมินผลการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านป่าแดง ตำบลหนองผยอม อำเภอดะพวนหิน จังหวัดพิจิตร*. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2563). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร.
- สมาคมธนาคารไทย. (2566). *รายงานประจำปี 2565*. กรุงเทพมหานคร : สมาคมธนาคารไทย.
- สุกิจ ศรีปัดดา. (2563). *การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.
- สุรัตน์, พ., & ชัยวัฒน์, น. (2024). การสร้างคุณค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 12(1), 45–58.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2022). *รายงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปี 2565*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.nesdc.go.th> [13 มกราคม 2567].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2022). *คู่มือการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : สภาพัฒน์.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
- Wongwanich, S., & Chansawang, B. (2024). Integrating Local Wisdom and Innovation for Sustainable Community Enterprise Development in Thailand. *Journal of Rural Development and Sustainability*, 18(1), 23–39.

**ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์
รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) และทักษะการทำงานร่วมกัน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร**

The Effects of Cooperative Learning Management with Using of Technology Applications Affecting Learning Achievement, Learning Units on Computer Networks, the Subject of Technology (Computing science), and Students' Collaborative Skills in Grade 4 at Thepwittaya School, Department of Education Bangkok Metropolitan Administration.

ณฤติญา รอดรื้อผิต Nareutiya Rodruepid

สุธน วงศ์แดง Suthon Wongdaeng

ณัฐญา นาคะสันต์ Nataya Nakasan

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Chandrakasem Rajabhat University

บุญญฤทธิ์ อิศรานูวัฒน์ Boonyarit Itsaranuwat

โรงเรียนเทพวิทยา สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร

Thepwittaya School, Department of Education Bangkok Metropolitan Administration

apopost2550@gmail.com

Received 2025/05/12

Revised 2025/06/13

Accepted 2025/06/23

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลัง 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) ศึกษาทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยา จำนวน 35 คนที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังสูงกว่าก่อนเรียน โดยที่คะแนนก่อนเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=25.86$) และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=41.14$)

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์เท่ากับ 6.14

3) ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน ในภาพรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยในระดับดี

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เครือข่ายคอมพิวเตอร์, ทักษะการทำงานร่วมกัน.

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Compare the learning achievement of Grade 4 students before and after 2) Compare the learning achievement of Grade 4 students against the 70% criterion, and 3) Study the collaboration skills of Grade 4 students after receiving cooperative learning with technology applications. This study employed a pre-experimental research design. The sample consisted of 35 Grade 4 students from Thepwitthaya School, selected through cluster random sampling. The research instruments were: learning management plans, a learning achievement test and a collaborative skills assessment with a reliability coefficient of 0.89. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows:

1) Comparing the learning achievement of Grade 4 students receiving cooperative learning with technology applications, the post-test scores were significantly higher than the pre-test scores averaged at an excellent level ($\bar{X}=41.14$)

2) Comparing the learning achievement of Grade 4 students against the 70% criterion, the post-test scores were significantly higher than the 70% criterion with an average score of 6.14

3) Regarding the collaborative skills of Grade 4 students after receiving cooperative learning with technology applications, the overall average score was at a good level.

Keywords: Cooperative Learning Management, Learning Achievement, Technology Applications, Computer Networks, Collaborative Skills.

บทนำ

วิทยาการคำนวณ (Computing science) เป็นสาระที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตอย่างสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดเชิงคำนวณ มีความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการรู้เท่าทันสื่อ กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุวิชาไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง 2562 เนื่องจากมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและเป็นรากฐานที่ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นเหตุผล สามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ความรู้ทางวิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารในการแก้ปัญหาในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564:22)

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยทักษะการเรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaborative skills) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเรียนรู้แบบนี้ช่วยเพิ่มความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน การทำงานกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการวางแผนทำงานตามบทบาทหน้าที่ ให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น (วิภาวรงค์ศรีเผือก, 2563: 181) ทักษะนี้สำคัญต่อการพัฒนาของนักเรียน หากได้รับการพัฒนาในระดับประถมศึกษาจะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับความสำเร็จในอนาคตทั้งด้านการศึกษา การทำงาน และชีวิตในสังคม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) จึงเป็นรูปแบบที่ตอบสนองต่อทักษะการเรียนรู้ดังกล่าว ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่ม โดยสมาชิกมีความสามารถที่แตกต่างกัน การร่วมมือกันทำให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบนี้ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการคิด รวมถึงเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ซึ่งส่งผลดีต่อการเรียนรู้และความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน ครู และเพื่อนร่วมชั้น (Johnson & Johnson, 2019: 177) ทิศนา ขัมมณี (2566:99) กล่าวว่าเสริมว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกทักษะการปฏิบัติ และการช่วยเหลือกันในกลุ่ม สมาชิกที่เก่งกว่าจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าส่งผลให้ทุกคนมีความรับผิดชอบไม่เพียงแต่ในส่วนของตนเอง แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมกลุ่ม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมกันทำ (Learning Together : LT) แบบแบ่งปันความสำเร็จ (Student Teams - Achievement Divisions : STAD) แบบกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games- Tournaments : TGT) แบบกลุ่มสืบสวน (Group Investigation : GI) และเทคนิคแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น ความกล้าตัดสินใจและไม่กลัวความผิดพลาด (พรทิพย์ ดิษฐปัญญา, 2563:24)

สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูจัดการเรียนรู้ได้สะดวกขึ้น แอปพลิเคชัน (applications) ที่เป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้งานบนอุปกรณ์พกพา ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกเวลาและทุกสถานที่ ในปัจจุบันมีการพัฒนาแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการเรียนรู้มากมาย อาทิ Google Classroom, Kahoot, Padlet, Plickers, Classdojo, Socrative, Nearpod, Quiziz, Wordwall ซึ่งเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครูทั้งในและนอกชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านต่างๆ ตลอดจนเป็นช่องทางให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมากขึ้น (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562: 8) การศึกษาผลกระทบของแอปพลิเคชันการเรียนรู้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน แสดงให้เห็นว่าแอปพลิเคชันการเรียนรู้มีผลกระทบเชิงบวกต่อการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wilson et al. (2023: 156) พบว่า การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันช่วยเพิ่มแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ทั้งนี้ความสำเร็จขึ้นอยู่กับบริบทการที่เหมาะสมระหว่างเทคโนโลยีและการสอนแบบดั้งเดิม

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของโรงเรียนเทพวิทยา สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ในรายวิชาเทคโนโลยี พบว่า นักเรียนบางส่วนไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดการมีปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ผู้สอน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่า การจัดการเรียนรู้อย่างเข้มข้นที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด และนักเรียนชอบทำงานรายบุคคลมากกว่าการทำงานกลุ่ม ส่งผลให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ไม่เกิดความคิดที่แปลกใหม่ จึงไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนไม่สามารถช่วยการทำงานของกลุ่มให้สำเร็จได้ และมีผลการประเมินการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากไม่สามารถทำความเข้าใจกับปัญหา ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาแยกออกเป็นส่วนย่อย ๆ หรือแก้ไขปัญหาคับข้องใจได้ การทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มยังขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาหรือวิธีการแก้ปัญหา (ณฤติณารอดรื้อผิต, 2567:36) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) และทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนให้ดีขึ้นในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนและหลัง

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3) เพื่อศึกษาทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียววัดผลก่อนและหลังทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2567:122) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
ทดลอง	O ₁	X	O ₂

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทพวิทยา เขตตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 141 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร จำนวน 35 คน ซึ่งทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2567:123)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการทำงานร่วมกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 แผน ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยกำหนดให้แต่ละแผนของหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยวิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชันต่างๆ ดังนี้ แผนที่ 1 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share : TPS) ผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ได้แก่ Canva และ Kahoot แผนที่ 2 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมกันทำ (Learning Together : LT) ผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ได้แก่ Canva และ Quizizz แผนที่ 3 เทคนิคแบบแบ่งปันความสำเร็จ (STAD) ผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ได้แก่ Canva และ Wordwall แผนที่ 4 เทคนิคแบบกลุ่มสืบสวน (GI) ผนวกกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ได้แก่ Canva และ Blooket แผนที่ 5 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสืบสวน (Group Investigation :

GI) ผสมกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ได้แก่ Canva, Blooket ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้จะประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอบทเรียน/กำหนดประเด็น ขั้นที่ 2 จับคู่/จัดกลุ่มและกำหนดบทบาท ขั้นที่ 3 วางแผน และดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ขั้นที่ 4 สมาชิกศึกษา / สืบค้นและแลกเปลี่ยนข้อมูล ขั้นที่ 5 ทดสอบความรู้/เสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ 6 สรุปผล/สะท้อนคิด/ให้รางวัล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของแผนแผนการจัดการเรียนรู้ (IOC) ผลการประเมิน พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อตอบให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) ดังนี้ 0-12 คะแนน =ปรับปรุง 13-25 คะแนน =พอใช้ 26-38 คะแนน = ดี 39-50 คะแนน =ดีมาก นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของแบบทดสอบ (IOC) ผลการประเมิน พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 หลังจากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความยาก (p) ตั้งแต่ .34-.68 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .42 -.79 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.83

3) แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นแบบประเมินที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นคะแนน 3 ดี คะแนน 2 พอใช้ คะแนน 1 ปรับปรุง โดยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายระดับทักษะการทำงานร่วมกัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) ดังนี้ คะแนน 25 – 30 ดีมาก คะแนน 20 – 24 คะแนน ดี 15- 19 พอใช้ คะแนน 1 – 14 ปรับปรุง ตามลำดับ หากคุณภาพเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการประเมินพบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาคทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .89

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

(1) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผสมกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนและหลัง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (One sample t-test)

(2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

(3) วิเคราะห์ข้อมูลด้านทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยารองเรียนสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนและหลัง แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนและหลัง

การ ทดลอง	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	df	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ	t	Sig.
ก่อน	35	50	34	25.86	5.60	ดี	29.10*	.00
หลัง	35	50	34	41.14	4.39	ดีมาก		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

คะแนน ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	คะแนน ร้อยละ 70	df	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
หลังเรียน	35	50	35	34	41.14	4.39	38.85*	.00

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์เท่ากับ 6.14

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพัฒนาการของทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้ เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน

ครั้งที่	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	35	30	15.20	1.21	ควรปรับปรุง
2	35	30	17.91	1.01	พอใช้
3	35	30	20.89	3.92	ดี
4	35	30	22.23	3.16	ดี
5	35	30	24.17	2.36	ดี
เฉลี่ยรวม	-	30	20.08	1.73	ดี

จากตารางที่ 4 คะแนนพัฒนาการของทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ในภาพรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาคะแนนตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 5 พบว่า คะแนน เฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนสูงขึ้นตามลำดับ ดังกราฟ 1



กราฟ 1 คะแนนเฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ก่อนและหลัง พบว่า คะแนนหลังสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคการเรียนรู้ต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน มีความสุขกับการเรียนมากขึ้น การเรียนที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือคิดอย่างต้นตัว จะทำให้เกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ (Johnson & Johnson, 2019) (ทิตนา แฉมมณี, 2566) สนับสนุนว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ช่วยให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเป็นกำลังใจให้แก่กัน การเรียนรู้แบบนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานได้ดี รู้สึกมั่นใจในความสามารถของตน นำไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์จากการเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (Supena et al., 2021) นอกจากนี้เทคโนโลยียังเป็นทางเลือกที่ดีในการตอบสนองการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนสูงขึ้นตามลำดับ การนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในการเรียนและสร้างความมั่นใจในตนเอง เพราะนักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในตนเอง (Donna, 2024) (ราตรี บุญเกลี้ยง, 2024) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เกริกเกียรติ และเหมมิญช์ ธนปัทมมีมณี, 2564) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูง

กว่าก่อนเรียน (ธัญรดา อินอ่อน และสุตคณิง นฤพนธ์จิรกุล, 2565) พบว่า หลังเรียนโดยใช้แอปพลิเคชัน Topmarks ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนทำงานร่วมกันช่วยกันเป็นกลุ่ม โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่ แบบ LT, STAD, TGT และ GI ผนวกกับการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ จึงทำให้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่มช่วยเหลือกัน ทุกคนช่วยเหลือกันซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้คะแนนกลุ่มสูงสุด จึงทำให้องค์ความรู้มากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ตรีชฎา รัชชวงศ์, 2023) พบว่า ความสามารถในการออกแบบและเขียนโปรแกรมอย่างง่าย โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 85 (ธัญรดา อินอ่อน และสุตคณิง นฤพนธ์จิรกุล, 2565) พบว่า หลังเรียนโดยใช้แอปพลิเคชัน Topmarks ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

การอภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ในภาพรวม พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=20.08$, S.D.=1.73) และเมื่อพิจารณาคะแนนพัฒนาการตั้งแต่ครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยพัฒนาการของทักษะการทำงานร่วมกันสูงขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ของครูตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เน้นการทำงานร่วมกัน เพราะการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในยุคที่ความรู้และข้อมูลเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสำเร็จของทีมในยุคนี้ไม่ได้มาจากความสามารถของแต่ละบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่ทุกคนสามารถร่วมมือและทำงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ ส่งผลถึงการพัฒนาความเป็นผู้นำ การรู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ความร่วมมือในการทำงาน การยอมรับนับถือและเข้าใจกัน การมีเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้ช่วยส่งเสริมรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอันเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย จากประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ (เกริกเกียรติ และเหมมิญช์ ธนปัทมมีณ, 2564) พบว่า นักเรียนมีการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ (ธัญรดา อินอ่อน และสุตคณิง นฤพนธ์จิรกุล, 2565) พบว่า ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับดี

องค์ความรู้

การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคโนโลยีแอปพลิเคชันเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนด ทั้งนี้เกิดจากการออกแบบที่ผสมผสานเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหลากหลายร่วมกับแอปพลิเคชันที่เหมาะสมในแต่ละบทเรียน ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) ที่ใช้ร่วมกับ Canva และ Kahoot เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมกันทำ (Learning Together) ที่ใช้คู่กับ Canva และ Quizizz เทคนิคแบบแบ่งปันความสำเร็จ (STAD) ที่ใช้ร่วมกับ Canva และ Wordwall และเทคนิคแบบกลุ่มสืบสวน (GI) ที่ใช้ร่วมกับ Canva และ Blooket การเลือกใช้เทคนิคและแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละครั้งทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนและกำหนดประเด็น ขั้นที่ 2 การจับคู่/จัดกลุ่มและกำหนดบทบาท ขั้นที่ 3 การวางแผนและดำเนินกิจกรรม ขั้นที่ 4 ศึกษา สืบค้นและแลกเปลี่ยนข้อมูล ขั้นที่ 5 ทดสอบความรู้และเสนอผลงาน และขั้นที่ 6 สรุปผล สะท้อนคิดและให้รางวัล เป็นลำดับขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการทำงานร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนสามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมภายในระยะเวลาที่จำกัด โดยมีพัฒนาการที่ชัดเจนจากระดับที่ต้องปรับปรุงในการประเมินครั้งแรกไปสู่ระดับดีในการประเมินครั้งสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะที่สำคัญของนักเรียนได้ ดังแผนภาพ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา: ฤทธิญา รอดรื้อผัด และคณะ, 2568.

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์ความรู้จากการวิจัยนี้พบว่า มีประโยชน์สำหรับครูและผู้บริหารการศึกษาที่ต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล ดังนี้ 1) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ การวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการบูรณาการเทคนิคการสอนแบบร่วมมือกับเทคโนโลยีแอปพลิเคชันอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) การพัฒนาทักษะสำคัญ การวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคดิจิทัล 3) การประยุกต์ใช้จริง ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างลึกซึ้ง เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความซับซ้อนและต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะ ควรพิจารณาประเด็นเหล่านี้

(1) ความหลากหลายของเทคนิค การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีเทคนิคที่หลากหลาย แต่ละเทคนิคมีกระบวนการและขั้นตอนที่แตกต่างกัน ครูต้องเข้าใจวิธีการใช้งานแต่ละเทคนิคให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มนักเรียน

(2) การวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย ครูควรมีความเข้าใจในข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละเทคนิค เพื่อสามารถเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสม ลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

(3) การบริหารจัดการเวลา ครูจำเป็นต้องมีทักษะในการวางแผนและควบคุมเวลา เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ภายในกรอบเวลาที่กำหนด

2) ครูควรมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ผนวกกับการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่หลากหลาย น่าสนใจ และมีความท้าทายในการเรียนรู้ นอกจากนี้อาจจะบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในลักษณะของห้องเรียนกลับด้าน หรือห้องเรียนแบบเสมือนจริง (Metaverse) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยและพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เช่น การเรียนแบบสืบสวน การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นต้น

References

- เกริกเกียรติ และเหมมิญช์ ธนปัทม์มีมณี. (2564). การพัฒนาการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยเทคนิคเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำงานเป็นทีมวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 4(12), 107-118.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2562). *คู่มือการจัดการความรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในแนวทางที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณฤติญา รอดรื้อผิด. (2567). รายงานการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทพวิทยา. โรงเรียนเทพวิทยา สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. เอกสารสำเนา.
- ตรีชฎา รัชชวงศ์. (2023). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การออกแบบและเขียนโปรแกรมอย่างง่าย โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of MCU Ubon Review*. 8(3), 295-304.
- ทิตนา แคมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญรดา อินอ่อน และสุดคณิง นฤพนธ์จิรกุล. (2565). การพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และทักษะการทำงานร่วมกันโดยใช้แอปพลิเคชัน Topmarks ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน

- สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 5(15), 88-99.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประสาท เนืองเฉลิม. (2567). *วิจัยการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ดิษฐปัญญา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความมั่นใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 14(2), 24-41.
- วิณา วงศ์ศรีเผือก. (2563). การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในหน่วยพลเมืองดีหน้าที่ต้องปฏิบัติ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 35(2), 181-191.
- ราตรี บุญเกลี้ยง. (2024). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้รายวิชาการคำนวณ โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*. 4(1), 267-286.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน วิทยาการคำนวณ Coding เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี.
- Donna, J. (2024). *The Advantages and Disadvantages of E-Learning*. [Online], available from <http://talentgarden.org/en/digital-transformation>. [December 20, 2024].
- Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (2019). *Cooperative Learning: Theory, Research and Practice*. 2nded. Massachusetts : Allyn & Schuster.
- Supena, I., Darmuki, A., & Hariyadi, A. (2021). The Influence of 4C (Constructive, Critical, Creativity, Collaborative) Learning Model on Students' Learning Outcomes. *International Journal of Instruction*. 14(3), 873-892.
- Wilson, J., Brown, S., & Davis, M. (2023). The impact of educational applications on student achievement. *Educational Technology Research*. 28(4), 156-172.

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากรณีการเรียกค่าสินไหมทดแทน ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

Legal problems relating to Protection the victim rights: Study in the
case of damage compensation in civil proceedings related to criminal case

ชาคริต จันทร Charkrit Chanthorn

ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง Thatchapong Wongiantong

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Faculty of Law, Payap University

Charkrit035@hotmail.com

Received 2025/03/30

Revised 2025/05/10

Accepted 2025/05/26

บทคัดย่อ

การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principle for Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) สำหรับประเทศไทย การจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) ผู้เสียหายต้องเป็นคนยากจน 2) ผู้เสียหายไม่สามารถจัดหาทนายความเองได้ 3) ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องขอชดเชยค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา ตามมาตรา 44/1 จึงมีสิทธิได้รับทนายความโดยรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า

การที่กฎหมายไทยมีข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย โดยนำปัจจัยเรื่องรายได้หรือความยากจนมาประกอบการจัดตั้งทนายความโดยรัฐนั้น เป็นการนำแนวคิดการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในทางแพ่งมาใช้ ทั้งที่ความเป็นจริงผู้เสียหายเป็นบุคคลซึ่งได้รับผลร้ายทางแพ่งโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญา เงื่อนไขจัดตั้งทนายความโดยรัฐเฉพาะผู้เสียหายที่ยากจนถือเป็นปัญหาในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา จึงควรแก้ไข ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้รัฐมีหน้าที่จัดหาทนายความในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาแก่ผู้เสียหายโดยปราศจากเงื่อนไข

คำสำคัญ : การคุ้มครองสิทธิ, คดีอาญา, ค่าสินไหมทดแทน, คดีแพ่ง.

Abstract

The provision of legal assistance by the state to victims in criminal cases, where the prosecutor is the plaintiff, is part of the measure to protect the rights of victims in criminal cases in accessing justice and receiving fair treatment, in accordance with the Declaration of Basic Principle for Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985. In Thailand, the right to state-provided legal assistance under the Criminal Procedure Code, Section 44/2, paragraph two, are 3 conditional follow 1.the victim being impoverished 2.the victim unable to hire a lawyer and 3. The submitting a request for compensation in a criminal case as per Section 44/1. Only then will they have the right to a state-appointed lawyer.

The results found that the Thai law imposes restrictions on legal assistance, using income or poverty as a factor in determining eligibility for state-provided lawyers, which mirrors the concept of legal aid in civil matters. However, the reality is that victims are those who directly suffer civil harm from criminal acts. The law's condition of providing state-appointed lawyers only to poor victims constitutes discriminatory and unequal treatment in the provision of legal assistance. Therefore, it is necessary to amend and improve the legal framework to ensure that the state provides legal representation in civil matters related to criminal cases for all victims, without any conditions

Keywords: Right Protection, Criminal case, Compensation, Civil case.

บทนำ

ผู้เสียหายในคดีอาญา คือ บุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือความเสียหายในทรัพย์สิน ผู้กระทำความผิดนอกจากจะต้องรับการลงโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อยับยั้งผู้ที่คิดจะกระทำความผิดคนอื่น ๆ ไม่ให้กระทำความผิด หรือเพื่อแก้แค้นทดแทนให้ผู้เสียหาย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551 : 9) แล้วยังก่อให้เกิดคดีส่วนแพ่ง ที่มีวัตถุประสงค์ในการเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่สถานะเดิมให้มากที่สุด โดยการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้จนเป็นที่พอใจ เรียกว่า คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

กระบวนยุติธรรมทางอาญาตามหลักการขององค์การสหประชาชาติที่ได้ประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐานในการสร้างคามยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985” (United Nations, 2024) ซึ่งกำหนดรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ 4 ประการ ได้แก่ (1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (2) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำ

ความผิด (3) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐและ (4) การได้รับความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ถือเป็นมาตรฐานสากลให้รัฐต้องจัดให้มีกระบวนการที่เอื้อต่อการที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่สูญเสียไปจากการกระทำความผิดอาญาด้วยความรวดเร็วเป็นธรรม ประหยัด และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีบทบัญญัติอันเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตามหลักการของสหประชาชาติไว้หลายประการ แต่ในความเป็นจริง ผู้เสียหายจำนวนไม่น้อยไม่เคยรับรู้และไม่เคยเข้าถึงสิทธิดังกล่าวเลย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมไว้ในหมวดการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาในส่วนที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา โดยกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์การเรียกกรองค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในส่วนคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ แต่เดิมการเรียกทรัพย์สินหรือราคาของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 นั้น เรียกได้เพียง 9 ฐานความผิด คือ คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร ต่อมา มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 มาตรา 44/1 ผู้เสียหายสามารถเรียกกรองค่าสินไหมทดแทน เพราะได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือความเสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดของจำเลยได้กว้างและครอบคลุมกว่ามาตรา 43 โดยวิธีการยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2549 : 1)

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 มุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยมีเงื่อนไขให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ คำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องในคดีแพ่ง และผู้เสียหายจะกลายเป็นโจทก์ในคดีแพ่งด้วย เป็นการกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในทางแพ่งให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยไม่ต้องไปยื่นฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหากและไม่ต้องนำสืบในเรื่องการทำความผิด เพียงนำสืบเฉพาะค่าเสียหายในทางแพ่งเท่านั้น (ณรงค์ ใจหาญ, 2556 : 184-185) แต่ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในชั้นพิจารณาของศาล คือ ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยมีความยุ่งยาก ซับซ้อน เกินกว่าที่ผู้เสียหายซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดาจะดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ด้วยตนเอง

ในบทความนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ขั้นตอนกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ในชั้นศาล ควรจะต้องถูกดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะด้านการว่าความ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำ การจัดเตรียมเอกสารประกอบที่มีความน่าเชื่อถือ การเขียนคำร้อง/คำแถลงต่าง ๆ เพื่อให้ศาลเชื่อได้ว่ามูลค่าความเสียหายนอกจากส่วนที่พนักงานอัยการได้ขอคืนทรัพย์สินหรือขอให้ใช้ราคาทรัพย์สินเป็นจำนวนเท่าใด ผู้เสียหายจึงไม่ควรดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลด้วยตนเองทั้งสิ้น แต่ประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญามาตรา 44/2 วรรคสอง อันเป็นบทบัญญัติให้รัฐจัดหาทนายความให้แก่ผู้เสียหายก็จะจัดหาทนายความให้เฉพาะผู้เสียหายที่ยากไร้ไม่มีเงินจ้างเท่านั้น ซึ่งปัญหาการใช้ดุลพินิจประเมินว่าคนยากจนมีคุณสมบัติอย่างไรและขั้นตอนทางกฎหมายที่ยุ่งยาก ทำให้ผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่ไม่มี ความเข้าใจทางด้านกฎหมายจึงเสียสิทธิประโยชน์ทางกฎหมายที่ควรได้รับได้อย่างเสียมิได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาหลักและแนวคิดของการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเน้นในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- 4) เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดตั้งทนายความโดยรัฐให้กับผู้เสียหายเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยศึกษาถึงสภาพปัญหาปัจจุบันของการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเน้นในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการศึกษาเนื้อหาสาระของกฎหมายไทย คำพิพากษาของศาลไทยและศาลต่างประเทศ ตำรา บทความต่าง ๆ กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน เช่น หน่วยงานศาล สำนักงานอัยการ รวมไปถึงทนายความ

การสร้างเครื่องมือ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา จากกฎหมายลำดับสูงสุด เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมายลำดับรอง เช่น พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย รวมไปถึงศึกษากฎหมายระหว่างประเทศระดับสนธิสัญญา ปฏิญญาสากลระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส

การหาคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของเอกสารประกอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งภาษาไทยและต่างประเทศโดยอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของเอกสารที่ใช้ในการอ้างอิง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1). นิยามความหมายของผู้เสียหาย ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย 2). สิทธิของผู้เสียหาย 3). วิเคราะห์กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ในประเด็นของ

การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความตามหลัก “ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985” (Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา 4). วิเคราะห์ปัญหาการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ผู้เสียหายที่ยากจน รวมไปถึงวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพของการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 หลักและแนวคิดของการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเน้นในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า แนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญามีจุดเริ่มต้นจากการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่ควรถูกละเมิดจากบุคคลอื่น องค์การสหประชาชาติจึงได้ประกาศใช้ปฏิญญาสากลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม คือ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐานในการสร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985” (Declaration of Basic Principal of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาว่าจะได้รับความคุ้มครองและเยียวยาด้วยความเป็นธรรม ผ่านกระบวนการของรัฐในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่ายโดยรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม 2) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด 3) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ 4) และการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม สำหรับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีแพ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” (Access to Justice) พัฒนาจากแนวคิดว่าผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ยากจนย่อมประสบปัญหาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม กฎหมายไทยมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเริ่มต้นโดยการบัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างต่อเนื่อง สำหรับสิทธิการได้รับการเยียวยาความเสียหายในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ กำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาทุกประเภทเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ เพื่อให้การพิจารณาความเสียหายทางแพ่งดำเนินไปพร้อมกับคดีอาญาด้วยความรวดเร็ว และกำหนดหลักการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในทางแพ่งโดยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลและการให้

ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ เพียงแต่กลับมีข้อจำกัดว่าจะช่วยเหลือทางด้านทนายความให้เฉพาะกรณีและผู้เสียหายเป็นคนยากจน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปและสหรัฐอเมริกา มีการตื่นตัวและให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ มีการออกกฎหมายทดแทนแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในหลายประเทศและพัฒนาระบบการคุ้มครอง เหยื่ออาชญากรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โปรแกรมให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมถูกจัดขึ้น เพื่อให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรม ระบบการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมได้รับการพัฒนาขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศแตกต่างกันไป

การดำเนินคดีทางศาลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ มีกระบวนการขั้นตอนที่มีความสลับซับซ้อนต้องอาศัยความรู้ทางกฎหมายในการต่อสู้คดี ประชาชนทั่วไปย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินคดีได้ด้วยตนเอง จึงต้องมีการว่าจ้างทนายความเพื่อที่จะต่อสู้หรือเรียกร้องสิทธิของตนเอง แต่หากเป็นบุคคลที่ยากไร้ไม่สามารถจ้างทนายความได้ รัฐมีการให้ความช่วยเหลือด้านทนายความเพื่อให้ประชาชนผู้ยากไร้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ ตามแนวความคิดที่ให้การเข้าถึงทนายความเป็นสิทธิด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งอาจเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยทางสาธารณกุศล หรือเป็นการให้เงินช่วยเหลือจ้างทนายความในรูปของเงินอุดหนุนจากรัฐ การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งในบางประเทศหากบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลแล้วศาลจะตั้งทนายความว่าความให้บุคคลนั้นด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า ในทางปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง ยังไม่มีประสิทธิภาพพอให้ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือทางด้านทนายความอย่างแท้จริง โดยมีสภาพปัญหา ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการกำหนดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ

การยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 เป็นการเข้ามาเพื่อดำเนินคดีในส่วนแพ่งเท่านั้น ผู้เสียหายจะมีสิทธินำสืบพยานหลักฐานได้เฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งว่ามีเพียงใด จะนำพยานหลักฐานเข้าสืบถึงข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยไม่ได้ เมื่อผู้เสียหายเรียกร้องแต่ในทางแพ่ง และขอบเขตของการดำเนินคดีก็เป็นการนำสืบพยานหลักฐานในทางแพ่งทั้งสิ้น รัฐไม่มีหน้าที่รับภาระในทางแพ่งของเอกชน แต่อย่างไรก็ตามผู้เสียหายในคดีอาญาแตกต่างจากการใช้สิทธิทางแพ่งปกติตามมูลหนี้นิติกรรมสัญญา แต่เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากมูลละเมิดอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญา รัฐจึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว

การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในการจัดหาทนายความโดยรัฐเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 เป็นไปตามแนวคิดการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในทางแพ่งที่นำเงื่อนไขเรื่องเศรษฐกิจ รายได้ ความยากจน และความจำเป็นในการดำเนินคดี มาเป็นปัจจัยให้ศาลใช้ดุลพินิจแต่งตั้งทนายความในทางแพ่งให้ ผู้เสียหายที่ประสงค์จะขอให้ศาลตั้งทนายความให้นอกจากจะต้องแสดงหลักฐานว่าตนเป็นคนยากจนแล้ว ยังต้องแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีทนายความ เพื่อช่วยเหลือในการนำสืบพยานหลักฐานเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง มิฉะนั้นแล้ว ศาลอาจไม่ตั้งทนายความให้ตามมาตรานี้ได้

การพิจารณาว่าผู้เสียหายเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าต้องยากจนถึงเพียงใดถึงจะมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือด้านทนายความ และไม่ได้กำหนดให้ศาลทำการไต่สวนก่อนที่จะจัดหาทนายความให้แก่ผู้เสียหาย ทำให้ศาลแต่ละท่านใช้ดุลพินิจแตกต่างกันได้

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในการประเมินค่าว่ายากจนที่จะถึงขนาดการได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากรัฐ จะต้องเป็นการยากจนถึงขนาดอดคัด ขัดสน จนไม่สามารถประทังชีวิตได้¹ หากแต่อาจยังมีทรัพย์สินพอเหลืออยู่ที่จะขายได้หรือมีเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในการทำมาหากินอยู่ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาถือว่ายังไม่ยากจนพอที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ²

2) ปัญหาการจัดหา/จัดให้มีทนายความของรัฐ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 44/2 วรรคสอง ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในคดีที่จะตั้งทนายขอแรงให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาว่าจะต้องเป็นคดีที่มีความจำเป็นต้องใช้ทนายความ แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งให้ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง พ.ศ. 2550 ข้อ 7 “กำหนดให้ศาลชั้นต้นจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความที่ได้แจ้งความประสงค์ต่อศาลว่าจะรับเป็นทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง สำหรับการพิจารณาตั้งทนายความให้ผู้เสียหายนั้น ศาลจะพิจารณาก่อนว่าคดีมีความจำเป็นต้องตั้งทนายความให้ผู้เสียหายหรือไม่ หากเห็นสมควรศาลจะคำนึงถึงความยากง่ายของคดี และประสบการณ์ของทนายความที่จะแต่งตั้งให้ผู้เสียหายประกอบด้วย ” ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ทนายความส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ที่จะลงบัญชีรายชื่อเป็นทนายความโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหาย แต่มักจะไปลงบัญชีรายชื่อเป็นทนายความให้แก่จำเลยในคดีอาญา เนื่องการขั้นตอนการทำงานที่มีความยุ่งยากน้อยกว่า ส่งผลให้การจัดหาทนายความโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายทำได้ยากมีตัวเลือกที่น้อย ในทางปฏิบัติ

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 773/2547

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2060/2544

ศาลจึงต้องนำพยานความในบัญชีรายชื่อของจำเลยมาเป็นพยานความโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหาย ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพการทำงานเท่าที่ควรตามความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน

ปัญหาในการจัดหาพยานความโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาอีกประการ คือ อัตราผลตอบแทนหรือเงินรางวัลพยานที่ไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป เมื่อพิจารณาระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลพยานความที่ศาลตั้งให้ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง พ.ศ. 2550 แล้ว ได้กำหนดให้ศาลชั้นต้นเป็นผู้กำหนดเงินรางวัลแก่พยานความที่ศาลตั้งให้ผู้เสียหายตามที่ศาลเห็นสมควรแต่ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท โดยให้พิจารณาถึงความยากง่ายของคดีในส่วนแบ่ง กับเทียบดูเวลาและงานที่พยานความได้ปฏิบัติในการว่าความคดีนั้น โดยให้คำนึงถึงความเอาใจใส่ในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายที่พยานความได้เสียไป และพฤติการณ์ทั้งปวงในคดีของพยานความประกอบด้วย ในกรณีที่มีการดำเนินคดีส่วนแบ่งในชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกาหรือชั้นบังคับคดี ให้ศาลส่งจ่ายเงินรางวัลเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร แต่เงินรางวัลทั้งหมดที่ส่งจ่ายในคดีนั้นจะต้องไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งในมุมมองของพยานความเห็นว่าผลตอบแทนอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับลักษณะของการทำงาน ส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดหาและจัดให้มีพยานความแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาได้ยาก

3) ปัญหาการยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง มีเงื่อนไขว่าก่อนที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านพยานความจากรัฐ ผู้เสียหายจะต้องยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ก่อน และต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี เห็นได้ว่า ผู้เสียหายไม่สามารถแจ้งความประสงค์ขอรับความช่วยเหลือทางด้านพยานความโดยทันที แต่ต้องพบปัญหาการดำเนินการทางกฎหมายถึง 2 ขั้นตอนด้วยกัน

3.1) ปัญหาการจัดทำคำร้องด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 จะเห็นได้ว่าผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จะต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลและมีหน้าที่ในการดำเนินคดีส่วนแบ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยด้วยตนเอง ภาระหน้าที่ในการดำเนินคดีส่วนแบ่งเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องอันมีผลมาจากการกระทำความผิดอาญายังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายทั้งสิ้น การที่ผู้เสียหายต้องจัดทำคำร้องตามมาตรา 44/1 ด้วยตนเอง ย่อมส่งผลเสียต่อการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากคำร้องตามมาตรา 44/1 กฎหมายกำหนดให้บรรยายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความเสียหาย และจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องให้ชัดเจน หากยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจสั่งให้แก้ไขได้ ซึ่งในทางปฏิบัติผู้เสียหายยังขาดความรู้ ความเข้าใจทางด้านกฎหมาย ว่าจะต้องจัดทำคำร้องในรูปแบบใด ค่าเสียหายประเภทไหนที่สามารถเรียกร้องได้ อาจส่งผลให้ผู้เสียหายจัดทำคำร้องไม่ถูกต้องครบถ้วนได้ อีกทั้งการที่ผู้เสียหายจะต้องจัดเตรียมเอกสารและพยานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการยื่นคำร้องและนำสืบให้ได้ตามข้อเท็จจริง ถือเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้เสียหายในการดำเนินการด้วยตนเองเป็นอย่างมาก การไม่มีพยานความเข้า

มาช่วยเหลือในการยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เปรียบเสมือนการไม่มีผู้ให้คำปรึกษาที่ถูกต้องในการจัดเตรียมเอกสาร และจัดหาหลักฐานต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการประกอบการพิจารณาในส่วนค่าสินไหมทดแทน

3.2) ปัญหาการยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1

ก่อนที่ผู้เสียหายจะได้สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง นอกจากต้องเป็นคนยากจน ต้องทำคำร้องตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่งแล้ว กฎหมายยังกำหนดเงื่อนไขด้านระยะเวลาตามมาตรา 44/1 วรรคสอง โดยกำหนดหลักการไว้ว่าการยื่นขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ทำให้ผู้เสียหายมีระยะเวลายื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับว่าพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้วมีการสืบพยานหรือไม่

กรณีที่มีการสืบพยาน³ กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ก่อนที่ศาลจะเริ่มสืบพยาน แม้ว่าระยะเวลานับจากวันฟ้องไปจนถึงวันนัดสืบพยาน มีเวลาหลายเดือนก่อนสืบ และศาลมีหนังสือแจ้งสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนพร้อมกับแจ้งวันนัดให้ผู้เสียหายทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตั้งแต่วันที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้ว ผู้เสียหายย่อมมีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก่อนเริ่มมีการสืบพยานซึ่งเป็นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ คือ ผู้เสียหายไม่เข้าใจว่าต้องดำเนินการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายอย่างไร และทราบเพียงว่ามาศาลในวันนัดสืบพยานเท่านั้น เมื่อเดินทางไปศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์เพื่อเบิกความในคดีอาญา จึงทราบว่าตนเองมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายการสืบพยานในคดีอาญาก็ยังทำไม่ได้ และหากคดีใดเตรียมพยานหลักฐานไม่พร้อม ศาลอาจเลื่อนไปสืบพยานคดีส่วนแพ่งในภายหลัง ทำให้การพิจารณาคดีอาญาและแพ่งไม่อาจพิจารณาไปพร้อมกันได้ ในคราวเดียวส่งผลให้คดีล่าช้าไปอีก แต่หากสืบพยานโดยไม่เลื่อนคดีผู้เสียหายก็จะเสียสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยในคดีอาญา เพราะเงื่อนไขของกฎหมายที่ต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน

กรณีที่ไม่มี การสืบพยาน คดีในลักษณะนี้เข้าหลักเกณฑ์เป็นกรณีที่ศาลจะพิพากษาคดีอาญาโดยไม่มีการสืบพยาน ซึ่งอาจมีคำพิพากษาในคดีเรื่องนั้นได้เลยในวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะจำเลยก่อนมีคำพิพากษาก็จะเลื่อนวันนัดฟังคำพิพากษาออกไป ดังนั้น ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 44/1 ก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือก่อนศาลมีคำพิพากษาในคดีอาญานั้นเอง ผลของการยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายนั้นมาตรา 44/1 วรรคสองกำหนดให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น แต่หากผู้เสียหายยื่นคำร้องไม่ทันตามกำหนดเวลาของกฎหมาย

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 176 วรรค 1

ดังกล่าว ก็จะต้องไปฟ้องคดีแพ่งยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งตามกระบวนการฟ้องคดีแพ่งตามปกติต่อไป ซึ่งเป็นภาระแก่ผู้เสียหายที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีเอง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดตั้งทนายความ โดยรัฐให้กับผู้เสียหายเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญาของไทย ซึ่งปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ นั้น แม้จะถือว่าได้มีการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายได้เป็นอย่างดีแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถใช้ได้แก่คนทุกกลุ่ม (Inclusive Justice) เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในการจัดหาทนายความให้แก่เฉพาะผู้เสียหายที่ยากจนเท่านั้น ซึ่งการตีความคำว่ายากจนก็เป็นอีกปัจจัยที่ต้องใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์ ดังนั้น เห็นได้ว่าผู้เสียหายที่มีรายได้และฐานะที่ต่ำเท่าทำกันอาจได้รับการช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐไม่เหมือนกันก็เป็นได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 หลักและแนวคิดของการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเน้นในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่าภาครัฐควรมีหน้าที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากอาชญากรรม เนื่องจากความบกพร่องของรัฐในการป้องกันอาชญากรรม รัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้ รัฐจึงสมควรรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสม ซึ่งในการจัดหาทนายความเพื่อเรียกร้องสิทธิที่เกิดจากการถูกละเมิดทางแพ่งในการกระทำความผิดอาญาถือเป็นส่วนหนึ่งของการเยียวยาจากรัฐ ในทางปฏิบัติหากผู้เสียหายไม่ได้รับการช่วยเหลือทางด้านทนายความย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้เสียหาย คือ 1) ผู้เสียหายไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเหมาะสม 2) การทำคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนอาจไม่ครบถ้วนเพราะผู้เสียหายที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายย่อมไม่สามารถตระหนักถึงค่าสินไหมทดแทนเพียงใด 3) การนำสืบพยานหลักฐานในชั้นศาลอาจไม่รัดกุมเพียงพอให้ศาลเชื่อถือ รวมไปถึง 4) การบังคับคดีกรณีที่จำเลยไม่สามารถชำระค่าสินไหมทดแทนตามคำสั่งศาลได้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่ากำหนดหลักการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในทางแพ่งโดยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลและการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความกรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนยากจน ถือเป็นมาตรการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำความผิด โดยความช่วยเหลือจากรัฐในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยียวยาความเสียหายด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนใน

ประเทศฝรั่งเศส ให้บทบาทแก่พนักงานอัยการเป็นหลักในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม และให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องเข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งในคดีอาญาของพนักงานอัยการ เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไปในคราวเดียว แม้จะไม่มีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่พนักงานอัยการในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหาย แต่ก็มีบทบัญญัติที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจแจ้งสิทธิให้แก่ผู้เสียหายอย่างชัดเจนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เหมาะสม ที่ชัดเจนและเอื้อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหาย เนื่องจากเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการที่รัฐบกพร่องในการปกป้องดูแลประชาชนของตน และยังมีสิทธิในการเลือกทนายความ หรือกรณีศาลพิจารณาจากเนื้อหาแห่งคดีและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแล้วเห็นว่า คดีมีความสำคัญสมควรได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เช่นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หรือคดีเกี่ยวกับผู้เยาว์ แม้ว่าผู้เสียหายจะมีรายได้แล้วเฉลี่ยต่อปีเกินกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดก็อาจมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายได้โดยไม่มีเงื่อนไข

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า

1) ด้านการกำหนดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ

การที่กฎหมายไทยกำหนดให้รัฐจัดหาทนายความเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งให้แก่เฉพาะผู้ที่ยากจนนั้น เป็นการนำแนวคิดที่ให้การเข้าถึงทนายความในคดีแพ่งเป็นสิทธิด้านสวัสดิการสังคม เป็นการให้ความช่วยเหลือโดยทางสาธารณกุศลเฉพาะแก่บุคคลที่ยากไร้ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเงื่อนไขการจัดหาทนายความให้แก่เฉพาะผู้ยากไร้ในการดำเนินคดีแพ่งสามารถเป็นข้อยกเว้นได้ เนื่องจากในคดีแพ่งทั่วไปที่มูลคดีเกิดจากมูลสัญญา เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายเอกชน อันเป็นความสัมพันธ์ในทางแพ่งและพาณิชย์ ผลกระทบของคดีถือเป็นผลกระทบระหว่างเอกชนกับเอกชนคู่กรณีพิพาทเท่านั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายต่อส่วนตัวของเอกชนแต่ละคนไม่ใช่ผลกระทบต่อมหาชนส่วนรวม ในทางกลับกันคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ผู้เสียหายมิได้มีข้อตกลงหรือผูกพันตนในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อคู่กรณีตั้งแต่แรก แต่เป็นผู้ถูกละเมิด เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่งที่มีมูลคดีจากการคดีอาญา เป็นการละเมิดหรือก่ออาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายในทางแพ่งขึ้น ถือเป็นผลกระทบต่อกฎหมายมหาชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับรัฐ ซึ่งรัฐควรมีหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง และปกครองประชาชนในอาณาเขตของตน และควรจัดให้มีกลไกทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายได้มีส่วนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการชดเชยโดยผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสมตามปณิธานว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 ดังนั้น รัฐจึงต้องให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้โดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใด ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิให้ได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

2)ด้านการจัดหา/จัดให้มีทุนความของรัฐ

แม้ระบบกฎหมายไทยจะกำหนดแนวทางการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายไว้อย่างเป็นระบบตามมาตรฐานสากลก็ตาม แต่ความซับซ้อน ยุ่งยากของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ก็มีขั้นตอนที่ยากเกินกว่าที่ผู้เสียหายจะกระทำได้เพียงลำพัง การให้ความช่วยเหลือทางด้านที่ทุนความจึงมีความจำเป็นต่อผู้เสียหายเป็นอย่างมาก การที่กฎหมายไทยกำหนดขอบเขตงานของทุนความในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายที่ยุ่งยากซับซ้อนและไม่สอดคล้องอัตราค่าตอบแทนที่จะได้รับถือเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดปัญหาการจัดหาทุนความ อีกทั้งการให้ศาลนำเงื่อนไขทางคดีว่าจะตั้งทุนความให้ผู้เสียหายเฉพาะคดีที่จำเป็นต้องใช้ทุนเท่านั้น ถือเป็นการนำแนวคิดในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายในส่วนแบ่งมาจำกัดสิทธิ ทำให้ผู้เสียหายในคดีอาญาที่ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญาไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามสมควร

3)ด้านการยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ปัญหาในการจัดทำคำร้องตามมาตรา 44/1 หรือปัญหาในการยื่นคำร้องให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย ปัญหาทั้งหมดล้วนเกิดจากการที่ผู้เสียหายไม่มีที่ปรึกษาทางกฎหมายหรือทุนความคอยให้คำปรึกษา แนะนำและดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายได้ เพราะถ้าหากมีทุนความหรือที่ปรึกษาทางกฎหมายที่ดีแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถทราบและรับรู้ถึงสิทธิทางกฎหมายของผู้เสียหายได้เป็นอย่างดี และสามารถจัดทำคำร้องที่สมบูรณ์เพื่อขอให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ภายในกำหนดเวลาที่ถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดตั้งทุนความโดยรัฐให้กับผู้เสียหายเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา พบว่า เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าสินไหมทางแพ่งไปพร้อมกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลอย่างเท่าเทียม จึงควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง โดยให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการมีทุนความตามความประสงค์ โดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายจะเป็นคนยากจนหรือไม่สามารถจัดหาทุนความได้เองหรือไม่ เสนอแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสองเพื่อให้สามารถบรรลุเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายโดยการจัดหาทุนความให้แก่ผู้เสียหายโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใด และให้ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าสินไหมทางแพ่งไปพร้อมกับการพิจารณาคดีอาญาของศาลอย่างแท้จริง

องค์ความรู้

การให้ความช่วยเหลือทางด้านทุนความโดยรัฐแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐาน

เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 ตามกฎหมายไทย การจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง มีข้อจำกัดหลายประการ ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้มุ่งเน้นในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสิทธิการได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความโดยรัฐ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียม

สภาพปัญหา	สถานการณ์ที่เกิดขึ้น	สิ่งที่เป็ข้อเสนอแนะ
1.การกำหนดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ	1.รัฐเห็นว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือในทางแพ่ง จึงให้การช่วยเหลือทางกฎหมายโดยมีเงื่อนไข 2. ผู้เสียหายต้องเป็นคนยากจนจึงจะมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความจากรัฐ 3. ผู้เสียหายต้องแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีทนายความ 4. การพิจารณาว่าจะตั้งทนายความโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายหรือไม่เป็นดุลพินิจศาลแต่ละท่าน	1. ปรับมุมมองทางกฎหมายว่าการเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีอาญาไม่ใช่การใช้สิทธิทางแพ่ง เรียกค่าเสียหายจากมูลหนี้นิติกรรมสัญญา 2. แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 44/2 วรรคสอง ให้ศาลมีหน้าที่จัดหาทนายความโดยรัฐให้ผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างไม่มีเงื่อนไข
2.การจัดหา/จัดให้มีทนายความของรัฐ	1. ทนายความโดยรัฐของผู้เสียหายได้ค่าตอบแทนน้อย และใช้ระยะเวลาทำงานนานกว่าทนายความขอแรงของจำเลยในคดีอาญา 2. ไม่สามารถเรียกค่าตอบแทนได้ตามความยาก/ง่ายของคดี	ปรับค่าตอบแทนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความยากง่ายของแต่ละคดี
3. การยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1	1. ผู้เสียหายต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาล และมีหน้าที่ในการดำเนินคดีส่วนแพ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง 2. ผู้เสียหายเขียนบรรยายคำร้องในทางกฎหมายได้ไม่ชัดเจน รัดกุมเพียงพอส่งผลให้เสียสิทธิทางกฎหมายบางประการได้ 3. กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องไว้อย่างเคร่งครัด	เกิดจากการที่ผู้เสียหายไม่มีทนายความคอยให้คำปรึกษาแนะนำและดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายได้ ดังนั้นควรกำหนดให้ศาลมีหน้าที่จัดหาทนายความโดยรัฐให้ผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างไม่มีเงื่อนไข

ตารางที่ 1: สภาพปัญหาและสถานการณ์ที่กระทบต่อผู้เสียหายในคดีอาญา และแนวทางการแก้ไข

สรุป และข้อเสนอแนะ

กฎหมายไทยมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเริ่มต้นโดยการบัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ชัดเจนตามหลักการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution) และหลักการได้รับการชดเชยโดยรัฐ (Compensation) แสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ภายหลังจากการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวมาระยะหนึ่งแล้ว ปรากฏปัญหาในทางปฏิบัติเป็นเหตุให้มาตรการดังกล่าวไม่สามารถบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้ค่าสินไหมทดแทนอย่างเหมาะสม สิทธิการมีทนายความของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิโดยกฎหมาย ทำให้ผู้เสียหายส่วนใหญ่เสียสิทธิประโยชน์ทางกฎหมายที่ควรได้รับอย่างเสียมิได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง โดยให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการมีทนายความตามความประสงค์ โดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายจะเป็นคนยากจนหรือไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองหรือไม่ โดยแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง ดังนี้ จากที่บัญญัติว่า “ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น โดยทนายความที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด” ขอแก้ไขเป็น “ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้เสียหายไม่มีและต้องการทนายความ ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น โดยทนายความที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด”

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1). สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิควรกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตั้งแต่ในชั้นจับกุม และชั้นสอบสวนโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องความยากจน
- 2). สำนักงานศาลยุติธรรม และหน่วยงานศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ควรกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในชั้นพิจารณาให้แก่ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอย่างเดียวกัน
- 3). สภาทนายความควรกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานทางวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปควรเน้นประเด็นที่สามารถต่อยอดจากผลการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

- 1). การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญาในมุมมองอื่น เช่น การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาต่อสู้คดีอาญาในชั้นศาล

2). การเยียวยาจากภาครัฐในกรณีที่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากฝ่ายผู้กระทำความผิดไม่ครบถ้วน

3). การลดขั้นตอนทางกฎหมายในการบังคับคดี กรณีได้รับค่าสินไหมทดแทนไม่ครบถ้วน

References

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2556). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน.
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2556). “สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา : การศึกษาวิจัยระบบการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย”. *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2549). *การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ข้อพิจารณาประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- _____. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- _____. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

มหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนา : การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากล
Buddhist Universities: Educational Administration Toward
Internationalization

นิพนธ์ โอภาซี Nipon Opasee

อานนท์ เมธีวรฉัตร Anond Metheevarachatra

ชนากานต์ สิงห์เรือง Chanakan Singrung

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, NakhonSawan Campus

nipon.opa@gmail.com

Received 2025/03/30

Revised 2025/05/10

Accepted 2025/05/26

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “มหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนา: การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท แนวทาง และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ในการยกระดับการบริหารจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานสากล สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมความรู้ บทความนี้เน้นการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงระบบของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ได้แก่ ปรัชญาและอัตลักษณ์ทางพุทธ การจัดหลักสูตรเชิงบูรณาการ การพัฒนาบุคลากรเชิงคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับนานาชาติ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การบริหารมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับสากลจำเป็นต้องอาศัยการปรับปรุงในหลายมิติ ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจที่เชื่อมโยงคุณค่าพุทธศาสนากับความต้องการของโลก การส่งเสริมหลักสูตรแบบสองภาษา การพัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ ในกลุ่มประเทศอาเซียน เอเชียใต้ และยุโรป ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับความน่าเชื่อถือและการยอมรับในระดับโลก ชี้ให้เห็นว่าการก้าวสู่ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา มิใช่เป็นเพียงการปรับตามกระแสสากลเท่านั้น แต่เป็นการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของพุทธธรรมควบคู่กับการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จริยธรรม และสันติภาพในระดับโลกอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัยสงฆ์, การบริหารการศึกษา, โลกาภิวัตน์, เทคโนโลยีการศึกษา.

Abstract

This academic article aims to study the roles, approaches, and strategies of Buddhist universities in elevating their educational administration to meet international standards in alignment with the context of globalization and the transition to a knowledge-based society. The article focuses on analyzing the systemic components of Buddhist universities, including Buddhist philosophy and identity, integrative curriculum development, professional faculty development, the use of educational technology, and the establishment of international academic networks.

The study reveals that effective internationalization of Buddhist universities requires improvements in multiple dimensions. These include aligning institutional missions with Buddhist values and global needs, promoting bilingual curricula, enhancing the international competencies of academic staff, and leveraging digital technology for teaching, learning, and administration. Furthermore, establishing collaborative networks with other Buddhist universities in ASEAN, South Asia, and Europe emerges as a crucial mechanism for enhancing global credibility and recognition. The findings suggest that internationalizing Buddhist universities is not merely a trend-driven adaptation but rather a deliberate effort to preserve the spiritual identity of Buddhism while innovating in education. This dual approach positions Buddhist universities as global centers of learning, ethics, and peace in the modern world.

Keywords: Buddhist University , Educational Administration , Globalization , Educational Technology.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมได้ส่งผลให้ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่มีรากฐานทางศาสนา อาทิ มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนาไว้ในขณะเดียวกันกับการยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมระดับสากล (UNESCO,) การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์จึงมิใช่เพียงการถ่ายทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่ต้องเป็นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 4 กำหนดให้การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม

และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถดำรงตนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งในหมวดที่ 6 ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา ยังได้เน้นย้ำถึงมาตรฐานที่สอดคล้องกับสากล โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และระบบบริหารจัดการที่เน้นผลลัพธ์ทางการเรียนรู้เป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) มาตรการดังกล่าวจึงถือเป็นกรอบนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาให้สามารถเข้าสู่ระบบคุณภาพและมาตรฐานระดับนานาชาติ

มหาวิทยาลัยแห่งพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและนานาชาติ โดยมีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โท และเอก ทั้งสาขาวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาสมัยใหม่ควบคู่กันไป อย่างไรก็ตาม การก้าวเข้าสู่ความเป็นสากลยังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การขาดบุคลากรที่มีทักษะภาษาต่างประเทศ โครงสร้างหลักสูตรที่ยังเน้นบริบทภายในประเทศเป็นหลัก และการขาดเครือข่ายวิจัยระหว่างประเทศที่เข้มแข็ง (จงจิตต์ แก้วใจ, 2562 : 45-62)

การบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากล (Internationalization of Higher Education) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกได้ ทั้งในด้านคุณภาพของหลักสูตร การเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบุคลากร การวิจัยและนวัตกรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (Knight, 2008) แนวทางนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เนื่องจากองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปยังหลายประเทศและมีผู้สนใจศึกษาพระพุทธธรรมในบริบทสากลเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการการศึกษาที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกับนานาชาติ จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของมหาวิทยาลัยในการเป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับระบบการเรียนการสอนยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการยกระดับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาให้ทันสมัยและมีมาตรฐานสากล เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์ม e-Learning การใช้ระบบ LMS (Learning Management System) และการจัดทำหลักสูตรออนไลน์ที่รองรับผู้เรียนหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งสามารถลดข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์และเวลาในการเข้าถึงความรู้ (Chu, 2020)

บทความวิชาการฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาท บทเรียน และแนวทางที่มหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาให้สอดคล้องรับกับพลวัตของโลก โดยเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับแนวปฏิบัติทางการศึกษาสมัยใหม่ พร้อมทั้งเสนอแนวคิดในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลกอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ความหมายและลักษณะของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา คือ สถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งขึ้นโดยมีรากฐานจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา เพื่อทำหน้าที่ทั้งด้านการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การวิจัย และการบริการสังคม โดยเน้นการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับปัญญาอย่างกลมกลืน มหาวิทยาลัยประเภทนี้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไปตรงที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างพระพุทธศาสนาและศาสตร์สมัยใหม่ เช่น การศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือการบริหารจัดการ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565) ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาหลัก 2 แห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ทั้งสองแห่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเฉพาะ มีภารกิจในการผลิตบัณฑิตทางพระพุทธศาสนาและสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นย้ำการธำรงไว้ซึ่งหลักพุทธธรรม การเผยแผ่ศาสนา และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (พระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540) ลักษณะเด่นของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนามีหลายประการ ได้แก่ ๑. เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรม ๒. ใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและจัดการเรียนการสอน ๓. มีการผสมผสานระหว่างการศึกษาทางธรรม (เช่น พระพุทธศาสนา ภาษาบาลี) และทางโลก (เช่น รัฐศาสตร์ การบริหาร นิติศาสตร์) ๔. ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการควบคู่กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ (จุฬารัตน์ พรหมณี, 2563)

วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทยต่างมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับแนวทางพุทธธรรมและเป้าหมายเชิงสากล ตัวอย่างเช่น วิสัยทัศน์ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยระบุว่า “เป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเพื่อมนุษยชาติ” (MCU, 2565 : 3) วิสัยทัศน์นี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการยกระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ ที่สามารถรับใช้สังคมและชาวโลกได้โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรม แนวคิด “เพื่อมนุษยชาติ” ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมสันติภาพ ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม การพัฒนาจิตสำนึกทางสังคม และการสร้างสังคมแห่งสติและความกรุณา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ในส่วนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) เป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งของประเทศไทยที่มีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมการวิจัยและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี วิสัยทัศน์ “ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต” (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2566) วิสัยทัศน์นี้สะท้อนถึงแนวทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่มุ่งใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา คุณธรรม และจิตสำนึกของพลเมืองโลก เพื่อเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์อย่างมั่นคง วิสัยทัศน์ดังกล่าวยังเน้นว่า แก่นแท้ของพุทธธรรมไม่ใช่เพียงวัฒนธรรมท้องถิ่น

ของเอเชีย แต่สามารถเป็น “โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา” (Cognitive Infrastructure) สำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติในศตวรรษที่ 21 ได้ แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Ninian Smart (1996) ที่ชี้ว่าศาสนามีบทบาทเชิงโครงสร้างในด้านจริยธรรม การรู้คิด และอัตลักษณ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะในโลกยุคใหม่ที่ต้องการความมั่นคงทางจิตวิญญาณควบคู่กับความสามารถเชิงเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมและการพัฒนาสู่สากล โดยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเน้นบทบาทการเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเพื่อมนุษยชาติ มุ่งสร้างสันติภาพและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมุ่งหมายพัฒนาพลเมืองโลกผ่านการหล่อหลอมแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา วิสัยทัศน์ของทั้งสองมหาวิทยาลัยสะท้อนความตั้งใจในการยกระดับการศึกษาพระพุทธศาสนาให้มีบทบาทในเวทีโลก โดยเน้นการพัฒนาปัญญาจริยธรรม และจิตสำนึกทางสังคมที่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Smart (1996) ที่มองว่าศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างทางจริยธรรมและอัตลักษณ์ของมนุษย์ในโลกสมัยใหม่

พันธกิจของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา

พันธกิจของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปมีความสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

พันธกิจของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (MCU, 2565) ประกอบด้วย ๑. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม ๒. วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม ๓. เผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับประเทศและนานาชาติ ๔. พัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ ๕. เสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชน สถาบัน และองค์กรระหว่างประเทศ พันธกิจเหล่านี้ถือเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาให้เข้าสู่ระบบการศึกษาสากล (Internationalization of Higher Education) อย่างมั่นคง โดยไม่สูญเสียรากฐานเชิงจิตวิญญาณของตน

พันธกิจของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนา

1) การศึกษาทางพระพุทธศาสนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้: ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและคุณธรรม : มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม โดยเฉพาะในด้านวิชาการพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

2) บริการวิชาการแก่สังคม : มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

3) วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ : สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในด้านพระพุทธศาสนาและสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน .

4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม : มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยและพระพุทธศาสนา เพื่อสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

พันธกิจเหล่านี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการบูรณาการระหว่างการศึกษาทางพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2566)

สรุปได้ว่า พันธกิจของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ โดยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ วิจัยองค์ความรู้ เผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาหลักสูตร และสร้างความร่วมมือระดับนานาชาติ ขณะที่มหามกุฏราชวิทยาลัยเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม การบริการวิชาการ การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พันธกิจของทั้งสองสถาบันสะท้อนความมุ่งหมายร่วมกันในการบูรณาการพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน โดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณของตน

วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา: มจร. และ มมร.

วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อหลอมบุคลากรทั้งในด้านพฤติกรรม ทักษะ และจิตสำนึก ซึ่งสะท้อนออกมาในการบริหาร การเรียนการสอน และการดำเนินภารกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งของประเทศไทย ได้แก่ **มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.)** และ **มหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.)** ต่างมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังปรากฏในพระพุทธศาสนาและการศึกษาธรรมะ

สำหรับมจร. วัฒนธรรมองค์กรถูกกำหนดโดยหลัก "พุทธธรรมาภิบาล" (Buddha-based Governance) ที่ยึดมั่นในสติ เมตตา ปัญญา และการปกครองโดยธรรม จุดเน้นสำคัญคือการสร้างบรรยากาศองค์กรที่สงบ สันติ มีความเคารพซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ และหลีกเลี่ยงการเอารัดเอาเปรียบ ทั้งนี้ การประชุมในองค์กรยังเป็นไปตามรูปแบบ “สภาธรรม” ที่เน้นการอภิปรายแบบไม่ขัดแย้งโดยใช้หลักขันติธรรมเป็นฐาน (เกียรติศักดิ์ ศรีประเสริฐ, 2561 : 55-70) มจร. ยังให้ความสำคัญกับ “จิตสาธารณะ” ของบุคลากร โดยเฉพาะคณาจารย์และพระภิกษุ ซึ่งมักอุทิศตนเพื่อภารกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาชุมชน ตัวอย่างเช่น การจัดโครงการ “ธรรมะสู่ชุมชน” หรือ “ค่ายพุทธจิตอาสา” ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี นับเป็นการบูรณาการวัฒนธรรมองค์กรกับพันธกิจด้านบริการสังคม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565)

ด้านมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย (มจร.) วัฒนธรรมองค์กรเน้นความมั่นคงในหลักธรรมะ ความสมณะ และความสามัคคี โดยใช้การบริหารแบบ "สมณะธรรมมาธิปไตย" ที่ยึดโยงการตัดสินใจขององค์กรกับหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา องค์กรส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับฆราวาสในรูปแบบ "พี่เลี้ยงทางธรรม" ซึ่งช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการพัฒนาแบบองค์รวม (จุฑารัตน์ พรหมณี, 2563 : 101-115) วัฒนธรรมองค์กรของมจร. ยังส่งเสริมการเรียนรู้ภาคบาติและอภิธรรมควบคู่กับการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นวิถีที่ช่วยรักษาอัตลักษณ์ความเป็นพุทธแท้ในยุคที่โลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้ง (สุนทร ทองมี, 2564 : 29-45) ทั้งนี้ ในบริบทของการพัฒนาสู่ความเป็นสากล วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยพระพุทธานุศาสน์ไทยทั้งสองแห่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่สามารถต่อยอดสู่การเป็นแบบอย่างของ "สถาบันอุดมศึกษาคุณธรรม" ที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตของมนุษย์อย่างสมดุล ทั้งในด้านความรู้ ความดี และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยพระพุทธานุศาสน์ไทยทั้งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย (มจร.) เป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนอัตลักษณ์แห่งพุทธธรรมในการจัดการศึกษาและบริหารองค์กร โดยมจร. ยึดหลัก "พุทธธรรมมาธิปไตย" ที่ส่งเสริมบรรยากาศแห่งสันติ ความเมตตา และการมีส่วนร่วมอย่างเคารพในสภาวะธรรม ขณะที่มจร. ดำเนินงานภายใต้หลัก "สมณะธรรมมาธิปไตย" ที่เน้นความมั่นคงในศีล สมาธิ ปัญญา และความสมณะ วัฒนธรรมองค์กรของทั้งสองมหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นมรดกทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นพลังขับเคลื่อนที่ช่วยในการบริหารจัดการศึกษาเชิงพุทธสามารถเชื่อมโยงกับความเป็นสากลได้อย่างกลมกลืน โดยยึดหลักคุณธรรมเป็นแกนกลางในการพัฒนาทั้งบุคลากร นักศึกษา และสังคมในวงกว้าง

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยพระพุทธานุศาสน์ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยพระพุทธานุศาสน์ในประเทศไทย ได้แก่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย (มจร.) มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาที่ผสมผสานหลักธรรมของพระพุทธานุศาสน์เข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีทั้งคุณธรรม ความรู้ และความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) เปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก โดยมี **หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธานุศาสน์** ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้พระไตรปิฎก พุทธปรัชญา และพระพุทธานุศาสน์เปรียบเทียบ ควบคู่กับรายวิชาบูรณาการ เช่น พุทธศาสนากับสังคม การบริหารเชิงพุทธ และพระพุทธานุศาสน์ในระดับนานาชาติ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565ก) นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ของ มจร. ยังจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร **ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนพระพุทธานุศาสน์** ที่เน้นการสร้างครูผู้สอนที่มีความสามารถทางวิชาการ พร้อมคุณธรรม และมีความเข้าใจบริบทของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565ข) โดยมีการจัดหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก โดยครอบคลุมทั้งสาขา 1. พระพุทธานุศาสน์ 2. รัฐศาสตร์ 3. การศึกษา 4. นิติศาสตร์ 5. ภาษาและวรรณกรรม

6. การจัดการ หลักสูตรมีลักษณะ “บูรณาการ” โดยนำหลักพุทธธรรม เช่น อริยสัจ 4 ไตรสิกขา หรือหลักไตรลักษณ์ มาผสมผสานกับเนื้อหาวิชาสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) ตัวอย่างหลักสูตร เช่น **หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต** เน้นการเรียนรู้พระไตรปิฎกภาคบาลีควบคู่กับการวิจัยทางพุทธศาสนา **หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต** มีรายวิชาเฉพาะด้าน “การบริหารกิจการคณะสงฆ์” และ “รัฐศาสตร์เชิงพุทธ” ซึ่งถือเป็นการเชื่อมโยงแนวคิดตะวันออก-ตะวันตกในเชิงการบริหาร

บุคลากรทางการศึกษา

บุคลากรในมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) **พระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรม** ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ด้านวิชาพระพุทธศาสนา ภาษาบาลี และวิชาที่เกี่ยวข้อง และ 2) **ฆราวาสผู้ทรงคุณวุฒิ** ซึ่งมีวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาทางโลก เช่น รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ หรือการบริหาร ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและความสามารถเชิงวิชาการ (จุฑารัตน์ พรหมณี, 2563 : 101-115) เพื่อก้าวสู่ความเป็นสากล มหาวิทยาลัยได้เริ่มส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้แก่บุคลากร และได้มีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ รวมถึงความร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งลุมพินี (เนปาล) และมหาวิทยาลัยนาลันทา (อินเดีย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย (มจร.) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยอิงหลักพุทธธรรมอย่างเข้มข้นในทุกระดับ เช่น **หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนพระพุทธศาสนา** ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดหลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผสมผสานทักษะการสื่อสาร จิตวิทยาการศึกษา และหลักพุทธจริยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2565ก) ขณะเดียวกัน มจร. ยังเปิดสอน **หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา** ซึ่งส่งเสริมการนำพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนและการแก้ไขปัญหาสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2565ข) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มจร.) เป็นสถาบันอุดมศึกษาทางพระพุทธศาสนาที่มีบุคลากรหลากหลายกลุ่ม ทั้งพระภิกษุและฆราวาส ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของมหาวิทยาลัยในด้านการศึกษา การวิจัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการบริการวิชาการแก่สังคม

ทั้งสองสถาบันดำเนินการจัดการศึกษาโดยยึดแนวทางของ **กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)** ซึ่งกำหนดให้หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ (กระทรวง อว., 2565) หลักสูตรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งจึงไม่เพียงเน้นความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังเป็นการฝึกฝนภาคปฏิบัติ ทั้งในด้านการเทศนา การสอน การวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม ด้วยหลักธรรม และการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งปัจเจกบุคคลและสังคมในภาพรวม

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ได้แก่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ต่างมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่อย่างสมดุล เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีทั้งคุณธรรม ความรู้ และความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและการพัฒนาสังคม โดย มจร. เน้นหลักสูตรที่หลากหลาย เช่น พุทธศาสนา รัฐศาสตร์ การศึกษา และการบริหาร โดยบูรณาการหลักธรรม อาทิ ไตรสิกขา และอริยสัจ 4 เข้ากับการเรียนรู้ร่วมสมัย ส่วน มมร. ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดหลักธรรมอย่างเข้มข้น โดยเน้นหลักสูตรด้านการสอนพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมเชิงพุทธ บุคลากรของทั้งสองมหาวิทยาลัยประกอบด้วยพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรม และฆราวาสผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาสมัยใหม่ โดยมีบทบาทในการพัฒนาการเรียนการสอน วิจัย และบริการสังคม ทั้งยังได้รับการส่งเสริมศักยภาพด้านภาษาและทักษะสากล เพื่อเตรียมพร้อมสู่ความเป็นนานาชาติ หลักสูตรของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง อว. ที่เน้นความยืดหยุ่น การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความพยายามของสถาบันสงฆ์ในการธำรงหลักธรรมควบคู่กับการตอบโจทย์โลกสมัยใหม่อย่างมีพลังและยั่งยืน

แนวทางการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นสากล (Internationalization of Education) เพื่อให้ทันต่อพลวัตของโลก และสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทยสามารถจำแนกออกได้เป็นหลายมิติ ดังนี้:

1) การพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ : ทั้ง มจร. และ มมร. ได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในสาขาพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบ พุทธปรัชญา และสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อรองรับนักศึกษาต่างชาติและขยายบทบาทการศึกษาพุทธศาสนาในเวทีโลก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565)

2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา : การนำระบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) การเรียนออนไลน์ และสื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลา อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงนักเรียนจากนานาชาติได้อย่างกว้างขวาง (Chu, 2020)

3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับนานาชาติ : มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจกับมหาวิทยาลัยและองค์กรพระพุทธศาสนาจากประเทศต่าง ๆ เช่น อินเดีย

เนปาล ศรีลังกา จีน และสหรัฐอเมริกา เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การจัดสัมมนาและประชุมเชิงวิชาการ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากร (Knight, 2008)

4) การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นสากล : การส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษและทักษะวิจัยระดับนานาชาติให้แก่คณาจารย์ เป็นอีกแนวทางสำคัญ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้คณาจารย์ผลิตงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ รวมถึงการเข้าร่วมประชุมวิชาการและอบรมหลักสูตรต่างประเทศ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2565)

5) การปลูกฝังอัตลักษณ์เชิงพุทธควบคู่กับคุณลักษณะบัณฑิตสากล : แม้มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาจะมุ่งพัฒนาสู่ความเป็นนานาชาติ แต่ก็มิละทิ้งอัตลักษณ์แห่งพระพุทธธรรม การจัดการศึกษายังคงยึดมั่นในหลักไตรสิกขา อริยสัจ 4 และคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยกำหนดให้บัณฑิตที่จบการศึกษาต้องมีคุณลักษณะทั้งในด้านปัญญาและเมตตาธรรม (สุนทร ทองมี, 2564 : 25-39)

6) การส่งเสริมงานวิจัยและการเผยแผ่ธรรมะในระดับโลก : การจัดตั้งวารสารวิชาการภาษาอังกฤษ การจัดงานประชุมวิชาการพระพุทธศาสนานานาชาติ เช่น “International Buddhist Research Seminar” ของ มจร. เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ช่วยให้สถาบันพระพุทธศาสนาไทยมีบทบาทในเวทีวิชาการโลก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566)

การเข้าสู่ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในปัจจุบันเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนบางวิชาการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเผยแผ่พุทธธรรม (Chu, 2020) นอกจากนี้ ยังมีการใช้ระบบ LMS (Learning Management System) การจัดอบรมออนไลน์ การประชุมสัมมนาระดับนานาชาติ และการเผยแพร่บทความทางวิชาการผ่านวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการศึกษาและกลไกการบริหารที่เปิดกว้างและโปร่งใส ทั้งนี้ การบริหารที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์เชิงพุทธเข้ากับการบริหารเชิงระบบสมัยใหม่ได้อย่างสมดุล ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสู่ความเป็นสากลอย่างแท้จริง (Knight, 2008)

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทยไม่ใช่เพียงการนำระบบสมัยใหม่มาใช้ หากแต่เป็นกระบวนการที่ยึดมั่นในรากฐานทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนา ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการและการเชื่อมโยงกับสังคมโลกอย่างลึกซึ้ง การพัฒนาในลักษณะนี้ไม่เพียงทำให้มหาวิทยาลัยสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ แต่ยังเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงคุณภาพที่มั่นคงและยั่งยืน

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลกอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมได้กลายเป็นปรากฏการณ์ระดับโลก การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวโดยไม่จำกัดเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรหรือทักษะผู้เรียนภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ต้องยกระดับสู่ “ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ” เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ พัฒนามาตรฐานวิชาการ และสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน (Knight, 2008) สำหรับมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Academic Collaboration Network) ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยเฉพาะความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา เช่น มหาวิทยาลัยนาแลนด์ (Nalanda University) ประเทศอินเดีย มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแห่งลุมพินี (Lumbini Buddhist University) ประเทศเนปาล ตลอดจนสถาบันการศึกษาทางจิตวิญญาณในประเทศแถบยุโรปและอเมริกา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566)

ความร่วมมือดังกล่าวไม่เพียงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการร่วมผลิตผลงานวิจัย การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ การเผยแพร่บทความในวารสารนานาชาติ และการจัดทำหลักสูตรร่วม (Joint Degree Program) ที่สะท้อนการพัฒนามาตรฐานวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกและความท้าทายในอนาคต (OECD, 2020) ที่สำคัญคือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้ได้ถูกออกแบบบนฐานของ “คุณค่าเชิงพุทธ” (Buddhist Value-based Collaboration) ที่เน้นหลักเมตตา สันติ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (UNESCO, 2021) โดยเฉพาะในประเด็นสิ่งแวดล้อม จริยธรรมในยุคดิจิทัล และความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งกำลังเป็นประเด็นที่สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ มจร. ได้จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยพระพุทธศาสนากับสังคมโลก” เพื่อเป็นเวทีบูรณาการความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ มูลนิธิพุทธสากล องค์กรพระพุทธศาสนาโลก (World Buddhist Organization) และ UNESCO เพื่อพัฒนาแนวคิดและองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้สามารถตอบโจทย์ปัญหาโลก เช่น ความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ และความทุกข์จากโลกดิจิทัล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2566) จากแนวทางดังกล่าว การสร้างเครือข่ายความร่วมมือได้เป็นเพียงการขยายอิทธิพลทางวิชาการ หากแต่เป็นกระบวนการเสริมสร้างพลังทางปัญญาและจิตวิญญาณอย่างมีนัยสำคัญ ที่ทำให้มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยสามารถยืนหยัดในเวทีโลก โดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์และพันธกิจแห่งพุทธธรรม ซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) อย่างแท้จริง (United Nations, 2015)

สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับมาตรฐานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของ

สังคมโลกในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัย เช่น มจร. และ มมร. ได้ขับเคลื่อนความร่วมมือกับสถาบันพุทธศาสนาทั่วโลก ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การจัดทำหลักสูตรร่วม และการวิจัยระหว่างประเทศ โดยมีรากฐานของความร่วมมืออยู่บนคุณค่าเชิงพุทธที่เน้นเมตตา สันติ และความยั่งยืน แนวทางนี้สะท้อนถึงความสามารถของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยในการธำรงอัตลักษณ์ควบคู่กับการมีบทบาทในเวทีโลก ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการบูรณาการองค์ความรู้แบบข้ามพรมแดน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโลก เช่น ความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายทางวิชาการจึงไม่ใช่เพียงยุทธศาสตร์เพื่อความเป็นสากลเท่านั้น แต่คือการขับเคลื่อนพุทธธรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง

จากการศึกษาบทความจึงสะท้อนทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจนว่า มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไม่อาจยืนหยัดได้ด้วยวิธีการดำรงแนวทางแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว หากต้องปรับวิธีคิดและการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพลวัตของโลก โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นรากฐานทางปัญญา ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานทางวิชาการให้ทัดเทียมนานาชาติ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ได้สร้างแรงกดดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีฐานจากศาสนาต้องหาจุดสมดุลระหว่าง “อัตลักษณ์ทางจิตวิญญาณ” กับ “ศักยภาพเชิงสากล” การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กลายเป็นกลไกที่บังคับให้มหาวิทยาลัยเหล่านี้ก้าวเข้าสู่กรอบคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีระบบ โดยเฉพาะในด้านการจัดการหลักสูตร การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน บทความนี้จึงเสนอภาพรวมของการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นสากลในบริบทของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทย มิใช่เพียงการเปลี่ยนภาษาในการสอนหรือการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการวางระบบคิดใหม่ที่เชื่อมโยงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเข้ากับแนวปฏิบัติสากล โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ และการพัฒนาหลักสูตรที่มีลักษณะบูรณาการอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ จุดเน้นสำคัญคือ การรักษา “แก่นแท้ของพุทธธรรม” ไว้เป็นเสาหลักของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการผลิตบัณฑิต การวิจัยหรือการบริการสังคมในระดับชาติและนานาชาติ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนามหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ควรเป็นการหลอมรวมพลังระหว่างหลักธรรมกับองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อสร้างการศึกษาแบบองค์รวมที่มีคุณภาพ ยั่งยืน และสามารถมีบทบาทในเวทีโลกโดยไม่สูญเสียรากเหง้าแห่งจิตวิญญาณของตน

References

- เกียรติศักดิ์ ศรีประเสริฐ. (2561). วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*. 10 (1).
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวง อว.

- จงจิตต์ แก้วใจ. (2562). *การพัฒนาศักยภาพมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยสู่ความเป็นสากล*. วารสารวิชาการศาสนาและปรัชญา. 3(1).
- จุฑารัตน์ พรหมณี. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในยุคดิจิทัล*. วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาและปรัชญา. 5(2).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2540). *พระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540*. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2565). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพมหานคร : มจร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2565ก). *หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2565*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://acd.mcu.ac.th/> [27 พฤษภาคม 2568]
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2565ข). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://edu.mcu.ac.th/> [27 พฤษภาคม 2568]
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2566). *รายงานแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางวิชาการ พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพมหานคร: มจร.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2565). *แผนกลยุทธ์พัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2565–2569*. กรุงเทพมหานคร : มมร.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2565ก). *หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.mbu.ac.th/> [27 พฤษภาคม 2568]
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2565ข). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.mbu.ac.th/course/> [27 พฤษภาคม 2568]
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2566). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2566–2570*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.mbu.ac.th> [27 พฤษภาคม 2568]
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2566). *พันธกิจของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : จาก <https://www.mbu.ac.th> [27 พฤษภาคม 2568]
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร : สกศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). *รายงานการจัดทำกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สกอ.

- สุนทร ทองมี. (2564). การจัดการศึกษาเชิงพุทธเพื่อสังคมโลก: ความท้าทายและโอกาส. *วารสารพระพุทธศาสนาและการพัฒนา*. 5(1).
- สุนทร ทองมี. (2564). อัตลักษณ์พุทธในมหาวิทยาลัยสงฆ์: ความท้าทายท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารศาสนาและวัฒนธรรมศึกษา*. 6(1).
- Chu, K. (2020). *Digital tools and Dharma: Technology in modern Buddhist education*. Singapore: Wisdom Tech Press.
- Knight, J. (2008). *Higher education in turmoil: The changing world of internationalization*. Rotterdam: Sense Publishers.
- OECD. (2020). *Education at a Glance 2020: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Smart, N. (1996). *Dimensions of the sacred: An anatomy of the world's beliefs*. Berkeley: University of California Press.
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations.

ทัวร์ลึกลับกับความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยว Mystery Tourism: The challenges and opportunities for tourism development

ภคอัศม์ โปษะกฤษณะ Pakaus Poshakrishna

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

วริศรา กลมทูลิ่ง Warisara Klomtoosing

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Business school, University of the Thai Chamber of Commerce

Pakaus354@hotmail.com

Received 2025/05/04

Revised 2025/05/21

Accepted 2025/06/03

บทคัดย่อ

ทัวร์ลึกลับ หรือ ทัวร์ผีนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความแปลกใหม่และความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวรุ่นที่ ต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ไม่เหมือนใคร การท่องเที่ยวทัวร์ผีเป็นที่นิยมมากขึ้นทั้งต่างประเทศและในประเทศ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมทัวร์ผีในประเทศไทยนั้นยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น ผู้เขียนจึงเล็งเห็นถึงโอกาสและความท้าทายของการพัฒนาการท่องเที่ยวทัวร์ผี ให้เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกแนวใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวภายในประเทศไทย ผ่านแนวคิด SWOT Analysis และ องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) แต่ทว่าความเชื่อต่างๆ เช่น ตำนาน คติชนพื้นบ้าน หรือความเชื่อทางศาสนาเองนั้นก็ถือเป็นเรื่องที่จะเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทัวร์ผี หรือ นิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี ในเขตพื้นที่ชุมชนนั้นจะต้องอาศัยการปรึกษาหารือระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ชุมชนเพื่อเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและเป็นการทำความเข้าใจของทั้งสองฝ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นโดยตรง เช่น การจ้างงาน การจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยว,ทัวร์ผี, ทัวร์ลึกลับ, วัฒนธรรม.

Abstract

Ghost tourism is an emerging niche that emphasizes novelty and thrill, increasingly attracting younger generations of travelers seeking alternative cultural experiences. Although ghost tours are growing in popularity both globally and within Thailand, their implementation in the Thai context remains in an early developmental phase. This study explores the potential of ghost tourism as a viable alternative tourism model, applying SWOT analysis alongside the 5A tourism framework to evaluate its opportunities and challenges. The study highlights the cultural sensitivity surrounding beliefs in ghosts, folklore, and religious narratives, particularly when engaging communities in developing related attractions. It emphasizes the importance of community consultation and participation to ensure mutual understanding and to mitigate possible cultural or ethical conflicts. Moreover, community involvement contributes to local economic development through employment opportunities and the provision of goods and services that align with tourist expectations.

Keywords: Tourism development, Ghost Tourism, Mystery Tourism, Cultural

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาการท่องเที่ยวโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นเป็นแหล่งรายได้สำคัญให้กับประเทศซึ่งส่งผลให้เกิดการจ้างงาน การแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าในพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นอีกด้วย (มัชฌิมา อุดมศิลป์, 2568: 42-51) ในปัจจุบันนี้กระแสของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้เริ่มกลับมาคึกคักอีกครั้งหลังจากผ่านวิกฤตการณ์โควิด-19 ภายใต้การผสมผสานการท่องเที่ยวไปกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งลี้ลับ หรือ ผี ก่อให้เกิดพัฒนาการการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้นมา คือ ทัวร์ลี้ลับ หรือ ทัวร์ผี (Ghost tourism) ในบทความนี้จะใช้คำว่าทัวร์ผี ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างมากในต่างประเทศ อาทิเช่น สหราชอาณาจักร สเปน อเมริกา (Pedreno-Peñalver et al., 2024: 524–538) หากพิจารณาดูแล้วกลุ่มนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคตเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าเมื่อก่อนในการเข้าร่วมการท่องเที่ยวทัวร์ผี หรือเข้าร่วมการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับผี (IRONSIDE, 2023 : 586-601) เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นในประเทศไทยเพราะว่าคนไทยชอบเรื่องลี้ลับหรือเรื่องเหนือธรรมชาติ พร้อมทั้งมองหาประสบการณ์ใหม่ๆจากการท่องเที่ยว จึงนิยมมาเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหนือธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมดังกล่าวในประเทศไทยกลับมีไม่บ่อยครั้งเหมือนต่างประเทศ ผู้เขียนจึงเล็งเห็นถึงโอกาสและความท้าทายในการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวิญญาณ โดยบทความนี้จะอธิบายถึงความสำคัญของการผสมผสานความเชื่อเรื่องผีเข้ากับการท่องเที่ยวรวมไปถึงโอกาสและความท้าทายในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การท่องเที่ยวทัวริสต์คือรูปแบบของการเดินทางที่มุ่งเน้นการสำรวจสถานที่ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับภูตผี วิญญาณ ตำนานพื้นบ้าน เช่น บ้านร้าง วัดโบราณ สุสาน รวมถึงเหตุการณ์เหนือธรรมชาติ เช่น การดู UFO และเอเลี่ยน หรือสถานที่ที่เชื่อว่ามีพลังงานลึกลับ (Wright, 2022 : 7-23) นักวิชาการบางส่วนอาจจะใช้เป็นภาษาอังกฤษว่า Dark tourism โดยให้ความหมายว่าเป็นทัวร์ที่เข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวข้องกับความตายหรือโศกนาฏกรรม (Assylkhanova et al., 2025: 1-19) การท่องเที่ยวประเภทนี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ตื่นเต้น และมีมิติทางวัฒนธรรมมากขึ้น ในแถบอาเซียนรวมทั้งประเทศไทยเองก็ตาม ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนานถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับเอาศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์เข้ามาแล้วก็ตาม แต่ทว่าความเชื่อของศาสนาผีก็ยังคงสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด (Poshakrishna, 2023: 284–294) ยิ่งไปกว่านั้นจากงานเขียนของ ปถวิญญา บุญมาเลิศ (2554) ได้อธิบายว่าความเชื่อเรื่องผีนั่นส่งผลต่อผู้คนในสังคมไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากผีสามารถให้คุณและโทษได้ผู้คนจึงเดินทางไปบูชาผีในสถานที่ต่างๆ ที่ตามที่ตัวเองศรัทธา เมื่อการบนบานศาลกล่าวนั้นสำเร็จผลก็มักจะมีเรื่องเล่ากันปากต่อปากจนทำให้สถานที่นั้นๆ กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการจัดนิทรรศการผีขึ้นมาโดยเฉพาะตามวันฮาโลวีน เช่น เทศกาลขนหัวลุกเมืองกรุงเก่า เทศกาลขนหัวลุก มั๊กกะสัน และ เทศกาลขนหัวลุก เวียงพิงค์ ที่จังหวัดเชียงใหม่ หรือจะเป็นงานฮาโลวีนตามห้างสรรพสินค้า ซึ่งภายในงานมักจะประกอบไปด้วย ดูเครื่องรางต่างๆ กิจกรรมแต่งกายเลียนแบบผี ดูดวงต่างๆ เช่น ไฟฟ้าไรต์ เสียมซี ดูลายมือ เป็นต้น ผู้เขียนจึงมองว่าการท่องเที่ยวเกี่ยวกับผีจึงมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งรายได้ใหม่ยิ่งไปกว่านั้นหากขยายพื้นที่การจัดแสดงไปยังพื้นที่ข้างนอกที่ข้างนอกโดยไม่ได้ถูกยึดโยงอยู่แค่ภายในห้างสรรพสินค้า แต่กระจายออกไปยังท้องถิ่นแล้วและนำเรื่องราวตำนานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น เช่น ประเพณีบุญผะเหวด ประเพณีชิงเปรต ประเพณีผีตาโชน เข้ามาผสมผสานกับความบันเทิง ความรู้ และก่อให้เกิดการสำรวจทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงตำนานพื้นบ้าน ความเชื่อโบราณ และเรื่องเล่าที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนี้ การท่องเที่ยวประเภทยังส่งเสริมการอนุรักษ์เรื่องเล่าเก่าแก่หรือมุขปาฐะ และกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น ผ่านการสร้างสรรคกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีและประเพณีที่เกี่ยวข้องกันก็ยิ่งจะส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นถิ่นให้แพร่หลายมากขึ้น

การท่องเที่ยวทัวริสต์ในปัจจุบันจึงไม่ใช่เป็นเพียงการนำเสนอเรื่องราวลึกลับหรือเหนือธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังถือเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) มาใช้ในการพัฒนา

รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แสวงหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีความหมาย มีประสบการณ์แปลกใหม่ และสามารถเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ โดยทุนทางวัฒนธรรม คือการสะสมคุณค่าของวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) เช่น วัด โบราณสถาน สิ่งของเครื่องใช้ และ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น คติชน ความเชื่อ ประเพณี โบราณสถาน โดยผ่านการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาสู่ลูกหลาน ทุนทางวัฒนธรรมสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามการรับรู้และการให้คุณค่าของสังคม ตามแนวคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Poshakrishna, 2023: 282-292)

ความท้าทายที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้อัตลักษณ์และความเชื่อกลายเป็นสินค้ามากเกินไป หากการนำเสนอวัฒนธรรมกระทำโดยมุ่งเน้นผลกำไรเพียงอย่างเดียว หรือทำการผลิตซ้ำพิธีกรรมและเรื่องเล่าในลักษณะที่ลดทอนความศักดิ์สิทธิ์และบริบททางสังคมวัฒนธรรมเดิมลง เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวหรือตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อาจนำไปสู่การเสื่อมคุณค่าทางวัฒนธรรมในระยะยาว และส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นอย่างรุนแรงจนเกิดการเสื่อมหรือสลายไปในที่สุด

ความอ่อนไหวทางสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างระมัดระวัง เนื่องจากความเชื่อเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนสูงในหลายสังคม ชุมชนบางแห่งอาจมีข้อห้ามหรือความเชื่อที่ไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกเข้ามาแทรกแซงหรือเปิดเผยเรื่องราวบางประการ เพราะกลัวว่าชุมชนจะเสียภาพลักษณ์ การละเมิดความเชื่อดังกล่าว ไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อความรู้สึกของสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังอาจสร้างความขัดแย้งภายในสังคม และทำลายความไว้วางใจระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวอีกด้วย ตัวอย่างของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการละเลยประเด็นนี้ เช่น การนำพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์มาจัดแสดงเพื่อความบันเทิง โดยตัดทอนขั้นตอนทางประเพณีและจิตวิญญาณออก เพื่อให้ง่ายต่อการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการกระทำเช่นนี้อาจทำให้ความหมายดั้งเดิมของพิธีกรรมค่อยๆ เลือนหายไป และทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าคุณค่าของประเพณีของตนถูกลดทอนให้กลายเป็นเพียงการแสดงโชว์เพื่อความบันเทิงและทำให้ความรู้สึกของคนในชุมชนเสีย ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงต้องดำเนินการภายใต้หลักการของการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างแท้จริง ต้องมีการรื้อฟื้นองค์ความรู้เดิมของชุมชน ทำความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมรวมถึงทบทวนขอบเขตความเหมาะสมของการนำเสนอ และเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีบทบาทในการออกแบบการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ไม่ใช่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเป็นผู้จัดการแต่เพียงผู้เดียว (สุจิตรา ยางนอก, 2566 : 279-300) การสร้างความสมดุลระหว่างการนำเสนอวัฒนธรรมให้ตอบเจตนาของนักท่องเที่ยว กับการคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ของประเพณีเดิม จึงเป็นแกนสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว หากเราสามารถจัดการอย่างเหมาะสมได้ การท่องเที่ยวทั่วรั้วจะไม่เพียงแต่เป็นการ

สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจแก่ท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสสำคัญในการสืบทอด เผยแพร่ เสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมและ คำนึงถึงคุณค่าของวัฒนธรรมแล้วละก็จะเป็นโอกาสในการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่จะกล่าวในประเด็นต่อไป

กระแสนของการท่องเที่ยวในสถานที่แปลกใหม่เริ่มที่เป็นที่นิยมในหลายๆประเทศ รวมถึง ประเทศไทยด้วย ผู้เขียนจึงมองว่าเป็นโอกาสที่สำคัญในการนำมาพัฒนาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว โดยจะกล่าวถึงการนำมาปรับใช้ควบคู่กับ การวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือในการ วิเคราะห์และพัฒนาต่อยอดธุรกิจอย่างง่าย ประกอบไปด้วย (ณัฐกรฤกษ์ เออวรรณัง และคณะ, 2568 : 145-159)

- จุดแข็ง (Strengths)

ทัวร์ผีเป็นทัวร์ที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ต้องการประสบการณ์แปลก ใหม่ไม่ซ้ำซากเหมือนในอดีต (Hoang D.P., et al, 2025) โดยเป็นการผูกเรื่องราวผีกับตำนาน ท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณี การจัดทัวร์ผีใช้ต้นทุนน้อยเมื่อ เทียบกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นหากเป็นการจัดในชุมชน ถ้าเป็นการจัดงานในสถานที่เอกชน เช่น ห้างสรรพสินค้าก็ยังคงต้องมีการเพิ่มงบประมาณการติดตั้ง แต่จะสามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้ และ เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้ทั้งกลางวันและกลางคืน

- จุดอ่อน (Weaknesses)

การท่องเที่ยวทัวร์ผีอาจถูกมองว่าไม่เหมาะสมในบางวัฒนธรรมหรือความเชื่อทางศาสนา เพราะเป็นเรื่องที่อ่อนไหวและความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าอาจขาดความเป็นวิชาการหรือถูกแต่ง เต็มมากเกินไปจนจริง จุดอ่อนอีกข้อหนึ่งคือหากเนื้อหาซ้ำซากหรือไม่มีคุณภาพ จะทำให้เกิดความเบื่อ หน่ายและไม่น่าสนใจ อีกประการคือความกลัวของผู้เข้าร่วมอาจจำกัดกลุ่มเป้าหมาย (บางคน หลีกเลียง) กลายเป็นตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism)

- โอกาส (Opportunities)

ในขณะเดียวกันตลาดท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism) ก็มีแนวโน้มกำลังเติบโต มากขึ้น ก็อาจจะมีนักท่องเที่ยวหน้าใหม่ที่อยากจะเข้าร่วมมากขึ้น

หากนำเทคโนโลยีเข้ามาผสมผสานแล้วก็จะสามารถต่อยอดเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น Escape Room ผี แสดงละครสั้น หรือ Virtual Ghost Tour ที่อยู่ที่บ้านก็สามารถเข้าร่วมได้ โดยจะจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับเทศกาล เช่น ฮาโลวีน, ประเพณีผีตาโชน และการ ประชาสัมพันธ์โดยอาศัยเทคโนโลยี เช่น การจ้าง คอนเทนต์ครีเอเตอร์ ยูทูบเบอร์ เข้ามาช่วย ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์เพราะว่าปัจจุบันนี้มีคนใช้สื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก (วรศรา กลมทุกสิ่ง และ ชวินท์ วัฒนันท์กุล, 2565 : 379-387)

เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เพิ่งเริ่มเป็นที่นิยมทำให้จำนวนคู่แข่งมีไม่เยอะและมีโอกาสที่จะพัฒนาต่อยอดได้เร็วหากเริ่มพัฒนาธุรกิจเร็ว และการท่องเที่ยวทัวร์ผียังเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการรวมถึงชุมชนอีกด้วย เพราะจะมีการจ้างแรงงานในพื้นที่การสร้างสถานบริการต่างๆรอบรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา

● อุปสรรค (Threats)

หากมีการเปลี่ยนแปลงการแสดงที่ขาดคุณภาพ อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์โดยรวมของการท่องเที่ยว อีกทั้ง ความอ่อนไหวต่อความเชื่อทางศาสนาอาจนำไปสู่กระแสต่อต้าน หากเนื้อหาที่นำเสนอไม่เหมาะสมหรือผิดบริบท ก็อาจกระทบต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

อย่างไรก็ตามหากภาคธุรกิจหรือชุมชนสามารถนำองค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) เข้ามาประยุกต์ใช้ในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวควรมีเอกลักษณ์โดดเด่นที่น่าสนใจและเป็นจุดขายหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวหลัก เช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions) และสิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions) (Dickman, 1996) 2) การเข้าถึง (Access) ความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง การป้ายบอกทางหรือเส้นทางที่เข้าถึงได้ง่ายรวมถึงมีการส่งเสริมทางการตลาดออนไลน์อย่างแพร่หลายบนโซเชียลมีเดียที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น 3) ที่พัก (Accommodation) มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ รวมถึงมีที่พักที่มีความหลากหลายในด้านราคาและคุณภาพ เช่น โรงแรมซึ่งควรมีคุณภาพและอยู่ในบริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นพื้นฐานของความต้องการของมนุษย์ไปจนถึงความต้องการขั้นสูง เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกและที่จอดรถ 5) กิจกรรม (Activities) สิ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้ในสถานที่นั้น เช่น การเดินชม ฟังเรื่องเล่าผี ร่วมพิธีกรรม ดูดวง ชื้อเครื่องราง สะเดาะเคราะห์ ถ่ายรูป หรือร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับทัวร์ผีหรือประเพณี (สุจิต วาชัยยง และ โสมฤทัย สุนธยาธร. 2565)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืนและแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Tourism) นั้นเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากร และการเคารพ

ต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การวางแผนที่ดีเพื่อรองรับต่อผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนนั้นเป็นไปเพื่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ คงคุณค่าและความน่าสนใจสำหรับทั้งนักท่องเที่ยวปัจจุบันและ นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตอีกด้วย (อักรพงศ์ อ้นทอง และ กันต์สินี กันทะวงศ์วาร, 2567 : 147-170) สามารถจำแนกเป็นประเด็นย่อยได้ดังนี้

- การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation)

นั้นนับเป็นแกนหลักในการจัดการเพราะว่าการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบนั้นเกี่ยวพันไปกับอัตลักษณ์เรื่องราวของชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการออกแบบการท่องเที่ยวเพื่อถ่ายทอดเรื่องเล่า ตำนาน คติชนพื้นบ้านในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับผีโดยมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและ ชัดเจนเพื่อป้องกันการแต่งเติมจนข้อมูลดั้งเดิมผิดเพี้ยนไป และชุมชนควรกำหนดกฎเกณฑ์รวมกันกับผู้ประกอบการ เพื่อการบูรณาการร่วมกันอย่างสร้างสรรค์โดยจัดให้มีการอบรมบุคลากรในชุมชนเพื่อสร้างมาตรฐาน การท่องเที่ยวให้ดีขึ้นและ การสร้างการมีส่วนร่วมชุมชนโดยให้ไกด์ท้องถิ่น (Local Guide) การให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการจะเพิ่มความน่าเชื่อถือของการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวและยังทำให้ชุมชนได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวโดยตรง

- ความปลอดภัยและมาตรฐานบริการ (Safety and Standards)

ควรมีการตรวจสอบความปลอดภัยของเส้นทางและสถานที่จัดกิจกรรม เช่น อาคารเก่า ป่าช้า หรือวัดร้าง รวมถึงจัดให้มีการฝึกอบรมผู้ประกอบการเกี่ยวกับความปลอดภัย การจัดการเหตุฉุกเฉิน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และจัดเตรียมอุปกรณ์ส่องสว่างให้เพียงพอ รวมถึงเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้มีจำนวนสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว หากมีนักท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนเจ้าหน้าที่หลายเท่าอาจจะส่งผลกระทบต่อจัดการได้ นอกจากนี้ควรให้ข้อมูลที่ชัดเจนกับนักท่องเที่ยวล่วงหน้า เช่น ระดับความน่ากลัว ระยะเวลา ความมืด และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถประเมินความเหมาะสมของตนเอง และควรกำหนดเกณฑ์การรับผู้เข้าร่วม เช่น การจำกัดอายุ หรือหลีกเลี่ยงผู้ที่มีโรคประจำตัวบางประเภทเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน (Environmental and Heritage Conservation)

กรณีการจัดกิจกรรมบริเวณโบราณสถาน ควรจะมีเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และมีป้ายเตือนห้ามป็นโบราณสถานรวมถึง การป้องกันการถ่ายภาพไม่เหมาะสมในโบราณหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ จึงควรมีการสร้างสมดุลระหว่างนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวต่อรอบไม่ให้มีจำนวนคนเข้าร่วมเยอะเกินไป เพราะจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทั้งต่อตัวผู้ประกอบการและชุมชนเมื่อส่งผลกระทบก็จะเกิดปัญหาตามมาในหลายๆด้านเช่น การบริการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการ

ขยะ ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม สถานที่รวมถึง การอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก อาหาร น้ำดื่ม ให้สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว หากไม่ได้มีการจัดสรรที่ดีแล้วอาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและไม่กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

การอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยมีการแบ่งผลกำไรส่วนหนึ่งกลับไปสู่ชุมชนหรือโบราณสถานเพื่อใช้เป็นเงินทุนในการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นไป หรือหาอาสาสมัครจากชุมชนมาช่วยกับพัฒนาปรับปรุงพื้นที่อันเป็นการสร้างจิตสำนึกความห่วงแหนและความเป็นเจ้าของมากขึ้นอีกด้วย อันจะส่งผลต่อการอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี



รูปภาพที่ 3 ภาพวงจรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา ภคอัศม์ โพชะกะฤณะ, พฤษภาคม 2568

สรุป และข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยวทัวริสเป็นที่ยอมรับขึ้นอย่างมากในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยแต่ทว่า การจัดทัวริสในประเทศไทยนั้นมีในทุกภาคของประเทศไทยแต่ทว่ายังมีไม่เยอะและไม่หลากหลาย เหมือนกับต่างประเทศ เช่น ประเทศทางตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สเปน กลุ่มประเทศเหล่านี้จะขึ้นชื่อในการทัวริสในพื้นที่ บ้านร้าง ตึกเก่า ปราสาทเก่าแก่ เป็นต้น ส่วนการท่องเที่ยวในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินโดนีเซีย ไทย มักจะไปเที่ยววัดร้าง หรือเข้าร่วมพิธีกรรมท้องถิ่นมากกว่า การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีความแตกต่างจากท่องเที่ยวสายมูเตลูอยู่บ้าง แต่ทว่าในประเทศไทยในสามารถนำทั้งสองอย่างมาปรับเข้ารวมกันได้ เนื่องจากประเทศไทยและประเทศทางเอเซียนั้นนิยมที่จะดูดวง และซื้อเครื่องรางของขลังมากกว่าประเทศทางยุโรปซึ่งสามารถจัดงานร่วมกันได้ อย่างกรณีเทศกาลขนหัวลุกเองก็มีการจัดบูธ มูเตลู ด้วยได้แก่ ดูดวง ซื้อเครื่องรางของขลัง หินมงคล สิมงคลต่างๆ ทางผู้เขียนจึงมองว่าเป็นเรื่องที่ทำขายและเป็นโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาทัวริสเพื่อตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มาหาความตื่นเต้นและน่าสนใจจากการท่องเที่ยวโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis และ องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) ยิ่งไปกว่านั้นทัวริสยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์เรื่องเล่า มุขปาฐะ คติชนท้องถิ่นอีกด้วย หากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ด้วยจะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวใน Virtual Ghost Tour ได้ซึ่งจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเข้าร่วมได้ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าทัวริสนั้นเป็นที่ยอมรับมากขึ้นได้แก่ ยอดแสดงการค้นหาใน Google trend, TripAdvisor กระแสตอบรับต่อทัวริสผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามก็มีประเด็นที่ควรจะต้องระวังคือ ประเด็นเรื่อง การทำเรื่องเล่า ประเพณี ต่างๆ ให้กลายเป็นสินค้า หากไม่ระวังคุณค่าจากวัฒนธรรมประเพณีก็อาจจะเสื่อมลงได้ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนในชุมชนก็เป็นได้ จึงควรที่จะมีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและคนในชุมชน หรือ การขอการสนับสนุนจากทางภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. โดยเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์จากทางภาครัฐเป็นการผลักดันการท่องเที่ยวทางเลือก หรือการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวทัวริสหรือการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผี และจัดให้มีการประสานงานระหว่าง กรมส่งเสริมวัฒนธรรม และ กรมศิลปากร ในดำเนินการจัดทำหรือพัฒนา บัญชีวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและประเพณีเกี่ยวกับวิญญาณและผีของแต่ละชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะเคารพรากวัฒนธรรมของชุมชน

References

- ณัฐกฤตย์ เอกวรรณัง, มนต์ศิระ จรุงสุทธิ และ อัครวิน แสงพิกุล. (2568). การวิเคราะห์SWOT Analysis ของการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในประเทศไทย: แนวทางสู่กลยุทธ์การท่องเที่ยวโฮมสเตย์เชิงสร้างสรรค์. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 145–159.
- ปริญญญา บุญมาเลิศ. (2554). คำเรียกและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยถิ่นเหนือ. *Veridian E-Journal SU Humanities, Social Sciences, and Arts*, 4(1), 587–603.
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2568). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหลักห้า จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 11(1), 42–51.
- วรศรา กลมทุกสิ่ง และ ชวินท์ ธรรมนันท์กุล. (2565). แพลตฟอร์มธุรกิจออนไลน์: อาชีพเกิดใหม่ในยุคดิจิทัล. *Journal of Roi Kaensarn Academ*, 7(2), 379–387.
- สุจิตรา ยางนอก, ลัญจกร นิลกาญจน์ และ ปัญญา เลิศไกร. (2566). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน. *วารสารวิชาการ มนุษย์สังคมสาร*, 21(2), 279–300.
- สุจิต ราชัยยุ่ง และ โสมฤทัย สุนธยาธร. (2565). ความคาดหวังองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5As ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงกีฬาของผู้สูงอายุชาวไทย ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ*, 23(2), 158–170.
- อักรพงศ์ อันทอง และ กันต์สินี กันทะวงศ์วาร. (2567). การพัฒนาแบบจำลองการอธิบายการสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบของคนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 41(1), 147–170.
- Assylkhanova, A., Mussina, K., Nagy, G., Nassanbekova, S., Kenzhin, Z., & Boros, L. (2025). The Potential for Dark Tourism in Kazakhstan: An Overview of the Former Concentration Camps. *Tourism and Hospitality*, 6(1), 1-19.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text*. Hodder Education.
- Hoang, D.P., Vu, T.H., Nguyen, N.Q., Nguyen, A.T.P., Nguyen, L.T., Bui, M.C. and Vo, N.T.B. (2025), "How to promote dark tourism among Gen Z travellers: a motivational perspective", *Consumer Behavior in Tourism and Hospitality*.
- IRONSIDE, R. 2023. Death, ghosts, and spiritual tourism: conceptualizing a dark spiritual experience spectrum for the paranormal market. *Journal of scientific exploration*, 37(4), pages 586-601.

- Pedreno-Peñalver, C., Huertas-Valdivia, I., & Orea-Giner, A. (2024). An exploratory study of the future paranormal tourist experience on ghost tours. *JOURNAL of TOURISM FUTURES*, 10(3), 524–538.
- Poshakrishna, P. (2023). Animism in Thai Society. *MCU Haripunchai Review*, 7(4), 284–294.
- Poshakrishna, P. (2023). Sustainable Cultural Tourism After Covid-19 Pandemic. *MCU Haripunchai Review*, 7(2), 215–226.
- Wright, D.W.M. (2022), Encountering UFOs and aliens in the tourism industry, *Journal of Tourism Futures*, 8(1), pp. 7-23,

คำแนะนำ

สำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับ สำหรับการตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร. ตรีภุมชัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด B5 (JIS) โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนกับด้านซ้าย 2.0 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 1.5 ซม.

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1 ขนาดกระดาษ ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางกระดาษ

2. เลขหน้า ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งตรงกลางด้านล่าง

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.4 ชื่อผู้เขียนไทย-อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ใต้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มิอาจารยที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวปกติ ตำแหน่งตรงกลางใต้ชื่อผู้เขียน พร้อมภาษาอังกฤษด้วย

1.2.6 หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ

1.2.7 เนื้อหาบทความย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.8 หัวข้อของคำคัญเวิร์ด ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษใต้บทความย่อภาษาไทย

1.2.9 หัวข้อของคำคัญเวิร์ด ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษใต้บทความย่อภาษาอังกฤษ

1.2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวประมาณ 10-17 หน้า

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจ ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อนเนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (title of the article) ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย และตัดคำนำหน้านามออกทั้งหมด

2.3 ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 บทคัดย่อ (Abstract) เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

2.6 วัตถุประสงค์ (Objective) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการวิจัย (Results) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดา ไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้ และภาพประกอบ (Figure) และตาราง (Table) ควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์ได้ภาพหรือตาราง

2.9 อภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลจากข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

2.10 องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of knowledge) ความคิดรวบยอด หลักการ วิธีการที่อยู่ในตำรา อยู่ในห้องสมุด ซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคล ที่ส่งสมกันมาเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ โครงสร้างความรู้ หมายถึง ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งไม่ได้ลอกเลียนมาจากองค์ความรู้ แต่ผู้เรียนต้องสร้างขึ้นมด้วยตนเอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อพัฒนาโครงสร้างความรู้ต่อไปก็สามารถสร้างผลงานเป็นองค์ความรู้ให้คนอื่นค้นคว้าได้

2.11 สรุปผลและข้อเสนอแนะ (Conclusion) และข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบกับผลการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต หรือ

เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และแนวทางการอ้างอิงแนวการเขียนตำราของมหาวิทยาลัย และการอ้างอิงคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาให้ใช้ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงตามมาตรฐานสากลมีรูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ตัวอย่างเช่น

พระเทพโศภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69)

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

สามารถ บุญรัตน์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2544). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ข้อบทความ”. *ชื่อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), (เดือน) : หน้า ตัวอย่างเช่น

สามารถ บุญรัตน์. พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการสร้างความสุขวิถีพุทธในองค์กร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 9 (1), 224-243.

3) วิทยานิพนธ์

สามารถ บุญรัตน์. (2557). “การบริหารการพัฒนาบทบาทสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคใต้ตอนบน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. *สัมภาษณ์*.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยุร ธมฺมจิตฺโต). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9> [7 กันยายน 2566].

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

3. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร หริภุญชัยปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆดังนี้

1. **บทความพิเศษ** บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้นและผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ

2. **บทความทางวิชาการ** ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการไม่เข้มข้นนัก เน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนทั่วไป

3. **บทความวิจัย** (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

4. **บทความปริทรรศน์** (Review article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

5. **ปกิณกะ** (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย เสนอเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

4. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์ ได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/submissions>

5. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนพร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารก่อน

6. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย ในสาขาวิชานั้น ๆ 3 ท่าน ต่อเรื่อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

7. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะ ได้รับอนุญาตจากวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เป็นลายลักษณ์อักษร และเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์ บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

8. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการจัดพิมพ์

9. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการเป็นสมาชิกวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “หัวหน้ากองบรรณาธิการวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์” วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 192 หมู่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000 โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105 e-mail : mcuharipunchai@gmail.com อัตราค่าวารสาร กำหนดออกรวบรวมปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง อัตราค่าสมาชิก ปีละ 200 บาท

10. อัตราค่าตีพิมพ์

การลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร ตรีภุชชัยปริทรรศน์ (Journal of MCU Haripunchai Review) ผู้เขียนหรือผู้วิจัยจะต้องชำระค่าใช้จ่ายจำนวน 3,500 บาทต่อ 1 ผลงานโดยโอนเข้าชื่อบัญชีวารสาร ตรีภุชชัยปริทรรศน์ ธนาคารกรุงไทย เลขบัญชี 511-3-06403-3 พร้อมแนบสลิปมาด้วย

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน

2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ในระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
 3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือคัดลอกมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
 4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบคำแนะนำที่กำหนด
 5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งภายในและภายนอกแล้ว
- หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง
- หนึ่ง

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ(ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน ☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....โปรแกรม..... คณะ..... ☐ บุคคลทั่วไป
(ชื่อหน่วยงาน) 4. ขอส่งต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....
.....
.....5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)
.....
.....

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่..... ถนน.....

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)

(.....)

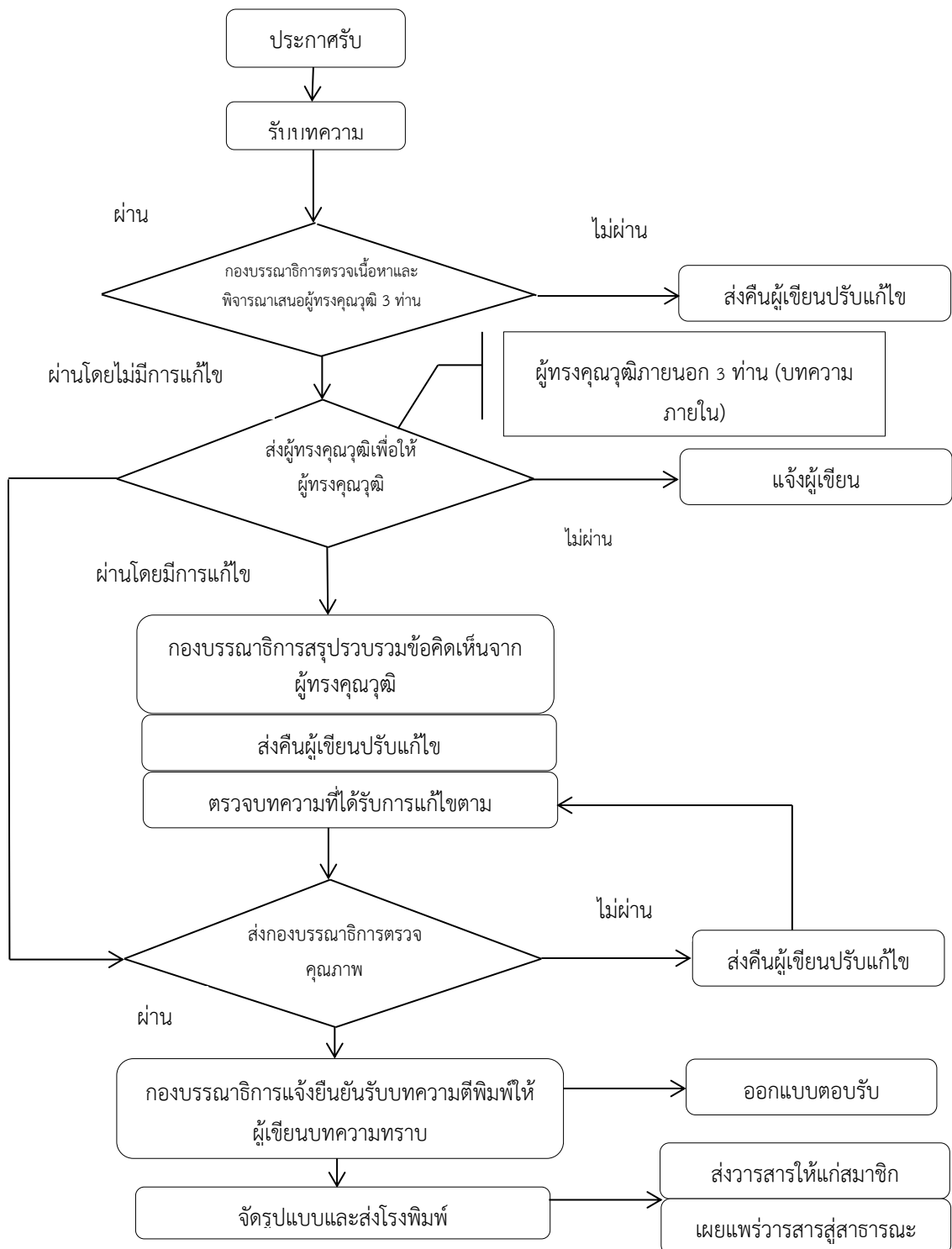
วันที่...../...../.....

กระบวนการจัดทำวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์

วารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยสาขาวิชา ศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนา ปรัชญา พระพุทธศาสนา ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์หรือนักวิจัย ช่วงที่ 1 พ.ย.-ม.ค., ช่วงที่ 2 พ.ค.-ก.ค.
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ รับบทความตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับและพิจารณาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่านประเมินต้นฉบับไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ต่อเรื่อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบคุณภาพบทความและจัดทำเนื้อหาต้นฉบับวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. กองบรรณาธิการแจ้งยืนยันรับบทความให้ผู้เขียนบทความทราบ
7. ดำเนินการจัดพิมพ์
8. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสารฯ

ขั้นตอนการดำเนินงานของวารสาร มจร. ตรีภุชชัยปริทรรศน์



ติดต่อประสานงาน

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วิทยาเขตเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
192 หมู่ที่ 2 ถนนลำพูน-ป่าซาง ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน 51000
โทรศัพท์ 053 – 563163 ต่อ 100 Fax ต่อ 105
e-mail: mcuharipunchai@gmail.com
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์ ผู้ประสานงานประจำวารสาร ฯ มือถือ 089-2909775



ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

ที่.....

วัน.....เดือน.....ปี.....

กราบนมัสการ / เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้)

E - Mail.....เบอร์โทรศัพท์..... โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิการวารสาร มจร. หริภุญชัยปริทรรศน์

() สมาชิกประเภทรายปี 300 บาท (จำนวน 2 เล่ม)

() เล่มละ 150 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาณัติ (ส่งจ่าย.....)

() ตัวแลกเงินไปรษณีย์

() แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสารหริภุญชัยปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ [] ที่บ้าน [] ที่ทำงาน [] เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....โทรสาร.....

E-Mail.....

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

ลงชื่อ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

()

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....